rao

J.R.R. TOLKIEN

POVEȘTI NETERMINATE

editate de

CHRISTOPHER TOLKIEN

Poveştile neterminate ale Númenorului şi Pămîntului de Mijloc este o colecţie de povestiri care se întind în timp de la Zilele de Odinioară ale Pămîntului de Mijloc, pînă la sfîrşitul Războiului Inelului, şi cuprind o varietate întreagă de elemente, precum relatarea plină de culoare a lui Gandalf despre cum a ajuns el să-i trimită pe gnomi la vestita întîlnire de la Fundătura, apariţia lui Ulmo, Domnul Mării, în faţa ochilor lui Tuor pe coasta Beleriandului, şi descrierea exactă a organizării militare a Cavalerilor din Rohan. Cartea conţine singura poveste care a supravieţuit din lungile evuri ale Númenorului, înaintea scufundării acestuia în mare, şi tot ceea ce se cunoaşte despre cei Cinci Vrăjitori, Palantírii, legenda lui Amroth şi alte asemenea subiecte.

Despre Anexele la *Stăpînul Inelelor,* J.R.R. Tolkien scria în 1955: „Cei care apreciază cartea doar ca un «roman de aventuri eroic», şi consideră «evenimentele neexplicate» ca parte a efectului literar, vor ignora Anexele, şi bine fac." *Poveştile neterminate* sînt destinate, în mod explicit, celor care, dimpotrivă, n-au explorat suficient Pămîntul de Mijloc, limbile sale, legendele, politica şi regii săi.

Christopher Tolkien a editat această culegere şi este autorul Introducerii. De asemenea, a redesenat harta pentru *Stăpînul Inelelor* la o scară mai mare şi a reprodus singura hartă a Númenorului, desenată vreodată de J.R.R. Tolkien.

J.R.R. Tolkien

POVEŞTI NETERMINATE

ALE NÚMENORULUI ŞI PĂMÎNTULUI DE MIJLOC

Editate de CHRISTOPHER TOLKIEN

Traducere din limba engleză
IRINA HOREA

rao

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TOLKIEN, J.R.R.
Povești neterminate / J.R.R. Tolkien; trad.: Irina Horea;
ed. Christopher Tolkien. -
București: RAO International Publishing Company, 2005

ISBN 973-576-895-X

I. Horea, Irina (trad.)
II. Tolkien, Christopher (ed.)

821.111-31=135.1

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, București, ROMÂNIA

J.R.R. TOLKIEN
Unfinished Tales

Originally published in English by HarperCollins Publishers Ltd
under the title *Unfinished Tales* by J.R.R. Tolkien.
© The J.R.R. Tolkien Copyright Trust and C.R. Tolkien 1980
All rights reserved

© RAO International Publishing Company, 2005
pentru versiunea în limba română

Tiparul executat de
R.A. „Monitorul Oficial"
București, România

2005

ISBN 973-576-895-X

Nota editorului englez

În diverse părți ale volumului de față a fost necesară marcarea în mod diferit a autorului și editorului, întrucît adnotările sînt multiple și variate. Autorul apare, pe tot parcursul primelor texte, cu un corp de literă mai mare; atunci cînd editorul intervine în vreunul din aceste texte, comentariul său este marcat cu un corp de literă mai mic și cu stare (spre exemplificare, vezi pg. 405. În *Istoria lui Galadriel și Celeborn*, unde textul editorului predomină, se folosește tabularea inversă. În Anexe (și în *Continuarea poveștii* lui „Aldarion și Erendis", pg. 285 și urm.) atît autorul cît și editorul sînt marcați cu un corp de literă mai mic, citatele din autor fiind retrase de la margine (de ex.: pg. 217 și urm.).

Notele la textele din Anexă sînt date ca note de subsol, și nu ca referințe numerotate; iar adnotările autorului la un moment dat într-unul sau altul din texte sînt indicate peste tot cu paranteze drepte: [nota autorului].

Nota traducătorului

În traducerea de față, trimiterile la paginile din *Silmarillion* s-au făcut la prima ediție în română (Editura Rao, 2003), iar cele din *Stăpînul Inelelor* – la ediția din 2002.

INTRODUCERE

Problemele cu care se confruntă cel căruia i s-au dat în grijă scrierile unui autor decedat sînt greu de rezolvat. Unii dintre cei aflaţi în această situaţie pot să opteze pentru varianta de a nu da publicităţii materialele respective, cu excepţia poate a textelor aflate practic în varianta finală la data decesului autorului. În cazul operelor nepublicate ale lui J.R.R. Tolkien, aceasta ar părea, la prima vedere, opţiunea preferabilă; întrucît el însuşi, deosebit de critic şi de meticulos cu propriile sale scrieri, nu s-ar fi gîndit nici o clipă să permită publicarea nici măcar a povestirilor cît de cît întregite din volumul de faţă, fără o muncă asiduă de cizelare.

Pe de altă parte, natura şi scopul acestor ficţiuni ale sale îmi par acela de a-şi plasa chiar şi poveştile abandonate într-o anumită poziţie. Am considerat că ar fi fost de neconceput ca *Silmarillion* să nu vadă lumina tiparului, în ciuda textului neordonat şi în ciuda intenţiilor tatălui meu – cunoscute, chiar dacă neîmplinite în mare măsură – de a aduce modificări textului; dată fiind situaţia, m-am gîndit, după îndelungi ezitări, să prezint opera nu în forma unui studiu istoric, un complex de texte divergente legate între ele prin comentarii, ci ca o entitate completă, caracterizată prin coeziune. Naraţiunile din volumul de faţă sînt de o cu totul altă natură; luate împreună, ele nu constituie un întreg, iar volumul nu este altceva decît o antologie de scrieri, disparate ca formă, intenţie, finalizare şi dată la care au fost concepute (chiar şi în modul în care le-am redactat eu), avînd ca temă Númenorul şi Pămîntul de Mijloc. Dar argumentul pentru a le da publicităţii nu diferă în esenţă, deşi e mai puţin percutant, de argumentul care justifică publicarea volumului

Silmarillion. Cei care cu siguranţă nu au dat uitării imaginea lui Melkor şi a lui Ungoliant privind în jos de pe creasta Hyamentir spre „cîmpiile şi pajiştile Yavannei, aurii sub înaltele grîne ale zeilor"; sau umbra armiei lui Fingolfin în primul răsărit de lună în Apus; sau pe Beren, cu înfăţişare de lup, pîndind sub tronul lui Morgoth; sau lumina silmarilului, dezvăluită dintr-odată privirilor în întunecimea Pădurii Neldoreth – vor găsi, sînt sigur, că imperfecţiunile formei acestor basme pălesc în prezenţa vocii lui Gandalf (auzită acum pentru ultima oară), luîndu-l în răspăr pe semeţul Sauron la întrunirea Sfatului Alb în anul 2851, sau descriind în Minas Tirith, după încheierea Războiului Inelului, cum de s-a întîmplat să-i trimită pe gnomi la petrecerea de la Fundătura; în faţa înălţării lui Ulmo, Domnul Apelor, din mare la Vinyamar; în faţa lui Mablung din Doriath, care se ascunde „ca un şoarece" sub ruinele podului fortăreţei Nargothrond; sau în faţa morţii lui Isildur, pe cînd încerca să se smulgă din mîlul rîului Anduin.

Multe poveşti din această antologie sînt elaborări ale unor subiecte spuse mai scurt sau cel puţin amintite în altă parte. Şi trebuie menţionat de la bun început că mare parte din acest volum nu-i va satisface pe cei care au citit *Stăpînul Inelelor* şi care, considerînd structura istorică a Pămîntului de Mijloc drept o cale şi nu un scop, modalitatea de a povesti şi nu ţinta urmărită, nu prea se arată dornici să exploreze mai departe doar de dragul explorării, nu doresc să afle cum erau organizaţi Cavalerii Obştii Rohan, şi categoric îi vor lăsa pe Oamenii Sălbatici în Codrul Drúadan acolo unde i-au găsit. Cu siguranţă că tatăl meu le-ar fi dat dreptate. Într-o scrisoare din martie 1955, înainte de publicarea celui de-al treilea volum al *Stăpînului Inelelor*, tata scria:

> Acum îmi doresc să nu mai fi promis nici un fel de anexă! Căci consider că apariţia lor în formă trunchiată şi comprimată nu va mulţumi pe nimeni: pe mine în nici un caz; iar cei cărora le place cartea doar ca un „basm istoric" şi consideră „orizonturile neexplicate" ca parte a efectului literar, vor ignora anexele, şi pe bună dreptate.
>
> Nu mai sînt deloc sigur că tendinţa de a trata totul ca pe un fel de joc uriaş este cea mai bună – în orice caz nu pentru mine, eu fiind atras, în mod fatal, de acest gen de lucruri. Presupun că este un tribut

adus efectului ciudat pe care-l are povestea cînd se bazează pe structuri extrem de elaborate şi detaliate, privind geografia, cronologia şi limba, despre care mulţi pretind a fi doar „informaţii", sau „cunoştinţe".

În anul următor, tata nota într-o scrisoare:

...în vreme ce mulţi, asemenea dumitale, cer hărţi, alţii doresc indicaţii geologice, nu neapărat locuri; mulţi vor gramatici ale limbilor elfice, fonologii, exemple de texte; alţii indicaţii metrice şi prozodice... Muzicienii doresc melodii şi partituri; arheologii vor informaţii despre ceramică şi metalurgie; botaniştii – o descriere mai exactă a florei: *mallorn*, *elanor*, *niphredil*, *alfirin*, *mallos* şi *symbelmynë;* istoricii vor detalii mai multe despre structura socială şi politică a Gondolinului; în alte scrisori mi se cer informaţii despre Căruţaşi, Harod, originile gnomilor, Morţii, beorningii şi cei doi vrăjitori (din cinci) despre care nu se spune nimic.

Dar indiferent care este opinia legată de acest gen de întrebări, pentru unii – eu numărîndu-mă printre ei – mult mai important decît dezvăluirea unor detalii ciudate este să afle că Vëantur Númenoreanul şi-a adus corabia Entulessë, „Întoarcerea", la Limanurile Cenuşii, lăsînd ca pînzele să-i fie umflate de vînturile primăvăratice ale celui de-al şase sutelea an al celui de-al Doilea Ev, că mormîntul lui Elendil cel Înalt a fost făcut de fiul său Isildur pe culmea dealului de strajă Halifirien, că acel Călăreţ Negru pe care hobiţii l-au văzut în întunecimea ceţoasă de pe malul celălalt al Pontonului Cotuascuns era Khamûl, mai-marele Duhurilor Inelelor din Dol Guldur – sau chiar că faptul că Tarannon, al doisprezecelea Rege al Gondorului, care nu a avut urmaşi (acest lucru este consemnat într-o Anexă a *Stăpînului Inelelor*), era legat de pisicile Reginei Berúthiel, fiinţe al căror mister încă n-a fost elucidat.

Construirea cărţii a fost dificilă iar rezultatul este destul de complex. Poate poveştile sînt „neterminate", într-o măsură mai mare sau mai mică şi în varii sensuri ale cuvîntului, necesitînd chiar şi abordări diferite; în cele ce urmează voi spune cîte ceva despre fiecare în parte, dar deocamdată voi atrage atenţia asupra cîtorva trăsături generale.

Cea mai importantă este problema „consecvenţei", cel mai bine ilustrată de secţiunea intitulată „Istoria lui Galadriel şi a lui Celeborn". Aceasta este o „Poveste neterminată" în sensul larg al cuvîntului: nu e o naraţiune care se încheie brusc, aşa cum se încheie „Despre Tuor şi venirea lui în Gondolin", nici o serie de fragmente, ca „Cirion şi Eorl", ci un fir primar în istoria Pămîntului de Mijloc, care nu a beneficiat niciodată de o definiţie clară, cu atît mai puţin de o formă scrisă finală. Prin urmare, includerea naraţiunilor nepublicate şi a schiţelor de poveşti pe această temă implică din capul locului acceptarea istoriei nu ca o realitate imuabilă, cu existenţă independentă, „relatată" de autor (în „rolul" său de traducător şi redactor), ci ca un produs tot mai elaborat şi schimbător al minţii sale. Cînd autorul însuşi a încetat să-şi mai publice scrierile, după ce le-a supus propriilor sale păreri critice şi comparatiste detaliate, informaţiile ulterioare despre Pămîntul de Mijloc ce vor fi găsite în scrierile sale nepublicate vor intra adesea în conflict cu ceea ce este deja „cunoscut"; iar noile elemente adăugate edificiului existent vor tinde, în asemenea cazuri, să contribuie mai puţin la istoria lumii inventate ca atare, cît la istoria invenţiei înseşi. În cartea de faţă, am acceptat de la bun început această situaţie; şi cu excepţia unor detalii minore, precum modificarea toponimiei şi a numelor de persoane (în cazul în care păstrarea formei din manuscris ar duce la confuzii exagerate sau la necesitatea unor spaţii disproporţionat de mari pentru explicaţii), n-am operat nici o schimbare doar de dragul consecvenţei cu operele publicate, în schimb am atras atenţia, de cîte ori a fost cazul, asupra punctelor de conflict şi variaţiilor. Ca urmare, *Poveştile neterminate* se deosebesc în mod esenţial sub acest aspect de *Silmarillion*, unde un obiectiv esenţial, dar nu exclusiv al redactării a fost acela de a ajunge la o coeziune de fond şi de formă; şi cu excepţia unor cazuri menţionate ca atare, am considerat versiunea publicată a lui *Silmarillion* drept un punct fix de referinţă de acelaşi calibru ca şi scrierile publicate de tatăl meu, fără să iau în seamă

nenumăratele decizii „neautorizate“ privind variantele şi versiunile rivale apărute pe parcursul conceperii sale.

În privința conținutului, cartea este în totalitate narativă (ori descriptivă): am exclus tot ceea ce-a scris el despre Pămîntul de Mijloc ori Amon, de natură în primul rînd filosofică sau speculativă; și acolo unde uneori apar asemenea aspecte, le-am lăsat deoparte. Din motive practice am împărțit textul în Părți, corespunzătoare primelor trei Evuri ale Lumii, în mod inevitabil apărînd unele suprapuneri, precum în legenda despre Amroth și menționarea sa în „Istoria lui Galadriel și Celeborn“. A patra parte constituie un apendice care trebuie privit cu oarece îngăduință într-o carte intitulată *Povești neterminate*, deoarece textele pe care le cuprinde aceasta sînt eseuri cu aspect general și discursiv, cu prea puține elemente de „poveste“ sau aproape lipsite de ele. Secțiunea despre Drúedaini își datorează într-adevăr includerea inițială poveștii despre „Piatra Credincioasă“, care alcătuiește o mică parte a ei; această secțiune m-a determinat să le introduc pe cele despre istari și palantíri, deoarece ele (mai ales prima) reprezintă aspecte care au trezit curiozitatea multor cititori, iar această carte a părut locul cel mai potrivit să cuprindă tot ce e de spus pe această temă.

Notele pot să pară în unele locuri prea numeroase, dar se va vedea că acolo unde abundă cu adevărat (ca în „Prăpădul de pe Cîmpiile Stînjeneilor“), acest fapt se datorează nu editorului, cît autorului care, în scrierile sale ulterioare, a gîndit în acest mod structurarea materialului, prin dezvoltarea în paralel a unor teme pe care le-a împletit cu note. M-am străduit permanent să stabilesc foarte clar ce ține de munca de editare și ce nu. Și dată fiind abundența de material original care apare în note și anexe, m-am gîndit că este cel mai bine să nu restricționez menționarea paginilor în Indice numai la textele ca atare, ci să cuprind toate părțile cărții, cu excepția Introducerii.

De la bun început am presupus că cititorul cunoaște suficient de bine operele publicate ale tatălui meu (în special *Stăpînul Inelelor*), căci altfel ar fi trebuit extins într-o foarte mare măsură elementul editorial, și așa abundent. Totuși, am inclus cîteva explicații

definitorii la aproape toate elementele cuprinse în Indice, în speranţa de a-l scuti pe cititor să caute referinţe în altă parte. Dacă explicaţiile noastre sînt inadecvate ori fără voie neclare, *Complete Guide to Middle-earth [Pămîntul de Mijloc – Ghid complet"]* realizat de Robert Foster oferă o lucrare de referinţă admirabilă, după cum am descoperit eu însumi prin folosirea lui frecventă.

Urmează acum notele bibliografice la fiecare parte ca atare.

* * *

PARTEA ÎNTÎI

I

Despre Tuor şi sosirea lui în Gondolin

Tatăl meu a spus nu numai o dată că prima poveste despre Primul Ev pe care a scris-o a fost „Căderea Gondolinului", şi nu avem nici un motiv să ne îndoim de acest lucru. Într-o scrisoare din 1964, el declara că a scris-o „«din capul meu», în timpul unei permisii din armată pe motiv de boală, în 1917", dată care alteori apare ca 1916, ori ca 1916–17. Într-o scrisoare din 1944, adresată mie, scria: „Am început să scriu *[Silmarillion]* în barăci militare, înghesuite, pline de zgomotele gramofoanelor"; şi, într-adevăr, cîteva versuri în care apar cele Şapte Nume ale Gondolinului sînt mîzgălite pe dosul unui document care stabilea „ordinea responsabilităţilor într-un batalion". Primul manuscris încă există, umplînd două caiete mici; a fost scris la repezeală, în creion, peste care s-a revenit în mare parte cu cerneală şi cu nenumărate corecturi şi adăugiri. Pornind de la acest text, mama mea a făcut o copie curată, din cît se pare în 1917; dar şi la aceasta s-au făcut ulterior adăugiri importante, nu-mi pot da seama cînd anume, probabil prin 1919–20, cînd tata se afla la Oxford, făcînd parte din echipa care lucra la Dicţionarul încă neterminat la acea dată. În primăvara lui 1920 a

fost invitat să citească un eseu la Clubul Eseiştilor din cadrul colegiului său (Exeter); şi a citit „Căderea Gondolinului". Notele despre ceea ce dorise să spună drept introducere la „eseul" său au supravieţuit şi ele. Se scuza că nu a putut produce o lucrare critică, şi continua astfel: „Prin urmare, trebuia să citesc ceva deja scris, şi în disperare de cauză m-am decis asupra acestei poveşti. Pînă acum n-am scos-o la lumină, bineînţeles... Un ciclu întreg de întîmplări într-o lume elfică imaginată de mine a tot crescut de o vreme încoace (mai corect, a fost construit) în mintea mea. Unele episoade au fost notate în grabă... Povestea asta nu e cea mai bună dintre ele, dar singura care a fost revizuită pînă în prezent şi pe care îndrăznesc s-o citesc cu voce tare, chiar dacă revizia nu este suficientă."

Povestea lui Tuor şi a Exilaţilor din Gondolin (astfel se intitulează manuscrisul iniţial al „Căderii Gondolinului") a rămas neatinsă timp de mulţi ani, deşi tata, la un moment dat, probabil între 1926–1930, a scris versiunea scurtă, comprimată, a poveştii pentru a forma o parte din *Silmarillion* (un titlu care, întîmplător, a apărut pentru prima oară în scrisoarea adresată de el publicaţiei *The Observer* din 20 februarie 1938); versiunea a fost schimbată ulterior pentru a o armoniza cu viziuni modificate în alte părţi ale cărţii. Mult mai tîrziu a început să lucreze la o poveste complet refăcută, intitulată „Despre Tuor şi căderea Gondolinului". Din cît se pare, a fost scrisă în 1951, după ce *Stăpînul Inelelor* fusese încheiat, dar publicarea sa îndoielnică. Profund schimbată ca stil şi semnificaţii, totuşi păstrînd multe dintre elementele esenţiale ale poveştii scrise în tinereţea lui, „Despre Tuor şi căderea Gondolinului" ar fi urmat să ofere întreaga legendă, cu toate detaliile, a scurtului capitol 23 din *Silmarillion;* din păcate, el nu a mers mai departe de momentul în care Tuor şi Voronwë au ajuns la ultima poartă şi Tuor a zărit oraşul Gondolin în partea cealaltă a cîmpiei Tumladen. Nu există nici un indiciu asupra motivelor ce l-au determinat să abandoneze povestea în acel punct.

Acesta este textul inclus în paginile de faţă. Pentru a evita orice confuzie, l-am reintitulat „Despre Tuor şi sosirea lui în Gondolin", deoarece nu spune nimic despre căderea oraşului. Ca în cazul

tuturor scrierilor tatălui meu, există mai multe corecturi, şi într-o scurtă secţiune (cînd Tuor şi Voronwë se apropie de rîul Sirion şi-l traversează) mai multe variante valabile în egală măsură; prin urmare, a fost necesară o oarecare muncă de editare.

Este remarcabil faptul că singura variantă completă scrisă vreodată de tata a poveştii despre timpul petrecut de Tuor în Gondolin, despre căsătoria sa cu Idril Celebrindal, despre naşterea lui Eärendil, trădarea lui Maeglin, jefuirea oraşului şi fuga celor care-au reuşit să scape din prăpăd – o poveste ce reprezenta un element central în felul în care-şi imaginase el Primul Ev – a fost istorisirea scrisă în tinereţe. Nu am nici o îndoială că această istorisire (cu adevărat remarcabilă) nu este potrivită pentru a fi inclusă în volumul de faţă. Este scrisă într-un stil extrem de arhaic, aşa cum scria tata la acea vreme, şi dă glas unor idei ale sale care nu mai corespund universului din *Stăpînul Inelelor* şi *Silmarillion* în formele în care acestea au văzut lumina tiparului. Ea aparţine primei faze a mitologiei, „Cartea poveştilor pierdute“: ea însăşi o lucrare substanţială, de un deosebit interes pentru cine e preocupat de originile Pămîntului de Mijloc, dar care ar necesita eventual un studiu de amploare şi complex drept prezentare.

II

Povestea Copiilor lui Húrin

Evoluţia legendei lui Túrin Turambar este, în unele privinţe, cea mai întortocheată şi mai complexă dintre toate elementele narative ale istoriei Primului Ev. Asemenea poveştii despre Tuor şi Căderea Gondolinului, şi aceasta îşi are originea în primele începuturi şi încă mai poate fi găsită într-o naraţiune în fază timpurie (din ciclul „Poveştilor pierdute“) şi într-un poem lung, rămas neterminat, scris în versuri aliterative. Dar în vreme ce „versiunea lungă“ ulterioară a lui *Tuor* n-a mers prea departe, tata a dus „versiunea lungă“ ulterioară a lui *Túrin* mult mai aproape de momentul

final. Se intitulează *Narn i Hîn Húrin;* această versiune este prezentată în paginile cărţii de faţă.

Există însă diferenţe marcante pe parcursul versiunii lungi a lui *Narn*, în sensul că povestea se apropie mult de forma perfectă ori finală. Secţiunea ultimă (de la Reîntoarcerea lui Túrin în Dor-lómin, pînă la Moartea lui Túrin) a necesitat modificări editoriale nesemnificative; în schimb, prima parte (de la început şi pînă la sfîrşitul secţiunii despre Túrin în Doriath) a trebuit serios revizuită şi supusă unei operaţii de selecţie, în unele locuri chiar comprimată, din pricină că textele originale erau fragmentare şi fără legătură între ele. Dar secţiunea centrală (Túrin printre proscrişi, Mîm Gnomul Scundac, ţinutul Dor-Cíarthol, moartea lui Beleg de mîna lui Túrin şi viaţa lui Túrin în Nargothrond) a constituit o problemă editorială cu mult mai dificilă. Este o secţiune cîtuşi de puţin finalizată, iar în unele părţi chiar are tendinţa să schimbe cu totul şirul narativ. Tatăl meu era în plin proces de dezvoltare a acestei părţi, cînd brusc a încetat să mai lucreze la ea; iar versiunea mai scurtă ce trebuia cuprinsă în *Silmarillion* urma să aştepte evoluţia finală a lui *Narn*. Pregătind textul *Silmarillion* pentru tipărire, a fost necesar să scot o mare parte a acestei secţiuni a poveştii lui Túrin tocmai din aceste materiale, care sînt de o complexitate extraordinară în varietatea şi interacţiunile lor.

Pentru prima parte din această secţiune centrală, pînă la începutul perioadei petrecute de Túrin în locuinţa lui Mîm pe Amon Rûdh, am compilat o povestire – comparabilă ca întindere cu alte părţi din *Narn* –, folosind materialele existente (cu o singură lacună, vezi pg. 138 şi nota 12); dar din acest punct (vezi pg. 151), pînă la sosirea lui Túrin la Ivrin, după căderea fortăreţei Nargothrond, nu mi s-a mai părut profitabil să încerc aşa ceva. Lacunele sînt mult prea întinse şi nu puteau fi completate decît cu ceea ce a apărut în *Silmarillion*; într-o Anexă (pg. 214 şi urm.) am citat fragmentele izolate din această parte a poveştii mai mari, aşa cum fusese ea plănuită iniţial.

În a treia secţiune a lui *Narn* (începînd cu Întoarcerea lui Túrin în Dor-lómin), o comparaţie cu *Silmarillion* (pp. 288–302)

va scoate în evidenţă corespondenţe apropiate şi chiar frazări identice; pe de altă parte, în prima secţiune sînt două pasaje mai întinse, pe care le-am exclus din textul de faţă (vezi pg 86 şi nota 1 şi pg. 97 şi nota 2), deoarece sînt variante apropiate ale unor pasaje care apar în altă parte şi sînt incluse în *Silmarillion*. Această suprapunere şi interdependenţa între o lucrare şi alta pot fi explicate în mai multe moduri, din mai multe unghiuri de vedere. Tatălui meu îi plăcea să re-povestească în registre diferite; dar unele părţi nu necesitau o tratare mai extinsă într-o versiune mai amplă, prin urmare nu era nevoie să reformuleze numai de dragul reformulării. O altă explicaţie ar fi aceea că, atunci cînd totul era încă fluid şi mai avea mult pînă la organizarea finală a poveştilor distincte, acelaşi fragment putea fi adăugat ori într-un text, ori în celălalt. Dar mai există o explicaţie, la un alt nivel. Unele legende, precum cea a lui Túrin Turambar, au primit o formă poetică deosebită cu mult timp în urmă – în acest caz anume, *Narn i Hîn Húrin* al bardului Dírhavel – şi formulări sau chiar fragmente întregi din ea (în special în momente de înaltă intensitate retorică, precum acela în care Túrin se adresează sabiei sale, înainte de moarte) urmau să fie păstrate intacte de către cei care ulterior au condensat istoria Zilelor de Odinioară (cum este cazul cu *Silmarillion*).

PARTEA A DOUA

I

O descriere a Insulei Númenor

Deşi avînd caracter mai mult descriptiv decît narativ, am inclus selecţii din descrierea pe care o face tatăl meu Númenorului, în special fragmentele privind natura fizică a Insulei, deoarece ele clarifică şi însoţesc în mod firesc povestea despre Aldarion şi

Erendis. Descrierea exista fără doar şi poate în 1965, fiind probabil scrisă nu cu mult înainte.

Am redesenat harta, luîndu-mă după o schiţă mică, făcută în grabă, din cît se pare singura pe care a desenat-o tata vreodată şi care înfăţişează Númenorul. Nu am introdus decît numele ori formele distinctive indicate pe schiţa originală. În plus, schiţa indică încă un liman, în Golful Andúnië, nu departe de Andúnië apusean însuşi; numele este greu de descifrat, dar mai mult ca sigur este *Almaida.* Din cîte ştiu, numele nu apare în altă parte.

II

Aldarion şi Erendis

Această poveste a rămas în stadiul cel mai puţin elaborat dintre toate istorisirile cuprinse în această culegere, şi în unele părţi a necesitat o anumită muncă de redactare, care m-a făcut să mă îndoiesc de oportunitatea includerii ei în volumul de faţă. Totuşi, ea este de mare interes, deoarece este singura poveste (spre deosebire de hrisoave şi hronice) care a supravieţuit din lungile evuri ale Númenorului, datînd dinainte de povestea sfîrşitului insulei *(Akallabêth),* şi în plus este o povestire unică în privinţa conţinutului printre scrierile tatălui meu, ceea ce m-a convins că aş greşi dacă aş omite-o din această culegere de „Poveşti neterminate".

Pentru a aprecia necesitatea unui asemenea tratament editorial, e cazul să explic faptul că tatăl meu a întrebuinţat în compunerea naraţiunilor „planuri ale intrigilor", acordînd o atenţie meticuloasă datării evenimentelor, încît aceste planuri au ceva din rostul consemnării anilor într-o cronică. În cazul de faţă, există nu mai puţin de cinci asemenea scheme, variind constant în relativa lor dezvoltare în anumite momente şi nu rareori contrazicîndu-se reciproc atît sub aspect general, cît şi în privinţa detaliilor. Dar aceste scheme au avut întotdeauna tendinţa de a se transforma în naraţiune pură, în special prin introducerea unor pasaje scurte de vorbire directă; în a cincea şi cea mai recentă

schemă pentru povestea despre Aldarion şi Erendis, elementul narativ este atît de pronunţat, încît textul ajunge la aproximativ şaizeci de pagini de manuscris.

Totuşi, această deplasare de la stilul analitic în ritm staccato la timpul prezent, la naraţiunea completă, a avut loc gradat, pe măsură ce înainta în elaborarea schemei; în partea de început a poveştii, am rescris în mare măsură materialul, în încercarea de a obţine o oarecare omogenizare stilistică pe tot parcursul ei. Rescrierea se referă strict la refrazare, fără să alterez textul sau să introduc elemente ce nu sînt conforme cu textul.

„Schema" ultimă, anume textul după care m-am ghidat cu prioritate, se numeşte *Umbra Umbrei, povestea soţiei marinarului; şi povestea Reginei păstoriţe.* Manuscrisul se încheie brusc, iar eu nu pot să ofer nici o explicaţie clară asupra motivelor care l-au făcut pe tatăl meu să o abandoneze. O dactilogramă care ajunge pînă în acest punct a fost realizată în ianuarie 1965. Mai există şi o dactilogramă de două pagini care, după presupunerea mea, este cel mai recent dintre aceste materiale şi în mod evident începutul a ceea ce urma să fie o versiune finală a întregii poveşti, constituind textul de la pp. 241-243 din cartea de faţă (unde acţiunea este schiţată extrem de sumar). Se numeşte *Indis i•Kiryamo, „Soţia marinarului": o poveste despre străvechiul Númenórë, înfăţişînd primele zvonuri despre Umbră.*

La sfîrşitul acestei naraţiuni (pg. 285) am adăugat cîteva indicaţii sumare privitoare la felul cum decurge ulterior povestea.

III

Casa lui Elros: Regii Númenorului

Deşi are forma unei pure consemnări dinastice, am inclus totuşi şi acest text, deoarece constituie un document important pentru istoria celui de-al Doilea Ev şi o mare parte a materialului care a supravieţuit referitor la acest Ev îşi găseşte locul printre textele şi

comentariile din cartea de față. Este un manuscris bun, în care datele privind Regii și Reginele Númenorului și anii lor de domnie au suferit multiple corecturi, uneori confuze: mi-am permis să aleg cea mai recentă versiune. Textul conține cîteva neclarități cronologice minore, dar și clarificări ale unor aparente erori din Anexele adăugate *Stăpînului Inelelor.*

Tabelul genealogic al primelor generații din Casa lui Elros este constituit din cîteva tabele strîns înrudite, care decurg din aceeași perioadă ca și discuția privitoare la legile succesiunii în Númenor (pp. 263-265). Apar cîteva mici variații în cazul unor nume minore: astfel, *Vardilnë* apare și ca *Vardilyë*, iar *Yávien* și ca *Yáviё*. Cred că formele care apar în tabelul meu sînt cele mai recente.

IV

Istoria lui Galadriel și Celeborn

Această secțiune a cărții diferă de celelalte (cu excepția celor din Partea a Patra) în sensul că aici nu există un singur text, ci mai curînd un eseu care încorporează citate. Acest procedeu a fost impus de natura materialelor; după cum se va vedea și pe parcursul eseului, o istorie a lui Galadriel nu poate fi decît o istorie a schimbării concepțiilor tatălui meu, iar natura „neterminată" a poveștii nu aparține în cazul de față unei scrieri ca atare. Eu m-am limitat doar la prezentarea scrierilor nepublicate ale tatălui meu, referitoare la acest subiect, lăsînd deoparte orice discuție despre probleme mai ample care marchează evoluția; căci o atare discuție ar necesita o analiză a întregii relații dintre valari și elfi, pornind de la decizia inițială (descrisă în *Silmarillion*) de a-i chema pe eldari în Valinor, cît și multe alte aspecte colaterale, în legătură cu care tatăl meu a scris multe lucruri care nu intră în sfera de interes a acestei cărții.

Istoria lui Galadriel și Celeborn se împletește atît de strîns cu alte legende și istorii – cea despre Lothlórien și despre Elfii Pădureni,

despre Amroth şi Nimrodel, despre Celebrimbar şi făurirea Inelelor Puterii, despre războiul împotriva lui Sauron şi intervenţia númenóreenilor – încît nu poate fi tratată izolat, prin urmare această secţiune a cărţii, împreună cu cele cinci Anexe ale sale, adună practic toate materialele nepublicate despre istoria celui de-al Doilea Ev al Pămîntului de Mijloc (iar în anumite locuri discuţia se extinde în mod inevitabil pînă în al Treilea Ev). În Povestea Anilor, cuprinsă în Anexa B din *Stăpînul Inelelor,* se spune: „Aceia au fost ani întunecaţi pentru Oamenii de pe Pămîntul de Mijloc, dar şi ani de glorie pentru ţinutul Númenor. Despre cele întîmplate pe Pămîntul de Mijloc mărturiile sînt puţine şi neîndestulătoare, iar datele adesea nesigure." Dar chiar şi puţinul care-a supravieţuit din „anii întunecaţi" s-a schimbat, pe măsură ce gîndurile tatălui meu referitoare la aceste aspecte s-au aprofundat şi s-au schimbat; eu unul nu am încercat cîtuşi de puţin să netezesc inadvertenţele, ci mai curînd le-am scos în evidenţă, atrăgînd atenţia asupra lor.

Versiunile divergente nu trebuie întotdeauna să fie tratate doar ca o chestiune de stabilire a priorităţii compoziţiei; iar tatăl meu, ca „autor" sau „născocitor", nu poate fi întotdeauna, în aceste privinţe, deosebit de „cronicarul" tradiţiilor străvechi, transmise în diverse forme pentru diferitele neamuri de-a lungul evurilor lungi (cînd Frodo a întîlnit-o pe Galadriel în Lórien, trecuseră mai bine de şaizeci de secole de cînd ea se îndreptase înspre răsărit, părăsind ruinatul Beleriand şi traversînd Munţii Albaştri). „Despre aceste două lucruri se povesteşte, cu toate că unde se află adevărul numai cei Înţelepţi ar putea da seamă, dar ei de mult nu mai sînt."

În ultimii lui ani, tatăl meu a scris o serie întreagă de eseuri privitor la etimologia numelor din Pămîntul de Mijloc. Discursive în mare măsură, ele conţin foarte multă istorie împletită cu legende; dar fiind subsidiare scopului filologic principal şi introduse, ca să zic aşa, în trecere, aspectele respective au trebuit eliminate. Iată motivul pentru care partea a doua a cărţii este

compusă mai cu seamă din citate scurte, alte materiale de acelaşi gen fiind incluse în Anexe.

PARTEA A TREIA

I

Prăpădul de pe Cîmpiile Stînjeneilor

Aceasta este o naraţiune „tîrzie" – ceea ce nu înseamnă altceva decît că, în absenţa oricărei datări precise, ea aparţine perioadei finale a scrierilor tatălui meu despre Pămîntul de Mijloc, împreună cu „Cirion şi Eorl", „Bătăliile de la Vadurile Isenului", „Drúedainii" şi eseurile filologice citate în „Istoria lui Galadriel şi Celeborn", iar nu momentului în care a fost publicat *Stăpînul Inelelor* şi anilor care i-au urmat. Există două versiuni: o dactilogramă brută a întregului (în mod clar o primă fază a compoziţiei) şi o dactilogramă bună, cuprinzînd multe modificări, care se întrerupe cînd Elendur îl îndeamnă pe Isildur să fugă (pg. 378). Editorul a avut prea puţin de intervenit aici.

II

Cirion şi Eorl şi prietenia dintre Gondor şi Rohan

Am socotit că aceste fragmente aparţin aceleiaşi perioade ca şi „Prăpădul de pe Cîmpiile Stînjeneilor", cînd tatăl meu manifesta mult interes pentru istoria timpurie a Gondorului şi Rohanului; fără îndoială că urmau să reprezinte părţi dintr-o istorie substanţială, dezvoltînd în detaliu relatările sumare oferite în Anexa A din *Stăpînul Inelelor*. Materialul se găseşte în faza de început a

elaborării, extrem de dezorganizat, plin de variante, întrerupîndu-se brusc pentru a introduce iute nişte note în parte ininteligibile.

III

În căutarea Ereborului

Într-o scrisoare din 1964, tatăl meu scria:

> Desigur că există numeroase legături între *Hobbitul* şi *Stăpînul Inelelor,* care nu sînt precizate cu claritate. Majoritatea au fost scrise ori schiţate, apoi tăiate pentru a uşura barca; aşa, de pildă, călătoriile exploratoare ale lui Gandalf, relaţiile sale cu Aragorn şi Gondor; tot ceea ce-a făcut Gollum pînă cînd s-a refugiat în Moria. Am scris chiar şi o întreagă poveste despre ce s-a întîmplat cu adevărat înaintea vizitei lui Gandalf la Bilbo şi despre „Neaşteptata petrecere" care a urmat, văzută din perspectiva lui Gandalf însuşi. Ar fi însemnat să ne întoarcem în timp la o conversaţie care avusese loc în Minas Tirith: dar a trebuit să renunţ la ea şi s-o prezint pe scurt în Anexa A (pp. 506-508), deşi acolo sînt omise dificultăţile pe care le-a întîmpinat Gandalf cu Thorin.

Această poveste despre Gandalf este inclusă în volumul de faţă. Situaţia textuală complexă este descrisă în Anexa la povestirea respectivă, în care am inclus fragmente destul de lungi dintr-o versiune anterioară.

IV

Pe urmele Inelului

Există multe texte scrise în legătură cu evenimentele anului 3018 al celui de-al Treilea Ev, cunoscute altfel din Povestea Anilor şi din cele relatate de Gandalf şi de către alţii la Sfatul lui Elrond; aceste texte sînt cele menţionate drept „schiţate" în scrisoarea citată

mai sus. Le-am intitulat „Pe urmele Inelului". Manuscrisele ca atare, foarte confuze, ceea ce nu este neobişnuit, sînt descrise la pg. 426 şi urm.; aici însă putem spune ceva despre problema datării lor (eu unul considerînd că toate au fost scrise în aceeaşi perioadă, inclusiv cele referitoare la „Gandalf, Saruman şi Comitatul", constituind al treilea element al acestei secţiuni). Ele au fost scrise după publicarea *Stăpînului Inelelor*, deoarece se fac referiri la pagini din textul tipărit; totuşi, în datele pe care le dau pentru anumite evenimente, există diferenţe faţă de datele menţionate în Povestea Anilor din Anexa B. Explicaţia constă în faptul că au fost scrise după publicarea primului volum, dar înainte de publicarea celui de-al treilea, care cuprinde Anexele.

V

Bătăliile de la Vadurile Isenului

Acest text, împreună cu relatarea despre organizarea militară a rohirrimilor şi istoria Isengardului, dată într-o Anexă la text, stă alături de alte scrieri ulterioare, cuprinzînd o analiză istorică foarte serioasă; din punct de vedere al textului ca atare, nu a prezentat dificultăţi marcante, singurul lucru fiind acela că a rămas pur şi simplu neterminat.

PARTEA A PATRA

I

Drúedainii

Către sfîrşitul vieţii sale, tatăl meu a destăinuit mult mai multe despre Oamenii Sălbatici din Codrul Drúadan aflat în Anórien şi despre statuile Oamenilor-Púkel de pe drumul spre Adăpostul din

Valea Calvarului. Povestea inclusă în acest volum, referitoare la drúedainii din Beleriand în Primul Ev şi cuprinzînd şi povestirea despre „Piatra credincioasă" este extrasă dintr-un eseu lung, discursiv şi neterminat, care se ocupă îndeobşte de legăturile dintre graiurile vorbite în Pămîntul de Mijloc. După cum se va vedea, drúedainii aparţin istoriei primelor evuri; dar despre acest aspect nu există nici o urmă în *Silmarillion* – versiunea publicată.

II

Istarii

Imediat după ce *Stăpînul Inelelor* a fost acceptat spre publicare, s-a propus adăugarea unui indice de nume la sfîrşitul celui de-al treilea volum, şi, din cît se pare, tatăl meu a început să lucreze la el în vara lui 1954, cînd primele două volume se găseau deja sub tipar. Iată ce scria el în legătură cu această problemă, într-o scrisoare din 1956: „Urma să se alcătuiască un indice de nume, care ar fi cuprins, pe baza interpretării etimologice, şi un vocabular elfic destul de consistent... Am lucrat la acest indice cîteva luni bune, indexînd primele două volume (motivul principal pentru amînarea apariţiei volumului III), pînă cînd a devenit limpede că dimensiunile şi costurile unei asemenea întreprinderi ar fi fost ruinătoare."

În cele din urmă, *Stăpînul Inelelor* a beneficiat de un indice abia la a doua ediţie, apărută în 1966, dar ciorna originală făcută de tatăl meu s-a păstrat. Din ea m-am inspirat pentru realizarea indicelui la *Silmarillion,* traducînd numele şi oferind scurte texte explicative, precum şi pentru introducerea – în indicele din *Silmarillion* şi în cel din volumul de faţă – a cîtorva traduceri şi a unor „definiţii". De aici provine şi „eseul despre Istari", care deschide secţiunea respectivă a volumului – un text de o lungime total necaracteristică pentru indicele original, deşi tipic pentru modul în care lucra adesea tatăl meu.

În privința altor citate din aceeași secțiune, am oferit toate indicațiile existente referitoare la date.

III

Palantírii

Pentru a doua ediție a *Stăpînului Inelelor* (1966), tatăl meu a operat modificări substanțiale la un fragment din *Cele două turnuri*, III 11 „Palantírul", și alte cîteva în legătură cu același subiect în *Întoarcerea Regelui* V 7, „Rugul lui Denethor", deși aceste modificări nu au fost introduse în text decît la al doilea tiraj al ediției revizuite (1967). Această secțiune din cartea de față este extrasă din ceea ce a scris el despre *palantíri*, la care am adăugat textul revizuit mai sus menționat; nu am făcut altceva decît să le unesc într-un eseu continuu.

* * *

Harta Pămîntului de Mijloc

Intenția mea inițială a fost să includ în această carte harta care însoțește *Stăpînul Inelelor*, adăugînd pe ea încă o serie de toponime. Gîndindu-mă însă mai bine, am considerat că ar fi preferabil să copiez harta mea originală și să profit de ocazie ca să remediez cîteva din micile sale defecte (remedierea defectelor majore fiind dincolo de puterile mele). Prin urmare, am redesenat-o destul de exact, la o scară de două ori mai mică decît dimensiunile vechii hărți așa cum a apărut ea publicată. Suprafața reprezentată este mai mică, dar singurele elemente care au dispărut sînt Limanurile Umbar și Capul Forochel*.

* Nu mai am nici o îndoială acum că apele marcate drept „Golful Înghețat Forochel" erau în realitate doar o mică parte a Golfului (despre care în *Stăpînul Inelelor*, Anexa A, I, iii, se spune că era „imens"), care se întindea mult mai departe spre nord-est; țărmurile sale nordice și vestice fiind formate din marele Cap Forochel, al cărui vîrf, fără nume, apare pe harta mea originală. Într-una din schițele cartografice făcute de tatăl meu, coasta nordică a Pămîntului de Mijloc este reprezentat ca întinzîndu-se într-o curbă imensă orientată spre est-nord-est, pornind de la Cap, cel mai nordic punct aflîndu-se la vreo 700 de mile de Carn Dûm.

Ceea ce mi-a permis un corp de literă mai mare şi diferit, şi o mai mare claritate.

Cele mai importante toponime care apar în această carte, nu şi în *Stăpînul Inelelor*, au fost incluse pe hartă, precum *Lond Daer, Drúwaith, Iaur, Edhellond, Neadîncurile, Vijeliosul Cenuşiu* şi cîteva altele care probabil că au fost, sau ar fi trebuit să fie indicate pe harta originală, precum rîurile *Harnen* şi *Carnen, Annúminas, Depresiunea Răsăriteană, Depresiunea Apuseană, Munţii Angmar.* Includerea eronată a toponimului *Rhudaur* de sine stătător a fost corectată prin adăugarea toponimelor *Cardolan* şi *Arthedain*; am indicat, de asemenea, mica insulă Himling, în largul îndepărtatei coaste nord-vestice, care apare pe una din schiţele cartografice ale tatălui meu, precum şi pe prima mea ciornă. *Himling* a fost forma iniţială a lui *Himring* (marele deal pe care Maedhros, fiul lui Fëanor, îşi avea fortăreaţa în *Silmarillion*), şi cu toate că faptul nu e menţionat nicăieri, este limpede că vîrful dealului Himring ieşea din apele care au scufundat Beleriandul. Ceva mai departe spre vest de acest vîrf se găsea o insulă mai mare, numită *Tol Fuin*, care trebuie să fi fost regiunea cea mai înaltă a codrului Taur-nu-Fuin. În general, dar nu în toate cazurile, am preferat denumirea sindarină (acolo unde era cunoscută), dar de regulă am menţionat şi toponimul tradus, atunci cînd acesta este folosit în mod frecvent. De notat faptul că „Pustiul de la Miazănoapte", marcat în partea de sus a hărţii mele originale, pare mai mult ca sigur să fi fost iniţial gîndit ca un echivalent al toponimului *Forodwaith**.

Am considerat că este de dorit să marchez întreaga lungime a Marelui Drum ce uneşte Arnor şi Gondor, deşi desfăşurarea sa între Edoras şi Vadurile Isen poate fi doar bănuită (cum este şi situarea precisă a portului Lond Daer şi a limanului Edhellond).

---

* *Forodwaith* apare o singură dată în *Stăpînul Inelelor* (Anexa A, I, iii), cu referire la străvechii locuitori ai ţinuturilor de la Miazănoapte, dintre care au supravieţuit Oamenii Zăpezii; dar cuvîntul sindarin *(g)waith* se folosea atît referitor la regiuni, cît şi la neamurile care trăiau acolo (vezi şi *Enedwaith).* Într-una din schiţele cartografice făcute de tatăl meu, *Forodwaith* pare să fie echivalat în mod explicit cu „Pustiul de la Miazănoapte", în alta fiind tradus prin „Ţinutul de la Miazănoapte".

În sfîrşit, aş dori să subliniez că păstrarea cu sfinţenie a stilului şi detaliului (altele decît toponimia şi corpul de literă) ale hărţii pe care am întocmit-o în grabă în urmă cu douăzeci şi cinci de ani nu este o dovadă că sînt convins de modul desăvîrşit în care a fost concepută ori executată. Am regretat întotdeauna că tatăl meu nu a înlocuit-o cu o hartă concepută de el. Totuşi, ea a devenit pînă la urmă, în ciuda defectelor şi a ciudăţeniilor ei, „Harta“, însuşi tatăl meu folosind-o ulterior ca bază de lucru (remarcîndu-i nu o dată inadvertenţele). Diferitele schiţe cartografice pe care le-a făcut el, şi din care m-am inspirat şi eu, fac acum parte din istoria scrierii *Stăpînului Inelelor.* Prin urmare, am considerat că lucrul cel mai bun este ca – în limitele contribuţiei mele la aceste chestiuni – să păstrez desenul meu original, deoarece el cel puţin reprezintă cu o acurateţe tolerabilă structura ideilor tatălui meu.

PARTEA ÎNTÎI

PRIMUL EV

PARTEA ÎNTÂI

PRIMUL EV

I

DESPRE TUOR ŞI SOSIREA LUI ÎN GONDOLIN

Rían, soaţa lui Huor, trăia împreună cu neamul Casei lui Hador; dar cînd s-a aflat în Dor-lómin despre bătălia Nirnaeth, iar de la omul ei nu primea nici o veste, tare s-a tulburat şi a pornit de una singură în sălbăticie. Ar fi pierit acolo, de n-ar fi fost Elfii Cenuşii să vină în ajutorul ei. Neamul acesta avea un sălaş în munţii aflaţi la apus de Lacul Mithrim; într-acolo au dus-o ei, şi tot acolo a dat ea naştere unui băiat încă înainte de-a se sfîrşi Anul Jelirii.

Iar Rían le-a spus elfilor:

– Fie numele său Tuor, căci acesta a fost numele ales de tătîne-său, înainte ca războiul să ne despartă. Vă rog pe voi acum să-l creşteţi ca pe fiul vostru şi ascuns să-l ţineţi în grija voastră; căci simt că mare bine va veni de la el, pentru elfi şi oameni deopotrivă. Ci eu voi porni în căutarea lui Huor, stăpînul meu.

Elfilor li s-a făcut milă de ea; numai unul dintre ei, pe nume Annael, singurul care s-a întors din bătălia Nirnaeth din tot neamul celor duşi la război, i-a spus:

– Domniţă, cu amărăciune îţi spun că se ştie că Huor a căzut alături de fratele său, Húrin, şi zace, socotesc eu, în marea movilă a celor răpuşi, înălţată de orci pe cîmpul de bătălie.

Atunci Rían s-a ridicat şi a părăsit sălaşurile elfilor, şi a străbătut ea ţinutul Mithrim, ajungînd în cele din urmă la Haudh-en-Ndengin, în pustietatea Anfauglith, unde s-a întins pe pămînt şi a închis ochii

pentru totdeauna. Elfii însă au avut grijă de pruncul lui Huor, şi Tuor a crescut printre ei; era frumos la chip, cu părul bălai, aşa cum era neamul tatălui său, şi s-a făcut puternic, înalt şi viteaz, iar pentru că crescuse printre elfi, le deprinsese învăţăturile şi priceperea, asemenea prinţilor edainilor, înainte ca prăpădul să se fi abătut asupra ţinuturilor de la Miazănoapte.

Dar odată cu trecerea anilor, viaţa seminţiilor din Hithlum, cele care mai rămăseseră pe meleagurile acelea, fie ele elfi ori oameni, devenea tot mai aspră şi mai primejdioasă. După cum se povesteşte în altă parte, Morgoth şi-a încălcat făgăduielile făcute Răsăritenilor care-l slujiseră, nevrînd să le mai dăruiască bogatele pămînturi din Beleriand, după care tînjiseră ei; a alungat el acest popor ticălos în Hithlum, poruncindu-i ca acolo să-şi facă sălaşurile. Şi cu toate că nu-l mai îndrăgeau pe Morgoth, Răsăritenii încă îl slujeau cu teamă, iar pe elfi îi urau pînă la ultimul; şi-i dispreţuiau pe cei rămaşi din Casa lui Hador (cei mai mulţi fiind aceştia bătrîni, femei şi copii), îi asupreau, cu forţa le sileau pe femei să le devină neveste, le luau pămînturile şi avuturile şi le înrobeau pruncii. Orcii veneau şi hălăduiau prin ţară după bunul lor plac, urmărindu-i pe elfii care mai zăboveau pe acele meleaguri, pînă-n fortăreţele lor din munţi, făcîndu-i prizonieri pe mulţi dintre ei şi ducîndu-i în minele din Angband să trudească acolo drept sclavi ai lui Morgoth.

Astfel că Annael şi-a călăuzit mica sa obşte în peşterile Androth, unde au rămas să ducă o viaţă apăsată de nevoi, mereu cu ochii la pîndă, pînă cînd Tuor a împlinit şaisprezece ani, făcîndu-se el un flăcău vînjos şi deprinzînd meşteşugul armelor, securea şi arcul Elfilor Cenuşii; sufletul lui se încrîncena tot mai mult cînd i se povestea despre suferinţele neamului său, şi tare îşi dorea să poată porni la drum ca să-i răzbune pentru tot ce îndurau din pricina orcilor şi Răsăritenilor. Dar Annael nu-l lăsa să plece.

– Departe de-aici presimt că ţi-e scris să ajungi, Tuor, fiu al lui Huor, i-a spus el odată. Iar această ţară nu va scăpa de umbra lui Morgoth decît atunci cînd însuşi Thangorodrim se va fi năruit. De

aceea ne-am hotărît noi în sfîrşit s-o părăsim şi să o apucăm spre Miazăzi; iară tu vei merge împreună cu noi.

– Dar cum vom scăpa de năvodul duşmanilor noştri? a întrebat Tuor. Căci marşul atîtor suflete la un loc nu va trece nebăgat în seamă.

– Nu vom străbate ţara în văzul tuturor, a zis Annael; iar de-o fi să avem norocul de partea noastră, vom ajunge la drumul tainic căruia noi îi spunem Annon-in-Gelydh, Poarta Noldorilor, asta pentru că priceperea acelui neam l-a croit, de mult de tot, pe vremea lui Turgon.

Auzind acel nume, Tuor a tresărit, fără să ştie de ce; l-a întrebat pe Annael cine era Turgon, iar acesta i-a spus:

– Este unul din fiii lui Fingolfin, socotit Mare Rege al noldorilor de cînd a pierit Fingon. Căci încă mai trăieşte şi-i cel mai temut printre duşmanii lui Morgoth; a scăpat din cumplita bătălie Nirnaeth, mulţumită lui Húrin din Dor-lómin şi lui Huor, tătîne-tău, care au apărat trecătoarea Sirion în urma lui.

– Atunci mă voi duce să-l caut pe Turgon, a zis Tuor, căci nu se poate să nu îmi vină în ajutor, de dragul lui tătîne-meu. Gîndeşti altminteri?

– Nu ai cum să-l găseşti, a răspuns Annael. Fortăreaţa lui este ascunsă de ochii elfilor şi ai oamenilor deopotrivă, nici măcar nu ştim unde se află. Poate printre noldori să fie cîţiva care să cunoască drumul într-acolo, dar nu-l vor destăinui nimănui. Dacă tu vrei totuşi să vorbeşti cu ei, atunci vino cu mine, aşa cum te-am rugat; căci în limanurile îndepărtate de la Miazăzi vei avea poate norocul să dai peste pribegi din Regatul Ascuns.

Aşa s-a întîmplat că elfii au părăsit peşterile Androth şi Tuor a plecat împreună cu ei. Dar duşmanii lor puseseră pîndari, astfel că în curînd au prins de veste că elfii plecaseră; mult n-au apucat ei să se depărteze de munţi şi să pătrundă în cîmpie, cînd o mare oştire de orci şi Răsăriteni i-au atacat şi i-au împrăştiat în cele patru vînturi, iar elfii au fugit din calea lor în întunericul tot mai adînc. Tuor însă, a cărui inimă fusese cuprinsă de focul bătăliei, n-a fugit, ci, aşa copilandru cum era, mînuia securea asemenea tatălui său pe

vremuri, şi n-a dat înapoi pînă n-a ucis pe mulţi din cei care-l atacau; dar într-un tîrziu duşmanii l-au dovedit şi l-au luat prizonier, ducîndu-l în faţa lui Lorgan Răsăriteanul. Lorgan ăsta era socotit căpetenia Răsăritenilor, iar întregul Dor-lómin – după spusele sale – sub cîrmuirea lui se afla, din porunca lui Morgoth; astfel că pe Tuor l-a luat să-i fie sclav. Amară şi vitregă i-a devenit viaţa din acea clipă; căci tare mult îi plăcea lui Lorgan să-l oropsească pe Tuor, mai abitir decît pe rubedeniile altor foşti seniori, şi căuta cu tot dinadinsul să îngenuncheze, dacă putea, mîndria Casei lui Hador. Dar Tuor, înţelept cum era, a îndurat toate suferinţele şi ocările cu o răbdare mereu la pîndă; cu timpul, soarta a părut să i se mai îmblînzească întrucîtva, măcar că nu răbda foame, aşa cum se întîmpla cu mulţi dintre nefericiţii sclavi ai lui Lorgan. Căci Tuor era vînjos şi destoinic şi Lorgan avea grijă să-şi hrănească bine animalele de povară, atîta timp cît erau tinere şi în putere.

Dar după trei ani de robie, Tuor a găsit o portiţă de scăpare. Crescuse între timp, se făcuse înalt, mai înalt la stat şi mai iute în mişcări decît oricare dintre Răsăriteni; şi fiind el trimis dimpreună cu alţi sclavi să trudească în pădure, Tuor s-a răsucit brusc spre paznici şi i-a răpus cu securea, apoi a fugit şi s-a ascuns în munţi. Răsăritenii l-au vînat cu cîinii, dar în zadar; căci el se împrietenise cu aproape toţi dulăii lui Lorgan, încît, dacă-l ajungeau din urmă, se gudurau pe lîngă el, apoi, la porunca lui, o rupeau la fugă înapoi acasă. Astfel a ajuns el iarăşi la peşterile Androth, unde a sălăşluit de unul singur. Timp de patru ani a trăit ca proscris în ţara străbunilor săi, întunecat la chip şi fără nici un suflet în preajmă; numele său ajunsese de temut, căci adeseori ieşea din ascunzătoare şi hălăduia pînă departe, ucigînd mulţi dintre Răsăritenii ce-i apăreau în cale. Drept urmare, Răsăritenii au pus un preţ mare pe capul lui; dar să se apropie de bîrlogul lui, nu îndrăzneau, nici măcar în ceată – se temeau, vezi bine, de neamul elfilor şi din astă pricină ocoleau cu fereală peşterile în care trăiseră ei. Se povesteşte însă că nu răzbunarea îl mîna pe Tuor în toate drumurile astea ale lui, ci dorinţa de a găsi Poarta Noldorilor, de care îi vorbise Annael. Zadarnică îi era

căutarea, căci n-avea habar încotro să se uite – iar puţinii elfi care-şi mai făceau veacul prin munţi nu auziseră de ea.

Tuor ştia prea bine că, măcar că soarta era de partea lui, pînă la urmă zilele unui proscris sînt numărate şi tot mai puţine şi mai lipsite de speranţă. Unde mai pui că nu-şi dorea să trăiască întreaga viaţă ca un om al sălbăticiei, în munţii unde nu-şi putea dura casă şi unde n-avea parte nici de fapte de vitejie, aşa cum îl îmboldea inima. Povestea mai spune că la acel ceas şi-ar fi arătat Ulmo puterea. Caci despre toate cîte se-ntîmplau în Beleriand afla el prin pristavii săi, pîraiele mari şi mici care curgeau din Pămîntul de Mijloc spre Marea cea Mare, ducînd şi aducînd veşti; îl mai lega şi străvechea prietenie cu Círdan şi cu Făuritorii de Corăbii de la Gurile Sirionului.[1] Iar la acea vreme Ulmo îşi pleca urechea mai cu seamă la soarta celor din Casa lui Hador, cărora, în gîndurile sale tainice, le hărăzise un rol însemnat în ajutorul ce voia să-l dea Surghiuniţilor; nu-i erau, prin urmare, străine nici nenorocirile ce se abătuseră asupra lui Tuor, căci Annael şi mulţi din neamul său izbutiseră să scape din Dor-lómin şi să ajungă, în cele din urmă, la Círdan, departe la miazăzi.

S-a întîmplat ca, în ziua începutului de an (al douăzeci şi treilea de la bătălia Nirnaeth), Tuor să şadă lîngă un izvor ce susura în apropiere de gura peşterii în care sălăşluia el; şi şezînd el acolo, a privit către apus, la norii ce ascundeau soarele în asfinţire. Dintr-o dată a simţit în inima sa că nu trebuia să mai zăbovească, ci numaidecît să se ridice şi să pornească la drum.

– A sosit clipa să părăsesc tărîmul cenuşiu al neamului meu care nu mai este, a strigat el, şi să pornesc în căutarea ursitei ce mi-a fost scrisă! Dar încotro să mă îndrept? Îndelung am căutat Poarta, şi n-am găsit-o.

Şi-a luat harfa, pe care mereu o purta cu sine, căci se pricepea să-i mîngîie strunele, şi fără a-i păsa de pericolul de a-i fi auzit glasul limpede în acea pustietate, a cîntat un cîntec elfesc de la Miazănoapte, menit să întărească inimile temătoare. Chiar în timp ce cînta, izvorul de la picioarele sale a prins dintr-odată să

clocotească învolburat şi s-a revărsat peste maluri, preschimbîndu-se într-un rîuşor care se rostogolea gălăgios pe coasta stîncoasă a muntelui din faţa lui. Drept un semn l-a socotit Tuor şi n-a mai stat pe gînduri, ci a pornit de îndată de-a lungul lui la vale. Curînd a ajuns la poalele înaltelor culmi Mithrim şi de acolo a ieşit în cîmpia dinspre miazănoapte a ţinutului Dor-lómin; pîrîul îşi umfla tot mai mult undele, pe măsură ce se îndrepta spre apus, iar Tuor îi urma albia, pînă cînd, trei zile mai tîrziu, pribeagul a început să desluşească la soare-apune lungile creste surii ale munţilor Ered Lómin, care pe acele meleaguri se îndreptau spre miazăzi şi miazănoapte, despărţind ţinutul de îndepărtatele pămînturi de coastă ale Ţărmurilor Apusene. Pînă la acele înălţimi muntoase, Tuor nu ajunsese niciodată în vreuna din călătoriile sale.

Pe măsură ce se apropia de munţi, meleagul devenea iarăşi tot mai hîrtopit şi mai pietros, şi în curînd a prins să urce în faţa lui Tuor, în vreme ce pîrîul cobora într-o albie scobită în stîncă. Dar chiar înainte ca amurgul neguros să întunece a treia zi a călătoriei sale, Tuor s-a pomenit în faţa unei stane în care se căsca o trecătoare, asemenea unui arc măreţ; prin ea trecea pîrîul, pierzîndu-se apoi.

– Uite cum m-a amăgit speranţa! a zis Tuor, cuprins de deznădejde. Semnul din munţi n-a făcut decît să mă ducă spre un capăt întunecat, în chiar inima meleagului străjuit de vrăjmaşii mei.

Cu sufletul înnegurat s-a aşezat el printre stîncile de pe malul înalt al pîrîului şi a stat de veghe toată noaptea aceea friguroasă, fără o scînteie de foc în preajmă; era în luna Súlimë, şi primăvara încă nu se făcuse simţită pe tărîmul acela îndepărtat de la miazănoapte, iar dinspre răsărit sufla un vînt tăios.

Dar chiar cînd lumina soarelui ce sta să răsară a străbătut palidă negurile, ascunzînd în zare ţinutul Mithrim, Tuor a auzit voci; şi privind în jos a zărit cu uimire doi elfi care se bălăceau în undele puţin adînci; cînd aceştia au urcat pe treptele săpate în mal, Tuor s-a ridicat şi i-a strigat. Cît ai clipi, elfii şi-au tras din teci săbiile scăpărătoare şi s-au repezit la el. Abia atunci a văzut Tuor că purtau mantii cenuşii, dar pe sub ele erau înzăuaţi; şi s-a mirat foarte de

chipurile lor mai frumoase şi mai crîncene – din pricina străfulgerărilor din ochii lor – decît ale celor din neamul elfilor pe care îi cunoscuse el. Îndreptîndu-se de spate, i-a aşteptat neînfricat; dar cînd elfii au văzut că el nu-şi pregăteşte nici o armă şi că-i întîmpină de unul singur, cu vorbe de bun-venit în graiul elfilor, şi-au vîrît săbiile înapoi în teci şi i-au vorbit cuviincios.

– Sîntem Gelmir şi Arminas, din neamul lui Finarfin, a zis unul dintre ei. Nu eşti oare un edain din cei de demult care s-au statornicit pe meleagurile acestea încă înainte de Nirnaeth? Ba chiar aş zice că te tragi din neamul lui Hador şi Húrin; aşa-mi vine să cred uitîndu-mă la auriul părului tău.

Iar Tuor i-a răspuns:

– Aşa-i, Tuor sînt, fiul lui Huor care-a fost fiul lui Galdor, al lui Hador fiu; dar acum voiesc să părăsesc acest pămînt unde sînt un proscris şi unde nu mi-a mai rămas nici o rubedenie.

I-a spus Gelmir:

– Atunci, dacă ţi-a fost dorinţa să scapi şi să găseşti limanurile de la Miazăzi, pînă acum paşii ţi-au fost îndeptaţi pe drumul cel bun.

– Astfel am crezut şi eu, a zis Tuor. M-am luat după un pîrîiaş ce a prins să curgă pe neaşteptate din munte, pînă la vărsarea lui în pîrîul ăsta înşelător. Iar acuma nu ştiu încotro să mă îndrept, căci iată, apele lui se pierd în întuneric.

– Prin întuneric poţi răzbi la lumină, a spus Gelmir.

– Dar mai bine-i să mergi cu Soarele deasupra, cît mai mult cu putinţă, nu s-a lăsat Tuor. Voi însă din neamul acela fiind, poate-mi veţi spune unde se află Poarta Noldorilor. Îndelung am căutat-o, de cînd mi-a vorbit de ea Annael, tătîne-meu vitreg, din neamul Elfilor Cenuşii.

Au rîs elfii auzindu-l şi i-au zis:

– Căutarea ta s-a sfîrşit; căci noi tocmai am trecut prin Poartă. Iat-o, în faţa ta se află! Şi au arătat spre arcul prin care curgea pîrîul. Vino! i-au spus ei. Prin întuneric vei răzbi spre lumină. Îţi vom îndrepta paşii pe drumul cel bun, dar prea departe nu te putem petrece; am fost trimişi înapoi pe meleagurile de pe care am fugit, cu o misie ce trebuie împlinită fără zăbavă. Teamă să nu ai, a mai

zis Gelmir; în frunte ţi-e pusă o soartă măreaţă, care, din cîte chitesc eu, te va duce departe de aste locuri, departe de Pămîntul de Mijloc.

I-a urmat atunci Tuor pe noldori pe trepte în jos, şi prin apă au mers pînă în umbrele din spatele arcului de piatră. Acolo, Gelmir a scos la iveală unul din acele lămpaşe pentru care noldorii erau vestiţi; făurite fuseseră de mult de tot, în Valinor, şi nici vîntul, nici apa nu le putea stinge, iar cînd li se scotea acoperămîntul, trimiteau o lumină albastră limpede, dintr-o flăcăruie zăvorîtă în cristal alb.[2] În lumina aceea pe care Gelmir o ţinea deasupra capului, Tuor a văzut că dintr-o dată pîrîul curgea în jos pe o clină lină şi intra într-un mare tunel, dar de-a lungul albiei sale săpate în stîncă se găseau trepte late care duceau în jos, în bezna adîncă de dincolo de raza lămpaşului.

Ajungînd la poalele pragurilor acelora, s-au pomenit sub o boltă largă de piatră, loc în care rîul se prăvălea peste muchia unei prăpastii abrupte, şi vuietul său cumplit era întors cu ecou de bolta stîncoasă; ajunsă jos, apa trecea mai departe, pe sub un alt arc, într-un al doilea tunel. Noldorii s-au oprit chiar lîngă buza prăpastiei şi şi-au luat rămas bun de la Tuor.

– Noi trebuie să ne întoarcem şi s-o apucăm pe drumul nostru cu toată iuţeala, a zis Gelmir; pericole nebănuit de mari ameninţă Beleriandul.

– A sosit oare ceasul ca Turgon să iasă din ascunzătoare? a întrebat Tuor.

Elfii l-au privit cu mirare.

– De treaba asta noldorii trebuie să aibă habar, nu fiii oamenilor, a zis Arminas. Ce ştii tu despre Turgon?

– Puţine, a răspuns Tuor. Doar că tatăl meu l-a ajutat să scape din bătălia Nirnaeth şi că în fortăreaţa lui ascunsă se află nadejdea noldorilor. Dar nu ştiu de ce numele său îmi tulbură inima şi-mi vine pe buze. De-ar fi după cum voiesc eu, aş porni în căutarea lui, în loc să străbat ăst drum întunecat al spaimei. Ori te pomeneşti că tocmai această cale tainică mă duce în sălaşul lui?

– Cine poate şti? a răspuns elful. Sălaşul lui Turgon ascuns este şi ascunse sînt şi căile ce duc într-acolo. Mie unul nu-mi sînt

cunoscute, cu toate că le-am căutat îndelung. Dar şi dacă le-aş şti, nu le-aş dezvălui nici ţie, nici altcuiva din seminţia oamenilor.

Dar Gelmir a zis:

– Totuşi am auzit că cei din casa ta se bucură de graţiile Domnului Apelor. Şi dacă sfaturile sale te mînă spre Turgon, fără doar şi poate că vei şi ajunge la el, oriîncotro te vor duce paşii. Urmează acum calea pînă la care te-a călăuzit el, şi teamă să nu ai! Nu vei umbla multă vreme în întunecime. Drum bun! Să nu gîndeşti că întîlnirea asta a noastră a fost întîmplătoare; căci Cel din Adînc încă pune multe în mişcare pe acest meleag. *Anar kaluva tielyanna!*[3]

Cu aceste vorbe, noldorii s-au răsucit pe călcîie şi au pornit înapoi, urcînd lungile trepte; Tuor nu s-a clintit, pînă cînd lumina lămpaşului lor nu s-a mai zărit, iar el a rămas de unul singur în întunericul mai adînc decît noaptea, înconjurat de mugetul cascadei. Într-un tîrziu, adunîndu-şi curajul, şi-a pus mîna stîngă pe peretele de stîncă şi astfel şi-a ghicit drumul înainte, la început încet, apoi din ce în ce mai repede, pe măsură ce se deprindea cu bezna şi simţea că nici o piedică nu-i stătea în cale. După o bună bucată de drum, cum i s-a părut lui, cînd istovirea pusese stăpînire pe el, dar încă nu voia să se oprească să-şi tragă sufletul în tunelul negru ca smoala, a zărit departe în faţă o lumină; grăbind pasul, a ajuns la o despicătură înaltă şi îngustă; urmînd pîrîul gălăgios printre pereţii înclinaţi, s-a pomenit deodată afară, în înserarea aurie: se afla într-o ravină adîncă, închisă de-o latură şi de alta de stînci înalte şi abrupte, care înainta drept spre Apus; în faţa lui, soarele ce scăpăta pe un cer senin îşi trimitea razele în strungă, scăldîndu-i pereţii în foc galben, iar undele rîului scînteiau asemenea aurului, cînd se spărgeau şi se înspumau în jurul multelor pietre lucitoare.

Acel loc adînc îl străbătea acum Tuor, mînat de o mare speranţă şi cuprins de bucurie, găsind cu uşurinţă o potecă sub peretele dinspre miazăzi, unde rîul avea un mal lung şi îngust. Iar cînd s-a lăsat noaptea şi rîul îşi continuă curgerea nevăzut – doar stelele bolţii se oglindeau în ochiurile de apă ascunse în întuneric –, Tuor

s-a oprit în sfîrşit să se odihnească şi să doarmă; căci, în apropierea apei în care se revărsa puterea lui Ulmo, teama nu-l încolţea.

La ivirea zorilor s-a aşternut din nou la drum, fără grabă. Soarele a răsărit în spatele lui, apoi a apus în faţa lui, iar acolo unde apa clocotea printre bolovani ori se prăvălea peste praguri neaşteptate, dimineţile şi serile ţeseau curcubeie dintr-un mal în celălalt. De aceea a numit Tuor strunga aceea Cirith Ninniach.

Şi astfel a umblat Tuor agale timp de trei zile, stîmpărîndu-şi setea din undele reci, dar nedorind nimic de mîncare, cu toate că mulţi peşti luceau asemenea aurului şi argintului, ori în culorile asemenea curcubeielor desenate în miriadele de stropi de deasupra. În cea de-a patra zi, strîmtoarea a început să se lărgească, pereţii îi deveneau tot mai mici şi mai puţin prăpăstioşi; dar rîul se adîncea şi curgea mai vijelios, căci de o parte şi de alta a mătcii sale se iveau munţi înalţi din care alte ape curgeau şi cădeau în cascade sclipitoare, pentru a se reuni în Cirith Ninniach. Acolo a zăbovit îndelung Tuor, urmărind învolburările rîului şi ascultîndu-i glasul necurmat, pînă ce noaptea s-a aşternut din nou şi stelele au prins să clipească reci şi albe pe întinsul întunecat al cerului de deasupra. Şi-a înălţat Tuor vocea atunci, a ciupit corzile harfei şi peste zgomotul apei au răzbătut cîntul său şi dulcea vibrare a corzilor, iar stînca le răsfrîngea, sporindu-le şi trimiţîndu-le mai departe şi făcîndu-le să răsune în munţii învăluiţi de noapte, pînă cînd întreg acel tărîm pustiu s-a umplut de muzică, sub panoplia stelelor. Căci Tuor ajunsese, fără s-o ştie, în Munţii Răsunători din Lammoth, ce înconjurau Fiordul Drengist. Acolo coborîse, cu mult timp în urmă, Fëanor, venind de pe mare, şi glasurile celor care se aflau cu el se preschimbaseră într-un vuiet cumplit, cutremurînd toate coastele de la Miazănoapte, înainte de-a fi răsărit pentru prima oară Luna.[4]

S-a minunat Tuor şi şi-a curmat cîntarea; încet, muzica s-a stins în munţi, urmîndu-i liniştea. Deodată, în mijlocul acelei linişti, a auzit în văzduhul de deasupra capului său un ţipăt ciudat; nu putea desluşi ce fiinţă anume scosese acel ţipăt.

– Glas de zînă trebuie să fie, îşi zicea el, ca apoi să se încontreze: Ba-i glas de sălbăticiune mică, s-o fi văietînd în

pustietate; dar auzind iarăşi ţipătul, să spună: Fără doar şi poate este ţipătul vreunei păsări de noapte ce mie mi-e necunoscută.

I se părea ca un sunet trist, cu toate acestea îşi dorea să-l audă încă o dată şi să se ia după el, căci ar fi zis că-l cheamă încotrova.

A doua zi dimineaţa a auzit acelaşi glas chiar deasupra capului său; ridicînd privirea, a văzut trei păsări albe mari ce zburau prin strungă, înfruntînd vîntul dinspre apus; aripile lor puternice străluceau în soarele abia răsărit şi, trecînd peste Tuor, păsările au scos din nou ţipătul lor. Astfel i-a fost dat lui să vadă pentru prima oară marii pescăruşi îndrăgiţi de teleri. Tuor s-a ridicat ca să se ia după ei şi, pentru a vedea mai bine încotro se îndreptau, a urcat pe stînca aflată la stînga lui, pînă în vîrf s-a căţărat, şi acolo sus a fost izbit în faţă de un vînt puternic dinspre Apus; părul îi flutura pe spate, suflat de vînt. A tras adînc în piept aerul acela nou pentru el şi a spus:

– Îmi înalţă spiritul asemenea unei cupe de vin răcoros, – fără să ştie că vîntul venea tocmai dinspre Marea cea Mare.

A pornit Tuor din nou la drum, luînd urma pescăruşilor ce zburau în înalt, pe deasupra rîului; pe măsură ce el înainta, strunga se strîmta la loc, şi în curînd Tuor a ajuns într-un loc unde albia arăta ca un canal îngust din care se înălţa vuietul cumplit al apei. Privind în jos, Tuor a văzut ceva ce lui i s-a părut ca o mare minune: căci prin strîmtoarea aceea venea o apă ca scăpată din zăgazuri, încleştîndu-se în luptă cu rîul ce curgea vijelios înainte, şi un val asemenea unui zid s-a înalţat pînă aproape de vîrful stîncii, încoronat de creste de spumă spulberată de vînt. Atunci rîul a fost împins îndărăt şi zidul de apă s-a repezit urlînd prin canal, umplîndu-l, şi, pe unde trecea, bolovanii se rostogoleau cu bubuit de tunet. Astfel l-a salvat chemarea păsărilor mării pe Tuor de la moarte, căci l-ar fi înghiţit fluxul care era foarte mare în acel anotimp al anului, iar acum mai cu seamă din pricina vîntului de pe mare.

Numai că furia ciudatelor ape l-a tulburat pe Tuor, făcîndu-l să se abată de la calea de pînă atunci şi s-o apuce spre miazăzi. Din pricina asta n-a ajuns la ţărmurile cele lungi ale Fiordului Drengist,

şi preţ de cîteva zile a rătăcit pe un meleag colţuros, unde nu creştea nici un copac; acolo sufla un vînt venit de pe mare, dinspre apus adică, făcînd ca ierburile şi tufişurile pipernicite să crească înclinate spre răsărit. Astfel a trecut Tuor hotarul ţinutului Nevrast, unde odată trăise Turgon; şi într-un tîrziu, pe neaşteptate (căci vîrfurile stîncilor care mărgineau ţinutul întreceau în înălţime povîrnişurile din spatele lor) s-a pomenit pe ţărmul stîncos şi negru al Pămîntului de Mijloc şi a văzut Marea cea Mare, Belegaer cea Neţărmurită. La acel ceas, soarele a coborît dincolo de marginea lumii, asemenea unui foc mare; iar Tuor a stat singur sus, pe stîncă, deschizîndu-şi larg braţele şi simţind cum un alean necuprins îi copleşeşte inima. Din cît se povesteşte, el a fost primul din seminţia oamenilor care a ajuns la Marea cea Mare şi nimeni altul, fără doar de eldari, n-a simţit mai adînc dorul pe care-l trezeşte ea.

Tuor a zăbovit multe zile în Nevrast, şi părea că-i prieşte, căci acel ţinut pe care munţii îl apărau dinspre miazănoapte şi răsărit, lăsîndu-l deschis spre mare, era mai blînd şi mai primitor decît şesurile din Hithlum. Vînător fiind, Tuor se deprinsese de multă vreme să trăiască de unul singur în sălbăticie, iar de hrană nu ducea lipsă; primăvara era în toi în Nevrast, văzduhul vuia de glasurile păsărilor care cuibăreau puzderie pe ţărmuri, ori colcăiau în smîrcurile Linaewen, aflate în mijlocul acelui pămînt copăit; dar în vremurile de atunci, glas de om ori de elf nu răzbătea pustietatea aceea.

Şi a mers Tuor pînă în locul unde începea întinsul lac, numai că la apele sale n-a izbutit să ajungă, stîndu-i în cale mlaştinile necuprinse şi pădurile de trestii nestrăbătute de poteci; dar n-a zăbovit acolo, ci s-a întors pe coastă, căci într-acolo îl atrăgea Marea şi nu voia să pregete prea mult unde nu auzea foşnetul valurilor. De-a lungul coastelor a găsit primele urme ale străvechilor noldori. Printre stîncile înalte, bătute de mare, la miazăzi de Drengist, se găseau multe golfuri mici şi fiorduri adăpostite, cu plaje de nisip alb între stîncile lucind negre; Tuor descoperea adesea trepte săpate în stînca, ce şerpuiau în jos pînă pe ţărm; iar în apropierea apei se aflau cheiuri căzute în ruină, durate din blocuri mari tăiate din stîncă;

acolo trăgeau pe vremuri corăbiile elfilor. Pe acele meleaguri a rămas Tuor timp îndelungat, privind la marea mereu schimbătoare; anul a înaintat încet din primăvară în vară, întunecimea s-a adîncit în Beleriand, iar toamna destinului nemilos căruia Nargothrond îi era sortit se apropia.

Poate că păsările au zărit de departe iarna crîncenă ce avea să vină,[5] căci acelea dintre ele care urmau să pornească spre miazăzi s-au strîns de timpuriu, pregătindu-se de plecare, iar altele, ce-şi aveau îndeobşte cuiburile la miazănoapte, şi le-au părăsit şi s-au retras în Nevrast. Într-o bună zi, pe cînd stătea pe ţărm, Tuor a auzit zbaterea şi fîlfîitul unor aripi mari, şi ridicîndu-şi privirile a văzut şapte lebede albe care zburau iute şi piezis spre miazăzi. Dar cînd au ajuns deasupra lui, s-au rotit, s-au lăsat dintr-odată în jos şi au coborît pe mare, stîrnind o ploaie de stropi şi de spumă cu bătăile aripilor lor.

Tuor îndrăgea lebedele, le ştia de pe iazurile cenuşii din Mithrim; ele erau însemnul lui Annael şi al obştii care-l crescuse pe el. Astfel că s-a ridicat să le ureze bun-venit, a strigat la ele, minunîndu-se cînd a văzut că erau mai mari şi mai mîndre decît oricare surată de-a lor, pe care îi fusese dat să o vadă înainte; dar ele au bătut din aripi, au scos ţipete aspre, parcă mînioase pe el şi dornice să-l alunge de la ţărm. Apoi, cu mare tumult, iarăşi s-au înălţat de pe apă şi au zburat peste capul lui, şi zbaterea aripilor lor părea să-l lovească asemenea unui vînt şuierător; rotindu-se într-un cerc larg, au zburat în înaltul văzduhului şi de acolo spre miazăzi.

Atunci Tuor a strigat:

– Asta trebuie să fie un alt semn că am zăbovit prea mult!

Fără să mai stea pe gînduri, a urcat în vîrful stîncii şi a văzut că lebedele încă se mai roteau pe cer; dar cînd el s-a răsucit pe călcîie şi a pornit după ele, lebedele s-au îndepărtat în grabă.

De-a lungul coastei a tot mers Tuor spre miazăzi, timp de şapte zile întregi, şi în fiecare dimineaţă era trezit de bătaia aripilor deasupra lui, la ivirea zorilor, şi în fiecare zi lebedele zburau mai departe cînd el pornea după ele. Pe măsură ce înainta, stîncile mari

deveneau tot mai mici, iar vîrfurile lor se acopereau de iarbă presărată cu flori; spre răsărit, pădurile se înveşmîntau în galben, căci anul se apropia de sfîrşit. Dar în faţa lui, tot mai aproape, se zărea un lanţ de dealuri măreţe, ce-i închidea drumul, îndreptîndu-se spre apus unde se termina într-un munte înalt: un pisc întunecat, cu o căciulă de nori pe creştet, se sumeţea dintre coame puternice deasupra unui promontoriu verde ce pătrundea adînc în mare.

Dealurile acelea surii nu erau altceva decît culmişurile apusene ale lanţului Ered Wethrin, ce străjuia Beleriandul la miazănoapte, iar piscul şi coamele se numeau Muntele Taras, cel mai apusean dintre toate ţancurile acelui ţinut, primul pe care-l zărea orice marinar de la multe mile depărtare cînd se apropia pe mare de ţărmurile muritoare. În zilele de demult, în umbra lungilor sale pripoare sălăşluise Turgon, în sălile din Vinyamar, cea mai veche zidire durată din piatră de către noldori pe pămînturile surghiunului lor. Încă se mai afla acolo, părăsită dar trainică, sus, pe terasele largi ce dădeau spre mare. Anii n-o clintiseră, iar servitorii lui Morgoth o ocoliseră; însă vîntul şi ploaia şi îngheţul săpaseră urme adînci în ea, şi pe creasta zidurilor şi peste bucăţile mari de şindrilă ale acoperişului se întinsese un pled gros de buruieni surii-verzui, pe care aerul sărat le făcuse să pătrundă chiar şi în crăpăturile pietrelor.

Tuor a dat peste urmele unui drum de mult uitat: strecurîndu-se printre muşuroaie verzi şi pietre căzute într-o rînă, a ajuns, la ceasul cînd ziua se îngîna cu noaptea, la sala cea mare şi la curţile înalte şi vîntoase. Duhuri ale fricii ori ale ticăloşiei nu adăstau în acel loc, doar un simţămînt de veneraţie l-a cuprins pe Tuor, gîndindu-se la cei care vieţuiseră acolo şi se duseseră nimeni nu ştia unde: neamul mîndru, nemuritor dar osîndit, venit de peste Mare. S-a răsucit Tuor şi a privit – cum ades priviseră şi ochii lor – la întinderea scăpărîndă a apelor fremătătoare, pînă unde marea se unea cu cerul. Apoi s-a întors cu spatele la mare şi a văzut că lebedele se lăsaseră pe cea mai de sus terasă, în dreptul porţii apusene a sălii; îşi scuturau aripile şi păreau să-i facă semn lui Tuor să intre. Atunci el a urcat scările late, acum năpădite pe jumătate de opăţel şi limba-peştelui,

a trecut pe sub arcada impunătoare a porţii şi a pătruns în umbrele casei lui Turgon; în cele din urmă, a păşit în sala cu pilaştri înalţi. Mare i se păruse de afară, dar dinăuntru i se înfăţişa uriaşă, minunată; era atît de înmărmurit, încît nu vroia să trezească ecourile în pustietatea ei. Nu era nimic de văzut înăuntru, fără doar de un tron măreţ, aşezat pe o platformă, la capătul dinspre răsărit. Tuor s-a îndreptat într-acolo, păşind cît mai uşor cu putinţă; cu toate acestea, sunetul paşilor săi răsuna pe podeaua din piatră, asemenea paşilor destinului, iar ecoul lor i-o lua înainte, de-a lungul culoarelor dintre pilaştri.

S-a oprit în faţa marelui tron împrejmuit de umbre şi a văzut că era cioplit dintr-o singură bucată de piatră pe care se desluşeau gravate semne ciudate; tocmai atunci soarele ce asfinţea a ajuns în dreptul unei ferestre aflate sus, sub cornişa apuseană, şi o săgeată de lumină s-a izbit de peretele din faţa lui Tuor şi a scînteiat pe ceva ce aducea a metal lustruit. Tare s-a mirat Tuor văzînd că pe perete, în spatele tronului, atîrnau un scut şi o cămaşă lungă de zale, precum şi un coif şi o sabie vîrîtă în teacă. Cămaşa lucea de ziceai că era împletită din argint din cel mai curat, iar raza de soare o împodobea cu scînteieri de aur. Dar scutul avea o formă necunoscută ochilor lui Tuor, fiind lung şi îngustat la vîrf; pe faţă era albastru, iar la mijloc avea încrustat însemnul aripii albe de lebădă. Atunci a vorbit Tuor, şi glasul său a răsunat ca o sfruntare sub acoperişul sălii:

– Iată, voi lua aceste arme cu mine şi odată cu ele ursita ce le este hărăzită, oricare ar fi aceasta.[6]

A coborît scutul din cui şi s-a minunat de cît de uşor era, şi la fel de uşor de mînuit; părea făcut din lemn pe care meşterii elfi cu măiestria lor îl învelisera în plăci de metal, trainice şi-n acelaşi timp subţiri ca o foiţă, care-l feriseră de cari şi de urmele trecerii vremii.

Tuor a îmbrăcat cămaşa de zale, şi-a pus coiful pe cap, şi-a încins la brîu sabia; negre erau teaca şi cingătoarea, iar catarama, de argint. Astfel înarmat, a părăsit sala lui Turgon şi s-a oprit pe terasele înalte ale muntelui Taras, în lumina roşie a soarelui. Nimeni nu se afla acolo să-l vadă cum privea spre apus, înveşmîntat în

sclipiri de argint şi aur, iar el nu ştia că în acel ceas arăta ca unul dintre Prea-măreţii Apusului, potrivit a fi părintele mai-marilor Regi ai Oamenilor de dincolo de Mare, aşa cum îi era cu adevărat menit să fie;[7] dar luînd el acele arme, o schimbare s-a petrecut în Tuor, fiul lui Huor, căci s-a simţit îmboldit de un curaj neîncercat pînă atunci. Iar cînd a ieşit pe poartă, lebedele au făcut o plecăciune în faţa lui, şi-au smuls cîte o pană lungă din aripi şi i-au dăruit-o, întinzîndu-şi gîturile lungi la picioarele lui; el a luat cele şapte pene şi le-a prins în panaşul coifului, şi-n aceeaşi clipă lebedele s-au înălţat şi au zburat spre miazănoapte, însoţite de lumina apusului, şi de atunci Tuor nici că le-a mai zărit.

Tuor a simţit că picioarele doreau să-i pornească singure spre ţărmul mării, aşa că a coborît pe nişte trepte lungi pînă la un ţărm larg, aflat la miazănoapte de Taras-ness; în timp ce mergea, a văzut că soarele se cufunda într-un nor mare şi negru ce începuse să acopere marea tot mai întunecată; dintr-odată, aerul s-a răcit şi văzduhul s-a tulburat şi s-a umplut de un murmur ca de furtună ce sta să înceapă. Tuor s-a oprit pe ţărm, privind la soarele care arăta ca un foc fumegînd în spatele ameninţării cerului; şi i s-a năzărit lui Tuor că un mare val se înălţa în depărtarea mării, venind spre pămînt, ceea ce l-a minunat atît de tare, încît l-a ţintuit nemişcat în loc. Valul se îndrepta spre el, şi pe creasta lui se zărea o ceaţă umbroasă. Şi pe neaşteptate, în timp ce se apropia, valul şi-a rostogolit creasta şi s-a spart şi s-a repezit înainte cu lungi braţe de spumă; dar în locul în care se spărsese rămăsese o alcătuire vie, neînchipuit de înaltă şi de maiestuoasă, desenîndu-se neagră pe cerul de furtună.

Atunci Tuor s-a înclinat plin de veneraţie, gîndind că în faţa lui se afla un rege preaputernic. Pe cap avea o coroană făcută parcă din argint, de sub care pletele lungi cădeau asemenea spumei sclipind în lumina apusului; şi cînd alcătuirea aceea şi-a dat la o parte mantia cenuşie ce părea să-l împresoare ca o negură, numai ce-a văzut Tuor că purta o cămaşă de zale sclipitoare, atît de strîns lucrată, de-ar fi zis că erau solzii unui peşte uriaş, şi-un caftan verde închis, din care

şerpuia şi fulgera focul mării, ţinînd măsura paşilor lui domoli spre uscat. Astfel i s-a înfăţişat sub zidurile Vinyamarului Sălăşluitorul din Adîncuri, pe care noldorii îl numesc Ulmo, Domnul Apelor, lui Tuor, fiul lui Huor din Casa lui Hador.

Pe ţărm n-a pus piciorul, ci s-a oprit acolo unde apa îi venea pînă la genunchi, şi i-a vorbit lui Tuor, şi cînd i-a văzut Tuor lumina din ochi şi i-a auzit vocea adîncă ce părea a veni din chiar temeliile lumii, s-a simţit cuprins de teamă şi s-a aruncat cu faţa în nisipul ţărmului.

– Te ridică, Tuor, fiu al lui Huor! a zis Ulmo. Nu te lăsa înfricoşat de mînia mea, cu toate că mult am strigat după tine, fără să mă auzi; iar după ce te-ai pornit, mult ai zăbovit pe drum încoace. Încă din Primăvară ar fi trebuit să ajungi, acu' iată că în curînd o iarnă cruntă se va abate dinspre ţara Duşmanului. Cu graba va trebui să te deprinzi, iar calea tihnită pe care ţi-o pregătisem trebuie schimbată. Căci sfaturile mele au fost luate în răspăr[8], şi un mare rău se furişează pe Valea Sirionului, iar oastea vrăjmaşilor a şi ajuns între tine şi ţinta ce urmează s-o atingi.

– Şi care este ţinta asta a mea, Stăpîne? a întrebat Tuor.

– Cea pe care a căutat-o dintotdeauna inima ta, a răspuns Ulmo: să-l găseşti pe Turgon şi să vezi oraşul ascuns. Căci astfel îţi este sortit ţie să fii pristavul meu şi să porţi armele pe care de multă vreme ţi le-am sorocit. Numai că acum la pavăza umbrei va trebui să treci prin primejdie. Învăluie-te, prin urmare, în astă mantie şi cu nici un chip să n-o lepezi, pînă nu vei fi ajuns la capătul călătoriei.

Lui Tuor i s-a părut atunci că Ulmo îşi rupe în două mantia surie şi că îi aruncă lui o jumătate, iar cînd a căzut aceasta peste el, s-a dovedit a fi o mantie largă, în care se putea înfăşura din cap pînă-n picioare.

– Astfel vei merge sub umbra mea, a mai zis Ulmo. Ci nu mai zăbovi; căci în ţinuturile lui Anar şi în focurile lui Melkor umbra nu va dăinui. Spune-mi, prin urmare, vei duce solia mea?

– O voi duce, Stăpîne.

– Atunci îţi voi pune vorbe în gură pe care să le rosteşti în faţa lui Turgon. Dar mai întîi te voi dăscăli şi vei auzi lucruri pe care

nici un alt om nu le-a auzit înaintea ta – ce spun eu? – nici măcar cei mai măreţi dintre eldari.

I-a vorbit Ulmo lui Tuor despre Valinor şi întunecarea sa, despre surghiunul noldorilor şi despre Blestemul lui Mandos şi despre tăinuirea Tărîmului Binecuvîntat.

– Dar ţine minte! a zis Ulmo; în platoşa Soartei (cum o numesc Copiii Pămîntului) va fi întotdeauna o crăpătură, iar în Zidurile Destinului o spărtură, şi-asta pînă la desăvîrşirea împlinirii sale, pe care voi o numiţi sfîrşit. Astfel va fi cîtă vreme voi fi eu pe lume, o voce tainică ce se împotriveşte şi o lumină acolo unde s-a rînduit a fi întuneric. Prin urmare, chiar dacă în zilele acestei întunecimi eu par a mă împotrivi voinţei fîrtaţilor mei, Stăpînii Apusului, acesta mi-e rostul printre ei, care mi-a fost dat încă de la bunul început al facerii Lumii. Numai că Destinul este puternic şi umbra vrăjmaşului se tot întinde; iar eu m-am împuţinat, în Pămîntul de Mijloc am ajuns de-acum doar ca o şoaptă tainică. Seacă apele ce curg spre apus, otrăvite le sînt izvoarele, puterea-mi se retrage de pe pămînt; căci elfii şi oamenii deopotrivă nu mă mai văd şi nu mă mai aud, şi-asta din pricina puterii lui Melkor. Iar acum Blestemul lui Mandos stă să se împlinească şi toate lucrările noldorilor vor pieri, şi toate nădejdile pe care le-am nutrit se vor risipi. A mai rămas o singură nădejde, cea pe care n-au căutat-o şi pentru care nu s-au pregătit. Nădejdea aceea în tine zace; căci astfel am statornicit eu.

– Să înţeleg atunci că Turgon nu-l va înfrunta pe Morgoth, aşa cum trag nădejde toţi eldarii? a întrebat Tuor. Şi ce aşteaptă domnia ta de la mine, Stăpîne, dacă ajung la Turgon? Căci, cu toate că voiesc a face precum tătîne-meu, şi să-i fiu sprijin acelui rege la ceas de restrişte, de prea puţin folos voi fi, un biet muritor singur, printre atît de mulţi şi de viteji din Nobila Seminţie a Apusului.

– Dacă am ales să te trimit pe tine, Tuor, fiu al lui Huor, să nu crezi cumva că, singură fiind, sabia ta nu merită a fi trimisă. Căci vitejia edainilor şi-o vor aminti elfii cît vor fi evurile de lungi, minunîndu-se că au dăruit cu atîta dărnicie din viaţa din care ei au pe pămînt atît de puţină. Dar nu numai pentru vitejia ta te trimit pe

tine, ci şi pentru a aduce în lume o speranţă dincolo de putinţa ta de a o vedea şi o lumină ce va străpunge întunecimea.

Şi cînd Ulmo a sfîrşit a spune aceste vorbe, bolboroseala furtunii s-a preschimbat într-un ţipăt răsunător şi vîntul s-a înteţit, iar cerul a devenit negru; mantia Domnului Apelor s-a înfoiat, asemenea unui nor gonind pe cer.

– Te du acum, a spus Ulmo, să nu apuce Marea să te înghită! Căci Ossë ascultă de porunca lui Mandos şi, slujind Destinului, e tare mînios.

– Iar domnia ta eşti cel care porunceşti, a zis Tuor. Dar dacă scap de Destin, ce cuvinte să-i spun lui Turgon?

– De vei ajunge la el, a răspuns Ulmo, atunci vorbele îţi vor veni singure în minte, iar gura ta le va rosti ca şi cum le-aş rosti eu. Vorbeşte fără teamă! Apoi fă aşa cum te îndeamnă inima şi vitejia. Şi înveleşte-te în mantia mea, căci ea te va păzi. Iar eu îţi voi trimite pe cineva pe care-l voi salva din mînia lui Ossë, pentru a-ţi fi călăuză: chiar aşa, pe ultimul marinar de pe ultima corabie care va căuta liman în Apus pînă la răsăritul Stelei. Şi-acum te du înapoi pe pămînt!

S-a auzit atunci bubuit de tunet şi fulgerul a scăpărat peste mare; Tuor l-a văzut pe Ulmo stînd între valuri asemenea unui turn de argint din care ţîşneau săgeţi de flăcări; şi i-a strigat, acoperind vuietul vîntului:

– Mă duc, Stăpîne! Ci inima mea după Mare tînjeşte.

Ulmo a înălţat un corn uriaş şi a suflat în el o singură notă, atît de răsunătoare, încît urletul furtunii părea ca suflarea vîntului pe un lac. Tuor a auzit nota aceea, care l-a învăluit, l-a pătruns, iar lui i s-a părut că ţărmurile Pămîntului de Mijloc au dispărut dintr-odată şi că acum putea cuprinde într-o privire toate apele lumii: de la izvoarele pămînturilor pînă la gurile rîurilor, şi de la maluri şi fiorduri, pînă în adîncurile uscatului. Marea cea Mare îi apărea cu toate întinderile ei fremătînde, plină de alcătuiri ciudate, chiar şi adîncurile nepătrunse de lumină, şi-n întunericul acela etern răsunau voci înspăimîntătoare pentru urechile muritorilor. A cercetat cu privirea fulgerătoare a valarilor apele nesfîrşite ale mării, nemişcate

de vînt sub ochiul lui Anar, ori sclipind sub Luna cornută, ori înălţîndu-se în munţi de furie ce se spărgeau peste Insulele Neguroase[9], pînă cînd departe în zare, unde ochiul abia mai răzbea, dincolo de leghele făr' de număr, a desluşit un munte ce se înălţa unde nici cu mintea nu putea gîndi, într-un nor luminos, iar la poalele sale licăreau valuri lungi. Şi în timp ce el îşi încorda auzul să prindă zvonul acelor valuri şi privirea pentru a vedea mai lămurit acea lumină depărtată, chemarea cornului a încetat, iar el s-a trezit că stătea în bătaia furtunii, sub cerul sfîşiat de braţele şerpuitoare ale fulgerelor. Ulmo dispăruse, marea fierbea şi valurile sălbatice ale lui Ossë se repezeau asupra zidurilor Nevrastului.

Tuor a fugit din calea furiei mării, cu greu a izbutit să urce înapoi pe terasele cele înalte; vîntul aproape că-l izbea de stînci, iar cînd Tuor a ajuns în vîrf, suflarea l-a prăvălit în genunchi. A fost nevoit să intre încă o dată în sala întunecoasă şi pustie, ca să se adăpostească, şi acolo şi-a petrecut toată noaptea, în jilţul de piatră al lui Turgon. Înşişi pilaştrii se cutremurau de sălbăticia furtunii, iar vîntul îi părea lui Tuor plin de vaiere şi ţipete dezlănţuite. Dar era atît de obosit, încît din cînd în cînd aţipea; somnul îi era bîntuit de multe vise, de care însă nu-şi mai amintea cînd se trezea; unul totuşi i-a stăruit în amintire: i se arătase o insulă mare, şi-n mijlocul ei se afla un munte prăpăstios, soarele apunea dincolo de el şi umbre se înălţau spre boltă; dar deasupra muntelui strălucea o singură stea orbitoare.

După acest vis, Tuor s-a cufundat într-un somn adînc, căci, înainte să se fi sfîrşit noaptea, furtuna se potolise, împingînd norii negri spre Răsăritul lumii. S-a trezit într-un tîrziu în lumina cenuşie, s-a ridicat în capul oaselor şi a coborît de pe tron şi, mergînd prin sala întunecoasă, a văzut că era plină de păsări de mare alungate înăuntru de furtună; a ieşit din sală tocmai cînd ultimele stele se stingeau în Apus, lăsînd loc zilei ce sta sa înceapă. Şi a văzut că valurile cele mari năvăliseră în timpul nopţii pînă departe pe uscat şi-şi aruncaseră crestele peste vîrfurile stîncilor, încît terasele din faţa porţilor erau acoperite de alge şi mormane de resturi. Privind peste marginea terasei celei mai de jos, a zărit un

elf, învelit într-o mantie cenuşie grea de apă, care stătea rezemat de zid, printre pietre, bucăţi de lemne aduse de ape şi alge. Stătea tăcut elful, cu privirile aţintite dincolo de malurile mîncate de furtună, la lungile coame ale valurilor. Cerurile se potoliseră, nu se auzea decît vuietul mării de la poalele stîncii.

Şi cum se uita Tuor la făptura aceea tăcută şi cenuşie, şi-a amintit de cuvintele lui Ulmo, şi-un nume neştiut pînă atunci i-a venit pe buze şi Tuor a strigat:

– Bun venit, Voronwë! Te aşteptam.[10]

Atunci elful s-a răsucit şi a privit în sus, iar Tuor i-a întîlnit căutătura sfredelitoare a ochilor lui cenuşii ca marea şi a înţeles pe dată că era unul din neamul nobil al noldorilor. Dar privirea elfului s-a umplut de teamă şi mirare văzîndu-l pe Tuor stînd acolo pe zid, deasupra lui, înfăşurat ca de o umbră în mantia surie, sub care lucea pe pieptu-i cămaşa elfică de zale.

Au stat aşa amîndoi, preţ de o clipă, cercetînd fiecare chipul celuilalt, pînă cînd elful s-a ridicat şi s-a înclinat adînc la picioarele lui Tuor.

– Cine eşti, domnul meu? a întrebat elful. Îndelung m-am luptat cu marea neîndurătoare. Ci spune-mi: ce lucruri măreţe s-au petrecut de cînd am părăsit eu uscatul? Umbra a fost alungată? A ieşit la lumină Poporul Ascuns?

– Nici una, nici alta, a răspuns Tuor. Umbra se lăţeşte, iar Ascunşii ascunşi au rămas.

Atunci Voronwë l-a privit îndelung şi în tăcere.

– Dar tu cine eşti? a întrebat el din nou. Cu mulţi ani în urmă, poporul meu a plecat de pe acest meleag, şi de atunci nimeni n-a sălăşluit aici. Şi-acum văz că, măcar că porţi asemenea straie, nu eşti unul dintre ei, aşa cum am gîndit întîi, ci eşti din seminţia oamenilor.

– Întocmai, a zis Tuor. Şi oare nu eşti tu ultimul marinar de pe ultima corabie care a plecat de la Limanurile lui Círdan să caute Apusul?

– Întocmai, a răspuns elful. Sînt Voronwë, fiul lui Aranwë. Dar cum de-mi ştii numele şi soarta nu pricep.

– Te ştiu pentru că însuşi Domnul Apelor mi-a vorbit seara trecută şi mi-a spus el că te va salva de mînia lui Ossë şi te va trimite aici, să-mi fii călăuză.

A strigat atunci Voronwë, cuprins de şi mai mare teamă şi mirare:

– Ai vorbit cu Ulmo cel Puternic? Nepreţuite îţi sînt virtuţile şi însemnată ţi-e ursita! Dar unde-ar fi să te călăuzesc, domnul meu? Căci fără doar şi poate eşti un rege al oamenilor, şi mulţi ar fi cei care de cuvîntul tău ascultă.

– Nu-s decît un sclav fugit şi-un proscris într-o ţară pustie. Dar am o solie pentru Turgon, Regele Ascuns. Ştii oare drumul care mă poate duce la el?

– În aste vremuri ticăloase mulţi sînt proscrişi şi sclavi, din cei care nu s-au născut astfel, a răspuns Voronwë. Senior al Oamenilor eşti de drept, eu aşa socot. Dar şi de-ai fi cîrmuitor peste întreaga-ţi seminţie, drept n-ai să-l cauţi pe Turgon şi zadarnică ţi-ar fi căutarea. Căci şi de te-aş duce pînă la porţile sale, nu ai putea intra.

– Mai departe de poartă nici nu te rog să mă duci. Acolo Destinul se va înfrunta cu Sfatul lui Ulmo. Iar dacă Turgon nu mă va primi, atunci misia mi se va sfîrşi, iar Destinul a învins. Cît despre dreptul meu de a-l căuta pe Turgon: eu sînt Tuor, fiul lui Huor şi rubedenie cu Húrin, nume pe care Turgon nu le va uita nicicînd. Unde mai pui că Ulmo însuşi mi-a poruncit să-l caut. Oare va da uitării Turgon ce i-a spus Ulmo în vremurile de demult: *Nu uita că ultima nădejde a noldorilor de pe Mare va veni?* Şi i-a mai spus: *Cînd aproape va fi primejdia din Nevrast, va veni cel care te va preveni.*[11] Eu sînt cel care ar fi să vină, iar veşmintele ce le port de mult mi-au fost pregătite.

Tuor se minuna auzindu-se vorbind astfel, căci pînă în clipa aceea nu ştiuse ce anume îi spusese Ulmo lui Turgon înainte ca acesta să plece din Nevrast, şi nimeni altcineva, în afară de Poporul Ascuns, nu le auzise vreodată. Şi mai uimit a fost Voronwë; dar n-a zis nimic, ci s-a întors cu spatele spre Tuor, a privit marea şi a oftat.

– Vai mie! a spus el într-un tîrziu. Nu voiesc să mă întorn acolo vreodată. De cîte ori nu m-am jurat în largurile mării că, de-o fi să

mai pun piciorul pe uscat, mă voi statornici în tihnă cît mai departe de Umbra de la Miazănoapte, ori poate la Limanurile lui Círdan, sau chiar pe frumoasele plaiuri din Nan-tathren, unde primăvara este mai dulce decît aleanul inimii. Dar dacă răul s-a întins şi mai mult cîtă vreme am fost eu dus şi primejdia cea de pe urmă se apropie de neamul meu, la el trebuie să mă întorc. S-a răsucit spre Tuor şi a adăugat: Te voi călăuzi pînă la porţile ascunse, căci cine-i înţelept nu se împotriveşte sfaturilor lui Ulmo.

– Atunci împreună vom merge, aşa cum ne-a sfătuit el, a zis Tuor. Să nu te jeluieşti, Voronwë! Inima-mi spune că drumul lung îţi va fi şi departe de Umbră te va duce, iar nădejdea-ţi la Mare se va înturna.[12]

– A ta aşijderea, a mai spus Voronwë. Să pornim, dară, fără a mai zăbovi defel.

– Că bine zici. Dar încotro mă călăuzeşti, şi cît e pînă acolo? Nu s-ar cuveni ca mai întîi să chibzuim cum să străbatem sălbăticia asta, iar dacă drumul se dovedeşte lung, cum să trecem de iarnă fără adăpost?

Voronwë însă nu i-a spus nimic despre drum.

– Tu cunoşti forţa ce zace în oameni. Cît despre mine, eu mă trag din neamul noldorilor, şi îndelungă trebuie să fie foamea şi rece tare iarna care să răpună neamul celor care au trecut de Gheţurile Scrîşnitoare. Cum gîndeşti tu că am putut să trudim zile făr' de număr în pustiurile sărate ale mării? Să nu fi auzit de turta elfilor? Cum fac toţi marinarii, am păstrat şi eu o bucată, s-o am la mare ananghie. Şi-a dat mantia la o parte şi i-a arătat lui Tuor taşca pecetluită ce-o ţinea prinsă la brîu, şi i-a spus: Atîta vreme cît e pecetluită, nici apa, nici vremea rea nu-i vor pricinui vreun rău. Numai că va trebui s-o păstrăm pînă cînd o fi mare nevoie de ea; fără doar şi poate că un proscris şi un vînător vor găsi niscaiva merinde înainte să se strice de tot vremea.

– Aşa o fi, nu s-a arătat prea încrezător Tuor. Numai că nu pe toate meleagurile se poate vîna fără teamă, chiar de-ai da peste sălbăticiuni la tot pasul. Unde mai pui că vînătorii zăbovesc prea mult pe drum.

În sfîrşit, Tuor şi Voronwë s-au pregătit de plecare. Tuor a luat cu sine arcul cel mic şi săgeţile, arme ce fuseseră dintotdeauna ale lui, precum şi pe cele găsite în sală; suliţa, pe care era încrustat numele său cu rune elfice de la Miazănoapte, a lăsat-o sprijinită de zid, în semn că trecuse pe acolo. Voronwë nu avea alte arme decît o sabie scurtă.

Înainte să se lumineze bine de ziuă, ei au părăsit vechiul sălaş al lui Turgon. Voronwë l-a dus pe Tuor pe un drum ce ocolea pe la apus povîrnişurile rîpoase ale muntelui Taras şi traversa marele promontoriu. Pe acolo trecuse odinioară drumul de la Nevrast spre Brithombar, dar acum nu mai rămăsese din el decît un făgaş verde între maluri vechi, năpădite de iarbă. Astfel au ajuns ei în Beleriand şi în partea de miazănoapte a ţinutului de coastă numit Falas; apucînd-o spre răsărit, au căutat văioagele întunecate de la poalele munţilor Ered Wethrin şi acolo s-au ascuns şi s-au odihnit pîna cînd ziua s-a preschimbat în noapte. Căci, cu toate că vechile aşezări ale falathrimilor, Brithombar şi Eglarest, erau încă departe, orcii se cuibăriseră acolo şi întregul meleag viermuia de iscoadele lui Morgoth: se temea, vezi bine, de corăbiile lui Círdan, care cînd şi cînd atacau ţărmurile şi îşi uneau forţele cu cetele de războinici trimise din Nargothrond.

Stînd ei aşa, înveliţi în mantiile lor, ca nişte umbre sub coastele muntelui, Tuor şi Voronwë au avut multe să-şi spună. Tuor îl tot iscodea pe Voronwë despre Turgon, dar elful, nevrînd să dezvăluie prea multe, îi povestea mai degrabă despre Insula Balar şi despre Lisgardh, împărăţia trestiilor de la Gurile Sirionului.

– Acolo se îngroaşă acum rîndurile eldarilor, i-a zis el, căci într-acolo fug tot mai mulţi din toate neamurile, de frica lui Morgoth şi sătui de război. Eu însă nu mi-am părăsit obştea de bună-voie. După bătălia Bragollach şi spargerea Asediului asupra fortăreţei Angband, în inima lui Turgon s-a strecurat teama că Morgoth s-ar putea dovedi prea puternic. În acel an a trimis pentru prima oară în afară pe cîţiva din obştea lui; şi au ieşit aceştia pe poartă, venind dinăuntru: puţini erau şi duceau cu ei o solie tainică. Au coborît pe rîul Sirion pînă la ţărmurile de la vărsare, şi-acolo au făurit corăbii.

Dar zadarnică le-a fost truda, n-au ajuns cu ele decît pînă la Insula Balar, unde şi-au făcut cîteva sălaşuri, departe de puterea lui Morgoth. Căci noldorii nu cunosc meşteşugul de a făuri corăbii care să înfrunte vreme îndelungată valurile lui Belegaer cea Măreaţă.[13]

Dar cînd Turgon a auzit mai tîrziu despre urgia abătută asupra coastelor Falas şi jefuirea străvechilor Limanuri ale Făuritorilor de Corăbii, care se găsesc nu departe de aici, şi i s-a spus că Círdan îi salvase pe cei care rămăseseră în viaţă din poporul lui şi pornise cu ei pe mare, spre Golful Balar, aflat la miazăzi, a trimis iarăşi soli. Asta s-a petrecut nu cu mult în urmă, dar în amintirea mea a rămas ca şi cînd de atunci s-a scurs cea mai mare parte a vieţii mele. Căci eu am fost unul dintre cei trimişi de el, fiind eu la prima tinereţe după răbojul eldarilor. Aici m-am născut, în Pămîntul de Mijloc, în ţara Nevrast. Mama se trăgea din neamul Elfilor Cenuşii din Falas, se înrudea cu Círdan însuşi – la începutul cîrmuirii lui Turgon, neamurile din Nevrast se înrudeau între ele –; de la neamul mamei am moştenit dragostea de mare. Aşa am ajuns să mă număr printre cei aleşi, căci lui Círdan urma să-i ducem solia prin care-i ceream ajutor în făurirea corăbiilor şi cu ele să ajungem la Stăpînii Apusului şi să-i înduplecăm să ne sprijine înainte ca totul să fie pierdut. Eu însă am tot zăbovit pe drum. Înţelegi tu, n-apucasem înainte să văd prea mult din Pămîntul de Mijloc, iar noi ajunsesem la Nan-tathren în plină primăvară. Minunat peste poate e acel tărîm, Tuor, o să vezi cu ochii tăi dacă vreodată paşii te vor purta pe drumurile dinspre miazăzi, în josul Sirionului. Acolo te tămăduieşti de toate aleanurile după mare, fără doar de acelea de care soarta nu te lasă să le dai deoparte. Acolo, Ulmo nu este decît slujitorul Yavannei, iar pămîntul a dat viaţă unui belşug de lucruri frumoase cum sufletul şi mintea nici nu le pot închipui în munţii neînduratori de la Miazănoapte. Acolo, se varsă Narog în Sirion, şi curgerea lor nu mai este grăbită, ci se lăţeşte şi se domoleşte printre pajiştile mănoase; de-o parte şi de alta a rîului sclipitor cresc stînjenei, asemenea unei păduri în floare, iarba, şi ea, e smălţuită de flori ce seamănă cu nestematele, altele sînt ca nişte clopoţei, ca flăcări galbene şi roşii, ori ca o puzderie de stele bălţate pe un crug verde. Dar dintre toate,

cele mai frumoase sînt sălciile din Nan-tathren, de-un verde palid, ori argintii în suflarea vîntului, şi foşnetul miriadelor de frunze e precum vraja muzicii: zi şi noapte tremurau şi clipoceau de jur împrejur pînă hăt departe, iar eu stăteam în iarba pînă la genunchi de înaltă şi le ascultam. Mă vrăjiseră, în inima mea dădusem uitării Marea. Hălăduiam şi găseam nume pentru felurite flori, ori zăceam visînd cu ochii deschişi, înconjurat de cîntec de păsări, de zumzăit de albine şi muşte; şi aş fi rămas să trăiesc acolo, în încîntare şi bucurie, părăsindu-mi neamul, uitînd de corăbiile telerilor şi de săbiile noldorilor, dar ursita mea a vrut altminteri. Ori poate că Domnul Apelor însuşi; căci pe acel meleag puterea lui era mare.

Într-o bună zi m-a apucat aşa, din senin, sa fac o plută din ramuri de salcie şi să pornesc pe undele strălucitoare ale Sirionului; aşa am făcut, şi dus am fost. Mă găseam odată la mijlocul rîului, cînd s-a stîrnit pe neaşteptate un vînt care m-a prins şi m-a purtat departe de Meleagul Sălciilor, pînă la Mare. Aşa am ajuns să fiu ultimul dintre solii trimişi la Círdan, şi dintre toate corăbiile pe care le făurise după cum îl rugase Turgon toate erau gata, în afară de una singură. Au înălţat pînzele şi au pornit rînd pe rînd către Apus, dar nici una nu s-a mai întors, nici veşti despre ele nu s-au auzit.

Dar aerul sărat al mării a aţîţat din nou în pieptul meu inima moştenită de la neamul mamei – mă bucurau valurile, învăţam toate poveştile şi legendele despre corăbii şi le ştiam ca şi cînd de mult s-ar fi aflat în mintea mea. Astfel că, atunci cînd şi ultima corabie, cea mai mare dintre toate, a fost gata de drum, eu ardeam de nerăbdare să plec, gîndind în sinea mea: „Dacă vorbele noldorilor sînt adevărate, atunci în Apus se găsesc pajişti ce întrec cu mult pe acelea din Pămîntul de Mijloc. Acolo nimic nu se veştejeşte, iar Primăvara n-are sfîrşit. Şi poate că şi mie, Voronwë, îmi va fi dat să pun piciorul pe acel meleag. Mai bine să fiu pe mare, decît sub Umbra de la Miazănoapte." Teamă n-aveam, pentru că nici o apă nu poate scufunda corăbiile făurite de teleri.

Dar Marea cea Mare e cumplită, Tuor, fiu al lui Huor; şi-i urăşte pe noldori, căci ea săvîrşeşte Ursita scrisă de valari. Ascunde în ea lucruri mai rele decît să te scufunzi în abisul ei şi să-ţi găseşti

astfel sfîrşitul: urîtul, singurătatea, nebunia; spaima de vînt şi de răscolirile adîncului, tăcerea, umbre ce apar cînd orice nădejde a pierit şi nici o făptură vie nu-ţi mai este în preajmă. Şi multe ţărmuri nefaste şi ciudate sînt spălate de valurile ei, şi multe insule pline de primejdii şi dătătoare de fiori o împînzesc. Nu vreau să-ţi întunec inima, fiu al Pămîntului de Mijloc, povestindu-ţi chinurile ce le-am îndurat timp de şapte ani pe Marea cea Mare, de la Miazănoapte pînă la Miazăzi, dar niciodată spre Apus. Căci acela este ferecat pentru noi.

În cele din urmă, cuprins de o neagră deznădejde, sătui de întreaga lume, ne-am întors din drum şi am fugit de soarta ce pînă atunci nu cruţase vieţile. Numai că acum ne-a lovit cu şi mai multă cruzime. Căci abia apucasem să desluşesc un munte în zare şi să strig: „Uite! Acolo-i Taras, şi pămîntul unde m-am născut!", că tocmai atunci s-a stîrnit vîntul şi nori întunecaţi, grei de furtună, s-au ridicat dinspre Apus. Valurile ne-au vînat, de-ai fi crezut că-s fiinţe vii însetate de sînge, şi fulgerele ne biciuiau; parcă ne găseam într-o biată copaie, şi deodată marea s-a năpustit asupra noastră cu furie. Dar după cum vezi, eu am fost cruţat; şi-acum văd cum parcă a venit un val, mai mare şi totuşi mai potolit ca toate celelalte, care m-a luat şi m-a ridicat de pe corabie şi m-a purtat sus, pe creasta lui şi, rostogolindu-se spre pămînt, m-a azvîrlit pe-o brazdă de iarbă, apoi s-a retras, scurgîndu-se în jos pe stîncă, asemenea unei cascade urieşeşti. Am stat acolo preţ de vreun ceas, încă ameţit de răscolirea mării, cînd ai apărut tu. Şi-acum mai simt spaima de-atunci, şi durerea că mi-am pierdut toţi prietenii care m-au întovărăşit atîta amar de vreme, pînă departe, dincolo de zările ce se desluşesc de pe pămînturile muritoare.

A oftat Voronwë, apoi a zis cu voce şoptită, ca pentru sine:

– Dar stelele erau atît de strălucitoare la marginea lumii, cînd se retrăgeau norii de la Apus. Iată însă că nu ştiu dacă nori au fost ce vedeam noi încă şi mai departe, ori chiar am zărit Munţii Pelóri din jurul pierdutelor maluri ale meleagurilor noastre de demult, aşa cum au zis unii dintr-ai noştri. Departe, tare departe se aflau, şi nimeni de pe pămînturile muritoare nu va mai pune vreodată piciorul acolo, aşa gîndesc eu.

Apoi Voronwë a tăcut; se lăsase noaptea cît vorbise el şi stelele luceau albe şi reci.

Nu mult după aceea, Tuor şi Voronwë s-au ridicat şi, întorcînd mării spatele, au pornit în lunga lor călătorie prin întuneric; puţine sînt de spus despre drumul acesta, căci umbra lui Ulmo îl însoţea pe Tuor şi nimeni nu i-a văzut trecînd, nici prin codri, nici pe poteci de piatră, nici pe şesuri, nici prin smîrcuri, între apusul şi răsăritul soarelui. Totuşi mergeau cu băgare de seamă, ferindu-se de vînătorii lui Morgoth, ai căror ochi vedeau şi noaptea, şi ocolind căile bătute de elfi şi oameni. Voronwë găsea potecile, Tuor venea în urmă-i. Nu punea întrebări fără rost, dar a băgat de seamă că se îndreptau tot spre răsărit, de-a lungul hotarului desenat de munţii din ce în ce mai înalţi, nici o clipă nu o apucau spre miazăzi; lucru de mirare pentru el, din pricină că, asemenea tuturor elfilor şi oamenilor, gîndea că Turgon sălăşluia undeva departe de bătăliile de la Miazănoapte.

Înceată le era înaintarea în înserare sau noaptea, prin sălbăticiile acelea netăiate de poteci, iar crunta iarnă se apropia cu repeziciune dinspre regatul lui Morgoth. În ciuda adăpostului ce-l ofereau dealurile, vînturile suflau cu putere, biciuitoare, şi curînd zăpada acoperea cu un strat gros crestele, sau se învolbura prin trecători, căzînd peste codrii Núath înainte să-şi fi pierdut de tot frunzele scofîlcite.[14] Astfel că, deşi porniseră la drum la mijlocul lunii Narquelië, Hísimë i-a întîmpinat cu îngheţ amarnic încă înainte ca ei să ajungă la izvoarele rîului Narog.

Acolo s-au oprit, la capătul unei nopţi istovitoare, în zorii cenuşii; Voronwë s-a uitat în jur deznădăjduit, pradă amărăciunii şi fricii. Unde odată se aflase frumosul lac Ivrin, în borta lui adîncă, săpată de apele ce cădeau din munte, şi jur împrejurul lui copacii umbreau valea de la poalele povîrnişurilor, acum nu se mai zărea decît un pămînt batjocorit şi pustiit. Copacii fie arseseră, fie zăceau smulşi din rădăcini; malurile de piatră ale lacului fuseseră sparte, încît apele se scurseseră afară, înnămolindu-se şi băltind într-o mlaştină întinsă, lipsită de viaţă. Totul se preschimbase într-o învălmăşeală de

smîrcuri îngheţate, şi o miasmă de putreziciune se tîra ca o negură puturoşită peste pămînt.

– Vai şi-amar! Pînă aici a ajuns răul? a strigat Voronwë. Ce departe de ameninţarea din Angband a fost pe vremuri locul acesta; dar degetele lui Morgoth se-ntind şi se tot întind.

– Întocmai aşa mi-a spus şi Ulmo, a zis Tuor: *„Otrăvite sînt izvoarele, puterea-mi se retrage din apele uscatului."*

– Numai că pe-aici a trecut ceva cu mult mai ticălos decît orcii. Locul ăsta e bîntuit de spaimă.

Voronwë a cercetat marginile mlaştinii şi dintr-odată s-a oprit ca împietrit şi a strigat:

– Da, un rău neînchipuit de mare!

I-a făcut semn lui Tuor să se apropie şi, cînd s-a apropiat, Tuor văzut o crăpătură ca o brazdă uriaşă, ce înainta spre miazăzi, şi de-o parte şi de alta a ei, pe alocuri nelămurite, în alte locuri întipărite adînc şi pecetluite de îngheţ, urmele unor labe îngherate, cît toate zilele de mari.

– Vezi! Chipul lui Voronwë pălise de groază şi scîrbă. Pe-aici a trecut nu de mult Marele Vierme din Angband, cea mai ticăloasă dintre toate creaturile Duşmanului! Prea tîrziu ajunge solia noastră la Turgon. Să grăbim pasul, cît ne ţin puterile.

Nici n-a terminat bine aceste vorbe, că au şi auzit un strigăt în codru; au rămas stană, cu urechile ciulite. Dar glasul acela venea de departe, plin de durere, parcă striga un nume, ca unul care caută o fiinţă rătăcită. Şi în timp ce Voronwë şi Tuor aşteptau să vadă ce avea să urmeze, numai ce s-a ivit dintre copaci un om înalt, înarmat, înveşmîntat în negru, cu o sabie lungă, scoasă din teacă; s-au mirat ei văzînd că tăişul săbiei era şi el negru, doar muchiile luceau reci. Nenorocirea brăzda chipul omului, iar cînd a dat cu ochii de lacul Ivrin, a scos încă un strigăt de durere.

– Ivrin. Faelivrin! a zis el. Gwindor şi Beleg! Aici m-am tămăduit eu odinioară. Dar de-acum niciodată nu voi mai bea din izvorul liniştii.

Şi cu acestea s-a îndepărtat iute spre Miazănoapte, părea să fie pe urmele cuiva, sau ducea vreo solie grabnică; l-au mai auzit o vreme strigînd *Faelivrin, Findulias!*, apoi vocea i s-a stins în codru.[15] Nu ştiau cei doi că Nargothrond căzuse şi că acesta era Túrin, fiul lui Húrin, Sabia Neagră. Astfel s-au apropiat, preţ de o clipă şi nicicînd altcîndva mai apoi, drumurile acestor doi oameni înrudiţi, Túrin şi Tuor.

După ce Túrin Sabia Neagră s-a făcut nevăzut, Tuor şi Voronwë şi-au urmat o vreme calea, cu toate că se luminase de ziuă; îi apăsa amintirea durerii acelui om şi nu puteau nici să îndure să rămînă lîngă pîngăritul lac Ivrin. Mult însă n-au mai mers; şi-au căutat o ascunzătoare, căci tot meleagul acela era plin de presimţirea răului. Au dormit puţin, fără tihnă; ziua stingîndu-se, a coborît întunericul şi a prins să ningă vîrtos, şi odată cu noaptea a venit şi gerul muşcător. Din acel ceas, ninsoarea şi gerul nu s-au mai lăsat duse şi timp de cinci luni Iarna Cruntă, de care lumea avea să-şi aducă aminte multă vreme, a ţinut tărîmurile de la Miazănoapte ferecate în chingile ei. Tuor şi Voronwë îndurau un frig năprasnic, unde mai pui că se temeau că, din pricina zăpezii, duşmanii le vor lua urma, sau că vor nimeri în cine ştie ce capcane ascunse cu perfidie. Nouă zile au tot mers, din ce în ce mai încet şi mai chinuitor; drumul ales de Voronwë ducea oarecum spre miazănoapte, dar asta numai pînă ce-au traversat cele trei izvoare ale rîului Teiglin, ca după aceea să o apuce din nou spre răsărit, părăsind munţii şi umblînd cu multă fereală, pînă ce-au trecut rîul Glithui şi au ajuns la izvoarele lui Malduin care era acoperit cu o crustă de gheaţă neagră.[16]

Atunci Tuor i-a zis lui Voronwë:

– Cumplit e îngheţul ăsta, simt cum se apropie moartea de mine, şi poate că şi de tine.

Erau la mare ananghie amîndoi; de mult nu mai găsiseră nimic de mîncare în sălbăticie, iar turtele erau pe sfîrşite; unde mai pui că erau aproape îngheţaţi şi osteniţi peste poate.

– Rău e să fii prins între Osînda valarilor şi Ticăloşia Duşmanului, a zis Voronwë. Oare am scăpat din fălcile marii, ca să pier sub zăpadă?

Dar Tuor l-a întrebat:

– Cît mai avem de mers? Voronwë, e timpul să nu mai fii atît de misterios cu mine. Mă duci pe drumul cel drept? Şi încotro? Dacă e să-mi pun la bătaie şi ultimele puteri, batăr să ştiu că n-am făcut-o degeaba.

– Te-am dus cît am putut de drept şi de ferit de primejdii, a răspuns Voronwë. Află dar că Turgon îşi are sălaşul în partea de miazănoapte a ţării eldarilor, cu toate că puţini sînt cei care ştiu această taină. Ne aflăm destul de aproape, dar mai avem multe leghe de mers, chiar şi dac-am zbura prin văzduh; mai avem de trecut Sirionul, şi cine ştie ce mari nenorociri ne aşteaptă pînă acolo. Căci în curînd vom ajunge la Marele Drum care cobora pe vremuri de la Minas, turnul Regelui Finrod, şi ducea pînă la Nargothrond.[17] Acolo vom da peste slujitorii Duşmanului, care fac de strajă.

– Socoteam că dintre oameni sînt singurul care poate îndura frigul, oricît de aprig ar fi, după ce-am trecut prin multe ierni nemiloase în munţi; dar pe atunci mă aflam adăpostit într-o peşteră, cu focul alături; acum mă îndoiesc să am puterea să merg mai departe, aşa flămînd cum sînt, pe vremea asta cîinoasă. Să mergem însă, cît om mai putea, înainte să ne părăsească şi ultima nădejde.

– Altă cale nici n-avem de ales, a zis Voronwë, doar să ne punem jos aici şi să aşteptăm să ne cuprindă somnul în zăpadă.

Astfel că şi-au continuat drumul istovitor cît a fost de lungă ziua aceea amarnică, temîndu-se mai puţin de duşmani, cît de iarnă; dar pe măsură ce înaintau, zăpada se împuţina, pentru că se îndreptau din nou spre miazăzi, coborînd în Valea Sirion, iar Munţii Dor-lómin rămîneau în stînga, tot mai în spate. În întunericul care se lăsa, au ajuns la Marele Drum, la poalele unui deal înalt şi împădurit. Dintr-odată, şi-au dat seama că aud voci; pitiţi după copaci, au cercetat în jur şi cu adevărat au văzut, ceva mai jos, o lumină roşie. O ceată de orci îşi pusese tabăra chiar în mijlocul drumului; orcii stăteau ghemuiţi unii în alţii, în jurul unui foc mare de lemne.

– *Gurth an Glamhoth!* a murmurat Tuor.[18] Acum va ieşi sabia de sub mantie. Sînt gata să-mi dau viaţa pentru focul ăla, şi chiar şi carnea de orc ar fi o pradă bună.

– Nu! l-a oprit Voronwë. În călătoria asta a noastră, numai mantia ne este de folos. Ori focul, ori Turgon, alege. Ăştia nu-s singurii orci aici, în sălbăticie: oare ochii tăi muritori nu zăresc flăcările depărtate ale altor tabere de pază, spre miazănoapte şi spre miazăzi? Dacă iscăm zaveră, ne trezim cu o întreagă oştire pe cap. Ascultă-mă bine, Tuor! Pravila Regatului Ascuns nu îngăduie nimănui să se apropie de poartă, dacă e urmărit de duşmani; şi pravila aceea eu n-o voi încălca, nici la rugămintea lui Ulmo, nici sub ameninţarea cu moartea. Dacă-i stîrneşti pe orci, te părăsesc.

– Bine, fie, s-a înduplecat Tuor. Fie să vină ziua aia în care să nu trebuiască să mă furişez, asemenea unui cîine bătut, pe lîngă o mînă de orci.

– Hai să mergem! a mai zis Voronwë. Nu mai sta să te socoteşti, c-or să ne adulmece orcii. Dupa mine!

S-au tîrît printre copaci, spre miazăzi, cu vîntul în spate, pînă la jumătatea distanţei între primul foc orcesc şi al doilea, aflat tot pe drum. S-au oprit şi au rămas multă vreme nemişcaţi şi în ascultare.

– N-aud pe nimeni umblînd pe drum, a zis el, dar n-avem de unde şti ce pîndari sînt în umbră. Şi-a încordat privirile, ca să străpungă întunericul, şi s-a scuturat înfiorat. Văzduhul e plin de ticăloşie, a murmurat el. Vai şi-amar! De partea cealaltă e ţara unde se găseşte ceea ce căutăm, şi nădejdea de viaţă, dar între noi şi ea bîntuie moartea.

– Moartea este peste tot în jurul nostru, a spus Tuor. Mie însă mi-a rămas putere cît pentru drumul cel scurt. Ori trec pe-aici, ori pier. Îmi pun toată nădejdea în mantia lui Ulmo, care ajunge să te apere şi pe tine. Acum o iau eu înainte!

Spunînd acestea, s-a furişat pînă la marginea drumului. Acolo l-a strîns pe Voronwë lîngă sine, l-a ascuns şi pe el sub mantia cenuşie a Domnului Apelor şi a păşit înainte.

În jur, numai linişte şi nemişcare. Vîntul cel rece sufla oftînd de-a lungul străvechiului drum. Pe neaşteptate, pînă şi el s-a potolit. În răstimpul acesta, Tuor a simţit că se schimbă ceva în văzduh, ca şi cînd răsuflarea tărîmului lui Morgoth se oprise preţ de cîteva clipe, şi în locul ei, asemenea unei amintiri palide a Mării, a pătruns o adiere dinspre Apus. Ca o ceaţă fumurie adusă de vînt au trecut ei drumul pietruit şi au intrat în desişul pădurii, prin capătul ei răsăritean.

Dar chiar atunci, de undeva de foarte aproape s-a auzit un strigăt sălbatec, căruia i-au răspuns multe altele, de pe marginea drumului. A răsunat şi chemarea aspră a unui corn, urmat de paşi care alergau. Tuor însă şi-a văzut mai departe de drum. Deprinsese destul de bine graiul orcilor, cît fusese ţinut prizonier la ei, ca să cunoască tîlcul acelor strigăte: străjerii îi adulmecaseră şi-i auziseră, dar nu-i vedeau nicăieri. Vînătoarea începuse. Disperat, Tuor înainta ba împiedicîndu-se, ba tîrîndu-se, cu Voronwë lipit de el, în susul unei cline lungi, acoperită de un strat gros de grozamă şi de rugi de afine printre pîlcurile de scoruşi şi de mesteceni pitici. În vîrful clinei s-au oprit, ca să asculte strigătele orcilor şi trosniturile pricinuite de mişunarea lor prin desişul din vale.

Lîngă ei se afla un bolovan ce-şi iţea creştetul dintr-un hăţiş de tufărişuri şi muri, iar sub el un fel de bîrlog, din cele în care se aciuiază sălbăticiunile hăituite căutînd să scape de urmăritori, sau măcar să stea cu spatele la stîncă şi astfel să-şi vîndă scump vieţile. În umbra neagră a bîrlogului l-a tras Tuor pe Voronwë şi acolo au stat, unul lîngă altul, sub mantia cenuşie, gîfîind ca nişte vulpi obosite. Nici unul n-a scos vreun cuvînt, erau numai urechi.

Strigătele vînătorilor au început să se stingă; orcii nu se încumetau niciodată să pătrundă prea adînc în hăţişurile ce mărgineau drumul de-o parte şi de alta, ci mai tot timpul patrulau în susul şi-n josul lui. Nu de fugarii rătăciţi se sinchiseau ei, ci de iscoade şi de cetele de vrăjmaşi înarmaţi; Morgoth pusese străji la drumul mare nu ca să-i prindă în plasă pe Tuor şi Voronwë (despre care încă nu prinsese de veste), ori pe cei care veneau dinspre Apus, ci ca să împiedice Sabia Neagră să scape şi să pornească după captivii din

Nargothrond; unde mai pui că Túrin ar fi putut să cheme şi niscaiva ajutoare din Doriath.

Noaptea a trecut şi liniştea apăsătoare s-a aşternut din nou peste pămînturile pustii. Istovit şi slăbit, Tuor a adormit sub mantia lui Ulmo; însă Voronwë s-a tîrît afară şi a rămas stană, tăcut, nemişcat, străpungînd bezna cu ochii lui de elf. La ivirea zorilor l-a trezit pe Tuor; ieşind din bîrlog, Tuor a văzut că vremea se înmuiase cît de cît, norii cei negri se sparseseră. Zorii se iveau sîngerii; departe în faţă se zăreau piscurile unor munţi necunoscuţi, sclipind în focul de la răsărit.

Atunci Voronwë a murmurat:

– *Alae! Ered en Echoriath, ered e•mbar nín!*[19]

Ştia că privea la Munţii Încercuitori şi la zidurile regatului lui Turgon. Sub picioarele lor, spre soare-răsare, într-o vale adîncă şi umbroasă se găsea frumosul Sirion, slăvit în cîntece; iar dincolo de el, învăluit în ceaţă, un meleag cenuşiu urca în pantă spre dealurile şi gruiurile de la poalele munţilor.

– Acela-i liniştitul Dimbar, a spus Voronwë. Ce n-aş da să fim acolo! Căci pe-acolo duşmanii noştri nu prea cutează să umble. Sau aşa a fost pe vremea cînd puterea lui Ulmo încă mai era mare în Sirion. Dar poate că acum e altminteri[20] – doar rîul a rămas la fel de primejdios: e adînc şi curge repede prin locurile astea, pînă şi eldarii se tem să-l treacă. Te-am adus bine; uite, acolo sclipeşte Vadul Brithiach – mai la miazăzi decît mă aşteptam –, pe unde trece peste rîu Drumul Răsăritean care în alte vremuri venea tocmai de la Taras, din Apus. Nimeni nu mai cutează acum să-l străbată, nici elfi, nici oameni, nici orci, decît la mare ananghie, pentru că drumul ăsta duce la Dungortheb şi la meleagul acela al spaimei, dintre Gorgoth şi Brîul lui Melian; astfel că a ajuns să fie înghiţit de pustietate, ori a rămas doar o biată potecă printre buruieni şi scaieţi tîrîtori.[21]

Tuor a privit acolo unde îi arăta Voronwë şi departe în zare a desluşit un sclipet ca de ape îngheţate, sub scurta scăpărare a zorilor; dar dincolo de ele domnea o întunecime, nimic altceva decît marele codru Brethil care urca spre miazăzi, spre un platou şi mai

îndepărtat. Cu ochii în patru, au coborît coasta văii pînă cînd, într-un tîrziu, au ajuns la străvechiul drum ce venea de la răscrucea aflată la marginea codrului, adică de unde întretăia marele drum dinspre Nargothrond. Tuor a văzut că se apropiaseră de Sirion. Pereţii albiei adînci cădeau abrupt în acel loc, iar apele, sufocate de bolovani rostogoliţi[22], se răspîndeau în ochiuri mari, pline de susurul izvoarelor ce rodeau malurile. Ceva mai încolo, rîul îşi aduna din nou apele şi curgea într-o albie nouă spre pădure, iar în zare dispărea într-o ceaţă deasă pe care ochii lui Tuor n-o puteau străpunge; nu avea de unde şti că acolo se afla hotarul dinspre miazănoapte al Doriathului, chiar în umbra Brîului lui Melian.

Tuor ar fi rupt-o la fugă spre vad, dar Voronwë l-a oprit, spunînd:

– Nu putem trece pe la Brithiach la lumina zilei, şi nici cît încă nu sîntem siguri că nu ne mai urmăreşte nimeni.

– Şi-atunci o să stăm să putrezim aici? a întrebat Tuor. Pentru că siguri n-o să fim niciodată, atîta vreme cît dăinuie regatul lui Morgoth. Vino! Sub umbra mantiei lui Ulmo trebuie să mergem mai departe.

Voronwë însă nu s-a lăsat înduplecat cu una cu două; s-a uitat în urmă, spre apus, dar poteca din spate era pustie, şi în jur numai linişte, în afară de sunetul apelor. Şi-a ridicat privirile – cerul era cenuşiu şi gol, nici măcar o pasăre nu zbura. Dintr-odată, chipul i s-a luminat de bucurie.

– E bine! a strigat el. Vadul e încă păzit de vrăjmaşii Duşmanului. Orcii n-or să ne urmărească aici; acoperiţi de mantie, vom putea trece fără teamă.

– Acu' ce-ai mai văzut? a vrut să ştie Tuor.

– Scurtă e vederea oamenilor muritori! a zis Voronwë. Văd Vulturii de pe Crissaegrim; zboară încoace. Priveşte!

Tuor şi-a încordat privirile; curînd, în înaltul văzduhului, a zărit trei forme care băteau din aripi puternice, coborînd de pe ţancurile îndepărtate ale munţilor, din nou învăluite în nori. Zburau încet, desenînd cercuri largi, şi brusc s-au lăsat drept în jos, asupra drumeţilor; dar înainte ca Voronwë să apuce să strige la ei, vulturii

au dat o roată mare şi s-au depărtat, apucînd-o spre miazănoapte, de-a lungul albiei rîului.

– Hai sa mergem, a spus Voronwë. Dacă s-a întîmplat să fie un orc prin preajmă, stă acum ciucit, cu nasul în pămînt, aşteptînd ca vulturii să se îndepărteze.

Şi au pornit cu pas grăbit la vale, pe o clină lungă, au trecut vadul, călcînd adesea pe terase de prundiş uscate, dar se mai întîmpla şi să se afunde pînă la genunchi în nămol. Apa era limpede şi foarte rece, iar băltoacele puţin adînci – în care se strîngeau fire de apă rătăcite de matcă şi pierdute printre pietre – erau acoperite cu o crustă de gheaţă; însă niciodată, nici măcar în Iarna Cruntă din anul Căderii fortăreţei Nargothrond, n-a izbutit răsuflarea ucigătoare de la Miazănoapte să înghețe apele mari ale Sirionului.[23]

Ajunşi în partea cealaltă a vadului, au dat peste un făgaş, poate firul unui vechi pîrîu care secase; după cum arăta, ai fi crezut că un torent săpase în străvechime o albie adîncă, venind de la miazănoapte, din munţii Echoriath, şi ducînd cu sine în Sirion tot bolovănişul vadului Brithiach.

– În sfîrşit! Nu credeam că o s-o mai găsim! a strigat Voronwë. Vezi? Aici e gura Rîului Secat, asta-i drumul pe care trebuie să mergem.[24]

Au intrat pe făgaşul care o apuca spre miazănoapte; în partea aceea, pămîntul urca în pante abrupte, încît pereţii făgaşului urcau şi ei; Tuor se împiedica la tot pasul în lumina chioară a zilei, din pricina bolovanilor rostogoliţi peste tot pe fundul pietros.

– Dacă asta numeşti tu drum, a pufnit el, e tare păcătos pentru picioarele obosite.

– O fi, dar e drumul ce ne duce la Turgon, a zis Voronwë.

– Cu atît mai mult mă minunez că intrarea se află la vedere şi nu-i păzită. Mă aşteptam să găsesc o poartă mare, străjuită de oşteni.

– Ai răbdare şi-o s-o vezi. Aceasta nu-i decît calea spre ea. I-am zis drum; dar nimeni n-a mers pe-aici de mai bine de trei sute de ani, fără doar de puţinii soli, şi aceia în taină, iar după trecerea Poporului Ascuns noldorii şi-au folosit toată priceperea lor să-l ascundă. Stă la vedere? Ai fi ştiut că pe-aici e drumul, dacă n-ai fi

avut drept călăuză pe cineva din Regatul Ascuns? Sau ai fi crezut că este doar măcinarea pricinuită de vreme şi de apele din sălbăticie? Mai sînt şi Vulturii, doar i-ai văzut. Sînt din neamul lui Thorondor, odată şi-au avut cuiburile chiar sus pe Thangorodrim, înainte ca Morgoth să devină atît de puternic, iar acum, de cînd a pierit Fingolfin, sălăşluiesc în Munţii lui Turgon.[25] În afară de noldori, numai ei mai ştiu de Regatul Ascuns şi străjuiesc văzduhurile de deasupra lui, cu toate că pînă acum nici un servitor al Duşmanului nu a cutezat să zboare pînă la asemenea înălţimi; tot ei aduc veşti Regelui despre tot ce mişcă pe meleagurile de dincolo de munţi. De-am fi fost orci, fii sigur că am fi fost luaţi în gheare şi lăsaţi să cădem din înalt pe stîncile nemiloase.

– Sînt sigur, a spus Tuor. Dar mă întreb şi dacă nu cumva vestea despre apropierea noastră va ajunge la Turgon mai iute decît noi. Iar daca acest lucru e de bine sau de rău, numai tu poţi să spui.

– Nici de bine, nici de rău, a răspuns Voronwë. Căci nu putem trece de Poarta Străjuită fără să fim luaţi la ochi, fie că vrem, fie că nu; şi dacă ajungem acolo, nu trebuie să le spunem Străjerilor că nu sîntem orci. Dar pentru a trece, nu-i de ajuns să nu fim orci. Căci n-ai habar, Tuor, ce primejdie ne va paşte. Să nu mă învinovăţeşti, ca unul neprevenit, pentru ceea ce se poate întîmpla; fie ca Domnul Apelor să-şi arate cu adevărat puterea! E singura nădejde care m-a făcut să primesc a-ţi fi călăuză, iar dacă ea nu se împlineşte, acolo o să ne găsim moartea, nu aici, din pricina iernii şi a primejdiilor sălbăticiei.

– Nu mai cobi atîta. În sălbăticie, moartea vine oricum; dar, cu toate cele spuse de tine, mă îndoiesc că ne vom găsi moartea la Poartă. Du-mă mai departe.

Leghe după leghe au mers ei tot aşa, înaintînd cu greu peste pietrele Rîului Secat, pînă cînd n-au mai putut face un pas, iar seara a adus cu sine întunericul în defileul adînc; s-au căţărat afară de acolo, pe malul răsăritean, şi au văzut că ajunseseră la îngrămădeala de dealuri de la poalele munţilor. Ridicînd privirile, Tuor a văzut că aceştia se înălţau cu totul altfel decît toţi munţii pe care-i văzuse:

feţele lor erau ca nişte ziduri netede aşezate unul în spatele celuilalt, fiecare mai înalt decît cel din faţă, ca şi cînd ar fi fost pilaştrii urieşeşti ai unei cascade cu nenumărate terase. Dar ziua se stinsese, pămînturile din jur deveniseră surii şi înceţoşate, iar Valea Sirionului era învăluită în umbre. Voronwë l-a dus pe Tuor la o grotă nu foarte adîncă, în coasta unui deal, din gura căreia se vedeau pripoarele singuratice ale ţinutului Dimbar; s-au furişat înăuntru şi acolo au rămas ascunşi; au mîncat ultimele firimituri din hrana ce-o aveau la ei; erau înfriguraţi, istoviţi, dar n-au închis ochii. Astfel au ajuns Tuor şi Voronwë în amurgul celei de-a optsprezecea zile a lui Hísimë, a treizeci şi şaptea a călătoriei lor, la bastioanele munţilor Echoriath şi la pragul regatului lui Turgon, şi mulţumită puterii lui Ulmo au scăpat şi de Osînda, şi de Răutate.

Cînd primele luciri ale zilei au străpuns cenuşii negurile lui Dimbar, s-au tîrît înapoi în albia Rîului Secat, care curînd a apucat-o spre răsărit, şerpuind pînă sub abruptul munţilor; chiar în faţa călătorilor s-a ivit dintr-odată peretele unei prăpăstii, ce se înălţa drept în sus la capătul unei pante foarte înclinate, acoperită de un hăţiş de mărăciniş. În acest hăţiş a pătruns albia pietroasă; acolo înăuntru încă era noapte; s-au oprit călătorii, pentru că mărăcinii creşteau pînă departe pe pereţii albiei, iar rămurişul încîlcit o acoperea ca o boltă, dar atît de jos, încît Tuor şi Voronwë erau nevoiţi să se tîrască, asemenea unor fiare ce se întorc în bîrlog.

S-au chinuit ei ce s-au chinuit, însă pînă la urmă tot au ajuns la poala stîncii, unde au găsit o deschizătură, parcă era gura unui tunel săpat în stîncă dură de ape curgînd din miezul muntelui. Au intrat, şi cu toate că acolo nu pătrundea nici o rază de lumină, Voronwë a mers mai departe, urmat de Tuor care se ţinea cu o mînă de umărul lui, aplecaţi puţin de spate amîndoi, din pricina tavanului scund. Astfel au înaintat o vreme orbeşte, pas după pas, pînă cînd au simţit că stînca de sub picioare nu mai era înclinată, nici bolovani răzleţi nu le mai stăteau în cale. Abia acum s-au oprit, au tras adînc aer în piept şi şi-au încordat auzul. Aerul părea proaspăt şi prielnic, iar tunelul parcă se lărgise în acel loc şi se înălţase; liniştea însă era adîncă, nici măcar un picur de apă nu se auzea. Tuor a simţit că

Voronwë părea să stea în cumpănă, cuprins de nelinişte, aşa că l-a întrebat în şoaptă:

– Unde este Poarta Străjuită? Sau te pomeneşti că am trecut de ea?

– Asta nu. Ciudat mi se pare că nişte străini se furişează aici fără să fie opriţi. Mă tem să nu fim atacaţi în beznă.

Dar şoaptele lor au trezit ecourile adormite ale tunelului, care le-au repetat sporindu-le şi înmulţindu-le, încît se auzeau acum în pereţii nevăzuţi şi în tavan, murmurînd şi şuierînd precum zvonul multor voci tainice. Şi cînd ecourile s-au stins în piatră, Tuor a auzit de undeva din inima întunericului o voce care grăia cu graiul elfilor: mai întîi în Graiul Nobil al noldorilor, pe care Tuor nu-l cunoştea; apoi în graiul din Beleriand, care suna oarecum ciudat în urechile lui, părînd al unui neam despărţit de rubedeniile sale.[26]

– Staţi pe loc! a zis vocea. Nu vă clintiţi! Sau veţi muri, duşmani de sînteţi, ori prieteni.

– Prieteni sîntem, a zis Voronwë.

– Atunci faceţi precum am zis, le-a cerut vocea.

Ecoul glasurilor lor s-a preschimbat în tăcere. Voronwë şi Tuor au rămas neclintiţi; şi clipele treceau încete şi multe, aşa i se părea lui Tuor, a cărui inimă a fost cuprinsă de o spaimă pe care nici una din primejdiile drumului nu i-o trezise înainte. Apoi s-a auzit călcătura unor paşi, tot mai tare, preschimbîndu-se în bufnituri, de-ai fi zis că o întreagă oştire de căpcăuni mărşăluia în peştera aceea. Dintr-odată s-a ivit un lămpaş elfesc, şi raza sa puternică s-a îndreptat asupra lui Voronwë, care se afla în faţa lui Tuor, dar altceva nu se zărea, doar o stea scăpărătoare în întuneric; Tuor ştia că, atîta vreme cît îl ţintuia raza aceea, nu se putea mişca, nici să o rupă la fugă înapoi, nici să ţîşnească înainte.

Preţ de-o clipă au stat ca pironiţi de ochiul de lumină, apoi vocea a vorbit din nou, spunînd:

– Arătaţi-vă chipurile!

Voronwë şi-a dat gluga la o parte şi chipul lui a strălucit în lumină, neînfricat şi senin, parcă cioplit în piatră; l-a privit Tuor şi tare s-a minunat să vadă cît de frumos era. Apoi Voronwë a vorbit mîndru, spunînd:

– Oare nu ştii pe cine ai în faţa ochilor? Sînt Voronwë, fiul lui Aranwë, din Casa lui Fingolfin. Sau am şi fost dat uitării în ţara mea, după numai cîţiva ani? Tare departe am călătorit, unde gîndul celor din Pămîntul de Mijloc nici nu poate ajunge, dar glasul tău, Elemmakil, mi-l amintesc.

– Atunci Voronwë îşi va aminti şi de legile acestei ţări, a zis vocea. Dacă prin poruncă a plecat, drept are să se întoarcă. Dar nu să călăuzească încoace pe-un venetic. Făcînd aceasta, nu-i mai este îngăduit a se întoarce, astfel că trebuie dus ca prizonier în faţa regelui care-l va judeca. Cît despre venetic, el va fi răpus, ori luat prizonier – străjerii vor hotărî ce şi cum. Adu-l încoace, ca să pot lua o hotărîre.

Atunci Voronwë l-a dus pe Tuor spre lumină şi, cînd s-au apropiat, mulţi noldori înzăuaţi şi înarmaţi s-au ivit din beznă şi i-au înconjurat, cu săbiile scoase din teci. Iar Elemmakil, căpitanul străjerilor, cel care ţinea lămpaşul luminos, s-a uitat îndelung şi scrutător la ei.

– E ceva ciudat la tine, Voronwë, a zis el. Am fost prieteni multă vreme, tu şi cu mine. Atunci de ce mă pui cu atîta cruzime să aleg între pravilă şi prietenia noastră? Dacă ai fi adus cu tine pe-un nepoftit din una din casele noldorilor, ar mai fi fost cum ar fi fost. Dar tu dezvălui taina Drumului unui om muritor – căci după ochi îi recunosc seminţia. Liber nu va mai putea nicicînd pleca, după ce-a aflat taina; iar pentru cutezanţa de-a veni pînă aici, cu toate că e de altă seminţie, ar trebui să-l ucid – chiar dacă ţi-e prieten şi drag inimii tale.

– Elemmakil, în lumea largă de afară, cu multe lucruri ciudate te poţi întîlni, şi îndatoriri nebănuite ţi se pot cere, a zis Voronwë. Iar călătorul se poate întoarce altfel decît cum a pornit la drum. Am făcut ce am făcut pentru că am primit o poruncă mult mai mare decît pravila Străjerilor. Numai Regele poate să ne judece pe mine şi pe cel care a venit cu mine.

Atunci Tuor a vorbit, fără să se mai teamă:

– Am venit cu Voronwë, fiul lui Aranwë, pentru că el mi-a fost dat drept călăuză de către Domnul Apelor. Pentru această misie a

fost slobozit din ghearele Mării furioase şi de sub Osînda valarilor. Căci o solie a lui Ulmo am a-i duce fiului lui Fingolfin, şi numai lui i-o voi spune-o.

Auzindu-l, Elemmakil l-a privit cu mirare pe Tuor.

– Cine eşti tu, atunci? Şi dincotro vii?

– Sînt Tuor, fiul lui Huor, din Casa lui Hador şi din neamul lui Húrin, şi, din cîte ştiu, aste nume nu-s neştiute în Regatul Ascuns. Din Nevrast am venit, trecînd prin multe primejdii, ca să-l găsesc.

– Din Nevrast? a întrebat Elemmakil neîncrezător. Dar se zice că nimeni nu mai trăieşte acolo de cînd a plecat poporul nostru.

– Adevărat se zice, a răspuns Tuor. Pustii şi reci sînt curţile din Vinyamar. Şi totuşi eu de acolo vin. Du-mă acum la cel care a clădit în străvechime acele săli.

– Nu-s îndrituit eu să judec asemenea porunci mărețe, a zis Elemmakil. Te voi scoate, prin urmare, la lumină, unde vor ieşi la iveală şi alte taine, şi te voi da în grija Păzitorului de la Poarta cea Mare.

La porunca sa, doi străjeri înalţi s-au pus în faţa lui Tuor şi a lui Voronwë, iar trei în spatele lor; cu căpitanul în frunte, au părăsit grota Străjii Exterioare şi au pătruns, din cît se părea, într-un coridor drept prin care au mers multă vreme, pe o podea netedă, pînă cînd undeva în faţă a început să mijească o lumină palidă. În sfîrşit au ajuns la un arc larg, sprijinit de-o parte şi de alta de pilaştri înalţi, tăiaţi în stîncă, iar între ei se găsea un grilaj mare, făcut din drugi de lemn încrucişaţi, minunat sculptaţi şi bătuţi în cuie de fier.

Elemmakil doar l-a atins cu mîna, şi grilajul s-a ridicat fără zgomot; au trecut de el şi atunci Tuor a văzut că se găseau la capătul unei trecători cum nu-i mai fusese dat vreodată să vadă, nici măcar să-şi închipuie în gîndurile sale, cu toate că bătuse multe drumuri în munţii sălbatici de la Miazănoapte; căci pe lîngă Orfalach Echor, Cirith Ninniach părea un biet făgaş în stîncă. Dar aici, în străvechile războaie de la începutul lumii, mîinile valarilor înşişi despicaseră în două marii munţi, iar pereţii trecătorii erau atît de drepţi, încît păreau tăiaţi cu barda, şi se avîntau pînă în înalturi nebănuite. Undeva, sus de tot, se zărea o geană de cer, şi pe

albastrul lui adînc se desenau ţancuri negre şi creste zimţate, îndepărtate dar neînduratoare, fioroase precum vîrfurile de suliţi. Prea înalţi erau pereţii aceia pentru ca soarele iernii să răzbească pînă jos şi, cu toate că se făcuse de mult dimineaţă, deasupra vîrfurilor încă mai licăreau slab cîteva stele, iar acolo în vale, în afară de lumina palidă a lămpaşelor, aşezate de-a lungul clinei drumului, totul era cufundat în întuneric. Fundul trecătorii urca abrupt, spre răsărit; în partea stîngă, Tuor a zărit un drum larg, pavat cu piatră, ce urma albia pîrîului, şerpuind în sus pînă se pierdea în umbră.

– Aţi trecut de Prima Poartă, Poarta de Lemn, le-a spus Elemmakil. Drumul e cel din faţă. Să ne grăbim.

Cît de departe ducea acel drum, Tuor nu avea de unde şti şi, în timp ce privea de-a lungul lui, o mare oboseală a pus stăpînire pe el, asemenea unui nor. Un vînt rece şuiera pe feţele stîncilor, făcîndu-l pe Tuor să-şi strîngă mantia în jurul trupului.

– Rece mai suflă vîntul dinspre Regatul Ascuns! a spus el.

– Aşa este, cu adevărat, a zis Voronwë. Cel străin de locurile astea ar putea gîndi că mîndria i-a făcut nemiloşi pe slujitorii lui Turgon. Lungi şi grele par leghele celor Şapte Porţi aceluia flămînd şi ostenit de drum.

– Dacă pravila noastră ar fi fost mai îngăduitoare, demult s-ar fi strecurat pînă la noi viclenia şi ura, şi ne-ar fi nimicit. Ştii asta foarte bine, a zis Elemmakil. Fără milă însă nu sîntem. Aici nu avem de mîncare, iar cel străin nu poate să se întoarcă prin poarta prin care a trecut. Mai rabdă puţin, pînă la a Doua Poartă, cînd ţi se va ostoi suferinţa, i-a mai spus el lui Tuor.

– Aşa voi face, a zis Tuor şi a pornit la drum, cum i se ceruse.

Uitîndu-se peste umăr după o vreme, a văzut că numai Elemmakil şi Voronwë veneau în urmă-i.

– Nu mai e nevoie de străjeri, a zis Elemmakil, citindu-i gîndul. Din Orfalach nimeni n-are cum scăpa, de-i elf ori om, şi nici drum de întoarcere nu-i.

Astfel au mers mai departe, pe drumul povîrnit, uneori urcînd trepte lungi, alteori pe cline şerpuite, sub umbra priveghetoare a

stîncii, pînă cînd, la vreo jumătate de leghe de Poarta de Lemn, Tuor a văzut că drumul era închis de un mare zid durat dintr-un perete în altul al trecătorii, cu trainice turnuri de piatră de o parte şi de alta a lui. În zidul acela se găsea o boltă larg arcuită, chiar deasupra drumului, dar părea că zidarii o înfundaseră cu un singur bolovan, mare cît toate zilele. Cînd s-au apropiat, faţa lui neagră şi şlefuită a lucit în lumina unui lămpaş alb ce atîrna deasupra pietrei de boltă.

– Aici se află a Doua Poartă, Poarta de Piatră, a zis Elemmakil.

Apropiindu-se, s-a proptit uşor în ea. Poarta s-a rotit pe un pivot nevăzut, pînă cînd muchia ei a ajuns în dreptul lor; drumul era acum deschis şi de-o parte şi de cealaltă a ei; au trecut şi au ajuns într-o curte unde se găseau mulţi străjeri înarmaţi şi înveşmîntaţi în haine cenuşii. Fără ca nimeni să rostească vreun cuvînt, Elemmakil şi-a dus captivii într-o încăpere de sub turnul dinspre miazănoapte; acolo li s-au adus merinde şi băutură şi li s-a îngăduit să-şi tragă sufletul.

– Ţi-o fi părînd sărăcăcioasă masa, i-a zis Elemmakil lui Tuor. De se va dovedi că adevărat este tot ce-ai spus, răsplata va fi pe măsură.

– Mi-e de ajuns, i-a răspuns Tuor. Slabă e inima ce şi-ar dori mai multă tămăduire.

Şi într-atît l-au înviorat pe Tuor băutura şi bucatele noldorilor, încît curînd s-a arătat gata de plecare.

După puţin timp au ajuns la un alt zid, mai înalt şi mai trainic decît cel dinainte, şi-n el se afla a Treia Poartă, Poarta de Bronz; o poartă măreaţă, cu două aripi, acoperită cu scuturi şi plăci de bronz în care erau gravate multe chipuri şi semne ciudate. Pe zid, deasupra pragului de sus, erau trei turnuri pătrate, cu acoperişurile şi pereţii înveliţi cu plăci de cupru, care, prin cine ştie ce măiestrie ştiută de făurari, erau luminate tot timpul şi străluceau asemenea focului în razele lămpaşelor roşii aranjate ca nişte torţe de-a lungul zidului. Şi iarăşi fără să scoată un cuvînt au trecut de poartă şi în curtea de spatele ei au zărit o companie încă şi mai numeroasă de străjeri, înzăuaţi în cămăşi ce luceau asemenea focului aproape

stins; tăişurile securilor erau roşii. Din neamul sindarilor din Nevrast erau cei mai mulţi dintre paznicii acestei porţi.

Dar acum urma partea cea mai grea a drumului, căci în mijlocul trecătorii Orfalach povîrnişul era abrupt de tot şi, în timp ce-l urcau, Tuor a văzut semeţindu-se întunecaţi deasupra lui cei mai falnici pereţi din cîţi îi fusese dat să vadă. Cu greu au ajuns în cele din urmă la a Patra Poartă, Poarta de Fier Bătut în Foc. Înalt şi negru era zidul, neluminat de nici un lămpaş. Deasupra lui se înălţau patru turnuri de fier, iar între cele două turnuri interioare fusese aşezat un vultur mare, turnat în fier, asemenea la înfăţişare cu însuşi Thorondor Regele Vulturilor, şi care poposea din înaltul văzduhului pe un munte. Dar cum stătea Tuor în faţa porţii, i s-a părut că priveşte printre ramurile şi tulpinile unor copaci nepieritori şi că zăreşte un luminiş în care coborîse Luna – şi tare s-a minunat de această privelişte. Căci o lumină venea prin dantelăriile porţii, lucrate şi bătute în forma unor copaci cu rădăcini zgîrcite şi ramuri împletite, grele de frunze şi flori. Dar trecînd prin această poartă, a înţeles cum fusese făcută lucrătura; zidul era foarte gros, iar poarta, în loc de un singur grilaj, avea trei, aşezate unul în spatele celuilalt, astfel încît fiecare forma o poartă în sine; cît despre lumina văzută de Tuor, nu era altceva decît lumina zilei.

Căci urcaseră pe o înălţime aflată mult deasupra fundului trecătorii de unde porniseră, iar în spatele Porţii de Fier drumul înainta aproape drept. Trecuseră şi de inima munţilor Echoriath, iar de-acum ţancurile se făceau tot mai mici, coborînd spre dealurile interioare, iar trecătoarea se deschidea mai largă, între pereţi mai puţin prăpăstioşi. Costişele lungi erau învelite în zăpadă albă, şi lumina cerului, răsfrîntă în zăpadă, se întrezărea albă ca razele lunii într-un abur licăritor ce umplea văzduhul.

Mergeau acum printre şirurile de Străjeri de Fier, aliniaţi în spatele Porţii; negre le erau mantiile, şi cămăşile de zale, şi scuturile lungi; viziere în formă de cioc de vultur le acoperea chipurile. Elemmakil a luat-o înainte, iar Voronwë şi Tuor l-au urmat în lumina palidă. Tuor a văzut o pajişte smălţuită de flori albe, ca nişte stele, purtînd numele de *uilos*, Veşnicuţe, ce nu au habar de trecerea

anotimpurilor şi nu se veştejesc niciodată;[27] uimit de ce vedea şi cu inima tot mai uşoară, Tuor a ajuns la Poarta de Argint.

Zidul celei de-a Cincea Porţi era durat din marmură alba, nu foarte înalt, dar lat, iar drept parapet avea o leasă de argint prinsă între cinci globuri mari de marmură; sus stăteau mulţi arcaşi în veşminte albe. Poarta arăta ca un cerc din care se tăiase un sfert, şi era făcută din argint şi perle din Nevrast, ca să semene cu Luna; dar deasupra Porţii, pe globul din mijloc, se afla un copac, aidoma lui Telperion, Copacul Alb, făurit din argint şi malahit, cu florile tăiate în perle mari aduse din Balar.[28] Dincolo de Poartă, într-o curte încă şi mai largă, cu caldarîm din marmură, stăteau arcaşi înzăuaţi în argint şi purtînd pe cap coifuri cu panaş alb, cîte o sută de o parte şi de alta a curţii. Elemmakil i-a dus pe Tuor şi pe Voronwë printre rîndurile lor tăcute şi au ajuns la un drum lung şi alb ce înainta pînă la a Şasea Poartă; pe măsură ce mergeau, pajiştea se lărgea, şi printre albele stele *uilos* se deschideau nenumărate floricele ca nişte ochi de aur.

Astfel s-au pomenit şi în faţa Porţii de Aur, ultima dintre străvechile porţi ale lui Turgon, făurite înainte de bătălia Nirnaeth; arăta aproape la fel ca Poarta de Argint, doar că zidul era durat din marmură galbenă, iar globurile şi parapetul turnate din aur roşu; şase la număr erau globurile, iar în mijloc, pe o piramidă de aur, se înălţa copacul asemenea lui Laurelin, Copacul Soarelui, cu flori din topaz înşirate în ciorchini lungi pe lanţuri de aur. Iar Poarta însăşi avea drept podoabe discuri de aur, bogate în raze, la fel ca Soarele, şi-n jurul lor erau încrustate granate, topaze şi diamante galbene. În curtea din spatele porţii se înşirau trei sute de arcaşi cu arcuri lungi, cămăşile de zale le erau aurite şi creste înalte de aur le împodobeau coifurile; scuturile mari şi rotunde erau roşii ca para focului.

Soarele lumina drumul mai departe, de-acum povîrnişurile dealurilor se micşoraseră de ambele părţi, şi numai crestele le stăteau ascunse sub căciuli de zăpadă; spre poale însă erau înierbate; Elemmakil a grăbit pasul, căci drumul era scurt pînă la a Şaptea Poartă, numită cea Mare, Poarta de Oţel pe care o făurise Maeglin, după ce se întorsese din bătălia Nirnaeth, pentru a acoperi intrarea spre Orfalach Echor.

Nici un zid nu se găsea acolo, doar două turnuri rotunde, ameţitor de înalte, cu multe ferestre, care se îngustau cu fiecare din cele şapte etaje, pînă spre vîrfuri unde fiecare avea cîte un foişor de oţel strălucitor; iar între cele două turnuri se întindea un gard uriaş, din oţel ce nu ruginea, ci lucea rece şi alb. Şapte mari pilaştri de oţel mai erau acolo, la fel de înalţi şi de groşi precum tulpinile copacilor tineri, dar vîrfurile li se terminau în ţepuşe la fel de ascuţite ca nişte ace; între pilaştri erau şapte drugi de oţel, aşezaţi pe orizontală, şi încă de şapte ori cîte şapte drugi de oţel puşi pe verticală, care se terminau cu vîrfuri de suliţă. Dar chiar deasupra pilastrului din mijloc, care era şi cel mai înalt, se afla un coif aidoma coifului regesc al lui Turgon, Coroana Regatului Ascuns, încrustată cu diamante.

Nici poartă, nici uşă nu vedea Tuor în gardul acela de oţel, de netrecut; însă, apropiindu-se de el, i s-a părut că printre drugi pătrundea o lumină orbitoare, astfel că şi-a dus mîna streaşină la ochi şi a rămas ţintuit locului, înmărmurit şi înspăimîntat. Dar Elemmakil a mers mai departe, fără ca vreo poartă să se deschidă la atingerea lui; a fost de ajuns să lovească un drug, şi gardul a răsunat asemenea unei harpe cu multe corzi, picurînd note limpezi şi melodioase care s-au prelins de la un turn la celălalt.

În clipa următoare, din turnuri au ieşit călăreţi, iar în fruntea celor din turnul dinspre miazănoapte se afla un călăreţ pe un cal alb; a descălecat călăreţul şi s-a îndreptat cu paşi mari spre ei. Mîndru şi nobil arăta Elemmakil, dar Echtelion îl întrecea în măreţie şi maiestuozitate – Seniorul Fîntînilor era el, la acea vreme Păzitorul Marii Porţi.[29] În argint era înveşmîntat din cap pînă-n picioare, şi pe coiful strălucitor se înălţa un vîrf de oţel, ce se termina cu un diamant; şi cînd scutierul i-a luat scutul, a scînteiat acesta de-ai fi zis că-i acoperit cu boabe de rouă, căci astfel păreau cele o mie de ţinte de cristal.

L-a salutat Elemmakil şi a spus:

– Ţi l-am adus aici pe Voronwë Aranwion, care s-a înturnat din Balar; iar acesta este străinul pe care l-a adus cu sine, şi care cere să-l vadă pe Rege.

Atunci Echtelion s-a răsucit spre Tuor, dar cînd l-a privit, şi-a înfăşurat strîns mantia în jurul trupului şi a rămas tăcut; şi i s-a părut lui Voronwë că un abur îl împresura pe Tuor şi că arăta mai înalt la stat, încît vîrful glugii sale întrecea coiful seniorului elf, parcă era creasta unui val cenuşiu al mării, gonind către uscat. Dar Echtelion şi-a aplecat privirea luminoasă asupra lui Tuor şi, după ce a mai tăcut o vreme, a vorbit cu voce adîncă, spunînd:[30]

– Ai ajuns la Ultima Poartă. Află dar că nici un străin care trece de ea nu va mai ieşi vreodată, decît prin poarta morţii.

– Nu cobi! Dacă solul Domnului Apelor trece prin poarta aceea, atunci toţi cei care sălăşluiesc aici îl vor urma. Senior al Fîntînilor, nu-i sta în cale pristavului trimis de Domnul Apelor!

Atunci Voronwë şi toţi cei aflaţi în preajmă l-au privit cu uimire sporită pe Tuor, minunîndu-se de vorbele şi vocea lui. Iar Voronwë ar fi zis că auzise o voce măreaţă, dar venită parcă de undeva de departe. Lui Tuor însă îi părea că s-ar fi ascultat pe sine vorbind, parcă altcineva grăia cu gura lui, şi nu el.

O vreme, Echtelion a rămas tăcut, uitîndu-se la Tuor, şi încet chipul i-a fost cuprins de veneraţie şi teamă, ca şi cum zărea în umbra cenuşie a mantiei lui Tuor vedenii iscate în depărtări necuprinse. Apoi a făcut o plecăciune, s-a apropiat de gard şi şi-a pus mîinile pe el, şi porţi s-au deschis spre înăuntru, de-o parte şi de alta a pilastrului Coroanei. Şi Tuor a trecut, ajungînd la o pajişte înaltă, de unde se vedea valea de la poalele ei, şi de acolo a văzut Tuor Gondolinul, înconjurat de nea albă. Era atît de vrăjit de priveliştea aceea, încît multă vreme nu şi-a putut întoarce privirile în altă parte; căci, în sfîrşit, în faţa ochilor lui se întruchipa dorinţa lui născută din visuri pline de alean.

A stat el acolo şi nu a scos un cuvînt. La fel de tăcute stăteau, la stînga şi la dreapta lui, două companii ale armiei din Gondolin; flamurile tuturor celor şapte regi ai celor şapte Porţi se găseau acolo; iar căpitanii şi căpeteniile stăteau călare pe cai, albi şi suri. Şi în vreme ce ei îl priveau pe Tuor, minunîndu-se, mantia i-a căzut de pe umeri şi el li s-a înfăţişat în măreţul veşmînt din Nevrast. Şi printre cei aflaţi acolo, mulţi erau cei care-l văzuseră cu ochii lor pe

Turgon însuşi agăţînd de peretele din spatele Înaltului Tron din Vinyamar ceea ce purta Tuor acum.

Şi-atunci Echtelion a spus într-un tîrziu:

– De-acum nu mai e nevoie de nici o altă dovadă; şi chiar şi numele pe care spune că-l are, ca fiu al lui Huor, cîntăreşte cu mult mai puţin decît acest limpede adevăr, anume că vine trimis de Ulmo însuşi.[31]

NOTE

1 În *Silmarillion*, pg. 277, se spune ca atunci cînd Limanurile Brithombar şi Eglarest au fost distruse în anul ce-a urmat bătăliei Nirnaeth Arnoediad, acei elfi din Falas care au scăpat l-au urmat pe Círdan în Insula Balar. „Aici au durat ei un loc de refugiu pentru toţi cei care ar fi venit mai tîrziu; şi mai aveau ei un loc al lor, la Gurile Sirionului, unde ascunseseră corăbii uşoare şi iuţi, în micile estuare şi în golfuri napadite de stuf des ca o pădure."

2 Lămpaşele cu lumina albastră ale elfilor noldorini sînt pomenite în altă parte, deşi nu apar în textul tipărit al volumului *Silmarillion*. În versiuni anterioare ale poveştii lui Túrin, Gwindor, elful din Nargothrond care a scăpat din Angband şi a fost găsit de Beleg în pădurea Taur-nu-Fuin, avea un asemenea lămpaş (poate fi văzut în desenul făcut de tatăl meu, care înfăţişează acea întîlnire, vezi *Pictures by J.R.R. Tolkien* [Ilustraţii de J.R.R. Tolkien], 1979); şi prin rotirea şi dezvelirea lampaşului lui Gwindor, pentru ca razele lui să poată lumina, Túrin a văzut chipul lui Beleg, cel pe care-l ucisese. Într-o notă la povestea despre Gwindor sînt numite „lămpaşele fëanoriene", al căror secret nici măcar noldorii nu-l ştiau; sînt descrise drept „cristale atîrnate într-o plasă fină de inele, care lucesc etern cu o radiere albastră ce vine din lăuntrul lor".

3 „Soarele va străluci asupra drumului tău" – În povestea mult mai scurtă redată în *Silmarillion*, nu se spune cum a găsit Tuor Poarta Noldorilor şi nu se face nici o referire la elfii Gelmir şi Arminas. Ei apar totuşi în povestea lui Túrin *(Silmarillion)* drept solii care au venit în Nargothrond cu avertismentul lui Ulmo; acolo se spune despre ei că se trag din poporul lui Angrod, fiul lui Finarfin, care,

după bătălia Dagor Bragollach, s-a dus să trăiască la miazăzi, împreună cu Círdan Făuritorul de Corăbii. Într-o versiune mai lungă a poveştii despre venirea lor în Nargothrond, Arminas îl compara pe Túrin, în defavoarea lui, cu rubedenia lui şi spune că l-a întîlnit pe Tuor „în pustietatea Dor-lómin"; vezi pg. 227.

4 În *Silmarillion*, pag. 121, se spune că atunci cînd Morgoth şi Ungoliant s-au luptat în această regiune pentru a pune mîna pe silmarili, „Morgoth a scos un strigăt cumplit, ce a umplut munţii de ecou. Din această pricină, acel meleag a fost numit Lammoth; căci ecourile vocii sale au rămas pentru veşnicie între munţi, trezindu-se ori de cîte ori cineva se apuca să strige prin locurile acelea, şi toată pustietatea dintre culmi şi mare se umplea cu un vuiet ca de voci aflate în mare agonie". Aici, pe de altă parte, ideea este că în acea regiune orice sunet se amplifică de la sine; ideea este exprimată cu claritate şi la începutul capitolului 13 din *Silmarillion*, unde (într-un fragment foarte asemănător cu acesta) se spune: „Şi chiar în clipa în care au pus noldorii piciorul pe ţărm, strigătele lor au fost purtate între înălţimile muntoase şi sporite, încît o larmă ca de voci puternice făr' de număr a umplut coastele de la Miazănoapte". Din cît se pare, conform uneia dintre „tradiţii", Lammoth şi Ered Lómin (Munţii Răsunători) se numeau astfel din pricina faptului că păstraseră ecourile înfiorătorului strigăt scos de Morgoth în încleştarea cu Ungoliant; cealaltă „tradiţie" spune că numele acestea descriu pur şi simplu natura sunetelor din acea regiune.

5 Cf. *Silmarillion*, pg. 302: „Túrin gonea pe drumuri, spre miazănoapte, străbătînd meleaguri pustiite, între Narog şi Teiglin, şi, curînd, a dat piept cu Iarna Cruntă; căci în acel an, zăpada a căzut înainte să se sfîrşească toamna, iar primăvara a venit tîrziu, cu mult frig."

6 În *Silmarillion*, pg. 181, se spune că, atunci cînd Ulmo i s-a arătat lui Turgon la Vinyamar şi l-a rugat să plece în Gondolin, el i-a zis: „Astfel se poate întîmpla ca blestemul noldorilor să te găsească în cele din urmă şi aici, iar trădarea să se înfiripe între zidurile tale. Şi vor fi ele atunci în primejdie de a cădea pradă focului. Dar de va fi ca această primejdie să se apropie, un sol din îndepărtatul Nevrast va veni să te prevină şi tot prin el va renaşte, dincolo de prăpăd şi foc, speranţa pentru elfi şi oameni deopotrivă. Lasă, prin urmare, în această casă un veşmînt şi o sabie, pentru ca, în anii ce-o să vină, el să le găsească şi prin ele îl vei recunoaşte şi nu vei putea fi amăgit." Şi i-a mai spus Ulmo lui Turgon în ce fel trebuie să fie coiful şi zalele şi sabia pe care avea să le lase în urmă.

7 Tuor a fost tatăl lui Eärendil, care a fost tatăl lui Elros Tar-Minyatur, primul Rege al Númenorului.

8 Se face referire aici la avertismentul lui Ulmo, adus de Gelmir şi Arminas în Nargothrond; vezi pg. 225 şi urm.

9 Insulele Neguroase sînt foarte probabil Insulele Fermecate, descrise la sfîrşitul capitolului 11 din *Silmarillion*, care, la vremea Tăinuirii Valinorului, erau „legate între ele asemenea nodurilor unui năvod, de la miazănoapte pînă la miazăzi în Mările Neguroase".

10 Cf. *Silmarillion*, pg. 277: „A ascultat Círdan rugămintea lui Turgon şi a făurit şapte corăbii iuţi, care au pornit spre Apus; dar numai despre una singură dintre toate, cea de pe urmă, au mai ajuns veşti în Balar. Mult s-au luptat marinarii de pe acea corabie cu marea şi, în cele din urmă, cuprinşi de disperare, au făcut cale întoarsă, dar au nimerit într-o furtună cumplită, nu departe de ţărmurile Pămîntului de Mijloc, iar corabia s-a scufundat cu ei cu tot; unul singur a scăpat de furia lui Ossë, şi asta mulţumită lui Ulmo; valurile l-au purtat şi l-au aruncat pe ţărmul Nevrastului. Voronwë se numea el; era unul dintre solii trimişi de Turgon din Gondolin".

11 Cuvintele spuse de Ulmo lui Turgon apar în *Silmarillion*, capitolul 15, sub forma: „Nu uita că adevărata nădejde a noldorilor tot la Apus se află şi de pe Mare va veni!", şi „Dar de va fi ca această primejdie să se apropie, un sol din îndepărtatul Nevrast va veni să te prevină..."

12 În *Silmarillion* nu se spune nimic despre soarta lui Voronwë după întoarcerea sa în Gondolin împreună cu Tuor; dar din povestea originală („Despre Tuor şi Surghiuniţii din Gondolin"), el a fost unul din cei care au scăpat din atacul asupra oraşului – aşa cum sugerează aici cuvintele lui Tuor.

13 Cf. *Silmarillion*, pag. 226: „[Turgon] Mai credea însă şi că, dacă noldorii nu erau ajutaţi, sfîrşitul asediului însemna începutul decăderii lor, astfel că a trimis în taină trupe de gondolidrimi la gurile Sirionului şi pe Insula Balar. Acolo au făurit ei corăbii şi, urmînd porunca lui Turgon, au pornit pe mare spre Apusul cel mai îndepărtat, în căutarea Valinorului, pentru a le cere iertare valarilor şi a-i îndupleca să le vină în ajutor; drept călăuză le-au luat pe zburătoarele mării. Dar mările erau sălbatice, întinse cît cuprindeai cu ochii, iar în jurul lor numai neguri şi vrăji; Valinorul era bine tăinuit. Aşa s-a făcut că nici unul dintre trimişii lui Turgon n-a ajuns în Apus, ba mulţi s-au pierdut şi prea puţini s-au înturnat".

Într-unul din textele care „compun" *Silmarillion* se spune că, deşi noldorii „nu deprinseseră meşteşugul de a făuri corăbii şi toate pe cîte le făcuseră se scufundau ori erau împinse îndărăt la mal de vînturi", totuşi, după bătălia Bragollach, „Turgon îşi păstrase un loc tainic pe Insula Balar", şi cînd, după bătălia Nirnaeth Arnoediad, Círdan şi cei din neamul său care supravieţuiseră au fugit din Brithombar şi Eglarest pe insulă, „ei s-au amestecat cu cei din neamul lui Turgon, aflaţi acolo". Dar acest element al poveştii a fost dat la o parte, astfel că în textul publicat al volumului *Silmarillion* nu se face nici o referire la întemeierea de aşezări în Balar de către elfii din Gondolin.

14 Codrii Núath nu sînt menţionaţi în *Silmarillion* şi nu apar pe harta ce însoţeşte volumul. Ei se întindeau la vest de cursul superior al rîului Narog, către izvoarele rîului Nenning.

15 Cf. *Silmarillion*, pg. 295: „...numai Finduilas, fiica Regelui Orodreth, a ştiut cine este şi i-a dat bineţe; îl iubise pe Gwindor înainte de bătălia Nirnaeth, şi el o iubise pentru frumuseţea ei, numind-o Faelivrin, ceea ce înseamnă «Strălucirea Soarelui în apele Ivrinului»".

16 Rîul Glithui nu este menţionat în *Silmarillion*, iar numele său nu apare pe hartă, cu toate că e desenat: un afluent al lui Teiglin, vărsîndu-se în acesta ceva mai la nord de vărsarea lui Malduin în acelaşi rîu.

17 La acest drum, se face referire în *Silmarillion* la pg. 290: „Pe drumul străvechi au coborît, pe cel ce străbătea lungul defileu al Sirionului, trecea de insula pe care se aflase odată Minas Tirith, turnul lui Finrod, şi-apoi prin ţinutul dintre Malduin şi Sirion şi mai departe, pe la poalele codrului Brethil, pînă la Trecerea peste Teiglin".

18 *„Moarte glamhothilor!"* Acest nume, cu toate că nu apare nici în *Silmarillion*, nici în *Stăpînul Inelelor*, era un termen general în limba sindarină pentru orci. Sensul este „hoardă de larmă", „mulţime de tumult"; cf. Glamdring, numele săbiei lui Gandalf, şi Tol-in-Gaurhoth, Insula (armia) Vîrcolacilor.

19 *Echoriath:* Munţii Încercuitori, ce înconjură Gondolin. *ered e•mbar nín:* „munţii din ţara care-mi este mumă".

20 În *Silmarillion*, pg. 284, Beleg din Doriath i-a spus lui Túrin (cîndva, cu cîţiva ani înainte de întîmplările din povestea de faţă), că orcii făcuseră un drum prin Trecătoarea Anach, „iar Dimbar, un meleag liniştit pînă mai deunăzi, aproape că a ajuns sub stăpînirea Mîinii Negre".

21 Pe acest drum au fugit Maeglin şi Aredhel din Gondolin, urmăriţi de Eöl (*Silmarillion*, capitolul 16); ulterior, Celegorm şi Curufin au

pornit pe acelaşi drum cînd au fost alungaţi din Nargothrond *(ibid)*. Doar în textul de faţă se face referire la prelungirea sa vestică, spre străvechiul sălaş al lui Turgon din Vinyamar, sub Muntele Taras; cursul său nu este însemnat pe hartă mai încolo de întretăierea sa cu vechiul drum sudic spre Nargothrond, la marginea nord-vestică a codrului Brethil.

22 Numele *Brithiach* conţine elementul *brith*, „pietriş“, ca şi în numele rîului *Brithon* şi în cel al limanului *Brithombar*.

23 În acest moment al povestirii, într-o versiune paralelă a textului, aproape sigur dată la o parte în favoarea celei tipărite, călătorii nu au traversat Sirionul pe la Vadul Brithiach, ci au ajuns la rîu cîteva leghe mai la nord de vad. „Au mers pe o potecă istovitoare, pe malul rîului, şi deodată Voronwë a strigat: «Ce minune! Semn şi de bine, şi de rău. Sirion e îngheţat, cu toate că nici o poveste nu pomeneşte de asemenea lucru de cînd au venit eldarii de la Răsărit. Putem, aşadar, trece, scăpînd de multe leghe chinuitoare, prea lungi pentru puterile noastre. Asta însă înseamnă că şi alţii au trecut ori vor trece în urma noastră.»“ Au trecut rîul pe gheaţă, neîmpiedicaţi de nimeni şi de nimic, şi „astfel sfaturile lui Ulmo au înclinat ticăloşia Duşmanului în folosul lor, căci scurtaseră drumul, şi la capătul oricărei speranţe şi al puterilor, Tuor şi Voronwë au ajuns în cele din urmă la Rîul Secat, chiar la izvoarele sale de la poalele munţilor“.

24 Cf. *Silmarillion*, pag. 180: „Dar, în adînc, pe sub munţi trecea o cale tăiată în bezna de apele ce curgeau apoi afară pentru a se uni cu pîraiele Sirionului; calea aceasta a descoperit-o Turgon şi astfel a ajuns el în acea vale verde dintre munţi şi a zărit dealul singuratec ce se înălţa acolo, din piatră dură şi netedă; căci valea fusese în străvechime un lac mare“.

25 În *Silmarillion* nu se spune că Vulturii cei mari îşi avuseseră cuiburile pe Thangorodrim. În capitolul 13 (pg. 161), Manwë „trimisese din vreme seminţia Vulturilor cu porunca să-şi dureze cuiburile pe steiurile de la Miazănoapte şi să vegheze asupra lui Morgoth“; în vreme ce în capitolul 18 (pg. 219), Thorondor „s-a repezit din sălaşul lui dintre ţancurile Crissaegrim“ pentru a salva leşul lui Fingolfin din faţa porţilor fortăreţei Angband. Vezi şi *Întoarcerea regelui*, VI 4: „bătrînul Thorondor care-şi durase cuiburile pe ţancurile de neajuns ale Munţilor Încercuitori, în vremurile de început ale Pămîntului de Mijloc“. Este foarte probabil ca ideea că Thorondor şi-a avut mai întîi cuiburile pe Thangorodrim, care se găseşte într-un text *Silmarillion* anterior, să fi fost ulterior abandonată.

26 În *Silmarillion* nu se spune nimic cu precizie referitor la graiul elfilor din Gondolin; dar acest fragment sugerează că, pentru unii din ei, Graiul Nobil (quenyan) era folosit în mod curent. Într-un eseu lingvistic de dată tîrzie, tatăl meu spune că graiul quenyan era vorbit la curtea lui Turgon şi a fost limba învăţată de Eärendil în copilărie; dar că „pentru cei mai mulţi din Gondolin devenise un grai al hrisoavelor şi, asemenea celorlalţi noldori, vorbeau şi ei în graiul sindarin". Vezi *Silmarillion*, pg. 186: după legea impusă de Thingol, „Surghiuniţii s-au văzut nevoiţi să folosească graiul sindarin în toate îndeletnicirile lor de zi cu zi, încît Vorbirea Nobilă din Apus nu mai era rostită decît de seniorii noldorilor între ei. Însă legendele şi datinile în acest grai au fost lăsate urmaşilor noldori, peste tot unde a vieţuit acest neam".

27 Erau florile care înfloreau din abundenţă pe gorganele Regilor din Rohan, sub Edoras, şi pe care Gandalf le numea în graiul rohirrimilor (după cum a fost tradus în engleza veche), anume *simbelmynë*, „Veşnicuţe", „căci înfloresc în toate anotimpurile anului şi cresc pe unde se odihnesc morţii" *(Cele două turnuri*, III 6). Numele elfic, *uilos*, este folosit doar în acest fragment, dar cuvîntul este întîlnit şi în *Amon Uilos*, după cum a fost tradus în sindarină numele quenyan *Oiolossë* („Albeaţa nepieritoare", Munţii lui Manwë). În „Cirion şi Eorl", floarea este numită cu un alt nume elfic, *alfirin*.

28 În *Silmarillion*, pg. 137, se spune că Thingol i-a răsplătit pe gnomii din Belegost cu multe perle: „Pe acestea le primise... de la Círdan, care le găsea în număr mare în apele puţin adînci din jurul Insulei Balar".

29 Echtelion de la Fîntînă este menţionat în *Silmarillion* drept unul din căpitanii lui Turgon, care a apărat flancurile armatei din Gondolin în timpul retragerii pe Sirion la vale din bătălia Nirnaeth Arnoediad, şi drept cel care l-a răpus pe Gothmog, căpetenia balrogilor, de care el însuşi a fost răpus în timpul atacului asupra oraşului.

30 În acest punct se sfîrşeşte manuscrisul scris cu îngrijire, deşi modificat, restul fiind scris în grabă, pe o bucată de hîrtie.

31 Aici se încheie povestirea, tot ceea ce urmează fiind cîteva însemnări grăbite, indicînd desfăşurarea mai departe a poveştii:
Tuor a întrebat care era numele oraşului, şi i s-au spus cele şapte nume. (De menţionat că numele de Gondolin nu este folosit decît o singură dată în poveste, la sfîrşit – fără îndoială că aşa a vrut autorul; mereu i se spune Regatul Ascuns sau Oraşul Ascuns.) Echtelion a poruncit atunci să se dea semnalul şi trîmbiţele au răsunat pe turnurile

Porţii celei Mari, umplînd munţii de ecou. S-au adus cai (pentru Tuor un cal sur); şi au pornit spre Gondolin.

Ar fi urmat o descriere a Gondolinului, a treptelor care duceau pînă sus, la intrare, şi a porţii sale mărete; a colinelor (cuvîntul nu se descifrează corect) cu mallorni, mesteceni şi copaci cu frunza mereu verde; a Lacului Fîntînii, a turnului Regelui pe o arcadă sprijinită pe pilaştri, a casei regale şi a stindardului lui Fingolfin. Acum urma să apară Turgon însuşi, „mai înalt decît toţi Copiii Lumii, fără doar de Thingol care-l întrecea“, cu o sabie albă şi aurie într-o teacă făcută din os de *ruel* (fildeş) şi să-i ureze bun-venit lui Tuor. Maeglin avea să fie văzut stînd la dreapta tronului, iar Idril, fiica Regelui, aşezată la stînga lui; iar Tuor urma să transmită mesajul lui Ulmo fie „în auzul tuturor“, fie în „camera sfatului“.

Alte însemnări fără legătură unele cu altele indică faptul că ar fi urmat o descriere a oraşului Gondolin aşa cum îl văzuse Tuor de departe; că mantia lui Ulmo avea să dispară cînd Tuor îi spunea lui Turgon mesajul Domnului Apelor; că urma să se explice de ce nu exista o Regină în Gondolin; şi că avea să se explice, fie cînd Tuor va fi zărit-o prima oară pe Idril, fie înainte de acel moment, faptul că la viaţa lui cunoscuse ori văzuse puţine femei. Cele mai multe femei şi toţi copiii din obştea lui Annad din Mithrin erau trimişi în sud; iar ca sclav, Tuor le văzuse numai pe mîndrele femei barbare ale Răsăritenilor, care-l tratau ca pe o sălbăticiune, sau pe nefericitele sclave silite să trudească din fragedă pruncie, şi pentru care nu simţea decît mila.

Trebuie notat că menţionarea ulterioară a copacilor mallorn în Númenor, Lindon şi Lothlórien nu sugerează, dar nici nu neagă, existenţa acestora în Gondolin, în Zilele de Odinioară, şi că soaţa lui Turgon, Elenwë, a pierit înainte de trecerea strîmtorii Helcaraxë de către armia lui Fingolfin *(Silmarillion*, pag. 133).

II

NARN I HÎN HÚRIN

Povestea copiilor lui Húrin

Copilăria lui Túrin

Hador Capaurit era un senior al edainilor, mult îndrăgit de eldari. Cîte zile a avut, le-a trăit sub cîrmuirea lui Fingolfin, care i-a dăruit pămînturi întinse în acea parte a ţinutului Hithlum numit Dor-lómin. Fiica lui, Glóredhel, l-a luat de soţ pe Haldir, fiul lui Halmir, seniorul oamenilor din Brethil; la acelaşi ospăţ, fiul său Galdor cel Înalt a luat-o de soaţă pe Hareth, fiica lui Halmir.

Galdor şi Hareth au avut doi fii, pe Húrin şi pe Huor. Húrin era cu trei ani mai mare decît fratele său, dar mai scund decît toţi ceilalţi bărbaţi din neamul său; statura o moştenise de la neamul mamei sale, dar în toate celelalte semăna cu Hador, bunicul său, deschis la piele, cu părul bălai, cu trup vînjos şi fire aprigă. Focul din el ardea necontenit, iar voinţa îi era de fier. Dintre toţi oamenii de la Miazănoapte, el ştia mai tot ceea ce hotărau noldorii între ei. Fratele său, Huor, era înalt, cel mai înalt dintre toţi edainii, fără doar de propriul său fiu, Tuor, şi foarte iute de picior; dar dacă se luau la întrecere şi alergarea se dovedea lungă şi grea, tot Húrin ajungea primul, pentru că el alerga la fel de repede la început ca şi la sfîrşit. Tare se mai iubeau fraţii şi arareori s-au despărţit la anii tinereţii.

Húrin s-a însurat cu Morwen, fiica lui Baragund, fiul lui Bregolas din Casa lui Bëor; astfel că Morwen era rubedenie apropiată a lui Beren Ciungul. Avea părul negru, era înaltă, şi cu o strălucire în ochi şi o frumuseţe pe chip pentru care oamenii o porecliseră Eledhwen, frumoasa-elfă; dar la fire era aspră şi mîndră. Necazurile ce loviseră Casa lui Bëor îi întristau inima; căci ea venise în Dor-lómin ca surghiunită din Dorthonion, după înfrîngerea din bătălia Bragollach.

Túrin era numele celui mai mare copil al lui Húrin şi al lui Morwen; se născuse în anul în care Beren venise în Doriath şi o găsise pe Lúthien Tinúviel, fiica lui Thingol. Morwen i-a mai născut şi o fată lui Húrin, pe nume Urwen; dar toţi cei care-au cunoscut-o pe fata lor în scurta ei viaţă au numit-o Lalaith, care înseamnă Rîset.

Huor s-a însurat cu Rían, verişoara lui Morwen; ea era fiica lui Belegund, fiul lui Bregolas. Nemiloasă a fost soarta cu ea, lăsînd să fie adusă pe lume în asemenea vremuri, căci ea avea suflet blînd şi nu-i plăceau nici vînătoarea, nici războiul. Ea iubea copacii şi florile sălbatice şi-i plăcea să cînte şi să născocească cîntece noi. Doar două luni a fost soţia lui Huor, înainte ca el să i se alăture fratelui său în bătălia Nirnaeth Arnoediad, şi de atunci nici că l-a mai văzut[1].

În anii ce-au urmat bătăliei Dagor Bragollach şi pieirii lui Fingolfin, umbra ameninţării lui Morgoth s-a lungit şi mai mult. Dar în anul patru sute şaizeci şi nouă de la întoarcerea noldorilor în Pămîntul de Mijloc, elfii şi oamenii parcă au prins să aibă din nou o brumă de speranţă; auziseră şi ei de faptele lui Beren şi ale lui Lúthien şi de ruşinea ce-o pătise Morgoth chiar pe tronul din Angband, şi unii spuneau că Beren şi Lúthien încă mai trăiau, sau se întorseseră dintre Morţi. În acel an aproape că luaseră sfîrşit marile sfaturi de la curtea lui Maedhros şi, mulţumită reînnoitei puteri a eldarilor şi edainilor, înaintarea lui Morgoth fusese oprită, iar orcii alungaţi din Beleriand. Apoi unii au început să vorbească despre victoriile ce aveau să vină şi despre răsturnarea soartei în bătălia Bragollach, căci Maedhros avea să se afle în fruntea armiilor unite şi cu toţii îl vor alunga pe Morgoth sub pămînt şi vor pecetlui Porţile Angbandului.

Dar înțelepții încă nu-și găsiseră liniștea, temîndu-se că Maedhros își arătase prea curînd puterea sporită, și astfel îi dădea timp lui Morgoth să-și pregătească atacul împotriva lui.

– În Angband se va pune la cale o nouă ticăloșie, ce va întrece închipuirea elfilor și a oamenilor, spuneau ei.

În toamna acelui an, parcă pentru a le întări spusele, un vînt rău s-a iscat la Miazănoapte, suflînd pe sub văzduhurile plumbuite. Răsuflarea Rea, așa a fost numit, pentru că aducea cu sine miasme puturoase; și mulți au fost loviți de boleșnițe și au murit în toamna acelui an în ținuturile de la miazănoapte, ce se învecinau cu pustiiciunea Anfauglith, mai cu seamă copiii ori flăcăii și fetișcanele din casele oamenilor.

În acel an, Tuor, fiul lui Húrin, avea cinci ani, iar Urwen, sora lui, împlinise trei la începutul primăverii. Părul ei era asemenea crinilor galbeni în iarbă, așa părea cînd copila alerga pe cîmpuri, iar rîsul ei amintea de susurul veselului pîrîiaș care cobora dintre dealuri și trecea pe lîngă zidurile casei părintești. Nen Lalaith se numea acest pîrîiaș, și după numele său toți cei ai casei au numit-o pe copilă Lalaith, iar inimile lor se bucurau s-o aibă în preajmă.

Túrin însă nu era tot atît de îndrăgit ca și ea. Avea părul negru al mamei sale și chiar și la fire dădea semne că-i va semăna; căci nu era un copil vesel, nici vorbăreț, cu toate că învățase să vorbească de la o vîrstă fragedă și întotdeauna arătase mai mare decît anii pe care-i avea. Cu greu uita vreo nedreptate ori batjocură: dar în el mocnea și focul din tatăl său, drept care nu arareori izbucnea nestăpînit. Mila îl cuprindea la fel de repede, iar durerile și amărăciunile lumii îi aduceau lacrimi în ochi; pînă și în asta semăna cu tatăl său, Morwen fiind mai curînd aspră cu sine și cu alții. Își iubea mama, căci vorba ei era întotdeauna sinceră și simplă; pe tătîne-său îl vedea cînd și cînd, Húrin fiind adeseori dus de-acasă, cu armia lui Fingon, ce păzea hotarele răsăritene ale ținutului Hithlum, iar cînd venea acasă, zisa lui repezită, cu vorbe ciudate și snoave și înțelesuri doar pe jumătate rostite, îl umplea de uimire pe Túrin și-l făcea să se simtă stingherit. La acea vreme, toată căldura pe care o simțea în inimă se răsfrîngea asupra surorii lui, Lalaith;

dar arar se juca împreună cu ea, mai mult îi plăcea să stea şi să o păzească nevăzut, să o urmărească atunci cînd hoinărea pe pajiştea verde, printre copaci, cînd cînta cîntecele făcute de copiii edainilor în vremuri de demult, pe cînd graiul elfilor încă era nou pe buzele lor.

– Frumoasă ca o copilă de elf este Lalaith, îi spunea Húrin lui Morwen, dar, vai! prea curînd se va trece. Şi poate cu atît mai frumoasă, din astă pricină, ori poate mai dragă.

Iar Túrin, auzind aceste vorbe, a stat să cumpănească la ele, dar nu le-a priceput tîlcul. Căci nu văzuse niciodată o odraslă elfă. Eldari nu vieţuiau pe pămînturile lui tătîne-său la acea vreme, iar de văzut, îi văzuse doar o dată, cînd Regele Fingon şi mulţi dintre seniorii săi străbătuseră călare ţinutul Dor-lómin şi trecuseră podul peste Nen Lalaith, sclipind în veşmintele lor argintii şi albe.

Dar mai înainte să se încheie anul, tîlcul vorbelor rostite de tatăl său s-a adeverit; căci Răsuflarea Rea s-a abătut asupra Dor-lóminului şi Túrin a căzut la pat, zăcînd multă vreme pradă fierbinţelii şi viselor negre. Şi cînd s-a întremat – aşa îi fusese lui scris, iar viaţa din el se dovedise mai puternică – a întrebat de Lalaith. Atunci dădaca lui i-a spus:

– De Lalaith să nu mai pomeneşti, fiu al lui Húrin; ci întreab-o pe mama ta despre soarta surorii tale Urwen.

Iar când Morwen a venit la el, Túrin i-a spus:

– Nu mai sînt bolnav şi tare-aş vrea s-o văd pe Urwen; dar de ce nu mi se mai îngăduie să pomenesc de Lalaith?

– Pentru că Urwen a murit, şi rîsetul a pierit din această casă, a răspuns ea. Tu însă trăieşti, fiu al lui Morwen; şi la fel trăieşte şi Duşmanul care ne-a lovit astfel.

N-a încercat să-l aline mai mult decît se alina pe sine; ea şi-a îndurat durerea în tăcere, cu inima îngheţată. Dar Húrin a jelit fără să se ferească şi şi-a luat harfa cu gînd să pună pe strune un cîntec de jale; n-a putut însă, şi-atunci şi-a spart harfa şi, ieşind din casă, şi-a înălţat braţele spre Miazănoapte şi a strigat:

– Ruinătorule al Pămîntului de Mijloc, ne-om întîlni noi odată față-n față, și-o să te schilodesc așa cum te-a schilodit seniorul meu Fingolfin!

Túrin a plîns amar singur în noapte, iar față de Morwen n-a mai rostit nicicînd numele surorii sale. Unui singur prieten și-a deschis el sufletul în acea vreme, numai lui i-a vorbit de tristețea lui și de pustiul din casă. Sador se numea prietenul acesta, un servitor al lui Húrin; era șchiop de-un picior și mic la stat. Fusese pădurar, dar ceasul rău, ori poate vreo stîngăcie în mînuirea toporului să fi fost pricina pentru care și-a retezat laba dreaptă, iar piciorul schilodit s-a zgîrcit și mai mult; Túrin îl poreclise Labadal, ceea ce înseamnă „Hopalabă", dar lui Sador îi plăcea porecla asta, căci îi fusese dată din milă, nu a batjocură. Sador muncea la acareturi, meșterea ori dregea mărunțișuri trebuincioase în gospodărie, pricepîndu-se el cît de cît la tîmplărie; Túrin îi aducea ba una, ba alta, ca să-i crute piciorul, iar uneori șterpelea cîte o unealtă ori vreo bucată de lemn uitată cine știe pe unde, gîndind că prietenul său o avea nevoie de ele. Sador zîmbea, dar îl ruga să ducă darurile înapoi de unde le luase.

– Dăruiește tot ce vrei, dar dăruiește numai ce-i al tău, îi spunea el.

Răsplătea cum putea bunătatea copilului, îi cioplea în lemn figuri de oameni și sălbăticiuni; dar cel mai mult îi plăcea lui Túrin să-l asculte pe Sador povestind – era tînăr cînd se daduse bătălia Bragollach, iar acum își amintea cu drag de scurtul răstimp al bărbăției sale dinainte de-a rămîne olog.

– Aia a fost o bătălie măreață, așa se zice, fiu al lui Húrin. Mi s-a spus să-mi părăsesc îndeletnicirile mele obișnuite și să mă duc în pădure, unde era nevoie de noi în acel an; n-am luptat în bătălia Bragollach și, de-aș fi făcut-o, măcar m-aș fi ales cu beteșugul ăsta cu mai multă onoare. Dar noi am ajuns prea tîrziu, nu ne-a mai rămas altceva de făcut decît să aducem înapoi năsălia seniorului ăl bătrîn, Hador, care-a căzut apărîndu-l pe regele Fingolfin. După aia m-am dus ca soldat, în Eithel Sirion, marea fortăreață a regilor elfi, și-am stat acolo mulți ani; așa-mi pare acum, iar anii întunecați scurși de atunci nu-s prin nimic însemnați. Mă aflam în Eithel Sirion cînd ne-a atacat Regele Negru, dar Galdor, tătînele lui tătîne-tău, era

căpitan acolo, ţinea locul Regelui. În atacul acela a fost răpus; şi l-am văzut pe tătîne-tău luîndu-i locul în fruntea obştii şi a oştirii, cu toate că abia împlinise vîrsta bărbăţiei. Mocnea în el un foc ce înfierbînta pînă şi sabia din mîna lui, aşa se zicea. Pe el l-am urmat şi i-am împins pe orci în pustie; şi din acea zi spurcăciunile nici că s-au mai apropiat de ziduri. Dar, vai! cum mi s-a stins dragostea de bătălie, atîta sînge vărsat şi răni am văzut de să-mi ajungă pentru o viaţă întreagă; mi s-a îngăduit să mă întorc în codrul după care tînjeam. Şi acolo m-am ales cu beteşugul; aşa păţeşte omul care fuge de frica sa, se pomeneşte că a luat-o doar pe-o scurtătură, ca să dea nas în nas tot cu ea.

Aşa-i vorbea Sador lui Túrin; iar Túrin, care se făcea tot mai mare, a început să-i pună întrebări la care lui Sador îi venea tot mai greu să răspundă, gîndind că s-ar fi cuvenit ca rubedeniile băiatului să se îngrijească de învăţătura lui. Într-o bună zi, Túrin i-a spus:

– Oare chiar a fost Lalaith ca o copilă de elf, aşa cum a zis tatăl meu? Şi ce-a vrut să spună cînd a zis că prea curînd se va trece?

– Ca o copilă de elf, cu adevărat aşa arăta, căci în fragedă pruncie copiii oamenilor şi ai elfilor par să se înrudească îndeaproape. Numa' că ai oamenilor cresc mai repede, iar tinereţea le trece prea curînd; aşa ne e nouă scris.

– Cum adică ne e scris?

– Cît despre ce le e scris oamenilor, întreabă pe cineva mai înţelept decît Labadal. Vedem însă cu toţii că ne sleim iute şi murim; iar unii au nenorocul să se stingă înainte de vreme. Elfii însă nu se sleiesc şi nu mor decît dacă sînt vătămaţi rău de tot. De rănile şi durerile ce-i răpun pe oameni elfii se tămăduiesc adesea; şi chiar dacă trupurile le sînt rău betegite, într-o bună zi ei iar se întorc. Cu noi nu se întîmplă aşa.

– Înseamnă că Lalaith n-o să se întoarcă? Unde s-a dus?

– N-o să se întoarcă. Dar unde s-a dus, nici un om nu poate şti; eu unul nu ştiu.

– Aşa a fost din totdeauna? Ori poate că avem de îndurat un blestem trimis asupra noastră de Regele cel rău, aşa cum a fost Răsuflarea Rea?

– Nu știu. În urmă-ne întuneric se află, din el puține povești au ajuns pînă la noi. Poate că părinții părinților noștri au avut multe de spus, dar nu le-au spus. Pînă și numele lor au fost uitate. Munții s-au înălțat între noi și viața din care au venit ei, fugind de ceva ce nimeni nu știe.

– De teamă au fugit? a întrebat Túrin.

– Poate că da, a răspuns Sador. Poate că noi am fugit de teama de Întuneric, și ne-am trezit cu Întunericul în fața noastră, iar de aici nu avem unde fugi, decît pe mare.

– Dar noi nu ne mai temem. Nu toți. Tata nu se teme, iar mie n-o să-mi fie teamă; sau o să-mi fie, dar n-o să arăt, așa cum face și mama.

Lui Sador i s-a părut atunci că ochii lui Túrin nu arătau ca ochii unui copil, și-n sinea lui și-a spus: „Durerea-i ca un spin pentru o minte puternică". Dar cu glas tare a zis:

– Fiu al lui Húrin și Morwen, ce va fi în inima ta, Labadal nu are cum ghici; dar arar și puținora le vei arăta ce-i înăuntru.

Atunci Túrin i-a spus:

– Poate că-i mai bine să nu vorbești despre ceea ce-ți dorești, atunci cînd nu-ți poți împlini vrerea. Dar îmi doresc, Labadal, să fiu un eldar. Atunci Lalaith s-ar întoarce și eu aș mai fi aici, chiar dacă ea a lipsit multă vreme. Voi pleca soldat cu un rege al elfilor, de cum voi fi împlinit vîrsta, așa cum ai făcut și tu, Labadal.

– De la ei ai multe de învățat, a oftat Sador. Sînt un neam frumos și minunat și au putere asupra inimilor oamenilor. Și totuși, uneori mă gîndesc că ar fi fost poate mai bine să nu-i fi întîlnit niciodată, ci să fi rămas noi acolo unde ne era locul. Căci învățăturile lor sînt străvechi, iar felul lor de a fi, mîndru și răbdător. În lumina lor noi pălim, ori focul din noi arde prea repede, iar povara ursitei noastre ne apasă cu mult mai rău.

– Dar tatăl meu îi îndrăgește, a zis Túrin, și nu e fericit fără ei. Cică aproape tot ceea ce știm de la ei am învățat, și prin asta am devenit și noi mai nobili, așa spune tata; și mai spune că oamenii care au venit în ultima vreme de peste Munți sînt făcuți cam din aceeași plămadă ca și orcii.

– Cîţiva dintre noi cu adevărat sînt din aceeaşi plămadă. Dar urcuşul e dureros, iar din locurile înalte uşor se poate cădea pînă jos de tot.

La acea vreme, Túrin avea aproape opt ani, după socoteala edainilor, îi împlinea în luna Gwaeron a acelui an ce nu poate fi dat uitării. Printre ai lui se vorbea cum că armiile ar fi fost chemate să se strîngă la o mare adunare, despre care Túrin nu auzise nimic; iar Húrin, ştiindu-şi soaţa curajoasă şi cu buzele ferecate atunci cînd trebuia, îi spunea adesea lui Morwen despre planurile regilor elfi şi despre ce avea să se întîmple dacă izbîndeau ori dacă dădeau greş. Sufletul îi era plin de speranţă, nu se temea cîtuşi de puţin că bătălia ar fi putut fi pierdută; căci el nu socotea că se afla în Pămîntul de Mijloc vreo forţă în stare să înfrîngă puterea şi măreţia eldarilor.

– Ei au văzut Lumina la Apus, îi spunea Húrin, şi în cele din urmă Întunecimea va fi silită să fugă din calea lor.

Morwen nu-i tăgăduia spusele; cînd se afla lîngă Húrin, cumpăna înclina totdeauna de partea speranţei. Dar printre cei de-un neam cu ea, istoriile elfilor nu erau necunoscute, astfel că în sinea ei îşi zicea: „Dar oare nu au părăsit ei Lumina şi nu le este zăgăzuită calea spre ea? Cine ştie dacă Domnii Apusului nu şi-au luat cumva gîndul de la ei; şi oare cum vor putea Copiii mai Mari să înfrîngă pe una dintre Puteri?"

Nici măcar umbra vreunei îndoieli nu-l înnegura pe Húrin Thalion; cu toate acestea, într-o dimineaţă din primăvara acelui an, s-a trezit ca dintr-un somn neliniştit şi parcă un nor se lăsase peste seninătatea lui; iar seara numai ce-a spus deodată:

– Cînd voi fi chemat, Morwen Eledhwen, voi lăsa în grija ta pe moştenitorul Casei lui Hador. Vieţile oamenilor sînt scurte, şi multe ghinioane îi pasc în răstimpul ăsta, chiar şi pe vreme de pace.

– Întotdeauna a fost aşa, a răspuns ea. Dar ce să înţeleg din vorbele tale?

– Prevenire, nu îndoială, a răspuns Húrin, care totuşi nu era în apele sale. Dar cine priveşte înainte, asta trebuie să vadă: că lucrurile nu vor rămîne aşa cum au fost. Încercarea de-acum va fi

mare şi una din părţi va cădea mai jos decît se află acum... De va fi să cadă regii elfilor, edainilor le va merge tare rău; unde mai pui că sălaşurile noastre sînt cele mai aproape de Duşman. Dar dacă se va întîmpla cu adevărat ce e mai rău, nu-ţi voi spune: *Nu te teme!* Căci teamă îţi este doar de ceea ce trebuie să te temi, de nimic altceva; iar teama nu te aruncă în deznădejde. Ci îţi voi spune: *Nu aştepta!* Mă voi întoarce la tine cum voi putea, dar nu aştepta! Porneşte spre miazăzi cît poţi de repede; iar eu te voi urma şi te voi găsi, chiar de-ar fi să răscolesc tot Beleriandul.

– Beleriandul e lung şi lat şi nu-i adăposteşte pe surghiuniţi, a zis Morwen. Încotro să fug şi cîţi să iau cu mine, mulţi sau puţini?

Húrin a căzut pe gînduri o vreme.

– Rubedeniile mamei mele trăiesc în Brethil, a zis el. La vreo treizeci de leghe de aici, în linie dreaptă.

– Dar de-ar fi să vină vremuri atît de ticăloase, ce sprijin mai pot găsi la oameni? a întrebat Morwen. Casa lui Bëor a căzut. Dacă şi marea Casă a lui Hador va cădea, în ce văgăuni se va putea tîrî micul Popor al lui Haleth?

– Puţini sînt, şi neştiutori, dar să nu te îndoieşti de vitejia lor, i-a spus Húrin. În altă parte unde mai găseşti nădejde?

– Nu zici nimic de Gondolin.

– Nu, căci numele acesta n-a fost nicicînd rostit de buzele mele, a zis Húrin. Dar ce-ai auzit vorbindu-se e adevărat: am fost acolo. Şi-ţi voi mărturisi acum ceea ce n-am spus nimănui şi nu voi spune vreodată: nu ştiu unde se află.

– Bănuieşti însă, şi bănuieşti bine, aşa-mi vine să cred.

– Poate că da, a zis Húrin. Dar pînă ce Turgon nu mă dezleagă de jurămîntul pe care i l-am făcut, nu pot spune ce bănuiesc, nici măcar ţie; astfel că ai căuta în van. Şi chiar dacă, spre ruşinea mea, ar fi să-ţi spun, n-ai izbuti decît să ajungi cel mult la o poartă zăvorîtă; dacă Turgon nu iese la război, lucru despre care nu s-a auzit nimic şi nici nădejde nu este, nimeni nu va pătrunde acolo.

– Atunci, dacă neamul tău nu ne ajută, iar prietenii te reneagă, înseamnă că singură va trebui să iau o hotărîre; şi uite că-mi vine în gînd Doriath. Brîul lui Melian va ţine piept duşmanului pînă în

ultima clipă, eu aşa socot; iar Casa lui Bëor nu va fi dispreţuită în Doriath. Doar sînt de-acelaşi sînge cu regele, ştii bine. Căci Beren, fiul lui Barahir, nepot i-a fost lui Bregor, la fel ca tatăl meu.

– Thingol nu-i apropiat sufletului meu, a zis Húrin. N-a trimis pe nimeni în ajutorul Regelui Fingon; şi nu ştiu de ce mă adumbresc atunci cînd aud de Doriath.

– La fel cum mă adumbresc eu cînd aud de Brethil, a zis Morwen.

Deodată, Húrin a izbucnit în rîs.

– Uite cum stăm noi aici şi vorbim despre lucruri dincolo de puterea noastră de înţelegere şi despre umbre ce izvorăsc din visele noastre. Nu va fi chiar atît de rău; dar de-o fi să fie, atunci las totul în seama curajului şi înţelepciunii tale. Să faci aşa cum te îndeamnă inima. Numai să nu zăboveşti. Iar dacă ne vom vedea împlinite nădejdile, atunci regii elfilor vor da fără doar şi poate înapoi urmaşilor Casei lui Bëor tot ceea ce a fost al lor odată; şi astfel fiul nostru va deveni stăpîn peste o mare moştenire.

În acea noapte, Túrin s-a trezit pe jumătate şi i s-a părut că tatăl şi mama lui stăteau lîngă patul lui şi-l priveau în pîlpîirea lumînărilor pe care le ţineau în mîini; dar el nu le vedea chipurile.

În dimineaţa zilei în care Túrin împlinea opt ani, Húrin i-a dat fiului său în dar un cuţit făurit de elfi; plăselele şi teaca erau argintii şi negre; şi i-a vorbit spunîndu-i:

– Moştenitor al Casei lui Hador, iată darul pentru ziua ta de naştere. Dar să fii cu băgare de seamă! Tăişul e neiertător, iar oţelul îl sluješte numai pe acela care se pricepe să-l mînuiască. Îţi va tăia mîna una-două, ca şi cînd nu ar fi a ta. L-a aşezat pe Túrin pe masă, l-a sărutat şi a adăugat: Uite că m-ai şi întrecut, fiu al lui Morwen; curînd o să fii la fel de înalt şi cînd vei sta în picioare. Şi cînd va veni acea zi, mulţi se vor teme de tăişul tău.

Apoi Túrin a fugit din încăpere şi a pornit de unul singur; îşi simţea inima caldă, aşa cum soarele încălzeşte pămîntul rece şi-l face să dea iarăşi rod. Îşi repeta vorbele pe care i le spusese tătîne-său: Moştenitorul Casei lui Hador; dar şi alte vorbe îi veneau în minte: Dăruieşte tot ce vrei, dar dăruieşte numai ce-i al tău. S-a dus atunci la Sador şi i-a strigat:

– Labadal, azi e ziua mea de naştere, ziua de naştere a moştenitorului Casei lui Hador! Şi ţi-am adus un dar, ca să ţii minte această zi. Uite-aici un cuţit, întocmai cel de care ai nevoie; va tăia tot ce vrei, la fel de uşor ca pe-un fir de păr.

Sador s-a tulburat, pentru că ştia că Túrin primise cuţitul în acea zi; dar oamenilor le vine greu să refuze ceva dăruit din toată inima, oricine ar fi cel care dăruieşte. Aşa că i-a spus cu voce gravă:

– Te tragi dintr-un neam mărinimos, Túrin, fiu al lui Húrin. Nu am făcut nimic să merit darul tău şi nu am nici o nădejde să fiu mai breaz în zilele care mi-au mai rămas de trăit; dar tot ce îmi va sta în puteri să fac, voi face.

A tras Sador cuţitul din teacă şi a spus:

– E un dar cu adevărat minunat: tăiş din oţel elfic. Ce dor mi-a fost să-l ating.

N-a trecut mult pînă cînd Húrin a băgat de seamă că Túrin nu purta cu sine pumnalul; l-a întrebat dacă nu cumva vorbele ce i le spusese îl făcuseră să se teamă de el.

– Nu, a răspuns Túrin, i l-am dat lui Sador tîmplarul.

– Înseamnă că dispreţuieşti darul tatălui tău? a întrebat Morwen; la care Túrin i-a răspuns:

– Nu; dar îl iubesc pe Sador şi-mi este milă de el.

Auzindu-l, Húrin a spus:

– Toate trei darurile erau ale tale, Túrin, şi liber ai fost să le dăruieşti: dragostea, mila, şi pumnalul, cel mai neînsemnat dintre ele.

– Nu sînt sigură că Sador îl merită, a zis Morwen. Singur s-a ologit, din pricina nepriceperii sale, şi e tare încet la treabă, căci îşi pierde vremea cu nimicuri fără rost.

– Aibi milă de el, a sfătuit-o Húrin. O mînă cinstită şi o inimă curată mai pot nimeri şi pe de lături; iar răul pricinuit astfel poate fi mai greu de îndurat decît lucrătura unui duşman.

– Acum ai de aşteptat pînă o să primeşti un pumnal nou, i-a zis Morwen lui Túrin. Şi va fi un dar pe care-l vei cîştiga prin propriile tale puteri.

După aceea, Túrin a băgat de seamă că ai săi se purtau mult mai frumos cu Sador, şi chiar i-au cerut să facă un jilţ mare în care să se aşeze stăpînul în încăperea lui.

Într-o bună dimineaţă, în luna Lothron, Túrin a fost trezit brusc de sunet de trîmbiţe; alergînd la uşă, a văzut în curte oameni înghesuindu-se, dintre care unii erau călări, toţi înarmaţi pînă-n dinţi, ca pentru război. Húrin se afla şi el acolo, vorbindu-le oamenilor şi dînd porunci; astfel a aflat Túrin că în acea zi plecau cu toţii spre Barad Eithel. Oamenii aceia erau garda lui Húrin şi servitorii casei; dar la arme fuseseră chemaţi toţi bărbaţii din ţară. Unii plecaseră înainte, împreună cu Huor, fratele lui Húrin; mulţi alţii aveau să i se alăture Seniorului din Dor-lómin pe drum, şi sub stindardul său aveau să meargă la marea adunare a Regelui.

Morwen şi-a luat rămas-bun de la Húrin fără să verse o lacrimă, ci spunîndu-i:

– Voi păzi ceea ce laşi în grija mea, şi ceea ce este, şi ceea ce va veni.

Iar Húrin i-a zis:

– Rămîi cu bine, Doamnă a Dor-lóminului; plecăm acum cu nădejdi mult mai mari decît am avut vreodată înainte. Să ne gîndim doar că la mijlocul iernii acesteia sărbătoarea va fi mai veselă decît în oricare alt an şi că o primăvară netemătoare îi va urma! Apoi l-a ridicat pe Túrin pe umăr şi a strigat către oamenii săi: Arătaţi-i moştenitorului Casei lui Hador lumina săbiilor voastre!

Atunci soarele a scăpărat pe cincizeci de tăişuri scoase iute din teci, şi curtea a răsunat de strigătul de luptă al edainilor de la Miazănoapte: *Lacho calad! Drego morn!* Aprinde-te, Lumină! Piei, Noapte!

În sfîrşit, Húrin a sărit în şa şi stindardul lui aurit s-a deschis în vînt şi trîmbiţele au răsunat din nou în dimineaţă; astfel a pornit Húrin Thalion spre bătălia Nirnaeth Arnoediad.

Dar Morwen şi Túrin au rămas nemişcaţi în prag. Pînă cînd din depărtare vîntul le-a adus glasul unui singur corn: Húrin trecuse peste culmea dealului, din spatele căruia nu-şi mai putea zări casa.

Vorbele lui Húrin şi ale lui Morgoth

Multe cîntece sînt cîntate şi multe poveşti sînt povestite de elfi despre Nirnaeth Arnoediad, Bătălia Lacrimilor Făr' de Număr, în care a căzut răpus Fingon şi floarea eldarilor s-a ofilit. De-ar fi să fie

toate re-povestite, viaţa unui om n-ar ajunge pentru a le asculta[2]; aici însă se va povesti numai despre ce s-a întîmplat cu Húrin, fiul lui Galdor, Seniorul din Dor-lómin, cînd într-un sfîrşit a fost prins viu lîngă pîrîul Rivil, după cum poruncise Morgoth, şi dus în Angband.

Húrin a fost adus în faţa lui Morgoth, căci Morgoth ştia, mulţumită vrăjitoriilor şi iscoadelor sale, că Húrin se bucura de prietenia Regelui din Gondolin; astfel că se gîndea să-l facă să mărturisească doar prin puterea ochilor săi. Dar Húrin nu putea fi supus cu una cu două, ci l-a înfruntat pe Morgoth. Atunci Morgoth a poruncit să fie pus în lanţuri şi să fie schingiuit încetul cu încetul; după o vreme a venit la el şi i-a spus să aleagă între a pleca liber oriunde vroia, şi a i se da putere şi a fi uns mai mare peste toţi căpitanii lui Morgoth – pentru aceasta nu i se cerea altceva decît să dezvăluie unde anume îşi avea Turgon fortăreaţa şi tot ce mai ştia despre planurile Regelui. Dar Húrin Neclintitul i-a rîs în nas:

– Orb eşti, Morgoth Bauglir, şi orb vei rămîne pe vecie, numai întunecime ai în faţa ochilor. N-ai habar cărei pravile se supun inimile oamenilor şi, chiar de-ai şti, nu eşti în putere s-o dai. Nebun e acela care ar primi vreun dar de la Morgoth. Întîi iei preţul, după care te faci că uiţi de făgăduială; eu m-aş alege doar cu moartea dacă ţi-aş spune ceea ce vrei să afli.

Auzindu-l, Morgoth a izbucnit în rîs şi i-a spus:

– O să te rogi tu mult şi bine să-ţi dăruiesc moartea.

Apoi l-a luat pe Húrin şi l-a dus sus pe Haudh-en-Nirnaeth, gorganul ce abia fusese ridicat, şi duhoarea morţii stăruia peste el; în vîrful gorganului l-a pus Morgoth pe Húrin şi l-a poftit să privească spre apus, unde se găsea Hithlum, şi să se gîndească la soaţa şi la fiul său şi la toate celelalte rubedenii ale sale.

– Căci de-acum în regatul meu sălăşluiesc ei, i-a spus Morgoth, şi la mila mea se află.

– Milă nu ai, a răspuns Húrin. Iar prin ei tot nu vei ajunge la Turgon; ei nu-i cunosc tainele.

Cuprins de furie, Morgoth i-a zis:

– Dar pot să ajung la tine şi la toată blestemata aia de casă a ta; voinţa mea vă va înfrînge, chiar dacă din oţel aţi fost făcuţi cu toţii.

A luat o sabie lungă ce se afla acolo şi a frînt-o în faţa ochilor lui Húrin; o aşchie i-a crestat lui Húrin obrazul, dar el nici măcar n-a clipit. A întins atunci Morgoth braţul spre Dor-lómin şi i-a blestemat pe Húrin şi Morwen şi toate vlăstarele lor, spunînd:

– Ia aminte! Umbra gîndului meu se va întinde peste ei, oriunde s-ar duce, iar ura mea îi va urmări pînă la capătul lumii.

– În pustiu vorbeşti, a zis Húrin. Din depărtare nu-i poţi vedea şi nici stăpîni; şi n-o poţi face atîta vreme cît îţi păstrezi alcătuirea asta şi încă mai doreşti a fi un Rege în carne şi oase pe acest pămînt.

– Nebunule, s-a răsucit Morgoth spre Húrin, năpîrstoc ce eşti printre oameni, seminţia asta de nimic printre cele care au glas să vorbească! I-ai văzut cumva pe valari, ori ţi-ai măsurat puterea cu Manwë sau Varda? Ştii pînă unde poate ajunge gîndul lor? Sau poate îţi închipui că asupra ta se opreşte şi te poate apăra din depărtare?

– Nu ştiu. Dar ar putea fi şi aşa, dacă ei ar vrea. Căci Regele mai Bătrîn nu va fi dat jos de pe tron cîtă vreme dăinuie Arda.

– Tu ai spus-o, nu s-a lăsat Morgoth. Eu sînt Regele mai Bătrîn: Melkor, întîiul şi cel mai puternic dintre toţi valarii, cel care a fost încă dinainte de a fi lumea pe care el a făcut-o. Umbra vrerii mele se întinde peste Arda, şi tot ce se află în ea se supune încet şi nesmintit voinţei mele. Dar asupra celor pe care tu îi iubeşti gîndul meu va apăsa ca un nor al Destinului necruţător şi-i va arunca în întunecime şi deznădejde. Oriîncotro se vor duce, vor semăna răul. Ori de cîte ori vor vorbi, păcătoase sfaturi vor aduce vorbele lor. Orice vor face, împotrivă-le se va întoarce. Fără speranţă vor muri, blestemînd viaţă şi moarte deopotrivă.

Dar Húrin i-a răspuns:

– Uiţi cui spui toate astea? La fel le-ai spus şi străbunilor noştri; dar uite că noi am scăpat de sub umbra ta. Acum ştim cine eşti, pentru că am privit chipurile celor care au văzut Lumina şi-am auzit vocile celor care i-au vorbit lui Manwë. Înainte de Arda ai apărut tu, dar şi alţii aşijderea; nu tu ai făurit Arda. Şi nu eşti nici cel mai puternic; căci ţi-ai irosit forţele asupra ta însuţi şi ţi le-ai

risipit în propria ta goliciune. Nu mai eşti acum decît un sclav fugit de-al valarilor, lanţul lor încă te mai aşteaptă.

– Văd că ai învăţat bine lecţiile pe care ţi le-au dat stăpînii tăi, a spus Morgoth. Dar poveşti din astea copilăreşti nu-ţi vor fi de ajutor, căci de-acum cu toţii au fugit.

– Doar atît îţi voi mai spune, sclavule Morgoth, a zis Húrin, şi ceea ce-ţi voi spune nu vine de la învăţăturile eldarilor, ci din inima mea, în chiar ceasul acesta. Nu eşti Seniorul oamenilor şi nicicînd nu vei fi, chiar de-ar fi ca toată Arda şi întregul Menel să cadă sub stăpînirea ta. Dincolo de Cercurile Lumii nu-i vei putea urma pe aceia care te alungă.

– Dincolo de Cercurile Lumii nu-i voi urma. Căci dincolo de Cercurile Lumii nu este nimic. Dar în aceste Cercuri nimeni nu-mi va scăpa pînă vor intra cu toţii în Nimicnicie.

– Minţi, a zis Húrin.

– Singur vei vedea şi singur vei recunoaşte că nu mint, a spus Morgoth.

Ducîndu-l pe Húrin înapoi în Angband, l-a aşezat într-un jilţ de piatră sus de tot, pe Thangorodrim, de unde putea vedea în depărtare ţara Hithlum, la apus, şi pămînturile Beleriandului, la miazănoapte. Acolo sus a fost el ţintuit de puterea lui Morgoth; iar Morgoth, stînd lîngă el, l-a blestemat încă o dată şi şi-a pogorît puterea sa asupra lui, pentru ca Húrin să nu se poată clinti din acel loc şi să nu poată nici muri, pînă cînd Morgoth nu-l va fi eliberat.

– Aici să şezi, a zis Morgoth, şi de aici să priveşti spre pămînturile unde răul şi deznădejdea se vor abate asupra celor pe care i-ai dat pe mîna mea. Căci ai cutezat să mă iei în derîdere şi ai pus la îndoială puterea lui Melkor, Stăpînul ursitelor de pe Arda. Prin urmare, cu ochii mei vei vedea şi nimic nu-ţi va rămîne ascuns.

Plecarea lui Túrin

Numai trei oameni au găsit în cele din urmă drumul înapoi prin Taur-nu-Fuin, un drum tare păcătos; şi cînd Glóredhel, fiica lui Hador, a auzit de moartea lui Haldir, a jelit pînă a murit.

În Dor-lómin nu a ajuns nici o veste. Rían, a lui Huor soaţă, a fugit în sălbăticie, cuprinsă de deznădejde; dar Elfii Cenuşii din Munţii Mithrim au venit în ajutorul ei, şi cînd s-a născut fiul ei, Tuor, ei l-au luat în grija lor. Rían însă s-a dus la gorganul Haudh-en-Nirnaeth şi acolo s-a pus jos şi a murit.

Morwen Eledhwen a rămas în Hithlum, amuţită de durere. Fiul ei Túrin abia împlinise nouă ani, iar ea era din nou grea. Negre îi erau zilele. Răsăritenii năvăliseră în ţară în număr mare; se purtau cu cruzime faţă de poporul lui Hador, îi jefuiau de tot ce aveau şi-i înrobeau. Pe toţi cei de pe pămînturile lui Húrin care puteau munci ori puteau fi folositori în orice alt chip îi luau în sclavie, chiar şi pe fetişcane şi flăcăiandri, iar pe bătrîni îi omorau ori îi lăsau să piară de foame. Însă de Doamna din Dor-lómin încă nu îndrăzniseră să se atingă şi nici s-o alunge din casa ei nu cutezau; se zvonise printre ei că femeia asta era primejdioasă, o vrăjitoare, nici mai mult, nici mai puţin, care uneltea cu vrăjmaşii cei albi: aşa îi numeau ei pe elfi, pe care îi urau din tot sufletul, dar mai aprig se temeau de ei.[3] Aceasta era pricina pentru care nu se apropiau de munţi, unde se refugiaseră mulţi dintre eldari, mai ales în partea de miazăzi a ţării; iar după ce-au jefuit şi au pustiit totul, Răsăritenii s-au retras spre miazănoapte. Casa lui Húrin se găsea în partea de sud-est a ţinutului Dor-lómin, nu departe de munţi; Nen Lalaith îşi avea originea într-un izvor din umbra vîrfului Amon Darthir, dincolo de al cărui umăr se găsea o trecătoare rîpoasă. Cine se încumeta putea trece pe aici munţii Ered Wethrin şi, coborînd pe lîngă izvoarele rîului Glithui, ajungea în Beleriand. Dar acest drum nu le era cunoscut Răsăritenilor, şi nici Morgoth încă nu aflase de el; căci atîta vreme cît dura Casa lui Fingolfin, întreagă acea ţară era bine păzită şi nici măcar vreun slujitor de-al lui Morgoth nu izbutise vreodată să pătrundă acolo. Fingolfin socotea că Ered Wethrin era un zid de netrecut, atît de către cei care, fugind de la miazănoapte, căutau să se adăpostească aici, cît şi de orice atac venit dinspre miazăzi; şi cu adevărat un alt loc de trecere între Serech şi capătul dinspre apus, unde Dor-lómin se unea cu Nevrast, nu mai era pentru cei care nu aveau aripi să zboare.

Aşa s-a întîmplat că, după primele atacuri, Morwen a fost lăsată în pace, cu toate că pădurile din preajmă viermuiau de oameni şi era tare primejdios să umbli pe drumurile ţarii. Împreună cu Morwen rămăseseră la adăpostul casei Sador, tîmplarul, şi cîţiva bătrîni, femei şi bărbaţi, precum şi Túrin, căruia nu i se dădea voie să iasă din curte. Dar gospodăria lui Húrin a căzut curînd în paragină şi, cu toate că Morwen se spetea muncind, tot săracă rămînea şi ar fi pierit fără doar şi poate, de n-ar fi fost Aerin, rubedenia lui Húrin, s-o ajute în taină; un Răsăritean, pe nume Brodda, o silise pe Aerin să-i devină soaţă. Greu îi venea lui Morwen să primească de pomană, dar o făcea totuşi de dragul lui Túrin şi a pruncului încă nenăscut, şi pentru că, spunea ea, venea din partea cuiva din neamul ei. Brodda nu era altul decît cel care îi luase în robie pe oamenii din ţara lui Húrin şi-i dusese, dimpreună cu tot avutul şi vitele ce le aveau, în locul unde-şi avea el sălaşurile. Era un bărbat sfruntat, dar fără nici un rang printre ai săi înainte de a fi venit în Hithlum; cum însă voia să se înavuţească, era gata să pună mîna pe pămînturi la care ceilalţi nu rîvneau. Pe Morwen o văzuse o singură dată, cînd năvălise călare în gospodăria lui Húrin, cu gînd de prădăciune; dar dînd cu ochii de ea, l-a cuprins o mare spaimă. Parcă privea în ochii sălbatici ai unui vrăjmaş alb, aşa i se păruse lui, năpădit deodată de o teamă soră cu moartea, la gîndul că un rău neştiut se va abate asupra lui; încît nu i-a jefuit casa şi astfel nu l-a descoperit pe Túrin, altfel scurtă într-adevăr ar fi fost viaţa moştenitorului adevăratului senior.

Brodda i-a înrobit pe Capete de Paie, cum îi numea el pe cei din poporul lui Hador, şi i-a pus să-i ridice o casă de lemn pe pămîntul aflat la miazănoapte de casa lui Húrin; sclavii erau ţinuţi într-o îngrăditură, mînaţi precum vitele într-un ocol, dar nepăziţi. Şi printre aceştia încă se mai găseau cîţiva netemători, gata oricînd să-i vină în ajutor Doamnei din Dor-lómin, chiar cu riscul de a-şi pierde viaţa; de la ei primea Morwen în taină veşti despre ce se întîmpla în ţară, cu toate că nici una dintre ele nu era dătătoare de speranţă. Pe Aerin însă Brodda o luase de soaţă, nu de sclavă, neamul său avînd puţine femei printre atîţia bărbaţi, şi nici una nu se asemăna cu fiicele

edainilor; năzuia Brodda, pasămite, să devină stăpîn al ţării aceleia şi să aibă un moştenitor care să-i urmeze la cîrmă.

Despre ce se petrecuse şi ar fi putut să se petreacă în zilele ce aveau să vină Morwen nu i-a destăinuit aproape nimic lui Túrin; iar el se temea să-i tulbure tăcerea cu întrebări. Cînd Răsăritenii au venit întîiaşi dată în Dor-lómin, Túrin s-a dus la mama sa.

– Cînd se întoarce tata, să-i alunge pe hoţii ăştia urîţi? a vrut el să afle. De ce nu se întoarce?

– Nu ştiu, i-a răspuns Morwen. Poate că a căzut răpus, ori poate a fost luat prizonier; sau o fi fost alungat departe şi n-are cum veni înapoi printre toţi duşmanii ăştia care ne-nconjoară.

– Îmi vine să cred că a murit, a zis Túrin, înghiţindu-şi lacrimile în faţa mamei sale; căci dacă ar fi viu, nimeni nu l-ar împiedica să vină înapoi să ne ajute.

– Eu, fiul meu, nu cred aşa ceva, i-a spus Morwen.

Pe măsură ce vremea trecea, tot mai mult se întuneca inima lui Morwen de teamă pentru fiul ei, Túrin, moştenitorul ţinuturilor Dor-lómin şi Ladros; îl şi vedea luat sclav de Răsăriteni, încă înainte de-a împlini vîrsta bărbăţiei. Şi-ntr-o bună zi i-a venit în minte ce vorbise ea cu Húrin şi gîndul i s-a îndreptat din nou spre Doriath; într-un tîrziu, s-a hotărît să-l trimită pe Túrin de acasă, în taină dacă putea, şi să-l roage pe Regele Thingol să-l adăpostească. Şi stînd ea aşa, cumpănind cum să facă şi să dreagă, a auzit în mintea ei vocea limpede a lui Húrin, spunîndu-i: *Pleacă repede! Nu mă aştepta!* Numai că sorocul pruncului nenăscut se apropia, drumul avea să fie greu şi plin de primejdii; şi cu cît zăbovea mai mult, cu atît se împuţinau sorţii de evadare. Unde mai pui că inima încă o amăgea cu o speranţă căreia nu îndrăznea să-i dea glas: în străfundul sufletului ei, simţea că Húrin nu pierise, iar în nopţile în care veghea fără somn aştepta să-i audă paşii ori se trezea încredinţată că auzise în ogradă nechezatul lui Arroch, armăsarul lui Húrin. Pe lîngă asta, cu toate că nu se împotrivea defel obiceiului vremii, anume de a-şi trimite fiul spre a creşte la curtea unui alt senior, nu era încă pregătită să-şi calce în picioare mîndria şi să devină ea însăşi un oaspete

milog, nici măcar la curtea unui rege. Astfel că a alungat din minte vocea lui Húrin, ori doar amintirea acelei voci, pecetluind astfel prima jurubiță a ursitei lui Túrin.

Toamna Anului Jelirii aproape că începuse, înainte ca Morwen să fi luat o hotărîre; apoi a trebuit să facă totul în grabă. Nu prea mai era timp pentru o călătorie atît de lungă, dar pe de altă parte se temea că, dacă aștepta să treacă iarna, Túrin avea să fie luat de Răsăritenii care dădeau tîrcoale gospodăriei, iscodind casa.

Așa că într-o bună zi, pe neașteptate, i-a spus lui Túrin:

– Tatăl tău nu vine. Tu trebuie să pleci, cît mai curînd cu putință. Asta ar fi dorința lui.

– Să plecăm? a strigat Túrin. Unde să plecăm? Peste Munți?

– Da, peste Munți, spre miazăzi. La miazăzi s-ar putea să mai fie o nădejde. Dar eu nu am spus că *noi* plecăm, fiul meu. Ci numai tu; eu trebuie să rămîn.

– Nu pot să plec singur! Nu te las aici. De ce să nu mergem împreună?

– Eu nu pot să plec. Dar nu vei merge singur. O să-l trimit pe Gethron cu tine, și poate și pe Grithnir.

– Dar pe Labadal?

– Nu, pentru că Sador este șchiop, iar drumul va fi greu. Și pentru că tu ești fiul meu și vremurile sînt întunecate, nu te voi cruța ascunzîndu-ți adevărul: s-ar putea să mori pe drum. Este tîrziu în an. Dar dacă zăbovești aici, vei ajunge și mai rău: or să te înrobească. Dacă vrei să fii bărbat cînd vei împlini vîrsta bărbăției, atunci fă așa cum te rog eu, și fii curajos.

– Dar asta înseamnă să te las doar cu Sador și Ragnir cel orb, și cu bătrînele. N-a zis oare tata că eu sînt moștenitorul lui Hador? Moștenitorul trebuie să stea în casa lui Hador și s-o apere. Ah, ce mi-aș dori să mai am pumnalul acela.

– Moștenitorul trebuie să stea, numai că nu poate, a zis Morwen. Dar cine știe dacă nu se va întoarce într-o bună zi. Hai, fii curajos! Te voi urma și eu dacă pe-aici va fi mai rău ca acum; numai să pot.

– Dar cum ai să mă găseşti, cine ştie pe unde-oi fi în salbăticie? a întrebat Túrin şi dintr-odată a simţit că-l părăseşte curajul şi a izbucnit în plîns, fără să se mai ferească.

– Dacă te văicăreşti, or să fie alţii care te vor găsi înaintea mea, i-a zis Morwen. Dar eu ştiu încotro vei merge, iar dacă vei ajunge acolo şi dacă vei rămîne acolo, te voi găsi, dac-oi putea. Căci te trimit la Regele Thingol, în Doriath. Nu vrei să fii mai curînd oaspetele unui rege, decît un sclav?

– Nu ştiu. Nu ştiu ce e aia un sclav.

– Te trimit de aici ca să nu fii nevoit să afli, a răspuns Morwen. L-a aşezat pe Túrin în faţa ei şi l-a privit în ochi, ca şi cînd vroia să citească în ei o taină. Într-un tîrziu i-a vorbit: E greu, Túrin, fiul meu. Nu-i numai pentru tine greu. Mi-e greu şi mie, în zilele astea ticăloşite, să judec ce e mai bine de făcut. Dar fac aşa cum cred că e mai bine; căci altfel de ce m-aş despărţi de singura fiinţă care mi-a mai rămas şi care mi-e atît de dragă?

N-au mai vorbit despre asta, dar Túrin a rămas tare îndurerat şi descumpănit. A doua zi dimineaţa, s-a dus să-l caute pe Sador; l-a găsit tăind lemne pentru foc – pînă şi astea abia le ajungeau, căci nu îndrăzneau să se aventureze în pădure după altele. Sador s-a sprijinit în cîrjă şi s-a uitat la jilţul cel mare al lui Húrin, care fusese uitat într-un colţ, neisprăvit.

– Trebuie să-l tai, a zis el. În zilele astea nu putem să ne-ngrijim decît de nevoile cele mai simple.

– Mai lasă-l, i-a cerut Túrin. Poate că odată şi odată tot se va întoarce acasă, şi-atunci o să-i pară bine să vadă ce-ai făcut pentru el cît a fost plecat.

– Speranţele deşarte sînt mai primejdioase decît temerile şi nu ne vor ţine de cald în iarna asta. Sador şi-a trecut degetele peste ciopliturile în lemnul scaunului şi a oftat. Mi-am pierdut vremea, cu toate că atunci mi s-a părut că timpul trece mai plăcut. Dar toate astea au viaţă scurtă; iar bucuria pe care o simţi cînd le faci este singurul lor rost adevărat, aşa-mi vine să cred. Acum pot să-ţi dau înapoi darul pe care mi l-ai făcut.

Túrin a întins mîna, dar în clipa următoare şi-a tras-o îndărăt.

– Un bărbat nu ia înapoi ceea ce a dăruit, a zis el.

– Dar dacă este al meu, nu pot să-l dăruiesc cui vreau eu? a întrebat Sador.

– Oricui vrei, însă nu mie. Dar de ce vrei să-l dai?

– Nu mai am speranţă să-mi trebuiască pentru ceva folositor. În vremurile ce vor urma, Labadal n-o să mai aibă parte decît de muncă de sclav.

– Ce-i aia un sclav? a întrebat Túrin.

– Un om care a fost om, dar care acum e socotit drept animal. I se dă de mîncare cît să nu moară de foame, e ţinut în viaţă doar ca să se spetească muncind, şi se speteşte doar de teama durerii ori a morţii. Iar de la jefuitorii ăştia un sclav se alege cu durere ori cu moarte numai pentru că aşa le place lor. Am auzit că pe cei iuţi de picior îi pun să fugă şi apoi îi vînează cu cîinii. Au deprins obiceiurile orcilor mai cu sîrg decît le-am deprins noi pe ale Seminţiei Frumoase.

– Abia acum încep să înţeleg, a zis Túrin.

– Mare păcat că eşti nevoit să înţelegi asemenea lucruri la vîrsta asta, a zis Sador; dar văzînd expresia ciudată de pe chipul lui Túrin, l-a întrebat: Ce anume înţelegi acum?

– De ce mă trimite mama de-aici.

Ochii lui Túrin s-au umplut de lacrimi.

– Aha! a făcut Sador, apoi a mormăit pentru sine: De ce-o fi amînat atîta! S-a răsucit către Túrin şi i-a zis: Ce-mi zici nu-mi pare să merite lacrimile astea. Dar despre ce gînduri are mama ta nu trebuie să vorbeşti cu Labadal, şi nici cu nimeni altcineva. Toate zidurile şi toţi pereţii au urechi în ziua de azi, urechi ce nu cresc pe capete frumoase.

– Trebuie să vorbesc cu cineva! Ţie întotdeauna ţi-am spus totul. Nu vreau să te părăsesc, Labadal. Nu vreau să părăsesc casa asta, şi nici pe mama.

– Dacă n-o faci, i-a spus Sador, curînd Casa lui Hador se va sfîrşi pe vecie, cred că înţelegi acest lucru acum. Labadal nu vrea să pleci; dar Sador, servitorul lui Húrin, va fi mai fericit cînd va şti că Răsăritenii nu-l mai pot atinge pe fiul lui Húrin. Asta e, n-avem

ce face: trebuie să ne despărţim. Acum n-ai să iei cuţitul, ca dar de despărţire?

– Nu! a spus Túrin. O să mă duc la elfi, la Regele din Doriath, aşa zice mama. Acolo poate că am să primesc alte cuţite, asemănătoare cu ăsta. Numai că de-acolo n-o să-ţi pot trimite nici un dar, Labadal. O să fiu tare departe şi tare singur.

Şi Túrin a izbucnit în plîns; dar Labadal i-a spus:

– Hei! Unde-i fiul lui Húrin? Nu de mult l-am auzit spunînd: *Voi pleca soldat cu un rege al elfilor, de cum voi fi împlinit vîrsta.*

– Prea bine, a spus Túrin înghiţindu-şi lacrimile, dacă astea au fost cuvintele fiului lui Húrin, atunci trebuie să şi le împlinească şi să plece. Dar de cîte ori zic că voi face una sau alta, altfel arată totul cînd vine vremea să le fac. Acum nu mai vreau să plec. Trebuie să am grijă să nu mai spun asemenea lucruri.

– Ar fi mai bine, cu adevărat, a consimţit Sador. Mulţi sînt gata să dea lecţii, puţini sînt dornici să înveţe. Ce va fi să se întîmple se va întîmpla. Eu mă mulţumesc cu ce este astăzi.

Túrin era gata de drum; şi-a luat rămas-bun de la mama sa şi a plecat în taină, însoţit de cei doi tovarăşi de drum. Dar cînd ei i-au spus să se întoarcă şi să mai privească o dată la casa părintească, chinul despărţirii l-a lovit precum tăişul unei săbii şi Túrin a strigat:

– Morwen, Morwen, cînd te voi mai vedea?

Morwen, care stătea în prag, a auzit ecoul acelui strigăt rostogolindu-se printre munţii împăduriţi; şi-a încleştat mîna de uşorul uşii şi a strîns pînă a simţit că degetele i se jupoaie.

Aceasta era prima dintre durerile pe care avea să le îndure Túrin.

La începutul anului care a urmat plecării lui Túrin, Morwen a dat naştere unei fetiţe şi i-a pus numele de Nienor, adică Bocirea; Túrin era foarte departe cînd ea a venit pe lume. Lung şi plin de primejdii îi era drumul, căci puterea lui Morgoth se întindea mult dincolo de hotarele ţării sale; dar Túrin îi avea drept călăuze pe Gethron şi pe Grithnir, care fuseseră tineri pe vremea lui Hador, şi, cu toate că îmbătrîniseră între timp, erau tare viteji şi cunoşteau

bine locurile, pentru că pe vremuri străbătuseră adesea Beleriandul. Avînd soarta de partea lor şi inimi curajoase, au trecut Munţii Umbroşi, au coborît în Valea Sirionului şi de acolo au pătruns în Codrul Brethil; într-un tîrziu, istoviţi şi sălbăticiţi la înfăţişare, au ajuns la hotarele Doriathului. Dar aici n-au mai ştiut pe unde s-o ia, prinşi în labirinturile Reginei, încît au rătăcit printre copaci, fără să găsească vreo potecă, pînă cînd li s-a isprăvit şi ultima fărîmă de mîncare. Şi ar fi murit toţi trei, căci iarna venise cu ger mare de la Miazănoapte; numai că lui Túrin nu-i era menit să aibă o soartă atît de uşoară. Cum stăteau ei cuprinşi de deznădejde, numai ce-au auzit o chemare de corn. Beleg Arcul Puternic vîna prin părţile acelea; dintotdeauna îşi avusese sălaşul la hotarul Doriathului şi cunoştea pădurea ca nimeni altul în acele vremuri. Auzindu-le strigătele, a venit la ei şi, după ce le-a dat să mănînce şi să bea, a aflat cum se numeau şi de unde veneau şi tare s-a minunat şi s-a înduioşat. S-a uitat la Túrin şi i-a plăcut chipul lui, căci moştenise frumuseţea mamei sale şi ochii tatălui său, şi arăta zdravăn la trup şi vînjos.

– Ce-ai vrea tu să-i ceri Regelui Thigol? l-a întrebat Beleg pe băiat.

– Să fiu unul din cavalerii lui şi să lupt împotriva lui Morgoth, ca să-mi răzbun tatăl, a răspuns Túrin.

– Se prea poate să fie aşa, după ce vei mai fi crescut un pic, i-a zis Beleg. Încă eşti mic, dar dai de pe acuma semne că te vei face un bărbat viteaz, demn de a fi fiul lui Húrin Neclintitul.

Din vorbele lui era limpede că numele lui Húrin se bucura de cinstire pe toate meleagurile locuite de elfi. Aşa că Beleg i-a călăuzit bucuros, ducîndu-i la un sălaş unde stătea el în zilele acelea împreună cu alţi vînători, şi i-a găzduit acolo, trimiţînd în acelaşi timp un sol la Menegroth. Iar cînd solul s-a întors cu vestea că Thingol şi Melian îi aşteptau pe fiul lui Húrin şi pe însoţitorii săi, Beleg i-a călăuzit din nou, pe poteci tainice, pînă în Regatul Ascuns.

Astfel a ajuns Túrin la marele pod peste Esgalduin şi a trecut prin porţile ce dădeau în sălile lui Thingol; cu ochi mari s-a uitat copilul la minunile din Menegroth, pe care nici un muritor nu le mai văzuse înaintea lui, în afară de Beren. Apoi Gethron le-a repetat lui Thingol şi lui Melian ce-l rugase Morwen să spună; Thingol i-a primit cu

bunătate şi l-a aşezat pe Túrin pe genunchii săi, în onoarea părintelui său Húrin, cel mai măreţ dintre toţi oamenii, şi a lui Beren, rubedenia sa. Cei de faţă s-au mirat, căci era semn că Thingol îl primea pe Túrin ca pe fiul său vitreg; lucru care, în acele vremuri, regii nu-l făceau, şi nici un alt senior elf n-a mai făcut-o de atunci cu vreo odraslă de-a oamenilor. Apoi Thingol i-a spus:

– Aici va fi casa ta, fiu al lui Húrin; şi cît vei trăi vei fi socotit drept fiul meu, chiar dacă eşti om. Înţelepciune vei primi mai multă decît orice alt muritor, iar în mîini ţi se vor pune armele elfilor. Poate că va veni timpul cîndva să iei înapoi pămînturile pe care tatăl tău le-a avut în Hithlum; pînă atunci, aici vei sălăşlui, înconjurat de iubirea noastră.

Astfel a început viaţa lui Túrin în Doriath. O vreme, Gethron şi Grithnir au rămas cu el, purtîndu-i de grijă, cu toate că tînjeau să se întoarcă la Doamna lor din Dor-lómin. Dar vîrsta înaintată şi suferinţa trupească l-au covîrşit pe Grithnir, astfel că el a rămas cu Túrin pînă cînd i s-au sfîrşit zilele; Gethron însă a plecat, iar Thingol a trimis cu el o escortă, care să-l păzească şi să-l călăuzească, şi totodată să-i ducă lui Morwen o solie din partea Regelui. Într-un tîrziu au ajuns la casa lui Húrin, şi cînd Morwen a aflat că Túrin a fost primit cu cinstire de către Thingol, a simţit că durerea i se mai îndulceşte. Elfii aduseseră daruri bogate din partea lui Melian, care o ruga, prin aceşti soli, să vină dimpreună cu ei în Doriath. Înţeleaptă era Melian şi-avea puterea prevestirii, încît nădăjduia că astfel va putea să împiedice răul clocit de mintea lui Morgoth. Dar Morwen nu vroia cu nici un chip să plece şi să-şi lase casa, căci ceea ce simţea în inima ei nu se schimbase şi nici mîndria nu o părăsise; pe lîngă asta, Nienor era încă mult prea mică. Aşa că le-a mulţumit elfilor din Doriath fără multă vorbă şi le-a dăruit ultimele lucruşoare de aur ce-i mai rămăseseră, ascunzîndu-şi astfel sărăcia; şi i-a rugat să-i ducă lui Thingol Coiful lui Hador. În tot acest timp, Túrin aştepta nerăbdător întoarcerea solilor lui Thingol; şi cînd aceştia s-au întors fără mama lui, a fugit în pădure şi a izbucnit în

plîns – știa de rugămintea lui Melian și nădăjduise că Morwen va veni. Aceasta a fost a doua durere a lui Túrin.

Cînd solii au spus ce răspuns le dăduse Morwen, Melian a fost cuprinsă de milă, înțelegîndu-i gîndul; a înțeles atunci că soarta pe care o prezisese ea nu putea fi abătută cu una cu două.

Lui Thingol solii i-au dat Coiful lui Hador. Era făcut din oțel cenușiu, împodobit cu aur, avînd gravate pe el runele victoriei. Coiful avea puterea de a-l feri pe cel care-l purta de orice rană ori de moarte, căci de-l lovea vreo sabie, aceasta se frîngea, iar săgeata țintită asupra lui își abătea zborul. Fusese făurit de Telchar, fierarul din Nogrod, vestit pentru lucrările sale. Avea și o vizieră (asemănătoare cu acelea pe care le purtau gnomii în fierăriile lor pentru a-și feri ochii), iar chipul ascuns în spatele ei băga frica în inimile tuturor celor care-l priveau, fiind la rîndul său ferit de atingerea săgeții ori a focului. În vîrful coifului era așezat a sfidare un cap aidoma celui al dragonului Glaurung; căci coiful fusese făcut la scurtă vreme după ce dragonul ieșise pe porțile fortăreței lui Morgoth. Adeseori Hador, iar mai apoi Galdor au purtat coiful în război; iar oștenii din Hithlum își simțeau inimile îmbărbătate cînd îl vedeau în bătălie, mai înalt decît toate celelalte, și strigau:

– Mai de preț e Dragonul din Dor-lómin decît viermele de aur din Angband!

Adevărul e că acest coif nu fusese făcut pentru a fi purtat de oameni, ci anume pentru Azaghâl, seniorul din Belegost, cel care a fost răpus de Glaurung în Anul Jelirii.[4] Azaghâl însuși i l-a dăruit lui Maedhros, ca răsplată pentru că i-a salvat viața și comoara, atunci cînd Azaghâl a căzut în capcana pregătită de orci pe Drumul Gnomilor, în Beleriandul Răsăritean.[5] Iar mai tîrziu, Maedhros l-a trimis în dar lui Fingon – ei doi nu arareori își făceau daruri, în semn de prietenie –, ca dovadă că-și amintea cum Fingon îl alungase pe Glaurung înapoi în Angband. Dar în tot ținutul Hithlum nu s-au găsit vreun cap sau umeri într-atît de puternici încît să nu se încovoaie sub apăsarea coifului gnomilor, în afara celor ai lui Hador și ai fiului său Galdor. Prin urmare, Fingon l-a dăruit lui Hador, atunci cînd acesta a fost uns cîrmuitor în Dor-lómin. Ghinionul a

făcut ca Galdor să nu-l poarte în timpul apărării fortăreţei Eithel Sirion, căci atacul se petrecuse pe neaşteptate, iar el a fugit cu capul descoperit la ziduri şi o săgeată orcească i-a străpuns ochiul. Lui Húrin însă îi venea greu să poarte Coiful Dragonului, şi în fapt nici nu vroia.

– Vreau să-mi privesc duşmanul cu chipul meu adevărat, spunea el.

Dar coiful se număra printre moştenirile cele mai de preţ ale casei sale.

În Menegroth, Thingol avea în adîncuri cămări pline de arme scumpe: fiare lucrate asemenea solzilor de peşte şi lucind precum apa sub clar de lună, săbii şi topoare, scuturi şi coifuri, făurite de însuşi Telchar sau de cel care-i fusese dascăl într-ale meşteşugului, bătrînul Gamil Zirak, sau de încă şi mai pricepuţii fierari elfi. Unele arme le primise în dar din Valinor, fiind turnate de Fëanor, meşterul mai mare decît oricare altul de cînd fusese lumea făcută. Cu toate acestea, Thingol s-a uitat la Coiful lui Hador, pe care-l ţinea în mîini, ca şi cînd propriul său arsenal era nimic pe lîngă acesta, şi cu vorbe de curtenie a spus:

– Mîndru a fost capul care-a purtat acest coif, pe care l-au purtat şi strămoşii lui Húrin.

Vorbind astfel, un gînd i-a venit dintr-odată şi, chemîndu-l pe Túrin, i-a zis că Morwen trimisese fiului său un lucru măreţ, lăsat moştenire de străbunii săi.

– Ia Capul Dragonului de la Miazănoapte, i-a zis el, şi cînd va veni vremea, poartă-l cu noroc.

Dar Túrin încă era prea mic să ridice coiful, iar pentru că sufletul îi era atît de îndurerat, nici n-a vrut să se uite la el.

Túrin în Doriath

În toţi anii în care Túrin şi-a petrecut copilăria în regatul Doriath, Melian nu l-a scăpat din ochi nici o clipă, cu toate că el arareori o vedea. Însă în pădure trăia o fecioară, pe nume Nellas; la rugămintea lui Melian, fata îl urmărea pe Túrin de cîte ori acesta se

rătăcea printre copaci şi adeseori îi ieşea în cale, ca din întîmplare. De la Nellas a aflat Túrin multe despre potecile şi sălbăticiunile din Doriath, şi tot ea l-a învăţat să vorbească graiul sindarin al străvechiului regat, mai bogat în cuvinte alese şi frumoase, şi mai vechi decît erau cele ale graiului de-acum.[6] O vreme, Túrin s-a mai luminat la chip şi la suflet, dar n-a trecut mult şi iarăşi i s-au adumbrit gîndurile, şi prietenia lor a trecut asemenea unei dimineţi de primăvară. Căci Nellas nu se ducea la Menegroth, nevoind să păşească sub acoperişuri de piatră; iar Túrin creştea şi, odată cu sfîrşitul copilăriei sale, gîndurile i se îndreptau tot mai mult spre faptele pe care le făceau bărbaţii; tot mai rar s-a întîlnit cu fata, pînă cînd, într-o bună zi, n-a mai vrut s-o vadă. Dar Nellas a continuat să-i păzească paşii, fără să i se mai arate vreodată.[7]

Nouă ani a sălăşluit Túrin în Menegroth. Sufletul şi gîndurile i se întorceau mereu la ai săi şi uneori primea veşti despre ei, ceea ce pentru el era o mîngîiere. Thingol trimitea soli la Morwen ori de cîte ori putea, iar ei îi aduceau lui Túrin mesaje din partea mamei lui; astfel a aflat Túrin că Nienor, sora lui, se făcea tot mai frumoasă pe măsură ce creştea, o adevărată floare în cenuşiul de la Miazănoapte, iar chinul lui Morwen se mai uşurase. Túrin creştea şi el; s-a făcut mai înalt decît cei din seminţia oamenilor; forţa şi bărbăţia lui ajunseseră vestite în regatul lui Thingol. În acei ani a învăţat multe poveşti şi legende, plăcîndu-i mai cu seamă istoriile despre vremurile străvechi; devenea gînditor şi scump la vorbă. Adesea Beleg Arcul Puternic venea la Menegroth, să-l caute, apoi plecau amîndoi departe, iar Beleg îl învăţa să vîneze, să tragă cu arcul şi să mînuiască sabia (asta îi plăcea lui Túrin cel mai mult); dar meşteşugurile le deprindea mai greu, din pricină că încă nu-şi ştia puterea şi adeseori cu o lovitură neaşteptată strica ceea ce făcuse pînă atunci. Dar nici în alte privinţe soarta nu se arăta prietenoasă cu el – adesea, ceea ce plănuia se ducea pe apa sîmbetei, şi ce-şi dorea nu se împlinea; prieteni nu-şi făcea uşor şi, pentru că nu era vesel din fire, rîdea arar, iar tinereţea îi era întunecată ca de o umbră. Cu toate acestea, cei care-l cunoşteau bine îl preţuiau şi-l îndrăgeau; iar ca fiu vitreg al Regelui, se bucura de multă cinstire.

Dar era cineva care-l pizmuia pentru asta şi, pe măsură ce se apropia de vîrsta bărbăţiei, pizma creştea: Saeros era acesta, fiul lui Ithilbor. Se trăgea din neamul nandorilor, fiind unul dintre cei care se refugiaseră în Doriath, după răpunerea seniorului lor Denethor pe Amon Ereb, în prima bătălie din Beleriand. Aceşti elfi sălăşluiau mai cu seamă în Arthórien, între Aros şi Celon, la răsărit de Doriath; uneori treceau rîul Celon şi hălăduiau prin sălbăticiile ce se întindeau pe malul celălalt; nu legaseră prieteşug cu edainii de cînd străbătuseră Ossiriandul şi se statorniciseră în Estolad. Dar Saeros trăia mai mult în Menegroth, bucurîndu-se de preţuirea regelui; era un elf tare mîndru, purtîndu-se trufaş cu aceia pe care-i socotea mai prejos ca el şi mai neînsemnaţi. Era priceput în arta cîntului şi de aceea s-a împrietenit cu Daeron bardul[8]; pe oameni nu-i avea deloc la inimă, şi cel mai puţin pe cei care se înrudeau cu Beren Erchamion.

– Nu e oare ciudat că ţara asta îşi deschide porţile pentru încă unul din neamul acela de nimic? întreba el. N-a pricinuit celălalt destul rău Doriathului?

Pe Túrin, prin urmare, îl privea chiondorîş, luînd în derîdere tot ce făcea el, dar cu şiretenie, ascunzîndu-şi răutatea. Cînd însă îl întîlnea pe Túrin singur, îşi dădea arama pe faţă, vorbindu-i de sus şi purtîndu-se dispreţuitor; încet, încet, lui Túrin i s-a făcut lehamite de el, cu toate că răspundea cu tăcere la vorbele lui ticăloase, căci Saeron era de rang înalt printre locuitorii din Doriath şi sfetnic al Regelui. Dar tăcerea lui Túrin îi displăcea lui Saeros la fel de mult ca vorbele lui.

În anul în care Túrin a împlinit şaptesprezece ani, durerea ce-o avea în suflet i-a sporit şi mai mult, din pricină că nu mai primea nici o veste de acasă. Cu fiecare an care trecuse, puterea lui Morgoth crescuse şi mai mult, iar ţinutul Hithlum fusese acoperit de umbra lui. Neîndoios că ştia cam tot ce făcea neamul lui Húrin, dar pînă acum nu le pricinuise nici un rău, aşteptînd să i se împlinească planul ticluit; dar acum, tocmai pentru această împlinire a pus să fie păzite toate trecătorile din Munţii Umbroşi, ca nimeni să nu poată

ieşi din Hithlum ori intra, decît primejduindu-şi viaţa, iar orcii erau peste tot la izvoarele Narogului şi Teiglinului şi pe valea Sirionului dinspre Munte. Astfel s-a întîmplat că odată solii lui Thingol nu s-au mai întors, iar regele nu a vrut să trimită alţii. Nu-i plăcuse niciodată cînd cei din regatul său se aventurau dincolo de hotarele bine păzite, încît un semn mai mare de preţuire faţă de Húrin şi de neamul său nici că putea fi ca acela de a-şi trimite solii la Morwen, pe drumurile împînzite de primejdii, ce duceau pînă în Dor-lómin.

Túrin îşi simţea inima tot mai grea, neştiind ce rău se abătuse asupra ţării sale şi temîndu-se ca nu cumva Morwen şi Nienor să fi păţit ceva; stătea tăcut cu zilele, cu gîndul mereu la pieirea Casei lui Hador şi a oamenilor de la Miazănoapte. Într-o bună zi şi-a luat inima-n dinţi şi s-a dus să-l caute pe Thingol; l-a găsit şezînd cu Melian sub ramurile lui Hírilorn, fagul cel mare din Menegroth.

Thingol s-a uitat mirat la Túrin, căci în faţa lui apăruse dintr-odată nu fiul său adoptiv, ci un bărbat străin parcă, înalt, cu părul negru, care-l privea cu ochii aceia şi mai adînci din pricina albeţii chipului. Fără altă vorbă, Túrin l-a rugat pe Thingol să-i dea o cămaşă de zale, o sabie şi un scut, şi a mai cerut şi Coiful Dragonului din Dor-lómin; regele i-a îndeplinit rugămintea, spunîndu-i:

– Îţi voi da un loc printre cavalerii săbiei: căci sabia va fi întotdeauna arma ta. Împreună cu ei vei putea să te lupţi la hotare, dacă asta-ţi este vrerea.

Dar Túrin i-a spus:

– Inima mă îndeamnă să trec dincolo de hotarele Doriathului: vreau să-l atac pe Duşman, nu să păzesc hotarele.

– Atunci singur va trebui să te duci, a zis Thingol. Cînd şi cum va intra poporul meu în războiul împotriva Angbandului eu hotărăsc, după cum socot eu că-i mai bine, Túrin, fiu al lui Húrin. La această vreme nu trimit nici o armie din Doriath; şi nici în altă vreme, din cît pot eu să prezic.

– Dar tu eşti liber să pleci cînd voieşti, fiu al lui Morwen, a zis Melian. Brîul lui Melian nu-i împiedică să plece pe cei care au pătruns aici cu voia noastră.

– Dar poate te va ţine în loc un sfat înţelept, a mai spus Thingol.

– Ce mă sfătuieşti, domnia ta? a vrut să ştie Túrin.

– Ca un bărbat arăţi la trup, a răspuns Thingol, dar încă n-ai ajuns la vîrsta deplină a bărbăţiei. Va veni şi acea vîrstă, şi poate că atunci vei putea să-ţi aminteşti de neamul tău: dar mică e nădejdea ca împotriva Seniorului Întunecimii un singur om să izbîndească altceva decît să-i ajute pe seniorii elfi în apărarea lor, cît s-o mai putea şi asta.

– Beren, rubedenia mea, a izbîndit mai mult.

– Beren şi Lúthien, a zis Melian. Te întreci cu măsura vorbind astfel părintelui lui Lúthien. Nu cred că destinul tău e într-atît de mare, Túrin, fiu al lui Morwen, chiar dacă soarta ţi se împleteşte cu cea a seminţiei elfilor, la bine sau la rău. Ia seama şi păzeşte-te, altfel rău îţi va fi. A tăcut Melian o vreme, apoi a vorbit din nou, spunând: Du-te acum, fiu al nostru adoptiv; şi ascultă de sfatul regelui. Cu toate că nu-mi vine a crede că vei mai zăbovi mult printre noi după ce-ai împlinit vîrsta bărbăţiei. Dacă în zilele ce vor veni îţi vei aminti de vorbele lui Melian, bine îţi va fi: teme-te de fierbinţeala şi de îngheţul din inima ta.

Túrin a făcut o plecăciune în faţa lor şi a plecat. Dar curînd după aceea şi-a pus pe cap Coiful Dragonului, şi-a luat armele şi a plecat la hotarele dinspre miazănoapte. Acolo s-a alăturat celor unsprezece războinici care se luptau fără încetare cu orcii şi toţi slujitorii şi toate făpturile lui Morgoth. Abia dacă-i mijise mustaţa, şi iată-l pe Túrin făcînd fapte de vitejie şi dovedindu-şi puterea: amintindu-şi de suferinţele pe care le îndura neamul său, era mereu primul la fapte care cereau cutezanţă, şi cu multe răni s-a ales de pe urma suliţelor ori săgeţilor ori tăişurilor încovoiate ale orcilor. Dar soarta ce-i fusese pregătită îl ferea de moarte; iar prin codri se dusese vestea, pînă departe, dincolo de Doriath, că vestitul Coif al Dragonului din Dor-lómin era iarăşi văzut pe cîmpul de luptă. S-au mirat mulţi auzind aceasta şi s-au întrebat:

– Să se fi întors din moarte duhul lui Hador ori al lui Galdor cel Înalt? Sau cu adevărat Húrin din Hithlum o fi scăpat din văgăunile Angbandului?

Unul singur îl întrecea pe Túrin în putere și vitejie printre străjuitorii lui Thingol la hotare, și acela era Beleg Cúthalion; iar Beleg și Túrin se avîntau cot la cot în fiece primejdie și străbateau împreună în lung și-n lat neîmblînziții codri.

Astfel au trecut trei ani, timp în care Túrin arar s-a întors în sălile lui Thingol; nu-i mai păsa de cum arăta la înfățișare ori la veșminte, încît părul îi stătea nepieptănat, iar peste za purta o manta cenușie, roasă de vreme. În cea de-a treia vară, cînd Túrin avea douăzeci de ani, s-a întîmplat ca el să se întoarcă pe neașteptate la Menegroth, în faptul serii – voia să-și ia un răgaz de odihnă și să-și meșteruiască armele la fierărie. Și a intrat el în sala tronului. Thingol nu era acolo, fiind dus împreună cu Melian în crîngul verde, așa cum îi plăcea lui uneori să facă în miez de vară. Túrin s-a dus să se așeze într-un jilț, fără să ia seama la cei din jur, într-atît era de istovit de drum și de adîncit în gînduri; ghinionul a făcut să nimerească printre bătrînii regatului, tocmai în jilțul unde ședea de obicei Saeros. Intrînd ceva mai tîrziu, Saeros s-a mîniat, crezînd că Túrin se așezase acolo din trufie și pentru a-l desfide pe el; iar mînia i-a sporit și mai tare cînd a înțeles că nimeni din preajmă nu-l dojenise pe Túrin pentru aceasta, ba chiar îl întîmpinaseră cu binețe.

O vreme, Saeros s-a prefăcut a se bucura că-l vede și s-a așezat de partea cealaltă a mesei, chiar în fața lui Túrin.

– Arareori străjerul hotarului ne face onoarea de a fi printre noi, a zis el; sînt bucuros să-i dau locul meu și să mai stăm puțin de povești.

I-a mai spus și altele lui Túrin și l-a întrebat despre ce se mai întîmpla la hotare și despre faptele sale pe cele meleaguri sălbatice; dar cu toate că vorbele îi păreau frumoase, batjocura din glasul său era vădită pentru toată lumea. Lui Túrin i s-a făcut lehamite să-i mai răspundă și s-a uitat în jur, simțind în suflet amărăciunea

surghiunului; căci cu toată lumina şi hohotele de rîs ce umpleau sălile elfeşti, gîndul lui tot la Beleg se întuma, şi la viaţa lor în codri, iar de acolo mai departe, la Morwen în Dor-lómin, în casa părintelui său; s-a încruntat din pricina gîndurilor sale întunecate şi nu i-a mai răspuns lui Saeros. Dar Saeros a bănuit că încruntarea aceasta împotriva lui era îndreptată, astfel că nu şi-a mai înfrînat mînia; a scos un pieptene de aur şi l-a aruncat pe masă, în faţa lui Túrin, spunînd:

– Neîndoios, omule din Hithlum, că ai venit la masa aceasta în grabă, aşa că te iertăm pentru mantaua ferfeniţită; dar nu e nevoie să-ţi laşi capul neîngrijit; parcă-i un rug de muri. Şi poate că dacă nu ţi-ar fi acoperite urechile, ai auzi mai bine cînd ţi se vorbeşte.

Fără să rostească un cuvînt, Túrin şi-a întors privirile spre Saeros şi întunecimea lor a scăpărat. Dar lui Saeros nu i-a păsat de sclipirea aceasta prevestitoare, ci i-a întors privirea cu dispreţ, zicînd astfel ca toţi să audă:

– Dacă bărbaţii din Hithlum arată atît de sălbatici şi de fioroşi, ce soi or fi femeile din ţara aia? Umblă precum ciutele, cu trupurile acoperite doar de păr?

Atunci Túrin a luat o carafă de pe masă şi i-a aruncat-o în faţă lui Saeros, care s-a prăvălit pe spate, lovindu-se rău de tot; Túrin a scos sabia şi s-ar fi repezit la el, dacă nu l-ar fi oprit Mablung Vînătorul, care şedea lîngă el. Saeros s-a ridicat de jos, a scuipat sînge pe masă şi a vorbit printre buzele sparte:

– Cît o să-l mai găzduim aici pe woseul ăsta al pădurii? Cine-i stăpîn aici în astă-seară? Pravila regească nu-i blîndă cu aceia care-i atacă pe seniori în sala tronului; iar pentru cei care scot sabia aici, surghiunul este soarta cea mai uşoară. În afara zidurilor sînt gata să-ţi răspund la zădărîre, Woseule al pădurii![9]

Dar cînd Túrin a văzut sîngele de pe masă, chipul i-a devenit ca de piatră; s-a smuls din strînsoarea lui Mablung şi a părăsit sala fără un cuvînt.

– Ce streche te-a apucat în astă-seară? l-a întrebat Mablung pe Saeros. Pentru răul de-acum pe tine te învinovăţesc; şi nu m-ar

mira ca Regele să judece că buzele tale sparte sînt o dreaptă pedeapsă pentru vorbele-ți de ocară.

– Dacă țîngăul are a se plînge de ceva, să i-o spună Regelui și s-aștepte dreapta lui judecată, a răspuns Saeros. Dar nici o pricină nu îngăduie a se scoate săbiile aici. În afara zidurilor, dacă necioplitul mă întărîtă, îl scurtez de zile.

– Nu-mi prea vine a crede, nu s-a lăsat Mablung; aș zice însă că oricare dintre voi ar cădea răpus, tot mîrșav ar fi, o faptă potrivită mai curînd pentru Angband decît pentru Doriath, și fapta asta ar duce la altele și mai rele. Și-aș mai zice că în seara asta ne-a atins o umbră de la Miazănoapte. Fii cu băgare de seamă, Saeros, fiu al lui Ithilbor, dacă nu vrei, în trufia ta, să împlinești vrerea lui Morgoth, și adu-ți aminte că ești un eldar.

– Nu uit asta, a răspuns Saeros; mînia însă nu și-a potolit-o, iar în timpul nopții răutatea i-a devenit și mai aprigă, sporindu-i simțămîntul că fusese nedreptățit.

A doua zi dimineața, cînd Túrin a plecat din Menegroth ca să se întoarcă la hotarul de la miazănoapte, Saeros l-a atacat pe drum, ajungîndu-l din urmă cu sabia scoasă și scutul prins de braț. Dar Túrin, pe care sălbăticia îl învățase să stea cu toate simțurile la pîndă, l-a văzut cu coada ochiului și, ferindu-se într-o parte, și-a tras iute sabia din teacă și s-a răsucit către vrăjmașul său.

– Morwen! a strigat el. Acum cel care te-a batjocorit va plăti pentru disprețul său!

Cu o lovitură a despicat scutul lui Saeros, apoi s-au luptat în săbii iuți ca fulgerul. Túrin însă avusese dascăli neîndurători, încît devenise la fel de sprinten ca un elf și cu mult mai puternic. Curînd l-a dovedit pe Saeros; rănit la mîna ce ținea sabia, Saeros s-a pomenit la mila lui Tuor care și-a pus piciorul pe sabia scăpată de elf.

– Saeros, ai cale lungă de alergat, a zis Túrin. Hainele or să te încurce; părul o să-ți fie de-ajuns.

Și dintr-odată, trîntindu-l la pămînt, l-a despuiat de veșminte. I-a simțit Saeros forța neînchipuit de mare și abia atunci i s-a făcut frică. Dar Túrin l-a ridicat de jos.

– Fugi! i-a strigat el. Fugi! Şi dacă nu fugi iute ca o căprioară, o să simţi în dos ascuţişul sabiei mele.

A rupt-o la fugă Saeros în pădure, strigînd după ajutor; Túrin însă îl urmărea ca un ogar, şi oricît fugea Saeros de tare ori pe căi ocolite, sabia lui Túrin era în urma lui, împoldindu-l cu vîrful.

Auzindu-i strigătele, mulţi alţii au pornit şi ei pe urmele lui, dar numai cei mai iuţi de picior izbuteau să se ţină după cei doi. Mablung era în frunte, tulburat de gînduri, căci dacă zeflemeaua i se păruse nefastă, „răutatea ce se trezeşte dimineaţa este prilej de bucurie pentru Morgoth înainte de-a se însera"; încă şi mai dureros era că un elf ajunsese de ruşine din pricina propriei îndărătnicii, fără ca sămînţa zîzaniei să fie desluşită şi judecată. Nimeni nu ştia atunci că Saeros îl atacase primul pe Túrin şi că l-ar fi ucis fără să stea pe gînduri.

– Opreşte-te, Túrin, stai pe loc! a strigat Mablung. Numai orcii fac ce faci tu aici, în pădure.

– Treabă orcească în pădure pentru vorbe orceşti în sala tronului! a strigat Túrin peste umăr şi iar s-a repezit după Saeros.

Iar elful, strigînd deznădăjduit după ajutor şi gîndind că sfîrşitul îi era aproape, fugea de mînca pămîntul, pînă cînd, pe neaşteptate, a ajuns la o buză de rîpă în fundul căreia un pîrîu ce se vărsa în Esgalduin curgea printre pereţi înalţi de stîncă ai unei strîmtori adînci şi atît de late, încît nici o căprioară n-ar fi putut-o trece sărind. Dar Saeros, înnebunit de frică, a încercat să sară; piciorul i-a alunecat de pe malul celălalt, şi el s-a prăvălit pe spate, urlînd, şi s-a zdrobit de un bolovan mare ce ieşea din apă. Astfel s-a sfîrşit viaţa lui în Doriath; şi multă vreme avea Mandos să-l ţină în sălile sale.

Túrin s-a uitat la trupul lui rostogolit în pîrîu şi în sinea lui şi-a zis: „Nebun nefericit! De aici l-aş fi lăsat s-o ia domol spre Menegroth. Acum m-a împovărat cu o vină pe care nu o meritam." S-a răsucit şi i-a privit întunecat pe Mablung şi pe cei care-l însoţeau; se apropiaseră şi ei de marginea prăpastiei. Într-un tîrziu, Mablung a spus:

– Mare păcat! Dar acum, Túrin, va trebui să te întorci cu noi, pentru ca Regele să judece aste fapte.

– Dacă Regele ar fi drept, m-ar găsi nevinovat, a spus Túrin. Oare n-a fost acesta unul din sfetnicii lui? De ce și-ar alege un rege drept un suflet ticălos să-i fie prieten? Îi desfid pravila și judecata.

– Neînțelepte vorbe ai spus, i-a zis Mablung, cu toate că-n suflet îi era milă de Túrin. Nu vreau s-apuci pe calea pribegiei. Îți cer, ca un prieten ce-ți sînt, să te întorci cu mine. Martor am fost, și sînt și alții. Cînd Regele va afla adevărul, poți să te aștepți la iertare din partea sa.

Dar Túrin se săturase de sălașurile elfilor, iar în sufletul său se cuibărise teama că va fi aruncat în temniță, astfel că i-a zis lui Mablung:

– N-am să-ți dau ascultare. N-am să aștept iertare din partea regelui Thingol, fără a fi vinovat; și voi merge acum unde osînda lui nu mă poate ajunge. Alege: fie mă lași să plec, fie mă răpui, dacă așa sună legea voastră. Căci sînteți prea puțini să mă prindeți viu.

În ochii lui au citit adevărul spuselor sale, așa că i s-au dat la o parte din cale.

– O moarte e de-ajuns, a zis Mablung.

– N-am vrut-o, dar nu o plîng, a mai spus Túrin. Fie ca Mandos să-l judece cu dreptate, dar, de-o fi să se întoarcă vreodată în lumea celor vii, poate se va arăta mai înțelept. Rămîneți cu bine!

– Ești liber să pleci, căci asta-ți este vrerea, i-a zis Mablung. Dar nu mă aștept la nimica bun dacă pleci astfel. Inima ți-e întunecată de o umbră. Să nu fie și mai întunecată cînd ne-om întîlni din nou.

Túrin nu i-a mai răspuns, ci, întorcîndu-le spatele, s-a îndepărtat cu pas iute spre oareunde.

Se povestește că, atunci cînd Túrin nu s-a întors la hotarul de miazănoapte a Doriathului și nici vești despre el nu s-au auzit, Beleg Arcul Puternic a venit el însuși la Menegroth, să-l caute; pe măsură ce auzea ba una, ba alta despre faptele și fuga lui Túrin, inima i se îngreuna tot mai mult. Curînd după aceea, Thingol și Melian s-au întors acasă, căci vara era pe sfîrșite; și cînd Regele a aflat ce se întîmplase, s-a așezat pe tronul său, în sala cea mare din

Menegroth, şi-n jurul lui s-au strîns toţi seniorii şi sfetnicii din Doriath.

Veştile au fost răsucite pe toate feţele şi răspovestite, pînă la ultimele cuvinte de despărţire ale lui Túrin; într-un tîrziu, Thingol a oftat şi a spus:

– Vai şi-amar! Cum s-a putut furişa umbra asta în regatul meu? Credincios şi înţelept îl credeam pe Saeros; de-ar trăi, ar simţi mînia mea, căci sfruntarea lui a fost mîrşavă, şi pe el îl socotesc vinovat pentru cele petrecute aici în sală. Pînă aici, pe Túrin îl iert. Dar ruşinarea lui Saeros şi hărţuirea care i-a adus moartea au fost păcate mai mari decît ocara pe care i-a adus-o el lui Túrin, şi peste ele nu pot trece. Ele arată o inimă crudă şi trufie. Thingol a tăcut, apoi a vorbit din nou, cu glas plin de tristeţe: Un fiu vitreg nerecunoscător, un om prea trufaş pentru rangul lui. Cum să mai găzduiesc pe cineva care mă batjocoreşte şi-mi nesocoteşte pravila, cum să iert pe cineva care nu se căieşte? Astfel că îl voi izgoni pe Túrin, fiul lui Húrin, din regatul Doriath. De va căuta să intre aici, în faţa mea să fie adus, să-l judec; şi pînă nu-şi va cere iertare în genunchi, la picioarele mele, nu-l mai privesc drept fiu. Dacă cineva aici de faţă socoteşte că n-am judecat cu dreptate, să vorbească.

S-a lăsat tăcerea în sală, şi Thingol şi-a înălţat mîna, pentru a consfinţi osînda. Dar în acea clipă Beleg s-a năpustit în sală şi a strigat:

– Domnia ta, mai pot vorbi?

– Vii tîrziu, a spus regele. N-ai fost poftit odată cu ceilalţi?

– Aşa e, domnia ta, a răspuns Beleg, dar a trebuit să zăbovesc pe drum încoace. Am căutat pe cineva pe care-l cunosc de mult. Iată că am adus cu mine un martor care trebuie ascultat ce are de spus, înainte să dai osînda.

– Toţi cei care au avut ceva de spus au fost chemaţi aici, a zis Regele. Ce-ar putea spune martorul tău, care să aibă mai multă greutate decît cei pe care i-am ascultat pînă acum?

– Singur vei judeca, după ce-l vei fi auzit, a răspuns Beleg. Dacă sînt demn de graţia domniei tale, îngăduie-i să vorbească.

– O fac pentru tine, s-a înduplecat Regele.

Atunci Beleg a ieşit şi s-a întors cu fecioara Nellas, care sălăşluia în pădure şi care nu păşea niciodată în Menegroth; s-a înspăimîntat ea văzînd sala aceea uriaşă, cu pilaştri şi cu tavanul de piatră, şi văzînd toţi ochii aceia îndreptaţi asupra ei. Iar cînd Thingol a poftit-o să vorbească, ea a zis:

– Domnia ta, şedeam într-un copac... dar glasul i-a tremurat, căci se pierduse cu firea în faţa Regelui, şi n-a mai putut vorbi.

– Au mai făcut-o şi alţii, a zîmbit Regele, dar n-au simţit nevoia să mi se destăinuie.

– Aşa e, a spus fata. Zîmbetul Regelui îi dădea curaj. Chiar şi Lúthien a stat! Tocmai la ea mă gîndeam în dimineaţa cu pricina, şi la Beren Omul.

Thingol n-a scos un cuvînt; zîmbetul i s-a şters de pe chip. Aştepta ca Nellas să vorbească mai departe.

– Căci Túrin îmi amintea de Beren, a spus ea în sfîrşit. Sînt înrudiţi, aşa mi s-a spus, unii bagă de seamă acest lucru – cei care privesc cu luare-aminte.

Regele îşi pierdea răbdarea.

– Aşa o fi, a zis el. Dar Túrin, fiul lui Húrin, a plecat în semn de dispreţ faţă de mine şi nu-l vei mai vedea ca să ştii cu cine se-nrudeşte. Căci acum îi voi rosti osînda.

– Domnia ta! a strigat fata. Fii îngăduitor cu mine şi lasă-mă să vorbesc mai întîi. Stăteam într-un copac, să-l văd pe Túrin cum pleacă; şi l-am văzut pe Saeros ivindu-se din pădure cu sabie şi scut şi năpustindu-se pe neaşteptate asupra lui Túrin.

La aceste vorbe, sala s-a umplut de murmur; Regele şi-a înălţat mîna şi a spus:

– Îmi aduci veşti mai tulburătoare decît mi-am închipuit. Ai grijă ce-mi spui; pentru că aici te găseşti într-o sală de judecată.

– Aşa mi-a zis şi Beleg, a răspuns ea, şi numai de aceea am îndrăznit să vin, pentru ca Túrin să nu fie judecat cu nedreptate. E viteaz, dar şi îndurător. Stăpîne, s-au luptat cei doi pînă cînd Túrin l-a lăsat pe Saeros şi fără sabie, şi fără scut; dar nu l-a răpus. Şi de aceea gîndesc că nu i-a dorit moartea. Dacă Saeros a fost umilit, umilire a şi meritat.

– Eu judec faptele, a spus Thingol. Dar ceea ce mi-ai zis va atîrna greu în balanţă.

Regele a descusut-o pe Nellas cu de-amănuntul; în cele din urmă s-a întors spre Mablung:

– Ciudat îmi pare că Túrin nu ţi-a vorbit despre toate astea.

– Şi totuşi n-a făcut-o, s-a apărat Mablung. De mi-ar fi zis, altele mi-ar fi fost cuvintele la despărţire.

– Şi alta îmi va fi hotărîrea acum, a spus Thingol. Ascultaţi! Îl iert pe Túrin de orice păcat, socotind că a fost nedreptăţit şi zădărît. Şi întrucît cu adevărat unul dintre sfetnicii mei – cum a zis şi Túrin – a fost cel care s-a purtat astfel cu el, nu trebuie să-şi mai ceară el iertare, ci eu o să-i cer să mă ierte, oriunde s-ar afla; şi-l voi ruga să se întoarcă în casa mea, cu cinstirea ce i se cuvine.

După ce Regele a rostit aceste cuvinte, Nellas a izbucnit în plîns.

– Unde poate fi găsit? a întrebat ea. A plecat din ţara noastră, şi lumea e mare.

– Îl vom căuta, a zis Thingol.

S-a ridicat Regele de pe tron, iar Beleg a luat-o pe Nellas şi a însoţit-o afară din Menegroth.

– Nu plînge, a rugat-o el. Căci dacă Túrin mai e în viaţă ori pribegeşte prin lumea largă, eu îl voi găsi, chiar dacă toţi ceilalţi vor da greş.

A doua zi, Beleg s-a înfăţişat la Thingol şi Melian, iar Regele i-a spus:

– Dă-mi un sfat, Beleg, căci sînt tare îndurerat. L-am primit pe fiul lui Húrin drept fiu al meu, şi aşa va rămîne, fără doar dacă se întoarce Húrin dintre umbre să-mi ceară înapoi ce-i al său. Nu vreau să umble vorba că l-aş fi alungat pe nedrept pe Túrin în sălbăticie; bucuros l-aş primi înapoi pentru că mi-a fost tare drag.

Atunci Beleg i-a zis:

– Îl voi căuta pe Túrin pînă-l voi găsi şi, de-oi putea, îl voi aduce înapoi în Menegroth; şi mie mi-e drag.

A plecat Beleg; în lungul și-n latul Beleriandului a căutat în zadar să afle vești despre Túrin, și multe primejdii a-nfruntat; astfel a trecut iarna, apoi și primăvara.

Túrin printre proscriși

Povestea se întoarce acum din nou la Túrin. Crezîndu-se un proscris căruia regele avea să-i ia urma, Túrin nu s-a mai dus la Beleg, la hotarul de la miazănoapte, ci s-a îndreptat spre apus și, ieșind în taină din Regatul Străjuit, a pătruns în ținuturile împădurite aflate la miazăzi de Teiglin. Înainte de bătălia Nirnaeth, acolo-și avuseseră nenumărați oameni gospodăriile, risipite care-ncotro; cei mai mulți dintre ei țineau de poporul lui Haleth, dar nu aveau nici un stăpîn. Ca să-și ducă zilele, vînau, creșteau porci pe lîngă casă și plugăreau poieni în păduri, pe care apoi le înconjurau cu garduri, să le ferească de sălbăticiuni. Puțini mai rămăseseră dintre ei, ceilalți pierind răpuși ori fugind în Brethil, și toată acea regiune trăia cu spaima de orci și de proscriși. Căci în acele vremi de prăpăd, oameni ajunși fără adăpost și deznădăjduiți o apucau unde vedeau cu ochii: erau cei care scăpaseră din bătălii și înfrîngeri, ori fuseseră alungați de pe pămînturile pustiite; alții fugiseră în sălbăticie din pricina nelegiuirilor. Se hrăneau din ce vînau și din ce izbuteau să culeagă din pădure; dar iarna, mușcați de colții foamei, deveneau ca lupii de sîngeroși, iar cei care încă își apărau avuturile se temeau cumplit de ei și-i numeau gaurwaithi, adică oamenii-lupi. Vreo cincizeci din acești oameni se uniseră într-o bandă care pribegea prin pădurile aflate dincolo de hotarele apusene ale Doriathului; sălășluitorii acelor meleaguri îi urau aproape la fel de mult ca pe orci, și asta pentru că unii proscriși își aveau sufletele încrîncenate, dușmănindu-și semenii. Cel mai neîndurător dintre ei era unul pe nume Andróg, gonit din Dor-lómin pentru că ucisese o femeie; mai erau cîțiva veniți din același ținut, bătrînul Algund, cel mai împovărat de ani dintre ei, care fugise din Nirnaeth, și Forweg, cum singur se numise, căpetenia cetei, un bărbat cu păr bălai și ochi scăpărători care iscodeau în toate părțile, mătăhălos și îndrăzneț, dar

care se îndepărtase mult de felul de-a fi al edainilor din poporul lui Hador. Deveniseră cu toţii prevăzători, mereu puneau pe cîte unul dintre ei de strajă, şi cînd umblau, şi cînd se odihneau; astfel că au prins iute de veste că Túrin se apropiase de bîrlogul lor. I-au luat urma şi l-au împresurat; dintr-odată, cînd Túrin a ajuns într-o poiană, lîngă un pîrîu, s-a pomenit în mijlocul unui cerc de oameni care-şi încordaseră arcurile şi-şi scoseseră săbiile din teci.

Túrin s-a oprit locului, dar nu dădea semn că i-ar fi fost frică.

– Cine sînteţi? a întrebat el. Credeam că numai orcii îi atacă pe oameni; dar văd că am greşit.

– Amarnic ai să te căieşti pentru greşeala asta, a zis Forweg; aici sînt locurile noastre de sălăşluire şi nu lăsăm pe nimeni să se apropie. Drept pedeapsă pentru cel care-o face, îi luăm viaţa, fără doar dacă are cum să şi-o răscumpere.

Túrin a izbucnit în rîs, auzind acestea.

– N-o să vă alegeţi cu nici o răscumpărare de la unul ca mine, proscris şi surghiunit. N-aveţi decît să mă scotociţi cînd oi fi mort, dar vă va costa foarte scump dacă vreţi să vedeţi de-am spus adevărul ori nu.

Moartea însă părea să-i fie aproape, cu toate săgeţile acelea puse în arcuri, aşteptînd doar o vorbă de la căpetenie; şi nici unul dintre vrăjmaşi nu stătea îndeajuns de aproape ca, dintr-un salt, Túrin să-l poată răpune cu sabia. Dar zărind nişte pietre chiar la picioarele sale, pe malul pîrîiaşului, el s-a aplecat dintr-odată; în aceeaşi clipă, unul dintre bărbaţi, mîniat de vorbele lui Túrin, a tras o săgeată. Numai că aceasta a zburat peste capul lui Túrin care, în clipa următoare, a sărit în picioare, aruncînd o piatră drept în arcaş, nimerindu-l din plin; arcaşul s-a prăvălit la pămînt cu ţeasta crăpată.

– V-aş putea fi mult mai de folos viu, în locul nenorocosului ăstuia, a zis Túrin; răsucindu-se spre Forweg, a adăugat: Dacă tu eşti căpetenia, n-ar trebui să le îngădui oamenilor tăi să tragă fără poruncă.

– Nu le îngădui, a zis Forweg; ăsta şi-a primit pedeapsa destul de iute. Te voi lua pe tine în locul lui, dacă-mi vei da mai multă ascultare decît el.

Doi dintre proscriși, dintre care unul – Ulrad pe nume – era prieten cu cel căzut, au strigat la Forweg, împotrivindu-se, și Ulrad a zis:

– Ciudat fel de a-ți cîștiga dreptul să intri într-o frăție, răpunîndu-l pe unul dintre cei mai buni.

– Nu fără temei, a spus Túrin. Dar veniți! O să vă țin piept la amîndoi o dată, ne batem în arme, dacă vreți, ori ne luăm la trîntă; atunci o să vedeți dacă-s potrivit să iau locul unuia din cei mai buni de-ai voștri.

Din doi pași a fost lîngă ei; dar Ulrad s-a tras îndărăt, nevrînd să lupte. Celălalt și-a aruncat arcul la pămînt și l-a măsurat pe Túrin din cap pînă-n picioare; Andróg era omul ăsta, din Dor-lómin de loc.

– Nu mă pot măsura cu tine, a zis el în cele din urmă, clătinînd din cap. Și nu gîndesc că-i vreunul printre noi s-o facă. Din partea mea, ni te poți alătura. Dar nu-ș' ce mi se pare ciudat la tine; ești un om primejdios. Cum zici că te cheamă?

– Neithan, Nedreptățitul, așa mi-e numele, a zis Túrin, și Neithan i-a rămas mai apoi numele printre proscriși; dar cu toate că le-a spus că fusese nedreptățit (și de atunci Túrin și-a aplecat urechea la oricine se plîngea de nedreptate), n-a vrut să le mai zică nimic altceva legat de viața ori locul lui de baștină. Era limpede totuși pentru ei că odată fusese de rang înalt și că, deși nu avea altceva la el decît armele, acestea erau făcute în fierării elfești. N-a trecut mult și toți au ajuns să-l laude, pentru că era puternic și viteaz și se descurca mult mai bine în pădure decît ei; aveau încredere în el pentru că nu se lăcomea și nu se gîndea în primul rînd la sine; dar se și temeau de el, din pricina răbufnirilor sale de mînie, pe care arareori le înțelegeau. În Doriath, Túrin nu se putea întoarce, ori poate mîndria îl oprea să se întoarcă. În Nargothrond, după căderea lui Felagund, nimeni nu avea cum pătrunde. La micul popor al lui Haleth, din Brethil, nu găsea de cuviință să se ducă; iar în Dor-lómin nu îndrăznea, căci ținutul era împresurat din toate părțile și un om singur nu avea nădejde, la acea vreme, să poată răzbate prin trecătorile Munților Umbrei – așa gîndea Túrin. Așa că a rămas cu proscrișii, pentru că îi venea mai ușor să îndure sălbăticia în tovărășia altor oameni. Iar pentru că dorea să trăiască

şi nu putea să fie tot timpul în sfadă cu ei, nu făcea mai nimic să-i abată de la fărădelegile pe care le puneau la cale. Uneori însă mila şi ruşinea se deşteptau în el, şi atunci mînia ce-l cuprindea se dovedea primejdioasă. Astfel a trăit el pînă la sfîrşitul acelui an, şi a îndurat frigul şi foamea din timpul iernii, pînă ce-a venit Dezmorţirea şi apoi o primăvară minunată.

Aşa cum s-a mai povestit, în pădurile de la miazăzi de Teiglin se mai găseau cîteva gospodării ale unor oameni care se dovedeau pe cît de temerari, pe atît de prevăzători, mai cu seamă că erau puţini la număr. Nu-i aveau cîtuşi de puţin la inimă pe proscrişi şi nu le era milă de ei, cu toate acestea, în iernile crunte, se lipseau de merindele ce le prisoseau şi le aşezau în locuri unde bănuiau ei că oamenii-lupi le vor putea găsi; astfel nădăjduiau să se pună la adăpost de atacurile cetelor de flămînzi. Dar mai curînd le arătau recunoştinţă păsările şi sălbăticiunile, decît proscrişii de care îi apărau cîinii şi gardurile. Căci pămînturile le erau împrejmuite cu garduri de scaieţi înalte şi dese, iar în jurul caselor săpaseră şanţuri şi ridicaseră palisade; de la o gospodărie la alta bătuseră poteci şi, cînd aveau nevoie de ajutorul vecinilor, suflau din corni.

Dar cînd venea primăvara, pentru gaurwaithi era primejdios să se apropie prea mult de casele Pădurenilor care puteau să se strîngă şi ei în cete şi să-i vîneze. Lucru ce-l făcea pe Túrin să se întrebe mirat de ce oare Forweg nu-şi ducea fîrtaţii din locurile celea. Doar la miazăzi, unde nu se mai afla picior de om, ar fi găsit şi hrană mai multă, şi sălbăticiuni. Într-o bună zi, Túrin nu i-a mai văzut pe Forweg şi pe prietenul său Andróg; cînd a întrebat unde se duseseră, fîrtaţii au rîs.

– Au ei treburile lor, aşa cred, a răspuns Ulrad. N-or să lipsească mult, şi-atunci o s-o luăm cu toţii din loc. Poate că în grabă; mare noroc de n-or veni cu tot stupul după ei.

Soarele strălucea, frunzele tinere erau de-un verde crud; sătul pînă-n gît de tabăra sărăcăcioasă a proscrişilor, Túrin a pornit de unul singur prin pădure. Fără să vrea, gîndurile i s-au întors la Regatul Ascuns şi i se părea că aude numele florilor din Doriath ca nişte ecouri ale unei limbi străvechi, aproape uitate. Dar pe

neaşteptate chiar a auzit ţipete şi dintr-un aluniş numai ce a văzut ieşind în fugă o femeie tînără, cu hainele toate sfîşiate de spini; atît de înspăimîntată era, încît s-a împiedicat şi a căzut la pămînt. Dintr-un salt, Túrin a şi ajuns la desiş şi, scoţînd sabia, a înfipt-o fără să stea pe gînduri într-un bărbat care se repezise dintre copaci pe urmele femeii; dar în aceeaşi clipă a văzut că omul pe care-l răpusese nu era altul decît Forweg.

Şi cum stătea el şi se uita uluit la sîngele ce se scurgea în iarbă, din aluniş a ieşit Andróg. S-a oprit locului la fel de uluit.

– Rea treabă, Neithan! a strigat el, scoţînd sabia.

Dar Túrin l-a privit cu ochi de gheaţă şi l-a întrebat:

– Ei? Unde-s orcii? Să-nţeleg că le-aţi luat-o înainte ca s-o ajutaţi pe femeie?

– Orci? a pufnit Andróg. Neghiobule! Şi mai zici că eşti proscris. Singura pravilă a proscrişilor sînt nevoile lor. Vezi-ţi de-ale tale, Neithan, şi lasă-ne pe noi să ne vedem de-ale noastre.

– Aşa voi face, a zis Túrin. Dar azi potecile noastre s-au încrucişat. Ori mi-o laşi pe femeia asta, ori te trimit alături de Forweg.

Andróg a izbucnit în rîs.

– Dacă aşa voieşti, aşa să fie, a spus el. Singur nu-ţi pot ţine piept; dar fîrtaţii n-or să privească răpunerea noastră cu ochi buni.

Atunci femeia s-a ridicat în picioare şi şi-a pus o mînă pe braţul lui Túrin. S-a uitat la sînge, apoi la Túrin, şi-n ochii ei se citea că era bucuroasă de ceea ce vedea.

– Omoară-l, domnul meu! a zis ea. Omoară-l şi pe el! Şi-apoi vino cu mine. Dacă le aduci capetele, Larnach, tatăl meu, se va bucura. Pentru două „capete de lupi“ i-a răsplătit pe oameni cu prisosinţă.

Dar Túrin l-a întrebat pe Andróg:

– Cît e pînă la casa ei?

– Vreo milă şi ceva, a răspuns acesta; gospodăria aia împrejmuită, care se vede colo. Femeia ieşise de una singură.

– Du-te iute înapoi, s-a întors Túrin către femeie. Spune-i tatălui tău să te păzească mai bine. Dar nu-mi voi scurta de cap fîrtaţii ca să-i cîştig bunăvoinţa ori să fiu răsplătit. Apoi, băgînd sabia în

teacă, i-a zis lui Andróg: Vino! Ne vom întoarce la ai noştri. Dar de vrei să-ţi îngropi căpetenia, o vei face de unul singur. Şi cît mai iute, să nu ne pomenim că se dă alarma. Adu-i şi armele!

Şi cu aceste vorbe Túrin şi-a văzut de drumul său. Andróg s-a uitat în urma lui încruntat, ca şi cînd se străduia să dezlege o ghicitoare.

Întorcîndu-se la bîrlogul proscrişilor, Túrin i-a găsit cuprinşi de neastîmpăr şi nelinişte; stătuseră prea mult într-un singur loc, prea aproape de gospodariile bine păzite, şi-acum cîrteau între ei împotriva lui Forweg.

– Se joacă cu focul pe pielea noastră, ziceau ei; or să plătească alţii pentru plăcerile lui.

– Atunci alegeţi-vă o căpetenie nouă! a zis Túrin, oprindu-se în faţa lor. Forweg nu vă mai poate conduce; e mort.

– De unde ştii? a vrut să afle Ulrad. Ai căutat miere în acelaşi stup? L-au înţepat albinele?

– Nu, a răspuns Túrin. O singură înţepătură a fost de-ajuns. Eu l-am răpus. Dar l-am cruţat pe Andróg, care o să fie aici în curînd.

Apoi le-a povestit tot ce se întîmplase, avînd numai cuvinte de ocară pentru toţi cei care făceau asemenea lui Forweg; încă nu terminase ce avea de spus, cînd s-a întors şi Andróg, aducînd armele fostei lor căpetenii.

– Vezi, Neithan! a strigat el. N-a dat nimeni alarma. Poate că femeia gîndeşte că te va întîlni oarecîndva.

– Dacă mă iei peste picior, a spus Túrin, o să-mi pară rău că nu i-am dat scăfîrlia ta. Hai, îndrugă-ţi povestea, dar nu te lungi cu vorba.

Andróg le-a zis cele petrecute, fără să se abată prea mult de la adevăr.

– Acum stau şi mă-ntreb ce treabă avea Neithan prin locurile alea, a spus el la urmă. Alta decît a noastră, aş zice eu. Căci atunci cînd am apărut eu, Forweg zăcea mort de mîna lui. Tare i-a mai plăcut femeii ce vedea şi l-a chemat cu ea pe Neithan, cerînd capetele noastre drept preţ pentru a-i deveni femeie. Dar Túrin n-o dorea

pe femeie şi i-a zis să-şi ia tălpăşiţa de-acolo. Aşa că ce-o fi avut de împărţit cu căpitanul nostru, nu pot pricepe. Mi-a lăsat capul pe umeri şi pentru asta-i sînt recunoscător, dar nu mă dumiresc.

– Atunci nu te mai cred că te tragi din Poporul lui Hador, l-a înfruntat Túrin. Mai curînd eşti dintr-ai lui Uldor Blestematul şi-ar trebui să te duci să slujeşti în Angband. Dar acum ascultaţi-mă bine! a strigat Túrin ca să-l audă toţi. Vă pun să alegeţi. Ori mă luaţi drept căpetenie în locul lui Forweg, ori mă lăsaţi să plec. Ori conduc frăţia de-acum încolo, ori o părăsesc. Dar de vreţi să mă răpuneţi, daţi-i bătaie! Mă lupt cu voi toţi pînă cad mort – ori cădeţi voi.

Auzindu-l, mulţi bărbaţi au pus mîna pe arme, dar Andróg le-a strigat:

– Nu! Capul cruţat nu-i chiar prost. Dacă ne luptăm, mai mulţi de unul or să piară fără rost, înainte să apucăm să-l răpunem pe cel mai bun dintre noi.

Apoi a izbucnit în rîs.

– Aşa a fost şi cînd ni s-a alăturat. Ucide ca să-şi facă loc. Dacă a dovedit prima dată că a avut dreptate, la fel poate să se întîmple şi acum; şi poate că ne va duce spre o soartă mai bună decît aceea de a răscoli prin bălegarul altora.

– Cel mai bun dintre noi, a zis şi bătrînul Algund. A fost o vreme cînd şi noi am fi făcut la fel, dacă am fi îndrăznit; dar de-atunci multe am dat uitării. Poate că pînă la urmă ne va duce înapoi la casele noastre.

La aceste vorbe, un gînd i-a venit lui Túrin, anume că din această ceată mică ar putea să-şi alcătuiască o obşte liberă, sub cîrmuirea sa. I-a privit pe Algund şi pe Andróg şi a zis:

– La casele voastre, ziceţi voi? Înalţi şi friguroşi vă taie calea Munţii Umbrei. Dincolo de ei se află neamul lui Uldor, iar împrejurul lor oştirile din Angband. Dacă toate acestea nu vă înspăimîntă pe voi, de şapte ori cîte şapte, atunci v-aş putea duce pînă la casele voastre. Dar cît de departe am ajunge, înainte să pierim?

Tăceau cu toţii. Iar Túrin le-a vorbit din nou:

– Vreţi să vă fiu căpitan? Atunci vă voi duce mai întîi în sălbăticie, departe de locurile de sălăşluire ale oamenilor. Poate om da

acolo de-o soartă mai bună, poate nu; batăr ne vom alege cu mai puţină ură din partea semenilor noştri.

Atunci toţi cei care se trăgeau din Poporul lui Hador s-au strîns în jurul său şi l-au ales drept căpetenie; ceilalţi n-au avut încotro, au trebuit şi ei să se supună. Şi fără să mai zăbovească, Túrin i-a scos din acea ţară.[10]

Mulţi soli fuseseră trimişi de Thingol ca să dea de urma lui Túrin între hotarele Doriathului şi pe meleagurile vecine; dar în anul fugii sale l-au căutat zadarnic, căci nimeni nu ştia sau nu se gîndea că s-ar fi putut alătura proscrişilor şi duşmanilor oamenilor. Iar cînd a venit iarna, s-au întors cu toţii, în afară de Beleg. El singur a rămas să-l caute mai departe.

Dar în Dimbar şi de-a lungul hotarelor de la miazănoapte, lucrurile mergeau din ce în ce mai rău. Coiful Dragonului nu mai fusese zărit în luptă; se simţea şi lipsa Arcului Puternic; au prins astfel curaj servitorii lui Morgoth, care-şi sporeau numărul şi se făceau tot mai îndrăzneţi. Iarna a venit şi a trecut, şi, odată cu primăvara, şi-au înteţit şi ei atacurile: Dimbar a fost cucerit, iar în oamenii din Brethil se cuibărise spaima, din pricină că răul ajunsese de-acum chiar la hotarele meleagului lor, fără doar de partea dinspre miazănoapte.

Trecuse aproape un an de cînd fugise Túrin, iar Beleg încă îl căuta, cu nădejde tot mai mică de a-l găsi. În peregrinările sale a apucat-o spre miazănoapte, unde se găsea Trecerea peste Teiglin, dar acolo, auzind veştile rele despre o nouă năvală a orcilor dinspre Taur-nu-Fuin, s-a întors din drum; întîmplarea a făcut să ajungă la gospodăriile Pădurenilor la scurtă vreme după ce Túrin părăsise acel meleag. De la Pădureni i-a fost dat să audă o poveste ciudată. Un om înalt, de stirpe aleasă, ori poate un războinic elf – spuneau unii –, apăruse în pădure şi-l răpusese pe unul dintre gaurwaithi, salvînd-o pe fiica lui Larnach, pe care aceştia o urmăreau.

– Mîndru mai era, i-a spus lui Beleg fiica lui Larnach, cu ochi luminoşi care se fereau să mă privească. Cu toate acestea, spunea

că oamenii-lupi erau tovarășii săi și n-a vrut să-l răpună pe altul care stătea acolo și care îi zicea pe nume. Neithan, așa-i zicea.

– Poți să deslușești taina asta? l-a întrebat Larnach pe elf.

– Pot, din păcate, a răspuns Beleg. Omul despre care-mi vorbiți este cel pe care-l caut.

Mai mult nu le-a spus el Pădurenilor despre Túrin; dar i-a prevenit că la hotarul de la miazănoapte se strîngea răul.

– Curînd orcii vor năvăli în țara asta, și vor fi atît de mulți, încît voi nu veți putea să le țineți piept, le-a spus el. Anul ăsta vă veți pierde fie libertatea, fie viața. Duceți-vă în Brethil, cît mai aveți vreme!

Apoi Beleg a plecat în mare grabă pe drumul său, căutînd ascunzișurile proscrișilor și orice semn care i-ar fi putut arăta încotro o apucaseră. Pînă la urmă a găsit asemenea semne; dar Túrin se găsea acum la cîteva zile depărtare; înainta cu repeziciune, temîndu-se să nu fie urmărit de Pădureni, și folosea toate vicleșugurile pe care le cunoștea pentru a zăpăci ori a amăgi pe oricine încerca să se ia după ei. Arar rămîneau două nopți într-o tabără și lăsau puține urme ale zăbovirii ori înaintării lor. Astfel s-a făcut că pînă și Beleg i-a căutat în zadar. Luîndu-se după semne pe care le putea desluși ori după zvonurile despre trecerea proscrișilor, aflate de la sălbăticiunile ale căror graiuri le înțelegea, Beleg se apropia adesea de ei, dar de cîte ori ajungea la bîrlog, îl găsea părăsit; căci proscrișii puneau de strajă dintre ei, zi și noapte, și cînd prindeau de veste despre apropierea cuiva, pe loc strîngeau tabăra și o luau din loc.

– Vai și-amar! striga Beleg. Prea bine l-am deprins pe puiul ăsta de om cu tainele pădurii și ale șesului! Mai că-mi vine să cred că urmăresc o ceată de elfi.

Cît despre proscriși, ei au înțeles că aveau de-a face cu un urmăritor ce nu cunoștea oboseala, pe care nu-l puteau vedea, dar de care nici nu se puteau descotorosi cu una cu două; și i-a cuprins neliniștea.[11]

Nu mult după aceea, temerile lui Beleg s-au adeverit: orcii au trecut rîul Brithiach, dar, fiind stăviliți în înaintarea lor de Handir

din Brethil şi de toţi cei pe care acesta reuşise să-i cheme la arme, orcii au apucat-o spre miazăzi, pe la Trecerea peste Teiglin, cu gînd să prade tot ce găseau în cale. Mulţi dintre Pădureni au urmat sfatul lui Beleg şi şi-au trimis soaţele şi copiii să ceară adăpost în Brethil. Astfel au scăpat ei şi toţi cei care-i însoţeau, luînd-o la timp înaintea orcilor, pe la Trecere; dar bărbaţii înarmaţi, care veneau în urma lor, s-au pomenit faţă în faţă cu orcii, care i-au biruit. Cîţiva bărbaţi s-au luptat cu îndîrjire şi au izbutit să răzbească pînă în Brethil, dar cei mai mulţi au căzut răpuşi ori au fost luaţi în captivitate; după care orcii au ajuns la gospodăriile lor şi le-au jefuit şi le-au pîrjolit. Fără să mai piardă vremea, au apucat-o către apus, căutînd Drumul, căci acum vroiau să se întoarcă pe meleagurile de la miazănoapte cît mai repede cu putinţă, dimpreună cu prăzile şi cu captivii.

Numai că iscoadele proscrişilor i-au mirosit la vreme; şi cu toate că nu se prea sinchiseau de captivi, tîlhărirea Pădurenilor le-a aţîţat lăcomia. Túrin gîndea că era primejdios a se arăta orcilor, înainte de a şti cîţi numărau aceştia; dar proscrişii n-au vrut să-i dea ascultare – aveau trebuinţă de multe lucruri acolo în sălbăticie, iar unora dintre ei începuse să le pară rău că-l aleseseră pe Túrin drept căpetenie. Aşa s-a făcut că Túrin a pornit înainte, luîndu-şi-l doar pe Orleg drept tovarăş, ca să iscodească oastea orcilor; lăsîndu-l pe Andróg drept căpetenie în lipsa lui, l-a dăscălit ca în tot acest timp să nu-i lase să se răzleţească unii de alţii şi să stea bine ascunşi.

Oştirea orcilor întrecea cu mult ceata proscrişilor, dar se afla pe un meleag unde rareori cutezaseră să vină, şi mai ştiau şi că dincolo de Drum se afla Talath Dirnen, Cîmpia Străjuită, unde stăteau de pază iscoadele din Nargothrond; mirosindu-le a primejdie, erau cu ochii-n patru, iar propriile lor iscoade se furişau printre copaci, de-o parte şi de alta a şirurilor care înaintau. Astfel au dat ei peste Túrin şi Orleg, cînd trei iscoade s-au împiedicat de cei doi pitiţi la pîndă; şi cu toate că doi dintre orci au căzut răpuşi, al treilea a scăpat fugind, şi-n timp ce fugea a strigat *Golug! Golug!* Aşa-i numeau ei pe noldori. Pe neaşteptate, pădurea s-a umplut de orci, împrăştiaţi

peste tot, aproape neauziţi, amuşinînd în lung şi-n lat. Văzînd că aveau puţină nădejde să scape, Túrin s-a gîndit că măcar să-i amăgească şi să-i îndepărteze de bîrlogul alor săi; înţelegînd din strigătul orcului că aceştia se temeau de iscoadele din Nargothrond, a rupt-o la fugă împreună cu Orleg, spre apus. Hăitaşii s-au luat de îndată după ei, pînă cînd, tot cătînd şi ferindu-se din calea lor, Túrin şi Orleg au ieşit din pădure; acolo au fost de îndată zăriţi şi, tocmai cînd să treacă Drumul, Orleg a căzut doborît de nenumărate săgeţi. Túrin însă a scăpat mulţumită cămăşii de zale elfeşti şi a fugit de unul singur în sălbăticiile de dincolo de Drum. Iute şi viclean cum era, a izbutit să-i ducă de nas pe duşmani, adîncindu-se într-un meleag ce-i era străin. Iar orcii, care se temeau să nu-i stîrnească pe elfii din Nargothrond, i-au răpus pe captivi şi au pornit în grabă spre Miazănoapte.

După ce-au trecut trei zile fără ca Túrin şi Orleg să se întoarcă, unii proscrişi au vrut să iasă din peştera în care stătuseră ascunşi; dar Andróg nu i-a lăsat. Şi tocmai cînd se sfădeau ei din această pricină, numai ce se iveşte în faţa lor o arătare cenuşie. Beleg îi descoperise în cele din urmă. S-a apropiat fără să aibă vreo armă la el, cu palmele întoarse spre ei; dar ei au sărit cuprinşi de teamă, iar Andróg, venind pe la spate, a aruncat în jurul lui un laţ şi a smucit, legîndu-i astfel braţele.

– Dacă n-aveţi poftă de oaspeţi, ar trebui să vă păziţi mai bine, a zis Beleg. De ce mă primiţi astfel? Eu vin ca un prieten, ca să-mi caut prietenul. Am auzit că voi îi ziceţi Neithan.

– Nu-i aici, a spus Ulrad. Dar cum se face că-i ştii numele? Doar nu ne-ai iscodit?

– Ba ne-a iscodit, şi-ncă de mult, a zis Andróg. Asta-i umbra care s-a ţinut după noi. Acum poate vom afla care-s adevăratele lui gînduri.

Apoi le-a cerut ortacilor săi să-l lege pe Beleg de-un copac, lîngă peşteră; şi după ce l-au legat fedeleş de mîini şi de picioare, l-au luat la întrebări. Dar la toate întrebările lor, Beleg dădea un singur răspuns:

– Prieten i-am fost lui Neithan ăsta, de cînd l-am întîlnit prima oară în codru, era pe-atunci un copilandru. Îl caut cu iubire, pentru a-i aduce veşti bune.

– Să-l ucidem, să scăpăm de iscodirile sale, a izbucnit mînios Andróg, uitîndu-se la arcul cel mare al lui Beleg şi rîvnind la el, căci el însuşi era arcaş.

Dar cîţiva mai cu suflet i s-au împotrivit, iar Algund i-a spus:

– Căpitanul o să se întoarcă; şi-atunci o să te căieşti dacă o afla că l-ai lăsat şi fără prieten şi fără veştile cele bune.

– Nu-mi vine a crede în povestea elfului ăstuia, a zis Andróg. E-o iscoadă de-a Regelui din Doriath. Dar dacă are cu adevărat veşti, ni le va spune nouă; iar noi vom judeca dacă ele sînt destulă pricină pentru a-l lăsa în viaţă.

– Îl voi aştepta pe căpitanul vostru, a spus Beleg.

– Acolo ai să rămîi, pînă vorbeşti, l-a ameninţat Andróg.

Apoi, întărîtaţi de Andróg, proscrişii l-au lăsat pe Beleg legat de copac, fără hrană ori apă, iar ei s-au aşezat în preajma lui, ca să mănînce şi să bea; dar el nu a mai scos nici un cuvînt. Şi au mai trecut două zile şi două nopţi, în acelaşi fel, şi proscrişii au fost cuprinşi de teamă şi totodată de mînie, şi tare ar fi vrut să plece de acolo; mulţi se arătau dornici să-l omoare pe elf. La lăsarea nopţii, s-au strîns cu toţii în jurul lui şi Ulrad a adus un tăciune aprins din focul mic ce ardea în gura peşterii. Dar chiar în clipa aceea s-a întors Túrin. Apropiindu-se încet, după cum îi era obiceiul, s-a oprit în umbrele din spatele cercului de oameni şi, în lumina tăciunelui, a văzut chipul supt al lui Beleg.

Parcă l-a lovit o săgeată în acea clipă şi, ca şi cînd o gheaţă s-ar fi topit brusc, lacrimi de mult înfrînate i-au umplut ochii. S-a repezit la copac.

– Beleg! Beleg! a strigat el. Cum ai ajuns aici? Şi de ce eşti legat astfel?

De îndată a tăiat frînghia ce-l pironea pe prietenul său şi Beleg s-a prăbuşit în faţă, în braţele lui Túrin.

Auzind tot ceea ce avuseseră de spus ciracii săi, mînia şi durerea l-au cuprins pe Túrin; dar mai întîi s-a îngrijit de Beleg. Şi-n timp

ce-i ostoia suferința cum se pricepea el mai bine, s-a gîndit la viața lui în pădure, și mînia i s-a îndreptat asupra lui însuși. Adesea străinii care se apropiaseră prea mult de bîrlogurile proscrișilor fuseseră uciși ori atrași în capcană, iar el nu-i împiedicase niciodată să facă astfel; ba mai mult, nu o dată îi ponegrise pe Regele Thingol și pe Elfii Cenușii, încît își avea și el partea lui de vină dacă aceștia erau socotiți dușmani.

– Ați fost cruzi, s-a întors el cu amărăciune spre proscriși, cruzi fără să fie nevoie. Pînă acum încă n-am chinuit niciodată un prizonier; dar pricina pentru asemenea purtare orcească este însăși viața pe care o ducem. Nelegiuite și sterpe ne-au fost toate faptele noastre, numai la noi ne-am gîndit, umplîndu-ne inimile de ură.

– Păi, la cine să ne gîndim, dacă nu la noi? l-a luat Andróg în răspăr. Pe cine să iubim, dacă toți ne urăsc?

– Batăr eu unul nu voi mai ridica nicicînd mîna împotriva elfilor sau a oamenilor, a zis Túrin. Angbandul are și așa destui slujitori. Dacă nu vreți să jurați alături de mine, voi merge de aici încolo de unul singur.

Atunci Beleg a deschis ochii și și-a înălțat capul.

– Singur nu! a zis el. Acum pot în sfîrșit să-ți spun veștile cele bune. Nu ești proscris și Neithan e un nume ce nu ți se potrivește. Ești slobozit de orice învinuire ce ți s-a adus. De un an de zile ești căutat pentru a fi dus înapoi cu cinstire și pentru a-i fi de ajutor regelui. Prea mult timp am simțit lipsa Coifului Dragonului.

Dar Túrin nu s-a arătat bucuros la auzul acestor vești, ci a stat îndelung fără să scoată o vorbă; căci cele spuse de Beleg readuseseră o umbră în sufletul lui.

– Să lăsăm noaptea asta să treacă, a zis el într-un tîrziu. Mîine îți voi spune ce-am hotărît. Dar oricare ar fi hotărîrea mea, mîine trebuie să părăsim ascunzătoarea asta; căci nu toți cei care ne caută ne vor și binele.

– Ba chiar nimeni, a zis Andróg, aruncînd o privire haină lui Beleg.

A doua zi dimineaţa, Beleg, care, asemenea elfilor din străve chime, se întremase iute de pe urma chinurilor îndurate, l-a tras p Túrin deoparte, pentru a-i vorbi între patru ochi.

– Mă aşteptam ca veştile mele să te bucure, i-a zis el. Te ve întoarce în Doriath, nu-i aşa?

Cu cerul şi pămîntul l-a implorat pe Túrin să facă astfel; da cu cît stăruia el mai mult, cu atît Túrin bătea în retragere. Totuş a vrut să afle de la Beleg cu de-amănuntul cum îl judecase Thingol. Iar Beleg i-a spus tot ce ştia, şi în cele din urmă Túrin a spus:

– Înţeleg că Mablung s-a dovedit cu adevărat a-mi fi prieten aşa cum părea odată?

– Prietenul adevărului, aş zice eu, a răspuns Beleg, şi pînă la urmă a fost mai bine aşa. Dar, Túrin, de ce nu i-ai spus nimic despre cum te atacase Saeros? Cu totul altfel s-ar fi petrecu lucrurile atunci. Şi – a adăugat el, privind la bărbaţii întinşi pe jos în gura peşterii – ţi-ai fi ţinut încă la rang înalt coiful, n-ai fi căzu atît de jos, ca acum.

– Aşa o fi, dacă tu numeşti asta cădere, a zis Túrin. Aşa o fi Dar aşa a fost să fie; vorbele nu-mi ieşeau cu nici un chip pe gură În ochii lui am citit dojana, fără să-mi fi pus vreo întrebare, pentru o faptă pe care n-o făcusem. Inima mea de om a fost mîndră, aşa cum a zis regele elf. Şi încă mai este aşa, Beleg Cúthalion. Încă nu mă lasă să mă întorc în Menegroth şi să îndur privirile lor pline de milă şi îngăduinţă, ca pentru un băietan iertat pentru năbădăile sale Eu ar trebui să iert, nu să fiu iertat. Şi nu mai sînt băietan, ci bărbat după socoteala seminţiei mele; şi soarta m-a făcut să fiu un bărbat neiertător.

Beleg l-a privit plin de tulburare.

– Şi-atunci, ce vei face?

– O să-mi văd de drumul meu în libertate. Asta mi-a îngăduit Mablung să fac la despărţire. Şi mă gîndesc că iertarea lui Thingol nu-i chiar atît de mare, încît să-i încapă pe toţi aceşti tovarăşi ai mei întru cădere; nu mă voi despărţi de ei acum, dacă ei nu vor să se despartă de mine. Îi îndrăgesc în felul meu, cîte

puţin chiar şi pe cei mai netrebnici dintre ei. Sînt din seminţia mea şi-n fiecare zace ascuns ceva bun, care ar putea da rod. Cred că-mi vor sta alături.

– Tu priveşti cu alţi ochi decît mine, a spus Beleg. Dacă încerci să-i lecuieşti de rău, nu vei izbîndi. N-am încredere în ei, mai cu seamă în unul dintre ei.

– Cum poate un elf să-i judece pe oameni?

– Aşa cum judecă toate faptele, oricine le-ar fi făptuit, a răspuns Beleg fără să spună mai mult, aşa că nu i-a vorbit despre răutatea lui Andróg, din a cărui pricină mai cu seamă îndurase el atîtea; înţelegea simţămintele lui Túrin şi se temea că nu-i va da crezare şi că, spunînd prea multe, va dăuna vechii lor prietenii, făcîndu-l pe Túrin să se întoarcă la nelegiuirile sale.

– Să-ţi vezi de drum în libertate, Túrin, prietene. Ce vrei să zici cu asta?

– Îi voi conduce pe oamenii mei şi mă voi război aşa cum cred eu de cuviinţă, a răspuns Túrin. Dar ceva tot s-a schimbat de-acum în sufletul meu: mă căiesc pentru toate loviturile pe care le-am dat, fără doar de cele asupra Duşmanului oamenilor şi al elfilor. Şi mai presus de toate, aş vrea să te am alături. Rămîi cu mine!

– De-ar fi să rămîn alături de tine, din dragoste aş face-o, nu din înţelepciune, a zis Beleg. Inima-mi spune că mai bine ar fi să ne înturnăm în Doriath.

– Eu acolo nu mă duc, orice-ar fi, i-a spus Túrin.

Beleg a încercat încă o dată să-l înduplece să se întoarcă şi să-l slujească pe Regele Thingol, spunîndu-i că de forţa şi de vitejia lui era mare nevoie la hotarele de la miazănoapte ale Doriathului; i-a spus chiar şi despre cum năvăleau orcii, coborînd din Taur-nu-Fuin, prin Trecătoarea Anach, şi cum pătrundeau în Dimbar. Dar toate vorbele lui au fost zadarnice şi în cele din urmă i-a spus:

– Ai zis că eşti un bărbat neiertător, Túrin. Şi aşa eşti, şi îndărătnic pe deasupra. Acum e rîndul meu. Dacă voieşti cu adevărat să-l ai pe Arcul Puternic alături de tine, atunci vino în Dimbar, de mă caută; căci eu acolo mă întorc.

Túrin a rămas tăcut, luptîndu-se cu mîndria din el, care nu-l lăsa să se întoarcă; şi gîndul i-a zburat la anii ce trecuseră. Deodată, scuturîndu-se de gînduri, i-a spus lui Beleg:

– Ai pomenit de fecioara aceea elfă: îi rămîn dator pentru că mi-a fost martoră tocmai cînd trebuia; dar nu mi-o amintesc. De ce mă urmărea?

Beleg l-a măsurat cu o privire ciudată.

– Cum adică, de ce te urmărea? a zis el. Túrin, oare chiar trăieşti mereu cu sufletul şi cu jumătate din minţile tale în altă parte? Doar ai hălăduit ca băietan împreună cu Nellas prin pădurile din Doriath.

– Asta a fost demult. Aşa-mi pare acum copilăria mea, şi parcă-i învăluită în ceaţă – nu-mi amintesc decît de casa tatălui meu din Dor-lómin. Dar de ce hălăduiam eu cu fecioara elfă?

– Poate ca să deprinzi ceea ce te putea ea învăţa, a răspuns Beleg. Vai, vai, vlăstar al oamenilor! Alte suferinţe îndură Pămîntul de Mijloc, nu pe ale tale, iar rănile sale nu de arme-s pricinuite. Chiar că încep să cred că elfii şi oamenii n-ar trebui să se întîlnească ori să se amestece unii cu alţii.

Fără să spună un cuvînt, Túrin l-a privit îndelung pe Beleg, ca şi cînd ar fi vrut să desluşească pe chipul lui înţelesul tainic al vorbelor sale. Dar lui Nellas din Doriath nu i-a mai fost dat să-l vadă pe Túrin, şi umbra lui a părăsit-o.[12]

Despre Mîm Gnomul

După plecarea lui Beleg (asta se întîmpla în a doua vară de la fuga lui Túrin din Doriath),[13] proscrişii au început s-o ducă rău. Ploua cînd se aşteptau mai puţin, iar orcii, mai mulţi decît oricînd înainte, veneau de la miazănoapte, de-a lungul vechiului Drum spre Miazăzi, trecînd rîul Teiglin şi tulburînd toţi codrii de la hotarul apusean al Doriathului. Proscrişii nu prea mai aveau unde să se ascundă fără teamă, nici măcar răgaz de odihnă nu mai găseau, căci se preschimbaseră din vînători în vînat.

Într-o noapte, pe cînd stăteau la pîndă în întunericul neluminat de foc, Túrin şi-a cernut în minte viaţa şi şi-a spus în sinea lui că nu i-ar fi stricat s-o facă niţel mai bună. „Trebuie să găsesc o ascunzătoare ferită de primejdii“, gîndea el, „şi-acolo să strîng provizii pentru cînd vor veni iarna şi foametea“; astfel că a doua zi şi-a dus oamenii din acel loc, mai departe ca niciodată de Teiglin şi de hotarul Doriathului. Şi-au mers ei fără odihnă trei zile încheiate, şi abia la sfîrşitul celei de-a treia s-au oprit la poala apuseană a pădurilor din Valea Sirionului. Acolo pămînturile erau mai uscate şi mai sterpe, căci începeau să urce spre platourile acoperite cu iarbă-rea.

Nu mult după aceea, s-a întîmplat că la ceasul la care prinsese să pălească lumina unei zile ploioase, Túrin şi oamenii săi s-au adăpostit într-un desiş de stejari-de-piatră; dincolo de desiş, copacii dispăreau, lăsînd locul multor bolovani uriaşi, rezemaţi unii de alţii ori prăbuşiţi de-a valma. Peste tot tăcerea era stăpînă, nu se auzea decît picurul ploii de pe frunze. Dintr-odată, pîndarul a scos un strigăt; sărind în picioare, proscrişii au zărit trei forme înglugate şi învelite în mantii cenuşii, care se furişau printre bolovani. Fiecare ducea în cîrcă un sac greu, dar, în ciuda poverilor, se mişcau cu sprinteneală.

Túrin le-a strigat să se oprească, iar oamenii au ţîşnit pe urmele lor ca nişte ogari; dar formele şi-au văzut mai departe de drum. Şi cu toate că Andróg a tras cîteva săgeţi asupra lor, două s-au făcut nevăzute în umbrele serii. A treia rămăsese ceva mai în urmă, poate din pricină că era mai înceată în mişcări ori mai împovărată decît celelalte; curînd, proscrişii au ajuns-o şi au trîntit-o la pămînt, pironind-o acolo cu mîinile lor neîndurătoare, cu toate că vietatea se zbătea şi muşca asemenea unei sălbăticiuni. Apropiindu-se, Túrin s-a stropşit la oameni, întrebîndu-i:

– Ce-aţi prins acolo? De ce sînteţi atît de fioroşi? E o fiinţă bătrînă şi mică. Ce rău v-a făcut?

– Muşcă, i-a răspuns Andróg, arătîndu-şi mîna însîngerată. E-un orc sau vreo spurcăciune de soiul ăsta. Să-l omorîm!

– O merită din plin, pentru că ne-a dus de nas, a zis altul care luase sacul. N-are aici decît rădăcini şi pietriş.

– Ba uite că are barbă, a zis Túrin. E-un gnom, aşa cred. Ridicaţi-l şi lăsaţi-l să vorbească.

Astfel a apărut Mîm în Povestea Copiilor lui Húrin. S-a ridicat cu greu în genunchi, la picioarele lui Túrin, şi l-a rugat să-i cruţe viaţa.

– Sînt bătrîn şi sărac. Sînt un biet gnom, aşa cum ai zis, nu-s orc. Mîm este numele meu. Stăpîne, nu-i lăsa să mă răpună fără pricină, aşa ca orcii.

Cu toate că i se făcuse milă de fiinţa asta, Túrin i-a zis:

– Cu adevărat pari sărac, Mîm, cu toate că tare ciudat e lucrul ăsta la un gnom; dar îmi vine să cred că noi sîntem şi mai săraci: oameni fără adăpost şi fără prieteni. Dacă ţi-aş spune că nu cruţăm numai din milă, căci la mare ananghie sîntem, ce ne-ai da drept răscumpărare?

– Nu ştiu ce v-ar trebui, stăpîne, a zis Mîm prevăzător.

– La ceasul ăsta, nu mare lucru, i-a răspuns Túrin uitîndu-se amărît în jur, în timp ce ploaia îi cădea în ochi. Un loc ferit de primejdii, unde să putem dormi şi astfel să scăpăm de pădurile astea mustind de apă. Nu mă îndoiesc că tu ai un asemenea loc, unde te adăposteşti.

Mîm s-a codit.

– Am, numai că nu-l pot da drept răscumpărare. Sînt prea bătrîn ca să trăiesc sub cerul liber.

– Te-ai mătorit destul. Andróg a făcut un pas înainte, cu un cuţit în mîna nevătămată. Pe loc îţi scurtez zilele.

– Stăpîne! a strigat Mîm înspăimîntat peste poate. De-mi pierd eu viaţa, s-a dus şi adăpostul vostru; fără Mîm, n-o să-l găsiţi în veci. Să-l dau, mi-e peste poate, dar l-oi împărţi cu voi. E mai încăpător acum, decît a fost odată, atîţia s-au dus pentru totdeauna.

Spunînd acestea, gnomul s-a pus pe plîns.

– Îţi cruţ viaţa, Mîm, a hotărît Túrin.

– Măcar pînă ajungem la bîrlogul lui, nu s-a lăsat Andróg.

Dar Túrin s-a răsucit spre el şi i-a zis:

– Dacă Mîm ne duce la casa lui fără vicleşuguri, şi casa e bună, înseamnă că şi-a răscumpărat viaţa; şi nu va fi răpus de nici un om care mă urmează pe mine. Jur.

Atunci Mîm l-a cuprins pe Túrin pe după genunchi şi a spus:

– Mîm va fi prietenul tău, stăpîne. Am crezut întîi că eşti elf, aşa mi s-a părut după cum ţi-e vorba şi glasul; dar de eşti om, cu atît mai bine. Mîm nu-i iubeşte pe elfi.

– Şi unde, mă rog frumos, e casa aia a ta? a dorit să ştie Andróg. Dacă e ca Andróg s-o împartă cu un gnom, trebuie să fie o casă bună. Pentru că lui Andróg nu-i plac gnomii. Neamul meu venit din Răsărit n-a prea avut lucruri bune de povestit despre seminţia asta.

– Judecă singur după ce vei fi văzut-o, i-a zis Mîm. Numai că aveţi nevoie de lumină pe drum, oameni împiedicaţi ce sînteţi. Mă duc şi mă-ntorc cît ai clipi, ca să vă călăuzesc într-acolo.

– Nu, nu! a strigat Andróg. Doar n-o să-l laşi să facă asta, căpitane? N-o să-l mai vezi pe pişicherul ăsta bătrîn.

– Se-ntunecă, a zis Túrin. Să zicem că ne lasă ceva drept zălog. Tu ce zici, Mîm, rămîne sacul ăsta la noi, cu tot ce-i în el?

Dar la aceste vorbe, gnomul a căzut din nou în genunchi, vădit tulburat, şi le-a spus:

– Dacă Mîm n-ar avea de gînd să se întoarcă, nu s-o întoarce după un sac plin cu rădăcini. O să mă întorc. Lăsaţi-mă să plec!

– Nu te las, i-a retezat-o Túrin. Dacă nu vrei să te desparţi de sacul tău, atunci rămîi aici cu el. Poate că, dacă-ţi petreci o noapte cu noi sub frunziş, o să ne plîngi şi tu de milă.

Dar lui Túrin nu-i scăpase, cum nu le scăpase nici celorlalţi, că Mîm punea pe povara lui un preţ mult mai mare decît părea să merite la o primă vedere.

L-au dus pe bătrînul gnom la tabăra lor jalnică, şi-n timp ce mergeau l-au auzit bolborosind într-un grai ciudat, ce părea înăsprit de o ură străveche; dar cînd i-au legat picioarele, Mîm a tăcut dintr-odată. Iar cei care au stat de strajă în noaptea aceea l-au văzut cum a şezut

tot timpul tăcut şi nemişcat ca o stană, doar ochii fără somn îi sclipeau cercetînd neliniştiţi întunericul.

Înainte să se crape de ziuă, ploaia a încetat şi vîntul a tulburat frunzişul. Zorile au venit mai strălucitoare decît în multe alte dimineţi din urmă şi suflări uşoare de la Miazăzi au limpezit cerul care arăta palid şi senin în aşteptarea răsăritului. Mîm continua să şadă neclintit, de-ai fi zis că-i mort; căci acum pleoapele lui grele coborîseră peste ochi, iar lumina dimineţii îl făcea să apară zbîrcit şi sfrijit de bătrîneţe. Túrin s-a apropiat şi a privit în jos spre el.

– Acum e destulă lumină, i-a zis el.

Atunci Mîm a deschis ochii şi a arătat spre legături; iar cînd i le-au scos, s-a stropşit la ei:

– Ţineţi minte ce vă spun, descreieraţilor! Niciodată să nu-l legaţi pe-un gnom! N-o să v-o ierte. Nu vreau să mor. Dar pentru ce mi-aţi făcut, inima mea clocoteşte. Mă căiesc pentru ce v-am făgăduit.

– Eu nu mă căiesc, i-a întors-o Túrin. Mă vei duce la casa ta. Pînă atunci, nu mai vorbim de moarte. Aşa voiesc *eu*.

Şi-a aţintit privirile în ochii gnomului, dar acesta nu le-a putut îndura; puţini erau cei care puteau înfrunta privirile lui Túrin cînd îşi punea în gînd ceva ori cînd era mînios. Gnomul şi-a ferit ochii şi s-a ridicat în picioare.

– Urmează-mă, stăpîne! a zis el.

– Prea bine! Dar întîi să-ţi mai spun ceva: îţi înţeleg mîndria. Mai bine mori, decît să mai fi legat vreodată.

Mîm i-a dus pînă la locul unde-l prinseseră cu o seară înainte şi a arătat spre apus.

– Acolo-i casa mea! Aş zice că aţi văzut-o adesea, pentru că este înaltă. Îi ziceam Sharbhund, înainte ca elfii să fi schimbat numele la toate cele.

Atunci au văzut că gnomul arăta spre Amon Rûdh, Dealul Pleşuv, al cărui creştet golaş străjuia peste multe leghe ale pustiei.

– L-am zărit, dar niciodată atît de aproape, a zis Andróg. Ce sălaş neprimejdios se poate găsi acolo? Apă e? Sau orice altceva de

care avem trebuință? Îmi vine să cred că-i un vicleșug la mijloc. Cine-a pomenit de oameni care se ascund pe creștetul unui deal?

– Uneori e mai bine să privești pînă departe, decît să pîndești de-aproape, a zis Túrin. Amon Rûdh vede în lung și-n lat. Ei bine, Mîm, voi veni să văd și eu ce-ai să-mi arăți. Cît ne va lua nouă, oamenilor ăstora împiedicați, să ajungem acolo?

– Ziua-ntreagă, pînă-n înserare, a răspuns Mîm.

Ceata a pornit spre apus. Túrin mergea în frunte, cu Mîm lîngă el. După ce au ieșit din pădure, au mers cu fereală, dar ținutul era pustiu și tăcut. Au trecut peste bolovanii rostogoliți și au început să urce; Amon Rûdh se găsea la marginea răsăriteană a înaltului podiș cuprins între văile Sirionului și Narogului, iar de la bărăganul pietros de la poale, pînă-n creștet măsura mai bine de o mie de picioare. Pe partea sa răsăriteană, clina hîrtopită urca încet spre crestele înalte, printre pîlcuri de mesteceni și scoruși; mărăcini vechi de cînd lumea atîrnau din stîncă, spînzurați în rădăcinile lor. Spre poale, povîrnișurile dealului erau împrejmuite cu desișuri de *aeglos;* dar capul cenușiu și abrupt nu era acoperit decît de *seregonul* roșu care învelea stînca.[14]

În după-amiaza tîrzie, proscrișii au ajuns aproape de poalele dealului. Veneau dinspre miazănoapte, așa-i dusese Mîm; lumina soarelui aflat la scăpătat cădea pe creștetul Amon Rûdhului, iar *seregonul* era înflorit.

– Ia uitați-vă! Sus e numai sînge, a strigat Andróg.

– Încă nu, a zis Túrin.

Soarele apunea, lumina dispărea din vîlcele. Dealul se semețea acum înaintea și deasupra capetelor lor; proscrișii se întrebau ce rost avea o călăuză, cînd ținta era chiar acolo, în fața ochilor. Dar pe măsură ce urcau ultimele povîrnișuri abrupte, avîndu-l pe Mîm în frunte, au băgat de seamă că gnomul urma o anumită potecă pe care o deslușea după semne tainice sau poate după deprinderi străvechi. Ba o lua într-o parte, ba în cealaltă, și, privind în jur, proscrișii vedeau că în dreapta și-n stînga lor se căscau vîlcele și

strungi întunecate, sau că pripoarele se prăvăleau în grohotişuri de bolovani mari, iar prăpăstiile şi rupturile se ascundeau sub rugi şi mărăcinişuri. Fără călăuză, s-ar fi opintit şi s-ar fi căţărat zile întregi, ca să dea de-un drum.

Într-un tîrziu au ajuns la o pantă mai abruptă, dar mai netedă. Au trecut pe sub umbra unor scoruşi bătrîni, apoi prin crînguri de *aeglos* tîrîtori: umbrele de-aici erau pline de-o aromă dulce.[15] Pe neaşteptate, s-au pomenit în faţa unui perete de stîncă, drept, neted, înălţîndu-se mult deasupra lor în amurg.

– Asta-i uşa casei tale? a întrebat Túrin. Se spune că gnomii iubesc piatra.

S-a dat mai aproape de Mîm, ca nu cumva gnomul să-i păcălească tocmai acum.

– Nu-i uşa casei, ci poarta ogrăzii, a răspuns Mîm.

Apoi a luat-o la dreapta, spre piciorul stîncii, şi după douăzeci de paşi s-a oprit brusc; Túrin a văzut o crăpătură, în aşa fel tăiată de mîna cuiva ori de trecerea timpului, încît cele două feţe ale peretelui se încălecau, iar între ele se găsea o despicătură ce se adîncea în stîncă, înspre stînga. Intrarea era acoperită de plante care atîrnau prinse în spărturile de deasupra, dar înăuntrul deschizăturii o potecă de piatră urca abrupt în beznă. Se auzea picurînd apa, iar aerul era jilav. Înaintau în şir. În partea de sus, poteca a cotit la dreapta, apoi spre miazăzi, scoţîndu-i printr-un hăţiş de mărăcini, pe un platou verde, unde se pierdea în umbre. Ajunseseră la casa lui Mîm, Bar-en-Nibin-noeg[16], de care numai străvechile poveşti din Doriath şi Nargothrond mai aminteau şi pe care nici un om n-o văzuse vreodată. Dar noaptea cădea, la răsărit cerul se umpluse de stele, încît proscrişii nu-şi puteau da seama ce formă avea acest loc ciudat.

Amon Rûdh avea un creştet: un ditamai dealul, ce se asemăna cu o căciulă de piatră înaltă, cu vîrful teşit şi golaş. În partea dinspre miazănoapte, din el se desprindea un fel de prag, drept şi aproape pătrat, ce nu putea fi văzut de jos. În spatele pragului, creştetul dealului arăta ca un zid, iar de la marginile sale de la apus şi răsărit porneau în jos stînci prăpăstioase. Aici sus se ajungea uşor

doar dinspre miazănoapte, aşa cum veniseră ei, şi numai cei care cunoşteau drumul puteau s-o facă.[17] Poteca ce pornea de la crăpătură dădea curînd într-o pădurice de mesteceni pitici care creşteau în jurul unui iaz limpede, adunat într-o copaie scobită în stîncă. Iazul îşi primea apa de la un pîrîiaş izvorînd din peretele din spatele pragului, şi printr-un canal se vărsa asemenea unui fir alb de tort peste buza apuseană a pragului. Dincolo de cortina copacilor, aproape de pîrîiaş, între două steiuri înalte, se găsea o peşteră. Părea o grotă micuţă, nimic altceva, cu o intrare joasă arcuită şi crăpată; dar dincolo de prag fusese adîncită şi sfredelită, mult înăuntrul dealului, de mîinile migăloase ale Gnomilor Scundaci, în lungii ani în care vieţuiseră acolo, netulburaţi de Elfii Cenuşii din păduri.

Prin noaptea adîncă, Mîm i-a dus pe proscrişi lîngă iazul în care, printre umbrele ramurilor de mesteceni, prinseseră a se oglindi stelele. La gura peşterii, s-a întors şi a făcut o plecăciune în faţa lui Túrin.

– Intraţi, i-a poftit el. Bar-en-Danwedh, Casa Răscumpărării; căci astfel se va numi de-acum încolo.

Túrin însă nu s-a lăsat convins cu una cu două.

– Poate că aşa se va numi. Mai întîi să arunc o privire.

A intrat împreună cu Mîm, iar ceilalţi, văzîndu-şi căpitanul netemător, i-au urmat, chiar şi Andróg, cel care avea cel mai puţin încredere în gnom. Curînd, întunericul a devenit ca de smoală; dar Mîm a bătut din palme şi pe loc a apărut o luminiţă, venind de după un colţ: dintr-un coridor din spatele grotei de la intrare, s-a ivit un alt gnom, aducînd o torţă mică.

– Ha! a făcut Andróg. Nu l-am nimerit. De-asta m-am temut!

Dar Mîm a schimbat cîteva vorbe cu celălalt gnom, în graiul acela aspru al lor, şi, părînd mînios ori tulburat de cele auzite, s-a repezit spre coridor şi a dispărut. Andróg a dat să se ia după el.

– Atacaţi primii! a strigat el. O fi vreun viespar aici, de fiinţe din astea; noroc că-s mici.

– Eu zic că-s numai trei, a spus Túrin şi a pornit în urma lui Mîm; în spatele lui, proscrişii înaintau bîjbîind şi pipăindu-şi drumul cu mîinile pe pereţii aspri. Erau nevoiţi s-o ia brusc ba într-o

parte, ba în cealaltă, pînă cînd, în cele din urmă, o lumină palidă a lucit în faţă, şi iată-i ajunşi într-o sală mică, dar înaltă, slab luminată de felinare ce aninau de lanţuri subţiri atîrnînd din umbra tavanului. Mîm nu era acolo, numai vocea i se auzea şi, luîndu-se după ea, Túrin a dat de uşa unei încăperi aflate în partea cealaltă a sălii. A privit înăuntru şi l-a văzut pe Mîm îngenuncheat pe podea. Lîngă el stătea tăcut gnomul cu torţa; pe laviţa de piatră lipită de peretele opus zăcea un al treilea.

– Khîm, Khîm, Khîm! se tînguia bătrînul gnom, smulgîndu-şi barba.

– Văz că nu toate săgeţile ţi s-au pierdut în vînt, i-a zis Túrin lui Andróg. Doar că n-ai nimerit unde trebuia. Prea uşor te descotoroseşti de săgeţi; poate că n-ai să trăieşti îndeajuns de mult să apuci să înveţi să fii înţelept.

Intrînd încet, Túrin s-a oprit în spatele lui Mîm şi i-a vorbit:

– Care-i necazul, Mîm? Mă pricep cît de cît să tămăduiesc. Îţi pot fi de folos?

Mîm şi-a răsucit capul spre el; în ochi îi ardea o lumină roşie.

– Numai dacă dai timpul înapoi şi apoi reteza mîinile crude ale oamenilor tăi, a răspuns el. Acesta e fiul meu, străpuns de-o săgeată. Acum nu mai poate vorbi. A murit la apusul soarelui. Legăturile voastre m-au împiedicat să-l pot tămădui.

Din nou mila de mult împietrită a năvălit în inima lui Túrin, asemenea apei din stîncă.

– Vai, vai! Dacă mi-ar sta în puteri, aş opri din zbor săgeata. De-acum, casa aceasta cu adevărat se va numi Bar-en-Danwedh, Casa Răscumpărării. De-o fi sau nu să ne statornicim aici, eu îţi rămîn îndatorat; şi dacă va fi vreodată să strîng avere, voi rascumpăra cu aur greu moartea fiului tău şi durerea ta, cu toate că aurul nu-ţi va mai bucura inima.

S-a ridicat Mîm şi l-a privit pe Túrin îndelung. Într-un tîrziu a spus:

– Să fie precum spui! Vorbeşti ca un senior gnom din străvechime; şi tare mă minunez. Mi s-a răcorit inima, chiar dacă nu e bucuroasă. Eu unul îmi voi plăti răscumpărarea: puteţi sălăşlui aici, dacă voiţi. Un singur lucru cer: acela care a slobozit săgeata să-şi

frîngă arcul şi săgeţile şi să le pună la picioarele fiului meu; şi nicicînd să nu mai pună mîna pe vreo săgeată ori să poarte arc. De-o va face, de ele să piară. Astfel îl blestem.

L-a cam luat cu frig pe Andróg auzind blestemul; fără nici o tragere de inimă, şi-a rupt arcul şi săgeţile şi le-a pus la picioarele gnomului mort. Dar cînd a ieşit din încăpere, a aruncat o privire rea lui Mîm şi a mîrîit:

– Blestemul unui gnom nu piere niciodată, aşa se zice; dar şi omului o să-i vină apa la moară. Fie ca gnomul să moară cu o săgeată în grumaz![18]

În acea noapte s-au culcat în sală şi au dormit chinuit, din pricina vaierelor lui Mîm şi ale lui Ibun, celălalt fiu al său. Cînd au încetat acestea, n-ar fi putut spune; dar cînd s-au trezit în cele din urmă, gnomii dispăruseră şi încăperea avea un bolovan pus în dreptul uşii. Ziua era senină şi-n soarele dimineţii proscrişii s-au îmbăiat în iaz şi au pregătit ceva de-ale gurii, din merindele pe care le aveau; şi-n timp ce mîncau, numai ce apare Mîm în faţa lor.

Gnomul a făcut o plecăciune în faţa lui Túrin.

– L-am dus de-aici şi-am împlinit toate datinile, a zis el. Acum zace alături de străbunii săi. Ne întoarcem la viaţa ce ne-a mai rămas, măcar că scurte-s zilele ce ne stau dinainte. Vă place sălaşul lui Mîm? Răscumpărarea e plătită şi primită?

– Da, a răspuns Túrin.

– Atunci totul e al vostru, statorniciţi-vă aici după cum vă este voia. Un singur lucru vă cer: nimeni n-are voie să deschidă încăperea închisă, în afară de mine.

– Să fie precum spui, a zis Túrin. Din cît îmi pare mie, aici sîntem în siguranţă; nu ne-ar prisosi însă nişte hrană şi încă nişte lucruri. Cum vom putea ieşi? Dar mai ales, cum ne vom putea întoarce?

Spre neliniştea lor, Mîm a scos un hohot de rîs gîlgîit, din fundul gîtlejului.

– Te pomeneşti că vă temeţi că v-aţi luat după un paianjen pînă în mijlocul plasei lui? a întrebat el. Mîm nu mănîncă oameni! Şi un paianjen ar avea mult de furcă de s-ar înfrunta cu treizeci de viespi

în acelaşi timp. Vedeţi doar că voi sînteţi înarmaţi, cîtă vreme eu stau aici cu mîinile goale. Nu, voi şi cu mine trebuie să împărţim sălaşul, hrana, focul şi poate că şi alte lucruri. Casa, gîndesc eu, o veţi păzi şi păstra drept o taină pentru binele vostru, chiar şi cînd veţi şti să ieşiţi şi să veniţi înapoi. Cu timpul, veţi învăţa drumurile. Pînă una-alta, vă va fi călăuză Mîm ori Ibun, fiul său.

Túrin a consimţit; i-a mulţumit lui Mîm şi mulţi dintre ciracii săi au fost bucuroşi; căci în soarele dimineţii, şi cu vara în toi, sălaşul gnomului părea de-a dreptul frumos. Numai Andróg era neîmpăcat.

– Cu cît ne vom cunoaşte drumurile mai repede, cu atît va fi mai bine, a spus el. Nicicînd n-am luat cu noi în aventurile noastre un prizonier care să se fîţîie atîta.

În acea zi s-au odihnit, şi-au curăţat armele, şi-au cîrpit veşmintele; merinde mai aveau pentru o zi sau două, plus ce mai punea şi Mîm dintr-ale sale. Le-a dat trei oale mari şi lemne de foc; a mai scos şi un sac din peşteră.

– Pleavă, a zis el. Nu merită nici măcar să le şterpeleşti. Rădăcini sălbatice, nimic altceva.

Dar după ce le-au gătit, rădăcinile s-au dovedit bune de mîncat, aveau gust de pîine; s-au bucurat proscrişii, pentru că de multă vreme nu mai puseseră gura pe pîine, doar ce mai apucaseră să şterpelească de ici de colo.

– Elfii Sălbatici nu ştiu de ele; Elfii Cenuşii încă nu le-au descoperit; iar ăia de peste Mare, care se ţin mîndri, sînt prea mîndri să le caute, a zis Mîm.

– Care le e numele? a vrut să ştie Túrin.

Mîm l-a privit chiondorîş.

– N-au nume decît în graiul gnomilor, pe care nu-l dezvăluim nimănui. Iar pe oameni nu-i învăţăm cum să dea de ele, căci oamenii sînt lacomi şi necumpătaţi şi nu s-ar opri din cules decît după ce vor fi pierit toate; cîtă vreme acum, cînd merg, trec pe lîngă ele ca orbeţii prin pustie. Alta nici că mai aflaţi de la mine; dar vă puteţi înfrupta din prada mea, numai să vorbiţi frumos şi să nu

iscodiți sau să nu șterpeliți. Din nou a scos hohotul acela gîlgîit din gîtlej. Sînt neprețuite, a mai zis el. Mai de preț ca aurul în iarna flămîndă, căci pot fi puse la păstrare precum alunele în scorbura veveriței, iar noi tocmai începusem să ne facem provizii din cele care au apucat să se coacă. Numai că voi sînteți neghiobi de vă închipuiți că n-o să mă lipsesc de un tain mic, de-ar fi ca astfel să-mi salvez pielea.

– I-auzi, a spus Ulrad, care scotocise în sac cînd Mîm fusese luat captiv. Da' cînd a fost s-o faci, n-ai făcut-o; vorbele tale mă minunează cu atît mai mult.

Mîm s-a răsucit spre el și l-a ațintit cu priviri întunecate.

– Tu ești unul dintre neghiobii după care primăvara n-ar jeli dacă ai pieri iarna, i-a spus el. Eu făcusem o făgăduială, prin urmare trebuia să mă întorc, de bunăvoie sau nu, cu sac sau făr' de el, și un om fără de lege și fără de credință n-are decît să creadă ce-o vrea! Dar nu-mi place ca un ticălos să mă despartă cu forța de ce-i al meu – chiar și de-i numai o nojiță. Crezi că nu-mi aduc aminte că mîinile tale au fost printre cele care m-au legat, împiedicîndu-mă să mai pot vorbi cu fiul meu? De cîte ori voi lua pîinea pămîntului din proviziile mele, tu nu vei fi pus la socoteală, iar de vei mînca, o vei face din tainul tovarășilor tăi, nu din al meu.

Zicînd acestea, Mîm a plecat; dar Ulrad, care se pierduse cu firea în fața mîniei lui, atît a așteptat ca să spună:

– Ce vorbe mărețe! Numa' că pișicherul ăsta bătrîn are și altele în sacul ăla al lui, asemenea la formă cu rădăcinile, dar mai tari și mai grele. Te pomenești că s-o mai găsi în sălbăticie și altceva pe lîngă pîinea pămîntului, nedescoperit de elfi și despre care oamenilor nu le este îngăduit să afle![19]

– Poate, a zis Túrin. Măcar un lucru tot l-a spus adevărat gnomul, anume că ești neghiob. De ce trebuie să dai glas gîndurilor tale? Dacă vorbele frumoase îți stau în gît, mai de folos ne este la toți să-ți ții gura.

Ziua a trecut liniștită, fără ca vreunul dintre proscriși să dorească să se departeze de sălaș. Túrin s-a tot plimbat pe pajiștea verde a pragului, măsurînd-o dintr-o margine în alta; se uita ba spre răsărit, ba spre apus, ba spre miazănoapte, minunîndu-se de cît de

departe puteau desluşi privirile sale în văzduhul acela limpede. La miazănoapte cînd căta, zărea codrul Brethil acoperind cu verdeaţa sa pantele dealului Amon Obel, aflat în mijlocul său; într-acolo îi erau atrase mereu privirile, fără să ştie de ce: căci inima lui tînjea, mai curînd, după meleagurile aflate ceva mai la apus, unde i se părea că, la multe leghe depărtare, unde cerul se îngemăna cu pămîntul, desluşeşte Munţii Umbrei, zidurile casei sale. În amurg, Túrin şi-a întors privirile către apus, la ceasul în care soarele se rostogolea roşu peste coastele îndepărtate, iar Valea Narog se adîncea în neguri.

Astfel a început viaţa lui Túrin, fiul lui Húrin, în sălile lui Mîm, în Bar-en-Danwedh, Casa Răscumpărării.

Pentru povestea lui Túrin, de la venirea sa în Bar-en-Danwedh și pînă la căderea fortăreței Nargothrond, vezi Silmarillion, *pp. 288–302, și Anexa la* Narn i Hîn Húrin, *pg. 214 mai jos.*

Întoarcerea lui Túrin în Dor-lómin

Într-un tîrziu, istovit de graba cu care mersese și de drumul lung (patruzeci de leghe – poate chiar mai multe – străbătuse fără odihnă), Túrin a ajuns odată cu primele înghețuri ale iernii la iazurile Ivrin, unde se tămăduise înainte. Acum se preschimbaseră într-o mlaștină înghețată, din care nu mai putea să-și stîmpere setea.

Și a mers mai departe, pînă la curmăturile ce duceau în Dor-lómin;[20] ninsoarea cădea nemiloasă dinspre Miazănoapte, drumurile erau toate primejdioase și înghețate. Cu toate că trecuseră douăzeci și trei de ani de cînd străbătuse pentru prima oară acea cale, îi rămăsese adînc întipărită în inimă, atît de mare fusese durerea ce-i îngreunase fiecare pas care-l dusese tot mai departe de Morwen. Iată că acum se întorcea în sfîrșit pe meleagurile copilăriei sale. Pustii și neprimitoare i s-au înfățișat; puținii oameni care mai trăiau acolo erau necioppliți; vorbeau graiul aspru al Răsăritenilor, pe cînd vechiul grai era vorbit doar de slugi ori de dușmani.

Túrin mergea cu băgare de seamă, ursuz, cu gluga trasă peste ochi; într-un tîrziu, a ajuns la casa pe care o căuta. Rece și întunecată era; prin preajmă, nici țipenie; căci Morwen plecase, iar Brodda Veneticul (cel care o luase cu de-a sila de soață pe Aerin, rubedenia lui Húrin) îi prădase casa, luînd tot ce mai rămăsese din avutul lui Morwen și din servitori. Casa lui Brodda se găsea în vecinătatea vechii gospodării a lui Húrin, și-ntr-acolo s-a îndreptat Túrin, sfîrșit de drumul lung și de amărăciune, și a cerut găzduire; a fost primit, căci Aerin izbutise să mai păstreze ceva din vechile obiceiuri ale omeniei. I s-a făcut loc lîngă un foc, printre servitori și printre cîțiva pribegi aproape la fel de mohorîți la chip și de istoviți ca și el; iar Túrin i-a întrebat ce se mai întîmpla prin țară.

La aceasta, oamenii au tăcut, cîţiva s-au retras mai la o parte, privindu-l chiondorîş pe străin. Numai un pribeag, care se sprijinea într-o cîrjă, i-a zis:

– Jupîne, dacă ai poftă să vorbeşti în graiul străvechi, fă-o mai încet şi nu cere să afli ce se întîmplă. Vrei să te alegi cu o cotonogeală pe cinste, ca orice pungaş, ori să fii luat drept iscoadă şi să atîrni în laţ? După cum arăţi, poţi fi şi una, şi alta. Adicătelea – a continuat bătrînul, apropiindu-se şi susurîndu-i lui Túrin în ureche – unul din acel neam cumsecade de demult, care a venit dimpreună cu Hador în zilele de aur, înainte ca scăfîrliile să fie acoperite de păr de lup. Sînt p-aici şi din ăştia, e drept c-au ajuns cerşetori şi sclavi, şi de n-ar fi Doamna Aerin, n-ar avea parte nici de focul ăsta, nici de un colţuc de pîine. Dar mata de unde vii, şi ce veşti ai vrea să afli?

– Era pe vremuri o domniţă, se numea Morwen, a răspuns Túrin, pe-atunci locuiam în casa ei. După ce-am bătut pămîntul în lung şi-n lat, m-am întors, aşteptîndu-mă să fiu întîmpinat cu bucurie, şi uite că n-am mai găsit nici foc, nici suflet de om.

– De mai bine de-un an nu mai e urmă de viaţă acolo, a răspuns bătrînul. Dar şi focul, şi oamenii s-au împuţinat în casa aia de cînd cu războiul nimicitor; domniţa se trăgea din neamu' ăla vechi – mă îndoiesc că ştii asta –, văduva lui Húrin, fiul lui Galdor, era ea. De ea n-au îndrăznit să se atingă, atît de tare îi înspăimînta; mîndră şi frumoasă ca o regină, înainte ca durerea să o macine. Ziceau despre ea că-i vrăjitoare şi se fereau din calea ei. Auzi vorbă, vrăjitoare: care va să zică, „prietena elfilor", aşa s-ar numi asta în graiul cel nou. Dar au prădat-o. Nu o dată ar fi flămînzit ea şi fiica ei, de n-ar fi fost Doamna Aerin. Ea le-a ajutat în taină, aşa se povesteşte, şi de multe ori a fost snopită în bătăi de necioplitul Brodda, bărbatul ei cu de-a sila.

– Iar de-un an şi mai bine încoace? a întrebat Túrin. Au murit, au fost luate în robie, sau ce? Le-au atacat orcii?

– Prea bine nu se ştie, a răspuns bătrînul. A plecat cu fiica ei; dar Brodda ăsta i-a prădat casa şi-a luat tot ce-a mai găsit. Pînă şi pe ultimul cîine l-a luat, iar mîna de oameni ce mai rămăsese din neamul ei au căzut în robie; fără doar de aceia care-au apucat-o pe

drumul bejeniei, aşa ca mine. Ani fără număr am slujit-o, iar mai înainte, pe Stăpînul cel Mare, eu Sador Ologul: de n-ar fi fost un topor blestemat în pădure, de mult de tot, aş zăcea şi eu acum în Gorganul cel Mare. Parcă ieri a fost ziua în care băiatul lui Húrin a fost trimis de-acasă, şi cum mai plîngea; şi ea la fel, după ce-a plecat băiatul. S-a dus în Regatul Ascuns, aşa se zice.

Dintr-odată bătrînul a tăcut, aruncîndu-i o privire neîncrezătoare lui Túrin.

– Sînt bătrîn, a zis el. Nu mă lua în seamă! O fi plăcut să stau la taclale în graiul de demult cu cineva care-l vorbeşte la fel de frumos ca-n vremurile apuse, dar cele de-acum sînt ticăloase, şi trebuie să fim cu ochii-n patru. Nu toţi cei care vorbesc graiul cel frumos au şi inimile frumoase.

– Aşa e, a zis Túrin. Inima mi-e încrîncenată. Dar de te temi c-oi fi vreo iscoadă de la Miazănoapte sau de la Răsărit, înseamnă că nu te-ai înţelepţit cîtuşi de puţin, Sador Labadal.

Bătrînul l-a privit cu gura căscată; apoi, tremurînd tot, i-a spus:

– Să ieşim! E mai frig, dar mai sigur. Vorbeşti prea tare, iară eu prea mult, pentru încăperea unui Răsăritean.

Ajunşi în ogradă, bătrînul l-a prins pe Túrin de mantie.

– Zici că ai trăit în casa aceea cu mult timp în urmă. Stăpîne Túrin, fiu al lui Húrin, de ce-ai venit înapoi? Mi s-au deschis ochii, la fel şi urechile, în sfîrşit; ai vocea tatălui dumitale. Numai băietanul Túrin îmi spunea aşa, Labadal. Dar nu în batjocură: eram prieteni buni şi veseli la acea vreme. Ce caută el aici, acum? Puţini am rămas; sîntem bătrîni, arme n-avem. Mai fericiţi sînt cei din Marele Gorgan.

– N-am venit cu gînd de bătălie, a spus Túrin, cu toate că vorbele tale, Labadal, mă-ndeamnă să mă gîndesc la asta. Bătălia însă mai trebuie să aştepte. Am venit să le caut pe Doamna Morwen şi pe Nienor. Ce poţi să-mi spui? Iute!

– Puţine, stăpîne, a răspuns Sador. Au plecat pe-ascuns. Se zvonea printre noi că le-a trimis vorbă Stăpînul Túrin; căci nu ne îndoiam că în toţi anii ce trecuseră ajunsese înalt în rang, rege sau senior undeva pe meleagurile de la miazăzi. Dar, din cîte văd, nu-i aşa.

– Nu-i aşa. Am fost senior într-o ţară de la miazăzi, acum sînt doar un pribeag. Însă nu eu am trimis vorbă să vină la mine.

– Atunci nu ştiu ce să-ţi spun. Mă gîndesc c-o şti Doamna Aerin. Ea ştie de toate planurile mamei dumitale.

– Cum pot să ajung la ea?

– Nici asta nu ştiu. Chiar de i-am putea trimite vorbă, ar plăti scump dacă ar fi prinsă şuşotind în prag cu un vagabond pribeag din neamul celor asupriţi. Iar un cerşetor ca tine n-ajunge prea departe, de vrea să străbată sala spre masa stăpînilor, c-au şi pus Răsăritenii labele pe el şi-l bat de-i zboară fulgii, dacă nu şi mai rău.

Túrin s-a aprins de mînie auzind acestea.

– Spui că nu-i îngăduit să străbat sala lui Brodda şi c-or să mă ciomăgească? a strigat el. Ia, hai să vedem!

A intrat în sală, şi-a dat jos gluga de pe cap şi, îmbrîncind tot ce-i stătea în cale, s-a îndreptat spre masa la care şedeau stăpînul casei şi soaţa lui, dimpreună cu alţi mai-mari Răsăriteni. Unii dintre ei s-au repezit să-l prindă, însă el i-a trîntit la pămînt şi a strigat:

– Nu-i nimeni stăpîn aici, ori e-o vizuină de orci? Unde-i stăpînul?

Atunci Brodda s-a ridicat furios.

– Eu conduc această casă.

Dar înainte să apuce să mai spună ceva, Túrin i-a zis:

– Înseamnă că n-ai deprins datina omeniei, pe care-o avea această ţară înainte să vii tu. Aşa-i obiceiul bărbaţilor în ziua de azi, să-şi lase slugile să batjocorească rubedeniile soaţelor lor? Căci eu rubedenie sînt, şi-am o solie pentru Doamna Aerin. Mă laşi să mă apropii slobod, ori mă apropii cum voi crede de cuviinţă?

– Apropie-te, a zis Brodda, mustrîndu-şi supuşii; dar Aerin a pălit dintr-odată.

Túrin s-a apropiat cu paşi mari de masă, s-a oprit în faţa ei şi a făcut o plecăciune.

– Cu iertare să-mi fie, doamnă Aerin, că vin aşa, pe nepusă masă; dar solia mea nu poate să mai aştepte şi drum lung am bătut pentru ea. Le caut pe Morwen, Doamna din Dor-lómin, şi pe Nienor, copila ei. Le-am găsit casa pustie şi jefuită. Ce-mi poţi spune?

– Nimic, a zis Aerin, cuprinsă de o teamă cumplită, căci Brodda n-o scăpa din ochi. Nimic mai mult decît că a plecat.

– Nu cred, a zis Túrin.

Atunci Brodda s-a repezit de după masă, roşu de furie aghesmuită.

– De-ajuns! a strigat el. N-am să îngădui ca vorbele soţiei mele să fie tăgăduite de-un cerşetor care vorbeşte graiul slugilor. Nimeni n-a auzit de vreo Doamnă din Dor-lómin. Cît despre Morwen, era una din neamul ăla de sclavi, şi-a fugit aşa cum fug sclavii: fă şi tu la fel, repejor, dacă nu vrei s-ajungi în ştreang.

Túrin a sărit la Brodda, şi-a tras din teacă sabia neagră, l-a prins pe Brodda de păr şi i-a smucit capul pe spate.

– Nimeni să nu se clintească, a spus el, altfel unde-i stau picioarele acolo o să-i stea şi capul! Doamnă Aerin, îţi mai cer încă o dată iertare dacă mi-a putut trece prin minte că necioplitul ăsta s-a purtat vreodată cu tine altfel decît rău. Acum spune-mi, şi nu-mi ascunde nimic! Oare nu-s eu Túrin, Seniorul din Dor-lómin? Vrei să-ţi poruncesc?

– Porunceşte-mi, a răspuns ea.

– Cine a prădat casa lui Morwen?

– Brodda.

– Cînd a fugit Morwen, şi-ncotro?

– Au trecut un an şi trei luni de-atunci, a zis Aerin. Stăpînul Brodda şi alţi cîţiva venetici de la Răsărit, care se află aici, au asuprit-o fără milă. De multă vreme fusese rugată să plece în Regatul Ascuns; în cele din urmă a plecat. Căci meleagurile pînă acolo fuseseră ferite o vreme de rău, se zice că mulţumită vitejiei Sabiei Negre din ţara aceea de la miazăzi; dar acum s-a sfîrşit. S-a dus să-şi caute fiul care o aştepta acolo. Dar dacă tu eşti acela, atunci mă tem că totul e anapoda.

Túrin a izbucnit într-un rîs amar.

– Anapoda? Anapoda? a strigat el. Că bine zici: la fel de sucit ca şi Morgoth!

Şi dintr-odată l-a cuprins o furie neagră; ochii i s-au limpezit şi ultimele fire ale vrajei lui Glaurung, ce-l ţinuseră legat, s-au slobozit, iar Túrin a priceput minciunile cu care fusese îmbrobodit.

– Am fost oare momit să vin încoace ca să-mi găsesc o moarte ruşinoasă, tocmai eu care puteam măcar să mor vitejeşte în faţa Porţilor fortăreţei Nargothrond?

Şi din noaptea ce înconjura casa i s-a năzărit că aude strigătele lui Finduilas.

– N-o să pier eu primul aici! a strigat Túrin.

L-a înşfăcat pe Brodda şi, cu forţa ce i-o dădeau suferinţa sa cumplită şi mînia, l-a ridicat în văzduh şi l-a scuturat ca pe un cîine.

– Morwen din neamul sclavilor, aşa ai zis? Pui de venetic, banditule, sclav al sclavilor!

L-a azvîrlit pe Brodda cu capul înainte, de-a latul mesei, chiar în faţa unui Răsăritean care se ridicase să-l atace pe Túrin.

În cădere, Brodda şi-a frînt gîtul; iar Túrin s-a repezit după servitorii lui şi a mai răpus trei care, prinşi fără arme, se făcuseră mici de frică. S-a iscat zarvă mare în sală. Răsăritenii care se aflau acolo l-ar fi înfruntat pe Túrin, dar se mai găseau acolo mulţi alţii, dintre vechii locuitori ai Dor-lóminului: vreme îndelungată fuseseră slugi supuse, dar acum şi-au părăsit locurile, strigînd răzvrătiţi. Curînd, în sală s-a încins lupta, şi cu toate că răzvrătiţii nu aveau la ei decît cuţite de carne şi alte asemenea unelte pe care apucaseră să pună mîna ca să se apere de pumnale şi săbii, mulţi au pierit curînd şi dintr-o tabără şi din cealaltă, înainte ca Túrin să sară între ei şi să-i căsăpească pe ultimii Răsăriteni rămaşi în sală.

Istovit, Túrin s-a rezemat de un pilastru; focul furiei sale se transformase în cenuşă. Dar bătrînul Sador s-a tîrît pînă la el şi i-a cuprins genunchii. Era rănit de moarte.

– De trei ori cîte şapte ani, dacă nu şi mai mult, au trecut, lungă mi-a fost aşteptarea pentru această clipă, a spus el. Dar acum te du, stăpîne, te du! Te du şi nu te mai întoarce, decît dacă aduci armie cu tine. Or să ridice întreaga ţară împotriva ta. Mulţi au scăpat de-aici cu fuga. Te du, altfel aici vei sfîrşi. Cu bine!

Atît a mai apucat să spună, apoi a alunecat pe podea şi şi-a dat sufletul.

– Adevărul vorbelor de pe urmă, a zis Aerin. Ai aflat ce-ai vrut să ştii. Acum dispari repede! Dar mai întîi du-te la Morwen, să-i

aduci mîngîiere, altfel nu-ţi voi ierta niciodată prăpădul pe care l-ai făcut aici. O fi fost viaţa mea rea, dar, din pricina nestăpînirii tale, zilele mele sînt de-acum numărate. Veneticii s-or răzbuna pentru astă noapte pe toţi care am fost aici. Pripite îţi sînt faptele, fiu al lui Húrin, de parcă ai fi tot copilandrul pe care-l ştiam eu.

– Şi slabă eşti de inimă, Aerin, fiică a lui Indor, aşa cum erai şi pe vremea cînd îţi spuneam mătuşă şi cînd te speria pînă şi un cîine burzuluit. Ar fi trebuit să trăieşti într-o lume mai blîndă. Dar vino cu mine! Te voi duce la Morwen.

– Zăpada acoperă pămîntul, îmi trece de cap de adîncă ce e, a răspuns ea. Aş pieri în sălbăticie cu tine, la fel de iute ca şi de mîinile sălbaticilor Rasariteni. Nu poţi îndrepta ce-ai stricat. Te du! De rămîi, o să fie şi mai rău, şi-o vei îndurera şi mai mult pe Morwen, fără nici un rost. Te du, din suflet te rog!

Túrin a făcut o plecăciune adîncă în faţa ei, s-a răsucit pe călcîie şi a părăsit sala lui Brodda; în urma lui au pornit de îndată toţi răsculaţii care se mai simţeau în putere. Au fugit în munţi, căci unii dintre ei cunoşteau bine potecile din pustie, şi au binecuvîntat zăpada ce cădea şi le acoperea urmele. Astfel, cu toate că vînarea lor a început destul de curînd după aceea, oameni şi cîini şi nechezături de cai umplînd locurile şi văzduhul, fugarii au reuşit să scape în munţii de la miazăzi. Uitîndu-se mai apoi în urmă, au zărit o lumină roşie în depărtare, în ţara pe care o părăsiseră.

– Au dat foc la casă, a zis Túrin. De ce oare au făcut asta?

– Au dat foc? Nu, stăpîne: ea trebuie să fi fost, a răspuns un fugar, pe nume Asgon. Mulţi războinici nu ştiu să citească ce zace în spatele răbdării şi tăcerii. Ea ne-a făcut mult bine, plătind scump pentru aceasta. Inima nu-i era cîtuşi de puţin slabă, iar răbdarea are şi ea un sfîrşit în cele din urmă.

Cîţiva dintre cei mai voinici, care puteau îndura iarna, au rămas cu Túrin şi l-au dus, pe cărări doar de ei ştiute, la un adăpost în munţi, o peşteră a proscrişilor şi a fugarilor; de aceea se găseau acolo şi provizii din belşug. Au aşteptat în peşteră pînă s-a potolit ninsoarea, după care i-au dat lui Túrin merinde şi l-au dus la o trecătoare aproape neumblată, ce ducea spre miazăzi, în Valea

Sirionului, unde zăpada nu ajunsese. Pe drumul de coborîre şi-au luat rămas-bun unii de la alţii.

– Rămîi cu bine, Senior al Dor-lóminului, a zis Asgon. Dar să nu ne dai uitării. De-acum vom fi vînaţi fără răgaz; iar neamul oamenilor-lupi va fi şi mai sîngeros, din pricina venirii tale. Aşa că du-te şi nu te mai întuma, fără doar dacă vii cu armie, să ne eliberezi. Cu bine!

Sosirea lui Túrin în Brethil

Iar Túrin a coborît spre Sirion, cu mintea chinuită de gînduri. I se părea lui că, dacă înainte avusese de ales între două rele, acum erau trei, la cele vechi adăugîndu-se şi poporul său asuprit care-l chema şi căruia el nu făcuse altceva decît să-i sporească suferinţa. O singură mîngîiere avea Túrin: nu se mai îndoia că Morwen şi Nienor ajunseseră de mult în Doriath, iar drumul le fusese ferit de primejdii numai mulţumită vitejiei Sabiei Negre din Nargothrond. În sinea lui îşi spunea: „Unde în alt loc mai bun le-aş fi putut adăposti, dacă aş fi ajuns mai din vreme? De s-o frînge şi Brîul lui Melian, atunci totul se va sfîrşi. Mai bine aşa cum s-au brodit acum lucrurile; căci prin furia şi pripeala mea nu fac decît să aduc înnegurare oriunde m-aş afla. Să le ţină Melian la ea! Ci eu le voi lăsa în pace, ferite de umbră, măcar o vreme."

Dar prea tîrziu s-a pornit Túrin s-o caute pe Finduilas, răscolind codrii de la poalele munţilor Ered Wethrin, sălbăticit şi pîndar asemenea unei fiare; toate drumurile le-a cercetat, care duceau spre miazănoapte, la Trecătoarea Sirion. Prea tîrziu. Urmele fuseseră spălate de ploi şi zăpadă. Dar aşa s-a făcut că, luînd-o de-a lungul rîului Teiglin la vale, Túrin s-a întîlnit cu cîţiva dintre oamenii Poporului lui Haleth, din Codrul Brethil. Războiul îi secerase, împuţinîndu-le rîndurile, iar cei rămaşi, o mînă de suflete, trăiau neştiuţi de nimeni la adăpostul unei palisade, pe Amon Obel, în inima codrului. Ephel Brandir se numea acel loc; căci Brandir, fiul lui Handir, era acum căpetenia lor, după ce tatăl lui pierise răpus. Brandir nu era un om potrivit pentru războaie, din pricină că era

olog de un picior pe care şi-l frînsese în copilărie, într-o împrejurare nefericită; avea şi o fire tare blîndă, iubind mai degrabă lemnul şi nu fierul, şi ştiinţa despre tot ceea ce creştea sub pămînt, mai curînd decît despre orice altceva.

Dar unii dintre pădurenii aceştia încă îi vînau pe orci la hotarele ţinutului lor; aşa s-a făcut că atunci cînd Túrin a ajuns în acele locuri, a auzit zvon de încleştare. A grăbit pasul, s-a furişat cu băgare de seamă printre copaci şi a văzut o ceată mică de oameni, înconjurată de orci. Oamenii se apărau cu disperare, stînd cu spatele la un pîlc de copaci care creşteau stingheri, în mijlocul unei poieni; dar orcii erau mulţi la număr, încît bieţii pădureni nu prea aveau cum să scape dacă nu-i ajuta cineva. Pitit în desiş, fără să-l vadă careva, Túrin s-a apucat să facă o hărmălaie cumplită, cu bufnituri de picioare şi trosnet de crengi rupte, ca apoi să strige în gura mare, de-ai fi zis că se afla în fruntea unei adevărate armii.

– Aha! Aici mi-erau! Veniţi după mine! La atac, ucideţi tot ce puteţi!

Auzindu-l, mulţi dintre orci s-au uitat peste umăr, cuprinşi de spaimă; dintr-un salt, Túrin a fost în poiană, făcînd semn cu mîna ca pentru a-i îndemna şi pe ceilalţi din urmă, iar tăişurile Săbiei Gurthang au scăpărat asemenea unei flăcări în mîna lui. Prea bine cunoşteau orcii lama aceea, încît, înainte ca Túrin să ajungă în mijlocul lor, ei s-au şi împrăştiat şi au rupt-o la fugă. Pădurenii i s-au alăturat şi împreună i-au vînat pe orci, împingîndu-i în rîu: puţini au izbutit să iasă pe malul celălalt.

În cele din urmă, oamenii s-au oprit pe mal şi Dorlas, căpetenia pădurenilor, a spus:

– Iute eşti la vînătoare, jupîne; dar ciracii nu se grăbesc să te urmeze.

– Altfel stă treaba, i-a răspuns Túrin: alergăm cu toţii ca şi cînd am fi unul singur şi cu nici un chip nu ne despărţim.

Oamenii din Brethil au început să rîdă.

– Păi, unul singur de-alde tine face cît o armie întreagă. Îţi sîntem datori mii de mulţumiri. Dar cine eşti tu, şi ce faci aici?

– Îmi fac treaba pe care o ştiu face, adică să răpun orci, a zis Túrin. Şi sălăşluiesc acolo unde am treabă. Sînt Sălbaticul din Păduri.

– Atunci vino de sălăşluieşte cu noi, au zis ei. Căci noi în păduri ne avem sălaşurile şi ne trebuie oameni pricepuţi. Vei fi primit cu braţele deschise!

Túrin le-a aruncat o privire ciudată şi a zis:

– Să mai fi rămas suflete pe lumea asta, care să nu se teamă că voi pogorî umbra peste uşile lor? Prieteni, mai am o misie dureroasă de îndeplinit: s-o caut pe Finduilas, fiica lui Orodreth din Nargothrond, sau măcar să aflu ce s-a ales de ea. Vai şi-amar! Multe săptămîni au trecut de cînd a fost luată din Nargothrond, dar tot trebuie să mă duc şi s-o caut.

Oamenii l-au privit cu milă, iar Dorlas a spus:

– Nu o mai căuta. Căci o oaste de orci a venit dinspre Nargothrond spre Trecerea peste Teiglin: aflasem despre ea cu mult înainte, din pricină că înaintau foarte încet, ducînd cu ei mulţi prizonieri. Atunci ne-am gîndit să dăm şi noi micul nostru atac în război, astfel că i-am înconjurat pe orci din toate părţile, cu toţi arcaşii pe care izbutisem să-i strîngem, nădăjduind să-i putem elibera pe prizonieri. Dar, vai! de cum au fost atacaţi, orcii aceia ticăloşi i-au ucis pe captivi, întîi pe femei, iar pe fiica lui Orodreth au pironit-o de-un copac, cu o suliţă.

Túrin a rămas ca trăsnit.

– De unde ştiţi că ea era? a întrebat el.

– Pentru că mi-a vorbit, înainte să moară, a răspuns Dorlas. Era limpede că privirea ei căuta pe cineva pe care-l aştepta şi mi-a zis aşa: „Mormegil. Spuneţi-i lui Mormegil că Finduilas este aici". Altceva n-a mai spus. Acelea fiind ultimele ei cuvinte, am înmormîntat-o acolo unde a murit. Zace într-un gorgan, lîngă Teiglin. Să fi trecut o lună de-atunci.

– Duceţi-mă acolo, le-a cerut Túrin; şi ei l-au dus la o colină în apropiere de Trecerea peste Teiglin. S-a întins Túrin pe pămînt şi o întunecime l-a cuprins, încît oamenii l-au crezut mort. Dorlas s-a

aplecat asupra lui, l-a privit cu băgare de seamă, apoi s-a întors către oamenii săi și a spus:

– Prea tîrziu! Mare păcat. Aici zace însuși Mormegil, marele căpitan din Nargothrond. După sabie ar fi trebuit să-l recunoaștem, așa cum au făcut orcii.

Căci Săbiei Negre de la Miazăzi i se dusese faima în lung și-n lat, pînă și în inima codrului.

L-au ridicat cu venerație și l-au purtat pînă la Ephel Brandir; iar Brandir a ieșit în întîmpinarea lor și s-a minunat de năsălia pe care-l duceau. Dar cînd a dat la o parte acoperămîntul de pe trup, s-a uitat la chipul lui Túrin, fiul lui Húrin; și o umbră întunecată i-a cuprins inima.

– Vai, oameni cruzi ai lui Haleth! a strigat el. De ce ați împiedicat moartea să-l ia pe omul ăsta? V-ați chinuit să aduceți pîn-aici ultimul blestem al neamului nostru.

Dar pădurenii i-au zis:

– Nicidecum, acesta este Mormegil din Nargothrond[21], un mare casap de orci, și de mult folos ne va fi dacă va trăi. Și chiar de n-ar fi așa, cum am putea lăsa leșul unui om lovit de durere să zacă de izbeliște?

– Cu adevărat n-ați putea, a consimțit Brandir. Soarta a vrut să fie altfel.

Și l-a luat pe Túrin în casa lui și l-a îngrijit.

Dar cînd Túrin a izbutit într-un tîrziu să alunge întunecimea, venise primăvara; s-a trezit și a văzut soarele luminînd mugurii verzi. Și dintr-odată s-a redeșteptat în el curajul Casei lui Hador, și s-a ridicat Túrin în capul oaselor, spunînd în sinea lui: „Toate faptele mele și zilele de odinioară mi-au fost întunecate și pline de ticăloșie. Iată că a venit o zi nouă. Aici mă voi statornici în pace și mă voi lepăda și de nume, și de neam; și voi lăsa în urmă umbra, sau măcar voi încerca să n-o arunc peste cei pe care-i iubesc."

Astfel că și-a luat un nume nou, zicîndu-și Turambar, care în graiul Elfilor Nobili însemna Stăpînul Destinului; și a trăit el printre pădureni, fiind iubit de ei, iar el i-a rugat să-i dea uitării numele de odinioară și să-l socotească drept unul dintre ei, născut

în Brethil. Numai că schimbîndu-şi numele n-a însemnat şi că îşi schimbase năravul pe de-a-ntregul, ori că uitase de vechile lui păsuri împotriva servitorilor lui Morgoth; cînd şi cînd pornea la vînătoare de orci, însoţit de cîţiva care gîndeau asemenea lui, cu toate că treaba asta nu-i plăcea defel lui Brandir. Căci el dorea să păzească obştea mai curînd tăinuind-o şi fără zarvă.

– Mormegil nu mai este, spunea el, dar teamă mi-e ca semeţia lui Turambar să nu stîrnească mînia duşmanilor împotriva codrului Brethil!

Aşa că Turambar şi-a pus sabia neagră deoparte şi nu a mai luat-o cu sine la luptă, mînuind de-acum numai arcul şi săgeata. Pe orci însă nu-i lăsa nicicum să se apropie de Trecerea peste Teiglin ori de măgura în care zăcea Finduilas. Haudh-en-Elleth a fost numită acea măgură, Gorganul Fecioarei Elfe, şi curînd orcii s-au învăţat să se teamă de acel loc şi să-l ocolească. Dar Dorlas i-a spus lui Turambar:

– Ţi-ai lepădat numele, tu însă tot Sabia Neagră ai rămas; oare nu-i adevărat ce se zvoneşte, cum că Sabia Neagră era fiul lui Húrin din Dor-lómin, senior al Casei lui Hador?

Turambar i-a răspuns:

– Aşa am auzit şi eu. Dar nu o spune şi altora, te rog mult, ca pe un prieten ce-mi eşti.

Călătoria lui Morwen şi a lui Nienor în Nargothrond

După trecerea Iernii Crunte, în Doriath au sosit noi veşti despre Nargothrond. Le aduseseră cîţiva care scăpaseră din atacul asupra fortăreţei şi reuşiseră să supravieţuiască iernii în sălbăticie, iar acum veniseră să caute adăpost la Thingol şi străjerii de la hotare îi aduseseră în faţa Regelui. Unii spuneau că toţi duşmanii se retraseseră la miazănoapte, alţii că Glaurung încă mai sălăşluia în sălile lui Felagund; mai erau cei care ziceau că Mormegil fusese răpus; cîţiva vorbeau cum că Mormegil fusese vrăjit de Dragon şi rămăsese în fortăreaţă, preschimbat în stană. Dar cu toţii spuneau

că în Nargothrond se știuse tot timpul că Sabia Neagră nu era altcineva decît Túrin, fiul lui Húrin din Dor-lómin.

Auzind aceasta, Morwen și Nienor au fost cuprinse de o spaimă și o durere cumplite. Și a spus Morwen:

– Îndoiala asta este lucrarea lui Morgoth! Oare nu ne e dat să aflăm adevărul și astfel să știm la ce ne putem aștepta mai rău?

Chiar și Thingol dorea să afle mai multe despre soarta fortăreței Nargothrond și se gîndea să trimită într-acolo cîteva iscoade, numai că el credea că Túrin fusese ucis, ori, daca nu murise, nimeni nu l-ar mai fi putut salva; și nu vroia cu nici un chip să trăiască ceasul în care Morwen ar fi aflat crudul adevăr dincolo de orice îndoială. Astfel că i-a spus:

– Treaba asta e tare primejdioasă, Doamnă din Dor-lómin, trebuie să cumpănim. Îndoiala poate într-adevăr fi lucrarea lui Morgoth, vrînd să ne facă să ne pripim.

Dar Morwen, pradă deznădejdii, i-a strigat:

– Pripeală, domnul meu! Dacă fiul meu rătăcește flămînd prin codri, dacă zace în lanțuri undeva, dacă leșul lui a rămas neînmormîntat, atunci crede-mă că mă voi pripi. N-aș irosi nici o clipă ca să mă duc să-l caut.

– Doamnă din Dor-lómin, a zis Thingol, fiul lui Húrin nu și-ar dori așa ceva. El s-ar gîndi că aici ești mai la adăpost decît în oricare alt meleag de pe acest pămînt, aici, în grija lui Melian. De dragul lui Húrin și al lui Túrin, nu te voi lăsa să rătăcești cine știe pe unde în vremurile astea pline de primejdii.

– Pe Túrin nu l-ai împiedicat să dea piept cu primejdia, dar pe mine vrei să mă ții departe de el, a țipat Morwen. În grija lui Melian! Da, o prizonieră a Brîului. Multă vreme am pregetat pînă să pășesc înăuntrul Brîului, iar acum mă căiesc.

– Doamnă din Dor-lómin, i-a zis Thingol, dacă astfel ți-e vorba, atunci să știi: Brîul este deschis. Liberă ai venit aici, liberă vei sta – ori vei pleca.

Melian, care tăcuse în tot acest timp, i-a spus:

– Nu te duce, Morwen. Adevărat ai spus: îndoiala aceasta de la Morgoth vine. Dacă pleci, pleci pentru că așa vrea el.

– Teama de Morgoth nu mă va opri să urmez chemarea neamului meu, a răspuns Morwen. Dar dacă te temi pentru viaţa mea, atunci, domnul meu, dă-mi pe cîţiva dintre slujitorii domniei tale să mă însoţească.

– Ţie nu-ţi spun ce să faci, i-a răspuns Thingol. Alor mei însă le spun. Îi voi trimite atunci cînd cred eu de cuviinţă.

Morwen n-a mai spus nimic; izbucnind în plîns, a plecat din faţa Regelui. Thingol îşi simţea inima grea, căci i se părea că Morwen îşi pierduse minţile, şi a întrebat-o pe Melian dacă puterile ei n-o puteau împiedica să plece.

– Ca să împiedic răul să intre, pot să fac multe, a răspuns ea. Dar nu şi împotriva celor care vor să iasă. Asta numai ţie îţi stă în puteri. Dacă e să fie ţinută aici, trebuie s-o ţii cu forţa. Doar aşa o vei face să se răzgîndească.

Morwen s-a dus la Nienor şi i-a spus:

– Rămîi cu bine, fiică a lui Húrin. Eu plec să-mi caut fiul, ori măcar să aflu ce i s-a întîmplat cu adevărat; aici toţi se codesc să facă ceva, şi-or să se codească pînă va fi prea tîrziu. Tu aşteaptă-mă, nădăjduiesc să mă întorc curînd.

Cuprinsă de teamă şi deznădejde, Nienor a încercat s-o oprească, dar Morwen n-a mai scos un cuvînt, ci s-a întors în camera ei; iar cînd a venit dimineaţa, a încălecat şi dusă a fost.

Thingol dăduse poruncă să nu stea nimeni în calea lui Morwen. Dar de cum a plecat, regele i-a chemat la sine pe cei mai voinici şi mai pricepuţi dintre străjeri, iar pe Mablung l-a numit căpetenia lor.

– Plecaţi acum fără zăbavă, le-a zis el, dar să nu ştie că o urmăriţi. Iar cînd o ajunge în pustie, de-o fi s-o ameninţe ceva, arătaţi-vă; dacă nu se întoarce cu voi, păziţi-o cum puteţi mai bine. Însă pe cîţiva dintre voi îi voi ruga s-o ia înainte cît pot ei de repede, să afle tot ce se poate afla.

Aşa s-a întîmplat că Thingol a trimis mai mulţi străjeri decît avusese de gînd, iar printre ei se aflau şi zece Cavaleri care duceau de dîrlogi alţi cîţiva cai. Au pornit pe urmele lui Morwen care a apucat-o spre miazăzi, străbătînd ţinutul Region, şi astfel a ajuns la

malul rîului Sirion, mai sus de Heleşteiele Amurgului; acolo s-a oprit ea, căci Sirionul era lat şi vijelios, şi Morwen nu ştia pe unde s-o apuce. Străjerii au fost nevoiţi să se arate; iar Morwen le-a spus:

– Thingol vrea să mă oprească din drum? Ori poate abia acum îmi trimite ajutorul pe care nu voise să mi-l dea?

– Şi una, şi alta, a răspuns Mablung. Nu vrei să te întorci?

– Nu!

– Înseamnă că va trebui să te ajut, cu toate că o fac împotriva inimii. Aici Sirionul e lat şi adînc, nu poate fi trecut înot nici de noi, nici de cai.

– Atunci duceţi-mă dincolo, pe unde trec elfii, i-a zis Morwen, altfel voi încerca să-l trec înot.

Şi Mablung a dus-o la Heleşteiele Amurgului. Pe acel mal răsăritean, în micile estuare şi în desişul de stuf, elfii ţineau ascunse şi bine păzite bărci, pentru ca solii care-i aduceau lui Thingol veşti despre rubedeniile sale din Nargothrond[22] să poată trece dintr-o parte în cealaltă. Acum au aşteptat să treacă noaptea luminată de stele şi abia în ceţurile albicioase dinaintea zorilor au traversat rîul. Iar la vremea cînd soarele apăruse roşu de după Munţii Albaştri şi vîntul dimineţii sufla cu putere, împrăştiind ceaţa, străjerii au urcat malul apusean, lăsînd în urmă Brîul lui Melian. Elfi înalţi din Doriath erau străjerii aceştia, cu veşminte cenuşii şi cu mantii peste cămăşile de zale. De pe ponton, Morwen îi privea cum trec în tăcere pe lîngă ea, şi dintr-odată a scos un ţipăt.

– Acela de unde a apărut? a întrebat ea, arătînd spre coada companiei. De trei ori zece eraţi cînd aţi venit la mine. Iar acum urcaţi ţărmul de trei ori cîte zece şi încă unul!

Atunci s-au întors şi ceilalţi şi cu adevărat au văzut că soarele lumina un cap auriu: căci Nienor era nou-venitul; din pricina vîntului, gluga îi căzuse de pe cap. Astfel au descoperit că ea se luase după străjeri şi li se alăturase în întuneric, înainte să înceapă traversarea rîului. Străjerii s-au înspăimîntat, dar mai speriată era Morwen.

– Du-te înapoi, i-a strigat ea. Întoarce-te! Îţi poruncesc.

Dar Nienor i-a răspuns:

– Dacă soaţa lui Húrin poate să plece împotriva tuturor sfaturilor, pentru că o cheamă glasul sîngelui, la fel poate şi fiica lui Húrin. Mi-ai dat numele de Bocirea, numai că nu voiesc a jeli de una singură după tată, după frate şi după mamă. Voi sînteţi tot ce am şi vă iubesc mai presus de orice. Şi dacă tu nu te temi, nici eu nu mă tem.

Şi cu adevărat, pe chipul ei nu se citea nici urmă de teamă. Nienor părea înaltă şi puternică; semăna cu cei din casa lui Hador, înalţi la stat, iar cu veşmintele acelea elfeşti pe care le purta, nu se deosebea de străjeri, fiind doar cu puţin mai scundă decît cel mai înalt dintre ei.

– Şi-acum, ce-ai de gînd să faci? a întrebat-o Morwen.

– Să merg încotro vei merge şi tu. Ai de ales. Fie mă duci înapoi şi mă dai în siguranţă în grija lui Melian; căci nu e înţelept să nu-i asculţi sfatul. Fie, dacă tu vei apuca-o pe drumul primejdiei, vei şti că te urmez pe acelaşi drum.

Adevărul e că Nienor venise pînă aici în nădejdea că, de teamă pentru viaţa fiicei ei şi din dragoste pentru ea, Morwen se va întoarce; iar Morwen nu ştia cum să se împartă.

– Una e să nu dai ascultare unui sfat, a răspuns Morwen. Cu totul alta să nu te supui poruncii pe care ţi-o dă mama ta. Du-te înapoi!

– Nu, s-a împotrivit Nienor. De mult nu mai sînt copil. Am şi eu vrerea mea şi o minte care judecă singură, cu toate că pînă acum nu a judecat altminteri decît a ta. Merg cu tine. Mai curînd în Doriath, ca semn de cinstire pentru cei care-l cîrmuiesc; dar de nu voieşti astfel, atunci spre apus. Şi dacă tot vorbim despre cine să meargă mai departe, mai degrabă eu ar trebui să fiu aceea, fiind în deplinătatea puterilor mele.

Privindu-şi fiica, Morwen a văzut, în ochii ei cenuşii, încăpăţînarea lui Húrin; mai că i-ar fi dat ascultare, dar nu-şi putea înfrînge mîndria – ar fi părut, în ciuda vorbelor meşteşugite, că se lasă dusă înapoi de Nienor, ca o femeie bătrînă care-a dat în mintea copiilor.

– Îmi voi urma drumul, aşa cum am plănuit, i-a răspuns ea. Dacă vrei să vii, vino, dar fără consimţămîntul meu.

– Așa să fie, a zis Nienor.

Atunci Mablung le-a spus străjerilor:

– E limpede acum că nu din lipsă de curaj, ci de prevedere, aduce poporul lui Húrin nenorociri asupra altora! Așa s-a întîmplat și cu Túrin; dar nu și cu strămoșii lui. Cei de-acum sînt toți cu mințile rătăcite, unul mai rău ca celălalt, și asta nu-mi place defel. Mai tare mă tem de-această misie ce ne-a dat-o Regele, decît de a-l vîna pe Lup. Ce-i de făcut?

Dar Morwen, care urcase și ea pe țărm și se apropiase de ei, a auzit ultimele cuvinte.

– Faceți așa cum v-a rugat regele, le-a spus ea. Căutați să aflați vești despre Nargothrond și despre Túrin. Pentru asta am venit cu toții pînă aici.

– Ehei, mai e drum lung de străbătut, și presărat de primejdii, i-a zis Mablung. Dacă e să mergeți mai departe, trebuie să urcați în șei și să călăriți alături de ceilalți călăreți, fără să vă depărtați nici un pas de ei.

Se luminase bine de ziuă cînd au pornit mai departe și au ieșit, fără să se grăbească și cu ochii-n patru, din ținutul trestiilor și al sălciilor pitice, ajungînd la poalele pădurilor cenușii care acopereau mare parte din cîmpia de la miazăzi de Nargothrond. Cît a fost ziua de lungă au mers tot spre apus, fără să vadă în jur altceva decît pustiiciune și fără să audă vreun zgomot; meleagul era tăcut, parcă sub stăpînirea unei spaime mari, așa i s-a părut lui Mablung. Pe același drum apucase și Beren, cu mulți ani înainte, apoi pădurile se umpluseră de ochii ascunși ai vînătorilor; dar acum toți cei care sălășluiseră de-a lungul rîului Narog plecaseră, și nu se vedea nici un semn că orcii s-ar fi încumetat atît de departe spre miazăzi. În acea noapte și-au așezat tabăra în pădurea cenușie, fără să aprindă vreun foc, nici măcar cît de-o torță.

Următoarele două zile și-au continuat călătoria; în seara celei de-a treia zile de cînd traversaseră Sirionul, au ajuns în partea cealaltă a cîmpiei, de unde nu mai era mult pînă la țărmul răsăritean al Narogului. Dintr-odată, pe Mablung l-a cuprins o asemenea tulburare, încît a rugat-o pe Morwen să nu meargă mai departe. Dar ea a rîs și a spus:

– Din cît mi se pare, în curînd vei scăpa de noi şi-atunci o să poţi răsufla uşurat. Dar pînă atunci va trebui să ne mai rabzi puţin. Aproape am ajuns, n-o să mă întorc tocmai acum doar pentru că mi-e teamă.

– Sînteţi nebune de legat şi nesăbuite amîndouă, i-a strigat Mablung. Mai mult ne împiedicaţi decît ne ajutaţi să aflăm veşti. Ascultaţi-mă bine ce vă spun! Am fost rugat să nu stăm cu voi cu de-a sila; dar am fost rugat şi să vă apăr, cum oi putea mai bine. În trecătoarea asta nu pot face decît un singur lucru, să vă păzesc. Mîine vă voi duce la Amon Ethir, Dealul Iscoadelor, care nu e departe de-aici; acolo veţi rămîne sub strajă şi nu vă veţi mai clinti din loc atîta vreme cît sînt eu căpetenie aici.

Amon Ethir era un gorgan mare cît un deal, care, cu multă vreme în urmă, la porunca lui Felagund fusese ridicat cu trudă pe cîmpia din faţa Porţilor fortăreţei sale, la o leghe spre răsărit de Narog. De atunci, crescuseră copaci pe el, golaş rămăsese numai creştetul de unde se putea vedea în toate părţile. Se zăreau drumurile care duceau la marele pod al Nargothrondului şi plaiurile împrejmuitoare. La acest deal au ajuns ei tîrziu dimineaţa, şi l-au urcat dinspre răsărit. Apoi, privind de-acolo de sus spre Platoul Faroth, cafeniu şi golaş dincolo de rîu[23], Mablung a văzut cu ochii lui de elf terasele fortăreţei Nargothrond, pe abruptul malului apusean; ca o gaură mică şi neagră în zid se desluşeau Porţile lui Felagund. Dar Mablung nu izbutea să prindă nici un zvon şi nu zărea nici urmă de duşman ori de Dragon, în afară de semnele de foc din jurul Porţilor, pe care le pricinuise Dragonul cînd prădase fortăreaţa. Totul zăcea în nemişcare sub un soare palid.

După cum spusese că o să facă, Mablung le-a poruncit celor zece Cavaleri să le ţină pe Morwen şi pe Nienor în vîrful dealului, şi nu care cumva să se clintească de acolo pînă nu se întorcea el, decît dacă se ivea vreo primejdie cumplită; şi dacă totuşi se ivea, atunci Cavalerii trebuiau să le înconjoare pe mamă şi fiică şi să fugă, cît puteau ei de repede, spre răsărit, spre Doriath, trimiţînd pe unul dintre ei înainte, ca să dea de veste şi să ceară ajutor.

Apoi Mablung i-a luat cu sine pe ceilalţi tovarăşi de drum şi împreună au coborît dealul; cînd au ajuns în cîmpia apuseană, unde

copacii erau rari, s-au împrăştiat şi, cu îndrăzneală dar şi cu fereală, fiecare a apucat-o pe alt drum, îndreptîndu-se spre malul rîului Narog. Mablung însuşi a luat-o pe drumul din mijloc, ce ducea spre pod, şi astfel a ajuns la capătul lui de pe malul cestălalt, şi l-a găsit dărîmat; jos, în albia adîncă, rîul curgea vijelios, umflat de ploile căzute departe la miazănoapte, înspumat şi vuind printre pietrele prăvălite.

Dar Glaurung se afla acolo, zăcînd în umbra marelui coridor ce ducea de la Porţile sfărîmate pînă în inima fortăreţei; prinsese de mult de veste de venirea iscoadelor, cu toate că puţini ochi din Pămîntul de Mijloc le-ar fi zărit. Dar căutătura ochilor lui ticăloşi era mai ageră decît cea a vulturilor, întrecînd-o chiar şi pe cea departe-văzătoare a elfilor; ştia şi că unii rămăseseră în urma, sus, pe creştetul pleşuv al dealului Amon Ethir.

Astfel, pe cînd Mablung se strecura printre bolovani, cercînd să treacă rîul dezlănţuit pe pietrele podului năruit, numai ce iese Glaurung, scuipînd foc, şi se tîrăşte jos în rîu. Dintr-odată s-a auzit un sfîrîit cumplit şi din ape s-au înălţat vălătuci de neguri; Mablung şi ceilalţi străjeri care pîndeau în apropiere s-au pomenit învăluiţi într-un abur orbitor şi-ntr-o miasmă greţoasă; cei mai mulţi au rupt-o la fugă, mai curînd nimerind decît găsind drumul înapoi spre Dealul Iscoadelor. Dar în timp ce Glaurung trecea rîul Narog, Mablung s-a tras deoparte şi s-a ascuns sub o stîncă, rămînînd pitit acolo; căci socotea că misia lui încă nu se încheiase. Acum ştia dincolo de orice îndoială că Glaurung sălăşluia în Nargothrond, dar încă nu aflase nimic despre soarta fiului lui Húrin; inima lui vitează îi dădea ghes să traverseze rîul de cum dispărea Glaurung şi să cerceteze sălile lui Felagund. Îşi spunea că făcuse tot ce-i stătea lui în puteri să le apere pe Morwen şi Nienor; fără doar şi poate că străjerii vor fi prins de veste că Glaurung se apropia, iar Cavalerii vor fi pornit în galop înapoi spre Doriath.

Aşa s-a făcut că Glaurung a trecut pe lîngă Mablung – o formă urieşească înconjurată de aburi; înainta cu repeziciune, căci o fi fost el un Vierme mare, dar era şi sprinten. Mablung a trecut la rîndul său Narogul, pe malul celălalt, nu fără să-şi primejduiască viaţa; de sus de pe Amon Ethir, străjile l-au văzut pe Dragon ieşind,

şi s-au înspăimîntat. N-au mai stat o clipă pe gînduri, ci le-au rugat pe Morwen şi pe Nienor să încalece şi s-au pregătit să fugă spre răsărit, aşa cum le spusese căpetenia lor. Dar chiar cînd lăsaseră în urmă clina dealului şi porniseră în galop pe cîmpie, un vînt rău a împins asupra lor aburii şi o miasmă pe care nici un cal n-a putut-o îndura. Orbiţi de negură şi înnebuniţi de groaza ce le-o stîrnise duhoarea Dragonului, caii n-au mai fost de stăpînit, încît au rupt-o la fugă care-ncotro; străjerii n-au mai ştiut unii de alţii, ci se izbeau de copaci sau orbecăiau zadarnic în căutarea tovarăşilor lor. Nechezăturile cailor şi strigătele călăreţilor au ajuns la urechile lui Glaurung şi tare i-a plăcut ce auzea.

Unul dintre elfii călăreţi, care-ncerca să-şi strunească armăsarul în ceaţă, a văzut-o pe Doamna Morwen trecînd pe lîngă el, un duh cenuşiu pe un cal înnebunit; în clipa următoare a dispărut, strigînd *Nienor*, şi de atunci dusă a fost.

Cînd groaza aceea oarbă a pus stăpînire pe călăreţi, calul lui Nienor, care gonea sălbatic, s-a împiedicat, aruncînd-o pe fată din şa. A căzut în iarba moale, aşa că nu s-a rănit, dar, ridicîndu-se în picioare, a văzut că rămăsese singură: pierdută în ceaţă, fără cal şi fără străjeri. Nu s-a înspăimîntat cîtuşi de puţin, ci a cumpănit ce era mai bine de făcut: n-avea nici un rost, şi-a zis ea, să se ia după un strigăt sau altul, căci, chiar dacă răsunau peste tot în jurul ei, strigătele păreau să devină tot mai slabe. Mai înţelept era să încerce să se întoarcă la deal: cu siguranţă că acolo avea să vină şi Mablung înainte de a se îndrepta spre Doriath, măcar pentru a vedea dacă nu cumva rămăsese cineva în urmă.

Aşa că Nienor a pornit în direcţia în care simţea că se înalţă pămîntul sub picioarele ei şi, cu adevărat, în scurt timp a ajuns la deal, apoi a luat-o încet pe poteca ce ducea dinspre latura răsăriteană spre vîrf. Pe măsură ce urca, ceaţa se subţia, iar cînd a ajuns pe culme, soarele scălda creştetul golaş. Nienor a mai făcut cîţiva paşi şi a privit spre apus. Şi chiar acolo, în faţa ei, se găsea capul cel mare al lui Glaurung care tocmai atunci se tîrîse pînă sus din partea cealaltă a dealului; înainte ca fata să se dumirească ce se

întîmpla, ochii ei au privit în cumpliții ochi ai Viermelui, plini de spiritul ticălos al lui Morgoth, stăpînul lui.

Nienor, care nu se pierdea cu firea cu una cu două, s-a împotrivit căutăturii din ochii lui Glaurung; dar dragonul a copleșit-o cu puterea lui.

– Ce cauți aici? a întrebat-o el.

Fără voia ei, fata a răspuns:

– Îl caut pe unul numit Túrin, care a sălășluit aici o vreme. Dar poate că a pierit.

– Nu am de unde ști, a zis Glaurung. A fost lăsat aici să le apere pe femei și pe nevolnici; dar cînd am venit eu, el i-a părăsit pe toți și a rupt-o la fugă. Un fanfaron și-un fricos fără pereche, așa-mi pare. De ce-l cauți tocmai pe unul de teapa lui?

– Minți, a zis Nienor. Copiii lui Húrin nu-s fricoși, așa să știi. Nu ne temem de tine.

Glaurung a izbucnit într-un rîs răutăcios: fiica lui Húrin se dăduse de gol.

– Înseamnă că sînteți nebuni, și tu, și fratele tău, a zis el. Iar lăudăroșenia voastră se va pierde în pustiu. Căci eu sînt Glaurung!

Atunci el i-a înlănțuit privirea în privirea lui și voința ei s-a risipit ca fumul. Lui Nienor i s-a părut că soarele pălește și că totul în jur devine nedeslușit; încet, o mare întunecime a pogorît peste ea și în acea întunecime era doar un gol uriaș; Nienor n-a mai știut nimic și n-a mai auzit nimic și nu și-a mai amintit nimic.

Multă vreme a cercetat Mablung încăperile fortăreței Nargothrond, înfruntînd bezna și duhoarea; dar nu a mai dat peste nici un suflet viu acolo: nimic nu se mișca printre oase, strigătele lui nu primeau nici un răspuns. În cele din urma, copleșit de grozăvenia acelui loc și temîndu-se ca un cumva Glaurung să se întoarcă, s-a îndreptat înapoi spre Porți. Soarele cobora spre asfințit; în spate, Faroth își arunca umbrele negre peste terase și peste rîul dezlănțuit din vale; dar în depărtare, sub Amon Ethir, ochii lui păreau să deslușească forma blestemată a Dragonului. Mai grea și mai primejdioasă a fost acum traversarea Narogului pe malul celălalt, căci

pasul nu-i era doar grăbit, ci şi nesigur din pricina fricii; abia a apucat Mablung să pună piciorul pe malul răsăritean şi să se furişeze la adăpostul stîncii, că Glaurung şi ajunsese pe buza rîpei. Doar că acum se mişca leneş şi parcă furişat; focurile din el mocneau; îşi irosise multă putere, iar acum nu dorea decît să se odihnească şi să doarmă în întuneric. Aşa că şi-a tîrît trupul prin apă şi apoi în sus, spre Porţi, ca un şarpe uriaş, cenuşiu ca cenuşa, mînjind pămîntul cu scursura lipicioasă a pîntecelui său.

Dar înainte să dispară dincolo de Porţi, şi-a întors privirea spre răsărit, şi din el a răsunat hohotul de rîs al lui Morgoth, abia auzit, dar cumplit, un ecou al răutăţii venit din îndepărtatele abisuri negre. Hohotului i-a urmat vocea sa, rece şi coborîtă:

– Te-ai pitit ca un şoarece sub mal, Mablung slăvitule! Prost te-ai priceput să îndeplineşti misiile ce ţi le-a dat Thingol. Grăbeşte-te să ajungi pe deal ca să vezi ce s-a ales din ceea ce ţi s-a dat în grijă.

Şi cu aceasta Glaurung s-a furişat în bîrlogul lui, soarele a asfinţit şi înserarea cenuşie a coborît rece peste pămînt. Mablung însă a rupt-o la fugă spre Amon Ethir; iar cînd a început să urce poteca, stelele prinseseră să scapere la răsărit. În lumina lor a zărit el o siluetă întunecată, stînd în picioare nemişcată, parcă cioplită în piatră. Astfel stătea Nienor, fără să audă ce-i spunea el şi fără să-i adreseze vreo vorbă. Dar cînd el a luat-o de mînă, ea a tresărit şi s-a lăsat dusă de acolo; cît o el ţinea de mînă, ea îl urma, cînd îi dădea drumul, ea se oprea locului.

Amărăciunea şi nedumerirea l-au copleşit pe Mablung; nu avea de ales – trebuia s-o ducă pe Nienor pe lungul drum răsăritean, fără ca nimeni dintre ai săi să-l însoţească ori să-l ajute. Parcă erau somnambuli, aşa mergeau amîndoi, şi astfel au ajuns pe cîmpia cufundată în noapte. Iar cînd a venit dimineaţa, Nienor s-a împiedicat şi a căzut şi acolo a rămas, nemişcată; iar Mablung s-a aşezat lîngă ea, cuprins de disperare.

– Nu zadarnic m-am temut eu de misia asta, a murmurat el ca pentru sine. Dar din cît mi se pare, va fi şi ultima. Alături de nefericita asta de odraslă de om voi pieri şi eu în pustietate, iar numele îmi va ajunge de batjocură în Doriath – de va ajunge pînă

acolo vreo veste despre soarta noastră. Fără doar şi poate că toţi ceilalţi au fost răpuşi, numai ea a fost cruţată, dar nu din milă.

Astfel au fost ei găsiţi de trei dintre străjerii care fugiseră de pe malul rîului Narog cînd ieşise Glaurung din bîrlogul lui; rătăciseră vreme îndelungată, dar după ce se risipise ceaţa se întorseseră pe deal, unde nu mai găsiseră pe nimeni, drept care nu le mai rămăsese decît să caute drumul înapoi spre casă. În sufletul lui Mablung s-a retrezit speranţa; au pornit cu toţii, apucînd-o mai întîi spre miazănoapte, apoi spre răsărit, căci spre miazăzi nu era nici un drum care să-i ducă pînă în Doriath, iar de cînd căzuse fortăreaţa Nargothrond, nimeni nu mai putea folosi podul plutitor ca să pătrundă în Regatul Ascuns, ci numai ca să iasă.

Tare încet înaintau, ca şi cînd ar fi dus cu ei un copil sleit de puteri. Dar pe măsură ce se depărtau de Nargothrond şi se apropiau de Doriath, Nienor îşi recăpăta puterile – mergea ore întregi, ascultătoare, dusă de mînă. Numai că ochii ei larg deschişi nu vedeau nimic, urechile ei nu auzeau nici un cuvînt, buzele ei nu rosteau nici o vorbă.

După multe zile de mers, au ajuns într-un tîrziu la hotarul apusean al Doriathului, undeva la miazăzi de Teiglin; se gîndiseră să treacă de împrejurimile micului regat al lui Thingol dincolo de Sirion şi astfel să ajungă la podul păzit, aflat în apropiere de locul de vărsare a rîului Esgalduin. Acolo s-au oprit o vreme; au întins-o pe Nienor pe un pat de iarbă, iar ea a închis ochii, lucru pe care nu-l făcuse pînă atunci; părea că se cufundase în somn. Elfii s-au aşezat şi ei să se odihnească; erau atît de osteniţi, încît au uitat să pună o strajă. Deodată, au fost atacaţi de o ceată de vînători orci, una din multele care cutreierau în cele vremuri hotarele şi îndrăzneau chiar să se apropie de împrejurimile Doriathului. În toiul încăierării care a urmat, Nienor a sărit brusc în picioare din culcuşul ei de iarbă, ca unul trezit din somn de o alarmă în miez de noapte, şi cu un strigat s-a repezit în pădure. Zărind-o, orcii s-au luat după ea; iar elfii după orci. Dar cu Nienor se petrecuse la fel de neaşteptat o schimbare, căci acum era mai iute de picior decît toţi, fugind ca o căprioară printre copaci, cu părul fluturîndu-i în vînt, atît de repede gonea. Mablung şi tovarăşii săi i-au ajuns pe orci şi i-au răpus pînă la

ultimul, după care au pornit din nou pe urmele lui Nienor. Dar pe Nienor parcă o înghiţise pămîntul; n-au mai dat de ea, nici măcar de vreo urmă a ei, cu toate că au căutat-o zile întregi.

Pînă la urmă, Mablung a trebuit să se întoarcă în Doriath, gîrbovit de amărăciune şi ruşine.

– Stăpîne, alege-ţi o altă căpetenie pentru vînători, i-a spus el Regelui. Eu m-am făcut de rîs.

Dar Melian i-a spus:

– Nu ai dreptate, Mablung. Ai făcut tot ce ţi-a stat în puteri, nici un alt slujitor al Regelui n-ar fi izbutit mai mult. Din nefericire, ai fost nevoit să înfrunţi o putere mult prea mare pentru tine: prea mare pentru toţi cei care sălăşluiesc în Pămîntul de Mijloc.

– Te-am trimis să afli veşti, şi ai aflat, a zis şi Thingol. Nu este vina ta că aceia pentru care veştile aveau cea mai mare însemnătate nu le mai pot auzi. Cu adevărat dureros este acest sfîrşit pentru neamul lui Húrin, dar nu tu eşti cel vinovat.

Ca şi cînd n-ar fi fost de ajuns că Nienor se pierduse în sălbăticie, cu minţile rătăcite, Morwen dispăruse şi ea. Nici atunci şi nici mai tîrziu, despre soarta ei nu s-a mai aflat nimic sigur în Doriath ori în Dor-lómin. Dar Mablung nu-şi găsea liniştea, astfel că, însoţit de cîţiva din tovarăşii săi, a plecat în sălbăticie, şi timp de trei ani a bătut hotarele în lung şi-n lat, de la Ered Wethrin pînă la gurile Sirionului, căutînd urme sau veşti despre cele care se pierduseră.

Nienor în Brethil

Cît despre Nienor, ea a fugit şi a tot fugit prin pădure, auzind în spate strigătele următorilor; în timp ce fugea, şi-a sfîşiat veşmintele, unul cîte unul, pînă cînd a rămas goală; o zi întreagă a fugit, ca o sălbăticiune vînată care-şi dă duhul de oboseală, dar nu îndrăzneşte să se oprească să-şi tragă sufletul. Dintr-odată, la apusul soarelui, nebunia a părăsit-o pe Nienor. S-a oprit preţ de o clipă, buimacă parcă, apoi, cuprinsă de o sfîrşeală soră cu moartea, s-a prăbuşit ca răpusă într-un desiş de ferigi. Şi-acolo, printre ferigile bătrîne şi

lăstarele fragede ale primăverii, a rămas ea adîncită într-un somn greu, fără să mai știe de nimic.

S-a trezit a doua zi dimineața, bucuroasă de lumina din jur, asemenea unei ființe care deschide pentru prima oară ochii asupra lumii; totul în jurul ei i se părea necunoscut și ciudat, nu știa numele lucrurilor pe care le vedea. Căci în urma ei nu era altceva decît o întunecime goală, prin care nu răzbătea nici o amintire despre ceea ce cunoscuse vreodată, nici un ecou al vreunui cuvînt. Nu-și amintea decît de umbra fricii, din care pricină era mereu cu ochii la pîndă, căuta tot timpul locuri unde să se ascundă: se cățăra în copaci, se furișa în tufărișuri, la fel de iute ca o veveriță sau o vulpe, ori de cîte ori auzea vreun zgomot sau o înspăimînta vreo umbră; și din ascunziș pîndea multă vreme printre frunze, înainte să iasă la lumină.

Astfel și-a continuat ea drumul, tot înainte, pînă ce a ajuns la rîul Teiglin, unde și-a stîmpărat setea; dar hrană nu găsea și nu știa nici cum să și-o găsească; foamea o chinuia, la fel și frigul. Și cum copacii de pe malul celălalt păreau mai deși, mai umbroși (așa și erau, aflîndu-se la poalele codrului Brethil), ea a trecut rîul într-acolo și a ajuns la un dîmb verde, unde s-a lăsat să cadă, sfîrșită de puteri: i se părea că întunecimea aceea o ajungea din urmă și soarele însuși se înnegura.

În fapt, o furtună cumplită se apropia dinspre miazăzi, grea de fulgere și ploaie groasă; Nienor a rămas pe dîmbul acela, chincindu-se de groază de cîte ori bubuia tunetul, iar ploaia îi biciuia goliciunea.

Întîmplarea a făcut ca, tocmai la acel ceas, niște pădureni din Brethil să se întoarcă de la vînătoare de orci, traversînd în grabă Trecerea peste Teiglin și îndreptîndu-se spre un adăpost aflat în apropiere; un trăsnet a luminat dintr-odată cerul, învăluind Haudh-en-Elleth într-o flamă albă. Turambar, care se afla în fruntea cetei, s-a dat înapoi cutremurat și și-a acoperit ochii; i se năzărise că văzuse duhul unei fecioare răpuse, zăcînd pe mormîntul lui Finduilas.

Dar unul dintre oameni s-a repezit spre gorgan și l-a strigat pe Turambar:

– Aici, stăpîne! O femeie tînără zace aici, e încă în viață!

Turambar s-a apropiat şi a luat-o în braţe; apa şiroia din părul ei; fata a închis ochii, un fior a părut s-o scuture, apoi a rămas nemişcată. Mirat de goliciunea ei, Turambar a învelit-o în mantia lui şi a dus-o la adăpostul din pădure al vînătorilor. Acolo au făcut focul şi au acoperit-o pe fată cu pături, iar ea a deschis ochii şi i-a privit; cînd l-a văzut pe Turambar, faţa i s-a luminat; a întins o mînă spre el, căci i se părea că în sfîrşit găsise ceva ce căutase în întunecime, şi s-a simţit cuprinsă de o mare linişte. Turambar i-a luat mîna într-ale sale, a zîmbit şi i-a spus:

– Ei bine, domniţă, n-ai vrea acum să ne spui care ţi-e numele, din ce neam te tragi şi ce nenorocire s-a abătut asupra ta?

Ea a clătinat din cap şi nu a spus nimic, ci a început să plîngă; aşa că n-au mai iscodit-o, ci au lăsat-o să mănînce hulpav tot ceea ce i-au pus dinainte. După ce a isprăvit de mîncat, fata a oftat şi l-a luat din nou pe Turambar de mînă, iar el i-a spus:

– Cu noi n-ai de ce te teme. Odihneşte-te în noaptea asta, iar mîine te vom duce la sălaşurile noastre, sus, în pădure. Dar am vrea să-ţi aflăm numele şi neamul din care te tragi, ca să-i putem găsi pe-ai tăi şi să le dăm de ştire despre tine.

Nici de data asta n-a răspuns, ci s-a pornit pe plîns.

– Nu te necăji! i-a zis Turambar. O fi prea tristă povestea ca să ne-o spui acum. Pînă una-alta, îţi dau eu un nume, îţi voi spune Níniel, Fecioara Lacrimilor.

Auzind numele acesta, ea şi-a ridicat privirile, a clătinat din cap, dar a spus: Níniel. Era primul cuvînt pe care îl rostea după întunecime, şi de atunci aşa s-a numit ea printre pădureni.

A doua zi dimineaţa, au dus-o pe Níniel spre Ephel Brandir, pe drumul care urca abrupt, spre Amon Obel, pînă ce au ajuns la un loc unde trebuiau să traverseze apele vijelioase ale pîrîului Celebros. Un pod de lemn fusese construit acolo, sub el pîrîul trecea peste un prag de stîncă, mîncat de ape, şi cădea pe multe trepte înspumate, într-o copaie de piatră, aflată departe jos; văzduhul era plin de stropi, de-ai fi zis că ploua tot timpul. În capul cascadei se întindea o pajişte verde, înconjurată de mesteceni, dar de partea cealaltă a podului se deschidea o privelişte largă spre ravinele Teiglinului, la vreo două

mile depărtare. Acolo aerul era răcoros, tocmai bun ca drumeţii să se oprească vara pentru a se odihni şi a bea din apa rece. Dimrost, Scara Ploioasă, astfel se numea cascada, dar din ziua aceea avea să fie numită Nen Girith, Apa Tremurătoare; pentru că Turambar şi oamenii săi s-au oprit acolo, dar Níniel, de cum a ajuns, s-a înfiorat dintr-odată şi a început să tremure; iar ei nu au putut nici s-o încălzească şi nici s-o liniştească.[24] Astfel că au luat-o repede din loc; şi încă înainte de a ajunge la Ephel Brandir, Níniel aiura, cuprinsă de fierbinţeală.

Multă vreme a zăcut ea bolnavă; Brandir şi-a folosit toată ştiinţa sa ca s-o tămăduiască, iar soaţele pădurenilor au stat de veghe la căpătîiul ei zi şi noapte. Dar numai cînd se aşeza Turambar lîngă ea, fata îşi găsea liniştea ori dormea fără să mai geamă; cît a durat fierbinţeala, cu toate că adesea era tulburată, fata n-a murmurat o vorbă în nici una din limbile oamenilor ori ale elfilor. Iar după ce s-a întremat încetul cu încetul şi a prins din nou să umble şi să mănînce, femeile din Brethil au trebuit s-o înveţe ca pe un copil să cuvînte, vorbă de vorbă. Dar Níniel deprindea iute graiul, tare-i plăcea, ca şi cînd redescoperea comori mari şi mici pe care le crezuse pierdute; iar cînd, în sfîrşit, învăţase destul cît să poată vorbi cu prietenii ei, ea întreba:

– Care e numele lucrului ăstuia? Căci l-am rătăcit în întunecimea mea.

Începînd ea să umble iarăşi pe afară, se ducea acasă la Brandir; voia să afle numele tuturor vietăţilor, iar el le ştia pe cele mai multe; şi se preumblau împreună prin grădini şi poieni.

Astfel a ajuns Brandir să prindă drag de ea; după ce s-a întremat deplin, Níniel îi dădea braţul ca el să se sprijine în şonticăiala lui, şi-l numea fratele ei. Însă inima şi-o dăruise lui Turambar, şi numai cînd îl vedea pe el venind, zîmbea şi ea, iar numai cînd vorbea el vesel izbucnea şi ea în rîs.

Într-una din serile toamnei aceleia aurite, şedeau ei împreună, iar soarele scălda în lumină coasta dealului şi casele din Ephel Brandir, şi peste tot era o linişte adîncă. Atunci Níniel i-a zis lui Turambar:

– Am întrebat de numele tuturor lucrurilor, numai de numele tău n-am întrebat. Cum ţi se spune ţie?

– Turambar, a răspuns el.

Ea a tăcut, parcă ascultînd un ecou; apoi a spus:

– Şi ce înseamnă asta, ori este doar numele tău?

– Înseamnă Stăpînul Umbrei Întunecate. Pentru că, Níniel, şi eu am avut parte de întunecime, în care am pierdut lucruri dragi mie; dar acum socotesc că am trecut peste asta.

– Şi ai fugit şi tu de întunecimea ta, pînă ce-ai ajuns în pădurile astea frumoase? a întrebat ea. Şi cînd ai scăpat de ea, Turambar?

– Aşa e, a răspuns el, am fugit timp de mulţi ani. Şi am scăpat cînd ai scăpat şi tu. Era întuneric atunci cînt ai apărut tu, Níniel, dar de atunci a fost numai lumină. Şi e ca şi cînd ceea ce am căutat îndelung şi în van în sfîrşit a ajuns la mine.

Iar cînd s-a îndreptat spre casa lui, în înserare, Turambar şi-a spus în sinea lui: „Haudh-en-Elleth! Din gorganul verde a apărut ea. E acesta un semn, oare cum să-l citesc?"

Anul acela auriu s-a stins încet-încet într-o iarnă blîndă, după care a venit un alt an luminos. În Brethil domnea pacea, pădurenii stăteau liniştiţi la gospodăriile lor, nu hălăduiau pe alte meleaguri, cît despre veşti din ţinuturile învecinate, nu primeau. La acea vreme, în miazăzi orcii se aflau sub puterea întunecată a lui Glaurung, ori erau trimişi să iscodească hotarele Doriathului; ocolind Trecerea peste Teiglin, se îndreptau spre apus, departe de rîu.

Tămăduită pe deplin, Níniel se făcuse frumoasă şi prinsese din nou puteri; Turambar n-a mai stat pe gînduri, ci a cerut-o de soţie. Tare s-a bucurat Níniel, dar cînd Brandir a auzit această veste, inima i s-a încrîncenat.

– Nu te pripi! i-a spus el lui Níniel. Nu mi-o lua în nume de rău dacă te sfătuiesc să mai aştepţi.

– Nimic din ce faci tu nu-i făcut cu gînd rău, i-a răspuns ea. Atunci de ce mă sfătuieşti astfel, înţeleptul meu frate?

– Frate înţelept? s-a mirat el. Frate neputincios, mai degrabă, neiubit şi fără vino-ncoace. N-aş şti să-ţi spun de ce. Dar asupra omului ăstuia adastă o umbră de care mă tem.

– O umbră a fost, a zis Níniel, aşa mi-a spus el. Dar a scăpat de ea, cum am scăpat şi eu. Oare nu merită el iubirea? Chiar dacă acum stă la casa lui, în linişte şi pace, n-a fost el oare cel mai mare căpitan din faţa căruia fugeau toţi duşmanii noştri?

– Cine ţi-a spus asta?

– Dorlas. N-a spus adevărul?

– Ba da, a zis Brandir, fără să-i placă ce-a auzit, deoarece Dorlas era căpetenia celor care doreau să pornească război împotriva orcilor. Totuşi, căuta pricini s-o oprească pe Níniel să se mărite, astfel că i-a spus: Adevărul, dar nu pe de-a-ntregul; căci el a fost Căpitanul din Nargothrond, iar înainte de asta a venit de la Miazăzi şi a fost (din cît se zice) fiul lui Húrin din Dor-lómin, din Casa războinică a lui Hador. Văzînd înnegurarea ce se aşternuse peste chipul fetei, dar neînţelegîndu-i tîlcul, Brandir a adăugat: Aşa e, Níniel, că bine gîndeşti: mai devreme sau mai tîrziu unul ca el va pleca din nou la război, poate departe de meleagul ăsta. Şi de-o fi să se întîmple astfel, cum vei îndura singurătatea? Fii cu băgare de seamă, căci presimt că, dacă Turambar se va duce din nou la bătălie, nu el va izbîndi, ci Umbra.

– Greu îmi va veni să îndur, a răspuns ea, dar nu-mi va fi mai uşor nemăritată, decît măritată. Iar o nevastă poate că mai curînd îl va înfrîna şi va ţine Umbra la depărtare.

Cu toate acestea, vorbele lui Brandir au tulburat-o, astfel că l-a rugat pe Turambar să mai aibă răbdare. S-a mirat Turambar şi s-a mîhnit; apoi a aflat de la Níniel că Brandir o sfătuise să aştepte, şi nu i-a plăcut defel.

Şi a venit şi următoarea primăvară şi atunci i-a spus lui Níniel:

– Timpul trece. Am aşteptat pînă acum, nu vreau să mai aştept. Fă aşa cum te îndeamnă inima, prea dragă Níniel, dar ascultă-mă bine: am de ales între a mă întoarce la război, în sălbăticie, şi a mă însura cu tine şi a nu mai merge niciodată la luptă – decît pentru a te apăra pe tine, de-o fi să se abată vreun rău asupra casei noastre.

S-a bucurat din nou Níniel de vorbele astea şi a primit pe dată, iar la mijlocul verii au făcut nunta; ospăţ mare au pregătit pădurenii şi le-au dăruit o casă frumoasă pe care o construiseră anume pentru ei, sus pe Amon Obel. Acolo au trăit ei fericiţi; numai Brandir era tulburat, umbra ce i se lăsase peste inimă se adîncise şi mai mult.

Venirea lui Glaurung

Puterea şi răutatea lui Glaurung sporeau; creatura se îngroşa la trup, îi strîngea pe orci în jurul său şi cîrmuia ca un rege dragon, şi întregul ţinut care fusese odată regatul Nargothrond se afla sub stăpînirea lui. Dar înainte să se sfîrşească anul, al treilea de cînd Turambar trăia printre pădureni, Glaurung a pornit atacul împotriva meleagului lor în care, de o vreme încoace, domniseră liniştea şi pacea; şi asta pentru că şi Glaurung, şi stăpînul său ştiau prea bine că în Brethil încă sălăşluia o obşte de oameni liberi, singurii care mai rămăseseră din cele Trei Case ce se împotriviseră puterii de la Miazănoapte, şi acest lucru nu puteau ei răbda, căci gîndul lui Morgoth era acela de a supune întregul Beleriand şi de a-i scotoci fiece cotlon, pentru ca nimeni să nu rămînă în viaţă fără a-i fi lui sclav. Astfel că, dacă Glaurung a ghicit unde se ascundea Túrin, sau dacă (aşa cum spun unii) la acea vreme Túrin scăpase de ochiul Răului care-l urmărea, are prea puţină însemnătate. Căci, în cele din urmă, sfaturile lui Brandir trebuiau să se dovedească zadarnice, iar Turambar nu avea de ales decît fie să stea fără să facă nimic, pînă cînd va fi fost descoperit şi va fi fost vînat ca un şobolan, fie să plece la luptă şi astfel să se arate duşmanului.

Dar cînd în Ephel Brandir au ajuns primele veşti despre venirea orcilor, Turambar nu s-a dus să lupte, ci a ascultat de rugile lui Níniel, care îi spunea:

– Gospodăriile noastre încă nu sînt atacate, şi tu aşa mi-ai spus. Se mai zice că orcii nu-s mulţi. Iar Dorlas mi-a spus că, înainte să fi venit tu, asemenea atacuri se întîmplau adesea, dar pădurenii le ţineau piept.

Numai că de data asta pădurenii au fost înfrînți, pentru că orcii aștia erau de-un soi tare rău, fioroși, vicleni; și veniseră cu gîndul limpede de-a invada Codrul Brethil, nu doar de a-i da ocol pe la margini, cum făceau alte dăți, mînați de treburile lor sau cînd vînau în cete mari. Acum Dorlas și oamenii săi au fost puși pe fugă și au pierdut mulți dintr-ai lor, iar orcii au trecut rîul Teiglin și au pătruns adînc în codru. Dorlas a venit la Turambar, i-a arătat rănile cu care se alesese și i-a spus:

– Vezi, stăpîne, acum chiar că sîntem la restriște mare, iar pacea a fost doar o amăgire, întocmai așa cum am presimțit eu. Ne-ai zis odată să te socotim unul de-ai noștri, și nu un străin? Primejdia asta nu te amenință și pe tine? Căci gospodăriile noastre nu vor ramîne nedescoperite, dacă orcii vor mai înainta pe meleagul nostru.

Așa că Turambar s-a ridicat, și-a luat din nou sabia, pe Gurthang, și a plecat la bătălie; și aflînd pădurenii despre aceasta, au prins curaj și s-au strîns în jurul lui, pînă au alcătuit o armie de multe sute. Și au pornit vînătoarea în codru și i-au răpus pe toți orcii care se furișaseră acolo, spînzurîndu-i de copaci, lîngă Trecerea peste Teiglin. Și cînd o nouă oștire i-a atacat, ei au împresurat-o, iar cînd orcii s-au trezit înconjurați de atîția pădureni și s-au pomenit față în față cu Sabia Neagră care se întorsese, au ieșit din ascunzători și atunci au fost măcelăriți unul după altul. După care pădurenii au înălțat ruguri mari pe care au ars mormanele de leșuri ale soldaților lui Morgoth; fumul răzbunării lor s-a înălțat negru spre înăltul cerului, iar vîntul l-a purtat spre apus. Cîțiva dintre orci tot au scăpat și s-au întors în Nargothrond, ducînd aceste vești.

S-a înfuriat peste poate Glaurung auzind veștile; dar o vreme nu s-a clintit din loc, ci a stat și a cugetat la cele auzite. Astfel a trecut iarna, în pace, și oamenii spuneau:

– Măreață este Sabia Neagră din Brethil, căci toți dușmanii noștri au fost răpuși.

Níniel era mulțumită, îi plăcea că Turambar al ei era atît de vestit; numai el stătea adîncit în gînduri, și-n sinea lui își spunea: „Zarurile au fost aruncate. Acum urmează încercarea, în care fie îmi dovedesc renumele, fie dau greș cu totul. Nu voi mai fugi. Voi

fi Turambar şi prin propria mea voinţă şi vitejie îmi voi învinge soarta – ori voi cădea. Fie că ajung pe scut, fie sub scut, pe Glaurung tot îl voi răpune."

Fără să-şi poată alunga neliniştea, Turambar a trimis drept iscoade pe cîţiva oameni dintre cei mai curajoşi, căci, cu toate că nimeni nu vorbise despre acest lucru, el poruncea în dreapta şi-n stînga după cum socotea că-i mai bine, ca şi cînd el ar fi fost stăpîn în Brethil, şi nimeni nu-i mai da ascultare lui Brandir.

Primăvara a venit plină de speranţă, oamenii munceau şi cîntau. Dar în acea primăvară Níniel a rămas grea; chipul îi era palid şi tras, iar fericirea îi dispăruse. Curînd au început să se audă zvonuri ciudate, aduse de oamenii care trecuseră dincolo de Teiglin, cum că în depărtări se vedeau focuri în pădurile de pe cîmpia dinspre Nargothrond, şi pădurenii se-ntrebau ce semn putea fi acesta.

N-a trecut mult şi alte veşti au ajuns la urechile lor: anume că focurile se întindeau spre miazănoapte, iar cel care le stîrnea era însuşi Glaurung. Căci el părăsise fortăreaţa Nargothrond şi iarăşi bîntuia meleagurile cu treburi numai de el ştiute. Cei mai nesocotiţi şi mai încrezători dintre oameni spuneau:

– Oastea lui a fost distrusă, şi-acum i-a venit mintea la cap şi se-ntoarce de unde a venit.

Iar alţii ziceau:

– Să nădăjduim că va trece de noi şi ne va lăsa în pace.

Dar Turambar nu nutrea asemenea speranţe, el ştia că Glaurung venea să-l caute pe el. Astfel că, deşi îşi ferea gîndurile de Níniel, cumpănea zi şi noapte ce să facă şi cum să dreagă; iar primăvara a trecut şi a venit vara.

Într-o bună zi, doi oameni s-au întors în Ephel Brandir aproape morţi de spaimă, căci îl văzuseră cu ochii lor pe Viermele cel Mare. Şi i-au spus lui Turambar:

– Stăpîne, nu-ncape nici o îndoială că se apropie de Teiglin, nu ne ocoleşte. L-am văzut întins în mijlocul unui pîrjol mare, copacii fumegau peste tot în jurul lui. Duhoarea ce iese din trupul lui este greu de îndurat. Şi brazda ticăloasă pe care-a tîrşit-o atîtea leghe

lungi de la Nargothrond ni s-a părut că nu se abate nici măcar de-un pas, ci ţinteşte drept spre noi. Ce-i de făcut?

– Prea puţin, a răspuns Turambar, dar chiar şi la puţinul acesta am cumpănit. Veştile pe care mi le-aţi dat mai curînd mă umplu de speranţă, decît de teamă; dacă el cu adevărat înaintează drept, aşa cum spuneţi voi, şi nu se abate, atunci m-am şi gîndit la ceva demn de cei cu inima vitează.

Oamenii au rămas pe gînduri, căci mai mult n-a vrut să le spună; cu toate acestea, văzîndu-l că nu se pierde cu firea, parcă au prins şi ei mai mult curaj.[25]

Astfel arăta albia Teiglinului: rîul cobora din Ered Wethrin, la fel de tumultuos ca şi Narog, dar la început între maluri joase, pînă după Trecere, strîngîndu-şi puterea din apele altor rîuri, ca să poată sfredeli pe la poalele podişului pe care se întindea codrul Brethil. După care curgea prin defileuri adînci, ai căror pereţi înalţi erau ca nişte ziduri de stîncă; la picioarele lor însă, albia era sugrumată, încît apele curgeau vijelioase şi urlînd. O strîmtoare din aceasta, nu cea mai adîncă, dar cea mai îngustă, se afla acum tocmai în calea lui Glaurung, la miazănoapte de locul unde Celebros se vărsa în Teiglin. Astfel că Turambar a trimis trei bărbaţi viteji să urmărească de pe buza strîmtorii toate mişcările Dragonului; el însuşi avea să se îndrepte spre Nen Girith, cascada cea înaltă; acolo veştile puteau să ajungă la el iute, iar el putea să vadă pînă departe.

Dar înainte de a porni, i-a strîns pe pădurenii din Ephel Brandir şi le-a vorbit, spunîndu-le:

– Oameni din Brethil, o primejdie de moarte s-a abătut asupra noastră, căreia numai o vitejie fără seamăn îi poate ţine piept. Cîţi sîntem la număr are prea puţină însemnătate; ci arma noastră trebuie să fie viclenia, şi să avem nădejde în noroc. Dacă am porni împotriva Dragonului cu toate forţele noastre, ca şi cînd am înfrunta o oştire de orci, n-am face decît să ne aruncăm cu toţii în braţele morţii, lăsîndu-ne soaţele şi rubedeniile fără apărare. Aşa că eu vă spun să rămîneţi aici şi să vă pregătiţi să fugiţi. Căci de-o fi să vină Glaurung, atunci va trebui să părăsiţi acest loc şi să vă

risipiţi care unde vede cu ochii; astfel unii dintre voi vor izbuti să scape cu viaţă. N-am nici o îndoială că, de va putea, el va veni la fortăreaţa şi sălaşul nostru şi-l va face una cu pămîntul, răpunînd tot ce mişcă; dar nu va rămîne aici. În Nargothrond se află comoara lui, acolo sînt încăperile cele adînci în care zace şi-n care creşte el fără teamă.

Oamenii l-au ascultat abătuţi, cuprinşi de mare deznădejde, pentru că aveau încredere în Turambar şi se aşteptaseră să audă de la el vorbe dătătoare de mai multă speranţă. Dar el le-a mai spus:

– Ásta e răul cel mai mare care se poate întîmpla. Dar dacă planul meu se dovedeşte bun şi norocul e de partea mea, nu se va ajunge aici. Căci eu unul nu cred că Dragonul e de neînvins, cu toate că puterea şi răutatea lui sporesc odată cu trecerea anilor. Îl cunosc într-o oarecare măsură. Puterea i se trage mai curînd din spiritul ticălos ce sălăşluieşte în el, decît din forţa trupului, oricît de mare i-ar fi acesta. O să vă zic o poveste pe care şi eu am auzit-o de la cei care au luptat în anul bătăliei Nirnaeth, cînd eu şi cei mai mulţi care mă ascultaţi acum eram copii. Pe acea cîmpie, gnomii i-au ţinut piept şi Azaghâl din Belegost l-a străpuns atît de adînc, încît dragonul a fugit înapoi în Angband. Dar aici am un ghimpe mult mai ascuţit şi mai lung decît pumnalul lui Azaghâl.

Turambar a scos sabia Gurthang din teacă şi a străpuns cu ea văzduhul de deasupra capului, iar celor care-l priveau li s-a părut că văd o limbă de foc ţîşnind din mîna lui Turambar, spre înaltul cerului. Şi atunci au strigat ei:

– Ghimpele Negru din Brethil!

– Ghimpele Negru din Brethil, a spus şi Turambar. Ar face bine să se teamă de el. Căci să ştiţi de la mine: astfel este ursita Dragonului ăstuia (şi, din cît se zice, a prăsilelor sale), încît, oricît de falnică i-ar fi platoşa de solzi cornoşi, mai tari ca fierul, sub ea pîntecele tot de şarpe îi este. Prin urmare, oameni din Brethil, plec acum să caut, cum oi şti şi oi putea, pîntecele lui Glaurung. Cine vrea să vină cu mine? Mi-s de ajuns cîţiva cu braţ vînos şi inimi viteze.

Atunci Dorlas a ieşit în faţă şi a spus:

– Merg cu tine, stăpîne; căci mai bine înaintez, decît să aştept să vină duşmanul la mine.

Ceilalţi însă nu s-au grăbit să răspundă chemării, prea mare fiindu-le spaima de Glaurung, iar povestea iscoadelor care-l zăriseră trecuse din gură în gură şi sporise în grozăvenie.

– Ascultaţi, oameni din Brethil, a strigat Dorlas, se vădeşte acum că toate sfaturile lui Brandir nu-s de nici un folos în faţa răului din vremea noastră. Nu avem cum scăpa ascunzîndu-ne. Oare nici unul dintre voi nu vrea să ia locul fiului lui Handir, pentru a nu face de rîs Casa lui Haleth?

Vorbe de ocară erau acestea, îndreptate împotriva lui Brandir care cu adevărat şedea în jilţul mai-marelui sfatului, dar nimeni nu lua seamă la el, şi tare s-a încrîncenat inima sa auzindu-le; mai cu seamă că Turambar nu l-a mustrat pe Dorlas pentru ele. Unul dintre bărbaţi s-a ridicat totuşi în picioare, Hunthor era acesta, rubedenia lui Brandir, spunînd:

– Rău faci, Dorlas, cînd batjocoreşti cu astfel de vorbe pe stăpînul tău, ale cărui mădulare din pricina sorţii nefericite nu pot să dea ascultare vrerii inimii sale. Fereşte-te ca nu cumva tu însuţi să te dovedeşti altfel decît ţi-e zisa! Şi cum poţi spune că sfaturile sale au fost în zadar, cînd niciodată nu le-am urmat? Tu însuţi, vasalul său juruit, le-ai nesocotit. Vă spun că Glaurung vine la noi acum, aşa cum s-a dus şi-n Nargothrond, din pricină că faptele noastre ne-au trădat – iar Brandir tocmai de asta s-a temut. Dar dacă năpasta s-a abătut asupra noastră, cu voia ta, fiu al lui Handir, mă voi duce în numele Casei lui Haleth.

– Trei mi-s de-ajuns! a spus Turambar. Pe voi doi vă iau cu mine. Dar, stăpîne, eu unul nu te dispreţuiesc. Înţelege! Trebuie să ne grăbim, treaba ce-o avem de îndeplinit cere mădulare vînjoase. Socot că locul ţi-e alături de obştea ta. Eşti înţelept şi ştii să tămăduieşti; mă tem că în puţină vreme va fi trebuinţă de înţelepciune şi putere de tămăduire.

Frumoase vorbe, dar care n-au făcut decît să-l amărască şi mai mult pe Brandir, care i-a spus lui Hunthor:

– Te du, atunci, însă fără învoirea mea. Căci asupra omului ăstuia adastă o umbră care te va duce spre rău.

Turambar nu mai avea vreme de pierdut, dar cînd s-a dus la Níniel să-şi ia rămas bun, ea s-a agăţat de el, plîngînd îndurerată.

– Nu pleca, Turambar, ascultă-mi ruga! Nu te înfrunta cu umbra de care ai fugit! Nu, nu, mai bine fugi şi ia-mă cu tine, cît mai departe!

– Níniel, draga mea dragă, a răspuns el, nu mai putem fugi, tu şi cu mine. Sîntem împrejmuiţi în ţara asta. Şi chiar dacă aş pleca şi i-aş părăsi pe oamenii care ne-au primit în mijlocul lor cu prietenie, n-aş putea decît să te duc în sălbăticie, unde n-avem nici un adăpost şi unde ai pieri, tu şi pruncul nostru. O sută de leghe ne despart de orice meleag la care Umbra nu poate ajunge. Dar nu-ţi pierde cumpătul, Níniel. Căci asta îţi spun: nici tu, nici eu nu vom fi răpuşi de Dragonul ăsta ori de vreun alt duşman de la Miazănoapte.

Níniel s-a oprit din plîns şi n-a mai spus nimic, dar sărutul ei de despărţire a fost rece.

Apoi Turambar cu Dorlas şi Hunthor au pornit întins spre Nen Girith şi, cînd au ajuns acolo, soarele cobora spre asfinţit şi umbrele se lungiseră; ultimele două iscoade îi aşteptau acolo.

– Aţi sosit tocmai la timp, stăpîne, au zis ei. Dragonul a venit, iar cînd am plecat noi el ajunsese la malul Teiglinului, privea pe partea cealaltă a rîului. Se mişcă numai noaptea, aşa că ne putem aştepta la un atac chiar mîine, înainte de ivirea zorilor.

Turambar a privit peste cascada Celebros şi a văzut soarele scăpătînd şi suliţe negre de fum ridicîndu-se la malul rîului.

– N-avem timp de pierdut, a spus el, însă veştile sînt bune. Mă temusem că o să mişune în dreapta şi-n stînga; dacă o apuca spre miazănoapte şi ajungea la Trecere şi de acolo la vechiul drum de la şes, n-ar mai fi fost nici o nădejde. Acum însă furia stîrnită de trufie şi răutate îl împinge înainte. Dar chiar în timp ce spunea acestea, în gîndul său cumpănea îndoit: „Te pomeneşti că o creatură atît de ticăloasă şi de haină se fereşte de Trecere, la fel ca orcii? Haudh-en-Elleth! Oare Finduilas încă adastă între mine şi destinul meu?“

S-a răsucit spre însoţitorii săi şi a spus:

– Iată ce avem de făcut. Trebuie să mai aşteptăm o vreme; pripeala poate fi la fel de rea acum ca şi zăbava. Cînd s-o lăsa întunericul, o să ne furişăm pînă jos la rîu. Dar să fiţi cu mare băgare de seamă! Căci urechile lui Glaurung aud la fel de bine pe cît de bine îi văd ochii – iar ochii îi sînt ucigători. Dacă ajungem la rîu fără să ne simtă, trebuie să coborîm în strungă, să trecem rîul şi astfel ajungem la poteca pe care o va urma el cînd va porni.

– Dar cum poate el veni pe acolo? a întrebat Dorlas. O fi el sprinten, însă e un Dragon urieşesc, şi cum o putea să coboare o stîncă şi s-o urce pe cealaltă, cînd partea din faţă trebuie să urce înainte ca a din spate să fi apucat să coboare? Şi dacă o face totuşi, la ce ne slujeşte că ne aflăm în apele dezlănţuite de sub el?

– O fi aşa cum spui, a răspuns Turambar, şi dacă într-adevăr aşa va face, va fi vai şi-amar de noi. Dar eu trag nădejde, din ceea ce ştim despre el şi după locul în care se află acum, că altele îi sînt gîndurile. A ajuns la marginea strungii Cabed-en-Aras, pe care, după cum mi-aţi povestit voi, odată o căprioară a trecut-o dintr-un salt, fugind de vînătorii lui Haleth. E atît de mare acum Dragonul, încît gîndesc că va căuta să se arunce pe malul celălalt. Asta este nădejdea noastră, şi-n ea trebuie să ne încredem.

Auzindu-l ce spune, Dorlas a simţit că-l părăseşte curajul, căci el cunoştea mai bine decît toţi întregul ţinut Brethil, şi cu adevărat Cabed-en-Aras era un loc cumplit. Pe malul răsăritean, o stîncă dreaptă, de vreo patruzeci de picioare înălţime, golaşă pînă aproape de buza unde creşteau copaci; pe partea cealaltă, malul era mai puţin prăpăstios şi mai puţin înalt, acoperit de copaci şi tufăriş care atîrnau în rădăcini, dar jos în vale apa curgea vijelioasă printre bolovani, şi chiar dacă un bărbat curajos şi sigur pe picioarele sale putea să-l treacă în timpul zilei, era primejdios să se încumete pe acolo în timpul nopţii. Dar acesta era planul lui Turambar şi era zadarnic să i se împotrivească.

Astfel că au pornit la lăsarea întunericului, dar nu spre locul unde se afla Dragonul, ci mai întîi au apucat-o pe poteca ce ducea spre Trecere; apoi, înainte să ajungă acolo, au luat-o spre miazăzi,

pe o cărăruie care i-a dus pînă la marginea pădurilor ce umbreau Valea Teiglin.[26] Şi pe măsură ce se apropiau de Cabed-en-Aras, pas cu pas, oprindu-se adesea ca să asculte, au simţit miros de arsură şi o duhoare care i-a îngreţoşat. Altfel, peste tot nemişcare de moarte, nimic nu se clintea în văzduh. Primele stele au licărit la Răsărit, în spatele lor, şi săgeţi palide de fum se înălţau drepte, neşovăitoare pe cerul apusean încă luminat.

După plecarea lui Turambar, Níniel a rămas tăcută şi împietrită; dar Brandir a venit la ea şi i-a spus:

– Níniel, nu te teme de pe-acum de ce-i mai rău. Oare nu te-am sfătuit să aştepţi?

– Ba da, a răspuns ea. Dar la ce mi-ar mai folosi acum? Căci dragostea nu trece şi nu îndură mai puţin dacă nu te măriţi.

– Ştiu asta, a zis Brandir. Dar nici nu te măriţi doar ca să fii măritată.

– De două luni sînt grea cu pruncul lui. Şi nu-mi pare că din pricina asta mi-e mai greu să îndur teama de a-l pierde. Nu înţeleg ce vrei să spui.

– Nici eu nu mă mai înţeleg. Ştiu doar că mi-e teamă.

– Halal mîngîiere îmi aduci! a izbucnit ea. Brandir, prietene, ascultă-mă: fie că-s măritată sau nemăritată, fie că-s mamă sau fecioară, mi-e peste puteri să mai îndur teama. Stăpînul Destinului s-a dus să-şi înfrunte destinul ce i-a fost scris, departe de-aici, iar eu cum să stau şi s-aştept să primesc veşti, bune, rele, cum or fi? Poate chiar în noaptea asta se va întîlni cu Dragonul, iar eu cum să stau, sau să şed, aşteptînd să treacă orele astea cumplite?

– Nu ştiu, a răspuns Brandir, dar, cum-necum, orele trebuie să treacă, şi pentru tine, şi pentru soaţele celora care s-au dus cu el.

– Ele n-au decît să facă ce le îndeamnă inimile lor! a strigat Níniel. Eu însă trebuie să plec. Nu vreau ca multele leghe să mă despartă de primejdia în care se află stăpînul meu. Vreau să le ies veştilor în cale!

Vorbele lui Níniel i-au sporit lui Brandir însutit teama, făcîndu-l să strige:

– Ba nu te las nici în ruptul capului să faci una ca asta. Căci astfel ai pune în primejdie tot planul nostru. Multele leghe ce vă despart îți dau răgazul să scapi, de-o fi să fie cum e mai rău.

– De-o fi să fie cum e mai rău, eu nu vreau să scap, a răspuns ea. Iar acum înțelepciunea ta e în zadar și nici n-ai să-mi stai în cale.

S-a înfățișat Níniel în fața oamenilor care încă mai erau strînși în Ephel și a strigat:

– Oameni din Brethil! Nu voi aștepta aici. Dacă stăpînul meu dă greș, atunci orice nădejde este o amagire. Țara și pădurile voastre vor fi preschimbate în cenușă și nimeni, nimeni nu va scăpa. De ce, atunci, să mai zăbovim aici? Eu plec să aflu veștile și soarta ce ne așteaptă. Cei care gîndesc la fel ca mine să mă însoțească!

Mulți s-au arătat gata să plece împreună cu ea: soațele lui Dorlas și Hunthor, din pricină că aceia pe care-i iubeau erau duși cu Turambar; altele, din milă față de Níniel și din dorința de a se împrieteni cu ea; și-au mai fost și alții din cei atrași de ceea ce se povestea despre Dragon, și, mînați de vitejie ori nesăbuință (neștiind ei prea multe despre rău), gîndeau că vor fi martori la fapte ciudate și glorioase. Căci, în mintea lor, Sabia Neagră ajunsese atît de măreață, încît puțini își puteau închipui că Glaurung o va înfrînge. Așa s-a făcut că în scurtă vreme și în mare grabă s-au pornit la drum, o mulțime numeroasă, îndreptîndu-se spre o primejdie pe care nu o pricepeau; și mergînd aproape fără să se oprească, au ajuns în cele din urmă, la miez de noapte, frînți de oboseală, la Nen Girith; însă Turambar plecase, chiar dacă nu cu mult înaintea sosirii lor. Noaptea e un sfetnic cu mintea limpede, și mulți dintre ei s-au mirat de propria lor pripeală; iar cînd au auzit de la pîndarii rămași acolo cît de aproape se afla Glaurung și ce disperat era planul lui Turambar, au simțit cum îi părăsește curajul și n-au mai îndrăznit să meargă mai departe. Unii au privit cu ochi temători spre Cabed-en-Aras, dar nimic nu izbuteau să zărească și nu auzeau altceva decît glasul rece al cascadei. Níniel stătea de una singură, scuturată de un tremur cumplit.

După plecarea lui Níniel și a însoțitorilor ei, Brandir le-a spus celor rămași:

– Priviţi cît sînt de dispreţuit şi cum mi se nesocotesc sfaturile! Fie ca Turambar să vă cîrmuiască de-acum încolo, căci mi-a luat puterea ce-o aveam de drept. Eu unul mă lepăd şi de cîrmuire, şi de obşte. Şi nimeni să nu mai vină la mine după sfaturi ori pentru tămăduire!

Zicînd acestea, şi-a rupt toiagul şi în sinea lui şi-a spus: „De-acum nimic nu mi-a mai rămas, decît doar iubirea pentru Níniel: prin urmare, unde se duce ea, din înţelepciune ori din nesăbuinţă, şi eu trebuie să mă duc. În ceasul acesta întunecat, nimic nu se întrevede; dar cine ştie de n-aş putea-o feri cît de cît de rău, dacă aş fi lîngă ea."

Astfel că şi-a încins la brîu o sabie scurtă, cum rareori făcuse înainte, şi-a luat toiagul şi a plecat din Ephel, cît de repede putea, cu mersul lui şchiopătat, apucînd-o în urma celorlalţi pe lunga potecă ce ducea la hotarul apusean al codrului Brethil.

Moartea lui Glaurung

Într-un tîrziu, la ceasul cînd noaptea învăluise pămînturile, Turambar şi însoţitorii săi au ajuns la Cabed-en-Aras, bucuroşi de vuietul asurzitor al cascadei; căci, cu toate că le dădea de veste despre primejdiile ce-i aşteptau în fundul văii, acoperea orice alt zgomot. Dorlas i-a dus puţin mai spre miazăzi, pînă într-un loc de unde, printr-un horn, au coborît pînă la poalele stîncii; dar acolo jos curajul l-a părăsit pe Dorlas, din pricina multelor stînci şi bolovanilor nenumăraţi îngrămădiţi în apele ce curgeau în jurul lor dezlănţuite şi scrîşnitoare.

– Mai sigur drum spre moarte nici că se poate, a zis Dorlas.

– Dar e singurul, fie spre moarte, fie spre viaţă, a zis Turambar; iar zăbava nu-l va face să pară mai plin de nădejde. Aşa că, după mine!

Şi cu acestea Turambar a luat-o înainte; cu pricepere şi curaj, ori poate cu ajutorul sorţii, a trecut dincolo şi-n întunericul negru ca smoala s-a răsucit să vadă cine-l urma. O siluetă şi mai întunecată stătea lîngă el.

– Dorlas? a întrebat Turambar.

– Nu, eu sînt, a răspuns Hunthor. Dorlas n-a cutezat să treacă. Chiar de îndrăgeşte războiul, un bărbat se poate teme de multe lucruri. Şade tremurînd pe mal, aşa bănui; ruşine să-i fie pentru vorbele ce i le-a spus rubedeniei mele.

Turambar şi Hunthor s-au aşezat să-şi tragă sufletul, dar curînd noaptea i-a pătruns cu frigul ei, amîndoi fiind uzi pînă la piele, aşa că s-au apucat să caute o potecă de-a lungul rîului, spre miazănoapte, unde poposise Glaurung. Valea se îngusta şi întunericul se adîncea încă şi mai mult, dar pe măsură ce înaintau orbecăind, Turambar şi Hunthor au zărit un licăr deasupra lor, ca de la un foc mocnit, şi au auzit mîrîitul Marelui Vierme în somnul său pînditor. Atunci cei doi au încercat să găsească o cale care să-i ducă în sus, pînă sub buza peretelui; numai astfel nădăjduiau ei să se apropie de duşman fără ca acesta să-i simtă. Dar duhoarea era atît de cumplită, încît au simţit că-i apucă ameţeala, şi mai mult alunecau în jos decît urcau. Se agăţau de trunchiurile copacilor, maţele li se întorceau pe dos, şi-n deznădejdea ce-i stăpînea uitaseră de orice frică, în afară de groaza de a nu se prăbuşi în colţii Teiglinului.

– Ne irosim prosteşte bruma de putere ce-o mai avem. Pînă nu vom şti pe unde va trece Dragonul, zadarnic urcăm, a zis Turambar.

La care Hunthor i-a spus:

– Iar cînd vom afla, n-o să mai avem vreme să căutăm o cale de-a ieşi din strîmtură.

– Aşa e. Numai că singur norocul ne poate veni în ajutor, şi-n el trebuie să ne-ncredem.

S-au oprit, prin urmare, şi au aşteptat, şi din defileul întunecat au privit cum o stea albă şi îndepărtată străbătea palida fîşie de cer de deasupra lor; apoi Turambar a alunecat încet într-un vis în care se făcea că întreaga sa voinţă se încorda pentru a rămîne agăţat, în vreme ce un val negru îi zbea şi-i rodea mădularele.

Dintr-odată a răsunat un mare vuiet şi pereţii defileului s-au cutremurat şi au răspuns cu ecou. Turambar s-a scuturat din mrejele visului şi i-a spus lui Hunthor:

– Se urneşte. A sosit ceasul. Să loveşti adînc, pentru că doi trebuie să lovească tot atît de vîrtos ca trei!

Şi astfel a început atacul lui Glaurung asupra codrului Brethil; şi multe s-au întîmplat aşa cum sperase Turambar. Dragonul îşi tîra greutatea spre marginea stîncii, fără să se abată într-o parte sau alta, ci pregătindu-se să sară peste prăpastie cu uriaşele lui labe dinainte, iar apoi să-şi tragă trupul mătăhălos. Mişcarea lui i-a băgat în sperieţi pe pîndarii de dedesubt, şi asta pentru că nu-şi pregătea săritura chiar deasupra lor, ci puţin mai la miazănoapte, încît din locul unde se aflau ei zăreau acum umbra capului de vierme desenîndu-se pe bolta înstelată; fălcile îi stăteau căscate, lăsînd la vedere şapte limbi de foc. Apoi a scuipat o pălălaie, încît prăpastia s-a umplut de-o lumină roşietică şi umbre negre au prins să dănţuiască printre stînci; copacii din faţa lui s-au zgîrcit şi s-au preschimbat în fum, bucăţi de stîncă s-au prăvălit în rîu. Apoi Dragonul s-a azvîrlit în faţă şi cu ghearele lui vînjoase s-a prins de celălalt perete stîncos şi a început să se tragă peste hău.

Acum era nevoie de curaj şi iuţeală, căci, cu toate că Turambar şi Hunthor scăpaseră neatinşi de pala de foc, neaflîndu-se chiar în drumul lui Glaurung, trebuiau totuşi să ajungă la el, înainte ca dragonul să apuce să treacă peste ei, altfel nu mai aveau nici o nădejde. Fără să-i mai pese de primejdie, Turambar s-a tîrît de-a lungul malului, ca să ajungă sub trupul viermelui; dar acolo fierbinţeala şi miasma erau atît de cumplite, încît Turambar s-a pierdut cu firea şi ar fi căzut fără doar şi poate, dacă Hunthor, care îl urma bărbăteşte, nu l-ar fi prins de braţ şi nu l-ar fi ţinut.

– Vitează inimă! i-a zis Turambar. Norocul mi te-a ales drept tovarăş!

Dar chiar în timp ce spunea acestea, un pietroi cît toate zilele s-a rostogolit de sus şi i-a căzut lui Hunthor drept în cap, prăvălindu-l în apă, şi astfel şi-a găsit sfîrşitul unul dintre cei mai neînfricaţi din Casa lui Haleth.

– Vai şi-amar! a strigat Turambar. Numai nenorociri se-abat asupra celor care merg în umbra mea! De ce am căutat ajutor? Acum ai rămas singur, Stăpîn al Destinului, aşa cum ar fi trebuit să ştii că se va întîmpla. Singur vei învinge!

Şi-a adunat el întreaga voinţă şi ura toată ce-o nutrea pentru Dragon şi Stăpînul acestuia, şi dintr-odată i-a părut că inima şi trupul îi sînt cuprinse de-o putere pe care n-o cunoscuse pînă atunci; a urcat stînca, din piatră în piatră, din rădăcină în rădăcină, pînă cînd, în cele din urmă, s-a apucat de-un copac subţirel ce creştea chiar sub buza rîpei, şi cu toate că vîrful fusese pîrjolit, trunchiul se ţinea bine înfipt în rădăcini. Tocmai cînd s-a sprijinit în furca făcută de cîteva crengi, partea de mijloc a trupului Dragonului a ajuns deasupra lui şi s-a lăsat în jos, tras de propria-i greutate, cît pe ce să atingă creştetul lui Turambar, înainte ca Glaurung să şi-l poată trage în sus. Spălăcite şi zbîrcite îi erau dedesubturile trupului, jilăvite de o scursoare cenuşie de care se lipiseră scîrnăvii de tot felul, care acum se desprindeau şi cădeau; duhoarea ce-o răspîndeau era ca de moarte. Atunci Turambar şi-a tras din teacă Sabia Neagră a lui Beleg şi a avîntat-o în sus, cu toată puterea braţului şi a urii sale, iar lama ucigaşă, lungă şi lacomă, a pătruns în pîntecele Dragonului pînă la plăsele.

Glaurung a simţit muşcătura morţii şi a scos un ţipăt care a cutremurat codrii dintr-o poală în alta, iar cei care priveau de la Nen Girith au simţit că li se opreşte răsuflarea în piept. Turambar s-a clătinat ca lovit şi a alunecat, iar sabia i s-a smuls din strînsura mîinii, rămînînd înfiptă în pîntece. Căci Glaurung dintr-odată s-a smucit spasmodic. Şi-a răsucit în sus huiduma de trup şi s-a aruncat cu totul peste hău; prăvălindu-se în partea cealaltă, a prins să se zvîrcolească, ţipînd, izbind şi răsucindu-se în agonie, pînă cînd a făcut una cu pămîntul tot ce se afla în jurul său; în cele din urmă, a rămas nemişcat, în mijlocul pîrjolului, învăluit în fum.

Turambar s-a agăţat de rădăcinile copacului, mut şi năuc. Încet, şi-a strîns din nou puterile şi, pe jumătate alunecînd, pe jumătate coborînd din rădăcina-n piatră şi din piatră-n rădăcină, a ajuns din nou jos la rîu şi s-a încumetat să-l treacă înapoi, iarăşi înfruntînd primejdia, tîrîndu-se în patru labe, agăţîndu-se de bolovani, orbit de ploaia de stropi, pînă a pus piciorul pe malul celălalt şi de acolo, istovit peste poate, a urcat prin hornul prin care coborîseră ei înainte. Astfel a ajuns în cele din urmă la locul unde trăgea să moară

Dragonul; fără urmă de milă şi-a privit duşmanul rănit şi s-a bucurat.

Glaurung zăcea acolo, cu fălcile căscate; dar focurile din el se stinseseră, ochii săi ticăloşi îi erau închişi. Zăcea întins cît era el de lung, răsturnat pe o parte, iar din Gurthang, înfiptă în pîntecele lui, nu se vedeau decît plăselele. Lui Turambar i-a crescut inima-n piept văzînd aceasta, căci, cu toate că Dragonul încă răsufla, el avea să-şi ia înapoi sabia pe care o preţuise şi înainte, dar acum era mai presus decît toate comorile din Nargothrond. Adevărate se dovedeau vorbele ce fuseseră rostite la făurirea ei, anume că nimic din ce era măreţ sau mărunt nu avea să supravieţuiască muşcăturii sale.

Aşa că Turambar s-a apropiat de duşman, şi-a pus un picior pe pîntecele lui şi, apucînd plăselele sabiei, a tras de ele cu toată puterea, şi i-a strigat a batjocură lui Glaurung, îngînîndu-i cuvintele ce le spusese în Nargothrond:

– Slavă, Vierme al lui Morgoth! Bine-mi pare de-ntîlnire! Crăpi acum şi întunecimea să te-nghită! Astfel s-a răzbunat Túrin, fiul lui Húrin!

Şi-a smuls sabia şi, în aceeaşi clipă, din tăietură a ţîşnit un şuvoi de sînge negru care i-a căzut lui Turambar pe mînă, frigîndu-i carnea cu veninul său. Turambar a urlat de durere. Iar Glaurung a tresărit, a deshis ochii funeşti şi i-a aţintit asupra lui Turambar cu atît răutate, încît Turambar s-a simţit ca străpuns de o săgeată; din pricina ochilor şi a durerii de la mînă, a căzut fără simţire, zăcînd ca mort lîngă Dragon, cu sabia sub trup.

Ţipetele lui Glaurung au ajuns pînă la oamenii de la Nen Girith, umplîndu-i de groază; şi cînd iscoadele au zărit în depărtare prăpădul şi pîrjolul pe care-l făcea Dragonul în zvîrcolirile sale, au crezut că dihania îi călca în picioare şi-i nimicea pe aceia care-l atacaseră. Şi-au dorit atunci ca multele leghe ce-i despărţeau de Dragon să fie şi mai multe; dar nu îndrăzneau să părăsească înălţimea pe care se strînseseră, căci îşi aminteau de vorbele lui Turambar, anume că, dacă Glaurung ieşea victorios, spre Ephel Brandir avea să se îndrepte. Astfel că se uitau plini de teamă, aşteptînd să-l vadă mişcîndu-se, dar

nici unul nu era îndestul de curajos ca să coboare şi să se ducă pînă la locul bătăliei, să vadă ce se întîmplă acolo. Iar Níniel şedea fără să se clintească, neputînd să-şi mişte mădularele şi nici să-şi stăpînească tremurul trupului; şi-asta pentru că atunci cînd a auzit glasul lui Glaurung, inima i s-a oprit în piept, iar ea a simţit cum o împresoară din nou întunecimea.

Aşa a găsit-o Brandir. Căci într-un tîrziu a ajuns şi el la podul peste Celebros, abia tîrîndu-se de ostenit ce era; şchiopătînd şi sprijinindu-se în toiagul lui, bătuse atîta amar de drum, cinci leghe şi mai bine de la el de-acasă. Teama pentru soarta lui Níniel îl mînase înainte, iar veştile pe care le auzea acum erau întocmai aşa cum se temuse că vor fi.

– Dragonul a trecut rîul, îi spuneau oamenii. Sabia Neagră a pierit, fără doar şi poate, la fel şi cei care au mers cu el.

Brandir s-a oprit lîngă Níniel, ghicindu-i deznădejdea, şi tare ar mai fi alinat-o; dar în sinea lui şi-a spus: „Sabia Neagră a murit, Níniel însă trăieşte". S-a cutremurat ca de-un fior, căci dintr-odată a simţit că se face frig lîngă apele rîului Nen Girith; şi-a scos mantia şi a învelit-o pe Níniel în ea. Ce să-i spună, nu ştia; iar Níniel era mută.

Timpul trecea, dar Brandir a rămas tăcut lîngă ea, scrutînd întunericul nopţii şi ascultînd; nu vedea însă nimic, cît despre auzit, nici un sunet nu desluşea în afară de vuietul cascadei Nen Girith. „Fără doar şi poate că Glaurung a plecat de-acolo şi a pătruns în Brethil", şi-a spus în gîndul său. Dar nu-i mai părea rău de oamenii lui, neghiobi care-i nesocotiseră sfaturile şi-l batjocoriseră. „N-are decît Dragonul să se ducă pînă la Amon Obel; o să am atunci răgaz s-o iau pe Níniel de-aici." Încotro să se îndrepte, habar n-avea, căci nicicînd nu se depărtase de Codrul Brethil.

În cele din urmă, s-a aplecat şi a atins-o pe Níniel pe braţ, spunînd:

– Trece timpul, Níniel! Vino! E vremea să mergem. Dacă mă laşi, o să te duc de-aici.

Tăcută, ea s-a ridicat şi l-a luat de mînă, apoi au trecut amîndoi podul şi au coborît pe cărarea ce ducea la Trecerea peste Teiglin.

Dar cei care i-au zărit mişcîndu-se ca nişte umbre prin întuneric nu ştiau cine ar putea fi, şi nici nu le păsa. Au mers ei aşa o bucată de drum printre copacii nefoşnitori şi dintr-odată luna s-a înălţat în spatele dealului Amon Obel, umplînd luminişurile pădurii cu o lumină cenuşie. Atunci s-a oprit Níniel şi l-a întrebat pe Brandir:

– Acesta este drumul?

Iar el a răspuns:

– Care drum anume? Căci în Brethil nu mai avem nici o nădejde. Drum altul nu mai avem, decît acela care ne scapă de Dragon şi pe care putem fugi de el cît mai departe cu putinţă şi cît mai avem răgaz.

Níniel l-a privit uimită.

– Nu la el ai zis că mă duci? l-a întrebat ea. Sau ai vrut să mă amăgeşti? Sabia Neagră a fost iubitul meu, bărbatul meu, şi nu merg decît în căutarea lui. Cum de-ţi închipui altceva? De-acum, n-ai decît să faci cum socoteşti, dar eu sînt în mare grabă.

Brandir a rămas ca năuc preţ de cîteva clipe, dar ea s-a şi depărtat iute de el.

– Stai, Níniel! Nu te duce singură! a strigat el în urmă-i. Nu ştii ce-ai să găseşti acolo. Vin cu tine!

Dar ea nu l-a luat în seamă, ci şi-a văzut de drum, ca şi cînd clocotea în ea sîngele care înainte îi fusese îngheţat; şi cu toate că el a urmat-o cît de repede îi stătea în puteri, ea s-a făcut nevăzută. Şi-a blestemat Brandir soarta şi nevolnicia, dar nu s-a întors din drum.

Luna urca albă pe boltă, era aproape plină, şi cînd Níniel a început să coboare spre pămînturile ce mărgineau rîul, i s-a părut că-şi aminteşte de apele sale, şi a cuprins-o spaima. Căci ajunsese la Trecerea peste Teiglin, Haudh-en-Elleth se găsea acolo, în faţa ei, ca o fantasmă în lumina lunii, cu o umbră neagră de-a curmezişul lui; şi din gorganul acela se înălţa o mare ameninţare.

Scoţînd un ţipăt, Níniel i-a întors spatele şi-a rupt-o la fugă spre miazăzi, de-a lungul rîului, lepădîndu-şi mantia în timp ce fugea, ca şi cînd s-ar fi lepădat de-o umbră ce se agăţa de ea; veşmîntul îi era alb, iar luna îl făcea să lucească în timp ce Níniel fugea printre copaci. Aşa s-a făcut că Brandir a zărit-o de sus, de pe coasta dealului, şi pe loc a apucat-o şi el spre miazăzi, cu gînd să-i taie calea, dacă izbutea;

printr-un noroc a găsit o cărăruie, tocmai cea pe care o urmase şi Turambar, care se desprindea din drumul ceva mai umblat şi cobora abrupt spre rîu; pe acesta a coborît şi Brandir, ajungînd din nou aproape de Níniel, doar că în spatele ei. A strigat-o, dar ea nu s-a sinchisit, ori poate nu-l auzise, fapt este că n-a trecut mult şi iar s-a depărtat de el; astfel s-au îndreptat ei spre pădurile aflate chiar lîngă Cabed-en-Aras şi lîngă locul unde Glaurung se dădea de ceasul morţii.

Luna se găsea pe cerul de la Miazăzi, neumbrită de nici un nor, iar lumina îi era clară şi rece. Ajungînd la marginea pîrjolului pricinuit de Glaurung, Níniel i-a văzut trupul prăvălit acolo, şi pîntecele cenuşiu sub sclipirea lunii; dar lîngă el zăcea un om. Uitînd de frică, Níniel s-a repezit printre cioturile arzînd mocnind şi s-a apropiat de Turambar. Căzuse pe-o parte, cu sabia sub el; în lumina lăptoasă, chipul îi era pierit, ca atins de moarte. Níniel s-a aruncat peste trupul lui şi a-nceput să plîngă şi să-l sărute; i s-a părut că încă mai respiră, dar s-a gîndit că-i doar o amăgire a unei speranţe deşarte, căci trupul bărbatului era rece şi nemişcat, iar gura îi rămînea mută la strigătele ei. În timp ce-l mîngîia, a descoperit că mîna îi era înnegrită, parcă fusese pîrlită pe foc; i-a spalat-o cu lacrimile ei şi i-a înfăşat-o cu o bucată ruptă din veşmîntul ei. Dar el tot nemişcat rămînea, în ciuda mîngîierilor ei; l-a sărutat Níniel încă o dată şi a strigat:

– Turambar, Turambar, vino-ţi în simţiri! Auzi-mă! Trezeşte-te! Sînt eu, Níniel. Dragonul a murit, a murit, numai eu sînt aici lîngă tine.

Dar el nu răspundea.

Brandir i-a auzit strigătul, căci ajunsese şi el la marginea pămîntului pîrjolit; dar tocmai cînd să facă un pas spre Níniel, s-a oprit locului şi a rămas stană. La strigătul lui Níniel, Glaurung a tresărit pentru ultima oară, iar trupul i s-a cutremurat ca de un fior; şi-a întredeschis ochii funeşti în care s-a oglindit luna şi a horcăit:

– Slavă, Nienor, fiică a lui Húrin. Ne mai întîlnim o dată pînă să se sfîrşească totul. Mă gîndesc că te bucuri că ai izbutit să-ţi găseşti fratele. Acum vei cunoaşte cine este: cel care împlîntă pumnalul în întuneric e viclean cu duşmanii, îşi trădează prietenii şi e un adevărat

blestem pentru neamul său, Túrin, fiul lui Húrin! Dar, dintre toate faptele sale, pe cea mai ticăloasă o vei simţi chiar în tine.

Nienor a rămas ca împietrită, dar Glaurung şi-a dat duhul; şi odată cu moartea lui, vălul aruncat asupra ei de răutatea lui i s-a ridicat de pe ochii şi întreaga ei aducere aminte i s-a limpezit dintr-odată, zi cu zi, mai mult chiar, şi-a amintit şi de tot ceea ce i se întîmplase de cînd zăcuse pe Haudh-en-Elleth. Şi întreg trupul ei s-a cutremurat de groază şi durere. Iar Brandir, care auzise totul, s-a rezemat fără vlaga de un trunchi.

Pe neaşteptate, Nienor a sărit în picioare, a stat palidă ca o nălucă în lumina lunii, a privit în jos la Túrin şi a strigat:

– Rămîi cu bine, ooo, Tu, cel de două ori iubit! *A Túrin Turambart turún' ambartanen*: stăpîn al destinului, destinului sclav! Ferice de tine că ai murit!

Copleşită de atîta nenorocire şi de groaza ce-o cuprinsese, a rupt-o la fugă.

– Stai! Aşteaptă, Níniel! a strigat Brandir, pornind şchiopătat după ea.

S-a oprit o clipă Níniel şi s-a uitat în urmă cu ochi sticloşi.

– Să aştept? a strigat la rîndul ei. Să aştept? Aşa mi-ai spus mereu. De te-aş fi ascultat! Acum e prea tîrziu. De-acum n-am să mai aştept pe Pămîntul de Mijloc.

Şi cu acestea s-a făcut nevăzută.[27]

În cîteva clipe a ajuns la marginea strîmtorii Cabed-en-Aras; s-a oprit, s-a uitat la apa volburoasă şi a strigat:

– Apă, apă! Ia-o acum pe Níniel Nienor, fiica lui Húrin; Bocirea, Bocirea, fiica lui Morwen! Ia-mă şi du-mă pînă la Mare!

Astfel zicînd, s-a aruncat în gol: o străfulgerare albă înghiţită de hăul negru, un ţipăt pierdut în urletul rîului.

Apele Teiglinului şi-au continuat curgerea, dar Cabed-en-Aras nu mai era: Cabed Naeramarth aveau s-o numească oamenii; şi-asta pentru că nici o ciută n-o mai trecea sărind şi toate fiinţele vii o ocoleau şi nici un om nu mai umbla pe malurile ei. Ultimul dintre oameni care a privit în întunecimea ei a fost Brandir, fiul lui Handir; iar el şi-a ferit îngrozit faţa, inima i s-a strîns de frică şi, cu

toate că i se urîse dintr-odată de viață, n-a putut să se arunce în brațele morții pe care și-o dorea.[28] Apoi gîndul i s-a întors către Túrin Turambar.

– Te urăsc oare, ori îți plîng de milă? a strigat Brandir. Dar tu ești mort. Nu-ți sînt dator mulțumiri, ție, hrăpăreț a tot ce-am avut sau aș fi putut avea. Neamul meu însă are să-ți plătească o datorie. Se cuvine ca de la mine s-o afle.

Astfel că a pornit cu mersul lui șchiopătat înapoi spre Nen Girith, ocolind cu scîrbă întinderea pîrjolită de Glaurung; în timp ce urca poteca abruptă, a dat peste un om care iscodea printre copaci și zărindu-l a făcut un pas îndărăt. Într-o rază a lunii care scăpăta i-a deslușit chipul.

– Hei, Dorlas! a strigat el. Ce vești îmi poți da? Și cum se face că ai scăpat viu? Rubedenia mea unde-i?

– Nu știu, a răspuns ursuz omul.

– Mare ciudățenie, a spus Brandir.

– De chiar vrei să știi, a spus Dorlas, Sabia Neagră ne-a pus să trecem pe întuneric Teiglinul clocotitor. Ce-i ciudat că n-am putut? Sînt mai priceput decît mulți să mînuiesc toporul, da' n-am mădulare de ciută.

– Să înțeleg că s-au dus fără tine să-l înfrunte pe Dragon? a întrebat Brandir. Dar cum, cînd zici că a trecut rîul? Măcar de-ai fi stat prin preajmă, ca să vezi ce se-ntîmplă.

La aceasta Dorlas n-a mai răspuns, ci sta și-l privea cu ură pe Brandir. Și a priceput Brandir dintr-odată că omul ăsta își părăsise tovarășii și, copleșit de rușine, se ascunsese în pădure.

– Rușine să-ți fie, Dorlas! i-a spus el. Vinovat ești de toate nenorocirile noastre: ai ațîțat Sabia Neagră, l-ai adus pe Dragon încoace, asupra noastră, m-ai batjocorit, l-ai atras pe Hunthor spre moarte și-apoi fugi ca un codaci, să te pitești în pădure! În timp ce spunea acestea, un alt gînd i s-a ivit lui Brandir în minte și s-a stropșit la Dorlas cu mînie: De ce n-ai venit să ne aduci veștile? Măcar atît puteai face ca să-ți ispășești vinovăția. De-ai fi făcut-o, Doamna Níniel n-ar mai fi trebuit să vină să le afle singura. N-ar mai fi trebuit să vadă Dragonul. Ar fi fost în viață acum. Dorlas, te urăsc!

– Păstrează-ţi ura pentru tine! Jalnică este, ca şi sfaturile tale. De n-aş fi fost eu, ar fi venit orcii şi te-ar fi agăţat ca pe-o sperietoare chiar în grădina ta. Cît despre codaci, cine spune ăla e!

Zicînd acestea, iute la mînie cum era din pricina ruşinii, şi-a pregătit pumnul uriaş să-l pocnească pe Brandir – şi aşa l-a surprins moartea, înainte ca uimirea să i se şteargă de pe faţă: căci Brandir şi-a scos sabia şi l-a răpus cu o lovitură. Preţ de o clipă, Brandir a rămas tremurînd, îngreţoşat de sînge; aruncîndu-şi sabia cît colo, s-a-ntors şi şi-a văzut de drum, aplecat peste toiagul său.

Cînd a ajuns la Nen Girith, luna palidă apusese, noaptea era pe sfîrşite; dimineaţa se deschidea la Răsărit. Oamenii care încă stăteau chirciţi lîngă pod l-au zărit pe Brandir venind asemenea unei umbre cenuşii în prima lumină a zorilor, şi cîţiva i-au strigat uimiţi:

– Unde ai fost? Ai văzut-o? Căci Doamna Níniel s-a dus.

– Da, s-a dus, a zis el. S-a dus, s-a dus şi nicicînd nu se va mai întoarce! Eu însă am venit să vă aduc veşti. Ascultaţi acum, oameni din Brethil, şi să-mi spuneţi voi de-aţi auzit vreodată o poveste ca aceasta pe care o să v-o zic eu! Dragonul a murit, dar mort e şi Turambar, lîngă el. Astea-s veştile cele bune: da, bune-s amîndouă.

Oamenii au prins să murmure, mirîndu-se de vorbele lui, şi unii au zis că fără doar şi poate îşi pierduse minţile; dar Brandir a strigat:

– Ascultaţi-mă pînă la capăt! Níniel este moartă şi ea, Níniel cea frumoasă, pe care voi o îndrăgeaţi, pe care eu o îndrăgeam mai presus de orice. S-a aruncat de pe marginea prăpastiei Săritura Căprioarei[29], iar colţii Teiglinului au înhăţat-o. S-a dus, făcîndu-i-se lehamite de lumina zilei. Căci iată ce-a aflat înainte de-a fugi: copii ai lui Húrin erau amîndoi, soră şi frate. Mormegil i se spunea lui, Turambar îşi spunea singur, astfel ascunzîndu-şi trecutul: Túrin, fiul lui Húrin. Níniel îi spuneam ei, neştiindu-i trecutul: Nienor era ea, fiica lui Húrin. În Brethil şi-au adus umbra întunecatei lor ursite. Aici li s-a împlinit soarta, şi de durere acest meleag nu va mai scăpa nicicînd. Nu-l mai numiţi Brethil, nici ţara halethrimilor, ci *Sarch nia Hîn Húrin*, Mormîntul Copiilor lui Húrin!

Cu toate că nu înţelegeau cum de se petrecuse acest rău, oamenii au început să plîngă şi cîţiva au spus:

– Un mormînt se află în Teiglin pentru Níniel cea preaiubită, şi un alt mormînt i se va face lui Turambar, cel mai viteaz dintre oameni. Izbăvitorul nostru nu va fi lăsat să zacă sub cerul liber. Să mergem dară la el.

Moartea lui Túrin

Pe cînd Níniel fugea, Túrin s-a trezit şi i s-a năzărit că în bezna adîncă în care se cufundase a auzit glasul ei chemîndu-l de undeva de departe; dar în clipa în care Glaurung a murit, leşinul negru ce-l cuprinsese a dispărut ca prin farmec, şi Túrin a tras cu nesaţ aer în piept, a oftat şi a picat într-un somn pricinuit de o mare sfîrşeală. Dar pe măsură ce se apropiau zorii, s-a lăsat un frig muşcător; Túrin s-a răsucit în somn şi plăselele lui Gurthang i s-au înfipt în coapsă, astfel că el s-a trezit brusc. Noaptea era pe sfîrşite, în văzduh se simţea adierea dimineţii; Túrin a sărit în picioare şi pe loc şi-a amintit de victorie şi de veninul arzător de pe mînă. Şi-a ridicat mîna, s-a uitat la ea şi s-a mirat. Era legată cu o fîşie de pînză albă, dar pielea îi arăta proaspătă şi nu-l durea; în sinea lui şi-a spus: „Cine m-a oblojit astfel şi totuşi m-a lăsat să zac aici, în frig, în mijlocul prăpădului şi lîngă duhoarea dragonului? Ce lucruri ciudate s-au petrecut?"

A strigat atunci, dar nimeni nu i-a răspuns. Totul era negru şi pustiit în jurul lui şi în văzduh plutea duhoarea morţii. S-a aplecat, şi-a ridicat sabia şi a văzut că era întreagă, iar tăişurile ei luceau la fel ca înainte.

– Cumplit a fost veninul lui Glaurung, a zis el, dar tu eşti mai puternică decît mine, Gurthang! Eşti lacomă de sînge. A ta e victoria. Dar, să mergem! Trebuie să caut ajutor. Trupul mi-e istovit şi simt că frigul mi-a pătruns în oase.

Apoi a întors spatele lui Glaurung, lăsîndu-l să putrezească acolo; dar cu cît se depărta de locul acela, paşii îi deveneau tot mai grei, şi-n gîndul lui şi-a spus: „Poate că la Nen Girith m-o aştepta una din iscoade. Ah, de-aş ajunge odată în casa mea, să simt mîinile blînde ale lui Níniel şi să am parte de priceperea de tămăduire a lui

Brandir!" Şi astfel, abia tîrîndu-se sprijinit în Gurthang, a ajuns într-un tîrziu, prin lumina cenuşie a primelor ceasuri ale dimineţii, la Nen Girith; tocmai cînd oamenii dădeau să pornească în căutarea leşului său, el le-a apărut dinainte.

S-au tras oamenii îndărăt înspăimîntaţi, gîndind că duhul lui neliniştit li se arăta, iar femeile s-au pus pe bocit şi şi-au acoperit ochii. Dar Túrin le-a spus:

– Nu, să nu plîngeţi, ci bucuraţi-vă! Uitaţi-vă! Sînt viu, nu-i aşa? Şi oare nu l-am răpus pe Dragonul de care vă temeaţi?

Atunci oamenii s-au răsucit spre Brandir şi au strigat:

– Neghiobule, cu poveştile tale scornite, ziceai c-a murit. Nu ţi-am spus că eşti nebun?

Brandir stătea cu gura căscată şi se holba la Túrin cu teamă în ochi, fără să poată rosti un cuvînt.

Dar Túrin l-a întrebat:

– Înseamnă că tu ai fost acolo, de mi-ai oblojit mîna? Îţi mulţumesc. Dar bag seamă că nu te pricepi chiar atît de bine, dacă nu poţi osebi leşinul de moarte. Iar oamenilor le-a spus: Voi să nu-i vorbiţi astfel, neghiobi ce sînteţi. Care dintre voi ar fi făcut mai mult? Măcar el a avut curajul să vină pînă la locul bătăliei, în timp ce voi aţi stat şi aţi bocit!

Haide, fiu al lui Handir, a mai zis el, întorcîndu-se spre Brandir. Vreau să aflu mai multe. De ce te afli aici, împreună cu toţi oamenii ăştia pe care i-am lăsat la Ephel? Dacă eu îmi pun pielea la bătaie de hatîrul vostru, oare nu mi se poate da ascultare cît sînt plecat? Şi unde-i Níniel? Măcar atîta nădejde să am, că n-ai adus-o şi pe ea cu tine, ci ai lăsat-o acolo unde i-am spus să rămînă, în casa mea, cu oameni de nădejde care s-o apere.

Dar cum nimeni nu-i răspundea, el a strigat:

– Haideţi, spuneţi-mi unde-i Níniel? Pentru că pe ea vreau s-o văd; şi ei îi voi spune mai întîi povestea celor întîmplate în noaptea asta.

Oamenii şi-au ferit chipurile; într-un tîrziu, Brandir i-a spus:

– Níniel nu este aici.

– Atunci e bine, a zis Túrin. Prin urmare, mă duc acasă. Aveţi vreun cal aici? O targă ar fi şi mai bună. Simt că mă prăbuşesc de sfîrşeală.

– Nu, nu! a strigat deznădăjduit Brandir. Casa ta e pustie. Níniel nu e acolo. E moartă.

Dar una dintre femei – soața lui Dorlas, care nu-l avea la inimă pe Brandir – a țipat:

– Nu lua seamă la el, stăpîne! Căci și-a pierdut mințile. A venit aici strigînd că ai pierit, și-a zis că asta-i veste bună. Și uite că trăiești. Atunci de ce-ar fi adevărată povestea lui despre Níniel: cum că ar fi moartă, și-asta ar fi vestea cea rea?

Atunci Túrin s-a repezit la Brandir:

– Carevasăzică, moartea mea era veste bună? a strigat el. Da, de la început ai avut pică pe mine din pricina lui Níniel, știu asta. Acum zici că-i moartă. Asta e vestea rea? Ce minciună ai scornit în ticăloșia ta, Șontorogule? Vrei să ne faci de petrecanie cu vorbe mișelești, dacă nu poți mînui armele?

Mînia ce l-a cuprins pe Brandir i-a alungat din inimă orice urmă de milă.

– Eu mi-am pierdut mințile? Nu, tu ți le-ai pierdut pe-ale tale, Sabie Neagră a Soartei negre! Tu și toți becisnicii ăștia. Eu nu mint! Níniel e moartă, moartă, moartă! În Teiglin s-o cauți!

Túrin a rămas ca împietrit și fără vlagă.

– De unde știi? a întrebat el încet. Ce-ai pus la cale?

– Eu știu pentru că am văzut-o cum s-a aruncat, a răspuns Brandir. Iar tu ai pus totul la cale. De tine a fugit, Túrin, fiu al lui Húrin, și în Cabed-en-Aras s-a aruncat, pentru a nu te mai vedea niciodată. Níniel! Níniel? Ba Nienor, fiica lui Húrin.

Atunci Túrin l-a apucat de umeri și l-a scuturat pe Brandir; căci în acele vorbe i se părea că aude pașii destinului ajungîndu-l din urmă; dar în groaza și furia ce-l cuprinseseră inima lui se împotrivea vorbelor, asemenea unei sălbăticiuni rănite de moarte, care vrea să ucidă tot ce-i stă în preajmă, înainte de a-și da sufletul.

– Da, sînt Túrin, fiul lui Húrin, a strigat el. De mult ai ghicit asta. Despre sora mea Nienor nu știi însă nimic. Nimic! Se află în Regatul Ascuns, teafără. E o minciună a minții tale mîrșave și-așa cum ai încercat s-o smintești pe soața mea, încerci acum și cu mine. Nemernic olog – vrei să ne-mpingi pe amîndoi la moarte?

Dar Brandir s-a smuls din mîinile sale.

– Nu mă atinge! i-a spus el. Şi pune-ţi frîu nebuniei. Cea pe care o numeşti soaţa ta a venit la tine şi te-a oblojit, iar tu nu ai răspuns chemărilor ei. A răspuns altcineva în locul tău. Glaurung Dragonul, care îmi vine să cred că v-a vrăjit pe amîndoi, spre nenorocirea ta. Şi-aşa i-a vorbit, înainte să moară: „Nienor, fiică a lui Húrin, iată-l pe fratele tău: viclean cu duşmanii, trădător al prietenilor, blestem pentru neamul său, Túrin, fiu lui Húrin". Dintr-odată, Brandir a izbucnit într-un rîs dement. Se zice că pe patul de moarte oamenii spun adevărul, a chicotit el. Chiar şi un Dragon, pare-mi-se! Túrin, fiu al lui Húrin, un blestem pentru neamul tău şi pentru toţi cei care te găzduiesc!

Túrin şi-a încleştat mîna pe Gurthang şi o sclipire sîngeroasă i-a apărut în ochi.

– Iar despre tine ce-ar fi de zis, Şontorogule? a întrebat el. Cine i-a şuşotit ei în ureche, pe la spatele meu, adevăratu-mi nume? Cine-a adus-o la ticălosul de Dragon? Cine-a stat de-o parte şi-a lăsat-o să moară? Cine-a venit încoace şi s-a grăbit să trîmbiţeze grozăvenia? Hai, spune repede.

Văzîndu-şi moartea pe chipul lui Túrin, Brandir a rămas nemişcat, fără să se ferească din faţa lui, cu toate că nu avea nici o armă prinsă la brîu; şi a vorbit, spunînd:

– Tot ce s-a petrecut e o poveste prea lungă să fie spusă, iar mie mi s-a urît de tine. Dar tu, fiu al lui Húrin, mă ponegreşti. Pe tine te-a ponegrit Glaurung? Dacă-mi iei viaţa, toţi vor vedea că nu te-a ponegrit. Dar teamă nu mi-e să mor, căci astfel mă voi duce s-o găsesc pe Níniel pe care am iubit-o, şi poate o voi regăsi dincolo de Mare.

– S-o cauţi pe Níniel! a strigat Túrin. Ba pe Glaurung ai să-l găseşti, ca să scorniţi minciuni. Cu Viermele ai să dormi, fratele tău de suflet, şi-n aceeaşi întunecime veţi putrezi!

A înălţat-o pe Gurthang, a prăvălit-o peste Brandir şi dintr-o lovitură l-a trimis în braţele morţii. Oamenii şi-au ferit privirile de la astă faptă, iar cînd el s-a răsucit pe călcîie şi a plecat de la Nen Girith, i-au fugit din cale îngroziţi.

Túrin a umblat ca buimac prin codrii sălbateci, acum blestemînd Pămîntul de Mijloc şi întreaga viaţă a oamenilor, acum strigînd-o pe

Níniel. Dar cînd, în cele din urmă, nebunia durerii s-a risipit, s-a așezat o vreme să cumpănească la toate faptele sale și s-a auzit strigînd: „Se află în Regatul Ascuns, teafără!“ Și s-a gîndit că acum, cînd din întreaga lui viață nu se mai alegea nimic, într-acolo trebuia și el să se îndrepte; căci toate minciunile lui Glaurung îi îndreptaseră mereu pașii în altă parte. Așa că s-a ridicat și a pornit spre Trecerea peste Teiglin și, ajungînd în dreptul gorganului Haudh-en-Elleth, a strigat:

– Amar am plătit, ooo, Finduilas!, că am ascultat de Dragon. Trimite-mi acum un sfat!

Dar tocmai cînd striga el așa, a zărit doisprezece oameni bine înarmați, vînători de-ai lui Thingol.

– Túrin! a strigat Mablung drept salut. În sfîrșit, ne întîlnim. Te caut și-s tare bucuros să te văd în viață, chiar dacă anii au lăsat semne grele pe chipul tău.

– Grele! a zis Túrin. Da, asemenea labelor lui Morgoth. Dar de te bucuri să mă vezi în viață, ești ultimul din Pămîntul de Mijloc care-o face. Oare de ce?

– Pentru că te-ai bucurat de mare cinstire printre noi, a răspuns Mablung, și chiar dacă ai scăpat din multe primejdii, tot m-am temut pentru tine. Am urmărit înaintarea lui Glaurung și mă gîndeam că și-a împlinit misia mîrșavă și-acum se-nturna la stăpînul său. Dar a luat-o spre Brethil, și tot atunci am aflat de la cei care străbăteau țara că Sabia Neagră din Nargothrond apăruse din nou pe cele meleaguri și orcii se fereau de hotarele țării ca de moarte. M-a cuprins spaima și mi-am spus în sinea mea: „Vai și-amar! Glaurung se duce acolo unde orcii lui nu cutează, ca să-l caute pe Túrin“. Astfel că am venit încoace cît am putut de iute, să te previn și să te ajut.

– Iute, dar nu îndeajuns, a zis Túrin. Glaurung e mort.

Elfii l-au privit cu uimire.

– L-ai ucis pe Viermele cel Mare! Lăudat întru veșnicie fie numele tău printre elfi și oameni!

– Nu-mi pasă, a zis Túrin. Căci și inima mi-e răpusă. Dar dacă tot ați venit din Doriath, dați-mi vești despre rubedeniile mele. Căci mi s-a spus în Dor-lómin că ar fi fugit în Regatul Ascuns.

Elfii nu i-au raspuns; într-un tîrziu, Mablung a vorbit, spunînd:

– Cu adevărat aşa au făcut, în anul dinaintea venirii Dragonului. Dar, vai! Acum nu mai sînt acolo.

Lui Túrin i s-a oprit inima în piept, auzind cum îl urmăresc paşii destinului pînă în ultima clipă.

– Spune tot! a strigat el. Şi iute!

– Au plecat în sălbăticie, să te caute, a continuat Mablung. Toţi le-au spus altminteri; dar ele au ţinut morţiş să se ducă la Nargothrond atunci cînd s-a aflat că tu erai Sabia Neagră; iar Glaurung a ieşit din fortăreaţă şi oştenii care le apărau s-au risipit în cele patru vînturi. Pe Morwen nimeni n-a mai zărit-o din acea zi; iar Nienor a fost învăluită într-o vrajă ce i-a amorţit mintea, şi a fugit spre miazănoapte, în codri, asemenea unei căprioare sălbatice, şi i s-a pierdut urma.

Spre mirarea elfilor, Túrin a izbucnit în hohote răsunătoare şi piţigăiate.

– Nu-i cumva o glumă? a strigat el. Ah, frumoasa Nienor! Prin urmare, a fugit din Doriath pînă la Dragon, şi de la Dragon la mine. Ce dulce milostivire a sorţii! Ochi ca mura, negru-i părul; mică şi firavă, ca o copilă de elf, nimeni n-o putea lua drept altcineva!

Mablung l-a privit cu ochi mari.

– Şi totuşi vorbeşti despre altcineva, i-a spus el. Nu astfel arăta sora ta. Era înaltă, cu ochi albaştri, cu părul ca spicul grîului, aidoma tatînelui ei, Húrin, doar că avea trup de femeie. N-ai avut cum s-o vezi!

– N-am avut, zici tu, Mablung, că n-am avut? a strigat Túrin. Şi cum să fi avut! Vezi doar că sînt orb! Nu ştiai? Orb, orb, bîjbîind încă din pruncie în negura întunecată a lui Morgoth! Aşa că lasă-mă! Du-te, du-te! Întoarce-te în Doriath, şi fie ca iarna să-l veştejească! Blestemat fie Menegroth! Blestemată să-ţi fie şi solia! A fost ultima picătură. De-acum se pogoară noaptea.

Şi a rupt-o la fugă de acolo, ca vîntul de iute; iar elfii au privit în urma lui înmărmuriţi şi plini de teamă. Dar Mablung a spus:

– S-a petrecut ceva ciudat şi înspăimîntător, despre care noi nu ştim. Să-l urmăm şi să-l ajutăm, de-om putea; căci acum e cu mintea tulbure.

Dar Túrin alerga mai iute ca ei; ajungînd la Cabed-en-Aras, s-a oprit dintr-odată; şi a auzit vuietul apei şi a văzut că toţi copacii de

aproape şi de departe se veştejiseră şi frunzele lor ofilite cădeau a jale, ca şi cînd iarna se abătuse asupra lor în chiar primele zile ale verii.

– Cabed-en-Aras, Cabed Naernamarth! a strigat el. Nu-ţi voi spurca apele care au dus-o pe Níniel. Căci toate faptele mele au fost ticăloase, şi ultima a fost cea mai rea dintre toate.

Şi-a scos sabia din teacă şi a spus:

– Slavă, Gurthang, fier al morţii, doar tu mi-ai mai rămas! Dar ce alt stăpîn şi altă credinţă cunoşti, fără doar de mîna ce te mînuieşte? Sîngele nimănui nu te va face să dai îndărăt! Vei vrea atunci să iei viaţa lui Túrin Turambar? Vei vrea să mă răpui fără zăbavă?

Şi din tăişul sabiei s-a auzit răspunzînd un glas rece:

– Da, îţi voi bea sîngele, ca să uit de sîngele lui Beleg, stăpînul meu, şi de sîngele lui Brandir, pe nedrept ucis. Fără zăbavă te voi ucide.

Atunci Túrin a înfipt plăselele în pămînt şi el s-a aruncat cu pieptul în vîrful ascuţit al lui Gurthang, iar lama neagră i-a luat viaţa.

Cînd a sosit acolo Mablung, s-a uitat la stîrvul hidos al lui Glaurung şi s-a uitat la trupul lui Túrin, şi tare s-a îndurerat, gîndindu-se la Húrin aşa cum îl văzuse în bătălia Nirnaeth Arnoediad, şi la cumplita soartă a neamului său. Şi-n timp ce elfii stăteau acolo, au venit şi oamenii de la Nen Girith, ca să se uite la Dragon, şi cînd au zărit cum se sfîrşise viaţa lui Túrin Turambar, au început să plîngă; aflînd ce tîlc avuseseră vorbele pe care li le spusese Túrin, elfii au rămas împietriţi de uimire. Iar Mablung a spus cu amărăciune:

– Şi eu am avut partea mea de vină în soarta Copiilor lui Húrin, şi cu veştile mele l-am ucis pe cel pe care-l iubeam.

Apoi l-au ridicat pe Túrin de acolo şi au văzut că tăişul sabiei lui se frînsese. Astfel s-au săvîrşit toate cele ce odată fuseseră ale lui.

Cu truda multor mîini au adunat laolaltă lemne şi le-au pus unele peste altele, făcînd un rug uriaş pe care au ars leşul Dragonului, pînă ce din el n-au mai rămas decît cenuşă neagră şi oase preschimbate-n colb, iar locul unde s-a înalţat rugul avea să fie pentru totdeauna sterp şi pustiu. Dar pe Túrin l-au aşezat într-un gorgan mare, durat chiar pe locul unde îşi dăduse ultima suflare, iar alături au pus frînturile lui Gurthang. După ce au isprăvit toate acestea, barzii elfilor şi ai oamenilor au cîntat cîntece de jelanie, amintind de vitejia lui Turambar şi de

frumuseţea lui Níniel; şi au adus o piatră mare cenuşie pe care au aşezat-o pe gorgan; iar pe ea elfii au gravat cu runele din Doriath:

TÚRIN TURAMBAR DAGNIR GLAURUNGA

iar dedesubt:

NIENOR NÍNIEL

Dar ea nu se afla acolo şi nimeni n-a ştiut vreodată unde au dus-o apele reci ale rîului Teiglin.

Astfel se sfîrşeşte Povestea Copiilor lui Húrin, cea mai lungă dintre toate baladele din Beleriand.

NOTE

Într-o notă introductivă, existentă în mai multe variante, se spune că, deşi compusă în graiul elfic şi împletind în ea numeroase elemente elfice, mai ales din Doriath, *Narn i Hîn Húrin* a fost opera unui poet de spiţă omenească, Dírhavel, care a trăit la Limanurile Sirionului în vremea lui Eärendil, unde a strîns toate informaţiile despre Casa lui Hador, pe care le-a putut afla de la oameni sau elfi, supravieţuitori sau fugari din Dor-lómin, din Nargothrond, din Gondolin sau din Doriath. Într-o versiune a acestei note, se spune că însuşi Dírhavel se trăgea din Casa lui Hador. Această baladă, cea mai lungă dintre toate baladele din Beleriand, a fost singura compusă de el, dar s-a bucurat de mare trecere printre eldari, deoarece Dírhavel a folosit graiul Elfilor Cenuşii, pe care-l cunoştea foarte bine. Versul elfic ales de el este cel numit *Minlamed thent / estent*, destinat din vechime tipului de baladă *narn* (o poveste în versuri, menită a fi spusă, nu cîntată). Dírhavel a pierit în atacul Fiilor lui Fëanor asupra Limanurilor Sirion.

1 În acest punct al textului *Narn*, există un pasaj care descrie şederea lui Húrin şi a lui Huor în Gondolin. Se bazează în mare măsură pe povestea spusă într-unul din „textele constitutive" ale scrierii *Silmarillion* – într-o asemenea măsură, încît este practic o variantă, astfel

că nu am mai repetat-o aici. Povestea poate fi citită în *Silmarillion*, la pp. 224–225.

2 În textul *Narn* există un pasaj în care se relatează despre Nirnaeth Arnoediad, pe care l-am eliminat din același considerent ca la Nota 1; vezi *Simarillion*, pp. 272–276.

3 Într-o altă versiune a textului se spune limpede că Morwen avea într-adevăr legături cu eldarii care își construiseră sălașuri tainice în munții aflați în apropierea casei ei. „Dar ei nu-i puteau da vești. Nici unul nu-l văzuse pe Húrin pierind. «Nu era cu Fingon», spuneau ei; «a fost alungat spre miazăzi, împreună cu Turgon, dar dacă vreunul dintr-ai lui a scăpat, înseamnă că se afla în urma armiei din Gondolin. Dar cine poate ști? Căci orcii au făcut un morman din toți cei uciși, a-l căuta este în zadar, chiar de-ar îndrăzni careva să se ducă pe Haudh-en-Nirnaeth.»"

4 Comparați această descriere a Coifului lui Hador cu măștile „ce-ți dădeau fiori", purtate de gnomii din Belegost în bătalia Nirnaeth Arnoediad, și „astfel au putut ei să-i înfrunte pe dragoni" *(Silmarillion*, pg. 273). Mai tîrziu, și Túrin a purtat o mască de-a gnomilor, cînd s-a dus la luptă în fața fortăreței Nargothrond, „și orcii au fugit din calea lui" *(ibid*, pg. 299). Vezi Anexa la Narn, pg. 214 mai jos.

5 Este singurul loc unde se pomenește despre raidul orcilor în Beleriandul Răsăritean, în timpul căruia Maedhros l-a salvat pe Azaghâl.

6 În altă parte, tatăl meu făcea observația că graiul vorbit în Doriath de Rege sau de ceilalți din acea țară era chiar și pe vremea lui Túrin mult mai vechi decît cel folosit în alte părți; de asemenea, și faptul că Mîm i-a spus lui Túrin (fapt neconsemnat în vreun alt text amplu despre Mîm) că una din deprinderile de care nu se lepădase Túrin, în ciuda obidei nutrite față de Doriath, era graiul pe care-l învățase cît trăise acolo.

7 O notă marginală la unul dintre texte spune aici: „Întotdeauna căuta să vadă chipul lui Lalaith în chipurile celorlalte femei".

8 Într-o variantă a acestui pasaj al narațiunii, se zice că Saeros ar fi fost rudă cu Daeron, iar în alta, că ar fi fost fratele lui Daeron; textul tipărit este probabil cea mai recentă variantă.

9 *Woodwose:* „om sălbatic din păduri", **vezi nota** 14 la *Drúedainii*, pg. 531 mai jos.

10 Într-o variantă la această secţiune a poveştii, Túrin a apucat să le spună proscrişilor adevăratul său nume; le-a mai spus că, fiind de drept seniorul şi judele Poporului lui Hador, avusese tot dreptul să-l ucidă pe Forweg, deoarece era un om din Dor-lómin. Atunci Algund, bătrînul proscris care scăpase din bătălia Nirnaeth Arnoediad fugind pe Sirion la vale, i-a spus lui Túrin că ochii lui îl făcuseră să se gîndească la cineva pe care nu şi-l putea aminti, dar că-l recunoştea acum a fi fiul lui Húrin. „«Numai că el era ceva mai mic de statură, scund pentru neamul lui, cu toate că firea-i era înfocată; iar părul îl avea bălai-roşcat. Tu îl ai negru şi eşti înalt. Dacă te privesc mai bine, o văd pe maică-ta în tine; ea se trăgea din neamul lui Bëor. Tare-aş vrea să ştiu ce soartă o fi avut.» «Nu ştiu», a răspuns Túrin. «De la miazănoapte nu-mi vine nici o veste.»" În versiunea respectivă, tocmai faptul că ştiau că Neithan era Túrin, fiul lui Húrin, i-a convins pe proscrişii veniţi din Dor-lómin să-l accepte drept căpetenie a cetei lor.

11 În toate versiunile ulterioare ale acestei părţi din poveste se spune că, atunci cînd a devenit căpetenia proscrişilor, Túrin i-a dus departe de casele Pădurenilor, în pădurea aflată la sud de Teiglin, şi că Beleg a ajuns la Pădureni curînd după ce proscrişii plecaseră; dar topografia este neclară, iar relatările despre deplasările proscrişilor, contradictorii. Ţinînd cont de desfăşurarea în continuare a poveştii, pare necesar să presupunem că ei au rămas în Valea Sirionului şi că într-adevăr nu se aflau departe de fostele lor bîrloguri la vremea atacului orcilor asupra caselor Pădurenilor. Într-o versiune de probă, proscrişii s-au îndreptat spre miazăzi şi au ajuns în ţara aflată „mai sus de Aelin-uial şi de Smîrcurile Sirionului"; dar cum oamenii se arătau tot mai nemulţumiţi în „acea ţară ce nu-i putea adăposti", Túrin s-a lăsat pînă la urmă convins să-i ducă înapoi în regiunea împădurită aflată la sud de Teiglin, acolo unde i-a întîlnit pentru prima oară. Era cea mai bună variantă pentru necesităţile povestirii.

12 În *Silmarillion*, povestirea continuă (pp. 283–284) cu despărţirea lui Beleg de Túrin, cu ciudata premoniţie a lui Túrin că soarta lui îl va duce pe Amon-Rûdh, cu sosirea lui Beleg la Menegroth (unde a primit Sabia Anglachel de la Thingol şi *lembas* de la Melian), şi cu

întoarcerea lui la luptele împotriva orcilor în Dimbar. Nu există nici un alt text care să completeze acest fragment, iar pasajul este omis aici.

13 Túrin a fugit din Doriath în timpul verii; toamna şi iarna şi le-a petrecut printre proscrişi, apoi l-a omorît pe Forweg şi a devenit căpetenia lor în primăvara anului următor. Evenimentele petrecute aici au avut loc în vara anului respectiv.

14 Se spune că *aeglos*, „ghimpe de zăpadă", semăna cu grozama, dar era ceva mai mare şi cu flori albe. *Aeglos* era şi numele Săbiei lui Gil-galad [în *Silmarillion, snowpoint* – „Vîrf de zăpadă" – n.tr.]. *Seregon*, „sînge de piatră", era o plantă asemănătoare cu iarba-de-şoaldină; avea flori de un roşu-închis.

15 Arbuştii de grozamă, cu flori galbene, peste care au dat Frodo, Sam şi Gollum în Ithilien, erau şi ei „scofîlciţi şi despuiaţi la poale, dar cu coroane stufoase", încît cei trei puteau merge în picioare pe dedesubtul lor, „străbătînd culoare lungi şi uscate"; florile lor „scînteiau în întuneric, răspîndind o mireasmă dulce, suavă" *(Cele două turnuri* IV 7).

16 În altă parte, numele sindarin al Gnomilor Scundaci apare ca *Noegyth Nibin* (vezi *Silmarillion*, pg. 288), şi *Nibin-Nogrim*. „Podişul mlăştinos cuprins între văile Sirionului şi Narogului" (pg. 143 mai sus) este menţionat în cîteva locuri drept Mlaştinile Nibin-noeg (sau cu variante ale acestui nume).

17 Stînca înaltă prin care Mîm i-a dus la crăpătura pe care el o numea „poarta ogrăzii" era (din cît se pare) marginea nordică a pragului; stîncile ce formau laturile răsăriteană şi apuseană erau mult mai prăpăstioase.

18 Blestemul lui Andróg apare şi în următoarea variantă: „Fie să-i lipsească arcul la nevoie, înainte să-şi găsească sfîrşitul". Întîmplarea a făcut ca Mîm să moară de sabia lui Húrin, în faţa porţilor Nargothrond *(Silmarillion*, pg. 323).

19 Misterul celorlalte lucruri aflate în sacul lui Mîm nu este explicat. Se mai face o singură referire la acest subiect, într-o însemnare scrisă în grabă, cc sugerează că acestea ar fi fost lingouri de aur, mascate sub formă de rădăcini, şi îl descrie pe Mîm căutînd „vechi comori într-un sălaş al gnomilor, în apropiere de «pietrele teşite»". Fără îndoială că

acestea erau tocmai acei „bolovani uriaşi, rezemaţi unii de alţii ori prăbuşiţi de-a valma“ (pg. 139 mai sus) în locul unde a fost prins Mîm. Dar nicăieri nu se specifică anume ce rol urma să aibă această comoară în povestea despre Bar-en-Danweth.

20 La pg. 100 se spune că trecătoarea peste vîrful Amon Darthir era singura „între Serech şi capătul dinspre apus, unde Dor-lómin se unea cu Nevrast“.

21 În *Silmarillion* (pg. 305) se spune că Brandir a presimţit apropierea răului după „veştile aduse de Dorlas“, prin urmare, din cît se pare, după ce-a înţeles că omul de pe targă era Sabia Neagră din Nargothrond, despre care se zvonea că era fiul lui Húrin din Dor-lómin.

22 Vezi pg. 217 mai jos, unde se zice că Orodreth comunica „pe căi tainice“ cu Thingol.

23 În *Silmarillion* (pg. 176) Platoul Faroth, sau Taur-en-Faroth, este „un mare platou împădurit“. Descrierea făcută aici, „cafeniu şi golaş“, se referă probabil la faptul că, la începutul primăverii, copacii erau încă desfrunziţi.

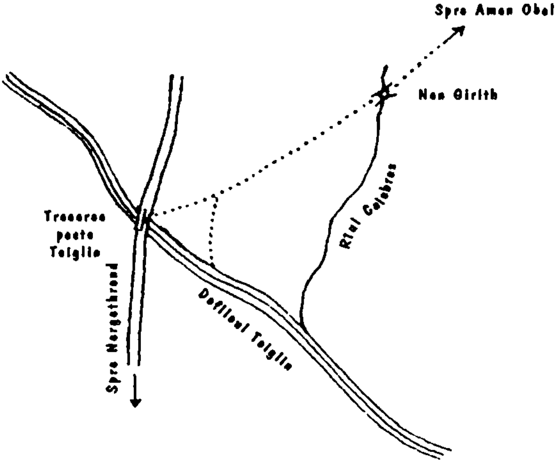
24 Se poate presupune că abia după ce totul s-a sfîrşit, iar Túrin şi Nienor muriseră, oamenii şi-au adus aminte de tremurul ei şi i-au înţeles semnificaţia, astfel că Dimrost a devenit Nen Girith; dar în legendă nu este pomenit ca nume decît Nen Girith, de la început pînă la sfîrşit.

25 Dacă intenţia lui Glaurung fusese cu adevărat aceea de a se întoarce în Angband, se poate presupune că ar fi urmat vechiul drum de la Trecerea peste Teiglin, nu foarte diferit de cel care-l adusese pînă la Cabed-en-Aras. Probabil s-a presupus că se va întoarce în Angband pe drumul pe care ajunsese la sud de Nargothrond, adică urcînd pe cursul rîului Narog pînă la Ivrin. Vezi, de asemenea, cuvintele lui Mablung (pg. 205): „Am urmărit înaintarea lui Glaurung şi mă gîndeam că... se-nturna la stăpînul său. Dar a luat-o spre Brethil“.

Cînd Turambar a vorbit despre speranţa lui că Glaurung va urma un drum drept şi nu se va abate de la el, se referea la faptul că, dacă Dragonul urca de-a lungul Teiglinului pînă la Trecere, ar fi putut să intre în Brethil fără să fie nevoit să treacă peste defileu, unde era vulnerabil: vezi ce le spune oamenilor săi la Nen Girith, pg. 186.

26 Nu am găsit nici o hartă care să ilustreze felul cum închipuise tatăl meu topografia regiunii respective, dar schiţa aceasta pare cel puţin să corespundă indicaţiilor din text:

27 Propoziţiile „a rupt-o la fugă“ şi „cu acestea s-a făcut nevăzută“ sugerează că între locul unde Túrin zăcea lîngă leşul lui Glaurung

şi marginea defileului era o oarecare distanţă. E posibil ca săritura agonizantă a lui Glaurung să-l fi dus ceva mai departe de buza malului.

28 Ceva mai departe în povestire (pg. 207), Túrin însuşi, înainte de-a muri, a numit locul acesta Cabed Naeramarth, şi se poate presupune că de la ultimele sale cuvinte se trage şi denumirea ulterioară.

Aparenta discrepanţă, anume că, deşi se spune (atît aici cît şi în *Silmarillion)* că Brandir ar fi fost ultimul care a privit în adîncul defileului Cabed-en-Aras, Túrin s-a apropiat şi el de margine curînd după aceea, şi au mai fost şi elfii şi toţi cei care au înălţat tumulul peste trupul lui, poate fi explicată prin aceea că textul baladei *Narn* este interpretat într-un sens restrîns: el a fost ultimul om care, în fapt, a „privit în jos, în întunecimea sa". Tatăl meu intenţiona să modifice povestea, astfel ca Túrin să nu se sinucidă la Cabed-en-Aras, ci pe gorganul lui Finduilas, lîngă Trecerea peste Teiglin; dar intenţia nu s-a concretizat în scris.

29 De aici ar rezulta că „Săritura Căprioarei" era denumirea originală a locului şi adevăratul înţeles al denumirii Cabed-en-Aras.

ANEXĂ

Din momentul în care povestea spune despre statornicirea lui Túrin şi a oamenilor săi în străvechiul sălaş al Gnomilor Scundaci pe Amon Rûdh, nu există nici o poveste încheiată care să urmeze acelaşi plan detaliat, pînă cînd *Narn* reia călătoria lui Túrin spre miazănoapte, după căderea fortăreţei Nargothrond. Totuşi, din multele schiţe şi însemnări cu caracter de tatonare, se desluşesc cîteva aspecte dincolo de relatarea sumară din *Silmarillion*, şi chiar cîteva fragmente de povestiri legate între ele pe parcursul baladei *Narn*.

Un fragment izolat relatează viaţa proscrişilor pe Amon Rûdh, după ce s-au statornicit acolo, şi oferă o descriere mai amplă a sălaşului Bar-en-Danwedh.

O vreme îndelungată, proscrişii au dus o viaţă pe placul lor. De hrană nu duceau lipsă, adăpost bun aveau, cald şi uscat, larg cît să le ajungă lor şi să mai încapă şi alţii; căci au descoperit că peşterile ar fi putut găzdui, la nevoie, mai bine de o sută de suflete. În adîncul stîncii se mai afla o sală, ceva mai mică. De o parte avea o vatră, deasupra căreia un horn urca prin stîncă pînă la o răsuflătoare ascunsă cu dibăcie într-o despicătură din coasta dealului. Mai erau şi alte încăperi, multe la număr, ce se deschideau din săli sau din coridoarele dintre ele, unele folosite drept locuinţă, altele ca ateliere sau cămări. Cînd era vorba de a pune ceva la păstrare, Mîm se pricepea mai bine ca ei, şi avea multe vase şi cufere din piatră şi lemn ce arătau a fi foarte vechi. Dar cele mai multe din încăperile astea erau goale acum: în cele pentru arme atîrnau topoare şi harnaşamente colbuite şi ruginite, rafturile şi scrinurile erau goale; iar în fierării focul nu mai ardea de mult. Decît în una singură: o încăpere mică, ce dădea în holul interior şi a cărei vatră împărţea hornul cu vatra din hol. Acolo lucra Mîm la răstimpuri, dar nu lăsa pe nimeni altcineva să intre.

Cît a mai durat anul acela, proscrişii n-au mai dat iama pe nicăieri, iar dacă totuşi părăseau dealul ca să vîneze ori să caute de-ale gurii, se duceau îndeobşte în cete mici. Dar aproape de fiecare dată, cetele se chinuiau la întoarcere să regăsească drumul,

astfel că pînă la urmă, în afară de Túrin, doar şase dintre ei îl nimereau fără să mai dea greş. Cu toate acestea, văzînd că aceia care se pricepeau la a citi urmele puteau ajunge la bîrlogul lor fără ajutorul lui Mîm, s-au hotărît să pună pîndari zi şi noapte, în apropierea crăpăturii din peretele dinspre miazănoapte. Dinspre miazăzi nu se aşteptau să fie atacaţi de duşmani şi nu se temeau că s-ar fi încumetat careva să se caţăre pe Amon Rûdh dinspre acea parte; dar ziua, aproape tot timpul se găsea cîte un străjer în punctul cel mai înalt al creştetului dealului, care putea vedea pînă hăt departe de jur împrejur. Oricît erau de abrupte pantele creştetului, acolo în vîrf se putea ajunge, căci la răsărit de gura peşterii fuseseră săpate în piatră nişte trepte ce duceau pînă la cline pe care orice om le putea urca uşor, fără ajutor.

Şi astfel a trecut anul, fără necazuri ori temeri. Dar pe măsură ce zilele se scurtau şi apa iazului devenea cenuşie şi tot mai rece, iar mestecenilor le cădeau frunzele şi ploile cele mari se reîntorceau, proscrişii erau nevoiţi să-şi petreacă tot mai mult timp în adăpost. Curînd a început să li se urască de întunericul de sub deal sau de penumbra sălilor; şi cei mai mulţi gîndeau că viaţa ar fi fost mai bună dacă n-ar fi trebuit s-o împartă cu Mîm. Prea adesea apărea din vreun cotlon umbros ori se ivea în vreun prag, tocmai cînd ei îl credeau a fi în cu totul altă parte: iar cînd Mîm se afla în preajma lor, le venea greu să mai vorbească între ei. Din care pricină s-au obişnuit să vorbească numai în şoaptă.

Cu Túrin însă lucrurile stăteau taman pe dos, lucru ce lor li se părea ciudat; se arăta din ce în ce mai prietenos cu bătrînul gnom şi îi urma tot mai mult sfaturile. În iarna aceea, a stat ore întregi cu Mîm şi i-a ascultat istorisirile şi peripeţiile vieţii; iar cînd avea vorbe de ocară despre eldari, nu-l dojenea. Mîm părea pe deplin mulţumit şi la rîndul său îi arăta multă bunăvoinţă lui Túrin; numai pe el îl îngăduia în fierărie din cînd în cînd, unde stăteau de vorbă cu glasuri şoptite. Oamenii priveau cu ochi răi toată această poveste; mai cu seamă Andróg, ros de gelozie cum era.

Textul preluat în *Silmarillion* nu oferă indicii despre felul în care a găsit Beleg drumul pînă la Bar-en-Danwedh: „S-a ivit dintr-odată“ printre ei, „în amurgul unei zile de iarnă“. În cîteva însemnări scurte se spune că, din pricina imprudenţei proscrişilor, în acea iarnă proviziile de hrană s-au împuţinat în Bar-en-Danwedh, iar Mîm nu vroia să le mai dea din rădăcinile sale, astfel că la începutul anului au plecat la vînătoare, coborînd din adăpostul lor. Beleg se apropia de Amon Rûdh cînd a dat de urmele lor şi s-a luat după ei fie pînă la tabăra pe care fuseseră nevoiţi să

şi-o facă din pricina unei neaşteptate furtuni de zăpadă, fie pînă sus, la Bar-en-Danwedh, strecurîndu-se înăuntru după ce-au intrat ei.

Cam tot atunci, Andróg, care vroia să găsească proviziile ascunse de Mîm, s-a pierdut în labirintul peşterii şi a găsit o scară tainică ce ducea pînă sus, pe creştetul teşit al dealului Amon Rûdh (pe aceeaşi scară au fugit cîţiva dintre proscrişi din Bar-en-Danwedh, cînd sălaşul a fost atacat de orci: *Silmarillion*, pg. 291). Şi ori în timpul expediţiei mai sus pomenite, ori mai tîrziu, Andróg, care-şi făcuse un arc nou şi săgeţi, sfidînd blestemul lui Mîm, a fost rănit de o săgeată otrăvită – într-o singură referinţă, din multe existente, la acest episod se spune că ar fi fost vorba de o sageată orcească.

Beleg a fost cel care i-a vindecat lui Andróg rana, ceea ce, din cît se pare, n-a avut darul să stingă antipatia şi neîncrederea pe care o nutrea omul faţă de elf; mai mult chiar, a încins încă şi mai tare ura lui Mîm faţă de Beleg, pentru că l-a „dezlegat" pe Andróg de blestem. „O să-l muşte din nou [săgeata, n.tr.]", a zis el. Pe de altă parte, îi intrase lui Mîm în cap că, dacă mînca şi el din turta *lembas* a lui Melian, va reîntineri şi-şi va recăpăta puterile; şi cum nu putea să ajungă la ea pe furiş, s-a prefăcut bolnav şi i-a cerut duşmanului său să-i dea şi lui o bucată. Cînd Beleg l-a refuzat, ura lui n-a mai cunoscut margini, cu atît mai mult cu cît Túrin îl îndrăgea pe elf.

Putem menţiona aici că atunci cînd Beleg a scos bucăţile de *lembas* din legătura adusă cu sine (vezi *Silmarillion*, pg. 289), Túrin le-a refuzat:

> Frunzele de argint luceau roşii în lumina focului; şi cînd Túrin a văzut pecetea, privirile i s-au înnegurat.
>
> – Ce-ai tu acolo? a întrebat el.
>
> – Cel mai mare dar pe care ţi-l trimite cineva care încă te mai iubeşte, i-a răspuns Beleg. Am aici *lembas,* turta eldarilor, din care încă nici un om n-a gustat.
>
> – Coiful străbunilor mei îl iau, a spus Túrin, ca semn de recunoştinţă pentru că ai avut grijă de el; însă nu voiesc a primi daruri din Doriath.
>
> – Atunci trimite-ţi înapoi sabia şi celelalte arme, a zis Beleg. Trimite înapoi şi toată învăţătura şi grija ce ţi s-a purtat în tinereţe. Şi lasă-ţi oamenii să moară în pustie, ca să-ţi faci pe plac toanelor. Numai că turtele astea nu ţie ţi-au fost dăruite, ci mie, iar eu fac cu ele ce poftesc. N-ai decît să nu le mănînci, dacă-ţi stau în gît; dar poate că alţii or fi mai flămînzi şi mai puţin fuduli.

Astfel făcut de ocară, Túrin şi-a înghiţit trufia şi a primit darul.

Se mai găsesc cîteva referiri privind Dor-Cúarthol, Ţara Arcului şi-a Coifului, unde, o vreme, Beleg şi Túrin au devenit, din adăpostul de pe

Amon Rûdh, căpeteniile unei armii din ținutul aflat la sud de Teiglin (*Silmarillion*, pg. 203).

Túrin îi primea cu bucurie pe toți cei care veneau la el, dar, sfătuit de Beleg, nu îi lăsa să urce în adăpostul său de pe Amon Rûdh (care acum se numea Echad i Sedryn, Tabăra Credincioșilor); drumul pînă acolo nu-l știau decît cei din vechea lui ceată și nimănui altcuiva nu-i era îngăduit să-l urmeze. În schimb, au fost întemeiate alte tabere și forturi în jurul dealului: în pădurea de la răsărit, pe podiș, sau chiar în smîrcurile de la miazăzi, de la Methed-en-glad („Capătul Pădurii"), pînă la Bar-erib, la cîteva leghe spre miazăzi de Amon Rûdh; și din toate locurile astea oamenii puteau vedea creștetul dealului Amon Rûdh, și prin semnale primeau vești și porunci.

Astfel, încă înainte să se fi sfîrșit vara, ceata lui Túrin s-a preschimbat într-o adevărată armie; iar puterea din Angband a fost împinsă înapoi. Vestea a ajuns pînă în Nargothrond, și mulți din cei care sălășluiau acolo au început să se agite, zicînd că, dacă un Proscris putea să pricinuiască atîtea necazuri Dușmanului, Seniorul rîului Narog ar fi putut face cu mult mai mult. Dar Orodreth nu voia să-și schimbe planurile. Îi dădea ascultare numai lui Thingol, de la care primea și căruia îi trimitea solii pe căi tainice; se dovedea un senior înțelept, așa cum erau toți cei care puneau soarta popoarelor lor mai presus de orice și care se îngrijeau să-și apere cît mai mult timp viața și averile, de pofta nesătulă a puterii de la Miazănoapte. Din această pricină, nu a îngăduit nici unuia dintre supușii săi să i se alăture lui Túrin, trimițîndu-i vorbă acestuia ca, în tot ceea ce făcea ori punea la cale în războiul său, să se ferească să pună piciorul pe pămîntul Nargothrondului ori să-i împingă pe orci într-acolo. Totuși, era gata să-i ajute pe cei Doi Căpitani de vor fi avut nevoie (se crede că Thingol și Melian îl sfătuiseră astfel), dar nu cu oștire.

De mai multe ori se precizează faptul că, în tot acest timp, Beleg s-a opus planurilor mărețe ale lui Túrin, cu toate că l-a ajutat; i se părea că efectul pe care-l avusese Coiful Dragonului asupra lui Túrin era cu totul altul decît sperase el; în plus, presimțea ce avea să se întîmple în scurtă vreme, și asta-l tulbura nespus. S-au păstrat frînturi din discuțiile lui cu Túrin pe această temă. Într-un loc se povestește cum ședeau ei doi în adăpostul Echad i Sedryn, și Túrin i-a zis lui Beleg:

– De ce ești amărît și gînditor? Oare nu merg toate bine de cînd te-ai întors la mine? Nu s-a adeverit bun planul meu?

– Toate-s bune acum, a răspuns Beleg. Duşmanii noştri încă nu s-au dezmeticit şi-s tot speriaţi. Şi-n faţă ne stau încă zile bune; o vreme.

– Şi după aceea?

– Vine iarna. Şi-apoi un alt an, pentru cei ce-or mai trăi să-l prindă.

– Şi după aceea?

– Mînia Angbandului. Am ars doar vîrfurile degetelor de la Mîna Neagră – nimic mai mult. Ea nu se va retrage.

– Dar oare nu este tocmai mînia Angbandului ţinta şi bucuria noastră? a întrebat Túrin. Ce altceva te-ai aştepta să fac?

– Ştii prea bine. Dar despre acea cale m-ai oprit să mai vorbesc. Acum însă ascultă-mă bine. Căpetenia unei armii numeroase are multe nevoi. Întîi îi trebuie un refugiu sigur; apoi avere, şi mulţi a căror treabă să nu fie războiul. Cînd sporeşte numărul oştenilor, e nevoie de hrană, mai multă decît poate fi găsită în sălbăticie; şi-apoi, cu atît de mulţi, se duce şi vorba mai iute. Amon Rûdh e un loc bun pentru o mînă de oameni – are şi ochi şi urechi. Dar n-are nimic împrejur şi poate fi văzut de la depărtare; nu-i nevoie de cine ştie ce oştire să-l împresoare.

– Orice-ai zice, eu voi fi căpetenia armiei mele, nu s-a lăsat Túrin. Şi dacă ea piere, voi pieri şi eu. Stau aici, în calea lui Morgoth, şi cîtă vreme stau aici, el nu poate folosi drumul spre miazăzi. Pentru aceasta, cei din Nargothrond ar trebui să-mi mulţumească; şi chiar să mă ajute cu cele trebuincioase.

Într-un alt paragraf scurt, Túrin a răspuns astfel lui Beleg, care-i atrăgea luarea aminte asupra şubrezeniei puterii sale:

– Îmi doresc să cîrmuiesc o ţară; dar nu pe aceasta. Aici vreau doar să-mi strîng armie. Ci inima mea după ţara tatălui meu tînjeşte, după Dor-lómin, şi-acolo mă voi duce cînd voi putea.

Se spune, de asemenea, că, o vreme, Morgoth şi-a înfrînat mîna, făcînd doar mici tentative de atac, „astfel ca, prin victorii uşoare, răzvrătiţii ăştia să nu-şi mai încapă în piele de-atîta încredere în ei; aşa cum s-a şi dovedit curînd".

Andróg apare din nou într-o schiţă despre atacul asupra dealului Amon Rûdh. Abia atunci i-a dezvăluit lui Túrin existenţa scării interioare; el a fost unul dintre cei care au ajuns în vîrf pe calea aceea. Se spune că el s-a luptat cu mai mult curaj decît toţi, dar a căzut în cele din urmă, răpus de-o săgeată; şi astfel s-a împlinit blestemul lui Mîm.

Nu mai este nimic de adăugat poveştii din *Silmarillion* despre călătoria lui Beleg în căutarea lui Túrin, întîlnirea lui cu Gwindor în Taur-nu-Fuin, salvarea lui Túrin şi moartea lui Beleg, ucis de Túrin. Despre faptul că Gwindor avea asupra sa unul din „lămpaşele fëanoriene" cu lumina lor albastră, şi rolul pe care l-a jucat acest lămpaş într-o versiune a poveştii, (vezi nota 2 de la capitolul precedent).

Aş putea menţiona aici că tata a intenţionat să extindă istoria Coifului Dragonului din Dor-lómin pînă în perioada petrecută de Túrin în Nargothrond, şi chiar şi după aceea; dar intenţia n-a prins formă concretă în naraţiuni. În versiunile existente, coiful dispare odată cu sfîrşitul ţării Dor-Cúarthol, cînd a fost distrusă fortăreaţa proscrişilor de pe Amon Rûdh; totuşi, urma să reapară în posesia lui Túrin la Nargothrond. Nu putea să ajungă acolo decît dacă fusese luat de orcii care l-au dus pe Túrin în Angband; dar recuperarea lui cînd Túrin a fost salvat de Beleg şi Gwindor ar fi necesitat o digresiune în poveste în acel punct.

O însemnare izolată ne spune că în Nargothrond Túrin n-a vrut să poarte din nou Coiful „ca să nu-l dea de gol", dar că l-a purtat cînd s-a dus să lupte în Bătălia din Tumhalad (*Silmarillion*, pg. 299, unde se spune că purta masca gnomilor, pe care o găsise în arsenalul din Nargothrond). Nota continuă astfel:

> De teama acelui coif, toţi vrajmaşii se fereau de el, şi astfel s-a făcut că a scăpat nevătămat de pe acel cîmp al morţii. Şi s-a întors în Nargothrond purtînd Coiful Dragonului, iar Glaurung, dorind să-l păgubească pe Túrin de ajutorul şi protecţia coifului (el însuşi temîndu-se de el), l-a luat în derîdere, spunîndu-i că fără doar şi poate Túrin vroia să-i dea de înţeles că i-ar fi vasal şi servitor, atîta vreme cît pe creasta coifului purta un chip asemănător cu al stăpînului său.
>
> Dar Túrin i-a răspuns:
>
> – Minţi, şi o ştii prea bine. Căci acest chip a fost făurit în semn de dispreţ faţă de tine; şi cîtă vreme va fi cineva care să-l poarte, vei fi ros de îndoială, neştiind dacă cel care-l poartă nu cumva îţi va hotărî soarta.
>
> – Atunci va trebui să aştepte un stăpîn care să aibă alt nume, a zis Glaurung, pentru că de Túrin, fiu al lui Húrin, nu mă tem. Ba aş zice că alta-i pricina. Nu cutează a mă privi drept în faţă.
>
> Şi cu adevărat, într-atît era de mare spaima ce-o răspîndea Dragonul, încît Túrin nu îndrăznea să-l privească în ochi, ci-şi ţinuse viziera coborîtă, proteguindu-şi chipul, şi cît vorbise cu el nu-şi ridicase privirile mai sus de picioarele lui Glaurung. Dar fiind astfel luat în derîdere, mîndru şi pripit şi-a ridicat viziera şi s-a uitat în ochii lui Glaurung.

Într-un alt loc, există o însemnare în care se spune că, atunci cînd Morwen a aflat în Doriath despre apariţia Coifului Dragonului în Bătălia din Tumladen, a ştiut că povestea auzită era adevărată şi că Mormegil era într-adevăr fiul ei Túrin.

În sfîrşit, undeva se sugerează că Túrin urma să poarte Coiful atunci cînd l-a răpus pe Glaurung, şi să-l zeflemisească pe Dragon în agonie în legătură cu ceea ce-i spusese în Nargothrond despre „stăpînul care să aibă alt nume"; dar nu există nici o indicaţie despre cum ar fi trebuit să se desfăşoare povestea pentru a introduce acest element.

Într-o ciornă se relatează despre natura şi motivaţia împotrivirii lui Gwindor la strategiile lui Túrin în Nargothrond, în *Silmarillion* menţionîndu-se doar foarte scurt acest lucru (pg. 298). Textul ciornei nu a căpătat forma completă de naraţiune, dar poate fi reprodus aici.

> Gwindor mereu vorbea împotriva lui Túrin la Sfatul Regelui, spunînd că fusese în Angband şi ştia cîte ceva despre oştirile lui Morgoth şi despre planurile lui.
>
> – Victoriile mărunte se vor dovedi păguboase pînă la urmă, zicea el; căci astfel Morgoth va afla unde se găsesc cei mai curajoşi dintre duşmanii lui şi va strînge oştire îndeajuns de mare să-i distrugă. Întreaga putere unită a elfilor şi a edainilor nu va ajunge decît pentru a-l ţine în loc şi a se alege cu liniştea unui asediu; lung, nu-i vorbă, dar numai atît de lung cît să-i dea răgaz lui Morgoth să spargă asediul; şi nicicînd o asemenea unire nu va mai putea fi făptuită. Tăinuirea este singura noastră nădejde. Pînă la venirea valarilor.
>
> – Valarii! a izbucnit Túrin. Pe voi v-au părăsit, iar pe oameni îi dispreţuiesc. Ce rost are să privim spre apus, peste Marea fără sfîrşit? Noi n-avem treabă decît cu un singur vala, anume cu Morgoth; şi dacă pînă la urmă nu-l putem înfrînge, batăr îl rănim şi-l oprim. Victoria e victorie, oricît ar fi de mică, iar valoarea nu-i stă doar în ceea ce urmează după ea. Dar este şi folositoare; căci dacă nu faceţi nimic să-l împiedicaţi, întregul Beleriand va cădea sub umbra lui, mai curînd decît gîndiţi, şi-atunci rînd pe rînd vă va forţa să ieşiţi din vizuină. Şi-apoi? Cîţiva supravieţuitori demni de milă vor fugi spre miazăzi şi spre apus, şi se vor tupila pe ţărmurile Mării, prinşi la mijloc, între Morgoth şi Ossë. Mai bine, atunci, să ne cîştigăm gloria, chiar dacă scurtă; sfîrşitul n-are cum fi mai rău. Vorbeşti de tăinuire, spui că doar în ea zace nădejdea noastră; dar chiar de-ar fi să atacaţi prin surprindere şi să răpuneţi toate iscoadele lui Morgoth pînă la ultima, ca nici una să nu se poată întoarce vreodată cu veşti în Angband, el taman astfel va afla că

trăiţi şi va ghici şi unde anume. Şi vă mai spun: chiar dacă oamenii muritori au viaţa scurtă pe lîngă cea a elfilor, mai curînd şi-o petrec în bătălie, decît fugind sau supunîndu-se: nesupunerea lui Húrin Thalion este o faptă măreaţă; şi chiar dacă Morgoth îl răpune pe făptuitor, nu poate şterge fapta ca şi cînd n-ar fi fost. Chiar şi stăpînii Apusului o vor cinsti; şi oare nu stă scrisă în istoria Ardei, de unde nici Morgoth şi nici Manwë n-o pot face să dispară?

– Vorbeşti de lucruri mărețe, a răspuns Gwindor, şi-mi este limpede că ai trăit printre eldari. Dar de întunecime ţi-e cuprinsă mintea dacă-i pui alături pe Morgoth şi pe Manwë, ori dacă vorbeşti despre valari ca despre vrăjmaşii elfilor şi ai oamenilor; căci valarii nu dispreţuiesc nimic, cu atît mai puţin pe Copiii lui Ilúvatar. Nici n-ai habar de toate nădejdile eldarilor. Ştim toţi de prorocirea cum că într-o bună zi un sol din Pămîntul de Mijloc va străpunge negurile şi va ajunge în Valinor, iar Manwë va auzi şi Mandos se va îndupleca. Oare pentru acea vreme nu se cade să păstrăm sămînţa noldorilor şi a edainilor? Iar Círdan sălăşluieşte acum la Miazăzi şi acolo se făuresc corăbii; dar ai tu ştiinţă de corăbii şi de Mare? Tu te gîndeşti la tine şi la gloria ta, şi ne îmboldeşti să facem la fel; dar mai trebuie să ne gîndim şi la alţii pe lîngă noi înşine, căci nu toţi pot să lupte şi să piară, şi pe aceştia trebuie să-i ferim de război şi de nimicire, atît cît mai putem.

– Atunci trimite-i la corăbiile voastre, cît mai este vreme, a zis Túrin.

– Nu vor să se despartă de noi, a răspuns Gwindor, chiar dacă Círdan i-ar putea adăposti pe toţi. Trebuie să rămînem împreună cît mai îndelung cu putinţă şi nu să ne jucăm cu moartea.

– Tocmai la asta am găsit răspuns, a zis Túrin. Apărare curajoasă a hotarelor şi lovituri nemiloase, înainte ca duşmanul să-şi strîngă rîndurile: numai astfel aveţi nădejde să rămîneţi împreună multă vreme. Şi oare aceia despre care vorbeşti cu drag, cei care se furişează prin păduri şi vînează asemenea lupilor, fac mai mult decît cel care-şi pune coiful şi-şi ia scutul şi-i alungă pe vrăjmaşi, chiar de-s mai mulţi decît întreaga lui armie? Măcar femeile edainilor nu şi-au împiedicat bărbaţii să lupte în Nirnaeth Arnoediad.

– Dar au îndurat mai multă durere decît dacă nu s-ar fi dus acea bătălie, a zis Gwindor.

Iubirea lui Finduilas pentru Túrin urma şi ea să fie redată mai pe larg:

Finduilas, fiica lui Orodreth, avea părul bălai al celor din casa lui Finarfin, iar lui Túrin începuse să-i facă plăcere să o vadă şi să fie în compania ei; îi amintea de cei din neamul lui şi de femeile

din Dor-lómin, din casa părintelui său. La început o întîlnea numai cînd se afla şi Gwindor prin preajmă; dar după o vreme l-a căutat ea şi astfel se întîlneau uneori numai ei doi, deşi de fiecare dată părea că întîmplarea îi aducea împreună. Apoi ea a început să-l întrebe despre edaini, din care mai văzuse şi ea cînd şi cînd cîte unul, şi despre ţara şi neamul lui.

Iar Túrin îi răspundea fără ocolişuri, cu toate că nu pomenea numele meleagului unde se născuse ori pe cele ale rubedeniilor sale; odată i-a zis:

– Am avut o soră, Lalaith, aşa-i spuneam eu; chipul tău de ea îmi aduce aminte. Dar Lalaith era o copiliţă, o floare galbenă în iarba verde a primăverii; de-ar fi trăit, poate că acum s-ar fi veştejit de durere. Dar tu semeni cu o regină şi cu un copac de aur; mi-ar plăcea să am o soră atît de frumoasă.

– Dar şi tu pari de viţă regească, i-a zis ea, asemenea seniorilor poporului lui Fingolfin; aş vrea să am un frate atît de viteaz. Şi nu cred că Agarwaen este numele tău adevărat, nici nu ţi se potriveşte, Adanedhel. Am să te numesc Thurin, Taina.

Túrin a tresărit auzind-o, dar a zis:

– Nu e numele meu, cu adevărat, şi eu nu-s rege, căci regii noştri dintre eldari se trag, iar eu nu-s eldar.

Acum Túrin a băgat de seamă că Gwindor nu-i mai arăta aceeaşi prietenie ca la început; şi-l mai mira ceva: dacă la început suferinţa şi groaza ce i le stîrnea Angbandul lui Gwindor se depărtaseră de el, acum părea că iarăşi îl cuprinseseră grijile şi tristeţea. Şi şi-a zis Túrin în sinea lui: o fi amărît din pricină că mă împotrivesc sfaturilor sale şi ca l-am biruit; mi-aş dori să nu fie aşa. Îl îndrăgea pe Gwindor, pentru că-l călăuzise şi-l tămăduise, şi-i era milă de el. Dar în acele zile, şi strălucirea lui Finduilas parcă se împuţinase, pasul îi era mai zăbavnic şi chipul îngîndurat; şi băgînd de seamă toate acestea, Túrin şi-a spus că fără doar şi poate vorbele lui Gwindor îi strecuraseră fetei spaima în suflet pentru ceea ce avea să vină.

Adevărul e că în Finduilas se ducea o luptă. Pe de o parte, îl preţuia pe Gwindor şi-i era milă de el, şi-ar fi vrut să nu-i adîncească prin nimic suferinţa; dar, împotriva voinţei ei, iubirea ce i-o purta lui Túrin sporea pe zi ce trecea, şi gîndul îi zbura la Beren şi la Lúthien. Dar Túrin nu era ca Beren! Nu o privea cu dispreţ, se bucura cînd ea se găsea în preajma lui; însă Finduilas ştia că el nu-i putea dărui iubirea pe care şi-o dorea ea. Mintea şi sufletul lui îi erau în altă parte, hălăduind pe rîuri din primăveri de mult trecute.

Într-o bună zi, Túrin i-a vorbit lui Finduilas, spunîndu-i:

– Nu lăsa vorbele lui Gwindor să te înspăimînte. A pătimit în întunecimea din Angband; iar unui viteaz ca el îi vine greu să fie olog și neputincios din asta pricină. Are nevoie de multă alinare și de-un răgaz mai lung să se tămăduiască.

– Știu prea bine, a răspuns ea.

– Dar mulțumită nouă va avea acest răgaz! Nargothrond nu va cădea! Nicicînd Morgoth Mișelul nu va mai ieși din Angband, doar pe servitorii săi se va mai putea bizui; sînt vorbele lui Melian din Doriath. Ei sînt degetele de la mîna lui; iar noi le vom zdrobi și le vom reteza, pînă ce-și va trage înapoi ghearele. Nargothrond nu va cădea!

– O fi cum spui, a zis Finduilas. Nu va cădea, dacă tu vei izbîndi. Dar fii cu băgare de seamă, Adanedhel; inima mi-e grea cînd te văd mergînd la bătălie, de teamă ca Nargothrond să nu te piardă.

Apoi Túrin l-a căutat pe Gwindor și i-a spus:

– Gwindor, prieten drag, te cufunzi iarăși în întristare; nu trebuie! Căci tămăduirea ți-o vei regăsi în casele celor de-un neam cu tine și-n lumina lui Finduilas.

Gwindor s-a uitat lung la Túrin, dar n-a spus nimic, ci fața i s-a adumbrit.

– De ce mă privești astfel? l-a întrebat Túrin. Adesea ochii tăi m-au privit ciudat de o vreme încoace. Ți-am pricinuit vreo supărare? M-am împotrivit sfaturilor tale, dar un om trebuie să vorbească după cum îl îndeamnă mintea, și nu să ascundă adevărul în care crede, dintr-o pricină doar de el știută. Mi-aș dori să putem gîndi la fel; căci îți sînt adînc îndatorat, și acest lucru nu-l voi uita.

– Așa să fie? a întrebat Gwindor. Cu toate acestea, faptele și sfaturile tale mi-au schimbat și casa, și rubedeniile. Umbra ta adastă asupra lor. De ce m-aș bucura, eu care am pierdut totul din pricina ta?

Dar Túrin n-a înțeles aceste vorbe, nu se gîndea decît că Gwindor îl pizmuia pentru prețuirea de care se bucurau el și sfaturile sale în inima Regelui.

Urmează un pasaj în care Gwindor o avertiza pe Finduilas asupra iubirii ei pentru Túrin, spunîndu-i cine anume era Túrin, ceea ce se găsește aproape identic în textul din *Silmarillion* (pg. 297). Dar după ce Gwindor termină ce avea de spus, Finduilas îi dă un răspuns mai lung decît în versiunea tipărită:

– Ochii-ți sînt orbiți, Gwindor, i-a zis ea. Nu vezi și nu înțelegi ce urmează să se întîmple. Oare trebuie acum de două ori să mă acopăr de rușine, dezvăluindu-ți adevărul? Căci te iubesc, Gwindor,

şi mi-e ruşine că nu te iubesc mai mult, ci m-am lăsat cuprinsă de o iubire încă şi mai mare, de care nu pot scăpa. Nu am căutat-o, şi multă vreme am pus-o deoparte. Dar dacă mie mi-e milă de suferinţele tale, ai şi tu milă de ale mele. Túrin nu mă iubeşte; şi nu mă va iubi.

– Spui asta numai ca să iei asupră-ţi vina de pe umerii celui pe care-l iubeşti. De ce te caută şi şade îndelung cu tine şi apoi pleacă de două ori mai bucuros?

– Pentru că şi el are nevoie de mîngîiere, a zis Finduilas, şi duce dorul după cei de-un neam cu el. Amîndoi aveţi nevoi. Dar cum rămîne cu Finduilas? Nu-i de ajuns că-ţi mărturisesc că sînt neiubită, ci mai zici şi tu că vorbesc astfel numai ca să amăgesc?

– Nu, o femeie nu se lasă amăgită cu una cu două cînd e vorba de iubire, a răspuns Gwindor. Şi nu vei găsi mulţi care să tăgăduiască iubirea ce li se arată, dacă iubirea e adevărată.

– De-ar fi ca unul din noi trei să mintă, atunci aceea-s eu: fără voia mea, însă. Dar ce-mi vei spune de soarta ta şi de veştile despre Angband? Ce-mi vei spune despre moarte şi nimicire? Adanedhel e prea puternic în povestea Lumii şi faima lui va ajunge chiar şi pînă la Morgoth într-o bună zi.

– E trufaş, a zis Gwindor.

– Dar şi îndurător. Înca nu s-a trezit deplin, dar mila îi mai poate străpunge inima, lucru pe care nu-l va tăgădui vreodată. Aş zice că mila va fi întotdeauna singura portiţă de intrare în sufletul lui. De mine însă nu-i este milă. Mă venerează, ca şi cînd i-aş fi mama şi regină în acelaşi timp!

Se prea poate ca Finduilas să fi spus adevărul, căci vedea lucrurile cu ochii pătrunzători ai eldarilor. Iar Túrin, care nu ştia ce vorbiseră între ei Finduilas şi Gwindor, se purta cu tot mai multă blîndeţe faţă de ea, căci i se părea tot mai tristă. Dar într-o bună zi Finduilas i-a spus:

– Thurin Adanedhel, de ce ţi-ai ascuns numele de mine? De-aş fi ştiut cine erai, nu ţi-aş fi arătat mai puţină cinstire, ci aş fi înţeles mai bine durerea ce te macină.

– Ce vrei să spui? a întrebat-o el. Cine crezi că sînt?

– Túrin, fiul lui Húrin Thalion, căpitanul de la Miazănoapte.

Atunci Túrin l-a mustrat pe Gwindor pentru că i-a dat în vileag numele adevărat, aşa cum se povesteşte în *Silmarillion* (pg. 297).

Există un alt pasaj în acest punct al naraţiunii, într-o versiune mai completă decît în *Silmarillion* (despre bătălia din Tumlahad şi pustiirea Nargothrondului nu se povesteşte în nici un alt text; în vreme ce dialogul

dintre Túrin şi Dragon sînt atît de ample în *Silmarillion*, încît pare puţin probabil să se mai fi pus problema lungirii lor). Textul care urmează reprezintă o relatare mai detaliată despre venirea elfilor Gelmir şi Arminas în Nargothrond, în anul căderii fortăreţei *(Silmarillion*, pg. 248); pentru întîlnirea lor anterioară cu Tuor în Dor-lómin, la care se face referire în cele ce urmează, vezi pp. 36-39 mai sus.

În acea primăvară, au sosit doi elfi, care spuneau că sînt Gelmir şi Arminas, din neamul lui Finarfin, şi că aveau o solie pentru Seniorul din Nargothrond. Au fost aduşi în faţa lui Túrin; dar Gelmir a zis:

– Lui Orodreth, fiul lui Finarfin, vrem noi să-i vorbim.

Iar cînd a venit Orodreth, Gelmir i-a spus:

– Domnia ta, din poporul lui Angrod ne tragem şi îndelung am hălăduit după bătălia Dagor Bragollach; dar în ultima vreme am sălăşluit în obştea lui Círdan, lîngă Gurile Sirionului. Şi-ntr-o bună zi ne-a chemat la el şi ne-a rugat să venim la tine; căci Ulmo însuşi, Domnul Apelor, i s-a înfăţişat şi i-a vorbit de o mare primejdie ce se apropie de Nargothrond.

Dar Orodreth, neîncrezător, i-a întrebat:

– De ce, atunci, veniţi încoace dinspre Miazănoapte? Ori poate că aveţi şi alte misii de îndeplinit?

Arminas i-a răspuns:

– Domnia ta, de cînd s-a sfîrşit bătălia Nirnaeth, am tot căutat regatul ascuns al lui Turgon, şi nu l-am găsit; şi mă tem că, din pricina acestei căutări, am întîrziat prea mult cu solia către tine. Căci Círdan ne-a trimis de-a lungul coastei, cu o corabie, pentru ca drumul să ne fie tăinuit şi grabnic, iar pe ţărm am coborît în Drengist. Dar printre marinari erau cîţiva care veniseră în Miazăzi cu ani în urmă, ca trimişi ai lui Turgon, şi din vorbele lor spuse cu fereală am înţeles că Turgon ar mai sălăşlui la Miazănoapte, şi nu la Miazăzi, aşa cum mulţi cred. Dar n-am găsit nici semne, nici zvonuri despre ceea ce căutam.

– De ce-l căutaţi pe Turgon? a vrut să ştie Orodreth.

– Pentru că, din cît se spune, regatul lui va ţine piept cel mai mult lui Morgoth, a răspuns Arminas.

Lui Orodreth nu i-au plăcut vorbele astea, care sunau rău prevestitoare.

– Atunci nu mai zăboviţi în Nargothrond, le-a zis el, căci aici nu veţi auzi veşti despre Turgon. Şi n-am trebuinţă de nimeni care să-mi spună că Nargothrond se află în primejdie.

– Să nu-ţi fie cu supărare, Domnia ta, dacă-ţi spunem adevărul atunci cînd ne întrebi, a zis Gelmir. Şi de ne-am abătut de la

drumul drept pînă aici, n-a fost chiar în zadar, căci am umblat pe unde nici cele mai îndepărtate iscoade ale tale n-au ajuns; am străbătut Dor-lóminul şi toate meleagurile aflate la poalele munţilor Ered Wethrin, şi am cercetat Trecătoarea Sirion, iscodind ceea ce pune la cale Duşmanul. Pe meleagurile acelea se adună orcii şi tot felul de făpturi ticăloase, iar o oştire se strînge în jurul Insulei lui Sauron.

– Ştiu, a zis Túrin. Veştile voastre sînt vechi. Dacă solia lui Círdan avea un rost, ar fi trebuit să ajungă mai devreme.

– Domnia ta, măcar acum s-o auziţi, i-a răspuns Gelmir lui Orodreth. Ascultaţi vorbele Domnului Apelor! Astfel i-a vorbit el lui Círdan Făuritorul de Corăbii: „Răul de la Miazănoapte a pîngărit izvoarele Sirionului, iar puterea mea se depărtează din degetele apelor curgătoare. Dar altceva şi mai rău stă să vină. Ci spune-i Seniorului din Nargothrond: Zăvorăşte porţile fortăreţei şi nu mai ieşi de-acolo. Aruncă pietrele mîndriei tale în apele zgomotoase, pentru ca răul ce se furişează să nu-i mai găsească poarta."

Întunecate i s-au părut lui Orodreth aceste vorbe şi s-a uitat la Túrin, aşa cum făcea de cîte ori voia un sfat. Dar Túrin nu avea încredere în mesageri, astfel că a zis dispreţuitor:

– Ce ştie Círdan despre războaiele noastre, ale sălăşluitorilor din preajma Duşmanului? Marinarul să aibă grijă de corăbiile sale! Dar dacă Domnul Apelor vrea cu adevărat să ne trimită un sfat, să vorbească atunci mai pe şleau. Căci altfel am zice că ne-ar prinde mai bine să ne strîngem forţele şi să pornim în calea duşmanilor, înainte să se apropie ei de noi.

Atunci Gelmir a făcut o plecăciune în faţa lui Orodreth şi i-a spus:

– Am grăit aşa cum am fost rugaţi, Domnia ta.

Şi a dat să plece. Dar Arminas i-a zis lui Túrin:

– Te tragi cu adevărat din Casa lui Hador, aşa cum am auzit vorbindu-se?

– Aici mi se spune Agarwaen, Sabia Neagră din Nargothrond, a răspuns Túrin. Bag seamă că te pricepi să vorbeşti cu fereală, Arminas prietene; aş zice că e bine că taina lui Turgon nu ţi-a fost dezvăluită, altfel curînd s-ar duce vestea în Angband. Numele unui om este al lui şi numai al lui, şi dacă fiul lui Húrin, care vrea să rămînă ascuns, află că l-ai dat în vileag, n-are decît Morgoth să te prindă şi să-ţi pună limba pe foc!

Furia neagră a lui Túrin l-a tulburat pe Arminas, dar Gelmir a spus:

– De noi nu va fi trădat, Agarwaen. Oare nu ne sfătuim aici cu uşile închise, astfel că putem vorbi mai pe şleau? Iar Arminas, socot eu, a pus această întrebare din pricină că toţi cei care trăiesc lîngă mare ştiu că Ulmo îndrăgeşte nespus Casa lui Hador, şi-s unii care spun că Húrin şi Huor, fratele său, au ajuns odată în Tărîmul Ascuns.

– Dacă într-adevăr aşa s-a petrecut, n-ar fi vorbit despre asta nimănui, mare sau umil, necum fiului său, băietan, a răspuns Túrin. Carevasăzică, nu cred că Arminas mi-a pus acea întrebare cu gîndul să afle ceva despre Turgon. N-am încredere în asemenea soli ai ticăloşiei.

– Fă bine şi păstrează-ţi neîncrederea pentru tine! s-a stropşit Arminas cu mînie. Gelmir m-a înţeles greşit. Am întrebat din pricină că mă îndoiam de ceea ce toţi de-aici par să creadă; căci cu adevărat prea puţin te asemeni cu neamul lui Hador, oricare ţi-ar fi numele.

– Ce ştii tu despre ei? l-a luat Túrin în răspăr.

– Pe Húrin l-am întîlnit, asemenea şi pe străbunii lui. Iar în pustietatea din Dor-lómin l-am întîlnit pe Tuor, fiul lui Huor, fratele lui Húrin; el seamănă cu străbunii săi, tu însă nu.

– Aşa o fi, a zis Túrin, batăr că despre Tuor n-am auzit pînă acum. Dar de mi-e părul negru, şi nu bălai, nu-i lucru de care să mă ruşinez. Căci nu-i primul fiu care seamănă cu mama lui; iar de partea lui Morwen Eledhwen mă trag din Casa lui Bëor şi din neamul lui Beren Camlost.

– Nu de păr negru ori bălai vorbeam eu. Alţii din Casa lui Hador au o altă fire, iar Tuor se numără printre ei. Se poartă cuviincios, ascultă de sfaturile bune, le arată cinstire Stăpînilor Apusului. Cîtă vreme tu nu asculţi decît de propria-ţi minte şi de sabia de la brîu; şi vorbeşti cu trufie. Ascultă-mă ce-ţi spun, soarta-ţi va fi cu totul alta decît ar aştepta-o unul din Casele lui Hador şi Bëor.

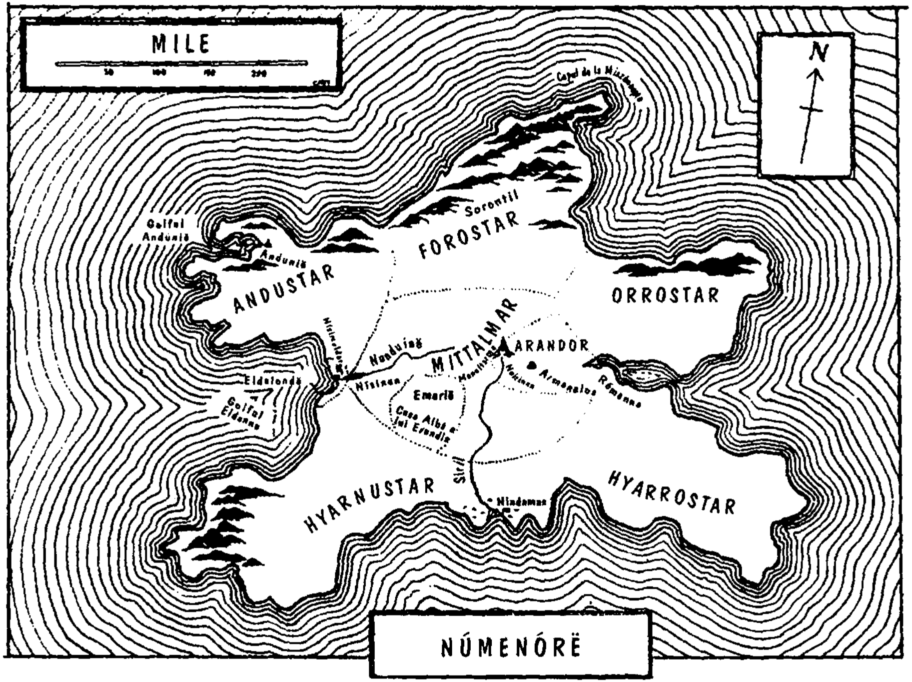
– Cu totul alta a fost de la bun început, a răspuns Túrin. Iar dacă e să îndur ura lui Morgoth din pricina vitejiei tatălui meu, atunci trebuie să îndur şi zeflemeli şi cobeli de parc-aş fi un vagabond, cu toate că-s os din os regesc? Ia aminte: fă bine şi te-ntoarce la malurile neprimejduite ale Mării.

Astfel au plecat Gelmir şi Arminas şi s-au întors la Miazăzi: dar, în ciuda zeflemelilor lui Túrin, ar fi rămas bucuroşi alături de cei de-o spiţă cu ei, să aştepte bătălia; au plecat doar din pricină că Círdan îi rugase, la porunca lui Ulmo, să-i aducă veşti din Nargothrond şi despre cum îşi împliniseră ei solia acolo. S-a tulburat Orodreth de vorbele trimişilor, cît despre Túrin, el s-a încrîncenat şi mai tare: pentru nimic în lume nu voia să dea ascultare sfaturilor lui, cu atît mai puţin să dărîme podul. Măcar atît înţelesese şi el din vorbele lui Ulmo.

Nu se explică nicăieri de ce Gelmir şi Arminas, avînd acea solie grabnică pentru Nargothrond, au fost trimişi de Círdan taman pînă la Fiordul Drengist. Motivul invocat de Arminas a fost cel al iuţelii şi al păstrării tainei acestei solii; dar mult mai tainică le-ar fi fost călătoria dacă ar fi apucat-o de la Miazăzi în sus, de-a lungul rîului Narog. Se poate presupune că Círdan a ascultat de porunca lui Ulmo (astfel încît cei doi să-l întîlnească pe Tuor în Dor-lómin şi să-l călăuzească prin Poarta Noldorilor), dar nicăieri nu se dă de înţeles acest lucru.

PARTEA A DOUA

AL DOILEA EV

MILE
50
100
150
200
N
Sorontil
FOROSTAR
Golful Andúnië
Andúnië
ANDUSTAR
ORROSTAR
MITTALMAR
ARANDOR
Nunduinë
Nísinen
Emerië
Casa Albă a lui Erendis
Armenelos
Rómenna
Eldalondë
Golful Eldanna
Siril
HYARNUSTAR
HYARROSTAR
Nindamos
NÚMENÓRË

I

O DESCRIERE A INSULEI NÚMENOR

Înfățișarea Insulei Númenor prezentată în cele ce urmează se bazează pe descrieri și hărți simple păstrate de multă vreme în arhivele Regilor Gondorului. Ele reprezintă, desigur, doar o mică parte a tot ceea ce s-a scris odată, învățații din Númenor întocmind la vremea lor multe tomuri de istorie naturală și geografie; dar acestea, ca aproape toată arta și toată știința din epoca de glorie a Númenorului, au dispărut odată cu Decăderea sa.

Chiar și cronicile păstrate în Gondor sau în Imladris (unde comorile regilor númenóreeni de la Miazănoapte au fost date în grija lui Elrond) au suferit pierderi ori s-au distrus, din pricină că au fost date uitării. Căci, cu toate că Supraviețuitorii din Pămîntul de Mijloc „tînjeau“ după Akallabêth, Decăzutul, așa cum singuri spuneau, și niciodată, nici după trecerea multor evuri, n-au încetat să se socotească într-o oarecare măsură drept exilați, cînd a devenit limpede că Țara Dorului le-a fost luată și că Númenorul dispăruse pentru totdeauna, aproape toți au gîndit că a pătrunde tainele a ceea ce mai rămăsese din istoria insulei era zadarnic, nefăcînd decît să hrănească un nefolositor simțămînt de regret. Povestea lui Ar-Pharazôn și a armadei sale profanatoare este tot ce a rămas cunoscut în evurile de mai tîrziu.

*

Númenor semăna la formă cu o stea cu cinci colțuri, sau o pentagramă, cu o porțiune centrală, lată de vreo două sute cincizeci

de mile de la nord la sud, şi de la est la vest, din care se întindeau cinci promontorii peninsulare mari. Promontoriile acestea erau socotite drept regiuni separate, şi purtau numele de Forostar (Tărîmurile de la Miazănoapte), Andustar (Tărîmurile Apusene), Hyarnustar (Tărîmurile de la Sud-Vest), Hyarrostar (Tărîmurile de la Sud-Est) şi Orrostar (Tărîmurile Răsăritene). Porţiunea centrală se numea Mittalmar (Tărîmurile Interioare) şi nu avea nici o regiune de coastă, în afară de meleagul din jurul estuarului Rómenna şi din vîrful acestuia. O parte mică din Mittalmar era totuşi separată de restul, şi se numea Arandor. În Arandor se găseau limanul Rómenna, Meneltarma şi Armenelos, Oraşul Regilor; dintotdeauna a fost cea mai populată regiune a Númenorului.

Mittalmar se ridica deasupra promontoriilor (nepunîndu-se la socoteală înălţimile munţilor şi ale dealurilor acestora); era un meleag de plaiuri înierbate şi de coline domoale, pe care creşteau puţini copaci. Către mijloc, se găsea un munte semeţ, numit Meneltarma, Pilastrul Cerului, locul sacru unde era venerat Eru Ilúvatar. Cu toate că la poale avea cline blînde, acoperite de iarbă, muntele devenea tot mai prăpăstios, pentru ca spre vîrf să nu mai poată fi urcat; astfel că a fost tăiat în el un drum ce şerpuia şi-l înconjura, pornind de la poala dinspre miazăzi şi terminîndu-se sub buza vîrfului, pe faţa dinspre miazănoapte. Vîrful era oarecum teşit, chiar scobit, încăpînd pe el o mare mulţime de oameni; dar în toată istoria Númenorului, niciodată n-a fost atins de mîna cuiva. Nici o casă ori vreun altar, nici măcar o grămadă de pietre nedăltuite nu s-a aflat vreodată acolo sus; şi nici vreo altă construcţie care să aducă a templu nu au avut númenóreenii în toate zilele bunăstării lor, pînă la venirea lui Sauron. Nimeni n-a purtat armă şi n-a mînuit vreo unealtă acolo; şi nimănui nu-i era îngăduit să rostească vreun cuvînt, decît doar Regelui. Doar de trei ori în fiecare an vorbea Regele, rostind o rugăciune de *Erukyermë*, în prima zi a primăverii, pentru anul ce urma, înălţînd laude lui Eru Ilúvatar de *Erulaitalë*, în mijlocul verii, şi mulţumindu-i tot lui de *Eruhantalë*, la sfîrşitul toamnei. În acele zile anume, Regele urca muntele pe jos, urmat de o mare mulţime de oameni, înveşmîntaţi în alb, purtînd ghirlande,

însă tăcuţi. Oricînd altcîndva în decursul anului, oamenii erau liberi să urce pe vîrf singuri ori în grup; dar se spune că liniştea era atît de mare, încît pînă şi un străin care nu cunoştea Númenorul şi întreaga sa istorie, dacă ar fi fost dus acolo, nu ar fi cutezat să vorbească tare. Nici o pasăre, în afară de vulturi, nu zbura pînă sus. Cînd cineva se apropia de vîrf, de îndată se iveau trei vulturi şi se aşezau pe trei stînci aflate aproape de marginea apuseană; dar atunci cînd se rosteau cele Trei Rugăciuni, ei nu coborau, ci rămîneau în văzduh, rotindu-se pe deasupra oamenilor. Erau numiţi Martorii lui Manwë şi se credea că fuseseră trimişi de el tocmai din Aman, pentru a străjui Muntele Sfînt şi întreaga insulă.

La poale, Meneltarma se îmbina în aplecuşuri domoale cu plaiul înconjurător, dar îşi întindea cinci muchii joase, asemenea unor rădăcini, în direcţiile celor cinci promontorii ale insulei; Tarmasundar se numeau acestea, Rădăcinile Pilastrului. De-a lungul crestei muchiei de sud-vest, panta urcătoare a drumului ajungea pînă în apropierea muntelui; iar între această muchie şi cea dinspre sud-est, terenul cobora într-o vale puţin adîncă. Se numea Noirinan, Valea Mormintelor; căci în partea dinspre munte fuseseră săpate în poalele stîncii încăperi în care se găseau mormintele Regilor şi ale Reginelor Númenorului.

Însă în cea mai mare parte a sa, Mittalmar era o regiune de păşuni. În sud-vest se înşiruiau gruiurile ierboase; acolo, în Emerië, era meleagul păstorilor.

Forostar era cel mai puţin mănos dintre toate ţinuturile, pietros, copaci cîte unul ici şi colo, şi numai pe povîrnişurile apusene ale podişurilor înalte, acoperite de iarbă-rea, se găseau păduri de brad şi zadă. Spre Capul de la Miazănoapte, se ridicau stîncile şi tot acolo marele Sorontil ieşea drept din mare, cu steiurile sale înspăimîntătoare. Aici îşi aveau sălaşurile vulturii; şi tot pe acest meleag Tar-Meneldur Elentirmo a durat un turn înalt, din care putea să cerceteze mişcarea stelelor.

Şi Andustar era stîncos în părţile dinspre miazănoapte, cu păduri de brazi falnici care străjuiau întinderea mării. Trei golfuri mici se deschideau spre apus, săpate adînc în podişul înalt; dar

stîncile nu ajungeau peste tot pînă la marginea mării, ci la poalele lor se formase un platou ce cobora în pantă uşoară. Cel mai nordic dintre golfuri se numea Golful Andúnië (Apusul), cu oraşul chiar pe ţărm şi cu multe alte aşezări cocoţate pe povîrnişurile abrupte. Dar înspre miazăzi pămîntul era mănos, cu păduri mari de mesteceni şi fagi în părţile sale mai înalte, iar pe văi se întindeau păduri de stejari şi ulmi. Între promontoriile Andustar şi Hyarnustar se găsea marele Golf Eldanna, numit astfel deoarece se deschidea spre Eressëa; iar pămînturile din jurul său, proteguite spre miazănoapte şi mărginindu-se cu mările apusene, aveau o climă caldă, de aceea şi ploile erau mai dese aici. În mijlocul Golfului Eldanna se găsea cel mai frumos liman al Númenorului, Verdele Eldalondë; în zilele de început, acolo poposeau îndeobşte corăbiile albe şi iuţi ale eldarilor din Eressëa.

De jur împrejurul acelui loc, şi în sus pe pantele îndreptate spre mare, şi pînă departe în interiorul uscatului, creşteau copacii mereu verzi şi înmiresmaţi, aduşi tocmai din Apus, şi atît de bine le pria pe acel meleag, încît eldarii spuneau că Eldalondë era aproape la fel de frumos ca şi un liman din Eressëa. Copacii aceştia erau cea mai mare bucurie a númenóreenilor şi multe cîntece îi aminteau chiar şi după ce ei au pierit pentru totdeauna, căci prea puţini au înflorit vreodată la răsărit de Ţara Darului: *oiolairë* şi *lairelossë*, *nesamelda*, *vardarianna*, *taniquelassë* şi *yavannamírë*, cu poamele sale ca nişte globuri purpurii. Florile, frunzele şi scoarţa copacilor acelora răspîndeau în jur arome dulci, şi tot ţinutul era plin de miresme amestecate, astfel că a primit numele de Nísimaldar, Copacii Înmiresmaţi. Mulţi dintre ei au fost sădiţi şi au crescut şi în alte ţinuturi ale Númenorului, cu toate că nu în acelaşi număr mare; însă numai aici creştea semeţul copac auriu *malinornë*, ajungînd, după cinci secole, aproape la fel de înalt ca şi aceia care creşteau în Eressëa. Scoarţa îi era argintie şi netedă, ramurile îndreptate oarecum în sus, ca ale fagului; dar avea o singură tulpină. Frunzele, asemănătoare cu ale fagului, doar că mai mari, erau de un verde palid pe faţă, iar pe dos argintii, şi luceau în soare; cînd venea toamna, nu cădeau, ci deveneau palid-aurii. Primăvara îi apăreau flori aurii în

ciorchini, ca ale cireşului, şi înfloreau pînă tîrziu în vară; de cum se deschideau florile, frunzele cădeau, încît primăvara şi vara crîngurile de *malinorni* aveau un covor auriu şi un acoperiş aşijderea, doar pilaştrii îi erau ca argintul fumuriu.[1] Rodul lor semăna cu o nucă argintie la coajă; cîteva i-au fost date în dar Regelui Gil-galad din Lindon, de către Tar-Aldarion, al şaselea Rege al Númenorului. În Lindon nu au prins rădăcini; dar Gil-galad, la rîndul său, a dat cîteva din roadele acestea rubedeniei sale Galadriel, şi, mulţumită puterii ei, ele au crescut şi au înflorit în Lothlórien, tărîmul străjuit de pe malul Rîului Anduin, pînă cînd Elfii Nobili au părăsit Pămîntul de Mijloc; dar n-au atins niciodată înalţimea sau grosimea trunchiurilor din marile crînguri ale Númenorului.

Rîul Nunduinë se vărsa în mare la Eldalondë şi pînă să ajungă acolo forma micul lac Nísinen, numit astfel datorită belşugului de tufişuri şi flori dulci-mirositoare, ce creşteau pe malurile sale.

În partea apuseană, Hyarnustar era un ţinut muntos, cu stînci mărețe pe coastele apusene şi de miazăzi; dar la răsărit se găseau podgorii întinse, căci acolo clima era caldă şi pămîntul roditor. Promontoriile Hyarnustar şi Hyarrostar se aflau la o depărtare mare unul de altul, iar pe ţărmurile lungi dintre ele, marea şi pămîntul se uneau blînd, ca nicăieri altundeva în Númenor. Aici îşi vărsa apele Siril, principalul rîu al insulei (căci toate celelalte, fără doar de Nunduinë, din partea de apus, erau torenţi scurţi şi repezi, care se grăbeau să ajungă în mare), ce-şi avea izvoarele la poalele muntelui Meneltarma, în valea Noirinan, şi, străbătînd ţinutul Mittalmar spre miazăzi, îşi domolea curgerea, iar albia şerpuită i se lăţea. În cele din urmă, ajungea la mare printre smîrcuri întinse şi şesuri stufoase, iar numeroasele sale guri mici îşi croiau poteci schimbătoare printre dune mari de nisip; pe multe leghe de-o parte şi de alta se găseau plaje late şi prundişuri surii – aici locuiau îndeobşte pescarii, în sate aşezate pe peticele de pămînt dintre mlaştini şi heleşteie. Cel mai mare dintre aceste sate era Nindamos.

În Hyarrostar creşteau nenumăraţi copaci de soiuri diferite, printre care şi cel numit *laurinquë*, al cărui singur rost era de a-i încînta pe oameni cu florile sale. Numele i se trăgea tocmai de la aceste flori,

galbene la culoare şi crescînd în ciorchini lungi, atîrnători; unii oameni, care auziseră de la eldari despre Laurelin, Copacul de Aur din Valinor, credeau că *laurinquë* din acel Copac măreţ se trăgea, fiind adus aici de către eldari, sub formă de sămînţă; dar nu era aşa. Începînd cu domnia lui Tar-Aldarion, în Hyarrostar copacul a fost sadit pe suprafeţe întinse, fiind folosit ca lemn pentru corăbii.

Orrostar era un meleag mai rece, fiind totuşi apărat de vînturile dinspre nord-est de platouri ce se înălţau spre capătul promontoriului; în interior creşteau multe grîne, mai cu seamă în regiunile aflate la hotarul cu Arandor.

Întreaga insulă a Númenorului era aşezată ca şi cînd fusese împinsă în sus din mare şi înclinată spre miazăzi şi puţin spre răsărit; în afară de partea dinspre miazăzi, în aproape tot restul insulei pămîntul cădea spre mare în stînci abrupte. În Númenor, zburătoarele care sălăşluiau lîngă mare şi înotau sau se cufundau în ea întreceau în număr orice închipuire. Marinarii spuneau că, orbi să fi fost, tot ar fi ştiut că li se apropia corabia de Númenor, după hărmălaia pe care o făcea păsăretul pe ţărmuri; iar cînd se apropia o corabie, păsările de mare ce-şi aveau cuiburile pe uscat se înălţau în stoluri mari şi zburau pe deasupra ei, în semn de bucurie şi de bun venit, căci nicicînd nu erau ucise ori vătămate. Unele însoţeau corăbiile în călătoriile lor, chiar şi pe acelea care se îndreptau spre Pămîntul de Mijloc. Tot atît de multe erau şi păsările din interiorul insulei, de la *kirinki*, păsăruici la fel de mici ca panţăruşii, numai că aveau penele de un roşu aprins, iar glasurile ca nişte ţiuituri, aproape de neauzit pentru urechea omului, pînă la vulturii cei mari, păsările sacre ale lui Manwë, niciodată năpăstuite înainte să înceapă zilele răului şi ale urii valarilor. Timp de două mii de ani, din vremea lui Elros Tar-Minyatur şi pînă în vremea lui Tar-Ancalimon, fiul lui Tar-Atanamir, în vîrful turnului castelului regal din Armenelos s-a găsit un cuib; în acel cuib a sălăşluit una şi aceeaşi pereche, bucurîndu-se de mărinimia Regelui.

În Númenor, oamenii călătoreau dintr-o parte în alta călare; númenóreenilor, bărbaţi şi femei deopotrivă, le plăcea să călărească şi tuturor le erau dragi caii, purtîndu-se faţă de ei cu respect şi

gàzduindu-i în adàposturi de soi. Caii erau deprinşi sà audà chemàri de la depàrtare şi sà le ràspundà, iar în poveştile de demult se spune cà oamenii îşi puteau chema la nevoie caii pînà şi cu gîndul, atunci cînd om şi animal erau legaţi printr-o mare iubire. Prin urmare, cele mai multe drumuri din Númenor erau nepietruite, fàcute anume pentru càlàrie, càci tràsurile şi càruţele nu prea erau de trebuinţà în secolele de început, cît despre încàrcàturile grele, acestea erau duse pe calea apei. Drumul principal şi cel mai vechi, potrivit pentru roţi, pornea din marele port Rómenna, în ràsàrit, şi ducea pînà la oraşul regesc Armenelos, iar de acolo pînà în Valea Mormintelor şi la Meneltarma; curînd a fost prelungit pînà la Andunië, în apus. De-a lungul lui treceau care încàrcate cu piatrà din Tàrîmurile de la Miazànoapte, avînd mare càutare în zidàrie, şi cu cherestea, ce se gàsea cu prisosinţà în Tàrîmurile Apusene.

Edainii au adus cu ei în Númenor tainele multor meşteşuguri, precum şi meşteşugari, mulţi şi aceştia, care deprinseserà meseriile de la eldari, adàugîndu-le propriilor învàţàturi şi tradiţii. Cît despre materiale, prea puţine au putut aduce cu ei, fàrà doar de uneltele trebuincioase; şi multà vreme singurele metale ce s-au gàsit în Númenor au fost cele preţioase. Veniserà edainii cu întregi comori de aur şi argint şi nestemate; aşa ceva nu gàseau în Númenor. Le îndràgeau pentru frumuseţea lor, şi tocmai aceastà dragoste a dat naştere làcomiei în vremurile ce aveau sà vinà, cînd au càzut sub stàpînirea Umbrei şi au devenit trufaşi şi fàţarnici faţà de neamurile mai umile din Pàmîntul de Mijloc. Pe vremea prieteniei cu elfii din Eressëa, càpàtau de la aceştia, din cînd în cînd, daruri în aur şi argint şi nestemate; dar asemenea lucruri erau rare şi mult preţuite în secolele de început, pînà cînd puterea Regilor s-a întins pînà pe coastele de la Ràsàrit.

Multe metale se gàseau şi în Númenor şi, cum priceperea edainilor într-ale mineritului şi topitului şi meşteşugitului sporea cu repeziciune, obiectele din fier şi cupru se gàseau de-acum la îndemîna oricui. Printre meşterii edaini erau fàurarii de arme care, învàţînd de la noldori, ajunseserà iscusiţi în a bate sàbii şi tàişuri de topor şi vîrfuri de suliţà şi cuţite. Breasla Fàurarilor de Arme încà

mai făcea săbii, pentru ca acest meşteşug să nu se piardă, cu toate că truda lor era mai curînd menită a născoci unelte trebuincioase vremurilor de pace. Regele şi cele mai multe dintre marile căpetenii moşteniseră săbiile străbunilor lor;[2] şi uneori dăruiau cîte o sabie moştenitorilor lor. O sabie nouă era făurită pentru Moştenitorul Regelui, pentru a-i fi dată în ziua în care era încoronat. Dar nici un om nu purta sabie în Númenor, şi timp de ani lungi puţine cu adevărat au fost armele menite războiului, care să fi fost făurite pe insulă. Aveau topoare, suliţe şi săgeţi, númenóreenilor plăcîndu-le cu osebire să-şi petreacă timpul trăgînd cu arcul, din picioare ori călare. Mult mai tîrziu, în războaiele purtate în Pămîntul de Mijloc, cele mai de temut aveau să se dovedească arcurile númenóreenilor. „Oamenii Mării", se spunea la acea vreme, „au trimis înaintea lor un nor mare, ca o ploaie preschimbată în şerpi, ori ca o grindină neagră cu vîrfuri de oţel"; şi în acele zile, marile cohorte ale Arcaşilor Regelui foloseau arcuri făcute din oţel, goale pe dinăuntru, şi săgeţi cu pene negre, lungi de-un cot de la vîrf pînă la aripioare.

Dar timp îndelungat echipajele marilor corăbii númenóreene au venit neînarmate printre oamenii Pămîntului de Mijloc; şi cu toate că la bord aveau topoare şi arcuri, ca să doboare copaci şi să vîneze pentru hrană pe ţărmurile sălbatice neaflate în stăpînirea nimănui, nu le purtau asupră-le cînd se duceau să-i caute pe locuitorii acelor meleaguri, şi mare le-a fost tristeţea cînd Umbra s-a furişat de-a lungul coastelor şi oamenii cu care se împrieteniseră au devenit duşmănoşi şi temători, şi cînd fierul a fost folosit împotrivă-le tocmai de cei cărora le destăinuiseră taina lui.

Mai presus de toate îndeletnicirile lor, vînjoşilor locuitori ai Númenorului le plăcea Marea, să înoate, să se scufunde sau să se ia la întrecere în bărci cu vîsle sau pînze. Cei mai temerari erau pescarii; peşte se găsea din belşug peste tot de-a lungul coastelor, fiind dintotdeauna principala hrană în Númenor; şi toate oraşele, unde trăiau cei mai mulţi locuitori, erau aşezate în apropierea ţărmurilor. Din rîndul pescarilor se trăgeau cei mai mulţi marinari care, cu trecerea vremii, au devenit oameni cu greutate şi la mare cinste. Se zice că atunci cînd edainii au pornit pentru prima oară pe

Marea cea Mare, călăuzindu-se după Stea pentru a poposi în Númenor, la cîrma fiecărei corăbii elfeşti care i-a purtat pînă acolo se găsea cîte un eldar din cei aleşi de Círdan; iar după ce cîrmacii au plecat şi au luat cu ei cele mai multe dintre corăbii, s-a scurs destul timp pînă cînd númenóreenii înşişi au cutezat să iasă departe în larg. Dar printre ei se găseau făuritori de corăbii care-şi deprinseseră meşteşugul de la eldari; apoi mai învăţînd de unii singuri, mai născocind una-alta, au ajuns tot mai pricepuţi, pînă cînd au îndrăznit să străbată întinsurile mării pînă hăt departe. Şi după ce şase sute de ani au trecut de la începutul celui de-al Doilea Ev, Vëantur, Căpitanul Corăbiilor Regelui pe vremea lui Tar-Elendil, a ajuns primul în Pămîntul de Mijloc. Şi-a adus corabia *Entulessë* (care înseamnă „Întoarcerea") în Mithlond, împins de vînturile primăvăratice ce suflau de la apus; şi s-a întors în toamna anului următor. După aceea, călătoria pe mare a devenit îndeletnicirea de căpetenie prin care oamenii din Númenor îşi dovedeau curajul şi bărbăţia; iar Aldarion, fiul lui Meneldur, a cărui soaţă era fiica lui Vëantur, a întemeiat Breasla Aventurierilor, care-i cuprindea pe toţi marinarii încercaţi ai Númenorului, aşa cum se povesteşte în cele ce urmează.

NOTE

1 Această descriere a *mallorn*-ului seamănă mult cu descrierea pe care le-o oferă Legolas prietenilor săi în timp ce se apropie de Lothlórien (*Frăţia Inelului* II 6).

2 Sabia Regelui era într-adevăr Aranrúth, sabia lui Elu Thingol din Doriath, în Beleriand, care-i fusese dată lui Elros de către Elwing, mama sa. Mai erau şi alte obiecte moştenite: Inelul lui Barahir; marea Secure a lui Tuor, tatăl lui Eärendil; şi Arcul lui Bregor, din Casa lui Bëor. Numai Inelul lui Barahir, tatăl lui Beren Ciungul, a supravieţuit Decăderii; căci a fost dat de către Tar-Elendil fiicei sale, Silmarien, şi a fost păstrat în Casa Seniorilor din Andúnië, dintre care ultimul a fost Elendil cel Credincios, care a fugit în Pămîntul de Mijloc, ca să scape de scufundarea Númenorului. [Nota autorului] – Povestea Inelului lui

Barahir este redată în *Silmarillion*, capitolul 19, iar istoria sa ulterioară, în *Stăpînul Inelelor*, Anexa A (I, iii şi v). „Marea Secure a lui Tuor“ nu apare menţionată în *Silmarillion*, dar este pomenită şi descrisă în versiunea originală a „Căderii Gondolinului“ (1916–17, vezi pg. 12, unde se spune că în Gondolin Tuor ducea cu sine o secure, nu o sabie, şi că-i spunea *Dramborleg*, un nume din graiul locuitorilor Gondolinului. Într-o listă de nume ce însoţeşte povestea, *Dramborleg* se traduce drept „Ascuţişul Bufnitor“: „securea lui Tuor, care, cînd izbea, lăsa o urmă adîncă, de măciucă, şi despica totodată, ca o sabie“.

II

ALDARION ŞI ERENDIS

Soţia Marinarului

Meneldur era fiul lui Tar-Elendil, al patrulea Rege al Númenorului. Era al treilea copil al Regelui, mai avînd el două surori, pe nume Silmarien şi Isilmé. Cea mai mare dintre ele era măritată cu Elatan din Andúnië, iar fiul lor era Valandil, Seniorul din Andúnië, din care s-a tras mai apoi lunga dinastie a Regilor Gondolinului şi ai Arnorului, în Pămîntul de Mijloc.

Meneldur avea o fire blîndă şi se dovedea priceput mai curînd la tainele minţii, decît la faptele trupului. Îndrăgea nespus tărîmul Númenorului şi tot ceea ce cuprindea el, dar nu se sinchisea de Marea ce se întindea de jur împrejur; căci ochii minţii lui priveau dincolo de hotarele Pămîntului de Mijloc: era înamorat de stele şi de înalturile cerului. Cerceta cu rîvnă tot ce găsea în învăţăturile eldarilor şi ale edainilor despre Eä şi adîncurile care împrejmuiau Regatul Arda, cel mai mult plăcîndu-i să privească la astre. Şi-a durat un turn în Forostar (partea cea mai dinspre miazănoapte a insulei), unde văzduhul era limpede, şi de acolo, în timpul nopţii, scruta cerurile şi urmărea toate mişcările luminilor de pe boltă.[1]

Cînd a primit Sceptrul, Meneldur a trebuit să părăsească ţinutul Forostar, pentru a se duce să locuiască în măreaţa casă a Regilor, din Armenelos. S-a dovedit un rege bun şi înţelept, cu toate că nici o clipă n-a încetat să jinduiască după zile în care să-şi poată spori ştiinţa

despre bolta cerească. Soaţa lui era o femeie de o mare frumuseţe, pe nume Almarian. Era fiica lui Vëantur, Căpitanul Corăbiilor Regelui în vremea lui Tar-Elendil; şi cu toate că ei înseşi nu-i erau mai dragi corăbiile şi marea, decît celor mai multor femei de pe insulă, fiul ei semăna mai curînd cu Vëantur, tatăl ei, decît cu Meneldur.

Fiul lui Meneldur şi al lui Almarian era Anardil, care avea să fie cunoscut printre Regii Númenorului drept Tar-Aldarion. Avea două surori, mai mici decît el: Ailinel şi Almiel, dintre care cea mai vîrstnică s-a măritat cu Orchaldor, descendent al Casei lui Hador, fiul lui Hatholdir, prieten apropiat al lui Meneldur; iar fiul lui Orchaldor şi al lui Ailinel era Soronto, despre care se va povesti ceva mai tîrziu în cele ce urmează.[2]

Aldarion – caci astfel este numit în toate poveştile – a crescut iute şi s-a făcut un bărbat impunător, puternic şi curajos atît la minte cît şi la trup, cu păr bălai, ca al mamei sale, vesel şi generos la fire, dar mai mîndru ca tatăl său, şi făcînd mai totdeauna după cum îl tăia pe el capul. Din fragedă pruncie a îndrăgit Marea şi-n mintea sa se gîndea numai la meşteşugul de a făuri corăbii. Nu-i plăcea defel meleagul de la miazănoapte şi-şi petrecea tot timpul pe care i-l îngăduia tatăl său pe ţărmul mării, mai cu seamă lîngă Rómenna, unde se găseau portul principal al Númenorului, cele mai mari ateliere de făurit corăbii şi cei mai destoinici meşteri. Mulţi ani tatăl său n-a căutat să-l împiedice în nici un fel, mulţumit fiind că Aldarion îşi punea la încercare bărbăţia şi la treabă mintea şi mîna.

Aldarion era nespus de îndrăgit de Vëantur, părintele mamei sale, şi adeseori stătea în casa acestuia, în partea dinspre miazănoapte a fiordului Rómenna. Casa avea un chei al său, la care erau legate multe bărci mici, căci Vëantur nu mergea niciodată pe uscat dacă putea călători pe mare; acolo a învăţat Aldarion încă din copilărie să vîslească, iar mai tîrziu să mînuiască pînzele. Înainte să fi ajuns la vîrsta bărbăţiei, se pricepea să conducă o corabie cu echipaj numeros, străbătînd marea de la un liman la altul.

Odată s-a întîmplat ca Vëantur să-i spună nepotului său:

– *Anardilya*, se apropie primăvara, la fel şi ziua în care vei împlini vîrsta bărbăţiei. (Căci în acel aprilie Aldarion avea să facă douăzeci şi cinci de ani.) M-am gîndit s-o sărbătorim aşa cum se cuvine. Eu te întrec cu mult în ani şi nu cred că voi mai avea de multe ori curajul să las în urmă frumoasa-mi casă şi binecuvîntatele ţărmuri ale Númenorului; dar mi-aş dori să mai străbat o dată Marea cea Mare, să dau piept cu Vîntul de la Miazănoapte şi să văd Răsăritul. În ăst an vei veni cu mine şi ne vom duce în Mithlond, să vedem înalţii munţi albaştri ai Pămîntului de Mijloc, iar la poalele lor meleagul verde al eldarilor. Cu braţele deschise vei fi primit de Círdan Făuritorul de Corăbii şi de Regele Gil-galad. Spune-i tatălui tău despre gîndul meu.[3]

Cînd Aldarion i-a vorbit despre aventură şi i-a cerut îngăduinţa să plece de cum aveau să bată vînturile prielnice ale primăverii, Meneldur n-a voit să-şi dea consimţămîntul. Îl cuprinsese un fel de frig, ca şi cînd în inima lui simţea că în călătoria aceasta se ascundeau mai multe decît putea mintea lui să întrevadă. Dar uitîndu-se la chipul nerăbdător al fiului său, nu i-a dat de înţeles ce era în sufletul său.

– Fă precum te îndeamnă inima, *onya*, i-a spus el. Cumplit o să-ţi duc dorul; dar cu Vëantur la cîrmă şi cu bunăvoinţa valarilor, voi trăi cu nădejdea întoarcerii tale. Numai să nu prinzi drag de Marile Pămînturi, tocmai tu, care într-o bună zi va trebui să fi Regele şi Părintele acestei Insule!

Astfel s-a întîmplat că într-o bună dimineaţă, cu soare strălucitor şi vînt alb, în frumoasa primăvară a celui de-al şapte sute douăzeci şi cincilea an al celui de-al Doilea Ev, fiul Moştenitorului Regelui din Númenor[4] a părăsit uscatul la bordul corăbiei; şi, înainte ca ziua să se stingă, a văzut insula pîlpîind şi scufundîndu-se în mare, şi ultimul care s-a scufundat a fost vîrful muntelui Meneltarma, ca un deget negru desenat pe cerul apusului.

Se spune că Aldarion însuşi a povestit despre toate călătoriile sale în Pămîntul de Mijloc, în cronici care s-au păstrat multă vreme

în Rómenna, dar care apoi s-au pierdut. Despre prima lui călătorie se ştiu puţine lucruri, doar că s-a împrietenit cu Círdan şi cu Gil-galad şi că s-a dus pînă departe în Lindon şi în meleagurile apusene ale Eriadorului, minunîndu-se de tot ce a văzut. Doi ani şi mai bine a stat plecat, iar Meneldur l-a aşteptat cu inima tot mai strînsă. Se spune că zăbava lui s-a datorat setei ce-o avea de a învăţa de la Círdan tot ce putea, cum se făureau corăbiile şi cum se conduceau, dar şi cum se durau zidurile ce se împotriveau lăcomiei mării.

Bucurie mare a fost în Rómenna şi în Armenelos cînd oamenii au văzut măreaţa corabie *Númerrámar* (adică „Aripile Apusului") apropiindu-se dinspre larg, cu pînzele aurii înroşite de soarele aflat la scăpătat. Vara aproape se destrămase, *Eruhantalë* nu era departe.[5] Întîmpinîndu-şi fiul în casa lui Vëantur, lui Meneldur i s-a părut că se mai înălţase, că ochii îi erau mai strălucitori; dar ochii lui Aldarion priveau în zare.

– Ce-ai văzut, *onya*, în călătoriile tale îndepărtate, ce acum trăiesc mai cu seamă în amintire?

Cu privirile aţintite spre răsărit, în noapte, Aldarion a rămas tăcut. Într-un tîrziu a răspuns, cu glas şoptit, ca unul care îşi vorbeşte sieşi:

– Frumosul neam al elfilor? Ţărmurile verzi? Munţii învăluiţi de nori? Meleagurile de ceaţă şi umbre, ce nu pot fi desluşite? Nu ştiu.

A tăcut, şi Meneldur a ştiut că nu spusese tot ce gîndea. Căci Aldarion se îndrăgostise de Marea cea Mare şi de corabia călătorind singură, fără a zări uscatul, purtată de vînturi, cu spuma la prora, îndreptîndu-se spre coaste şi limanuri neştiute; şi acea iubire şi acea dorinţă nu l-au mai părăsit pînă la capătul zilelor sale.

Vëantur n-a mai părăsit insula; iar corabia Númerrámar i-a dăruit-o lui Aldarion. Nici n-au trecut trei ani, şi Aldarion a cerut din nou învoire să plece, de data aceasta îndreptîndu-se spre Lindon. Trei ani a rămas plecat: nu mult după întoarcere, a plecat din nou, într-o călătorie care a durat patru ani, căci, din cîte se povesteşte, nu-i mai era de ajuns să se ducă în Mithlond, astfel că a început să exploreze coastele de la miazăzi: a trecut de gurile

rîurilor Baranduin şi Gwathló şi Angren şi a înconjurat întunecatul cap Pas Morthil, ajungînd în marele Golf Belfalas, de unde vedea munţii din ţara Amroth, unde încă mai sălăşluiau elfii nandorini.[6]

În al treizeci şi nouălea an al vieţii sale, Aldarion s-a înturnat în Númenor, aducînd tatălui său daruri de la Gil-galad; căci în anul următor, Tar-Elendil a trecut Sceptrul în mîinile fiului său, aşa după cum de mult hotărîse, iar Tar-Meneldur a fost înscăunat Rege. Atunci Aldarion şi-a înfrînat dorinţa şi a rămas o vreme acasă, întru liniştea tatălui său; şi-n acea vreme a folosit tot ceea ce deprinsese de la Círdan despre făurirea corăbiilor şi, cum visa să aibă corăbii tot mai mari, i-a pus pe oameni să lărgească limanurile şi cheiurile. Dar dorul de mare l-a copleşit din nou, astfel că a părăsit Númenorul, şi nu numai o dată; în gîndul său plănuia aventuri ce nu puteau fi împlinite doar cu cîteva corăbii. Prin urmare, a pus temeliile Breslei Aventurierilor, care curînd a ajuns vestită; în acea frăţie intrau cei mai temerari şi mai înfocaţi corăbieri, chiar şi tineri din meleagurile númenóreene depărtate de mare căutau să fie primiţi în breaslă, iar lui Aldarion îi spuneau Marele Căpitan. La acea vreme, nevrînd să trăiască pe uscat, în Armenelos, Aldarion a pus să i se facă o corabie ce urma să-i fie sălaş; astfel că i-a dat numele de *Eämbar;* uneori, pornea cu ea din port în port, în jurul insulei, dar cel mai adesea corabia era ancorată nu departe de Tol Uinen: o insulă mică, în golful Rómenna, aşezată acolo de Uinen, Doamna Mărilor.[7] Breasla îşi avea şezămîntul tot pe Eämbar, şi tot acolo erau păstrate cronicile marilor lor călătorii;[8] căci Tar-Meneldur privea cu răceală tot ceea ce făcea fiul său şi nu dorea să-l audă povestind despre călătoriile sale, crezînd că prin acestea Aldarion sădea seminţele frămîntărilor şi ale dorinţei de a cuceri alte pămînturi.

În acea vreme, Aldarion s-a înstrăinat de tatăl său şi a încetat să mai vorbească deschis despre planurile şi dorinţele sale; dar Almarian, Regina, îl sprijinea pe fiul său în tot ce făcea, astfel că Meneldur s-a văzut nevoit să lase lucrurile în voia lor. Numărul Aventurierilor sporea, iar oamenii îi priveau cu tot mai mult respect şi-i numeau *uinendili*, cei care o iubesc pe Uinen; cu atît mai greu

era de înfruntat ori de oprit Căpitanul lor. Corăbiile númenóreenilor erau tot mai mari şi mai iuţi, încît puteau străbate mările pînă departe, ducînd cu ele echipaje şi încărcături grele; iar Aldarion lipsea tot mai mult din Númenor. Tar-Meneldur se împotrivea fiului său de fiecare dată şi, ca să-l zădărnicească, a hotărît să curme doborîrea copacilor în Númenor, meniţi făuririi corăbiilor. S-a gîndit atunci Aldarion că ar putea găsi lemnul trebuincios în Pămîntul de Mijloc, şi un liman – numai să-l caute – unde să-şi repare corăbiile. În timpul călătoriilor de-a lungul coastelor, privea cu uimire la pădurile întinse; iar la gura rîului pe care númenóreenii îl numeau Gwathir, Rîul Umbrei, a pus temeliile Limanului cel Nou, Vinyalondë.[9]

Dar după ce au trecut aproape opt sute de ani de la începutul celui de-al Doilea Ev, Tar-Meneldur i-a poruncit fiului său să rămînă în Númenor şi să pună capăt, o vreme, călătoriilor sale spre răsărit; vroia să-l proclame pe Aldarion drept Moştenitorul Regelui, aşa cum făcuseră şi Regii dinaintea lui, cînd fiii lor împliniseră vîrsta Moştenitorului. Atunci Meneldur şi fiul său s-au împăcat şi o vreme a domnit pacea între ei; în toiul bucuriei şi al ospeţelor, Aldarion a fost proclamat Moştenitor în al o sutălea an la vieţii sale, primind de la tatăl său titlul şi putemicia de Stăpîn al Corăbiilor şi al Limanurilor din Númenor. La ospăţul ce s-a ţinut la Armenelos, a venit şi unul pe nume Beregar, care trăia în partea de apus a insulei, şi a adus-o cu sine şi pe Erendis, fiica sa. Almarian, Regina, a băgat de seamă frumuseţea fetei, de-un soi arar întîlnit în Númenor; căci Beregar se trăgea din moşi-strămoşi din Casa lui Bëor, batăr că nu din osul regesc al lui Elros, iar Erendis avea părul negru, o graţie zveltă, şi ochii cenuşii limpezi moşteniţi de la neamul său.[10] Erendis s-a uitat la Aldarion, cînd a trecut călare prin dreptul ei, şi, văzîndu-i frumuseţea şi portul măreţ, n-a mai avut ochi pentru altceva. Apoi Erendis a intrat în slujba Reginei, Regele însuşi arătîndu-i multă bunăvoinţă; dar pe Aldarion aproape că nu-l zărea Erendis nicăieri, căci el era dus la pădure, îngrijindu-se ca, în

vremurile ce aveau să urmeze, Númenorul să nu ducă lipsă de lemnul trebuincios. N-a trecut mult şi corăbierii din Breasla Aventurierilor au dat semne de tulburare, nemulţumiţi fiind că erau prea scurte călătoriile lor, iar comandanţii nişte fitecine; după scurgerea a şase ani de la ungerea Moştenitorului la tron, Aldarion a hotărît să înalţe din nou pînzele şi să pornească spre Pămîntul de Mijloc. Regele i-a dat învoire cu jumătate de gură: ar fi vrut ca fiul său să rămînă în Númenor şi să-şi găsească o soaţă, dar Aldarion nu-i împlinea voia; în primăvara acelui an, s-a pregătit de plecare. Însă cînd a venit să-şi ia rămas-bun de la mama lui, a zărit-o pe Erendis printre însoţitoarele Reginei; văzîndu-i frumuseţea, a ghicit forţa ce sta ascunsă în fiinţa ei.

Iar Almarian l-a întrebat:

– Trebuie să pleci din nou, Aldarion, fiul meu? Nimic nu te ţine în meleagul cel mai frumos dintre toate meleagurile pieritoare?

– Încă nu, a răspuns el; dar în Armenelos se află lucrări mai frumoase decît le-ar putea găsi un bărbat în alte colţuri de lume, chiar şi pe meleagurile eldarilor. Numai că marinarii sînt făpturi nehotărîte, războindu-se cu ei înşişi; iar dorinţa de a fi pe Mare încă mă ţine în mrejele ei.

Erendis a socotit că vorbele acestea fuseseră rostite şi pentru urechile ei şi din acea clipă şi-a dăruit inima întreagă lui Aldarion, chiar dacă fără de speranţă. În acele timpuri, nici pravila, nici datina nu cereau ca vreun vlăstar din casa regală, fie el Moştenitorul Regelui, să ia drept soaţă odrasle din Casa lui Elros Tar-Minyatur; iar Erendis gîndea că Aldarion era de os mult prea nobil. Cu toate acestea, de atunci nici un bărbat n-a mai avut trecere la ea şi orice peţitor era respins.

Şapte ani au trecut pînă ce Aldarion s-a întors, aducînd cu el argint şi aur; şi i-a vorbit tatălui său despre călătoria şi faptele sale. Meneldur însă i-a zis:

– Mai degrabă aş vrea să te am alături de mine, decît să primesc veşti sau daruri de pe Meleagurile Întunecate. Treburile astea-s pentru negustori şi cărturari, nu pentru Moştenitorul Regelui. Ce nevoie

avem noi de şi mai mult argint şi aur, decît să ne împăunăm cu ele, măcar că alte lucruri sînt la fel de bune pentru o astfel de trebuşoară? Casa unui Rege are trebuinţă de un bărbat care cunoaşte şi îndrăgeşte astă ţară şi ăst popor, peste care va cîrmui.

– Oare nu cercetez bărbaţii în fiece zi ce mi-e dată? a întrebat Aldarion. Pot să-i conduc şi să-i cîrmuiesc după cum mi-e voia.

– Poate vrei să zici că pe aceia care gîndesc ca tine, a răspuns Regele. Mai sînt şi femei în Númenor, aproape la fel de multe ca şi bărbaţii; şi-n afară de mama ta, cu care în adevăr faci ce voieşti, ce ştii tu despre celelalte? Cu toate acestea, într-o bună zi va trebui să-ţi alegi o soaţă.

– Într-o bună zi! Dar nu înainte să trebuiască; şi chiar mai tîrziu, de va încerca oarecine să mă împingă la însurătoare cu de-a sila. Sînt alte lucruri ce musai trebuie să le fac, numai la ele îmi stă mintea. „Rece e viaţa pentru soaţa marinarului"; iar marinarul care şi-a ales să fie singur şi pe care nimic nu-l leagă de ţarm călătoreşte şi mai departe şi mai bine învaţă cum să dea piept cu marea.

– Şi mai departe, dar fără de folos, a zis Meneldur. Şi nu „dai piept cu marea", Aldarion, fiul meu. Ai uitat oare că edainii sălăşluiesc aici prin bunăvoinţa Stăpînilor Apusului, că Uinen este milostivă cu noi, că Ossë îşi înfrînează pornirile? Corăbiile noastre sînt străjuite, alte mîini le cîrmesc, nu ale noastre. Aşa că nu te semeţi, căci bunăvoinţa poate să dispară; şi să nu gîndeşti că de ea se vor bucura şi aceia care-şi pun viaţa-n joc fără rost, printre stîncile ţărmurilor necunoscute ori pe meleagurile oamenilor întunecimii.

– Atunci de ce să ne fie binecuvîntate corăbiile, dacă nu-s menite a ajunge la alte ţărmuri şi a căuta ceea ce nu s-a văzut pînă acum?

Nu i-a mai vorbit tatălui său despre toate acestea, ci-şi petrecea zilele pe corabia *Eämbar*, în tovărăşia Aventurierilor, îngrijindu-se de construirea unei corăbii mai mari decît oricare alta făurită pînă atunci; a numit corabia aceea *Palarran*, Departe-Rătăcitoarea. Acum însă o întîlnea adesea pe Erendis (mulţumită uneltirilor Reginei); iar Regele, prinzînd de veste despre întîlnirile lor, a fost cuprins de nelinişte, fără însă a-i stîrni nemulţumirea.

– Ar fi mai înţelept să-l tămăduieşti pe Aldarion de neastîmpărul său, înainte să cîştige inima unei femei, spunea Regele.

– Cum altfel să-l tămăduieşti, dacă nu prin iubire? l-a întrebat Regina.

– Erendis e tînără încă, a zis Meneldur.

Dar Almarian i-a răspuns:

– Neamul lui Erendis n-are parte de viaţa lungă ce le-a fost dăruită vlăstarelor lui Elros; iar inima ei i-a fost cîştigată mai de mult.[11]

Meşterii isprăviseră de făurit marea corabie *Palarran* şi Aldarion dorea să plece din nou. S-a înfuriat Meneldur aflînd aceasta, dar, la rugămintile Reginei, nu s-a folosit de puterea ce-o avea ca Rege ca să-l oprească. Aici se cuvine spus că în Númenor era obiceiul ca, atunci cînd o corabie pleca pe Marea cea Mare spre Pămîntul de Mijloc, o femeie, cel mai adesea din neamul căpitanului, să aşeze la prora Ramura cea Verde a Întoarcerii; aceasta era tăiată din copacul *oiolairë*, care înseamnă „Vară eternă“ şi pe care eldarii l-au dăruit númenóreenilor[12], spunîndu-le că şi ei puneau ramuri pe corăbiile lor, în semn de prietenie faţă de Ossë şi Uinen. Frunzele copacului erau pururea verzi, lucioase şi parfumate; aerul de mare le pria de minune. Dar Meneldur nu le-a îngăduit Reginei şi surorilor lui Aldarion să ducă ramura de *oiolairë* la Rómenna, unde era ancorată *Palarran*, zicînd că nicicum n-avea să-i dea binecuvîntare fiului său care pleca la drum împotriva vrerii sale; iar Aldarion, auzind acestea, a spus:

– Dacă trebuie să plec fără binecuvîntare sau ramură, aşa voi pleca.

S-a îndurerat Regina, dar Erendis a zis:

– *Tarinya*, dacă vei tăia ramura din copacul elfilor, o voi duce eu în port, cu învoirea ta; căci pe mine Regele nu m-a oprit să mă duc.

Marinarii socoteau că e un semn rău ca Aldarion, Căpitanul lor, să plece astfel; dar cînd toate cele au fost pregătite şi oamenii au dat să ridice ancora, numai ce apare Erendis, cu toate că nu-i plăceau defel zgomotul şi tumultul din portul cel mare şi strigătul pescăruşilor. Aldarion a întîmpinat-o cu uimire şi bucurie.

– Ţi-am adus Ramura Întoarcerii, stăpîne, din partea Reginei, i-a spus ea.

– Din partea Reginei? nu i-a venit lui Aldarion să creadă.

– Da, stăpîne, dar i-am cerut îngăduinţa ca să vin. Pe lîngă cei din neamul tău, mai sînt şi alţii care se vor bucura de întoarcerea ta, cît mai curînd cu putinţă.

Şi atunci, pentru prima oară, Aldarion a privit-o pe Erendis cu iubire; şi a stat multă vreme la pupa, uitîndu-se spre ţărm, în vreme ce *Palarran* se îndrepta spre larg. Se povesteşte că el şi-a grăbit întoarcerea, rămînînd departe de ţară mai puţin decît avusese de gînd; şi venind înapoi, a adus cu sine daruri pentru Regină şi pentru doamnele de la curte, dar cel mai de preţ dar i l-a adus lui Erendis, fiind acesta un diamant. Reci au fost de astă dată vorbele rostite de Rege şi fiul său, cînd s-au revăzut; iar Meneldur l-a mustrat, zicînd că nu se cădea ca Moştenitorul Regelui să aducă un asemenea dar, decît dacă el era în semn de logodnă, şi i-a cerut lui Aldarion să-i spună ce avea de gînd. Iar Aldarion a răspuns:

– L-am adus în semn de recunoştinţă pentru o inimă caldă, în mijlocul răcelii atîtor altora.

– Inimile reci nu izbutesc întotdeauna să încingă altele care să le dea căldură atunci cînd pleacă şi vin, a zis Meneldur; şi din nou l-a îndemnat pe Aldarion să se gîndească la însurătoare, cu toate că n-a pomenit-o pe Erendis.

Dar Aldarion nici nu vroia s-audă de aşa ceva şi, cu cît îl îmboldeau mai mult cei din jur, cu atît se împotrivea mai tare; purtîndu-se faţă de Erendis cu mai mare răceală, a hotărît să părăsească Númenorul şi să-şi ducă planurile la bun sfîrşit, în Vinyalondë. Îl obosea viaţa pe uscat, cîtă vreme pe corabie nu era nevoit să se supună nici unei alte voinţe decît a sa, iar Aventurierii care îl însoţeau nu-i arătau Marelui Căpitan decît dragoste şi admiraţie. De data asta însă Meneldur nu i-a mai îngăduit să plece; astfel că, încă înainte ca iarna să se fi sfîrşit, Aldarion a ridicat ancorele a şapte corăbii şi a pornit la drum, însoţit de cei mai mulţi dintre Aventurieri, sfidînd împotrivirea Regelui. Regina n-a îndrăznit să aţîţe şi mai mult mînia lui Meneldur;

dar la ceas de noapte, o femeie ascunsă sub o mantie cu glugă a venit în port cu o ramură pe care a pus-o în mîinile lui Aldarion, zicînd:

– Aceasta îţi este trimisă de Domniţa din Tărîmurile Apusene.

Căci aşa i se spunea lui Erendis. Nici n-a sfîrşit bine ce avusese de zis, şi femeia s-a făcut nevăzută în întuneric.

Răzvrătirea făţişă a lui Aldarion l-a făcut pe Rege să-i retragă titlul de Stăpîn al Corăbiilor şi Limanurilor din Númenor; a poruncit de asemenea ca Breasla Aventurierilor de pe *Eämbar* să fie închisă, la fel şi atelierele din Rómenna, unde se făureau corăbiile, şi a oprit şi doborîrea copacilor din care se făceau acestea. Au trecut cinci ani; Aldarion s-a întors cu nouă corăbii, căci două fuseseră făurite în Vinyalondë, şi toate erau încărcate cu lemn bun din pădurile de pe coastele Pămîntului de Mijloc. Tare s-a mîniat Aldarion cînd a aflat ce se petrecuse în lipsa lui; iar tatălui său i-a spus:

– Dacă nu-s bine primit în Númenor, iar mîinile mele nu-şi găsesc de muncă aici, şi dacă în limanurile insulei nu-mi pot drege corăbiile, atunci voi pleca iarăşi, cît mai curînd cu putinţă; căci vînturile au fost aspre[13] şi am nevoie să îndrept ce s-a stricat. Oare fiul unui Rege n-are altceva de făcut decît să cate la chipurile femeilor, pentru a-şi găsi o nevastă? Am ales în viaţă să am grijă de păduri, şi-am fost săbuit pînă acum; în Númenor o să fie mai mult lemn înainte să mi se sfîrşească mie zilele, decît este acum, sub cîrmuirea ta.

Credincios cuvintelor sale, Aldarion a plecat din nou în acelaşi an, cu trei corăbii şi cu cei mai viteji dintre Aventurierii săi, fără binecuvîntare şi fără ramură; şi asta pentru că, din porunca lui Meneldur, nici o femeie a casei sale sau vreuna de-a Aventurierilor nu avea voie să se apropie de corăbii, iar Rómenna era înconjurată de străjeri.

De data aceasta, Aldarion a stat plecat atît de multă vreme, încît oamenii au început să se teamă pentru viaţa lui; chiar şi Meneldur era neliniştit, în ciuda bunăvoinţei valarilor care întotdeauna proteguiseră corăbiile Númenorului.[14] După ce au trecut zece ani de la plecarea lui, Erendis însăşi a fost cuprinsă de deznădejde şi,

gîndind că asupra lui Aldarion se abătuse năpasta, ori că, cine ştie, poate alesese să trăiască în Pămîntul de Mijloc, şi în acelaşi timp vrînd să scape de stăruinţele peţitorilor, a rugat-o pe Regină să o lase să plece şi, părăsind oraşul Armenelos, s-a dus înapoi la rubedeniile sale din Tărîmurile Apusene. După trecerea altor patru ani, Aldarion s-a întors în sfîrşit, cu corăbiile frînte şi hîrbuite de mări. Spre limanul Vinyalondë se îndreptase mai întîi, iar de acolo înaintase de-a lungul coastelor spre miazăzi, mult mai departe de orice loc atins vreodată de corăbiile númenóreenilor; dar apucînd-o apoi iarăşi spre miazănoapte, trebuise să înfrunte vînturi potrivnice şi furtuni cumplite şi, scăpînd ca prin urechile acului de naufragiu în Harad, a ajuns din nou în Vinyalondë, pe care l-a găsit potopit de mări dezlănţuite şi jefuit de neamuri duşmănoase. De trei ori a fost împiedicat să treacă Marea cea Mare de vînturi turbate venite dinspre Apus, şi un trăsnet a lovit chiar corabia lui, spintecîndu-i catargul; şi numai cu mare caznă şi luptă cu largurile mării a ajuns în cele din urmă la liman în Númenor. A răsuflat uşurat Meneldur văzîndu-l pe Aldarion acasă; dar l-a dojenit aspru pentru că se răzvrătise împotriva regelui şi părintelui său, îndepărtîndu-şi astfel proteguirea valarilor şi atrăgînd mînia lui Ossë, nu numai asupra sa, ci şi a oamenilor care i se alăturaseră cu statornicie. S-a căit Aldarion, iar Meneldur l-a iertat, numindu-l din nou Stăpîn al Corăbiilor şi Limanurilor, adăugînd la aceasta şi rangul de Domn al Pădurilor.

Cînd a aflat că Erendis plecase din Armenelos, Aldarion a fost cuprins de amărăciune, dar era prea mîndru să se ducă în căutarea ei; iar dacă ar fi căutat-o, ar fi trebuit s-o ceară de soţie, însă încă nu vroia să se aşeze la casa lui. Aşa că s-a apucat să îndrepte ceea ce se stricase în lunga lui absenţă; stătuse departe de casă aproape douăzeci de ani; răstimp în care oamenii începuseră să dureze în porturi, mai cu seamă în Rómenna, şi pentru aceasta, ca şi pentru făurirea altor multor lucruri, doborîseră cu nesăbuire copaci fără număr, iar alţii nu sădiseră în loc; astfel că Aldarion a străbătut în lung şi-n lat Númenorul, să vadă care era soarta pădurilor.

Într-o bună zi, călărind prin codrii din Tărîmurile Apusene, a zărit o femeie al cărei păr negru flutura în vînt; era înveşmîntată cu o pelerină verde, prinsă la gît cu o nestemată strălucitoare; Aldarion a crezut-o din seminţia eldarilor care poposeau cînd şi cînd prin cele colţuri ale Insulei. Dar ea s-a apropiat, şi atunci a recunoscut-o drept Erendis şi a văzut că nestemata era tocmai cea pe care i-o dăruise el; şi dintr-odată a ştiut în inima sa că o iubeşte şi a simţit pustiiciunea zilelor sale. Dar cînd Erendis a dat cu ochii de el, s-a albit toată la chip şi a vrut să se întoarcă din drum, însă el, mai iute, a prins-o din urmă şi i-a zis:

– Cu vîrf şi îndesat merit să fugi de mine, căci şi eu am fugit atît de adesea şi de departe! Mă iartă şi rămîi acum.

Şi au pornit amîndoi călare spre casa lui Beregar, tatăl ei, şi acolo Aldarion a dat răspicat glas dorinţei sale de a se însura cu Erendis; fata însă nu s-a grăbit să primească, măcar că, după obiceiurile şi felul de viaţă al neamului ei, împlinise vîrsta măritişului. Nu că l-ar fi iubit mai puţin pe Aldarion, ori că dădea înapoi din viclenie; ci se temea în sufletul ei că în bătălia dintre ea şi Mare pentru păstrarea lui Aldarion, ea va fi cea învinsă. Nicicînd nu s-ar fi mulţumit Erendis cu mai puţin, ca nu cumva să piardă tot; înspăimîntată de Mare şi duşmănind toate corăbiile, era hotărîtă să înfrîngă şi Marea şi corăbiile, pentru a nu fi ea înfrîntă pe de-a-ntregul.

Dar Aldarion nu s-a descurajat, ci o curta pe Erendis, urmînd-o oriunde se ducea; nu-i mai păsa de limanuri şi de atelierele unde se făureau corăbii, ori de grijile Breslei Aventurierilor, şi nu mai dobora copaci, doar sădea alţii noi, şi zilele care treceau îi dăruiau mai multă bucurie decît simţise vreodată în viaţă, cu toate că de lucrul acesta şi-a dat seama abia mult mai tîrziu, cînd, împovărat de bătrîneţe, a privit în urmă. Într-o bună zi, Aldarion a căutat s-o înduplece pe Erendis să i se alăture într-o călătorie în jurul Insulei, pe corabia *Eämbar;* se împliniseră o sută de ani de cînd Aldarion întemeiase Breasla Aventurierilor şi toate porturile Númenorului se pregăteau de sărbătoare. Erendis a consimţit, tăinuindu-şi resentimentele şi teama; astfel au pornit ei pe mare din Rómenna şi au

ajuns în Andúnië, în partea de apus a Insulei. Acolo Valandil, Seniorul din Andúniё şi rubedenie apropiată a lui Aldarion[15], a făcut un ospăţ mare; şi la acel ospăţ a băut în cinstea lui Erendis, numind-o *Uinéniel*, Fiica lui Uinen, noua Domniţă a Mării. Dar Erendis, care şedea lîngă soaţa lui Valandil, a strigat:

– Nu mă numi astfel! Nu-s fiica lui Uinen: mai degrabă o socotesc vrăjmaşa mea.

O vreme după aceea, iar s-a strecurat îndoiala în sufletul lui Erendis, căci Aldarion era din nou cu gîndul la lucrările din Rómenna şi îşi petrecea timpul ridicînd ziduri mari în calea mării şi durînd un turn înalt pe Tol Uinen: *Calmindon*, Turnul Luminii, aşa se numea. Dar după ce a isprăvit aceste treburi, Aldarion s-a înturnat la Erendis şi a stăruit pe lîngă ea să-l ia de soţ; însă fata îl ducea cu vorba, zicînd:

– Am călătorit cu tine pe corabie, domnul meu. Înainte de a-ţi da răspunsul, nu voieşti a călători cu mine pe uscat, în locurile ce mi-s dragi mie? Prea puţine ştii despre ţara asta, pentru cel care-i va fi Rege.

Astfel au plecat ei împreună, şi au ajuns în Emeriё, unde se găseau gruieţele verzi şi locurile de păşunat pentru oile din Númenor; şi au văzut ei casele albe ale ţăranilor şi păstorilor şi au auzit behăiturile mioarelor.

Şi i-a vorbit Erendis lui Aldarion, spunîndu-i:

– Aici mă simt eu acasă!

– Ca soaţă a Moştenitorului Regelui, vei sălăşlui unde vei voi, i-a răspuns Aldarion. Iar ca Regină, în multe case arătoase, după cum îţi va fi voia.

– Cînd vei ajunge Rege, eu voi fi bătrînă, a zis Erendis. Unde va sălăşlui Moştenitorul Regelui pînă atunci?

– Cu soaţa lui, a zis Aldarion, atunci cînd treburile sale îi vor îngădui aceasta, dacă soaţa lui nu va putea să-i fie alături.

– Nu-mi voi împărţi soţul cu Doamna Uinen, a răspuns Erendis.

– Nedreaptă vorbă. La fel aş putea zice şi eu că nu vreau să-mi împart soaţa cu Oromë, Domnul Pădurilor, din pricină că ea iubeşte copacii care cresc pe unde-apucă.

– Chiar că n-ai face-o, căci, dacă ar fi după tine, ai dobori toţi copacii, ca să-i dăruieşti lui Uinen.

– Spune-mi ce soi de copac îndrăgeşti şi în picioare va rămîne pînă va muri, i-a promis Aldarion.

– Iubesc tot ce creşte pe insula asta, a răspuns Erendis.

O vreme lungă au călărit în tăcere; iar la capătul acelei zile s-au despărţit şi Erendis s-a reîntors la casa tatălui său. Lui nu i-a povestit nimic, dar mamei sale, lui Núneth, i-a repetat tot ceea ce vorbise cu Aldarion.

– Totul sau nimic, Erendis, a zis Núneth. Te-ai purtat ca un copil. Dar tu îl iubeşti pe bărbatul acesta, iar el este un om mare, fără a-i pune la socoteală rangul ce-l poartă; şi nu vei alunga din inima ta iubirea prea uşor, fără a-ţi pricinui suferinţă. Femeia trebuie să împartă dragostea ce i-o poartă soţul cu munca lui şi cu focul spiritului său, altfel va face din el o fiinţă nedemnă de iubire. Dar gîndesc că n-ai să înţelegi niciodată acest sfat. Îndurerată mi-e inima, căci vîrsta ţi-e coaptă pentru măritiş; cum am dat naştere unei copile frumoase, trăgeam nădejde să am parte de nepoţi frumoşi; şi nu m-aş împotrivi cîtuşi de puţin dacă ar veni pe lume în Casa Regelui.

Sfatul mamei n-a făcut-o pe Erendis să se răzgîndească; cu toate acestea, simţea că nu-şi poate stăpîni inima, iar zilele îi erau goale: mai goale decît în anii în care Aldarion fusese plecat. Acum el trăia în Númenor, dar uite că zilele treceau şi el nu-şi mai abătea paşii spre apus.

În ăst timp, Almarian Regina, care aflase de la Núneth ce se petrecuse şi se temea că Aldarion şi-ar putea căuta alinarea într-o nouă călătorie pe mare (căci trecuse destul de multă vreme de cînd se întorsese pe insulă), i-a trimis vorbă lui Erendis, rugînd-o să se întoarcă la Armenelos; îmboldită de Núneth dar şi de propria ei inimă, Erendis a dat ascultare Reginei. Ducîndu-se acolo, s-a

împăcat cu Aldarion; iar în primăvara acelui an, cînd a sosit vremea pentru *Erukyernmë*, s-au alăturat cortegiului regal şi au urcat pînă sus pe Meneltarma, care era Muntele Venerat al númenóreenilor.[16] Apoi toţi au coborît de pe munte, numai Aldarion şi Erendis au rămas în urmă; şi privind în zare, au văzut întreaga Insulă a Apusimii, aşternută verde şi primăvăratică la picioarele lor, şi au văzut scăpărarea luminii la Apus, unde la mare depărtare se afla Avallónë[17], şi umbrele de la Răsărit, peste Marea cea Mare; iar Menel se întindea albastru deasupra lor. Nu şi-au vorbit, căci nimeni, în afară de Rege, nu vorbea sus pe Meneltarma; dar cînd au coborît, Erendis s-a oprit preţ de o clipă şi s-a uitat spre Emeriё, şi încă şi mai departe, spre pădurile meleagului ei.

– Nu îndrăgeşti Yôzâyan? a întrebat ea.

– Ba-l îndrăgesc, a răspuns el, chiar dacă tu pari să nu mă crezi. Dar eu mă gîndesc şi la ce se va alege de insula asta în vremea ce va să vină, şi la nădejdea şi măreţia poporului ei; credinţa mea este că un dar nu trebuie să stea ascuns în vistierie.

Dar Erendis gîndea altminteri, astfel că a zis:

– Daruri din cele venite de la valari, şi prin ei de la Unul, trebuie îndrăgite pentru ceea ce sînt, acum şi în toate timpurile. Nu au fost date ca să fie tîrguite şi schimbate pentru ceva mai mult sau mai bun. Edainii tot oameni muritori rămîn, Aldarion, măcar că sînt măreţi: şi n-o să putem vieţui în vremurile ce vor veni dacă dăm ce avem acum pe o fantasmă născocită de închipuirea noastră.

Cu un gest brusc, şi-a smuls nestemata de la gît şi a întrebat:

– Ai vrea să dau giuvaierul ăsta pe alte lucruri pe care mi le doresc?

– Nu! a răspuns el. Dar tu nu-l închizi în vistierie. Şi pui prea mare preţ pe el; uite-l cum păleşte în lumina ochilor tăi.

A sărutat-o Aldarion pe ochi, şi-n acea clipă ea a uitat de orice teamă şi a primit să-i fie soţie; şi s-au juruit unul altuia pe cărăruia abruptă a muntelui Meneltarma.

S-au întors în Armenelos, iar Aldarion a înfăţişat-o pe Erendis lui Tar-Meneldur drept logodnica Moştenitorului Regelui; s-a bucurat Regele şi oraşul întreg s-a veselit şi împreună cu el întreaga

Insulă. Drept dar de logodnă, Meneldur i-a dat lui Erendis o frumoasă întindere de pămînt în Emeriё şi acolo i-a înălţat o casă albă. Dar Aldarion i-a spus lui Erendis:

– În vistierie am şi alte giuvaieruri, dăruite de regi de pe meleaguri îndepărtate, cărora corăbiile din Númenor le-au venit în ajutor. Am nestemate la fel de verzi precum lumina soarelui în frunzele copacilor pe care-i iubeşti.

– Nu! s-a împotrivit Erendis. Eu mi-am primit darul de logodnă, chiar dacă înainte de vreme. E singurul giuvaier pe care-l am sau îmi doresc să-l am; şi cu atît mai mult o să-l preţuiesc.

Abia atunci a văzut el că ea pusese ca nestemata albă să fie încrustată ca o stea într-o lucrătură de argint; şi, la rugămintea ei, el i-a legat-o pe frunte. Astfel a purtat-o timp de mulţi ani, pînă cînd au copleşit-o nenorocirile; şi astfel a ajuns ea să fie cunoscută pînă hăt departe drept Tar-Elestirnë, Doamna cu Sprînceana Înstelată.[18] Şi o vreme a fost pace şi bucurie în Armenelos, în casa Regelui şi în întreaga insulă, şi-n cronicile străvechi stă scris că a fost tare mănoasă vara aurie a acelui an, adică al opt sute cincizeci şi optulea an al celui de-al Doilea Ev.

Singurii nemulţumiţi erau marinarii din Breasla Aventurierilor. Timp de cincisprezece ani, Aldarion a rămas în Númenor, fără să mai plece spre alte meleaguri; şi cu toate că se găseau printre ei şi alţi căpitani viteji care deprinseseră tainele mării de la Aldarion, fără averea şi trecerea fiului Regelui călătoriile lor erau mai puţine şi mai scurte, arareori plutind ei mai departe de meleagul lui Gil-galad. Pe lîngă asta, lemnul se împuţinase în atelierele din porturi, din pricină că Aldarion dăduse uitării pădurile; astfel că Aventurierii au căutat să-l înduplece să se întoarcă la treburile lui. Aldarion le-a ascultat ruga, iar la început Erendis l-a însoţit în drumurile sale prin păduri; dar o întrista să vadă cum sînt doborîţi copacii fragezi încă, şi-apoi cum sînt despicaţi cu topoarele şi tăiaţi cu ferăstraiele. Curînd Aldarion a mers singur, şi din această pricină se vedea mai rar cu Erendis.

Şi iată că a venit şi anul în care oamenii aşteptau nunta Moştenitorului Regelui; după cum era datina locului, o logodnă nu trebuia să ţină mai mult de trei ani. Într-o bună dimineaţă a acelei primăveri, Aldarion a pornit călare din portul Andúnië, îndreptîndu-se spre drumul ce ducea la casa lui Beregar; urma să-i fie oaspete, şi-ntr-acolo se îndreptase şi Erendis, plecînd din Armenelos pe drumurile din interiorul ţării. Cînd Aldarion a ajuns pe culmea marelui umăr de uscat ce înainta adînc în mare şi apăra limanul dinspre miazănoapte, s-a răsucit ca să se uite la apă. Bătea un vînt de la apus, cum se-ntîmpla adesea în acel anotimp, iubit de cei care doreau să se îndrepte spre Pămîntul de Mijloc, şi valuri cu creste albe înaintau spre ţărm. Dintr-odată, l-a copleşit dorul de mare, parcă o mînă de uriaş i se înfipsese în gîtlej, şi inima a prins să-i bată nebuneşte, iar răsuflarea i s-a oprit în piept. Cu greu a reuşit să-şi înfrîngă simţămîntul; în cele din urmă, a întors mării spatele şi şi-a văzut de drum mai departe; anume a apucat-o prin pădurea în care o zărise cu cincisprezece ani în urmă pe Erendis călărind, cînd o crezuse a fi din neamul eldarilor. Aproape că se aştepta s-o întîlnească şi acum, ca atunci; dar ea nu era acolo, şi dorinţa de a-i revedea chipul l-a făcut să grăbească pasul, astfel că a ajuns la casa lui Beregar pe înserat.

Ea l-a întîmpinat bucuroasă, iar el s-a înveselit, dar n-a scos un cuvînt despre căsătorie, măcar că toţi credeau că aceasta era una din pricinile ce-l aduseseră în Tărîmurile Apusene. Pe măsură că treceau zilele, Erendis a băgat de seamă că Aldarion adeseori se cufunda în tăcere cînd cei din jurul său erau veseli; şi cînd căta spre el, îi surprindea privirile aţintite asupra ei. Inima lui Erendis s-a tulburat; ochii albaştri ai lui Aldarion i se păreau fetei reci şi cenuşii, cu toate că privirea îi era flămîndă. Adeseori înainte îi zărise acea privire şi se temea de ceea ce lăsa să se înţeleagă; de spus însă nu a spus nimic Erendis. Şi Núneth, care vedea tot ce se-ntîmpla, s-a bucurat; „Cuvintele pot deschide răni", obişnuia ea să zică. N-a trecut mult şi Aldarion şi Erendis au plecat împreună călare, înturnîndu-se în Armenelos, şi cu cît se depărtau de mare, cu atît îi revenea lui Aldarion buna

dispoziţie. Dar nici acum nu şi-a destăinuit gîndul tulbure lui Erendis; în sufletul lui se ducea o luptă al cărei sfîrşit nu-l întrezărea.

Şi anul se scurgea mai departe, iar Aldarion nu spunea nimic nici despre însurătoare, nici despre mare; se ducea însă adesea la Rómenna, petrecîndu-şi vremea cu Aventurierii. În cele din urmă, cînd a trecut anul vechi şi a-nceput un an nou, Regele l-a chemat la sine pe Aldarion; iar dragostea ce şi-o purtau unul altuia nu mai era umbrită de nici un nor.

– Fiul meu, a zis Tar-Meneldur, cînd îmi vei dărui fiica pe care mi-o doresc de-atîta vreme? Mai bine de trei ani au trecut, şi socotesc că sînt de-ajuns. E de mirare pentru mine că tu poţi îndura atîta amînare.

Aldarion a rămas o vreme tăcut. Apoi a vorbit, spunînd:

– M-a cuprins din nou, *Atarinya*. Optspreceze ani e un post tare lung. Abia de mai pot zace liniştit în pat, ori să mă ţin în şa, şi uscatul tare şi pietros îmi răneşte tălpile.

S-a îndurerat Meneldur şi l-a cuprins mila pentru fiul său; dar nu-i înţelegea frămîntarea, căci el unul nu iubise nicicînd corăbiile, astfel că i-a răspuns:

– Vai! Dar tu eşti logodit, fiul meu. Şi după pravila din Númenor şi după dreapta datină a eldarilor şi a edainilor, un bărbat nu poate avea două soţii. Nu te poţi însura cu Marea, pentru că eşti juruit lui Erendis.

I s-a strîns lui Aldarion inima, căci cuvintele acestea îi aminteau de cele vorbite cu Erendis cînd trecuseră prin Eremië; şi s-a gîndit că ea se sfătuise înainte cu tatăl lui (ceea ce nu era adevărat). Aşa era firea lui, ca, atunci cînd credea că alţii unelteau să-l împingă pe o cale ce-o socoteau ei bună, el taman de aceea să nu le dea ascultare.

– Fierarii pot sufla în foale, călăreţii pot călări, minerii pot scormoni adîncul, chiar de-s logodiţi. Atunci de ce nu pot şi marinarii pleca pe mare?

– Dacă fierarii ar sta cinci ani lîngă nicovală, puţine ar fi neveste de fierari, a răspuns Regele. Şi neveste de marinari sînt puţine, şi îndură ceea ce le e dat să îndure, căci astfel îşi cîştigă

traiul şi-şi împlinesc nevoile. Menirea Moştenitorului Regelui nu e să fie marinar şi nici nevoia nu-l împinge spre aşa ceva.

– Bărbatul mai are şi alte nevoi decît aceea de a-şi cîştiga traiul, a zis Aldarion. Şi anii încă n-au intrat în sac.

– Nu-i aşa; tu chiar gîndeşti că mai poţi păsui: dar viaţa lui Erendis e mai scurtă decît a ta şi anii i se veştejesc mai iute. Ea nu se trage din spiţa lui Elros; şi te iubeşte de atîţia ani.

– Şi-a ţinut în frîu iubirea aproape doisprezece ani, în vreme ce eu ardeam de nerăbdare, a răspuns Aldarion. Eu nu cer acum nici măcar a treia parte din acest răgaz.

– La vremea aceea nu-ţi era logodnică. Dar acum nici tu, nici ea nu mai sînteţi liberi, şi dacă ea s-a înfrînat, nu mă îndoiesc că a făcut-o tocmai de teama a ceea ce stă acum să se întîmple, dacă tu nu te poţi stăpîni. Cum-necum, ai izbutit să-i alungi teama; şi dacă încă nu i-ai vorbit desluşit, gîndesc că eşti dator s-o faci.

S-a înfuriat Aldarion.

– În loc să ţin sfat prin mijlocitor, mai bine i-aş spune chiar eu logodnicei mele ce gîndesc.

Cu aste vorbe, şi-a părăsit tatăl. Nu mult după aceea, i-a mărturisit lui Erendis dorinţa lui de a pleca din nou pe mările întinse, zicînd că nu mai avea nici somn, nici linişte dacă n-o făcea. Erendis a rămas tăcută, albă la faţă. Într-un tîrziu a spus:

– Credeam că ai venit să vorbim despre nuntă.

– O voi face, a făgăduit Aldarion. Ne vom cununa de cum mă întorc. Dacă vei vrea să mă aştepţi. Văzînd durerea de pe chipul ei, s-a înduioşat. Deodată i-a venit un gînd. Ne vom cununa acum, a zis el. Ne vom cununa înainte să se sfîrşească anul. Şi după aceea o să fac o corabie cum n-au văzut Aventurierii niciodată, o casă pe apă pentru Regină. Şi vei călători cu mine, Erendis, bucurîndu-ne de bunăvoinţa valarilor, a lui Yavanna şi a lui Oromë pe care-l îndrăgeşti; vei călători spre pămînturi unde-ţi voi arăta păduri cum n-ai mai văzut, unde încă şi acum mai cîntă eldarii; sau păduri mai întinse decît cele din Númenor, libere şi sălbatice dintotdeauna, unde mai poţi auzi marele corn al lui Oromë Măreţul.

Dar Erendis a izbucnit în plîns.

– Nu, Aldarion. Mă bucură să aud că lumea încă mai are asemenea lucruri despre care-mi vorbeşti; dar eu nu le voi vedea nicicînd. Pentru că nu doresc: inima mi-am dăruit-o codrilor din Númenor. Şi, vai! dacă din iubire pentru tine m-aş sui pe corabie, nu m-aş mai întoarce. E dincolo de puterile mele să îndur; şi aş muri de nu mi-ar mai fi dat să văd uscatul. Marea mă urăşte; şi iată că e răzbunată acum, căci eu te-am ţinut departe de ea şi totuşi am fugit de tine. Du-te, domnul meu! Dar aibi milă şi nu sta departe tot atît de mulţi ani pe cît am irosit înainte.

Aldarion s-a ruşinat auzind-o; căci iată, el îi vorbise tatălui său cu mînie nestăpînită, în vreme ce ea îi vorbea cu iubire. În acel an n-a plecat pe mare; dar nici linişte n-a avut, ori bucurie. „Departe de uscat, ea va muri!“, îşi spunea în sinea lui. „Curînd o să mor eu dacă mai văd uscatul multă vreme. Aşa că, dacă e să ne petrecem ani împreună, trebuie să mă duc singur, şi cît mai iute.“ Aşa că a-nceput să se pregătească în sfîrşit pentru a pleca în primăvară; Aventurierii tare s-au bucurat, singurii dintre cei de pe insulă, care ştiau ce se petrece. Trei corăbii au fost echipate şi toate trei au ridicat ancora de la gura rîului Víressë. Însăşi Erendis a aşezat ramura verde de *oiolairë* la prova corăbiei *Palarran*, înghiţindu-şi lacrimile pînă cînd marinarii au trecut dincolo de noile ziduri măreţe ale portului.

Mai bine de şase ani au trecut pînă cînd Aldarion s-a înturnat în Númenor. Pînă şi Almarian, Regina, l-a întîmpinat mai rece, iar Aventurierii nu se mai bucurau de cinstire; oamenii de pe insulă socoteau că Aldarion se purtase rău cu Erendis. Numai că el stătuse plecat atîta vreme fără voia lui; cînd ajunsese la limanul Vinyalondë, îl găsise în ruine, iar mările furtunoase îi zădărniciseră întreaga trudă de a-l reconstrui. Oamenii ce sălăşluiau în apropierea coastelor începuseră să se teamă de númenóreeni, ori chiar îşi arătaseră făţiş duşmănia; iar Aldarion auzise zvonuri cum că un senior din Pămîntul de Mijloc îi ura pe oamenii corăbieri. Apoi, cînd vroise să se întoarcă acasă, un vînt dezlănţuit pornise să sufle dinspre miazăzi, împingîndu-l departe spre miazănoapte. Aldarion zăbovise o vreme în Mithlond, dar cînd

corăbiile sale ajunseseră încă o dată în larg, iarăşi îi împinsese vîntul spre miazănoape, prin pustietăţi primejdioase din pricina gheţurilor, unde înduraseră un frig năprasnic. Într-un tîrziu, marea şi vîntul se domoliseră, dar cînd, plin de dor, Aldarion privise în zare de la prora corăbiei *Palarran* şi zărise departe vîrful muntelui Meneltarma, ochii îi fuseseră atraşi de ramura care, verde odată, acum arăta veştejită. Îl cuprinsese deznădejdea, căci nicicînd nu se mai întîmplase una ca asta cu o ramură de *oiolairë*, atîta vreme cît era udată de stropii mării.

– A îngheţat, Căpitane, îi spusese un marinar care stătea lîngă el. A fost frig. Tare-s bucuros că văd Pilastrul.

Odată întors, Aldarion a căutat-o pe Erendis, iar ea l-a privit adînc, dar nu i-a ieşit în întîmpinare; el a rămas nemişcat preţ de cîteva clipe, neştiind ce să-i spună, ceea ce nu-i stătea în fire.

– Aşază-te, domnul meu, i-a zis Erendis, şi-ntîi povesteşte-mi despre tot ce ai făcut. Multe trebuie să fi văzut şi dres în anii aceştia lungi!

Cu vorbă împiedicată, Aldarion a început să povestească, iar ea a şezut tăcută, ascultînd, în timp ce el i-a înşirat toate încercările prin care trecuse şi piedicile pe care le întîmpinase; şi cînd a sfîrşit, ea a spus:

– Le mulţumesc valarilor, căci numai datorită îndurării lor te-ai întors în cele din urmă. Dar le mulţumesc şi pentru că nu te-am însoţit; căci m-aş fi veştejit mai iute decît orice ramură verde.

– Ramura ta verde n-a ajuns în frigul năpraznic din voia mea, a răspuns el. Acum poţi să mă goneşti, dacă vrei. Şi gîndesc că oamenii nu te vor judeca pentru aceasta. Dar oare n-am dreptul să nădăjduiesc că dragostea ta se va dovedi mai puternică să dăinuiască chiar şi decît frumoasa ramură *oiolairë*?

– Într-adevăr, astfel se dovedeşte. Încă n-a îngheţat-o frigul morţii, Aldarion. Vai! Cum aş putea să te alung, cînd mi-e dat să te văd iarăşi, întors la fel de chipeş precum soarele după iarnă!

– Atunci să înceapă primăvara şi vara! a zis el.

– Şi să nu lăsăm iarna să vină înapoi, a mai zis ea.

Atunci, spre bucuria lui Meneldur şi a lui Almarian, s-a hotărît nunta Moştenitorului Regelui pentru primăvara următoare; şi aşa s-a

şi întîmplat. În cel de-al opt sute şaptezecilea an al celui de-al Doilea Ev, Aldarion şi Erendis s-au căsătorit în Armenelos, şi fiecare casă răsuna de muzică şi pe toate străzile cîntau bărbaţi şi femei. După aceea, Moştenitorul Regelui şi mireasa lui au străbătut călare Insula, ducîndu-se unde-i îmboldea inima, pînă cînd, în mijloc de vară, au ajuns la Andúnië, unde Valandil, seniorul oraşului, a pregătit ultimul ospăţ; toţi locuitorii Ţărmurilor Apusene s-au strîns acolo, din dragoste pentru Erendis şi din mîndrie că o Regină a Númenorului se trăgea din rîndul lor.

În dimineaţa ospăţului, Aldarion s-a uitat afară, pe fereastra dormitorului, care dădea spre apus şi spre mare.

– Priveşte, Erendis! a strigat el. O corabie se apropie de liman cu pînzele umflate; nu e din Númenor, ci e o corabie din acelea pe care nici tu, nici eu nu vom pune piciorul vreodată, chiar dacă am vrea.

S-a uitat Erendis şi a zărit o corabie albă înaltă, în jurul căreia păsări albe dădeau roată în lumina soarelui; pînzele sclipeau de argint în timp ce corabia înainta spre port cu prora învăluită în spumă. Astfel binecuvîntau eldarii căsătoria lui Erendis, din dragoste pentru poporul Tărîmurilor Apusene, a cărui prietenie o preţuiau cel mai mult.[19] Corabia le era plină de flori pentru a înfrumuseţa ospăţul, astfel că toţi cei care se aflau acolo au primit la lăsarea serii cîte o coroniţă de *elanor*[20] şi de *lissuin,* floarea cea dulce a cărei mireasmă bucură inima. Şi menestreli aduceau cu ei – cîntăreţi care-şi aminteau de cîntece de-ale elfilor şi oamenilor din vremea îndepărtată a Nargothrondului şi Gondolinului; şi mulţi eldari nobili şi chipeşi s-au aşezat printre oameni la mese. Dar locuitorii din Andúnië, privind la comesenii lor fericiţi, ziceau că, dintre toţi, cea mai frumoasă era Erendis; şi mai spuneau că ochii ei erau la fel de luminoşi ca ai lui Morwen Eledhwen din străvechime[21], sau chiar ca ai lui Avallónë.

Şi au mai adus eldarii multe daruri. Lui Aldarion i-au dat un puiet, cu coaja albă ca zăpada, cu tulpină dreaptă, puternică şi mlădie, de-ai fi zis că era făcută din oţel; frunze însă încă nu-i dăduseră.

– Mulţumesc, le-a zis Aldarion elfilor. Lemnul unui asemenea copac trebuie să fie tare preţios.

– Aşa o fi; noi nu ştim, au răspuns ei. Nici unul n-a fost retezat pînă acum. Frunzele-i sînt răcoroase vara, iar flori poartă iarna. De aceea îl preţuim.

Lui Erendis i-au dăruit o pereche de păsări, surii, cu ciocuri şi lăbuţe aurii. Îşi triluiau dulce una alteia, în cadenţe ce nu se repetau niciodată cît era cîntecul de lung; dar dacă una era îndepărtată de lîngă cealaltă, pe loc îşi luau zborul amîndouă; una fără cealaltă nu cînta.

– Cum să le ţin? a întrebat Erendis.

– Lasă-le să zboare, să fie libere, au răspuns eldarii. Căci noi le-am vorbit şi le-am spus despre tine; şi ele vor sta oriunde vei sta şi tu. Se unesc pe viaţă, care le e foarte lungă. Poate că în grădinile copiilor tăi vor fi multe păsări precum acestea, care le vor umple de cîntec.

În acea noapte, Erendis s-a trezit şi a simţit o mireasmă dulce, care pătrundea prin zăbrelele ferestrei; noaptea era luminată de luna plină coborînd spre asfinţit. Dîndu-se jos din patul lor, Erendis a privit afară şi a văzut cum întregul pămînt dormea scăldat în argint; cele două păsărele şedeau una lîngă alta, pe pervaz.

După ce s-au sfîrşit toate ospeţele, mirii s-au întors o vreme acasă la Erendis; păsărelele stăteau cocoţate pe pervazul ferestrei de la încăperea ei. Şi a sosit şi clipa în care Aldarion şi Erendis şi-au luat rămas-bun de la Beregar şi Núneth; apoi au pornit amîndoi înapoi spre Armenelos; acolo dorea Regele să locuiască Moştenitorul său, şi pentru ei fusese pregătită o casă, în mijlocul unei grădini pline de copaci. Acolo au plantat puietul primit de la elfi şi tot acolo, pe rămurelele copăcelului, cîntau cele două păsăruici elfeşti.

Doi ani mai tîrziu, Erendis a rămas grea, iar în primăvara anului ce a urmat, ea i-a dăruit lui Aldarion o fiică. Chiar de la naştere era frumoasă şi frumuseţea îi sporea pe zi ce trecea: cea mai frumoasă femeie, după cum spun vechile poveşti, care s-a născut vreodată

din spiţa lui Elros, în afară de Ar-Zimraphel, ultima dintre ele. Cînd a fost să i se dea primul nume, au numit-o Ancalimë; Erendis se bucura în inima ei. „Fără doar şi poate că acum Aldarion îşi va dori un fiu", îşi zicea ea, „care să-i fie moştenitor; şi asta o să-l ţină încă multă vreme lîngă mine." Căci în taină ea încă se temea de Mare şi de puterea pe care o avea asupra inimii lui; şi cu toate că se străduia să-şi ascundă frica şi vorbea adesea cu Aldarion despre aventurile de altădata şi despre speranţele şi planurile lui, îl urmărea cu priviri geloase de cîte ori se ducea la corabia-casă sau îşi petrecea mai multă vreme cu Aventurierii. Odată, Aldarion a rugat-o să-l însoţească pe *Eämbar,* dar citind iute în ochii ei că n-o trăgea inima, n-a mai stăruit. Şi nu fără temei se temea Erendis. După cinci ani de cînd nu mai părăsise uscatul, Aldarion se apucase din nou să cerceteze pădurile, ca Stăpîn al lor ce se afla, încît stătea zile în şir plecat de acasă. Lemn se găsea din belşug în Númenor (şi asta mai cu seamă datorită cumpătării sale); dar cum poporul se înmulţise, era nevoie de tot mai mult lemn pentru construcţii şi pentru multe alte lucruri. Căci, în acele vremuri străvechi, măcar că erau destui care se pricepeau să lucreze piatra şi metalele (întrucît străbunii edaini deprinseseră astfel de meşteşuguri de la noldori), númenóreenii îndrăgeau obiectele făcute din lemn, atît cele de care se foloseau zi de zi, cît şi cele pe care le admirau pentru lucrătura lor. Cu gîndul iarăşi la viitor, Aldarion planta puieţi în locul unde fuseseră doborîţi copaci, şi oriunde era loc, un pămînt potrivit pentru orice soi de copac, punea să se sădească păduri întregi. Atunci a ajuns el să fie cunoscut de oameni drept Aldarion, şi sub acest nume avea să rămînă în amintirea celor care-au ţinut sceptrul Númenorului. Cu toate acestea, mulţi erau aceia care, ca şi Erendis, socoteau că el nu iubea copacii ca atare, ci mai curînd lemnul lor, care avea să-l ajute să-şi împlinească planurile.

Nu altfel stăteau lucrurile în ceea ce privea Marea. Căci, aşa cum îi spusese Núneth lui Erendis cu mult timp în urmă, „o fi iubind el corăbiile, fiica mea, care-s făcute de minţile şi mîinile oamenilor; dar îmi vine să cred că nu vînturile ori apele cele întinse îi pîrjolesc inima,

nici măcar vederea unor pămînturi necunoscute, ci o fierbinţeală în mintea lui, sau un vis ce-l bîntuie". Şi se prea poate să fi ghicit bine Núneth; Aldarion era un om clarvăzător, cu gîndul mereu la zilele în care oamenii aveau să aibă nevoie de un cuprins mai mare şi de bogăţie mai multă; şi fie că ştia lucrul acesta cu limpezime, fie că nu, el visa la gloria Númenorului şi la puternicia regilor ei, şi căuta capete de pod de pe care aceştia ar fi putut mai apoi să păşească spre stăpîniri şi mai mari. Astfel s-a făcut că n-a trecut mult şi iarăşi şi-a întors atenţia de la păduri spre făurirea corăbiilor şi în minte i-a apărut vedenia unei corăbii măreţe, asemenea unui castel, cu catarge înalte şi pînze urieşeşti, ca nişte nori, purtînd oameni şi provizii cît să ajungă pentru un întreg oraş. Aşa au început să nu mai aibă linişte ferăstraiele şi baroasele din atelierele Rómennei, în vreme ce printre sumedenia de corăbii mai mici a prins să ia formă o carenă cît toate zilele, cu multe coaste; şi oamenii se minunau. I-au dat numele de *Turuphanto,* Balena de Lemn, dar nu astfel se numea ea.

Erendis a aflat despre ceea ce se întîmpla, cu toate că Aldarion nu-i spusese nimic, şi s-a neliniştit. Astfel că într-o zi l-a întrebat:

– Ce-i cu toată forfota asta cu corăbiile, Stăpîn al Limanurilor? Nu ne-a ajuns? Cîţi copaci frumoşi au fost scurtaţi de viaţă în acest an?

Vocea îi era veselă, iar faţa zîmbitoare.

– Bărbatul trebuie să aibă ceva de făcut pe pămînt, chiar dacă are o soaţă frumoasă. Răsar copaci, cad copaci. Sădesc mai mulţi decît cei doborîţi.

Îi răspunsese la fel de vesel, fără a o privi în faţă; apoi n-au mai vorbit despre aceste treburi.

Dar cînd Ancalimë se apropia de vîrsta de patru ani, Aldarion i-a mărturisit în sfîrşit deschis lui Erendis dorinţa sa de a pleca din nou pe mare. Ea a rămas tăcută, pentru că el nu-i spunea nimic din ceea ce ea să nu fi ştiut de mult; vorbele erau de prisos. El a mai zăbovit pînă la ziua de naştere a lui Ancalimë, zi în care şi-a răsfăţat copila ca niciodată. Ancalimë rîdea şi era veselă, ceea ce nu se putea spune despre ceilalţi din casă; şi înainte de culcare, i-a spus tatălui ei:

– Unde o să mă duci în vara asta, *tatanya?* Tare-aş vrea să văd casa albă din ţara oilor, de care-mi povesteşte *mamil.*

Aldarion nu i-a răspuns: a doua zi a plecat de acasă şi a lipsit cîteva zile. Cînd totul a fost pregătit, s-a întors şi şi-a luat rămas-bun de la Erendis. Iar ochii ei s-au umplut de lacrimi, cu toate că ea încerca să şi le stăpînească. S-a îndurerat Aldarion văzîndu-le, dar îl şi zădărau, căci în sinea lui era de nestrămutat, astfel că nu s-a lăsat înduioşat.

– Haide, Erendis! Opt ani am rămas pe loc. Nu poţi priponi pentru totdeauna în frînghii de mătase pe fiul Regelui, sînge din sîngele lui Tuor şi al lui Eärendil! Doar nu merg la moarte. Mă voi întoarce curînd.

– Curînd? a suspinat ea. Dar anii sînt necruţători şi nu-i vei aduce înapoi cu tine. Iar ai mei sînt mai număraţi ca ai tăi. Tinereţea-mi zboară; şi unde mi-s copiii, unde-i moştenitorul tău? Prea îndelung şi prea adesea patul meu rămîne rece.[22]

– Prea adesea am crezut în ultima vreme că-l vrei astfel, a răspuns Aldarion. Să nu ne mîniem tocmai acum, chiar dacă nu gîndim la fel. Priveşte-te în oglindă, Erendis. Eşti frumoasă, pe chipul tău nu se întrezăreşte încă nici o umbră a vîrstei. Mai ai vreme să mă aştepţi pînă-mi ostoiesc nevoia adîncă. Doi ani! Atîţia-ţi cer, doi ani!

Dar Erendis i-a răspuns:

– Mai bine spune: „Doi ani îmi voi lua, cu voia sau fără voia ta". Prea bine, ia-ţi doi ani! Dar nu mai mulţi. Un fiu de Rege, sînge din sîngele lui Eärendil, trebuie să-şi respecte şi cuvîntul dat.

A doua zi, Aldarion n-a mai zăbovit. A ridicat-o în braţe pe Ancalimë şi a sărutat-o; fetiţa s-a agăţat de gîtul lui, dar el a pus-o iute jos şi, sărind în şa, a luat-o din loc. Curînd după aceea, marea corabie a părăsit portul Rómenna. Aldarion o numise *Hirilondë*, Descoperitorul de Limanuri; plecase însă din Númenor fără binecuvîntarea lui Tar-Meneldur; iar Erendis nu se aflase în port ca să aşeze pe corabie Ramura Verde a Întoarcerii şi nici nu trimisese vreuna. Întunecat la chip şi ros de nelinişte, Aldarion stătea la prora, unde

soaţa căpitanului său pusese o ramură mare de *oiolairë*; dar nu şi-a întors o clipă capul să se uite în urmă, decît după ce se depărtase mult spre apus.

Cît a fost acea zi de lungă, Erendis a stat singură în camera ei, copleşită de durere; dar în adîncul inimii simţea o durere nouă, pricinuită de-o mînie rece care i-a săgetat dragostea pentru Aldarion pînă-n străfundul ei. Ura Marea; şi-acum nici măcar la copacii pe care-i iubise înainte nu mai vroia să se uite, căci îi aminteau de catargele marilor corăbii. Astfel că n-a trecut mult şi Erendis a părăsit oraşul Armenelos, îndreptîndu-se spre Emerië, în adîncul Insulei, unde vîntul mereu purta cu sine, pînă departe, behăitul oilor.

– Mai dulce răsună în auzul meu decît ţipătul pescăruşilor, a zis ea, stînd în pragul casei albe, primite în dar de la Rege.

Casa se afla aşezată pe o coastă de deal, cu faţa spre apus, şi peste tot se întindeau pajişti care se contopeau, neoprite de garduri ori ziduri, cu păşunile. Aici o adusese pe Ancalimë, ţinîndu-şi una alteia de urît. Căci Erendis nu-şi dorea pe nimeni în gospodăria ei, în afară de servitoare; vroia să-şi crească fata după cum socotea ea că trebuie, picurîndu-i în suflet propria ei îndîrjire împotriva spiţei bărbăteşti. Şi cu adevărat Ancalimë ararcori vedea vreun bărbat – Erendis nu-şi ţinea rangul, iar puţinii servitori pe care-i avea şi cei cîţiva păstori sălăşluiau departe de casa ei. Doar cînd şi cînd mai venea pînă acolo cîte-un trimis al Regelui; dar cum venea, cum se grăbea să plece, căci casa nu era cîtuşi de puţin primitoare pentru bărbaţi, care se simţeau cuprinşi de-un fior îngheţat ce-i punea iute pe fugă, iar dacă totuşi zăboveau sub acel acoperiş, parcă-i gîtuia ceva, silindu-i să vorbească mai mult în şoaptă.

Într-o dimineaţă, curînd după sosirea în Emerië, Erendis a fost trezită de cîntec de păsări şi, cînd s-a uitat spre fereastră, a văzut pe pervaz păsările elfilor, care cuibăriseră vreme îndelungată în grădina ei din Armenelos şi pe care uitase să le ia cu sine.

– Prostuţe dragi, zburaţi de-aici! le-a zis ea. Asta nu-i loc pentru o bucurie ca a voastră.

Păsărelele şi-au curmat cîntul şi şi-au luat zborul peste copaci; de trei ori au dat roată pe deasupra acoperişurilor, apoi s-au îndreptat către apus. În seara aceleiaşi zile, s-au aşezat pe pervazul de la fereastra camerei tatălui lui Erendis, unde ea dormise cu Aldarion cînd veniseră de la ospăţul din Andúnië; acolo le-au găsit Núneth şi Beregar a doua zi dimineaţa. Dar cînd Núneth a întins mîinile spre ele, păsărelele au zburat drept în sus şi apoi s-au depărtat, iar Núneth le-a urmărit pînă ce s-au preschimbat în două picăţele în lumina soarelui, luînd-o spre mare, şi de acolo spre ţara de unde veniseră odată.

– E semn că el iar a plecat şi a părăsit-o, a zis Núneth.

– De ce atunci ea nu ne-a dat de veste? s-a mirat Beregar. Sau de ce n-a venit acasă?

– Veste ne-a dat. A alungat păsările elfilor şi rău a făcut. Nu-i semn bun. De ce, de ce, fiica mea? Doar ştiai ce soartă te aşteaptă, nu-i aşa? S-o lăsăm în pace, Beregar, oriunde-ar fi. Casa asta nu mai este a ei şi nu aici se va tămădui ea. El se va întoarce. Şi poate că atunci valarii îi vor da şi ei înţelepciune sau măcar şiretenie!

Cînd a început al doilea an după plecarea lui Aldarion, Erendis s-a supus dorinţei Regelui şi a dat poruncă să fie pusă în ordine şi pregătită casa din Armenelos; dar ea însăşi nu se gătea de întoarcere.

– Mă voi întoarce de-mi porunceşti, *atar aranya,* i-a trimis ea răspuns Regelui. Am însă vreo îndatorire, ca să mă grăbesc? Nu va fi timp îndeajuns cînd se vor zări pînzele corăbiei lui la Răsărit?

Iar în gîndul său şi-a zis: „Vrea oare Regele să mă pună să aştept la debarcarer, ca o iubită de marinar? Mi-aş dori să mai fiu, dar nu mai sînt. Rolul ăsta l-am jucat pînă la capăt."

A trecut însă şi anul acela, fără a se zări vreo pînză de corabie; anul următor a venit şi el, apoi s-a făcut toamnă. Sufletul lui Erendis s-a înăsprit, şi ea a devenit tăcută. A poruncit să se închidă casa din Armenelos şi din acea clipă nu s-a mai depărtat de casa ei din Emerië mai mult de cîteva ceasuri de drum. Dragostea ce-i mai

rămăsese în suflet şi-o revărsa toată asupra fiicei ei, se agăţa de Ancalimë şi n-o lăsa să se depărteze de ea nici cît să se ducă să le vadă pe Núneth şi pe rubedeniile ei din Tărîmurile Apusene. Singurul dascăl al lui Ancalimë era mama ei; de la ea a deprins cititul şi scrisul şi graiul elfilor pe care-l vorbea cu Erendis, aşa cum îl vorbeau oamenii nobili din Númenor. Căci în Tărîmurile Apusene acesta era graiul de zi cu zi în case precum a lui Beregar, iar Erendis arar vorbea graiul númenórean, mai drag lui Aldarion. Multe a aflat Ancalimë despre Númenor şi despre zilele străvechi, din cărţile şi cronicile ce se găseau în casă şi pe care ea le putea pricepe; alte poveşti, despre oameni şi despre insulă, afla cînd şi cînd de la femeile din casă, fără ştirea lui Erendis. Dar femeile erau zgîrcite la vorbă faţă de copilă, temîndu-se de stăpîna lor; cît despre rîset, prea puţin îl auzea Ancalimë în casa albă din Emerië, o casă plină de şoapte şi fără muzică, de-ai fi zis că murise cineva acolo nu de mult; căci în acele vremuri, în Númenor, bărbaţii erau cei care cîntau la instrumente, iar muzica auzită de Ancalimë în copilărie erau cîntecele femeilor în timp ce munceau în preajma casei, departe de urechile Doamnei Albe din Emerië. Dar acum Ancalimë împlinise şapte ani şi, de cîte ori i se îngăduia, ieşea din casă şi se ducea pe pajiştile întinse, unde putea alerga în voie; uneori mergea cu cîte o ciobăniţă să păzească oile şi să mănînce sub cerul liber.

Într-o zi de vară din acel an, un băietan, mai mare în vîrstă decît ea, a venit la ele acasă cu o solie de la o gospodărie îndepărtată; Ancalimë a dat peste el în ograda din spatele casei, unde băietanul mînca un codru de pîine şi bea o cană de lapte. El a privit-o fără teamă şi a continuat să bea. Apoi a pus cana jos.

– Holbează-te, dacă asta vrei, ochioaso! i-a zis el. Eşti o fetişcană drăguţă, da' cam plăpîndă. Vrei şi tu o bucată? a întrebat-o, scoţînd încă un codru din traistă.

– Şterge-o, Îbal! a strigat o bătrînă, ieşind din lăptărie. Şi ia-ţi picioroangele la spinare, altfel ai să uiţi ce ţi-am zis pentru maică-ta, înainte s-ajungi acasă!

– N-are omu' nevoie de cîine de pază cînd eşti mata prin preajmă, mamă Zamîn! i-a răspuns băiatul, şi cu un hohot de rîs şi un chiuit a sărit peste poartă şi a rupt-o la fugă pe deal la vale.

Zamîn era o ţărancă bătrînă, slobodă la gură, pe care nimeni n-o speria cu una cu două, nici batăr Doamna cea Albă.

– Ce-a fost arătarea aia băţoasă? a întrebat Ancalimë.

– Un băiat, a răspuns Zamîn, dacă ai habar ce-i aia. Da' de unde să ai? Ăştia-s d-ăia de fac pagubă şi-nfulecă toată ziua-bună ziua. Ăla de-a fugit înfulecă tot timpul – da' nu fără rost. Cînd s-o-ntoarce taică-su, o să găsească acasă o mîndreţe de flăcău; numa' să se grăbească, altfel n-o să-l mai recunoască. Şi-ai putea spune asta despre mulţi alţii.

– Băiatul ăsta are şi el tată? a întrebat Ancalimë.

– Ba bine că nu, a răspuns Zamîn. Ulbar, unul dintre ciobanii seniorului ăluia mare de la miazăzi: noi îi zicem Stăpînul Oilor, e rubedenie cu Regele.

– Atunci de ce nu-i acasă tatăl băiatului?

– Păi, *hérinkë*, din pricină că a auzit de Aventurierii ceia şi s-a înhăitat cu ei şi a plecat cu tatăl tău, Seniorul Aldarion: numai valarii ştiu încotro sau de ce.

În acea seară, Ancalimë a întrebat-o ca din senin pe mama ei:

– Lui tata i se spune şi Seniorul Aldarion?

– I s-a spus cîndva, a răspuns Erendis. De ce mă-ntrebi?

Vocea îi era liniştită şi rece, dar în sinea ei era mirată şi tulburată de întrebare: căci între ele nu fusese niciodată pomenit vreun cuvînt legat de Aldarion.

– Cînd o să vină acasă? a vrut să ştie copila, fără să răspundă la întrebare.

– Nu mă-ntreba pe mine! Nu ştiu. Poate niciodată. Dar nu te frămînta. Ai o mamă, iar ea n-o să fugă atîta vreme cît tu o iubeşti.

De atunci, Ancalimë n-a mai vorbit despre tatăl ei.

Zilele au trecut, aducînd încă un an, şi-apoi încă unul; în primăvară, Ancalimë a împlinit nouă ani. Oile au fătat şi mieii creşteau; vremea tunsului a venit şi a trecut, o vară fierbinte a pîrjolit iarba.

Toamna s-a preschimbat în ploaie. Şi-atunci, adusă de un vînt greu de nori de la Răsărit, *Hirilondë* s-a întors de peste mările cenuşii, purtîndu-l pe Aldarion pînă în portul Rómenna; de îndată s-a trimis veste în Emerië, dar Erendis s-a făcut că n-o aude. Nimeni nu i-a ieşit în întîmpinare lui Aldarion pe chei. El a călărit prin ploaie pînă în Armenelos; acolo şi-a găsit casa zăvorîtă. L-a cuprins neliniştea, dar n-a vrut să-ntrebe pe nimeni ce se întîmplase; înainte de toate, vroia să se ducă la Rege, care fără doar şi poate avea să-i spună multe.

Regele l-a primit cu răceală, aşa cum şi bănuia Aldarion; şi i-a vorbit Meneldur, ca un Rege nemulţumit de purtarea unui căpitan.

– Ai lipsit multă vreme, i-a spus el cu voce de gheaţă. Ar fi trebuit să te întorci acum mai bine de trei ani, aşa ai promis.

– Vai, da! a răspuns Aldarion. Pînă şi eu m-am săturat de mare, şi de multă vreme inima mi-a tot tînjit după apus. Dar nu pentru că am vrut am zăbovit: sînt multe de făcut. Şi-n lipsa mea totul merge anapoda.

– Nu mă îndoiesc. Mă tem că aidoma s-a întîmplat şi aici, în ţara care de drept e a ta.

– Nădăjduiesc să pot îndrepta lucrurile aici, a răspuns Aldarion. Dar lumea se schimbă iarăşi. Aproape o mie de ani au trecut în partea cealaltă de lume, de cînd Stăpînii Apusului şi-au trimis armiile împotriva Angbandului; zilele acelea au fost date uitării ori au fost învăluite în aburul legendei de către oamenii din Pămîntul de Mijloc. Tulburarea i-a cuprins din nou; şi teama le dă tîrcoale. Tare-aş vrea să ne sfătuim împreună, să-ţi vorbesc despre faptele mele şi despre ce gîndesc eu că trebuie făcut.

– Aşa să faci, a zis Meneldur. Nici nu aştept altceva. Numai că altele sînt treburile pe care le socotesc mai grabnice. E o vorbă din bătrîni: „Un rege mai întîi trebuie să-şi rînduiască propria ogradă, înainte de-ai mustra pe alţii“. Toţi oamenii trebuie să facă astfel, nu numai regii. Îţi dau un sfat, fiu al lui Meneldur. Tu ai şi o viaţă care este numai a ta. O jumătate din tine, pe care mereu ai nesocotit-o. Astfel că acum îţi spun: Du-te acasă!

Aldarion a împietrit dintr-odată şi chipul i s-a înăsprit.

– Dacă ştii, spune-mi, a zis el. Unde este casa mea?

– Acolo unde se află soaţa ta, a răspuns Meneldur. Ţi-ai încălcat cuvîntul faţă de ea, fie că n-ai avut încotro, fie din alte pricini. Acum trăieşte în Emeriё, în casa ei, departe de mare. Într-acolo trebuie să te îndrepţi fără zăbavă.

– De mi s-ar fi lăsat vorbă încotro să mă îndrept, m-aş fi dus de cum am pus piciorul pe uscat, a zis Aldarion. Batăr nu-s nevoit să aflu veşti de la străini. S-a răsucit pe călcîie ca să plece, dar s-a oprit şi a spus: Căpitanul Aldarion a uitat ceva ce ţine de cealaltă jumătate a sa şi socoate, în îndărătnicia lui, că e o treabă la fel de grabnică. Are o scrisoare, pe care trebuie să i-o înmîneze Regelui din Armenelos.

I-a dat-o lui Meneldur, a făcut o plecăciune şi a părăsit încăperea; în mai puţin de o oră, a sărit în şa şi a pornit la drum, cu toate că se lăsa noaptea. Nu luase cu sine decît doi tovarăşi de drum, doi bărbaţi de pe corabia sa: pe Henderch, din Tărîmurile Apusene, şi pe Ulbar, care era de loc din Emeriё.

Călărind fără oprire, au ajuns în Emeriё a doua zi, la căderea întunericului. Erau rupţi de oboseală, şi călăreţii, şi caii. Sus pe deal, casa arăta rece şi albă în ultima scăpărare a apusului de sub poala unui nor. De cum a zărit-o din depărtare, Aldarion a suflat din corn.

Cînd a ajuns în ogradă, a sărit din şa, şi-n aceeaşi clipă a văzut-o pe Erendis: înveşmîntată în alb, stătea pe treptele ce urcau pînă la pilaştrii din faţa uşii. Se ţinea mîndră, dar, apropiindu-se, Aldarion a băgat de seamă că era palidă şi ochii îi străluceau nefiresc.

– Vii tîrziu, domnul meu, i-a spus ea. De mult am încetat să te mai aştept. Mă tem că acum nimic nu-i pregătit pentru întîmpinarea ta, aşa cum a fost cînd te-am aşteptat.

– Marinarii se mulţumesc cu puţin.

– Atunci e bine, a zis ea şi, întorcîndu-i spatele, a intrat în casă, lăsîndu-l singur.

Atunci două femei au înaintat spre el, iar o bătrînă a coborît treptele. În timp ce Aldarion intra în casă, ea le-a spus celor doi bărbaţi, cu voce tare, ca să audă şi stăpînul:

– Aici nu vă puteţi adăposti. Mergeţi la casa de la poalele dealului!

– Nu, Zamîn, a răspuns Ulbar. Eu nu zăbovesc. Cu îngăduinţa Seniorului Aldarion, mă îndrept spre casa mea. Toate-s bune acolo?

– Îndeajuns de bune, a zis Zamîn. Băiatul tău atît a înfulecat, de nu-l mai recunoşti. Te du însă, şi află singur ceea ce doreşti să afli! Ţie o să-ţi fie mai cald acolo decît Căpitanului tău aici.

Erendis nu a venit să se aşeze la masa la care el mînca o cină tîrzie, singur într-o încăpere, servit de femeile din casă. Dar înainte să-şi isprăvească cina, ea a intrat şi i-a spus, de faţă cu celelalte femei:

– Fără doar şi poate că eşti obosit, domnul meu, după atîta zor. Ţi s-a pregătit o cameră de oaspeţi, în care te poţi retrage cînd vei voi. Femeile mele se vor îngriji de tot ce ai nevoie. Dacă-ţi este frig, cere să se facă focul.

Aldarion n-a zis nimic. S-a retras curînd în iatac şi, cum era frînt de oboseală, s-a trîntit pe pat şi un somn adînc l-a cuprins în scurt timp, făcîndu-l să uite de umbrele din Pămîntul de Mijloc şi de Númenor. Dar la primul cîntat al cocoşilor, s-a trezit tulburat şi mînios. S-a dat jos din pat şi s-a gîndit să părăsească neauzit casa: o să-l găsească pe tovarăşul său, Henderch, şi caii, şi-o să se ducă la rubedenia sa, Hallatan, Stăpînul de oi din Hyarastorni. Mai încolo o să-i ceară lui Erendis să-i aducă fiica la Armenelos, nevrînd să se ia la harţă cu soţia lui la ea acasă. Dar cînd se îndrepta spre uşă, numai ce-i apare dinainte Erendis. Nu pusese geană peste geană în acea noapte, iar acum stătea în pragul încăperii lui.

– Pleci mai iute decît ai venit, domnul meu, a zis ea. Trag nădejde că (marinar fiind) nu te-ai şi săturat de casa asta plină de femei, încît o iei chiar aşa din loc înainte să-ţi fi isprăvit treburile. Că veni vorba, ce treburi te-au adus încoace? Pot să le aflu înainte să pleci?

– În Armenelos mi s-a spus că soţia mea ar fi aici şi că a luat-o şi pe fiica mea cu sine, a răspuns el. Din cîte văd, am fost amăgit că-mi voi găsi soţia, dar oare nu am o fiică?

– Cu ani în urmă ai avut una, a răspuns ea. Dar fiica mea încă nu s-a trezit.

– Atunci trezeşte-o, pînă îmi aduc eu calul, i-a cerut Aldarion.

Dacă ar fi fost după Erendis, s-ar fi împotrivit ca Ancalimë să-l vadă pe Aldarion la acel ceas; dar se temea că, fiind prea necruţătoare, ar putea pierde bunăvoinţa Regelui, mai cu seamă că Sfatul[23] se arăta de multă vreme nemulţumit de felul în care era crescută copila la ţară. Astfel că, atunci cînd Aldarion s-a întors călare, avîndu-l pe Henderch alături, Ancalimë se afla lîngă mama ei, şi nu i-a dat bineţe lui Aldarion cînd acesta, descălecînd, a urcat treptele spre ea.

– Cine eşti? l-a întrebat copila. Şi de ce ai pus să fiu trezită atît de devreme, înaintea tuturor celor din casă?

Aldarion a privit-o cu atenţie şi, cu toate că faţa îi era aspră, în sinea lui a zîmbit: căci vedea în copilă odrasla ce-i semăna lui, şi nu lui Erendis, oricît şi-ar fi dădăcit ea fiica.

– Odată ai ştiut cine sînt, domniţă Ancalimë, dar treacă de la mine. Astăzi nu sînt decît un sol din Armenelos, venit pentru a-ţi aminti că eşti fiica Moştenitorului Regelui; şi (din cîte văd eu acum) vei fi Moştenitoarea lui, la rîndul tău. Nu vei trăi aici toată viaţa ta. Dar acum, domniţă, întoarce-te în patul tău, dacă aşa vrei, pînă se trezeşte slujnica ta. Eu unul mă zoresc să-l văd pe Rege. Cu bine!

I-a sărutat mîna lui Ancalimë şi a coborît treptele; apoi a încălecat şi a dat pinteni calului, făcînd în urmă un semn cu mîna.

Rămasă singură, Erendis l-a urmărit singură, de la fereastră, cum coboară dealul şi l-a văzut apucînd-o spre Hyarastorni, nu spre Armenelos. Apoi a izbucnit în plîns, îndurerată, dar mai mult mînioasă. Se aşteptase la căinţă din partea lui şi s-ar fi învoit să-l ierte dacă el i-ar fi cerut-o, dar numai după ce s-ar fi stropşit la el; Aldarion se purtase însă ca şi cînd ea era cea vinovată, neluînd-o în seamă în faţa fiicei ei. Prea tîrziu îi veneau în minte vorbele ce i le spusese Núneth cu mult timp în urmă, şi înţelegea abia acum că Aldarion era ceva copleşitor de mare şi de neîmblînzit, mînat de o voinţă sălbatică, mai

primejdios după ce focul se stinsese în el. Erendis s-a ridicat şi a părăsit fereastra, gîndindu-se la propriile greşeli.

– Primejdios! a spus ea. Eu sînt ca oţelul ce nu se frînge. Va afla şi el asta, chiar de-ar fi Regele Númenorului.

Aldarion şi-a văzut de drum spre Hyarastorni, unde sălăşluia Hallatan, vărul său; plănuia să rămînă acolo o vreme, ca să se odihnească şi să-şi dea răgaz de cumpănire. Cînd a ajuns aproape de casă, a auzit zvon de muzică şi i-a găsit pe păstori veselindu-se de întoarcerea lui Ulbar, care le adusese multe poveşti minunate şi sumedenie de daruri; iar soaţa lui Ulbar, gătită ca de sărbătoare, dănţuia cu el în sunetul cimpoaielor. La început nimeni n-a băgat de seamă venirea lui Aldarion, astfel că el a rămas în şa, privindu-i şi zîmbind; dar dintr-odată Ulbar a strigat, „Marele Căpitan!" şi Îbal, fiul său, s-a repezit la scara lui Aldarion.

– Domnia ta, Căpitane! a exclamat el bucuros.

– Ce-i? Sînt în grabă mare, a zis Aldarion, brusc nezîmbitor, cuprins de furie şi amărăciune.

– Doar atît vreau să întreb, cît de bătrîn trebuie să fie un bărbat ca să poată să străbată mările cu o corabie, aşa ca tatăl meu?

– Cît munţii de bătrîn, şi fără altă nădejde în viaţă, i-a răspuns Aldarion. Sau oricînd pofteşte! Dar mama ta, fiu al lui Ulbar, nu vrea să-mi dea bineţe?

Cînd s-a apropiat soţia lui Ulbar, Aldarion a luat-o de mînă.

– Vrei să primeşti acest dar de la mine? a întrebat-o el. E doar o mică răsplată pentru cei şase ani pe care mi i-ai dăruit tu lăsîndu-l pe un om bun să mă ajute.

Şi dintr-o taşcă de sub tunică a scos un giuvaier roşu ca focul, prins de un lanţ de aur, şi i l-a apăsat în palmă.

– De la Regele elfilor l-am primit, i-a zis el. Dar cînd îi voi spune cui l-am dat, va gîndi că se află în mîini bune.

Apoi Aldarion şi-a luat rămas bun de la cei aflaţi acolo şi a plecat mai departe, nedorind să rămînă în acea casă. Cînd Hallatan a aflat

despre ciudata lui venire şi plecare, s-a mirat, dar curînd avea să primească veşti încă şi mai tulburătoare.

N-a trecut mult de cînd plecaseră de acolo, cînd Aldarion şi-a oprit calul şi i-a vorbit lui Henderch, tovarăşul său de drum, spunîndu-i:

– Oricum vei fi primit în Apus, prietene, nu te împiedic să te duci şi să descoperi singur. Porneşte acum spre casă, cu mulţumirile mele. Eu simt nevoia să călăresc de unul singur.

– Nu se cuvine, domnia ta, Căpitane, a zis Henderch.

– Ai dreptate, a zis Aldarion. Dar asta-i treaba. Drum bun!

Şi cu aceste vorbe, Aldarion a pornit singur spre Armenelos, şi de atunci nici că a mai pus piciorul în Emerië.

După ieşirea lui Aldarion din încăpere, Meneldur s-a uitat la scrisoarea pe care i-o dăduse fiul său şi a rămas mirat; căci a văzut că venea de la Regele Gil-galad, din Lindon. Purta pecetea şi blazonul regal – stele albe pe un disc albastru.[24] Pe faţă stătea scris:

> Dată în Mithlond în mîna Seniorului Aldarion, Moştenitorul Regelui din Númenórë, pentru a fi înmînată numai Regelui în Armenelos, şi nimănui altcuiva.

Meneldur a rupt pecetea şi a citit:

> Ereinion Gil-galad, fiul lui Fingon, îl salută pe Tar-Meneldur din spiţa lui Eärendil: Valarii să te ocrotească şi nici o umbră să nu pogoare peste Insula Regilor.
>
> De multă vreme ţi-am rămas dator cu mulţumiri, căci de atîtea ori ţi-ai trimis fiul la mine, pe Anardil Aldarion: al elfilor cel mai măreţ prieten care se află acum printre oameni, aşa-l văd eu. De data aceasta, iertare îţi cer că l-am ţinut în serviciul meu mai mult decît se cuvenea; căci mare trebuinţă am de învăţătura oamenilor şi de graiurile pe care numai el le cunoaşte. Prin multe primejdii a trecut pentru a veni să-mi dea sfaturi. Despre nevoile ce mă apasă îţi va vorbi el; dar habar nu are ce minunat este să fii tînăr şi plin de speranţă. Prin urmare, ceea ce scriu aici este numai pentru ochii Regelui din Númenórë.

O nouă umbră se înalţă la Răsărit. Nu-i tirania oamenilor ticăloşi, cum bănuieşte fiul tău; ci un servitor al lui Morgoth e cel ce se urneşte, şi lucruri ticăloase se trezesc încă o dată. An după an, forţa îi sporeşte, căci cei mai mulţi oameni sînt gata să-i ducă la împlinire gîndurile. După cum socotesc eu, nu-i departe ziua cînd forţa asta va fi mult prea mare pentru ca eldarii să-i ţină piept neajutaţi. De aceea, de cîte ori zăresc o corabie din cele înalte ale Regilor Oamenilor, simt o uşurare în inimă. Iar acum îndrăznesc să-ţi cer ajutorul. Dacă poţi să te lipseşti de-o armie, trimite-o la mine, te conjur.

Dacă vei voi, fiul tău îţi va desluşi ce anume ne-mpinge la aceasta. În două vorbe însă, sfatul lui (întotdeauna înţelept) este ca atunci cînd va porni atacul, cum fără doar şi poate se va întîmpla, noi să căutăm să apărăm Tărîmurile Apusene, unde încă mai vieţuiesc eldarii, precum şi oameni ai seminţiei tale, ale căror inimi încă nu s-au întunecat. Şi nu în ultimul rînd, trebuie să apărăm Eriadorul, ce se-ntinde de-o parte şi de alta a lungilor rîuri aflate la apus de munţii pe care-i numim Hithaeglir şi-n care ne punem toată nădejdea să ne apere. Numai că în acel zid muntos se află o spărtură uriaşă, spre miazăzi, în ţinutul Calenardhon; şi pe acolo va pătrunde puhoiul dinspre Răsărit. Încă de pe-acum duşmanul se furişează de-a lungul coastei spre ea. Ar putea fi apărată şi astfel ar fi împiedicat atacul, dacă am avea un avanpost puternic pe ţărmul mai apropiat de noi.

Seniorul Aldarion de mult s-a gîndit la acest lucru. La Vinyalondë, unde se varsă Gwathló, multă vreme a trudit să întemeieze un asemenea liman, ferit de atacuri şi dinspre mare, şi dinspre uscat; dar măreţele lui lucrări au fost în zadar. Se pricepe de minune la asemenea treburi, căci le-a deprins tainele de la Círdan, şi înţelege mai bine decît oricine de ce anume au trebuinţă corabiile voastre mari. Dar niciodată n-a avut destui oameni să-l ajute; iar Círdan nu are nici meşteri şi nici zidari de care să se poată lipsi.

Regele va fi ştiind care-i sînt nevoile; dar de va da ascultare cu îngăduinţă vorbelor Seniorului Aldarion şi de-l va ajuta cu ce va putea, atunci nădejdile lumii vor spori. Primul Ev abia de mai stăruie în amintirea noastră şi tot ce se află pe Pămîntul de Mijloc devine tot mai duşmănos. Să nu lăsăm ca străvechea prietenie dintre eldari şi dúnedaini să se stingă şi ea.

Ia seama! Întunecimea ce va să vină mocneşte de ură împotrivă-ne, dar nici voi nu sînteţi feriţi de ea. Marea cea Mare nu va fi îndestul de întinsă pentru aripile ei, dacă e să fie lăsată să se împlinească de tot.

Fie ca Manwë să vă ţină sub ocrotirea Celui Unic şi să vă trimită vînt prielnic în pînze.

Meneldur a lăsat pergamentul să-i cadă în poală. Nori negri purtaţi de-un vînt ce sufla dintre Răsărit au adus înnoptarea mai degrabă şi lumînările înalte de lîngă jilţ au părut să-şi împuţineze flăcăruile în întunericul ce-a umplut încăperea.

– Fie ca Eru să mă cheme la sine înainte de-or veni vremurile celea! a strigat el. Apoi, vorbind ca pentru sine, a spus: Vai! Mîndria lui şi răceala mea ne-au ţinut minţile departe una de cealaltă. Dar acum, înţelepciunea mă împinge să-i las lui Sceptrul mai curînd decît statornicisem. Căci treburile astea sînt peste puterile mele.

Cînd valarii ne-au dat Ţara Darului, nu ne-au pus stăpîni în locul lor: ni s-a dat Regatul Númenor, nu al lumii. Ei sînt stăpînii. Era menit ca aici să uităm de ură şi de război; războiul se isprăvise, Morgoth fusese alungat de pe Arda. Astfel gîndeam, astfel fusesem învăţat.

Dar dacă este ca lumea să fie din nou cuprinsă de întuneric, Stăpînii ar trebui să ştie; ci mie nu mi-au trimis nici un semn. Doar de n-o fi acesta semnul. Şi-atunci? Străbunii noştri au fost răsplătiţi pentru ajutorul pe care l-au dat în înfrîngerea Umbrei celei Mari. Oare fiii lor trebuie să se ţină deoparte, dacă răul îşi iţeşte încă un cap?

Prea sînt în cumpănă, ca să mai cîrmuiesc. Să mă pregătesc, ori să las lucrurile în voia lor? Să mă pregătesc de război, care încă-i doar o bănuială: să-i deprind în vreme de pace pe meşteri şi pe plugari să verse sînge şi să se lupte, să pun fierul în mîinile căpitanilor lacomi, dornici doar să cucerească, şi să-i socotesc pe cei răpuşi drept rodul gloriei lor? Îi vor zice ei oare lui Eru: *Batăr duşmanii tăi s-au numărat printre cei căzuţi?* Sau să stau cu mîinile în sîn, în timp ce prietenii îmi pier pe nedrept: să-i las pe oameni să trăiască

în pace oarbă, pînă cînd siluitorul ajunge la porţile noastre? Ce vor face ei atunci: se vor împotrivi cu mîinile goale fierului ucigaş şi vor muri în van, ori vor fugi, lăsînd în urmă-le ţipetele femeilor? Îi vor spune lui Eru: *Batăr eu n-am vărsat sînge?*

Orice-aş alege, sînge tot se va vărsa, şi-atunci la ce bun să aleg? Fie ca valarii să cîrmuiască sub Eru! Eu îi voi da Sceptrul lui Aldarion. Dar şi aceasta tot o alegere este, căci ştiu prea bine pe ce drum va apuca el. Decît dacă Erendis...

Gîndul la Erendis şi la Emerië i-a sporit neliniştea.

– Dar din partea ei am prea puţină nădejde (dacă nădejde se poate numi). Cînd la mijloc sînt treburi atît de însemnate, el nu se va îndupleca. Ştiu ce-ar zice ea – chiar de-ar fi să asculte pînă ar pricepe în cele din urmă. Inima ei nu are aripi să zboare dincolo de Númenor, şi n-are habar care-i preţul. Dacă alegerea ei ar însemna propria-i moarte, fără teamă ar muri. Dar ce va face cu viaţa şi cu tot ce-nseamnă ea? Valarii, ca şi mine, vor trebui să aştepte pînă vor afla.

Aldarion a ajuns înapoi la Rómenna în a patra zi după ce *Hirilondë* se întorsese în port. Era plin de colbul drumului şi frînt de oboseală, astfel că s-a îndreptat fără zăbavă spre *Eämbar*, unde se gîndea să vieţuiască de-acum încolo. Spre amărăciunea lui, a aflat că veştile i-o luaseră înainte şi lumea şuşotea pe la colţuri în Oraş. A doua zi a chemat la sine bărbaţii din Rómenna şi împreună cu ei s-a dus în Armenelos. Acolo i-a pus pe cîţiva să doboare toţi copacii, în afară de unul singur, cel din grădina sa, şi să ducă trunchiurile în atelierele din port; celorlalţi le-a cerut să-i dărîme casa. Singurul copac care a scăpat neatins a fost copacul alb, dăruit de elfi; şi după plecarea tăietorilor de lemne, Aldarion s-a uitat la el şi abia atunci, văzîndu-l cum se înălţa în pustiiciunea aceea din jur, şi-a dat seama cît de frumos era. Crescuse încet, ca orice copac elf, n-avea decît vreo douăsprezece picioare înălţime, dar tulpina îi era dreaptă, mlădie, plină de seva tinereţii şi florile sale iernatice înmuguriseră pe ramurile îndreptate spre cer. Îi amintea de fiica lui.

– Îţi voi da numele de Ancalimë, a spus el. Fie ca şi tu, şi ea să aveţi parte de viaţă lungă şi să rămîneţi neîncovoiaţi de vînt ori de voinţa altora, şi neciuntiţi.

În a treia zi de cînd se întorsese din Emeriё, Aldarion s-a dus să-l caute pe Rege. L-a găsit pe Tar-Meneldur aşezat în aşteptare în jilţul său. Privindu-şi fiul, Meneldur a fost cuprins de teamă: Aldarion arăta schimbat; chipul îi devenise pămîntiu, rece, duşmănos, asemenea mării cînd soarele e învăluit pe neaşteptate într-un nor negru. Stînd în faţa părintelui sau, Aldarion a început să-i vorbească, încet, cu o voce mai curînd dispreţuitoare decît mînioasă:

– Ce rol ai jucat în tărăşenia asta numai tu poţi să ştii. Dar un Rege trebuie să cumpănească la cît poate îndura un bărbat, măcar că-i este supus ori chiar fiu. De vrei să mă încătuşezi pe Insulă, rele lanţuri ai ales. Căci soaţă nu mai am şi nici iubire pentru ăst pămînt nu mi-a mai rămas. Voi pleca de pe insula aceasta căzută sub vraja himerelor, unde femeile, în neobrăzarea lor, vor ca bărbaţii să facă sluj. Îmi voi pune viaţa în slujba altor nevoi, pe alte meleaguri, unde nu sînt batjocorit şi unde sînt primit cu cinstire. Găseşte-ţi alt Moştenitor mai potrivit să joace rolul de servitor. Cît despre moştenirea mea, nu cer decît atît: corabia *Hirilondë* şi oameni cît poate ea să ducă. Aş lua-o şi pe fiica mea cu mine, de-ar fi mai mare; o voi lăsa însă în grija mamei mele. Şi dacă nu eşti nebun după oi, nu mă vei împiedica şi nu vei îngădui ca acestei copile să-i fie schilodite mintea şi sufletul, să fie crescută printre muieri mute, în neobrăzare sfidătoare şi dispreţ pentru neamul ei. Se trage şi ea din spiţa lui Elros şi nici un alt urmaş nu vei avea din partea fiului tău. Am zis ce-am avut de zis. Mă duc să-mi văd de treburi mult mai folositoare.

Pînă în acea clipă, Meneldur îl ascultase răbdător, cu privirile în pămînt şi fără să facă vreun semn. Dar acum a oftat şi şi-a ridicat ochii.

– Aldarion, fiule, a spus el trist, Regele ar zice că şi tu arăţi neobrăzare sfidătoare şi dispreţ pentru neamul tău, şi că îi condamni pe alţii fără a-i asculta; dar părintele tău care te iubeşte şi e îndurerat pentru tine te va ierta. Nu sînt doar eu vinovat că pînă acum n-am înţeles care-ţi erau gîndurile. Cît despre durerea ta (despre care, vai!, prea mulţi

sînt cei care vorbesc), nu am nici o vină. Pe Erendis am îndrăgit-o şi, întrucît inimile noastre simt aidoma, am crezut că i-a fost dat să îndure amărăciuni greu de îndurat. Dar acum mi s-au limpezit gîndurile tale, cu toate că, dacă eşti în stare să auzi şi altceva decît laude, aş zice că la început te-a îmboldit şi propria ta plăcere. Şi poate că altfel ar fi stat lucrurile, dacă ai fi vorbit mai făţiş cu mulţi ani în urmă.

– O fi avînd Regele pricină de nemulţumire, dar nu cea de care vorbeşti! a izbucnit Aldarion, mai aprins de data asta. Batăr ei i-am vorbit adesea şi îndelung: urechile însă i-au rămas nepăsătoare, fără să priceapă o iotă. Parcă aş fi fost un băiat zvăpăiat care povestea cum se caţără el în copaci, unei doici care n-avea altă grijă decît veşmintele sfîşiate şi orele de masă! O iubesc, altfel nu mi-ar păsa. Voi păstra trecutul în sufletul meu; viitorul însă este mort. Ea nu mă iubeşte, şi nici pe nimeni altcineva. Se iubeşte doar pe sine, şi doar aici, în Númenor, iar pe mine mă vrea drept dulău domesticit, care să moţăie lîngă foc pînă are ea chef să iasă la preumblare pe pajiştile ei. Dar cum dulăii îi par acum prea respingători, o ţine pe Ancalimë închisă în colivie, s-o audă ciripind. Dar, destul. Îmi îngăduie Regele să plec? Sau are să-mi dea vreo poruncă?

– Regele, a răspuns Tar-Meneldur, a cumpănit mult la toate acestea, în lungile zile, cum i s-au părut, ce-au trecut de cînd ai fost ultima dată la Armenelos. A citit scrisoarea lui Gil-galad, sinceră şi plină de îngrijorare. Dar, vai!, rugăminţii sale şi dorinţelor tale Regele din Númenor trebuie să spună *nu*. Nu poate să facă altminteri, după cum înţelege el primejdiile ce se pot ivi, oricare dintre căi ar alege: fie că se pregăteşte de război, fie că nu se pregăteşte.

Aldarion a ridicat din umeri şi a dat să plece. Dar Meneldur şi-a înălţat mîna, în semn că cere să fie ascultat mai departe, şi a zis:

– Cu toate acestea, Regele, măcar că a fost la cîrma ţării Númenor vreme de o sută patruzeci şi doi de ani, nu-i sigur că puterea lui de înţelegere este de ajuns pentru a hotărî cu dreptate în treburi atît de însemnate şi de primejdioase.

Zicînd acestea, a luat un pergament pe care-l scrisese chiar el şi, cu voce clară, i-a dat citire:

Prin urmare: mai întîi în semn de cinstire pentru propriul său fiu; apoi pentru o mai bună cîrmuire a regatului în treburi pe care fiul său le desluşeşte cu mai mare limpezime, Regele a hotărît: să îi înmîneze de îndată Sceptrul fiului său, care din această clipă devine Tar-Aldarion, Regele.

– Prin înscăunarea ta, a mai zis Meneldur, cu toţii vor afla ce gîndesc eu despre cele ce se petrec acum. Dispreţul lor nu te mai atinge; şi te vei putea folosi de puterile ce le ai astfel încît orice pierdere să pară mai uşor de îndurat. După ce vei fi Rege, vei răspunde scrisorii lui Gil-galad cum vei socoti că se cade din partea purtătorului Sceptrului.

Aldarion a rămas ca ţintuit locului de uimire. În sinea lui, se pregătise să înfrunte mînia Regelui, pe care dinadins se străduise s-o stîrnească. Acum însă stătea buimăcit. Dintr-odată, ca pălit de-o suflare de vînt venită de unde nu se aştepta, Aldarion a căzut în genunchi, în faţa tatălui său; în clipa următoare, şi-a înălţat capul lăsat în piept şi a izbucnit în rîs – aşa cum făcea de cîte ori auzea de o faptă de mare dărnicie, căci îi bucura inima.

– Tată, roagă-l pe Rege să-mi ierte neobrăzarea faţă de el. El este un Rege mare şi smerenia lui e cu mult mai presus de mîndria mea. M-a cucerit: mă supun întru totul. Ca un asemenea Rege să renunţe la Sceptru cît încă este în putere şi cu judecată înţeleaptă întrece orice închipuire.

– Ci astfel este statornicit, a răspuns Meneldur. Şi-acum să se adune Sfatul.

Cînd, în sfîrşit, sfetnicii s-au adunat, şapte zile mai tîrziu, Tar-Meneldur le-a spus ce hotărîre luase şi le-a înfăţişat hrisovul. Toţi au privit miraţi, încă neştiind ce vroia Regele să spună cu acele căi ce trebuiau urmate; l-au rugat să-şi amîne hotărîrea, doar Hallatan din Hyarastorni tăcea. De multă vreme îl preţuia cu asupra de măsură pe Aldarion, rubedenia sa, chiar dacă viaţa ce-o dusese el şi ceea ce-şi dorea de la ea erau cu totul altele; socotea drept nobilă fapta Regelui, bine chibzuită şi făcută taman la timp.

Celor care îl sfătuiau ba de una, ba de alta, numai să stea şi să mai cumpănească, Meneldur le-a răspuns:

– N-am orînduit astfel fără a fi stat să cumpănesc, şi în mintea mea am cîntărit toate pricinile pe care mi le înfăţişaţi cu atîta înţelepciune. Acum, nu mai tîrziu, este cel mai bun ceas să dau de veste despre voinţa mea, din pricini pe care toţi trebuie să le întrezăriţi, cu toate că n-au fost pomenite aici. Acest hrisov trebuie vestit tuturor, fără zăbavă. Dar, dacă voiţi astfel, va fi împlinit abia în primăvară, cînd vine vremea pentru *Erukyermë*. Pînă atunci, Sceptrul va rămîne la mine.

Cînd s-a auzit în Emerië despre hrisov, Erendis a fost cuprinsă de nelinişte; vedea în el un semn de mustrare din partea Regelui, pe care-l crezuse a fi de partea ei. Şi nu greşea gîndind astfel, cu toate că nu-şi putea închipui că dincolo de mustrare era în joc ceva cu mult mai însemnat. N-a trecut mult şi Erendis a primit o solie din partea lui Tar-Meneldur, în fapt o poruncă, pusă în cuvinte alese cu meşteşug. Era rugată să vină la Armenelos şi s-o aducă şi pe domniţa Ancalimë, şi amîndouă să rămînă acolo măcar pînă la *Erukyermë* şi la proclamarea noului Rege.

„Loveşte cu repeziciune", şi-a spus ea în gînd. „Ar fi trebuit să mă aştept la asta. O să-mi ia totul. Dar mie n-o să-mi dea ei porunci, chiar de-ar fi să le aud din gura lui tătîne-său."

Drept care i-a răspuns lui Tar-Meneldur: „Rege şi părinte, fiica mea Ancalimë negreşit trebuie să vină, dacă tu porunceşti astfel. Rogu-te dară să ţii seama de anii ei şi să te îngrijeşti să fie găzduită într-un loc liniştit. Cît despre mine, iertată să-mi fie nevenirea. Aflu că mi-a fost distrusă casa din Armenelos; şi n-aş dori să fiu oaspete, cu atît mai puţin pe o casă-corabie, printre marinari. Îngăduie-mi, prin urmare, să rămîn în singurătatea mea, fără doar dacă Regele nu voieşte cumva să-şi ia înapoi această casă."

Citind scrisoarea lui Erendis, Tal-Meneldur nu şi-a ascuns îngrijorarea, dar nu s-a lăsat înduioşat. I-a arătat-o lui Aldarion, căci mai ales lui părea să-i fie adresată. Iar Aldarion a citit scrisoarea; privind la chipul fiului său, Regele a spus:

– Eşti îndurerat, fără doar şi poate. Dar la ce altceva te aşteptai?

– Măcar nu la asta, a răspuns Aldarion. I s-a veştejit sufletul; şi dacă eu sînt pricina, neagră-mi este atunci vinovăţia. Dar oare cei mari se ofilesc în vrăjmăşie? Nu-i asta calea, nici măcar cînd urăşti ori vrei să te răzbuni! Ar fi trebuit să ceară să i se pregătească o casă mare, să i se dea escortă regală şi să vină înapoi la Armenelos, încă şi mai frumoasă decît o ştiu, ca o regină, cu steaua legată peste frunte; cu siguranţă că atunci i-ar fi vrăjit pe mai toţi de pe Insula Númenor şi i-ar fi atras de partea ei, iar eu aş fi apărut drept nebun şi necioplit. Martori mi-s valarii că mai degrabă aşa aş fi vrut să se-ntîmple; mai bine o Regină frumoasă, care să mă desfidă şi să mă facă de ocară, decît libertatea de a cîrmui în vreme ce Lady Elestirnë se scufundă cu de la sine vrere în propriul ei amurg.

Cu un hohot de rîs amar, Aldarion i-a dat Regelui înapoi scrisoarea.

– Atunci aşa să fie, a mai zis. Dar dacă unul dispreţuieşte a sălăşlui pe o corabie, printre marinari, altuia i se poate ierta neplăcerea de a trăi într-o gospodărie unde se cresc oi, printre slujnice. Nu vreau însă ca fiica mea să crească astfel. Măcar ea să aleagă după cum va crede de cuviinţă.

Astea fiind zise, s-a ridicat şi a cerut îngăduinţa să plece.

Continuarea poveştii

Din momentul în care Aldarion citeşte scrisoarea lui Erendis, în care ea spune că refuză să se întoarcă la Armenelos, povestea poate fi urmărită doar fragmentar, din ceea ce reiese din însemnări şi notiţe: nici măcar acestea nu reprezintă fragmente ale unei poveşti închegate, fiind scrise la date diferite şi adeseori contrazicîndu-se.

Se pare că, după ce a devenit Regele Númenorului în anul 883, Aldarion a hotărît să plece de îndată în Pămîntul de Mijloc, astfel că a pornit spre Mithlond fie în acelaşi an, fie în cel următor. Cronicile spun că la prora corăbiei *Hirilondë* nu a mai pus ramura de *oiolairë*, ci chipul unui vultur, cu ciocul de aur şi ochi de nestemate, pe care i-l dăruise Círdan.

Cu atîta har fusese făurit, încît stătea cocoţat acolo, ca şi cînd era gata să-şi ia zborul fără greş spre o ţintă îndepărtată pe care o ochise.

– Însemnul acesta o să ne ducă spre ţelul nostru, a spus el. De întoarcerea noastră să-i lăsăm pe valari să se îngrijească – dacă faptele noastre nu-i nemulţumesc.

Se mai spune, de asemenea, că „n-a mai rămas nici o mărturie despre călătoriile de mai tîrziu ale lui Aldarion“, dar că „se ştie că a străbătut şi uscaturi multe şi mări, şi că a înaintat în susul Rîului Gwathló tocmai pînă la Tharbad, şi acolo a întîlnit-o pe Galadriel“. Nicăieri altundeva nu este menţionată această întîlnire; dar, la acea vreme, Galadriel şi Celeborn trăiau în Eregion, nu departe de Tharbad (vezi pg. 324-325).

Dar din toate strădaniile lui Aldarion s-a ales praful. Zidirile pe care le începuse în Vinyalondë n-au fost niciodată isprăvite, iar marea le-a măcinat.[25] Cu toate acestea, el a pus temeliile a ceea ce avea să împlinească Tar-Minastir mulţi ani mai tîrziu, în primul război cu Sauron, şi de n-ar fi trudit el atunci, corăbiile Númenorului nu ar fi putut aduce armia la ceasul şi la locul potrivite – aşa cum întrezărise el. Vrăjmăşia sporea din ce în ce, şi oameni întunecaţi coborau din munţi şi pătrundeau în Enedwaith. Dar în vremea lui Aldarion, númenóreenii nu-şi doreau mai mult pămînt, iar Aventurierii lui au rămas o obşte mică, admirată, însă fără ucenici.

Despre continuarea alianţei cu Gil-galad nu se mai vorbeşte, şi nici despre trimiterea ajutorului pe care-l ceruse în scrisoarea către Tar-Meneldur; doar atît se spune, că

Aldarion a ajuns prea tîrziu, sau prea curînd. Prea tîrziu: căci puterea care nutrea ură pentru Númenor apucase să se trezească la viaţă. Prea curînd: pentru că nu sosise încă ceasul ca Númenorul să-şi arate puterea sau să se întoarcă în bătălia pentru lume.

S-a iscat oarece tulburare în Númenor cînd Tar-Aldarion a hotărît să se întoarcă în Pămîntul de Mijloc în 883 sau 884, căci nici un Rege nu

părăsise vreodată înainte Insula, iar Sfatul nu se mai confruntase cu o asemenea situaţie. Din cît se pare, lui Meneldur i s-a propus regenţa, dar a refuzat-o, aşa că regent a devenit Hallatan din Hyarastorni, numit ori de Sfat, ori de Tar-Aldarion însuşi.

Despre viaţa lui Ancalimë în acei ani, cînd creştea, nu există nici o relatare sigură. Mai puţin îndoielnice sînt informaţiile referitoare la caracterul ei întrucîtva ambiguu şi la influenţa mamei asupra ei. Era mai puţin înfumurată ca Erendis şi din fire îi plăceau fastul, giuvaierurile, muzica, să fie admirată şi curtată; era însă capricioasă şi nestatornică, şi se folosea de mama ei şi de casa albă din Emerië drept pretext pentru a evada. Încuviinţa, cum s-ar zice, felul în care se purtase Erendis faţă de Aldarion din pricina întîrzierii lui, dar şi mînia lui Aldarion, nepocainţa lui şi, ca urmare, izgonirea neînduplecată a lui Erendis din inima şi din gîndurile lui. Îi displăceau profund căsătoriile forţate şi ideea de a se mărita împotriva voinţei ei. Mama ei îi vorbise numai de rău despre bărbaţi; şi despre lecţiile pe care i le dăduse Erendis în această privinţă s-a păstrat un exemplu într-adevăr grăitor:

> Bărbaţii din Númenor sînt pe jumătate elfi (spunea Erendis), mai cu seamă cei nobili; adică nu-s nici una, nici alta. Viaţa lungă ce le-a fost dăruită îi amăgeşte, şi zăbovesc pe lume, cu minţi de copilandri, pînă ce dă peste ei bătrîneţea – şi atunci mulţi dintre ei părăsesc joaca din ogradă pentru joaca din casă. Îşi preschimbă jocurile în treburi însemnate, iar treburile însemnate în jocuri. Ar dori să fie în acelaşi timp meşteri şi cărturari şi eroi; pentru ei, femeile sînt doar ca focurile în vatră – alţii trebuie să aibă grijă de ele, pînă ce se satură ei de joacă seara. Toate lucrurile au fost făcute pentru a-i sluji pe ei: munţii, ca să aibă vînat, rîurile, ca să le dea apă ori să învîrtă roţile. Copacii, pentru scînduri, femeile, pentru nevoia trupului, ori, dacă-s frumoase, pentru a le împodobi masa şi casa; iar copiii, pentru a avea pe cine sîcîi atunci cînd nu-i altceva de făcut – dar mai curînd le-ar plăcea să se joace cu puii dulăilor lor. Faţă de toţi se arată curtenitori şi binevoitori, veseli ca privighetorile dimineaţa (cînd străluceşte soarele); căci bărbaţii caută să nu se înfurie niciodată. Bărbaţii trebuie să fie veseli, zic ei, generoşi precum bogătanii, darnici cu

ceea ce le prisoseşte. Mînia şi-o arată numai cînd se dumiresc, dintr-odată, că mai sînt şi alte voinţe în lume, pe lîngă ale lor. Atunci pot fi la fel de nemiloşi ca vîntul mării, dacă li se pune ceva în cale. Asta este, Ancalimë, şi n-avem ce face. Căci bărbaţii au dat forma Númenorului; bărbaţii, eroii aceia din străvechime pe care tot ei îi slăvesc în cîntec – despre femeile lor auzim mai puţine, decît că plîngeau cînd le erau răpuşi bărbaţii. Dar cînd se satură de odihnă şi de jocurile din vreme de pace, bărbaţii se întorc curînd la jocul lor cel mare, la uciderea semenilor şi la război. Aşa-i lumea: şi noi stăm aici, printre ei. Dar nu trebuie să consimţi. Dacă ne e drag Númenorul, să ne bucurăm de el înainte să-l distrugă ei. Şi noi sîntem fiice ale celor măreţi, şi avem şi noi voinţe şi curaj. Prin urmare, nu te supune, Ancalimë. Puţin doar dacă te supui, te supun ei mai departe, pînă te pleci de tot. Înfige-ţi rădăcinile în stîncă, înfruntă vîntul, chiar dacă-ţi zburătăceşte toate frunzele.

Mai mult chiar, şi mult mai important, Erendis o deprinsese pe Ancalimë cu societatea femeilor: viaţa calmă, liniştită, blîndă din Emeriё, fără întreruperi ori îngrijorări. Băieţii, asemenea lui Îbal, strigau. Bărbaţii veneau călare, suflînd din corni la cele mai neaşteptate ore, şi făceau multă zarvă cînd mîncau. Făceau copii pe care-i părăseau în grija femeilor, atunci cînd deveneau sîcîitori. Şi chiar dacă naşterile nu produceau necazuri şi nu primejduiau vieţile, Númenorul nu era „un paradis pămîntesc“ şi femeile nu erau iertate de istovirea pricinuită de sarcină ori de chinurile facerii.

Asemenea tatălui ei, Ancalimë era hotărâtă să ducă la bun sfîrşit ce-şi punea în gînd; şi, la fel ca el, era îndărătnică, făcînd altminteri decît era sfătuită. Avea ceva din răceala mamei ei şi din sentimentul acesteia că i se comitea o nedreptate; în adîncul inimii ei, aproape uitată dar nu tocmai, rămăsese acea neîndurare cu care Aldarion îi descleştase mîinile şi o pusese jos atunci cînd se grăbise să plece. Iubea cu patimă măgurile meleagului în care crescuse şi (după cum mărturisea ea) nicicînd în viaţa ei nu ar fi putut dormi în pace departe de zvonul oilor. Dar nu a refuzat să fie Moştenitoare şi era hotărîtă ca, atunci cînd îi va veni vremea, să devină

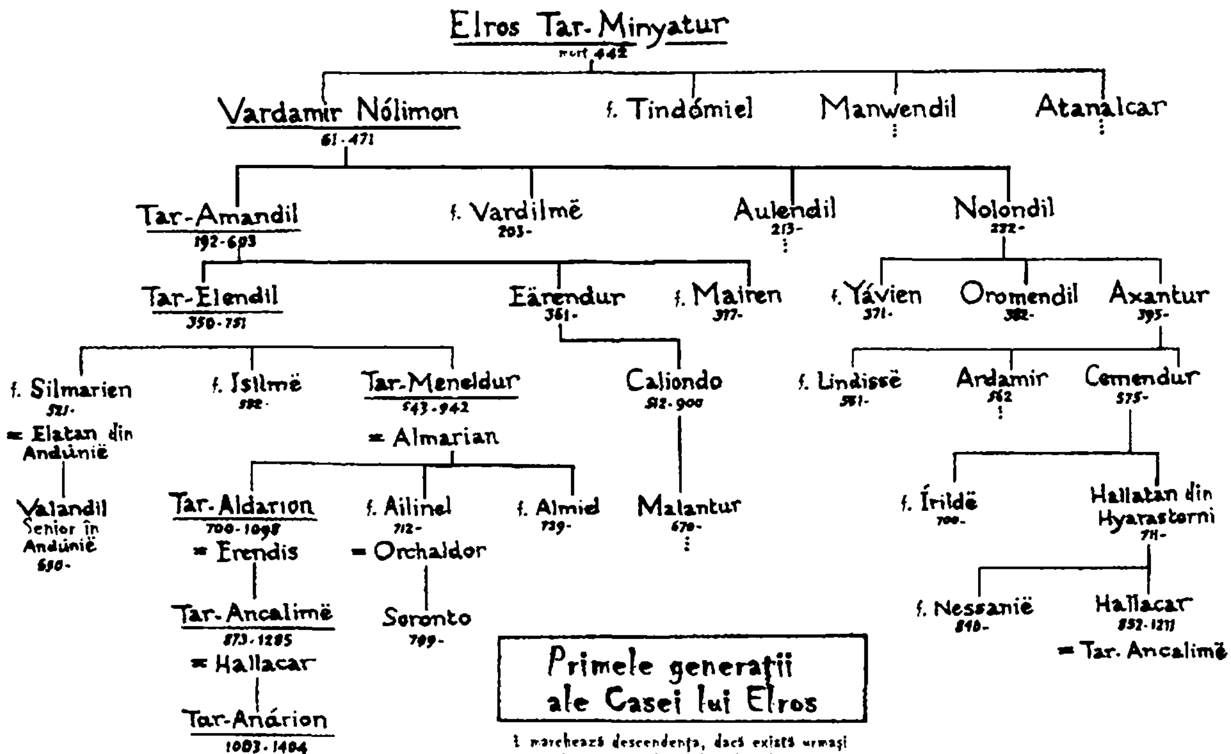
şi Regină Cîrmuitoare puternică; şi, ca Regină, să trăiască unde şi cum îşi va dori.

Se pare că, timp de vreo optsprezece ani după ce a urcat pe tron, Aldarion a fost adesea plecat din Númenor; în acea vreme, Ancalimë şi-a petrecut zilele atît în Emeriё cît şi în Armenelos, căci Regina Almarian ajunsese să o îndrăgească nespus şi-i îndeplinea toate dorinţele, aşa cum i le împlinise şi lui Aldarion în tinereţe. În Armenelos, toţi se purtau cu respect faţă de ea, mai cu seamă Aldarion, şi, cu toate că la început nu se simţise în apele ei, lipsindu-i spaţiile deschise de acasă, cu timpul nu s-a mai fîstîcit, ba chiar a băgat de seamă că bărbaţii se minunau de frumuseţea ei care se împlinise. Şi pe măsură ce înainta în vîrstă, devenea tot mai îndărătnică şi o irita prezenţa lui Erendis care se purta ca o văduvă şi nu vroia să fie Regină; dar continua să se întoarcă în Emeriё, nu numai ca să se retragă din Armenelos, ci şi pentru că vroia astfel să-l necăjească pe Aldarion. Era deşteaptă şi răutăcioasă. Iar iubirea nu era altceva decît premiul pentru care se băteau mama şi tatăl ei.

În 892, cînd Ancalimë avea nouăsprezece ani, a fost proclamată drept Moştenitoarea Regelui (la o vîrstă mult mai fragedă decît fusese datina pînă atunci, vezi pg. 246); şi tot ca atunci, din porunca lui Tar-Aldarion, a fost schimbată legea succesiunii în Númenor. Se menţionează foarte precis că Tar-Aldarion a făcut acest lucru „din pricini personale, mai curînd decît din cele politice", şi din „îndelungata lui neclintire de-a o învinge pe Erendis". Despre schimbarea legii se face referire în *Stăpînul Inelelor*, Anexa A (I i):

> Al şaselea Rege a lăsat în urmă doar un vlăstar, o fiică. Ea a devenit prima Regină; căci pe atunci a dat casa regală o pravilă, anume că cel mai mare dintre copii, fie el bărbat ori femeie, să fie cel care va primi sceptrul.

În altă parte, noua lege este formulată altfel. Cea mai completă şi lămuritoare versiune spune în primul rînd că „legea veche", cum a fost numită ulterior, nu era de fapt o „lege" númenóreană, ci un obicei moştenit, pe care circumstanţele nu impuseseră încă să fie luat în discuţie; conform acestui obicei, cel mai mare dintre fiii cîrmuitorului moştenea Sceptrul. Se subînţelegea că, dacă nu exista un asemenea fiu,

Primele generații ale Casei lui Elros

⋮ marchează descendența, dacă există urmași de sex masculin al lui Elros la data la care s-a modificat legea   f.=fiică

pentru că vestea despre frumuseţea ei, despre indiferenţa şi dispreţul pe care le afişa şi despre ciudatul fel în care fusese crescută se răspîndise în toată ţara. La acea vreme, oamenii începuseră să o numească Emerwen Aranel, Prinţesa Păstoriţă. Ca să scape de nepoftiţi, Ancalimë, ajutată de bătrîna Zamîn, s-a dus şi s-a ascuns într-o gospodărie de la hotarul pămînturilor lui Hallatan din Hyarastorni, unde a trăit o vreme ca păstoriţă. Relatările (însemnări făcute în grabă, nimic mai mult), diferă privitor la felul în care au reacţionat părinţii ei la această stare de lucruri. Conform uneia dintre aceste relatări, Erendis una ştia unde se afla Ancalimë şi era de acord cu motivul fugii ei, în vreme ce Aldarion i-a oprit pe sfetnici să se ducă s-o caute, întrucît în sinea lui gîndea că fiica lui avea tot dreptul să aibă această purtare independentă. Însă o altă relatare o înfăţişează pe Erendis îngrijorată de fuga lui Ancalimë, iar pe Rege plin de mînie; se mai zice că Erendis ar fi încercat să se împace cu Aldarion, măcar din respect pentru Ancalimë. Dar el a rămas neclintit, declarînd că Regele nu avea soţie, ci numai o fiică şi o moştenitoare; şi că nu credea că Erendis era neştiutoare în privinţa locului în care se ascundea Ancalimë.

Cert este însă că Ancalimë s-a întîlnit din întîmplare cu un păstor care păştea turmele în aceeaşi regiune; bărbatul acesta i-a spus că se numea Mámandil. Cituşi de puţin obişnuită cu o prezenţă ca a lui, Ancalimë s-a lăsat vrăjită de felul în care cînta, meşteşug la care el se pricepea de minune; iar Mámandil îi cînta cîntece din străvechime, din vremea apusă în care edainii îşi păşteau turmele în Eriador, cu mult înainte să-i fi întîlnit pe eldari. Cei doi se vedeau la păşune tot mai des, iar el schimba cîntecele despre îndrăgostiţii din alte evuri, adăugînd în ele numele lui Emerwen şi Mámandil; iar Ancalimë se prefăcea a nu înţelege unde băteau cuvintele. În cele din urmă, el i-a mărturisit fără înconjur că o iubeşte, la care ea a bătut în retragere şi l-a respins, spunîndu-i că ei doi nu puteau trece peste soarta ei, căci ea era Moştenitoarea Regelui. Ceea ce nu l-a făcut pe Mámandil să-şi piardă cumpătul; ci a izbucnit în rîs şi i-a spus că numele lui adevărat era Hallacar şi era fiul lui Hallatan din Hyarastorni, din neamul lui Elros Tar-Minyatur.

– Cum altfel ar putea un peţitor să te găsească? a mai zis el.

S-a supărat Ancalimë pentru că o amăgise, ştiind de la bun început cine era ea; dar el a răspuns:

– În parte e adevărat. Mi-am pus în cap să o găsesc pe domniţa al cărei fel de-a fi era atît de ciudat, încît m-a făcut curios să o cunosc mai îndeaproape. Apoi însă m-am îndrăgostit de Emerwen, şi-acum nu-mi pasă cine-i ea cu adevărat. Să nu gîndeşti că-ţi vînez rangul; cu mult mai bine mi-ar părea dacă ai fi doar Emerwen. Mă bucur însă că mă trag şi eu din neamul lui Elros, căci altfel socot că nu ne-am putea căsători.

– Am putea, a răspuns Ancalimë, dacă mi-ar sta mintea la aşa ceva. Aş putea să mă lepăd de originea mea regească şi atunci aş fi liberă. Dar dacă aş face una ca asta, aş fi liberă să mă mărit cu oricine-aş vrea; şi alesul ar fi Úner (adică „Nimeni") care-mi place mai mult decît oricare altul.

Totuşi, pînă la urmă Ancalimë s-a măritat cu Hallacar. Conform uneia dintre versiuni, se pare că încăpăţînarea cu care Hallacar a peţit-o, în ciuda faptului că ea îl respingea, şi insistenţele Sfatului de a-şi alege un soţ pentru liniştea Regatului au dus la căsătoria lor la doar cîţiva ani de la prima întîlnire printre turmele din Emerië. Alte versiuni susţin însă că ea a rămas nemăritată atît de mult timp, încît vărul ei Soronto, bizuindu-se pe noua lege, i-a cerut lui Ancalimë să renunţe la titlul de Moştenitoare şi atunci ea s-a căsătorit cu Hallacar, numai ca să-i facă în ciudă lui Soronto. Într-o notă scurtă se sugerează că ea s-ar fi măritat cu Hallacar după ce Aldarion a înlăturat această condiţie din lege, pentru a pune capăt speranţelor lui Soronto de a deveni Rege dacă Ancalimë murea fără să fi avut copii.

Oricare ar fi adevărul, povestea nu lasă loc de îndoială asupra faptului că Ancalimë nu dorea iubire şi nici să dea naştere unui fiu; „Să ajung ca Regina Almarian, să nu mai pot de dragul lui?" întreba ea. Viaţa ei alături de Hallacar a fost nefericită şi nu l-a iertat că i-a dăruit un fiu, pe Anárion, după a cărui naştere între cei doi soţi au început certurile. Ea căuta să-l îngenuncheze pe Hallacar, zicînd că era stăpînă peste pămînturile lui şi interzicîndu-i să trăiască acolo, căci, după cum zicea ea, nu vroia să aibă drept soţ un ţărănoi. De atunci datează şi ultima poveste despre aceste fapte nefericite. Ancalimë nu le dădea voie slujnicelor ei să se căsătorească şi cu toate că, de teama ei, multe i

s-au supus, ele erau de loc din ţinuturile învecinate şi aveau iubiţi cu care doreau să se mărite. Dar Hallacar a pregătit în taină o nuntă pentru toate aceste slujnice şi a dat sfoară în ţară că vroia să mai facă o ultimă petrecere la el acasă, înainte de a pleca de tot din ea. La această petrecere a poftit-o şi pe Ancalimë, zicînd că era casa neamului său şi că s-ar cuveni să-şi ia şi ea rămas-bun, în semn de respect pentru rubedeniile lui.

Ancalimë a venit însoţită de întregul cortegiu de slujnice, căci nu-i plăcea să fie slujită de bărbaţi. A găsit casa luminată de sus pînă jos, împodobită ca pentru un ospăţ măreţ, şi plină de bărbaţi purtînd ghirlande, ca şi cînd se gătiseră de propria lor nuntă, şi fiecare ţinînd în mînă cîte o ghirlandă, pentru o mireasă.

– Veniţi! le-a poftit Hallacar. Nunţile sînt pregătite, iatacurile mireselor aşijderea. Dar cum nici cu gîndul nu putem gîndi a-i cere lui Lady Ancalimë, Moştenitoarea Regelui, să doarmă cu un ţărănoi, va trebui, vai!, să doarmă singură în noaptea aceasta.

Ancalimë s-a văzut nevoită să rămînă acolo în acea noapte, fiind prea departe să călărească înapoi acasă, iar neînsoţită nu s-ar fi dus nici în ruptul capului. Nici bărbaţii, nici femeile nu şi-au ascuns zîmbetele; Ancalimë n-a vrut să vină la ospăţ, ci a stat în pat, ascultînd hohotele de rîs îndepărtate şi gîndind că de ea se rîdea. A doua zi a plecat călare, cuprinsă de o furie rece, iar Hallacar a trimis trei bărbaţi drept escortă. Astfel s-a răzbunat el, iar Ancalimë nu s-a mai dus niciodată în Emerië, unde pînă şi oile păreau s-o ia în batjocură. Din acea zi, n-a mai simţit decît ură pentru Hallacar.

Despre viaţa de mai tîrziu a lui Tar-Aldarion nimic nu e de spus, decît doar că, din cît se pare, şi-a continuat călătoriile în Pămîntul de Mijloc şi nu numai o dată a lăsat-o pe Ancalimë drept regent. Ultima sa călătorie a avut loc spre sfîrşitul primului mileniu al celui de-al Doilea Ev; şi în 1075 Ancalimë a devenit prima Regină Cîrmuitoare a Númenorului. Se spune că, după moartea lui Tar-Aldarion în 1098, Tar-Ancalimë a dat uitării toate rînduielile tatălui său şi nu l-a mai ajutat pe Gil-galad în Lindon. Fiul ei Anárion, care mai tîrziu a devenit al optulea Cîrmuitor al Númenorului, a avut mai întîi două fiice. Acestea n-o plăceau pe Regină şi se temeau de ea, şi

au refuzat să devină Moştenitoare, rămînînd necăsătorite, deoarece Regina, din răzbunare, nu le-a îngăduit să se mărite.[28] Fiul lui Anárion, Súrion, s-a născut ultimul, devenind al nouălea Cîrmuitor al Númenorului.

Despre Erendis se spune că, atunci cînd a ajuns la vîrsta bătrîneţii, uitată de Ancalimë şi trăind într-o singurătate amară, a fost cuprinsă de dor după Aldarion; şi aflînd că el era dus din Númenor în ceea ce avea să se dovedească a fi ultima sa călătorie, dar a cărui întoarcere era aşteptată curînd, a plecat în sfîrşit din Emerië şi s-a dus necunoscută şi neştiută de nimeni pînă în Rómenna. Pare-se că acolo şi-a găsit moartea; dar numai cuvintele „Erendis a pierit în apă în anul 985" dau de înţeles ce anume s-a întîmplat.

NOTE

Cronologie

Anardil (Aldarion) s-a născut în anul 700 al celui de-al Doilea Ev, şi prima sa călătorie spre Pămîntul de Mijloc a avut loc în 725–727. Meneldur, tatăl său, a devenit Rege al Númenorului în 740. Breasla Aventurierilor a luat fiinţă în 750, iar Aldarion a fost proclamat Moştenitorul Regelui în 800. Erendis s-a născut în 771. Călătoria de şapte ani a lui Aldarion (pg. 247) s-a petrecut între 806–813, prima călătorie a corăbiei Palarran (pg. 249) în 816–820, călătoria a şapte corăbii în semn de sfidare faţă de Tar-Meneldur (pg. 250) în 824–829, iar călătoria de 14 ani care i-a urmat (pg. 251) în 829–843.

Aldarion şi Erendis s-au logodit în 858; anii în care Aldarion a întreprins călătoria de după logodnă (pg. 261) au fost 863–869, iar căsătoria a avut loc în 879. Ancalimë s-a născut în primăvara lui 870. Hirilondë a ridicat ancora în primăvara lui 877, iar întoarcerea lui Aldarion, urmată de despărţirea de Erendis, a avut loc în 882; a primit Sceptrul Númenorului în 883.

1 În „O descriere a Insulei Númenor" (pg. 233), i se mai spune şi Tar-Meneldur Elentirmo (Privitorul la stele). Vezi de asemenea articolul despre el în „Casa lui Elros" (pg. 303).

2 Rolul lui Soronto în poveste poate fi doar întrezărit; vezi pg. 293.

3 În „O descriere a Insulei Númenor“ (pg. 239), Vëantur a fost cel care a reuşit prima călătorie spre Pămîntul de Mijloc, în anul 600 al celui de-al Doilea Ev (el s-a născut în 451). În Povestea Anilor, Anexa B la *Stăpînul Inelelor,* la consemnarea anului 600 se spune: „Primele corăbii ale númenóreenilor apar în dreptul coastelor“.

Într-un articol filologic de dată tîrzie este descrisă prima întîlnire a númenóreenilor cu oamenii din Eriador, petrecută la acea vreme. „Trecuseră şase sute de ani de la plecarea supravieţuitorilor din rîndul atanilor (edainilor) peste mare, spre Númenor, cînd o corabie a venit pentru prima oară din Apus spre Pămîntul de Mijloc şi a străbătut Golful Lhûn. Căpitanul şi marinarii au fost primiţi cu braţele deschise de Gil-galad; şi astfel au început prietenia şi alianţa Númenorului cu eldarii din Lindon. Vestea s-a răspîndit cu repeziciune şi oamenii din Eriador au fost cuprinşi de mirare. Cu toate că în Primul Ev sălăşluiseră la Răsărit, zvonurile despre cumplitul război «de dincolo de Munţii Apuseni» [adică Ered Luin] ajunseseră pînă la ei; dar tradiţiile lor nu păstraseră nici o relatare clară despre război, încît credeau că toţi oamenii care trăiau în ţinuturile de peste munţi fuseseră nimiciţi ori pieriseră înecaţi în marile răscoliri de foc şi mări ce înghiţiseră uscatul. Dar cum încă se mai vorbea printre ei că acei oameni fuseseră, în evuri de mult uitate, rubedenii de-ale lor, i-au trimis solii lui Gil-galad, cerînd îngăduinţa să-i întîlnească pe corăbierii «care se întorseseră din moartea din adîncurile Mării». Astfel s-a întîmplat că s-au întîlnit unii cu alţii pe Dealurile Turnului; şi la acea întîlnire cu númenóreenii au venit doisprezece bărbaţi din Eriador, nobili la suflet şi curajoşi, căci cei mai mulţi din neamul lor se temeau că nou-veniţii nu erau altceva decît duhuri primejdioase ale morţilor. Dar cînd i-au privit pe corăbieri, teama le-a dispărut, deşi o vreme au stat muţi de uimire; căci oricît ar fi fost ei socotiţi drept cei mai măreţi ai neamului lor, corăbierii aduceau mai curînd cu seniorii elfi, decît cu oameni muritori, atît în felul în care se purtau, cît şi la înfăţişare. Cu toate acestea, nu se îndoiau de străvechea lor legătură de rudenie; corăbierii, la rîndul lor, i-au privit cu mirare bucuroasă pe oamenii din Pămîntul de Mijloc, crezînd ei pînă atunci, în Númenor, că oamenii ce rămăseseră în urmă descin-deau din spiţa ticăloşită a celor care, în ultimele zile ale războiului împotriva lui Morgoth, fuseseră chemaţi de către acesta de la Răsărit. Iar acum priveau la nişte chipuri neîntunecate de Umbră, la oameni care ar fi putut umbla prin Númenor fără a fi socotiţi străini, decît prin veşmintele şi armele pe care le purtau. Dintr-odată, după tăcere, atît númenóreenii cît şi oamenii din Eriador au rostit vorbe de bună întîmpinare şi s-au

salutat în graiurile lor, ca şi cînd s-ar fi adresat unor prieteni şi rubedenii după o lungă despărţire. La început au fost dezamăgiţi, pentru că nici una dintre părţi n-a înţeles-o pe cealaltă; dar apropiindu-se unii de alţii cu prietenie, au descoperit că aveau multe cuvinte în comun, care încă puteau fi recunoscute, iar altele pe care le recunoşteau dacă erau cît de cît atenţi, încît puteau, chiar dacă ezitînd, să vorbească despre treburi simple.“ Într-un alt paragraf al aceluiaşi eseu se explică faptul că aceşti oameni trăiau în preajma Lacului Amurgului, în Gruiurile de la Miazănoapte şi în Dealurile Vremii, şi pe pămînturile dintre acestea, pînă hăt departe în Viniac, la apus de care adesea se avîntau, cu toate că nu sălăşluiau acolo. Erau prietenoşi cu elfii, dar îi şi venerau; se temeau de Mare, într-atît încît nici măcar nu se uitau la ea. Din cît se pare, la origine se trăgeau din aceeaşi spiţă ca şi Popoarele lui Bëor şi Hador, care nu trecuseră Munţii Albaştri în Beleriand, în Primul Ev.

4 Fiul Moştenitorului Regelui: Aldarion, fiul lui Meneldur. Tar-Elendil nu i-a cedat Sceptrul lui Meneldur decît după alţi cincisprezece ani.

5 *Eruhantalë:* „Recunoştinţă lui Eru“, sărbătoarea toamnei în Númenor; vezi „O descriere a Insulei Númenor“, pg. 232.

6 (Sîr) Angren era numele elfic al rîului Isen. Ras Morthil, un nume care nu apare sub o altă formă, trebuie să fie marele promontoriu la capătul braţului nordic al Golfului Belfalas, numit şi Andrast (Capul Lung).

Referinţa la „ţara Amroth, unde încă mai sălăşluiau elfii nandorini“ poate fi înţeleasă ca sugerînd că povestea lui Aldarion şi Erendis a fost scrisă în Gondor înaintea plecării ultimei corăbii din portul Elfilor Pădureni, lîngă Dol Amroth, în anul 1981 al celui de-al Treilea Ev; vezi pg. 332 şi urm.

7 Pentru Uinen, soaţa lui Ossë (Maiarul Mării), vezi *Silmarillion*, pg. 55. Acolo se spune că „Númenóreenii au trăit multă vreme sub oblăduirea ei şi îi arătau acelaşi respect ca şi tuturor valarilor“.

8 Se spune că locul de adunare al Breslei Aventurierilor „a fost sechestrat de Regi şi mutat în portul apusean Andúnië; toate izvoadele sale au pierit“ (anume în Decăderea Númenorului), inclusiv hărţile exacte ale insulei. Dar nu se specifică momentul cînd a avut loc confiscarea corăbiei Eämbar.

9 Rîul a fost ulterior numit Gwathló, sau Torentul Cenuşiu, iar limanul, Lond Daer; vezi pg. 361 şi urm.

10 Vezi *Simarillion*, pg. 211: „Neamul ăsta [adică al lui Bëor] avea părul negru ori castaniu şi ochi cenuşii". Conform unui arbore genealogic al Casei lui Bëor, Erendis descindea din Bereth, sora lui Baragund şi Belegund, prin urmare mătuşa lui Morwen, mama lui Túrin Turambar, şi a lui Rían, mama lui Tuor.

11 Despre diferitele durate ale vieţilor númenóreenilor, vezi Nota 1 de la „Casa lui Elros", pg. 310.

12 Despre copacul *oiolairë*, vezi „O descriere a Insulei Númenor", pg. 234.

13 Trebuie înţeles drept semn rău.

14 Vezi şi *Akallabêth (Silmarillion*, pg. 379), unde se spune că, pe vremea lui Ar-Pharazôn, „tot mereu cîte o corabie de-a númenóreenilor se rătăcea şi nu se mai întorcea la ţărm – o durere pentru cei rămaşi acasă, pe care n-o mai cunoscuseră de cînd răsărise Steaua".

15 Valandil era varul lui Aldarion, fiind fiul lui Silmarien, fiica lui Tar-Elendil şi soră cu Tar-Meneldur. Valandil, primul dintre Seniorii din Andúnië, a fost strămoşul lui Elendil cel Înalt, tatăl lui Isildur şi Anárion.

16 *Erukyermë:* „Rugăciune lui Eru", sărbătoarea Primăverii în Númenor, vezi „O descrire a Insulei Númenor", pg. 232.

17 În *Akallabêth (Silmarillion*, pg. 361-362), se spune că „uneori, cînd văzduhul era limpede iar soarele se afla la răsărit, cătau în zare şi desluşeau la apus un oraş lucind alb pe un ţărm îndepărtat, un port măreţ şi un turn. Căci pe atunci ochii númenóreenilor vedeau departe; şi totuşi, numai ochii cei mai ageri erau în stare să desluşească acea vedenie şi numai de pe Meneltarma, ori de pe vreun catarg înalt al unei corăbii aflate în largul ţărmului lor apusean... Dar cei mai înţelepţi dintre ei ştiau că acel pămînt îndepărtat nu era însuşi Tărîmul Binecuvîntat al Valinorului, ci Vallónë, limanul eldarilor, pe Insula Eressëa, la răsărit de Meleagurile Nepieritoare".

18 Din cît se spune, aşa au ajuns mai apoi Regii şi Reginele să poarte drept stea o nestemată albă deasupra sprîncenelor, în loc de coroană. [Nota autorului]

19 În Tărîmurile Apusene şi în Andúnië, graiul elfic [sindarina] era vorbit şi de cei nobili şi de popor. Cu acest grai a crescut Erendis, dar Aldarion vorbea graiul númenórean. Cu toate că, asemenea tuturor celor de spiţă aleasă din Númenor, cunoştea şi graiul din Beleriand. [Nota autorului] – În altă parte, într-o notă despre limbile vorbite în

Númenor, se spune că folosirea limbii sindarine de aproape toţi locuitorii părţii de nord-vest a Insulei se datora faptului că acele ţinuturi erau populate îndeobşte de oameni de descendenţă „bëorniană"; iar Poporul lui Bëor renunţase destul de timpuriu la propriul lor grai, adoptînd sindarina. (Despre acest fapt nu se vorbeşte în *Silmarillion,* deşi se spune acolo [pg. 210] că în Dor-lómin, în vremea lui Fingolfin, poporul lui Hador nu şi-a uitat graiul „din care, mai apoi, s-a ivit limba comună a Númenorului".) În alte regiuni ale Númenorului, limba maternă a locuitorilor era adûnaica, cu toate că şi sindarina era cunoscută într-o oarecare măsură de aproape toţi; iar în casa regală, ca şi în majoritatea caselor celor nobili sau învăţaţi, sindarina era îndeobşte limba maternă, pînă după domnia lui Tar-Atanamir. (În povestirea de faţă, la pg. 270, se spune că Aldarion prefera graiul númenórean; probabil datorită faptului că pe acesta îl ştia foarte bine.) Conform acestei note, deşi sindarina, aşa cum era folosită de o lungă perioadă de timp de către oamenii muritori, părea să înceapă să se împartă în dialecte divergente, procesul era în mare măsură ţinut sub control în Númenor, cel puţin printre nobili şi cărturari, ca urmare a contactului cu eldarii din Eressëa şi Lindon. Quenyana nu se vorbea în Númenor. Era cunoscută doar de cei învăţaţi şi de familiile de descendenţă nobilă, care o deprindeau din fragedă copilărie. Era folosită în documentele oficiale menite a fi păstrate, precum Pravilele şi Izvodul şi Hronicele Regilor (vezi şi *Akallabêth,* pg. 368: „În Izvodul Regilor, numele apare drept Herunúmen, în graiul Elfilor Nobili"), şi adesea în texte mai misterioase ţinînd de învăţături străvechi. Era, de asemenea, mult folosită în toponimie: numele oficiale ale tuturor locurilor, regiunilor, formelor de relief aveau formă quenyană (deşi aveau de obicei şi nume locale, în general cu acelaşi sens, fie în sindarină, fie în adûnaică). Numele, mai ales cele oficiale şi publice, ale tuturor membrilor casei regale, şi în general ale celor din Casa lui Elros, erau date în formă quenyană.

În Anexa F I (secţiunea „Despre oameni") din *Stăpînul Inelelor,* unde se face referire la aceste chestiuni, se sugerează ceva despre locul oarecum diferit al limbii sindarine printre celelalte graiuri din Númenor: „Dintre toate seminţiile oamenilor, numai dúnedainii cunoşteau şi vorbeau o limbă elfică; fiindcă străbunii lor învăţaseră graiul sindarin, pe care îl transmiseseră mai departe copiilor lor prin învăţătura datinilor, schimbînd prea puţine odată cu trecerea vremii".

20 *Elanor* era o floare mică, aurie, de forma unei stele; creştea şi pe colina Cerin Amroth din Lothlórien *(Frăţia Inelului* II 2). Sam Gamgee i-a dat fiicei sale numele florii, la sugestia lui Frodo *(Întoarcerea Regelui* VI 9).

21 Vezi nota 10 mai sus, pentru descendenţa lui Erendis din Bereth, sora lui Baragund, tatăl lui Morwen.

22 Se spune că númenóreenii, asemenea eldarilor, evitau să zămislească dacă întrezăreau vreo despărţire posibilă între soţi, în intervalul de timp între conceperea copilului şi cel puţin primii lui ani de viaţă. Aldarion a stat în casa lui o perioadă foarte scurtă de timp după ce s-a născut fiica lui, conform ideii númenóreenilor despre buna-cuviinţă a lucrurilor.

23 Într-o notă despre „Sfatul Sceptrului" la momentul respectiv din istoria Númenorului, se spune că acest sfat nu avea puteri asupra Regelui, neputînd decît să-i dea poveţe; nici măcar nu se doreau asemenea puteri, cu atît mai puţin se socotea că ar fi fost necesare. Sfatul era compus din membri ai fiecărui ţinut al Númenorului; Moştenitorul Regelui devenea membru din momentul în care era proclamat moştenitor, ca să poată învăţa cum se cîrmuieşte ţara, iar pe unii membri însuşi Regele îi numea, ori cerea să fie aleşi, dacă aveau cunoştinţe speciale în privinţa chestiunilor aflate în dezbatere. La momentul acesta, numai doi membri ai Sfatului (în afară de Aldarion) se trăgeau din spiţa lui Elros: Valandil din Andúnië, pentru Andustar, şi Hallatan din Hyarastorni, pentru Mittalmar; dar ei îşi datorau poziţia nu descendenţei sau bogăţiei, ci respectului şi dragostei de care se bucurau în ţinuturile lor. (În *Akallabêth*, pg. 369, se spune că Seniorii din Andúnië „erau sfetnicii de credinţă ai Sceptrului".)

24 Cronicile spun că Ereinion a primit numele de Gil-galad, „Steaua Strălucirii", „pentru că zalele şi coiful lui, şi scutul îmbrăcat în argint şi avînd încrustat un blazon de stele albe, străluceau pînă departe, asemenea unui astru, în lumina soarelui ori a lunii, şi puteau fi zărite de ochii elfilor de la mare depărtare, dacă [el] stătea pe o înălţime".

25 Vezi pg. 366.

26 Un moştenitor legitim, pe de altă parte, nu putea refuza; dar cum un Rege putea oricînd să cedeze Sceptrul, un moştenitor putea să renunţe imediat la tron în favoarea *propriului său* moştenitor. Se considera atunci că şi el domnise cel puţin un an; acesta a fost cazul (singurul caz) al lui Vardamir, fiul lui Elros, care n-a urcat pe tron, ci a dat Sceptrul fiului său Amandil.

27 În altă parte se spune că regula aceasta de „căsătorie regală" n-a constituit niciodată o lege în sine, ci a fost o chestiune de mîndrie: „un semn al creşterii Umbrei, căci a ajuns să fie impusă numai atunci

cînd deosebirea între Casa lui Elros şi alte familii, în privinţa lungimii vieţii, a vigorii sau puterii, s-a micşorat sau chiar a dispărut cu desăvîrşire".

28 Un lucru ciudat, deoarece Anárion a fost Moştenitor în timpul vieţii lui Ancalimë. În „Casa lui Elros" (pg. 305), se spune doar că fiicele lui Anárion „au refuzat sceptrul".

III

CASA LUI ELROS: REGII NÚMENORULUI

De la Întemeierea Orașului Armenelos,
pînă la Decădere

Din cît se știe, Regatul Númenor a fost întemeiat în cel de-al treizeci și doilea an al celui de-al Doilea Ev, cînd Elros, fiul lui Eärendil, a urcat pe tron în Orașul Armenelos, avînd el la acea vreme nouăzeci de ani. De atunci încolo, a fost cunoscut în Hronicul Regilor drept Tar-Minyatur; astfel era datina Regilor, de a-și numi rangul în quenyană sau în graiul Elfilor Nobili, fiind cel mai ales grai al lumii, și datina aceasta a dăinuit pînă în vremea lui Ar-Adûnakhôr (Tar-Herunúmen). Elros Tar-Minyatur a cîrmuit peste númenóreeni timp de patru sute zece ani. Căci númenóreenilor le fusese dăruită o viață lungă și trăiau, fără a se veșteji, de trei ori mai mulți ani decît oamenii muritori din Pămîntul de Mijloc; dar fiului lui Eärendil i-a fost dăruită cea mai lungă viață dintre toți oamenii, iar urmașii săi, cu toate că le fusese sortiră o viață mai scurtă, tot au trăit mai mult decît alții, chiar și decît númenóreenii; și astfel a rămas rînduit pînă la venirea Umbrei, cînd anii númenóreenilor au început să se împuțineze.[1]

I *Elros Tar-Minyatur*

S-a născut cu cincizeci și opt de ani înainte să înceapă cel de-al Doilea Ev: a rămas în putere pînă la vîrsta de cinci sute de ani, cînd a renunțat la viață în anul 442, după ce a cîrmuit 410 ani.

II *Vardamir Nólimon*

S-a născut în anul 61 al celui de-al Doilea Ev şi a murit în 471. A fost numit Nólimon datorită pasiunii pe care o avea pentru legendele şi datinile din străvechime, pe care le strîngea de la elfi şi oameni. După pieirea lui Elros, fiind el atunci în vîrstă de 381 de ani, nu s-a suit pe tron, ci a dat fiului său sceptrul. Cu toate acestea, este socotit drept al doilea Rege, care se zice că a domnit un an.[2] De atunci şi pînă la Tar-Atanamir, s-a păstrat datina ca Regele să dea urmaşului său sceptrul înainte de a muri; iar Regii mureau de buna lor voie, cît încă îşi mai păstrau vioiciunea minţii.

III *Tar-Amandil*

A fost fiul lui Vardamir Nólimon şi s-a născut în anul 192. A domnit timp de 148 de ani,[3] renunţînd la sceptru în 590; a murit în 603.

IV *Tar-Elendil*

A fost fiul lui Tar-Amandil, născîndu-se în anul 350. A cîrmuit timp de 150 de ani, cedînd sceptrul în 740; a murit în 751. A fost cunoscut şi sub numele de Parmaitë, deoarece cu propria lui mînă a scris multe cărţi şi legende din istorisirile strînse de bunicul său. S-a însurat tîrziu în viaţă, iar primul său copil a fost o fiică, Silmarien, născută în anul 521[4], al cărei fiu a fost Valandil. Din Valandil s-au tras mai apoi Seniorii din Andúnië, ultimul dintre aceştia fiind Amandil, tatăl lui Elendil cel Înalt, care a venit în Pămîntul de Mijloc după Decădere. În timpul domniei lui Tar-Elendil, au sosit în Pămîntul de Mijloc primele corăbii ale númenóreenilor.

V *Tar-Meneldur*

A fost singurul fiu şi al treilea copil al lui Tar-Elendil, şi s-a născut în 543. A domnit timp de 143 de ani, cedînd sceptrul în 883; a murit în 942. Numele său „prin naştere" era Írimon; şi-a luat titlul de Meneldur din dragoste pentru învăţătura despre stele. S-a însurat cu Almarian, fiica lui Vëantur, Căpitanul Corăbiilor în timpul lui Tar-Elendil. A fost înţelept, dar şi blînd şi răbdător. A renunţat la

tron în favoarea fiului său, pe neaşteptate şi cu mult înainte de vreme, o manevră strategică în fața tulburărilor ce se anunțau şi ca răspuns la îngrijorarea lui Gil-galad din Lindon, în clipa în care a înțeles că un spirit rău, ostil eldarilor şi dúnedainilor, se punea în mişcare în Pămîntul de Mijloc.

VI *Tar-Aldarion*

A fost primul copil şi singurul fiu al lui Tar-Meneldur, născut în anul 700. A domnit timp de 192 ani, lăsînd sceptrul fiicei sale în 1075; a murit în 1098. Numele său „prin naştere" era Anardil; dar încă din tinerețe a fost cunoscut drept Aldarion, deoarece grija lui principală erau copacii, sădind păduri întregi pentru a avea lemn în atelierele de făurit corăbii. A fost un marinar neîntrecut şi un mare făuritor de corăbii; adesea a străbătut mările pînă în Pămîntul de Mijloc unde a devenit prietenul şi sfetnicul lui Gil-galad. Îndelungile sale călătorii pe meleaguri străine au mîniat-o pe soția sa Erendis, ducînd la despărțirea lor în 882. Singurul său vlăstar a fost o prea frumoasă fiică, Ancalimë. Pentru ea, Aldarion a schimbat legea succesiunii la tron, astfel că fiica unui Rege (cea mai mare) putea să-l urmeze la tron, dacă acesta nu avea fii. Schimbarea nu a fost pe placul urmaşilor lui Elros, mai cu seamă al moştenitorului de drept, Soronto, nepotul lui Aldarion, fiul surorii lui mai mari, Ailinel.[5]

VII *Tar-Ancalimë*

A fost singurul copil al lui Tar-Aldarion şi prima Regină Cîrmuitoare a Númenorului. S-a născut în anul 873 şi a domnit timp de 205 ani, mai mult decît orice alt cîrmuitor după Elros; a renunțat la sceptru în 1280 şi a murit în 1285. Multă vreme a rămas nemăritată; dar pentru că Soronto o forța să renunțe la tron, în anul 1000 s-a măritat cu Hallacar, fiul lui Hallaton, un urmaş al lui Vardamir, numai ca să-i facă în ciudă lui Soronto.[6] După naşterea fiului ei Anárion, a început zîzania între Ancalimë şi Hallacar. Ea era o femeie mîndră şi încăpățînată. După moartea lui Aldarion, nu i-a mai păsat de strategiile acestuia şi nu l-a mai ajutat pe Gil-galad.

VIII *Tar-Anárion*

A fost fiul lui Tar-Ancalimë și s-a născut în anul 1003. A domnit timp de 114 ani, renunțînd la sceptru în 1394; a murit în 1404.

IX *Tar-Súrion*

A fost al treilea copil al lui Tar-Anárion; surorile lui au refuzat sceptrul.[7] S-a născut în 1174 și a domnit timp de 162 ani; a renunțat la sceptru în 1556 și a murit în 1574.

X *Tar-Telperien*

A fost a doua Regină Cîrmuitoare în Númenor. A avut o viață lungă (căci femeile númenóreenilor trăiau mai mult ori renunțau mai greu la viață) și nu a vrut să se mărite cu nici un bărbat. Astfel că, după domnia ei, sceptrul a trecut în mîinile lui Minastur; el era fiul lui Isilmo, al doilea copil al lui Tar-Súrion.[8] Tar-Telperien s-a născut în anul 1320; a domnit vreme de 175 de ani, pînă în 1731, an în care a și murit.[9]

XI *Tar-Minastir*

Numele acesta l-a primit pentru că a construit un turn înalt pe dealul Oromet, în apropiere de Andúnië și țărmurile apusene, și acolo își petrecea mare parte din zile, privind către apus. Căci inimile númenóreenilor tînjeau tot mai aprig. Îi iubea pe eldari, dar îi și pizmuia. El a fost cel care a trimis o flotă numeroasă în ajutorul lui Gil-galad, în primul război împotriva lui Sauron. S-a născut în anul 1474 și a domnit timp de 138 ani; a renunțat la sceptru în 1869 și a murit în 1873.

XII *Tar-Ciryantan*

S-a născut în anul 1634 și a domnit timp de 160 de ani; a renunțat la sceptru în 2029 și a murit în 2035. A fost un Rege puternic, dar lacom de avuție; a construit o numeroasă flotă de corăbii regale și servitorii lui îi aduceau grămezi de metale și nestemate; pe oamenii din Pămîntul de Mijloc îi asuprea. Batjocorea năzuințele părintelui său și-și domolea neastîmpărul inimii călătorind spre răsărit și miazănoapte și miazăzi, pînă cînd a luat sceptrul. Din cît se povestește, l-ar

fi silit pe tatăl său să i-l dea, mai înainte ca acesta să renunţe la el de bună voie. Se zice că acesta ar fi fost semnul primei scoborîri a Umbrei peste fericirea Númenorului.

XIII *Tar-Atanamir cel Mare*

S-a născut în anul 1800 şi a domnit timp de 192 de ani, pînă în 2221, anul în care a şi murit. Multe se spun despre acest Rege în Hronicele care au supravieţuit Decăderii. Căci era leit taică-său în înfumurare şi lăcomie după avuţie, iar númenóreenii care-l slujeau storceau dări grele de la oamenii de pe coastele Pămîntului de Mijloc. În vremea sa, Umbra s-a abătut asupra Númenorului; iar Regele şi cei care-i urmau poveţele nu se sfiau să se ridice împotriva Oprelişti Valarilor, duşmănindu-i în sufletele lor pe valari şi pe eldari; dar înţelepciunea nu li se întunecase de tot, încît se temeau de Domnii Apusului şi nu-i desfideau. Lui Atanamir i se mai spune şi Nesupusul, pentru că a fost primul dintre Regi care a refuzat să renunţe la viaţă sau la sceptru; şi a trăit pînă l-a luat moartea cu de-a sila, cînd dăduse în mintea copiilor.[10]

XIV *Tar-Ancalimon*

S-a născut în anul 1986 şi a domnit timp de 165 ani, pînă la moartea sa în 2386. În vremea sa, prăpastia între Oamenii Regelui (cei mai mulţi) şi cei care şi-au păstrat străvechea prietenie cu eldarii s-a adîncit. Mulţi dintre Oamenii Regelui au început să renunţe la a mai vorbi graiurile elfilor şi să nu-şi mai deprindă copiii cu ele. Dar titlurile regale tot în quenyană se dădeau, mai curînd din pricină că era o datină străveche, nu pentru că le-ar fi fost drag acest grai, şi din pricină că se temeau a pune capăt acestui vechi obicei, ca să nu le aducă ghinion.

XV *Tar-Telemmaitë*

S-a născut în anul 2136 şi a domnit timp de 140 de ani, pînă la moartea sa, în 2526. De acum încolo, Regii vor cîrmui cu numele de la moartea părinţilor lor pînă la propria lor moarte, cu toate că puterea ca atare va fi adesea trecută fiilor ori sfetnicilor lor; iar zilele urmaşilor lui Elros se vor împuţina din ce în ce sub stăpînirea Umbrei.

Acest Rege a fost numit astfel din pricina patimii sale pentru argint, punîndu-şi mereu slujitorii să-i caute *mithril*.

XVI *Tar-Vanimeldë*

A fost a treia Regină Cîrmuitoare, născută în 2277; a domnit timp de 111 ani, pînă la moartea ei în 2637. Nu prea se sinchisea ea de cîrmuire, mai curînd plăcîndu-i muzica şi dansul; astfel că frîiele puterii le ţinea soţul ei, Herucalmo, mai tînăr ca ea, dar fiind şi el urmaş al lui Tar-Atanamir. Herucalmo a luat sceptrul la moartea soţiei sale, numindu-se Tar-Abducal, şi nu şi-a lăsat fiul, pe Alcarin, să urce pe tron; cu toate acestea, unii nu pe el îl socotesc drept al şaptesprezecelea în Dinastia Regilor, ci pe Alcarin. Tar-Anducal s-a născut în anul 2286 şi a murit în 2657.

XVII *Tar-Alcarin*

S-a născut în 2406 şi a domnit timp de 80 de ani, pînă în 2737, cînd a murit.

XVII *Tar-Calmacil*

S-a născut în 2516 şi a domnit timp de 88 de ani, pînă în 2825, cînd a murit. Şi-a luat numele acesta datorită faptului că în tinereţe a fost un mare căpitan care a cucerit întinderi mari de pămînt de-a lungul coastelor Pămîntului de Mijloc. Astfel a stîrnit el ura lui Sauron, care însă s-a retras din calea lui şi şi-a întărit puterea la Răsărit, departe de ţărmuri, în aşteptarea clipei prielnice. În vremea lui Tar-Calmacil, numele Regelui a fost pentru prima oară rostit în graiul adûnaic; Oamenii Regelui îl numeau Ar-Belzagar.

XIX *Tar-Ardamin*

S-a născut în 2118 şi a cîrmuit timp de 74 de ani, pînă în 2899, anul morţii sale. Numele său în adûnaică a fost Ar-Abattârik.[11]

XX *Ar-Adûnakhôr (Tar-Herunúmen)*

S-a născut în 2709 şi a domnit timp de 63 de ani, pînă la moartea sa în 2962. A fost primul Rege care a luat sceptrul, avînd un titlu în graiul adûnaic; deşi, din teamă (după cum s-a spus mai

înainte), în Hronice a fost menţionat sub un nume quenyan. Dar Credincioşii considerau asemenea titluri drept o blasfemie, căci însemnau „Stăpîn al Apusului“, titlu prin care obişnuiau să-l desemneze doar pe unul din marii valari, îndeobşte pe Manwë. În timpul domniei sale, graiurile elfice n-au mai fost folosite şi nimeni nu mai avea voie să le înveţe, doar Credincioşii au continuat să le vorbească în taină; iar de atunci, corăbiile din Eressëa n-au mai venit decît arareori şi pe ascuns pînă la ţărmurile apusene ale Númenorului.

XXI *Ar-Zimrathôn (Tar-Hostamir)*
S-a născut în anul 2798 şi a domnit 71 de ani, pînă la moartea sa în 3033.

XXII *Ar-Sakalthôr (Tar-Falassion)*
S-a născut în anul 2876 şi a domnit timp de 69 de ani, pînă la moartea sa în 3102.

XXIII *Ar-Gimilzôr (Tar-Telemnar)*
S-a născut în 2960 şi a domnit 75 de ani, pînă în 3177, cînd a murit. A fost cel mai mare vrăjmaş din toate timpurile al Credincioşilor; a interzis cu desăvîrşire graiurile eldarine şi n-a îngăduit nici unui eldar să vină pe insulă, pedepsindu-i pe aceia care-i primeau cu braţele deschise. N-a venerat pe nimeni şi nimic şi niciodată nu s-a dus la Sanctuarul lui Eru. S-a însurat cu Inzilbêth, o domniţă din neamul lui Tar-Calmacil;[12] în taină, ea făcea parte dintre Credincioşi, căci mama ei era Lindórië, din Casa Seniorului din Andúnië, încît cei doi soţi nu se prea aveau la inimă, iar fiii lor se duşmăneau. Inziladûn[13], fiul cel mare, care gîndea aidoma mamei sale, era îndrăgit de aceasta, cîtă vreme mezinul, Gimilkhâd, era fiul tatălui, şi pe el ar fi vrut Ar-Gimilzôr să-l numească drept Moştenitor, dacă i-ar fi îngăduit legea. Gimilkhâd s-a născut în 3044 şi a murit în 3243.[14]

XXIV *Tar-Palantir (Ar-Inziladûn)*
S-a născut în 3035 şi a domnit timp de 78 de ani, pînă la moartea sa în 3255. Tar-Palantir s-a căit pentru felul în care se purtaseră Regii

dinaintea lui şi tare ar fi vrut să reînnoade prietenia cu eldarii şi Stăpînii Apusului. Numele de Inziladûn şi l-a luat pentru că vedea pînă departe, atît cu ochii cît şi cu mintea, şi chiar şi aceia care-l urau se temeau de vorbele lui, ca de ale unui clarvăzător. Îşi petrecea, de asemenea, multe zile în Andúnië, întrucît Lindórie, bunica din partea mamei, se trăgea din neamul Seniorilor, fiind chiar soră cu Eärendur, al cincisprezecelea Senior şi bunic al lui Númendil, care a fost Senior în Andúnië în vremea lui Tar-Palantir, vărul său; iar Tar-Palantir urca adesea în străvechiul turn al Regelui Minastir, privind cu alean spre apus, nădăjduind să vadă vreo pînză apropiindu-se dinspre Eressëa. Dar nicicînd n-a mai venit vreo corabie din Apus, din pricina sfruntării Regilor şi din pricină că inimile celor mai mulţi dintre númenóreeni erau încă încrîncenate. Căci Gimilkhâd i-a călcat pe urme lui Ar-Gimilzôr şi a devenit mai-marele Taberei Regelui şi s-a împotrivit voinţei lui Tar-Palantir, cît a îndrăznit el de făţiş, dar mai mult în taină. Totuşi, o vreme, Credincioşii au avut parte de linişte; Regele urca la Sanctuar, sus pe Meneltarma, după cum cerea datina, iar Copacul Alb s-a bucurat iarăşi de îngrijire şi cinstire. Şi asta deoarece Tar-Palantir profeţise că atunci cînd Copacul avea să moară, dinastia Regilor avea să piară şi ea.

Tar-Palantir s-a însurat tîrziu şi n-a avut fii, doar o fiică, pe care a numit-o Míriel, în graiul elfic. Dar după moartea Regelui, ea a fost luată de soţie de Pharazôn, fiul lui Gimilkhâd (care murise şi el), împotriva voinţei ei şi împotriva pravilei din Númenor, ca fiind copila fratelui tatălui său. Apoi Pharazôn a luat sceptrul în mîinile sale şi şi-a dat numele de Ar-Pharazôn (Tar-Calion); iar Míriel a fost numită Ar-Zimraphel.[15]

XXV *Ar-Pharazôn (Tar-Calion)*

Cel mai puternic şi ultimul Rege al Númenorului. S-a născut în anul 3118 şi a domnit timp de 64 de ani, pierind odată cu Decăderea Númenorului, în anul 3319, după ce a uzurpat-o de sceptru pe

Tar-Míriel (Ar-Zimraphel)

Ea s-a născut în anul 3117 şi a pierit odată cu Decăderea.

Despre faptele lui Ar-Pharazôn, despre gloria şi nesăbuinţa lui se povestesc mai multe în Decăderea Númenorului, scrisă de Elendil şi păstrată în Gondor.[16]

NOTE

1 Pe lîngă ce se spune în povestea lui Aldarion şi Erendis, există mai multe referinţe la viaţa mai lungă a descendenţilor lui Elros, decît a oricărui alt númenórean. Astfel, în *Akallabêth (Silmarillion,* pg. 360) se spune că toţi urmaşii lui Elros „au avut vieţi lungi, chiar şi după socoteala númenóreenilor"; într-o notă izolată, diferenţa în longevitate este cuprinsă între limite precise: „sfîrşitul vigorii" pentru descendenţii lui Elros se manifesta (înainte să înceapă să li se scurteze vieţile) cam în al patru sutelea an, sau puţin mai devreme, în timp ce, pentru cei care nu făceau parte din această casă, se manifesta spre al două sutelea an, sau puţin mai tîrziu. Se poate observa că aproape toţi Regii, de la Vardamir la Tar-Ancalimon, au trăit pînă la vîrsta de patru sute de ani, sau puţin mai mult, iar cei trei care n-au trăit atît au murit doar cu un an sau doi înainte.

Dar în cea mai recentă scriere pe această temă (care datează totuşi cam din aceeaşi perioadă ca şi ultimul text despre povestea lui Aldarion şi Erendis), distincţia privitoare la longevitate este mult diminuată. Númenóreenilor luaţi ca popor le este atribuită o viaţă cam de cinci ori mai lungă decît a celorlalţi oameni (deşi acest fapt este în contradicţie cu ceea ce se spune în *Stăpînul Inelelor,* Anexa A [I, i], anume că númenóreenilor le-a fost dată o viaţă „la început de trei ori mai lungă decît a oamenilor de rînd", afirmaţie care se repetă şi în prefaţa la textul de faţă); iar diferenţa în această privinţă între Casa lui Elros şi alţii este mai puţin un semn distinctiv şi un atribut, cît o simplă tendinţă de a trăi pînă la o vîrstă mai înaintată. Deşi sînt menţionate cazul lui Erendis şi vieţile oarecum mai scurte ale „bëorienilor" din Apus, nu se sugerează aici, aşa cum se întîmplă în povestea lui Aldarion şi Erendis, că diferenţa în lungimile vieţilor

lor era şi foarte mare, şi ţinînd de ceva din natura destinelor lor, recunoscut ca atare.

În această relatare, doar lui Elros i s-a acordat o longevitate deosebită, şi tot aici se spune că el şi fratele său Elrond nu se deosebeau în ceea ce privea potenţialul fizic de viaţă, ci doar că, întrucît Elros alesese să facă parte din seminţia oamenilor, el a păstrat trăsăturile caracteristice oamenilor, deosebite de cele ale quendilor: „cătînd spre altundeva", cum ziceau eldarii, „istovirea" sau dorinţa de a părăsi lumea. Se spune mai departe că lungimea vieţii númenóreenilor s-a datorat asimilării felului lor de viaţă cu acela al eldarilor: cu toate că fuseseră anume preveniţi că nu deveniseră eldari, ci că rămăseseră oameni muritori, şi că li se dăduse doar o prelungire a perioadei de vigoare a trupului şi a minţii. Astfel (asemenea eldarilor), creşteau cam în acelaşi ritm ca şi ceilalţi oameni, dar cînd ajungeau la „maturitate", îmbătrîneau sau „se istoveau" cu mult mai încet. Cînd îi cuprindea pentru prima oară „istovirea de lume" era pentru ei un semn că perioada lor de vigoare se apropia de sfîrşit. Iar cînd ajungea la sfîrşit, dacă ei ţineau cu tot dinadinsul să mai trăiască, urma şubrezirea, care, la fel ca şi creşterea, se petrecea în acelaşi ritm ca şi la ceilalţi oameni. Astfel, un númenórean trecea repede, în cel mult zece ani, de la sănătatea şi vigoarea minţii, la decrepitudine şi senilitate. Cei din primele generaţii nu se „agăţaseră de viaţă", ci renunţaseră la ea de bunăvoie. „A se agăţa de viaţă" şi astfel, în cele din urmă, a muri de nevoie şi involuntar au fost una din schimbările pricinuite de Umbră şi de răscoala númenóreenilor; în acelaşi timp, lungimea firească a vieţii li s-a scurtat.

2 Vezi pg. 300, nota 26.

3 148 – mai curînd decît 147 – trebuie să reprezinte anii cît a cîrmuit efectiv Tar-Amandil, fără a ţine seama de anul teoretic al cîrmuirii lui Vardamir.

4 Nu se pune la îndoială că Silmarien a fost cel mai mare copil al lui Tar-Elendil; data naşterii ei este de mai multe ori menţionată ca fiind 521 în cel de-al Doilea Ev, în vreme ce fratele ei Tar-Meneldur s-a născut în 543. Totuşi, în Povestea Anilor (Anexa B la *Stăpînul Inelelor),* data naşterii lui Silmarien este trecută la anul 548; o dată care îşi are originea în primele variante ale textului respectiv. Sînt convins că este o scăpare de revizuire.

5 Nu concordă cu descrierea legilor anterioare şi a celor ulterioare referitoare la succesiune, aşa cum apare la pg. 289-290, conform căreia Soronto devenea moştenitorul lui Ancalimë (dacă ea murea fără a avea copii) prin virtutea noii legi, căci era descendent pe linie maternă. – „Sora lui mai mare" înseamnă fără îndoială „cea mai mare dintre cele două surori ale lui".

6 Vezi pg. 293.

7 Vezi pg. 294 şi nota 28 de la pg. 301.

8 Este ciudat faptul că sceptrul a trecut la Tar-Telperien cînd Tar-Súrion a avut un fiu, Isilmo. Se prea poate ca în acest caz succesiunea să fi depins de textul noii legi, după cum apare în *Stăpînul Inelelor*, anume pur şi simplu dreptul primului născut, indiferent de sex (vezi pg. 289), mai degrabă decît moştenirea titlului de către o fiică doar în cazul în care Cîrmuitorul nu avea nici un fiu.

9 Anul 1731 menţionat aici pentru sfîrşitul cîrmuirii lui Tar-Telperien şi urcarea pe tron a lui Tar-Minastir contrazice în mod ciudat datarea, în multe surse, a primului război împotriva lui Sauron; căci marea flotă númenóreană trimisă de Tar-Minastir a ajuns în Pămîntul de Mijloc în anul 1700. Nu pot nicicum explica discrepanţa.

10 În Povestea Anilor (Anexa B la *Stăpînul Inelelor)* apare următoarea menţiune: „2251 Tar-Atanamir preia sceptrul. Încep răscoalele şi discordiile între númenóreeni". Ceea ce contrazice textul de faţă, conform căruia Tar-Atanamir a murit în 2221. Totuşi, acest an, 2221, este în sine o modificare faţă de 2251. Prin urmare, acelaşi an apare în texte diferite atît ca dată a urcării pe tron, cît şi ca dată a morţii lui; întreaga structură a cronologiei arată limpede că urcarea pe tron este datată greşit. Mai mult, în *Akallabêth (Silmarillion,* pg. 366) se spune că în timpul domniei lui Ancalimon, fiul lui Atanamir, númenóreenii s-au împărţit în două tabere. Prin urmare, nu mă îndoiesc de faptul că menţiunea din Povestea Anilor ar trebui citită astfel: „2251 Moartea lui Tar-Atanamir. Tar-Ancalimon preia sceptrul. Încep răscoalele şi discordiile între númenóreeni". Dar, în acest caz, rămîne ciudat că data morţii lui Atanamir a fost schimbată în „Casa lui Elros", după ce a fost stabilită prin menţionarea în Povestea Anilor.

11 În lista Regilor şi Reginelor Númenorului din Anexa A (I, i) la *Stăpînul Inelelor,* cîrmuitorul care i-a urmat lui Tar-Calmacil (al optsprezecelea)

a fost Ar-Adûnakhôr (al nouăsprezecelea). În Povestea Anilor, Anexa B, se spune ca Adûnakhôr a luat sceptrul în 2899; și bazîndu-se pe acesta, dl. Robert Foster menționează în *The Complete Guide to Middle-earth* drept dată a morții lui Tar-Calmacil anul 2899. Pe de altă parte, ceva mai tîrziu în înșiruirea cîrmuitorilor Númenorului din Anexa A, Ar-Adûnakhôr este menționat drept al douăzecilea rege; iar în 1964 tatăl meu a răspuns astfel la o scrisoare în care i se cereau lămuriri asupra acestui aspect: „Conform genealogiei, ar trebui să fie numit drept al șaisprezecelea rege și al nouăsprezecelea cîrmuitor. Al nouăsprezecelea trebuie înțeles drept al douăzecilea; dar este posibil și să se fi sărit peste un nume". Explica mai departe că nu putea fi sigur, deoarece în momentul în care scria răspunsul nu avea la dispoziție materialele referitoare la acest subiect.

Cînd am editat *Akallabêth*, am modificat textul astfel: „Cînd al douăzecilea rege a luat sceptrul străbunilor săi și a urcat pe tron, și-a dat numele de Adûnakhôr", în loc de „cînd al nouăsprezecelea..." *(Silmarillion*, pg. 368), și similar „douăzeci și patru" în loc de „douăzeci și trei" *(ibid.*, pg. 370). La acea dată, nu observasem că în „Casa lui Elros" cîrmuitorul ce i-a urmat lui Tar-Calmacil nu a fost Ar-Adûnakhôr, ci Tar-Ardamin; dar acum pare foarte limpede – din simplul fapt că data morții lui Tar-Ardamin este menționată aici ca fiind 2899 – că a fost omis din greșeală de pe lista din *Stăpînul Inelelor.*

Pe de altă parte, este un fapt certificat de tradiție (afirmat în Anexa A, în *Akallabêth* și în „Casa lui Elros") că Ar-Adûnakhôr a fost primul Rege care a luat sceptrul și totodată un nume în graiul adûnaic. Pornind de la presupunerea că Tar-Ardamin a fost omis din greșeală de pe lista din Anexa A, surprinde faptul că schimbarea în stilul numelor regale este atribuită primului cîrmuitor după Tar-Calmacil. E posibil ca un context mult mai complex să explice acest lucru, decît simpla omisiune din greșeală.

12 În două tabele genealogice, tatăl ei este menționat drept Gimilzagar, al doilea fiu (născut în 2630) al lui Tar-Calmacil, ceea ce este categoric imposibil: Inzilbeth este cu siguranță o descendentă mult mai îndepărtată a lui Tar-Calmacil.

13 Există un desen floral extrem de laborios, făcut de tatăl meu, asemănător ca stil cu acela înfățișat în *Pictures by J.R.R. Tolkien*, 1979, nr. 45, dreapta jos, care poartă titlul *Inziladûn*, iar dedesubt este

scris şi cu litere fëanoriene, şi transliterat drept Númellótë [„Floarea Apusului"].

14 După cum este menţionat în *Akallabêth (Silmarillion*, pg. 370) Gimilkâd „a murit cu doi ani înainte de a împlini două sute de ani (socotită o moarte timpurie pentru cineva din spiţa lui Elros, chiar şi acum, cînd era în declin)".

15 După cum este notat în Anexa A la *Stăpînul Inelelor*, Míriel ar fi trebuit să fie a patra Regină Cîrmuitoare.

O ultimă contradicţie între „Casa lui Elros" şi Povestea Anilor apare în privinţa datelor lui Tar-Palantir. Se spune în *Akallabêth* (pg. 369) că atunci „cînd a ajuns Inziladun pe tron, şi-a luat din nou nume în graiul elfilor, ca în străvechime, spunîndu-şi Tar-Palantir"; iar în Povestea Anilor apare următoarea menţionare: „3175 Căinţa lui Tar-Palantir. Război civil în Númenor". Ar părea aproape sigur din aceste afirmaţii că 3175 a fost anul urcării sale pe tron; fapt care decurge din aceea că în „Casa lui Elros" data morţii tatălui său, Ar-Gimilzôr, a fost menţionată iniţial ca fiind 3175, doar ulterior fiind modificată în 3177. Ca şi în cazul anului morţii lui Tar-Atanamir (nota 10 mai sus), este greu de înţeles de ce a fost operată această mică modificare, în contradicţie cu Povestea Anilor.

16 Menţionarea lui Elendil drept autorul lui *Akallabêth* apare doar aici. În altă parte se mai spune că povestea lui Aldarion şi Erendis, „una dintre puţinele istorii detaliate păstrate din Númenor", şi-a datorat supravieţuirea faptului că Elendil s-a arătat interesat de ea.

IV

ISTORIA LUI GALADRIEL ŞI CELEBORN

şi a lui Amroth, Regele Lórienului

Nici un alt capitol din istoria Pămîntului de Mijloc nu este mai plin de probleme ca povestea lui Galadriel şi Celeborn, şi trebuie să recunosc faptul că există inconsecvenţe serioase, „adînc sădite în tradiţii"; sau, pentru a privi chestiunea dintr-o altă perspectivă, că rolul şi importanţa lui Galadriel s-au conturat foarte încet şi că povestea ei a suferit reformulări continue.

Astfel, încă de la început, este cert că, în varianta iniţială, Galadriel a părăsit singură Beleriandul şi s-a îndreptat spre răsărit, trecînd munţii, înainte de-a se sfîrşi Primul Ev, iar pe Celeborn l-a întîlnit în ţara lui, în Lórien; acest lucru este afirmat explicit în scrieri nepublicate, şi aceeaşi idee stă la baza a ceea ce-i spune Galadriel lui Frodo în *Frăţia Inelului* II 7, cînd zice despre Celeborn că el „vieţuieşte în Apus de cînd s-au ivit primii zori al lumii, iar eu alături îi sînt de ani făr' de număr; încă înainte de a pieri Nargothrondul sau Gondolinul, am străbătut eu munţii şi de atunci ne împotrivim, prin evurile lumii, îndelungatei înfrîngeri". Foarte probabil că, în această variantă, Celeborn era un elf nandorin (adică unul dintre telerii care au refuzat să treacă Munţii Ceţoşi în Marea Călătorie din Cuiviénen).

Pe de altă parte, în Anexa B la *Stăpînul Inelelor*, apare o versiune ulterioară a poveştii; în ea se spune că la începutul celui de-al Doilea Ev, „În Lindon [...], la miazăzi de Lune, a trăit o vreme Celeborn, înrudit cu Thingol; soaţa lui era Galadriel, cea mai minunată dintre femeile elfe". Iar

în notele la *The Road Goes Ever On** (1968, pg. 60), se spune că Galadriel „a trecut Munţii Eredluin împreună cu soţul ei Celeborn (unul dintre sindari) şi s-a îndreptat spre Eregion".

În *Silmarillion* se pomeneşte despre întîlnirea dintre Galadriel şi Celeborn în Doriath şi despre înrudirea lui Celeborn cu Thingol (pg. 167); şi despre faptul că se numărau printre eldarii care au rămas în Pămîntul de Mijloc după sfîrşitul Primului Ev (pg. 352).

Faptul că Galadriel a rămas în Pămîntul de Mijloc are diferite motive şi explicaţii. În fragmentul mai sus citat din *The Road Goes Ever On* se spune clar: „După înfrîngerea lui Morgoth la sfîrşitul Primul Ev, [lui Galadriel] nu i s-a mai îngăduit să se întoarcă, iar ea, mîndră, a răspuns că nici nu dorea să facă astfel". În *Stăpînul Inelelor* nu există nici o referire explicită în această privinţă, dar într-o scrisoare din 1967, tatăl meu declara:

> Exilaţilor li s-a îngăduit să se întoarcă – în afara cîtorva capi ai răzvrătirii, din care, la vremea celor întîmplate în *Stăpînul Inelelor,* numai Galadriel rămăsese. În vremea Tînguirii ei în Lórien, ea credea că opreliştea îi va fi eternă, atît cît va dura Pămîntul. De aceea ea îşi încheie tînguirea cu dorinţa sau rugăciunea ca lui Frodo să i se acorde, ca o favoare specială, un popas de ispăşire (nu şi punitiv) în Eressëa, insula solitară ce se zărea din Aman, cu toate că pentru ea drumul este închis. Rugăciunea i s-a împlinit – dar şi ei i s-a ridicat interdicţia, drept răsplată pentru ajutorul dat împotriva lui Sauron, şi mai cu seamă pentru că a rezistat tentaţiei de a lua Inelul atunci cînd i s-a oferit. Astfel că la sfîrşit o vedem urcîndu-se pe corabie.

Această declaraţie, pozitivă în sine, nu demonstrează totuşi că în perioada în care fusese scris capitolul „Rămas-bun, Lórien", cu mulţi ani

* „Drumul merge tot mai departe" (n.tr.)

înainte, exista intenţia de interdicţie în privinţa întoarcerii lui Galadriel în Apus; şi îmi vine să cred că nici nu exista (vezi pg. 324).

Într-un eseu de dată foarte tîrzie, de factură în primul rînd filosofică, scris cu certitudine după ce a fost publicat *The Road Goes Ever On*, povestea suna cu totul altfel:

> Galadriel şi fratele ei, Finrod, erau copiii lui Finarfin, al doilea fiu al lui Indis. Finarfin aducea cu mama sa la minte şi la trup, avînd părul bălai al vanyarilor, firea lor nobilă şi blîndă şi nutrind aceeaşi iubire pentru valari. Pe cît putea, se ţinea departe de certurile dintre fraţii săi şi de înstrăinarea lor de valari, şi adesea îşi căuta liniştea printre teleri, a căror limbă o învăţase. S-a însurat cu Eörwen, fiica Regelui Olwë din Alqualondë, copiii lui fiind astfel înrudiţi cu Regele Elu Thingol al Doriathului, din Beleriand, căci el era fratele lui Olwë; iar această înrudire a înrîurit hotărîrea de a se alătura Surghiunului, lucru ce avea să capete o mare însemnătate mai tîrziu în Beleriand. Finrod se asemăna cu tatăl său la frumuseţea chipului, la părul bălai şi la bunătatea şi dărnicia inimii, cu toate că moştenise curajul sublim al noldorilor, iar în tinereţe nerăbdarea şi spiritul lor neliniştit; de la mama sa telerină avea dragostea de mare şi visurile legate de pămînturi îndepărtate pe care niciodată nu le văzuse. Galadriel era cea mai măreaţă dintre noldori, poate doar Fëanor o întrecea, măcar că ea era mai înţeleaptă decît el, iar înţelepciunea ei sporea pe măsură ce treceau anii cei lungi.
>
> Mama ei îi dăduse numele de Nerwen („fecioara-bărbat"),[1] şi crescînd ea s-a făcut înaltă, mai înaltă decît toate femeile noldorilor; era vînjoasă la trup, cu o minte şi o voinţă puternice, luîndu-se oricînd la întrecere cu cărturarii şi cu cei mai voinici dintre eldari în zilele tinereţii lor. Chiar şi printre eldari era socotită drept frumoasă, şi toţi se minunau peste poate de părul ei. Era auriu, asemenea părului tatălui ei şi al bunicii ei Indis, dar mult

mai bogat şi mai strălucitor, căci auriul său avea ceva din argintiul sclipitor ca stelele al părului mamei ei; eldarii spuneau că pletele ei furaseră din lumina celor Doi Copaci, Laurelin şi Telperion. Mulţi credeau că aceste vorbe l-au făcut întîi şi-ntîi pe Fëanor să se gîndească la întemniţarea şi împreunarea luminii Copacilor, care mai tîrziu a luat în mîinile sale forma silmarililor. Căci Fëanor se uita la părul lui Galadriel cu minunare şi încîntare. De trei ori a rugat-o să-i dea o şuviţă, dar Galadriel n-a vrut să-i dăruiască nici măcar un fir. Şi de atunci a început duşmănia dintre rubedeniile acestea două, cele mai mărețe din neamul eldarilor din Valinor.

Galadriel s-a născut în fericitul Valinor, dar n-a trecut mult – după cum era măsurat timpul în Tărîmul Binecuvîntat – pînă cînd această fericire a început să se stingă; iar Galadriel nu şi-a mai găsit liniştea acolo. Căci în acele vremuri încercate, în mijlocul vrajbei dintre noldori, ea era trasă ba într-o parte, ba în cealaltă. Galadriel era mîndră, puternică şi îndărătnică, asemănîndu-se cu toţi urmaşii lui Finwë şi Finarfin; ca şi fratele ei Finrod, din tot neamul cel mai drag inimii ei, visa şi ea la pămînturi îndepărtate şi la ţinuturi ce-ar fi putut deveni ale ei spre a le cîrmui cum socotea ea de cuviinţă, fără a se mai supune nimănui. Dar mai adînc în fiinţa ei se înrădăcinaseră spiritul nobil şi generos al vanyarilor, şi un respect faţă de valari, pe care nu-l putea da uitării. Încă din fragedă pruncie avusese uimitoarea putere de a citi gîndurile semenilor, dar îi judeca întotdeauna cu îngăduinţă şi înţelegere şi tuturor le arăta bunăvoinţă, fără doar lui Fëanor. În el ghicea o întunecime pe care o ura şi de care se temea, cu toate că nu simţea că umbra aceluiaşi rău înnegurase minţile tuturor noldorilor şi chiar şi pe a ei.

Aşa s-a făcut că atunci cînd lumina s-a stins în Valinor – pentru totdeauna, după cum credeau noldorii –, ea s-a

alăturat răzvrătirii împotriva valarilor care le porunceau să nu plece; şi odată ce a păşit pe calea surghiunului, n-a mai dat înapoi şi n-a ascultat de ultima solie a valarilor, astfel că şi asupra ei s-a abătut Blestemul lui Mandos. Nici măcar după atacul nemilos împotriva telerilor şi răpirea corăbiilor lor, Galadriel nu s-a întors din drum, cu toate că a luptat cu îndîrjire împotriva lui Fëanor, pentru a apăra neamul mamei ei. Mîndria n-o lăsa să se întoarcă învinsă şi rugîndu-se a fi iertată; dimpotrivă, ardea de nerăbdare să-l urmărească pe Fëanor cu mînia ei, indiferent pe ce uscaturi ar fi ajuns, şi să i se pună de-a curmezişul în toate felurile. Iar la capătul Zilelor de Odinioară, după ce Morgoth a fost în sfîrşit biruit, tot mîndria a făcut-o să refuze iertarea dată de către valari tuturor celor care luptaseră împotriva Duşmanului şi a rămas în Pămîntul de Mijloc. Abia după trecerea altor două evuri lungi, cînd iată că putea dobîndi tot ce-şi dorise în tinereţe – Inelul Puterii şi, prin el, visata stăpînire asupra Pămîntului de Mijloc –, înţelepciunea i s-a copt şi Galadriel n-a vrut să ia Inelul; trecînd astfel şi de ultima încercare, ea a plecat pentru totdeauna din Pămîntul de Mijloc.

Această ultimă frază este strîns legată de scena din Lothlórien, cînd Frodo i-a oferit lui Galadriel Inelul Mareţ (*Frăţia Inelului* II 7): „Şi iată-l cum vine singur la mine. Îmi oferi Inelul de bună-voie! În locul Seniorului Întunecimii, aşezi o regină."

În *Silmarillion* (pg. 125) se spune că, la vremea răzvrătirii noldorilor în Valinor, Galadriel

ţinea morţiş să plece. Nu jurase alături de ceilalţi, dar ceea ce spusese Fëanor despre Pămîntul de Mijloc îi pusese inima pe jar, căci tînjea să vadă acele tărîmuri întinse şi nestrăjuite şi să cîrmuiască acolo peste un regat numai al ei şi după cum credea ea de cuviinţă.

îndeaproape cu Galadriel. Împreună au plănuit să făurească o corabie şi să plece la bordul ei spre Pămîntul de Mijloc; tocmai vroiau să ceară valarilor îngăduinţa de a face această călătorie, cînd Melkor a fugit din Valmar şi, întorcîndu-se împreună cu Ungoliant, a distrus lumina Copacilor. În răzvrătirea lui Fëanor, care a urmat după Tăinuirea Valinorului, Galadriel n-a jucat nici un rol; dimpotrivă, ea şi Celeborn s-au luptat eroic pentru a apăra Alqualondë împotriva atacului noldorilor, corabia lui Celeborn scăpînd de furia lor. Pierzîndu-şi orice speranţă în Valinor şi îngrozită de violenţa şi cruzimea lui Fëanor, Galadriel a ridicat ancora şi a pornit în întunecime, fără a mai aştepta consimţămîntul lui Manwë, care neîndoielnic nu şi l-ar fi dat în acel ceas, oricît ar fi fost de îndreptăţită dorinţa ei. Astfel că şi asupra ei s-a abătut opreliştea impusă tuturor celor care plecau, şi Valinorul şi-a închis şi pentru ea porţile. Dar împreună cu Celeborn, ea a ajuns în Pămîntul de Mijloc ceva mai repede decît Fëanor, şi a aruncat ancora în portul al cărui stăpîn era Círdan. Au fost primiţi cu bucurie, ca fiind de-un neam cu Elwë (Thingol). În anii care au urmat, nu au luat parte la războiul împotriva Angbandului, socotind că, dată fiind opreliştea valarilor şi lipsa oricărui ajutor din partea acestora, războiul n-avea sorţi de izbîndă; planul lor era de a se retrage din Beleriand şi de a-şi întări forţele la răsărit (unde se temeau că Morgoth îşi va trimite întăriri), împrietenindu-se cu Elfii Întunecimii şi cu oamenii din acele meleaguri şi împărtăşindu-le din ştiinţa lor. Dar cum acest plan nu putea fi pe placul elfilor din Beleriand, Galadriel şi Celeborn au plecat, trecînd munţii Ered Lindon, încă înainte de a se sfîrşi Primul Ev; iar cînd valarii le-au îngăduit să se întoarcă în Apus, ei au ales să rămînă în Pămîntul de Mijloc.

Această poveste, în care Galadriel este absolvită de orice asociere cu răzvrătirea lui Fëanor, pînă acolo încît este arătată plecînd separat (doar cu Celeborn) din Aman, se deosebeşte fundamental de tot ceea ce se relatează în alte scrieri. La bază stau considerente „filosofice“ (mai degrabă decît „istorice“), referitoare la natura exactă a nesupunerii lui Galadriel în Valinor, pe de o parte, şi la statutul şi puterea ei în Pămîntul de Mijloc, pe de alta. Este evident că acest lucru ar fi necesitat modificări considerabile în povestea cuprinsă în *Silmarillion;* ceea ce tatăl meu intenţiona să facă, fără doar şi poate. Ar trebui menţionat aici că Galadriel nu apărea în povestea originală a răzvrătirii şi fugii noldorilor, datată cu mult înaintea

existenţei lui Galadriel; de asemenea, desigur că după introducerea ei în poveştile Primului Ev, faptele ei încă mai puteau fi transformate radical, deoarece *Silmarillion* nu fusese publicat. Totuşi, varianta publicată a fost alcătuită din naraţiuni complete, încît n-am putut lua în considerare simple intenţii de revizuire.

Pe de altă parte, identificarea lui Celeborn ca elf telerin din Aman contrazice nu numai afirmaţii din *Silmarillion*, ci şi cele citate mai înainte (pp. 315-316) din *The Road Goes Ever On* şi din Anexa B la *Stăpînul Inelelor*, în care Celeborn este un elf sindarin din Beleriand. La întrebarea de ce anume a fost făcută această schimbare fundamentală în poveste, se poate răspunde prin aceea că s-a impus datorită noului element narativ al plecării lui Galadriel din Aman *separat* de armiile noldorilor răzvrătiţi; dar Celeborn este deja transformat într-un elf telerin în textul citat la pg. 319, în care Galadriel a luat parte la răzvrătirea lui Fëanor şi la plecarea acestuia din Valinor, şi unde nu se spune nimic despre cum a ajuns Celeborn în Pămîntul de Mijloc.

Povestea iniţială (fără aspectele opreliştii şi iertării) la care fac referire afirmaţiile din *Silmarillion*, *The Road Goes Ever On* şi Anexa B la *Stăpînul Inelelor* este destul de desluşită: Galadriel, venind în Pămîntul de Mijloc ca unul dintre capii celei de-a doua armii a noldorilor, l-a întîlnit pe Celeborn în Doriath, iar mai tîrziu s-a măritat cu el; Celeborn era nepotul lui Elmo, fratele lui Thingol – o figură obscură, despre care nu se spune nimic altceva decît că a fost fratele mai mic al lui Elwë (Thingol) şi al lui Olwë, şi că era „îndrăgit de Elwë, alături de care a rămas". (Fiul lui Elmo s-a numit Galadhon, iar fiii lui au fost Celeborn şi Galathil; Galathil a fost tatăl lui Nimloth, care s-a măritat cu Dior, Moştenitorul lui Thingol, şi a fost mama lui Elwing. Conform acestei genealogii, Celeborn era înrudit cu Galadriel, nepoata lui Olwë din Alqualondë, dar gradul de rudenie nu era într-atît de apropiat ca acela ce decurgea din faptul că Olwë a devenit totodată şi bunicul lui Celeborn.) Se poate presupune că Celeborn şi Galadriel au fost de faţă la distrugerea Doriathului (într-un loc se zice că Celeborn „a scăpat din atacul asupra Doriathului"), şi probabil au ajutat-o pe Elwing să fugă în Limanul Sirion, ducînd cu ea silmarilul – dar despre asta nu se pomeneşte nicăieri. În Anexa B la *Stăpînul Inelelor* se spune că Celeborn a locuit o vreme în Lindon, la sud de

Lune;[2] dar la începutul celui de-al Doilea Ev, ei au trecut munţii şi au ajuns în Eriador. Din acest punct, povestea lor este relatată în scurta naraţiune care urmează.

Cu privire la Galadriel şi Celeborn

Textul care poartă acest titlu este o schiţă scurtă şi expeditivă, neredactată, totuşi singura sursă narativă pentru evenimentele din partea de apus a Pămîntului de Mijloc, pînă la înfrîngerea şi alungarea lui Sauron din Eriador, în anul 1701 al celui de-al Doilea Ev. În afara acestui text, nu mai există decît nişte consemnări scurte şi sporadice în Povestea Anilor şi relatarea mult mai generalizată şi selectivă din *Despre Inelele Puterii şi al Treilea Ev* (publicată în *Silmarillion*). În mod sigur textul de faţă a fost conceput după publicarea *Stăpînului Inelelor*, dovadă stînd referinţa la această carte şi faptul că despre Galadriel se spune că este fiica lui Finarfin şi sora lui Finrod Felagund. Textul a suferit numeroase modificări şi în multe locuri este greu de stabilit ce anume ţine de perioada în care a fost conceput manuscrisul, şi ce a fost adăugat ulterior. Este cazul referinţelor la Amroth, conform cărora el ar fi fiul lui Galadriel şi Celeborn; dar în privinţa momentului în care au fost introduse aceste referinţe, sînt aproape sigur că au fost concepute ulterior, mult după scrierea *Stăpînului Inelelor,* deoarece, dacă el ar fi fost fiul lor la vremea respectivă, fără îndoială că faptul ar fi apărut menţionat în *Stăpînul Inelelor.*

Trebuie observat nu numai că în text nu se face referire la interdicţia impusă întoarcerii lui Galadriel în Apus, dar chiar că, din cît lasă să se înţeleagă un fragment de la începutul relatării, nici măcar nu era vorba de vreo interdicţie; iar mai tîrziu în decursul poveştii, rămînerea lui Galadriel în Pămîntul de Mijloc, după înfrîngerea lui Sauron în Eriador, este motivată prin aceea că ea a considerat ca fiind de datoria ei să nu plece, atîta vreme cît înfrîngerea lui nu era definitivă. Acest fapt vine în sprijinul opiniei (ezitante) exprimate mai sus (pp. 316-317), anume că povestea opreliştii a fost concepută după ce a fost scris *Stăpînul Inelelor;* vezi în acest sens şi un pasaj din povestea nestematei Elessar, de la pg. 345.

Urmează textul repovestit, cu unele comentarii introduse în paranteze drepte.

Galadriel era fiica lui Finarfin şi sora lui Finrod Felagund. În Doriath a fost primită cu braţele deschise, întrucît mama ei, Eörwen, fiica lui Olwë, era telerină la origine şi nepoată a lui Thingol, iar poporul lui Finarfin nu luase parte în Alqualondë la Răpunerea Rubedeniilor; astfel s-a împrietenit ea cu Melian. În Doriath l-a întîlnit pe Celeborn, nepot al lui Elmo, fratele lui Thingol. Din dragoste pentru Celeborn, care nu vroia să părăsească Pămîntul de Mijloc (şi poate şi din propria ei mîndrie, căci se numărase printre cei nerăbdători să se aventureze pe acele meleaguri), nu s-a întors în Apus după Înfrîngerea lui Melkor, ci a trecut munţii Ered Lindon dimpreună cu Celeborn, ajungînd în Eriador. Au intrat în acel ţinut urmaţi de mulţi noldori, alături de care se aflau şi Elfii Cenuşii, precum şi Elfi Verzi; şi o vreme au sălăşluit în tărîmul ce înconjura Lacul Nenuial (Lacul Înserării, la miazănoapte de Comitat). Celeborn şi Galadriel au ajuns să fie priviţi drept Seniorul şi Doamna eldarilor din Eriador, între care se numărau şi mulţimile rătăcitoare de obîrşie nandorină, care nu trecuseră niciodată munţii Ered Lindon spre apus, ci se îndreptaseră spre Ossiriand [*Silmarillion*, pg. 139]. În răstimpul şederii lor în apropiere de Nenuial, cîndva între anii 350 şi 400, s-a născut fiul lor Amroth. [Anul şi locul naşterii lui Celebrían, acum şi aici, sau mai tîrziu în Lórien, rămîn neclare.]

Dar, într-un tîrziu, Galadriel a început să-şi dea seama că Sauron fusese încă o dată dat uitării, aşa cum se întîmplase şi în vremea de demult a captivităţii lui Melkor [vezi *Silmarillion*, pg. 102]. Sau mai curînd, întrucît Sauron nu avea deocamdată un singur nume, iar uneltirile sale nu erau socotite a fi scornite de un singur spirit al răului, cel mai important servitor al lui Melkor, ea simţea că în lumea largă din afara fruntariilor se afla o voinţă ce stăpînea răul şi care părea să-şi aibă originea departe în Răsărit, dincolo de Eriador şi de Munţii Ceţoşi.

Astfel s-a făcut că Celeborn şi Galadriel s-au îndreptat spre răsărit, cam în preajma anului 700 al celui de-al Doilea Ev, punînd temeliile regatului noldorin Eregion (cel mai însemnat, dar nicidecum singurul). Se prea poate ca Galadriel să fi ales acel ţinut din pricină că avea cunoştinţă de gnomii din Khazad-dûm (Moria). În partea de răsărit a munţilor Ered Lindon[3] gnomii sălăşluiseră dintotdeauna, chiar dacă nu mai rămăseseră decît cîţiva, căci acolo se găsiseră prea-străvechile oraşe Nogrod şi Belegost – nu departe de Nenuial; dar cei mai mulţi dintre ei se mutaseră în Khazad-dûm. Celeborn nu-i avea la inimă pe gnomi, din oricare neam s-ar fi tras (după cum i-a

dovedit lui Gimli în Lothlórien), şi nu i-a iertat nicicînd pentru că luaseră parte la distrugerea Doriathului; dar în acel atac se găsise doar armia din Nogrod, care a pierit în bătălia de la Sarn Athrad (*Silmarillion*, pg. 328). Gnomii din Belegost au fost cuprinşi de deznădejde în faţa acestei nenorociri şi la gîndul a ceea ce avea să urmeze, astfel că au luat-o din loc cît au putut ei de repede spre răsărit, unde se afla Khazad-dûm.[4] Se poate bănui, prin urmare, că gnomii din Moria nu s-au făcut vinovaţi de ruinarea Doriathului şi nu-i duşmăneau pe elfi. Oricum, Galadriel vedea mult mai departe în timp decît Celeborn în această privinţă; de la bun început a înţeles că Pămîntul de Mijloc nu putea fi salvat de „rămăşiţele răului" lăsate de Morgoth în urmă-i, decît numai prin unirea tuturor neamurilor care i se împotriveau în fel şi chip. Galadriel îi măsura pe gnomi cu ochiul unui comandant, văzînd în ei cei mai buni războinici care-şi puteau măsura forţa cu orcii. Unde mai pui că ea ţinea de spiţa noldorilor, încît din fire nutrea simpatie pentru felul lor de a gîndi şi pentru dragostea lor pătimaşă pentru meşteşuguri, o simpatie mult mai mare decît aceea dovedită de mulţi dintre eldari: gnomii erau „Copiii lui Aulë", iar Galadriel, ca şi alţi noldori, fusese ucenica lui Aulë şi a Yavannei în Valinor.

Galadriel şi Celeborn erau însoţiţi de un făurar noldorin, pe nume Celebrimbor. [Se zice aici că el ar fi fost unul din supravieţuitorii din Gondolin şi unul dintre cei mai mari făurari ai lui Turgon; dar textul a fost corectat pentru a corespunde versiunii ulterioare, în care apare ca descendent al lui Fëanor, aşa cum se menţionează în Anexa B la *Stăpînul Inelelor,* şi mult mai detaliat în *Silmarillion* (pg. 249, 391), unde se spune că ar fi fost fiul lui Curufin, al cincilea fiu al lui Fëanor, care s-a înstrăinat de tatăl său şi a rămas în Nargothrond atunci cînd Celegorm şi Curufin au fost mînaţi înainte.] Celebrimbor avea „o patimă aproape «ca de gnom» în privinţa meşteşugurilor"; curînd a ajuns mai-marele făurarilor în Eregion, legînd o strînsă prietenie cu gnomii din Khazad-dûm, dintre care cel mai bun prieten al său era Narvi. [În inscripţia de pe poarta apuseana a Moriei, Gandalf a citit următoarele cuvinte: *Im Narvi hain echant: Celebrimbor o Eregion teithant i thiw hin:* „Eu, Narvi, le-am făcut. Celebrimbor din Hollin a încrustat aceste semne." *Frăţia Inelului* II 4.] Atît elfii cît şi gnomii au tras multe foloase de pe urma acestei prietenii: încît Eregion a devenit

cu mult mai puternic, iar Khazad-dûm cu mult mai frumos, decît dacă fiecare seminţie s-ar fi străduit de una singură.

[Această relatare despre originea ţinutului Eregion corespunde cu ceea ce se spune în *Despre Inelele Puterii* (*Silmarillion*, pg. 390) dar nici acolo şi nici în scurtele menţionări din Anexa B la *Stăpînul Inelelor* nu se face referire la prezenţa lui Galadriel şi a lui Celeborn; în Anexa B, Celebrimbor este numit Seniorul din Eregion.]

Înălţarea celui mai însemnat oraş din Eregion, Ost-in-Edhil, a început cam prin anul 750 al celui de-al Doilea Ev [data indicată în Povestea Anilor pentru întemeierea Eregionului de către noldori]. Zvonuri despre faptele acestea au ajuns la urechile lui Sauron, sporindu-i teama de venirea númenóreenilor în Lindon şi pe coastele dinspre miazăzi, şi de prieteşugul lor cu Gil-galad; mai auzise el vorbindu-se şi despre Aldarion, fiul lui Tar-Meneldur, Regele din Númenor, cum că ar fi devenit mare făuritor de corăbii şi că-şi aducea corăbiile taman pînă în limanurile din Harad. Din această pricină, Sauron a dat o vreme uitării Eriadorul şi şi-a ales tărîmul Mordor, după cum avea să fie numit mai apoi, drept fortăreaţă împotriva ameninţătoarei invazii númenóreene [acest fapt este situat în jurul anului 1000 în Povestea Anilor]. După ce s-a simţit pus la adăpost, a trimis mesageri în Eriador, ca în cele din urmă, în anul 1200 al celui de-al Doilea Ev, să vină el însuşi, purtînd cea mai frumoasă înfăţişare pe care şi-o putea născoci.

Dar, între timp, puterea lui Galadriel şi a lui Celeborn sporise iar Galadriel, ajutată fiind de prietenia cu gnomii din Moria, luase legătura şi cu ţinutul Lórinand, aflat de cealaltă parte a Munţilor Ceţoşi.[5] Acolo trăiau acei elfi care renunţaseră la Marea Călătorie a Eldarilor plecaţi din Cuiviénen şi se statorniciseră în codrii din Valea Anduinului [*Silmarillion*, pg. 139]; ţinutul cuprindea codrii de pe ambele maluri ale Rîului cel Mare, chiar şi tărîmul unde avea cîndva să se afle Dol Guldur. Elfii aceştia n-aveau nici prinţi, nici cîrmuitori şi-şi duceau traiul feriţi de griji, cîtă vreme puterea lui Morgoth se făcea simţită doar în partea de nord-vest a Pămîntului de Mijloc;[6] „dar mulţi sindari şi noldori au venit să vieţuiască printre ei şi astfel a început «sindarizarea» lor sub înrîurirea culturii beleriandice“. [Nu este limpede cînd a avut loc această mutare în Lórinand; e posibil ca ei să fi venit din Eregion prin Khazad-dûm şi sub protecţia lui Galadriel.] În Lórinand, Galadriel a izbutit să zădărnicească

uneltirile lui Sauron; în acest timp, Gil-galad îi oprea la hotarele Lindonului pe solii lui Sauron şi chiar pe Sauron însuşi [acest fapt este relatat mai pe larg în *Despre Inelele Puterii (Silmarillion*, pg. 391)]. Dar Sauron a avut mai mult noroc cu noldorii din Eregion, mai cu seamă cu Celebrimbor care, în sufletul său, dorea să-l întreacă pe Fëanor în pricepere şi faimă. [Despre ademenirea făurarilor din Eregion de către Sauron şi despre cum şi-a luat el numele de Annatar, Seniorul Darurilor, se povesteşte în *Inelele Puterii*, fără însă a fi menţionată Galadriel.]

În Eregion, Sauron s-a dat drept sol al valarilor, trimis de către aceştia în Pămîntul de Mijloc („anticipîndu-i astfel pe istari"), sau primind poruncă de la ei să rămînă acolo şi să-i ajute pe elfi. Şi-a dat seama din prima clipă că Galadriel va fi principalul său adversar şi obstacol, astfel că a încercat s-o îmblînzească, îndurîndu-i dispreţul cu nespusă blîndeţe şi curtenie. [În acest text schiţat în grabă, nu se explică de ce Galadriel îl dispreţuia pe Sauron – se poate doar presupune că vedea ce se ascunde sub masca lui – şi nici de ce i-a îngăduit să rămînă în Eregion, dacă într-adevăr i-a intuit natura adevărată.[7]] Sauron şi-a folosit toate şiretlicurile ca să-i îmbrobodească pe Celebrimbor şi pe fîrtaţii săi făurari, care alcătuiseră o societate sau o frăţie, foarte puternică în Eregion, numită Gwaith-i-Mírdain; dar Sauron ticluia totul în taină, fără ştirea lui Galadriel şi a lui Celeborn. N-a trecut mult şi Gwaith-i-Mírdain se afla sub puterea lui, căci la început făurarii avuseseră numai de cîştigat de pe urma învăţăturilor ce li le dăduse el şi a tainelor meşteşugului lor, ce li le dezvăluise.[8] Atît de mare ajunsese înrîurirea lui asupra frăţiei, încît cu timpul i-a convins să se răzvrătească împotriva lui Galadriel şi a lui Celeborn şi să pună mîna pe putere în Eregion; asta s-a întîmplat cîndva între 1350 şi 1400, în cel de-al Doilea Ev. Şi-atunci Galadriel a părăsit Eregionul şi, trecînd prin Khazad-dûm, a ajuns în Lórinand, luîndu-i cu ea pe Amroth ţi pe Celebrían; Celeborn însă nu a vrut să pătrundă în salaşurile gnomilor, astfel că a rămas în Eregion, neluat în seamă de Celebrimbor. În Lórinand, Galadriel a ajuns la cîrma ţării, pregătind apărarea împotriva lui Sauron.

Sauron însuşi a plecat din Eregion în jurul anului 1500, după ce frăţia Mírdain începuse să făurească Inelele Puterii. Celebrimbor nu se lăsase într-atît de amăgit încît să-şi vîndă sufletul şi să uite de loialitatea sa, ci îl luase pe Sauron drept ceea ce se arătase a fi; dar cînd, într-un tîrziu, a descoperit existenţa Inelului Suprem, s-a răzvrătit împotriva lui Sauron şi

s-a dus în Lórinand, pentru a se mai sfătui o dată cu Galadriel. Atunci ar fi trebuit ei să distrugă Inelele Puterii, însă „n-au găsit în ei forţa s-o facă". Sfatul lui Galadriel a fost să nu fie folosite cele Trei Inele ale elfilor niciodată, ci să fie ascunse fiecare în alt loc, departe de Eregion, unde credea Sauron că s-ar afla. Atunci l-a primit ea pe Nenya, Inelul Alb, de la Celebrimbor, şi, prin puterea acestuia, Lórinand a sporit şi el în putere şi în frumuseţe; dar inelul şi-a răsfrînt puterea şi asupra lui Galadriel, în feluri nebănuite dinainte, căci i-a stîrnit mai aprig mocnitul dor de Mare şi de întoarcere în Apus, încît bucuria ce-o simţea în Pămîntul de Mijloc i s-a împuţinat.[9] Celebrimbor i-a urmat sfatul ca Inelul de Aer şi Inelul de Foc să fie trimise undeva departe de Eregion; astfel că i le-a dat în grijă lui Gil-galad, în Lindon. (Se spune aici că imediat după aceea Gil-galad l-a dat pe Narya, Inelul Roşu, lui Círdan, Seniorul Limanurilor, dar ceva mai departe în povestire, într-o notă marginală, este menţionat faptul că l-a păstrat pentru sine, pînă cînd a plecat la Războiul Ultimei Alianţe.)

Aflînd Sauron despre căinţa şi revolta lui Celebrimbor, şi-a lepădat masca, arătîndu-şi întreaga mînie; şi strîngînd el o oştire numeroasă, a străbătut ţinutul Calenardhon (Rohan) şi a cotropit Eriadorul în 1695. Cînd veştile despre această faptă au ajuns la Gil-galad, el a trimis într-acolo o armie, în frunte cu Elrond Cel-pe-jumătate-elf; dar Elrond avea cale lungă de străbătut, iar Sauron şi-a întors forţele spre miazănoapte şi, fără nici o zăbavă, a pornit-o spre Eregion. Cercetaşii şi avangarda lui Sauron mai aveau puţin pînă la hotare, cînd Celeborn i-a atacat pe neaşteptate cu oştenii lui, obligîndu-i să se retragă; cu toate că a reuşit să-şi unească forţele cu ale lui Elrond, nu a putut să se întoarcă în Eregion, din pricină că oastea lui Sauron era cu mult mai mare decît a lor, într-atît de mare încît i-a ţinut şi pe ei la distanţă şi a împresurat şi Eregionul. În cele din urmă, atacatorii au năvălit în Eregion, lăsînd în urma lor numai ruine şi prăpăd, şi au cucerit ţinta principală a atacului lui Sauron, Casa Mírdainilor, unde se găseau fierăriile şi comorile lor. Deznădăjduit, Celebrimbor i-a ţinut piept de unul singur lui Sauron, pe treptele intrării cele mari a Mírdainilor; dar a fost prins şi luat prizonier, iar Casa a fost jefuită. Sauron a luat cele Nouă Inele şi alte lucrături mai puţin preţioase ale Mírdainilor, dar pe cele Şapte şi pe cele Trei nu a reuşit să le găsească. L-au supus la cazne pe Celebrimbor şi astfel a aflat Sauron unde fuseseră ascunse; le-a spus Celebrimbor, pentru că mare preţ nu punea el pe cele

Şapte sau pe cele Nouă, aşa cum punea pe cele Trei; cele Şapte şi cele Nouă fuseseră făurite cu ajutorul lui Sauron, cîtă vreme pe cele Trei singur le făurise Celebrimbor, dăruindu-le altă putere şi hărăzindu-le altui ţel. [Aici nu se spune de fapt că, la acea vreme anume, Sauron ar fi intrat în posesia celor Şapte Inele, cu toate că se sugerează clar acest lucru. În Anexa A (III) la *Stăpînul Inelelor* se menţionează faptul că gnomii care făceau parte din Poporul lui Durin credeau că Inelul lui Durin al II-lea, Regele din Khazad-dûm, i-a fost dat acestuia de înşişi făurarii elfi, şi nu de către Sauron; dar în textul de faţă nu se spune nimic despre felul în care cele Şapte Inele au ajuns în posesia gnomilor.] Despre cele Trei Inele, Sauron nu a putut afla nimic de la Celebrimbor; astfel că a pus să fie omorît. Adevărul însă tot l-a ghicit, anume că cele Trei au fost date în paza elfilor: fără îndoială lui Galadriel şi lui Gil-galad.

Negru de furie, Sauron s-a reîntors la bătălie; ducînd drept stindard leşul lui Celebrimbor înfipt într-o prăjină şi străpuns de săgeţi orceşti, s-a năpustit asupra armiilor lui Elrond. Elrond strînsese în jurul său pe puţinii elfi care scăpaseră din Eregion, dar nu avea destui oşteni să ţină piept asaltului. Şi ar fi fost învins, dacă oastea lui Sauron n-ar fi fost atacată din spate; căci Durin trimisese oştirea gnomilor din Khazad-dûm, iar acesteia i s-au alăturat elfii din Lórinand, conduşi de Amroth. Elrond a reuşit să scape, dar a fost obligat să se îndrepte spre miazănoapte, şi aceea a fost vremea [anul 1697, conform Poveştii Anilor] cînd a întemeiat refugiul şi fortăreaţa în Imladris (Vîlceaua Despicată). Sauron şi-a chemat îndărăt oştenii ce-l urmăriseră pe Elrond şi i-a atacat pe gnomii şi pe elfii din Lórinand, silindu-i să se retragă; dar Porţile Moriei erau închise, astfel că acolo nu a putut pătrunde. De atunci a dăinuit ura lui Sauron împotriva Moriei şi toţi orcii au primit poruncă să-i hărţuiască pe gnomi ori de cîte ori li se ivea prilejul.

Pînă una-alta, Sauron vroia să supună Eriadorul; Lórinand putea să mai aştepte. Aşa că s-a pus pe pustiit pămînturile, ucigînd sau alungînd micile obşti de oameni şi vînîndu-i pe elfii care mai rămăseseră; numai că aceia care fugeau din calea lui îngroşau oastea lui Elrond, aflată la miazănoapte. Următoarea ţintă a lui Sauron era să cucerească Lindon, unde credea el că va putea pune mîna pe unul sau pe toate cele Trei Inele. Astfel că a dat poruncă să se adune toţi oştenii săi risipiţi care-ncotro şi în fruntea lor a pornit spre apus, spre ţara lui Gil-galad, pustiind totul în cale.

Dar oastea lui era acum împuţinată, din pricină că fusese nevoit să lase în urmă o bună parte a ei pentru a-l ţine în loc pe Elrond şi a-l împiedica să-i atace ariergarda.

Vreme de mulţi ani, númenóreenii îşi aduseseră corăbiile la Limanurile Cenuşii, unde fuseseră întotdeauna primiţi cu braţele deschise. De cum a început Gil-galad să se teamă că Sauron va veni cu gînduri de război în Eriador, a trimis solii în Númenor; astfel că pe ţărmurile Lindonului, númenóreenii au început să-şi strîngă oaste şi să-şi aducă provizii pentru luptă. În 1695, cînd Sauron a invadat Eriadorul, Gil-galad a cerut ajutor Númenorului. Atunci Regele Tar-Minastir a trimis o oştire numeroasă; dar avînd de înfruntat multe obstacole pe drum, aceasta a ajuns în Pămîntul de Mijloc abia în anul 1700. Între timp, Sauron pusese stăpînire pe întregul Eriador, fără doar de asediatul Imladris, şi ajunsese pînă la Rîul Lhûn. Chemase forţe noi, care se apropiau dinspre sud-est şi se aflau de-acum în Enedwaith, la Vadul Tharbad, unde paza era slabă. Gil-galad şi númenóreenii se luptau cu disperare să apere rîul Lhûn, pentru a împiedica înaintarea duşmanului spre Limanurile Cenuşii, cînd taman la timp s-a ivit marea oaste a lui Tar-Minastir; oştirea lui Sauron a suferit o înfrîngere grea, fiind alungată. Amiralul númenórean Ciryatur a trimis atunci o parte din corăbiile sale spre miazăzi, pentru a apăra coastele din acea parte.

După cumplitul măcel de la Vadul Sarn (trecerea peste Baranduin), Sauron a fost alungat spre sud-est; şi cu toate că a primit întăriri la Tharbad, s-a pomenit iarăşi atacat de la spate de o armată númenóreană, căci Ciryatur adusese o armie puternică pe ţărm, la gurile rîului Gwathló (Torentul Cenuşiu), „unde se găsea un mic port númenórean". [E vorba de Vinyalondë, al lui Tar-Aldarion, numit mai apoi Lond Daer; vezi Anexa D, pg. 361.] În bătălia de la rîul Gwathló, Sauron a fost complet înfrînt, el însuşi abia scăpînd cu viaţă. Oştirea lui, cîtă mai supravieţuise, a fost atacată la răsărit de Calednardhon, iar el, însoţit doar de o escortă, s-a refugiat în regiunea numită mai apoi Dagorlad (Cîmpia Bătăliei), de unde, umilit şi distrus, s-a întors în Mordor, jurînd să se răzbune pe Númenor. Oştirea care asedia Imladris a fost prinsă între Elrond şi Gil-galad şi distrusă pînă la ultimul oştean. Eriador a fost curăţat de duşmani, dar ţinutul era mai mult o ruină.

La această vreme, s-a ţinut primul Sfat,[10] la care s-a hotărît ca la răsărit de Eriador elfii să-şi păstreze o fortificaţie în Imladris, şi nu în Eriador. Tot la această vreme Gil-galad i l-a dat pe Vilya, Inelul Albastru, lui Elrond pe care l-a numit viceregentul său în Eriador; a păstrat însă pentru sine Inelul Roşu, pînă i l-a dat lui Círdan, atunci cînd a plecat din Lindon, în zilele Ultimei Alianţe.[11] Timp de mulţi ani, Tărîmurile Apusene au avut parte de pace, un răgaz pentru a-şi vindeca rănile, dar númenóreenii prinseseră gustul puterii în Pămîntul de Mijloc, şi de atunci [în Povestea Anilor, „circa 1800“] au început să-şi întemeieze aşezări statornice pe coastele apusene, devenind atît de puternici, încît multă vreme Sauron s-a ferit să iasă din Mordor şi să se îndrepte spre apus.

În pasajul de încheiere, povestirea se reîntoarce la Galadriel, spunînd că ea tînjea tot mai mult după mare, astfel că a hotărît să părăsească Lórinandul (cu toate că socotea de datoria ei să rămînă în Pămîntul de Mijloc cîtă vreme Sauron nu era învins definitiv) şi să trăiască lîngă mare. În locul ei, la cîrma Lórinandului l-a pus pe Amroth şi, trecînd din nou prin Moria împreună cu Celebrían, a ajuns în Imladris, unde l-a căutat pe Celeborn. Găsindu-l (din cît se pare), au rămas împreună acolo multă vreme; acum a văzut-o Elrond pentru prima oară pe Celebrían şi s-a îndrăgostit de ea, dar n-a spus un cuvînt despre iubirea lui. Iar Sfatul despre care am pomenit mai sus tot acum s-a ţinut, cît s-a aflat Galadriel în Imladris. Dar după o vreme [nu există nici un indiciu asupra datei], Galadriel şi Celeborn, împreună cu Celebrían, au plecat din Imladris, îndreptîndu-se spre ţinuturile puţin locuite dintre gura rîului Gwathló şi Ethir Anduin. Au trăit în Belfalas, în locul numit apoi Dol Amroth; acolo îi vizita din cînd în cînd fiul lor Amroth, iar cu timpul li s-au alăturat elfi nandorini din Lórinand. Abia mult după ce a început cel de-al Treilea Ev şi după ce Amroth, a pierit, iar Lórinand se afla în primejdie, s-a întors Galadriel în această ţară, în anul 1981. Aici se sfîrşeşte textul „Despre Galadriel şi Celeborn“.

E de menţionat aici că absenţa vreunei informaţii contrare în *Stăpînul Inelelor* i-a condus pe comentatori la concluzia firească, anume că Galadriel şi Celeborn şi-au petrecut a doua jumătate a celui de-al Doilea

Ev şi întregul Ev al Treila în Lothlórien; ceea ce nu este adevărat, cu toate că poveste lor, aşa cum a fost schiţată în „Despre Galadriel şi Celeborn", a suferit ulterior modificări semnificative ulterior, lucru care se va vedea în cele ce urmează.

Amroth şi Nimrodel

Am spus mai devreme (pg. 323) că, dacă Amroth ar fi fost într-adevăr considerat fiul lui Galadriel şi Celeborn, atunci cînd a fost scris *Stăpînul Inelelor*, o asemenea legătură importantă n-ar fi putut trece neconsemnată. Dar dacă a fost sau nu fiul lor, acest aspect al descendenţei sale a fost ulterior înlăturat. În cele ce urmează, redau o povestire (din 1969 sau de dată mai tîrzie), intitulată „Fragment din Legenda lui Amroth şi Nimrodel, repovestită pe scurt".

Amroth era Regele Lórienului, după ce tatăl său Amdír a fost răpus în Bătălia de la Dagorlad [în anul 3434 al celui de-al Treilea Ev]. Ţara sa a cunoscut pacea timp de mulţi ani după înfrîngerea lui Sauron. În ciuda descendenţei sale sindarine, trăia asemenea Elfilor Pădureni şi sălăşluia în copacii înalţi de pe o colină mare şi verde, numită începînd de atunci Cerin Amroth. Trăia astfel din iubire pentru Nimrodel. O iubea de multă vreme şi, din pricină că ea nu vroia să se mărite cu el, nu-şi luase altă soaţă. Şi ea îl iubea, nu-i vorbă, căci era un bărbat chipeş, chiar şi pentru cineva din spiţa eldarilor, şi viteaz şi înţelept; dar ea ţinea de neamul Elfilor Pădureni şi nu se bucura de venirea Elfilor din Apus care (zicea ea) aduceau cu ei războaie şi distrugeau pacea străveche. Nu vroia să vorbească decît în graiul Pădurenilor, deşi poporul din Lórien îl dăduse uitării[12]; trăia singură, în apropiere de cascada rîului Nimrodel, care de la ea îşi căpătase numele. Dar cînd spaima s-a răspîndit din Moria şi gnomii au fost alungaţi de acolo şi în locul lor s-au aciuat orcii, Nimrodel a fugit deznădăjduită, de una singură, spre miazăzi, în meleagurile

pustii de acolo [în anul 1981 al celui de-al Treilea Ev]. Amroth a urmat-o şi, într-un tîrziu, a găsit-o la poala codrului Fangorn care, în acele vremuri, se întindea mai mult spre Lórien.[13] Nu îndrăznise să intre în codru, din pricină că, zicea ea, se simţea ameninţată de copaci, şi unii chiar se mişcau pentru a i se pune în cale.

Acolo au stat îndelung de vorbă Amroth şi Nimrodel; în cele din urmă, s-au juruit unul altuia.

– Cu credinţă îţi vorbesc acum, a zis ea, şi soaţă îţi voi fi atunci cînd mă vei duce într-o ţară în care este pace.

De dragul ei, Amroth a jurat să-şi părăsească poporul, chiar şi la acel ceas de restrişte, şi să pornească împreună cu ea în căutarea unei asemenea ţări.

– Dar nu-i nici una acum în Pămîntul de Mijloc, i-a spus el, şi nicicînd nu va mai fi vreuna pentru poporul elfilor. Va trebui să găsim o cale de a trece Marea cea Mare, spre străvechiul Apus.

I-a povestit el atunci despre limanul de la miazăzi, unde poposiseră mulţi din neamul său în vremuri de demult.

– Puţini au mai rămas, cei mai mulţi au ridicat ancorele şi s-au dus în Apus; ci aceia care mai sînt acolo încă făuresc corăbii şi sînt gata să-i ducă peste Mare pe toţi din neamul lor care vin la ei, sătui de Pămîntul de Mijloc. Se zice că îngăduinţa pe care ne-au dat-o valarii să trecem Marea o au acum şi aceia care au făcut Călătoria cea Mare, chiar dacă, în evurile de demult, n-au ajuns la ţărm şi n-au văzut niciodată Tărîmul Binecuvîntat.

Nu e locul aici să povestim despre călătoria lor pînă în Gondor. S-a întîmplat în vremea Regelui Eärnil al Doilea, penultimul dintre regii Tărîmului de la Miazăzi, cînd meleagurile sale erau cuprinse de tulburare. [Eärnil II a domnit în Gondor între 1945-2043.] În altă parte se spune [dar nu în vreun text care să se fi păstrat] cum s-au despărţit cei doi şi cum, după ce a căutat-o în zadar pe Nimrodel,

Amroth a ajuns în limanul elfilor şi a aflat că numai puţini elfi mai rămăseseră acolo. Mai puţini decît ar fi încăput pe o corabie; cît despre corăbii, în una singură îşi puneau nădejdea să poată înfrunta marea. Tocmai se pregăteau să plece şi să lase în urmă Pămîntul de Mijloc. I-au urat bun-venit lui Amroth, bucuroşi fiind că mica lor ceată sporea cu încă un viteaz; pe Nimrodel însă nu vroiau s-o mai aştepte, căci venirea ei li se părea dincolo de orice speranţă.

– Dacă ar veni prin ţinuturile aşezate ale Gondorului, spuneau ei, n-ar păţi nimic, ba chiar ar primi ajutor; oamenii din Gondor sînt buni şi au drept cîrmuitori vlăstare ale Prietenilor Elfilor din străvechime, care încă mai cunosc oareşcum graiul nostru; dar prin munţi bîntuie mulţi oameni neprietenoşi şi multe făpturi ticăloase.

Zilele se micşorau pe măsură ce se apropia toamna, în scurtă vreme aveau să se pornească vînturile cele mari, duşmănoase şi primejdioase, chiar şi pentru corăbiile elfeşti, atîta timp cît zăboveau în Pămîntul de Mijloc. Dar atît de aprigă era durerea lui Amroth, încît şi-au amînat plecarea multe saptămîni; şi-n acest timp au trăit pe corabie, casele lor fiind de-acum goale şi pustii. Apoi, în toamnă, într-o noapte s-a dezlănţuit furtuna, una dintre cele mai cumplite din istoria Gondorului. A venit din Pustiul Îngheţat de la Miazănoapte, urlînd peste Eriador şi năpustindu-se asupra pămînturilor Gondorului, prăpădind totul în cale; Munţii Albi s-au dovedit un scut neputincios împotriva ei, şi multe corăbii de-ale oamenilor au fost împinse în Golful Belfalas, dispărînd pentru totdeauna. Uşoara corabie elfică a fost ruptă din odgoane şi mînată în apele turbate, spre coastele din Umbar. Despre ea nu s-a mai auzit nimic în Pămîntul de Mijloc; dar corăbiile elfilor, făurite anume pentru călătoria pe mare, nu se scufundau, prin urmare fără îndoială că ea a

părăsit Cercurile Lumii şi în cele din urmă a ajuns în Eressëa. Pe Amroth însă nu l-a dus pînă acolo. Furtuna a lovit coastele Gondorului la ceasul la care zorii străpungeau norii gonitori; dar cînd s-a trezit Amroth, corabia se îndepărtase mult de ţărm. Strigînd cu disperare „Nimrodel!", el a sărit în mare şi a înotat spre ţărmul ce aproape că nu se mai zărea. Cu ochii lor elfeşti, marinarii l-au văzut vreme îndelungată luptîndu-se cu valurile, pînă cînd soarele ce răsărea a scăpărat printre nori şi în zare i-a luminat părul bălai, ca o scînteie de aur. Ochii nici unui elf sau om nu l-au mai întîlnit în Pămîntul de Mijloc. Cît despre ce s-a întîmplat cu Nimrodel, nu se spune nimic aici, cu toate că soarta ei e pomenită în multe legende.

Naraţiunea de mai sus a fost în fapt compusă ca o derivaţie dintr-un comentariu etimologic privind toponimele cîtorva rîuri din Pămîntul de Mijloc, în acest caz Gilrain, un rîu din Lebennin în Gondor, care se vărsa în Golful Belfalas, la apus de Ethir Anduin; o altă faţetă a legendei lui Nimrodel apare din analizarea elementului *rain*. Probabil că acesta deriva din rădăcina *ran-*, „a hoinări, a se rătăci, a urma un curs nesigur" (ca în numele *Mithrandir* şi în toponimul *Rána*, dat Lunii).

Acesta nu ar părea potrivit pentru nici un rîu din Gondor; dar numele rîurilor pot adesea să se refere doar la anumite părţi din cursul lor, la izvor, sau la cursul inferior, sau la alte caracteristici frapante pentru exploratorii care le-au botezat. Totuşi, în acest caz, fragmentele din legenda lui Amroth şi Nimrodel oferă o explicaţie. Gilrain se prăvălea din munţi, asemenea altor rîuri din acea regiune; dar cînd ajungea la capătul coamei ce se desprindea din Ered Nimrais şi îl despărţea de Celos, albia lui străbătea o depresiune largă şi puţin adîncă. Rătăcea o vreme pe aici, formînd un heleşteu mic la capătul sudic, înainte să-şi taie drum printr-o creastă şi să curgă iarăşi cu repeziciune,

pentru a se uni cu Serni. Cînd Nimrodel a fugit din Lórien, se spune că, în timp ce căuta calea spre mare, s-a rătăcit în Munţii Albi, pînă cînd, în cele din urmă (pe ce potecă ori drum, nu se ştie) a ajuns la un rîu care-i amintea de pîrîul ei din Lórien. Răsuflînd uşurată, s-a aşezat lîngă un iaz şi a privit la stelele care se răsfrîngeau în apele sale întunecate şi a ascultat zvonul cascadei în care se prăvălea rîul pentru a-şi continua drumul spre mare. Acolo, din pricina istovirii, a cuprins-o un somn adînc şi a dormit atît de mult, încît n-a mai apucat să ajungă în Belfalas înainte ca furtuna să fi împins corabia lui Amroth în largul mării şi înainte ca Amroth să fi pierit în ape, încercînd să se întoarcă înot la ţărmul Belfalasului. Legenda aceasta era bine cunoscută în Dor-en-Ernil (Ţara Prinţului)[14], şi fără îndoială că numele rîului în memoria ei a fost dat.

Eseul continuă cu o scurtă explicaţie a legăturii dintre Amroth, ca Rege al Lórienului, şi cîrmuirea lui Celeborn şi Galadriel în aceeaşi ţară:

Locuitorii din Lórien erau chiar şi atunci [adică la vremea la care a pierit Amroth] în mare măsură la fel ca şi la sfîrşitul celui de-al Treilea Ev: Elfi Pădureni la obîrşie, dar cîrmuiţi de prinţi de origine sindarină (astfel era regatul lui Thranduil în părţile nordice ale Codrului Întunecat; cu toate că acum nu se ştie dacă Thranduil şi Amroth erau sau nu înrudiţi).[15] Se amestecaseră însă destul de mult cu noldorii (vorbitori ai graiului sindarin), care au trecut prin Moria după distrugerea Eregionului de către Sauron, în anul 1697 al celui de-al Doilea Ev. La acea vreme, Elrond a plecat spre apus [*sic;* probabil însemnînd că nu a trecut Munţii Ceţoşi] şi a întemeiat refugiul din Imladris; dar Celeborn s-a dus mai întîi în Lórien şi a fortificat ţara împotriva oricăror alte încercări ale lui Sauron de a traversa Anduinul. Cînd totuşi Sauron

s-a retras în Mordor şi nu-i mai păsa decît de cuceriri spre Răsărit (după cum s-a mai spus), Celeborn s-a reîntîlnit cu Galadriel în Lindon.

Lórien a cunoscut apoi lungi ani de pace, sub domnia propriului său rege, Amdír, fără a mai fi băgat în seamă de duşman, pînă la Decăderea Númenorului şi la reîntoarcerea neaşteptată a lui Sauron în Pămîntul de Mijloc. Amdír a dat ascultare chemării lui Gil-galad şi s-a alăturat Ultimei Alianţe cu toată armia pe care a putut-o strînge, dar a fost răpus în Bătălia de la Dagorlad, şi dimpreună cu el au pierit şi cei mai mulţi oşteni ai săi. Amroth, fiul său, a devenit rege.

Această relatare se deosebeşte în mare măsură de cea cuprinsă în „Despre Galadriel şi Celeborn". Amroth nu mai este fiul lui Galadriel şi Celeborn, ci al lui Amdír, un prinţ de origine sindarină. Povestea mai veche privind legătura lui Galadriel şi Celeborn cu Eregionul şi Lórienul pare să fi fost modificată în multe aspecte importante, dar cît din ea ar fi fost păstrat într-o poveste scrisă de la cap la coadă nu se poate spune. Legătura lui Celeborn cu Lórienul este acum plasată mult mai devreme (în schimb în „Despre Galadriel şi Celeborn" se spune că el nu s-a dus niciodată în Lórien pe tot parcursul celui de-al Doilea Ev); mai aflăm aici că mulţi elfi noldorini au trecut prin Moria spre Lórien *după* ce Eregionul a fost distrus. Într-o relatare anterioară, nu se face nici o aluzie la acest fapt, iar mutarea elfilor „beleriandici" în Lórien s-a petrecut în condiţii de pace, cu mulţi ani înainte (pg. 326). Ceea ce sugerează fragmentul de mai sus este că, după căderea Eregionului, Celeborn s-a aflat în fruntea acestei migraţii spre Lórien, în vreme ce Galadriel i s-a alăturat lui Gil-galad în Lindon; în altă parte însă, într-un text scris în aceeaşi perioadă cu acesta, se spune în mod explicit că amîndoi „au trecut prin Moria, urmaţi de mulţi exilaţi noldorini; şi au trăit ani îndelungaţi în Lórien". Nici nu se afirmă categoric, nici nu se neagă în aceste scrieri de dată tîrzie că Galadriel (sau Celeborn) au avut vreo legătură cu Lórienul înainte de 1697, şi nu există alte referinţe, în afară de textul „Despre Galadriel şi Celeborn", privind răzvrătirea lui Celebrimbor (petrecută cîndva între 1350 şi 1400) împotriva cîrmuirii lor în Eregion, ori referitoare la plecarea lui Galadriel, în acel timp,

spre Lórien şi la preluarea de către ea a puterii în acea ţară, vreme în care Celeborn a rămas în Eregion. În relatările de dată tîrzie, nu este limpede unde şi-au petrecut Galadriel şi Celeborn anii cei lungi ai celui de-al Doilea Ev, după înfrîngerea lui Sauron în Eriador; în orice caz, alte referiri la extrem de îndelungatul lor popas în Beleriand (pg. 331) nu există.

Comentariul despre Amroth continuă:

> Dar în cel de-al Treilea Ev, Galadriel a fost cuprinsă de presimţiri, astfel că, însoţită de Celeborn, s-a dus în Lórien şi a stat acolo multă vreme împreună cu Amroth, fiind mai cu seamă dornică să afle toate noutăţile şi zvonurile despre umbra tot mai întinsă din Codrul Întunecat şi despre mohorîta fortăreaţă din Dol Guldur. Dar poporul era mulţumit de Amroth; era viteaz şi înţelept, iar micul său regat încă propăşea şi era frumos. Astfel că, după călătorii lungi în Rhovanion, pentru a afla veşti, şi din Gondor şi de la hotarele Mordorului, pînă la Thranduil, la miazănoapte, Celeborn şi Galadriel au trecut munţii în Imladris, şi acolo au mas ani fără număr; căci Elrond era rubedenia lor, de cînd la începutul celui de-al Treilea Ev [în anul 109, conform Poveştii Anilor] s-a însurat cu fiica lor, Celebrían.
>
> După prăpădul din Moria [în anul 1980] şi după nenorocirile prin care trecuse Lórien, care rămăsese acum fără cîrmuitor (căci Amroth se înecase în mare, în Golful Belfalas, şi nu lăsase nici un moştenitor), Celeborn şi Galadriel s-au întors în Lórien, fiind primiţi cu braţele deschise de popor. Acolo au trăit ei cît a durat cel de-al Treilea Ev, fără să-şi ia titlul de Rege sau de Regină; spuneau ei că nu erau altceva decît păzitorii acestui regat mic dar frumos, ultimul avanpost spre răsărit al elfilor.

În altă parte, există o referire la călătoriile pe care le-au făcut în acei ani:

Celeborn şi Galadriel s-au întors de două ori în Lórien, înaintea Ultimei Alianţe şi a sfîrşitului celui de-al Doilea Ev; iar în cel de-al Treilea Ev, cînd umbra revenirii lui Sauron a început să se înalţe, au sălăşluit iarăşi acolo timp îndelungat. Înţeleaptă fiind, Galadriel a înţeles că Lórien avea să fie o fortăreaţă şi un centru al puterii menite să împiedice Umbra să treacă Anduinul, în războiul ce trebuia fără doar şi poate să pornească înainte ca ea, Umbra, să fie din nou înfrîntă (dacă era posibil acest lucru); dar că avea nevoie de o cîrmuire mult mai puternică şi mai înţeleapă decît a poporului pădurean. Cu toate acestea, abia cînd s-a petrecut prăpădul din Moria şi cînd, pe căi cu neputinţă de ghicit de Galadriel, puterea lui Sauron a trecut de fapt Anduinul şi Lórien s-a aflat în mare primejdie, regele său pierind, iar poporul fugind şi mai mult ca sigur lăsînd ţara pustie, numai bună să fie ocupată de orci, abia atunci Galadriel şi Celeborn au hotărît să rămînă pentru totdeauna în Lórien şi să ia în mîinile lor cîrmuirea. Nu însă şi titlul de Rege ori Regină, ci au rămas doar păzitorii care, în cele din urmă, au scos ţara nepîngărită din Războiul Inelului.

Într-un alt comentariu etimologic din aceeaşi perioadă, numele de Amroth este explicat drept un pseudonim, derivînd din faptul că el îşi avea sălaşul pe un *talan* sau un *flet* înalt, genul acela de platformă de lemn construită sus, în copacii înalţi din Lothlórien, în care trăiau galadhrimii (vezi *Stăpînul Inelelor* II 6): înseamnă „căţărător, cel care urcă la înălţime".[16] Se spune aici că deprinderea de a trăi în copaci nu era un obicei al Elfilor Pădureni în general, ci a fost impusă treptat în Lórien de natura şi condiţiile ţării: un ţinut plat, fără piatră bună de construcţie, în afară de aceea care putea fi scoasă din munţii aflaţi la apus şi adusă cu mare greutate pe Rîul Argintului la vale. Principala sa bogăţie erau copacii, rămăşiţe ale marilor codri din Zilele de Odinioară. Dar sălăşluitul în copaci nu era universal nici măcar în Lórien, *telainii* ori *fleturile* fiind la origine fie locuri de refugiu, folosite în caz de atacuri, fie, cel mai adesea (mai cu seamă cele aşezate sus de tot în

copacii mari), posturi de pază de unde ţara şi hotarele sale puteau fi supravegheate de ochii elfilor: căci, după primul mileniu al celui de-al Treilea Ev, Lórien a devenit un tărîm greu de păzit, iar Amroth cu siguranţă că trăia într-o mereu sporită nelinişte, de cînd fusese durat Dol Guldur în Codrul Întunecat.

Un asemenea post de pază, folosit de străjerii hotarelor de la miazănoapte, era *fletul* pe care şi-a petrecut Frodo noaptea. Sălaşul lui Celeborn în Caras Galadhon avea aceeaşi origine: *fletul* cel mai de sus, pe care Frăţia Inelului nu l-a văzut, era cel mai înalt punct din ţară. Înainte vreme, îl întrecuse în înălţime *fletul* lui Amroth, în vîrful marelui gorgan – sau colinei – Cerin Amroth, ridicat acolo cu truda multor mîini, pentru a supraveghea fortăreaţa Dol Guldur, aflată pe malul celălalt al Anduinului. Transformarea acestor *telaini* în sălaşuri permanente a avut loc mai tîrziu, şi numai în Caras Galadhon erau mai numeroase. Dar Caras Galadhon era el însuşi o fortăreaţă, şi doar o mică parte dintre galadhrimi trăia între zidurile sale. A locui în asemenea case aflate la înălţime a fost fără îndoială socotit la început un lucru remarcabil şi probabil că Amroth a fost primul care şi-a ales un asemenea adăpost. Prin urmare, foarte probabil ca numele său – singurul pomenit mai tîrziu în legende – să i se tragă de la faptul că îşi avea sălaşul pe un *talan* înalt.

O notă la propoziţia „şi probabil că Amroth a fost primul care şi-a ales un asemenea adăpost" spune următoarele:

Dacă nu cumva a fost Nimrodel. Motivele ei erau cu totul altele. Ea iubea apele şi cascada Nimrodel, de care nu vroia să fie despărţită mult timp; dar pe măsură ce vremurile deveneau tot mai întunecate, pîrîul se afla mult prea aproape de hotarul de la miazănoapte, şi în plus într-o regiune unde mai trăiau puţini galadhrimi. Poate că de la

> Nimrodel i-a venit şi lui Amroth gîndul să-şi facă sălaşul pe un *flet* înalt.[17]

Întorcîndu-ne acum la legenda lui Amroth şi a lui Nimrodel, ce era „limanul de la miazăzi" unde Amroth a aşteptat-o pe Nimrodel şi unde (aşa cum îi spusese el) „poposiseră mulţi din neamul său în vremuri de demult" (pg. 333)? Două fragmente din *Stăpînul Inelelor* au legătură cu această întrebare. Unul este în *Frăţia Inelului* II 6, în care Legolas, după ce cîntă cîntecul despre Amroth şi Nimrodel, vorbeşte despre „Golful Belfalas, de unde au pornit pe mare elfii din Lórien". Al doilea se găseşte în *Întoarcerea Regelui* V 9, unde Legolas, privind la Prinţul Imrahil din Dol Amroth, a văzut „o fiinţă prin venele căreia cu adevărat curgea sînge elfesc", şi i-a spus: „Multă vreme a trecut de cînd poporul lui Nimrodel a părăsit ţinuturile împădurite ale Lórienului, cu toate acestea, din cît se poate vedea, nu toţi au pornit peste mare, spre apus, din limanul lui Amroth". La care Prinţul Imrahil i-a răspuns: „Cu adevărat aşa spun legendele ţării mele".

Note ulterioare şi fragmentare încearcă întrucîtva să explice aceste aluzii. Astfel, într-un comentariu (datînd din 1969 sau mai tîrziu) despre interdependenţele lingvistice şi politice din Pămîntul de Mijloc, se face în treacăt referire la faptul că, în vremea primelor aşezări din Númenor, ţărmurile Golfului Belfalas încă erau pustii, „cu excepţia unui port şi a unei mici aşezări a elfilor, la sud de confluenţa rîurilor Morthond şi Ingló" (adică puţin mai la nord de Dol Amroth).

> Conform legendelor din Dol Amroth, aceasta [aşezarea – n.tr.] a fost ridicată de sindarii marinari din limanurile apusene ale Beleriandului, care au fugit în trei corăbii mici cînd puterea lui Morgoth i-a copleşit pe eldari şi pe atani; dar mai tîrziu ea s-a mărit prin venirea aventurierilor din rîndul Elfilor Pădureni care urmaseră rîul Anduin la vale, în căutarea mării.

Elfii Pădureni (se specifică aici) „n-au scăpat niciodată de o stare de neastîmpăr şi de dorul de Mare, care uneori îi mîna pe unii din ei departe de casele lor". Pentru a face legătura între aceste „trei corăbii mici" şi

tradiţiile consemnate în *Silmarillion*, ar trebui probabil să pornim de la presupunerea că ei au scăpat din Brithombar sau Eglarest (Limanurile din Falas, pe coasta vestică a Beleriandului), cînd acestea au fost distruse la un an după Bătălia Nirnaeth Arnoediad *(Silmarillion*, pg. 277), dar că, în vreme ce Círdan şi Gil-galad s-au refugiat în Insula Balar, cei aflaţi pe cele trei corăbii au plutit mult mai departe spre Miazăzi, de-a lungul coastelor, pînă în Belfalas.

Dar o cu totul altă versiune, conform căreia limanul elfilor a apărut mult mai tîrziu, se găseşte într-o ciornă neterminată despre originea numelui *Belfalas*. Aici se spune că, în vreme ce elementul *Bel-* este în mod cert derivat dintr-un nume prenúmenórean, originea sa este de fapt sindarină. Nota se încheie înainte de a se mai da vreo informaţie despre *Bel-*, dar explicaţia originii sale sindarine este aceea că „exista un detaliu mic, însă important în Gondor, de un gen cu totul excepţional: o aşezare sindarină". După prăbuşirea muntelui Thangorodrim, elfii din Beleriand fie au urcat pe corăbii şi au plecat pe Marea cea Mare, fie au rămas în Lindon, fie au apucat-o spre răsărit, peste Munţii Albaştri, ajungînd în Eriador; cu toate acestea, se pare că a existat un grup de sindari care, la începutul celui de-al Doilea Ev, au apucat-o spre sud. Sindarii aceştia se trăgeau din fostul popor din Doriath şi încă mai aveau un dinte împotriva noldorilor; după ce au poposit o vreme în Limanurile Cenuşii, deprinzînd acolo meşteşugul de a făuri corăbii, „în decursul anilor au pornit să-şi caute un loc unde să-şi clădească propria lor viaţă şi în cele din urmă s-au aşezat la gura rîului Morthond. Au găsit acolo un amărît de port al unei obşti de pescari care, de teama eldarilor, au fugit şi s-au ascuns în munţi".[18]

Într-o notă scrisă în decembrie 1972 sau mai tîrziu, fiind unul dintre ultimele texte ale tatălui meu referitoare la Pămîntul de Mijloc, este consemnată o discuţie despre vîna elfică la oameni, ce poate fi observată în lipsa bărbii la cei care se trăgeau din elfi (una din trăsăturile elfilor era aceea că nu aveau barbă); se specifică aici, în legătură cu dinastia princiară din Dol Amroth, că „această spiţă avea o trăsătură specifică elfilor, după cum povesteau şi legendele lor" (făcîndu-se referire la schimbul de cuvinte între Legolas şi Imrahil în *Întoarcerea Regelui* V 9, citat mai sus).

Menţionarea de către Legolas a numelui Nimrodel indică faptul că exista un port elfic străvechi în apropiere de Dol Amroth, şi o mică aşezare, tot acolo, a Elfilor Pădureni veniţi din Lórien. Legenda spiţei princiare spune că unul dintre străbunii lor a luat de soţie o fecioară elfă: în unele versiuni chiar se zicea că ar fi fost vorba de Nimrodel însăşi (improbabil, desigur). În alte poveşti, şi mult mai probabil, a fost una dintre însoţitoarele lui Nimrodel, care se pierduse prin văioagele de sub creasta muntelui.

Această versiune mai tîrzie a legendei apare în formă mai detaliată într-o notă adăugată unei genealogii nepublicate a dinastiei din Dol Amroth, începînd cu Angelimar, al douăzecilea prinţ, tatăl lui Adrahil care era tatăl lui Imrahil, prinţ în Dol Amroth la vremea Războiului Inelului:

Conform tradiţiei casei sale, Angelimar era al douăzecilea în descendenţă neîntreruptă din Galador, primul Senior din Dol Amroth (c. 2004–2129, al Treilea Ev). Conform aceloraşi tradiţii, Galador era fiul lui Imrazôr Númenóreanul, care trăia în Belfalas, şi al doamnei elfe Mothrellas. Ea a fost una din însoţitoarele lui Nimrodel, care, printre mulţi alţi elfi, a fugit pe coastă în jurul anului 1980 al celui de-al Treilea Ev, cînd răul s-a stîrnit în Moria; iar Nimrodel şi fecioarele ei s-au risipit care-ncotro pe înălţimile împădurite şi s-au pierdut. Dar în această poveste se spune că Imrazôr a găzduit-o pe Mithrellas şi a luat-o de soţie. Ea însă, după ce i-a dăruit un fiu, pe Galador, şi o fiică, pe Gilmith, s-a furişat afară în timpul nopţii şi de atunci Imrazôr n-a mai văzut-o. Cu toate că Mithrellas se trăgea din spiţa mai umilă a Pădurenilor (şi nu din cea a Elfilor Nobili sau a Elfilor Cenuşii), întotdeauna s-a considerat că dinastia şi neamul Seniorilor din Dol Amroth era de sînge nobil, căci erau frumoşi la chip şi deschişi la minte.

Elessar

Scrierile nepublicate nu prea mai conţin nimic referitor la povestea lui Celeborn şi Galadriel, în afară de un manuscris rămas în ciornă, nu mai lung de patru pagini şi intitulat „Elessar". Se află în prima fază de concepere, dar conţine cîteva modificări făcute cu creionul; alte versiuni nu există. Iată povestea, cu cîteva mici corecturi editoriale:

Trăia în Gondolin un giuvaiergiu pe nume Enerdhil, cel mai mare dintre meşterii giuvaiergii printre noldori, după moartea lui Fëanor. Enerdhil iubea tot ce era verde şi creştea, şi cea mai mare bucurie a lui era să vadă lumina soarelui printre frunzele copacilor. Şi a simţit el în inima sa dorinţa să facă o nestemată în care să prindă lumina soarelui, dar piatra să fie verde precum frunzele. Şi a făcut-o, stîrnind pînă şi mirarea noldorilor la vederea ei. Căci se spunea că aceia care priveau prin nestemată vedeau lucruri veştejite ori pîrjolite arătînd tămăduite ori cu farmecul redobîndit al tinereţii lor, şi că mîinile celui care o ţinea aduceau tuturor celor pe care-i atingeau uşurarea de suferinţă. Această nestemată a dăruit-o Enerdhil lui Idril, fiica Regelui, iar ea o purta la piept; şi astfel a scăpat piatra de pîrjolul ce-a mistuit Gondolinul. Şi înainte ca Idril să pornească pe mare, i-a spus lui Eärendil, fiul său:

– Ţie ţi-o las pe Elessar, căci cumplite răni are de îndurat Pămîntul de Mijloc şi poate că tu fi-vei menit să le tămăduieşti. Ci numănui altcuiva să n-o încredinţezi.

Şi cu adevărat, în Limanul Sirion multe răni erau de tămăduit, ale oamenilor şi ale elfilor, dar şi ale sălbăticiunilor care fugeau într-acolo din calea grozăveniei de la Miazănoapte; şi cîtă vreme Eärendil a trăit acolo, toţi s-au întremat şi au propăşit, şi o vreme totul a fost verde şi frumos. Dar cînd Eärendil şi-a început marile călătorii pe Mare, şi-a atîrnat-o pe Elessar la piept, căci orice ar fi căutat

el, gîndul care stăruia în mintea lui acesta era: poate-poate o va găsi pe Idril din nou; şi prima lui amintire despre Pămîntul de Mijloc era cu nestemata verde atîrnată la pieptul ei, în timp ce Idril cînta, aplecată peste leagănul lui, în Gondolinul încă măreţ. Şi dusă a fost Elessar, cînd Eärendil nu s-a mai întors nicicînd în Pămîntul de Mijloc.

Evuri mai tîrziu, a mai fost o nestemată Elessar, despre care două lucruri se spun, dar care dintre ele este şi adevărat, ar şti să spună doar Înţelepţii, numai că ei au pierit. Unii zic, pasă-mi-te, că a doua nestemată nu era altceva decît prima înturnată, prin graţia valarilor; şi că Olórin (cunoscut în Pămîntul de Mijloc drept Mithrandir) ar fi adus-o cu sine din Apus. Cică ar fi venit odată Olórin la Galadriel, care sălăşluia acum sub arborii Marii Păduri Verzi; şi au stat ei îndelung la sfat. Căci anii surghiunului începuseră s-o apese grei pe Doamna noldorilor, iar ea tînjea să afle veşti despre neamul ei şi despre binecuvîntatul tărîm unde se născuse, cu toate acestea nu vroia să părăsească Pămîntul de Mijloc [această propoziţie a fost schimbată astfel: dar încă nu i se îngăduia să părăsească Pămîntul de Mijloc]. Iar după ce Olórin i-a înşirat toate veştile, ea a oftat şi a zis:

– Mîhnită sînt în Pămîntul de Mijloc, din pricina frunzelor care cad şi a florilor care se ofilesc; inima-mi jinduie cînd îşi aminteşte de copacii şi iarba ce nu pier. Tare-aş dori să le am în casa mea.

Şi Olórin a întrebat-o:

– Atunci ai vrea s-o ai pe Elessar?

– Unde s-o găsi acum Piatra lui Eärendil? Dus este şi Enerdhil, cel care-a făurit-o.

– Cine poate şti?

– Fără doar şi poate că au trecut Marea, cum trece tot ce e frumos, a spus Galadriel. Oare Pămîntul de Mijloc trebuie să se veştejească şi să piară pentru totdeauna?

– Asta îi este ursita, a zis Olórin. Dar poate că, pentru o vreme, soarta poate fi îmbunată, dacă Elessar ar fi din nou aici. O vreme scurtă, pîn-or veni Zilele Oamenilor.

– Dacă... Şi totuşi, cum s-ar putea întîmpla aceasta? a întrebat Galadriel. Căci valarii au plecat de mult, iar Pămîntul de Mijloc e departe de gîndurile lor şi o umbră stăruie asupra tuturor celor care încă se mai agaţă de el.

– Greşeşti vorbind astfel, a zis Olórin. Peste ochii lor nu s-a lăsat nici un văl şi inimile nu le-au împietrit. Drept mărturie, priveşte aici!

Şi i-a arătat nestemata Elessar, iar Galadriel a privit-o şi s-a minunat.

– De la Yavanna ţi-o aduc, a zis Olórin. Foloseşte-o cum crezi de cuviinţă şi pentru o vreme vei face din tărîmul pe care sălăşluieşti cel mai frumos loc din Pămîntul de Mijloc. Dar nu ţi-o dau pentru a rămîne a ta. O vei încredinţa altcuiva, cînd va veni vremea. Căci înainte să istoveşti şi să părăseşti în cele din urmă Pămîntul de Mijloc, va veni cel căruia îi este hărăzit să o primească, şi numele său va fi cel al pietrei: Elessar se va numi el.[19]

Cealaltă poveste sună astfel: Cică de mult de tot, înainte ca Sauron să-i fi amăgit pe făurarii din Eregion, Galadriel s-a dus acolo şi i-a spus lui Celebrimbor, mai-marele făurarilor elfi:

– Mîhnită sînt în Pămîntul de Mijloc, din pricină că frunzele şi florile pe care eu le iubesc se scutură şi se ofilesc, şi din pricină că tărîmul în care sălăşluiesc se tînguie că Primăvara nu poate ţine o veşnicie.

– Cum altfel ar putea fi pentru eldari, dacă ţin cu tot dinadinsul să rămînă în Pămîntul de Mijloc? a întrebat-o Celebrimbor. Ai vrea poate să treci Marea?

– Ba, a răspuns ea. Angrod a pierit, pierit-a şi Aegnor, Felagund nici el nu mai este. Dintre copiii lui Finarfin ultima am rămas.[20] Dar inima mi-am păstrat-o mîndră. Cu

ce a greşit aurita casă a lui Finarfin pentru ca eu să cer iertare valarilor, sau să mă mulţumească o insulă în mare, pe mine cea al cărei tărîm de baştină a fost Aman Binecuvîntatul? Aici eu sînt stăpînă.

– Şi-atunci, ce-ai vrea? a întrebat-o Celebrimbor.

– Aş vrea să am copaci şi iarbă în jurul meu, care să nu piară – aici, pe meleagul care este al meu, a răspuns ea. Ce s-a ales de măiestria eldarilor?

Iar Celebrimbor i-a răspuns:

– Unde se află acum Piatra lui Eärendil? Enerdhil, cel care-a făcut-o, dus este şi el.

– Au trecut Marea, a zis Galadriel, luînd cu ei aproape tot ce-a fost frumos. Înseamnă oare că Pămîntul de Mijloc să se veştejească şi să piară pentru totdeauna?

– Aceasta îi este ursita, gîndesc eu, a răspuns Celebrimbor. Ci tu ştii că eu te îndrăgesc (chiar dacă tu te-ai însoţit cu Celeborn al Copacilor) şi pentru dragostea asta voi face tot ce-mi stă în putinţă, dacă măiestria mea poate să-ţi aline suferinţa.

Dar el nu i-a spus lui Galadriel că şi el trăise în Gondolin cu mult timp în urmă şi că era prieten cu Enerdhil, chiar dacă prietenul său îl întrecuse în mai tot ce făcuse. Şi dacă Enerdhil n-ar fi fost, Celebrimbor ar fi ajuns mai vestit. Astfel, a stat el şi a cumpănit şi s-a apucat de o treabă migăloasă şi îndelungată, şi pentru Galadriel a făurit cea mai măreaţă lucrătură a sa (fără doar de cele Trei Inele). Se zice că nestemata verde făurită de el era cu mult mai măiestrit lucrată şi mai străvezie decît a lui Enerdhil, numai lumina sa era mai palidă. Căci în vreme ce a lui Enerdhil era luminată de Soarele aflat la tinereţe, trecuseră de-atunci ani fără număr pînă ce s-a apucat Celebrimbor de nestemata sa, şi nicăieri în Pămîntul de Mijloc nu mai era lumina atît de limpede precum fusese, pentru că o fi fost el Morgoth azvîrlit în Nimicnicie, de unde nu se mai putea

întoarce, însă umbra lui adăsta asupra Pămîntului de Mijloc. Şi totuşi strălucea Elessar cea făurită de Celebrimbor; apoi a încrustat-o într-o mare pafta de argint, asemenea unui vultur ce se înălţa cu aripile întinse.[21] Mulţumită lui Elessar, în jurul lui Galadriel toate au devenit frumoase, pînă cînd Umbra a venit peste Pădure. Dar mai tîrziu, cînd Celebrimbor i l-a trimis pe Nenya, cel mai măreţ dintre Cele Trei[22], Galadriel n-a mai avut trebuinţă de Elessar (aşa gîndea ea), astfel că i-a dat-o lui Celebrían, fiica ei, şi astfel a ajuns la Arwen şi la Aragorn, căruia i s-a dat numele de Elessar.

La sfîrşitul poveştii stă scris:

> Elessar a fost făurită în Gondolin de către Celebrimbor, şi astfel a ajuns la Idril şi apoi la Eärendil. Dar piatra aceasta a pierit. A doua Elessar a fost făurită tot de Celebrimbor, în Eregion, la rugămintea Doamnei Galadriel (pe care el o iubea), şi nu s-a aflat sub puterea Inelului Suprem, căci a fost făurită înainte ca Sauron să redevină puternic.

Această povestire concordă cu „Despre Galadriel şi Celeborn" în anumite privinţe, fiind probabil scrisă cam la aceeaşi vreme sau poate puţin mai înainte. Celebrimbor este aici din nou giuvaiergiul din Gondolin, şi nu unul dintre fëanorieni (cf. pg. 325; iar despre Galadriel se spune că *nu vroia* să părăsească Pămîntul de Mijloc (cf. pg. 323) – cu toate că mai tîrziu textul a fost modificat şi s-a introdus ideea de oprelişte, iar mai încolo în poveste Galadriel vorbeşte despre iertare din partea valarilor.

Enerdhil nu apare în nici un alt text; cuvintele care încheie textul de faţă arată că Celebrimbor îl va înlocui ca făuritor al lui Elessar în Gondolin. Despre iubirea lui Celebrimbor pentru Galadriel nu se vorbeşte nicăieri în altă parte. În „Despre Galadriel şi Celeborn" se sugerează că el ar fi venit în Eregion împreună cu ei (pg. 325); dar în textul respectiv, ca şi în *Silmarillion*, Galadriel l-a întîlnit pe Celeborn în Doriath, încît este greu de înţeles de ce spune Celebrimbor „dar tu te-ai însoţit cu Celeborn

al Copacilor“. La fel de neclară este menţionarea faptului că Galadriel trăia „sub arborii Marii Păduri Verzi“. Ar putea fi luată ca o întrebuinţare cu caracter mai general (şi care nu apare nicăieri altundeva) a toponimului, pentru a include pădurile din Lórien de pe celălalt mal al Anduinului; dar „venirea Umbrei peste Pădure“ se referă neîndoielnic la instăpînirea lui Sauron în Dol Guldur, care în Anexa A (III) la *Stăpînul Inelelor* este numită „Umbra din Pădure“. Ceea ce poate să însemne că puterea lui Galadriel se întindea la un moment dat pînă în părţile sudice ale Marii Păduri Verzi; un argument în acest sens poate fi găsit în „Despre Galadriel şi Celeborn“, pg. 326, unde se zice că regatul Lórinand (Lórien) „cuprindea codrii de pe ambele maluri ale Rîului cel Mare, chiar şi tărîmul unde avea cîndva să se afle Dol Guldur“. E, de asemenea, posibil ca aceeaşi idee să se fi aflat la baza afirmaţiei din Anexa B la *Stăpînul Inelelor,* în preambulul la Povestea Anilor, cel de-al Doilea Ev: „...mulţi din seminţia sindarilor au purces spre răsărit şi unii au întemeiat regate în păduri îndepărtate. Cel mai măreţ dintre aceştia era Thranduil, în partea de miazănoapte a Marii Păduri Verzi, iar Celeborn în partea ei de miazăzi“. În ediţia revizuită, această referire la Celeborn a fost omisă, în schimb se menţionează că trăia în Lindon (citată mai sus, pg. 315).

În fine, se poate observa că puterea tămăduitoare în Limanurile Sirion, atribuită aici nestematei Elessar, îi este conferită silmarilului în *Silmarillion* (pg. 329).

NOTE

1 Vezi Anexa E, pg. 367.

2 Într-o notă dintr-un material nepublicat despre elfii din Harlindon, sau Lindon, la sud de Lune, se spune că aceştia erau îndeobşte de origine sindarină, iar regiunea era un teritoriu aflat sub stăpînirea lui Celeborn. În mod firesc, această afirmaţie poate fi asociată cu cea din Anexa B, deşi ar putea să fi fost formulată ulterior, deoarece călătoriile întreprinse de Celeborn şi Galadriel şi locurile unde au trăit după căderea Eregionului în 1697 sînt extrem de vagi.

3 Cf. *Frăţia Inelului* I 2: „Străvechiul Drum de la Soare-Răsare la Soare-Apune traversa Comitatul pînă la capătul acestuia, înspre Limanurile Cenuşii, iar gnomii îl folosiseră întotdeauna cînd se îndreptau spre minele din Munţii Albaştri."

4 În Anexa A (III) la *Stăpînul Inelelor* se spune că străvechile oraşe Nogrod şi Belegost au fost distruse cînd s-a prăbuşit muntele Thangorodrim; dar în Povestea Anilor din Anexa B: „c. 40 Mulţi gnomi ce-şi părăsesc vechile lor oraşe din Ered Luin se duc în Moria, înmulţind numărul celor aflaţi acolo".

5 Într-o notă la text se explică faptul că *Lórinand* era numele nandorin al acestei regiuni (numită apoi *Lórien* şi *Lothlórien),* avînd în componenţa sa cuvîntul elfic ce însemna „lumină aurie": „valea de aur". Forma quenyană ar fi *Laurenandë,* cea sindarină *Glornan* sau *Nan Laur.* Atît aici cît şi în alte părţi, sensul numelui este explicat prin referire la copacii-mallorn aurii din Lothlórien; dar ei au fost aduşi aici de Galadriel (pentru povestea originii lor, vezi pg. 234-235, iar într-un comentariul ulterior se menţionează că numele *Lórinand* era el însuşi o transformare, după aducerea mallornilor, al unui nume încă şi mai vechi, *Lindórinand,* „Valea Ţării Cîntăreţilor". Deoarece elfii din această ţară erau la origine teleri, fără îndoială că acest nume conţine şi acela pe care şi-l dăduseră telerii înşişi, anume *Lindar,* „Cîntăreţii". Din multe alte comentarii legate de numele Lothlórien, într-o oarecare măsură contradictorii, rezultă că toate numele ulterioare s-au datorat lui Galadriel însăşi, şi combinau diferite elemente: *laurë,* „aur", *nau(d),* „vale", *ndor,* „ţară", *lin,* „a cînta"; şi în *Laurenindórinan,* „Valea Aurului Cîntător" (numele iniţial, după cum le-a spus Arborebărbos hobbiţilor), repetînd în mod deliberat numele Copacului de Aur care creştea în Valinor şi pentru care „era limpede ca lumina zilei că aleanul lui Galadriel sporea an de an, preschimbîndu-se, în cele din urmă, într-un dor sfîşietor".

Însuşi toponimul *Lórien* era la origine denumirea quenyană a unei regiuni în Valinor, folosit adesea drept numele vala-ului (Irmo) căruia îi aparţinea acea regiune: „un loc de odihnă, cu copaci umbroşi şi fîntîni, un loc de refugiu din faţa grijilor şi durerilor". Următoarea schimbare din *Lórinand,* „Valea Aurului", în *Lórien* „se datorează probabil lui Galadriel însăşi", deoarece „asemănarea nu poate fi întîmplătoare. Se străduise să facă din Lórien un refugiu şi o

insulă de pace şi frumuseţe, ca o aducere aminte a zilelor străvechi, dar acum era plin de regrete şi presimţiri rele, ştiind că visul de aur se grăbea să se preschimbe într-o trezire cenuşie. De notat faptul că Arborebărbos a tălmăcit *Lothlórien* drept «Floarea Visului».“

În „Despre Galadriel şi Celeborn“ am păstrat toponimul *Lórinand* pe tot parcursul poveştii, cu toate că, la data scrierii ei, Lórinand a fost gîndit ca numele nandorin original şi străvechi al regiunii, iar povestea despre aducerea mallornilor de către Galadriel nu fusese concepută încă.

6 Aceasta este o modificare ulterioară; în versiunea originală, se spunea că Lórinand era cîrmuit de prinţi băştinaşi.

7 Într-o notă izolată şi imposibil de datat se spune că, deşi numele de Sauron este folosit mult mai devreme, în Povestea Anilor, numele în sine, care implică identificarea cu marele locotenent al lui Morgoth în *Silmarillion*, n-a fost cunoscut de fapt decît în jurul anului 1600 al celui de-al Doilea Ev, la vremea cînd a fost făurit Inelul Suprem. Misterioasa forţă a duşmăniei faţă de elfi şi edaini s-a făcut simţită curînd după anul 1500, iar dintre númenóreeni primul care a devenit conştient de ea a fost Aldarion, către sfîrşitul secolului VIII (cam la vremea la care a pus temeliile limanului Vinyalonde, pg. 246). Dar nu se cunoştea centrul de unde emana. Sauron s-a străduit să tragă un hotar limpede între cele două feţe ale sale: cea de *duşman*, şi cea de *ispititor*. Cînd şi-a făcut apariţia printre noldori, s-a înfăţişat sub o formă deosebit de chipeşă (un fel de anticipare simulată a istarilor de mai tîrziu) şi şi-a luat un nume frumos: *Artano*, „făurarul suprem“, sau *Aulendil*, însemnînd cineva care este devotat slujirii vala-ului Aulë. (În *Despre Inelele Puterii*, pg. 391, numele pe care şi l-a luat Sauron la acel moment a fost *Annatar*, Seniorul Darurilor; dar acest nume nu este menţionat aici.) Nota continuă prin a spune că Galadriel nu s-a lăsat amăgită, căci ştia că acest *Aulendil* nu făcea parte din suita lui Aulë din Valinor; „ceea ce nu e concludent, deoarece Aulë exista încă înainte de «Facerea lui Arda», şi este probabil ca Sauron să fi fost de fapt unul dintre maiarii aulëani, schimbat în rău de Melkor «înainte de începutul lui Arda»“. A se compara cu primele propoziţii din *Despre Inelele Puterii*: „În străvechime a fost Sauron, din spiţa maiarilor... Cînd Arda a fost la început, Melkor l-a ademenit pe Sauron în slujba sa“.

8 Într-o scrisoare din septembrie 1954, tatăl meu spunea: „La începutul celui de-al Doilea Ev, el [Sauron] era încă frumos la înfăţişare, sau încă îşi putea lua o formă vizibilă frumoasă – şi nu era întru totul rău, în măsura în care nu toţi «reformatorii» care se grăbesc să «reconstruiască» şi să «reorganizeze» sînt pe de-a-ntregul răi, înainte să-i macine orgoliul şi pofta de a-şi exercita propria voinţă. Ramura Elfilor Nobili luată în discuţie, noldorii sau Învăţaţii, era întotdeauna vulnerabilă în ceea ce privea «ştiinţa şi tehnologia», ca să spunem aşa: ei vroiau să aibă aceleaşi cunoştinţe pe care le stăpînea Sauron, astfel că cei din Eregion au refuzat să asculte de avertismentele lui Gil-galad şi Elrond. «Dorinţa» deosebită a elfilor din Eregion – o «alegorie», dacă vreţi, a pasiunii pentru maşinării şi instalaţii tehnice – este de asemenea simbolizată de prietenia lor specială cu gnomii din Moria."

9 Galadriel nu s-ar fi putut folosi de puterile inelului Nenya decît mult mai tîrziu, după ce se va fi pierdut Inelul Suprem; dar trebuie să recunoaştem că textul nu sugerează cîtuşi de puţin acest lucru (cu toate că mai sus tocmai îl sfătuise pe Celebrimbor să nu folosească niciodată Inelele Elfice).

10 Textul a fost modificat pentru a se citi „primul Sfat Alb". În Povestea Anilor, formarea Sfatului Alb este menţionată la anul 2463 în cel de-al Treilea Ev; dar e posibil ca denumirea Sfatului din cel de-al Treilea Ev să-l repete în mod intenţionat pe cel al Sfatului ţinut cu mult timp în urmă, mai cu seamă că unii dintre membrii lui de frunte au participat şi la primul.

11 Ceva mai devreme în povestire (pg. 328), se spune că Gil-galad l-a dat pe Narya, Inelul Roşu, lui Círdan, de îndată ce el l-a primit la rîndul său de la Celebrimbor, ceea ce corespunde cu afirmaţia din Anexa B la *Stăpînul Inelelor* şi din *Despre Inelele Puterii*, anume că Círdan l-a avut asupra sa de la bun început. Afirmaţia din textul de faţă, contrar celorlalte, a fost adăugată într-un marginal.

12 Despre Elfii Pădureni şi graiul lor, vezi Anexa A, pg. 355.

13 Vezi Anexa C, pg. 359-360, despre hotarele Lórienului.

14 Originea toponimului *Dor-en-Ernil* nu este menţionată nicăieri; singurul loc unde mai apare este pe harta Rohanului, Gondorului şi

Mordorului în *Stăpînul Inelelor.* Pe harta respectivă este plasat vizavi de Dol Amroth, pe partea cealaltă a munţilor, dar menţionarea sa în contextul de faţă sugerează că *Emil* era Prinţul din Dol Amroth (ceea ce, de altfel, poate fi presupus).

15 Vezi Anexa B, pg. 356, despre prinţii sindarini din neamul Elfilor Pădureni.

16 Explicaţia presupune că primul element din numele Amroth este acelaşi cuvînt elfic ca în quenyanul *amba,* „sus", găsit şi în sindarinul *amon,* un deal sau un munte cu pereţi abrupţi; în vreme ce al doilea element derivă din rădăcina *rath-,* însemnînd „a urca" (de unde şi substantivul *rath,* care în sindarina númenóreană folosită în Gondor în toponime şi antroponime era aplicata tuturor drumurilor şi străzilor mai lungi din Minas Tirith, dintre care aproape toate se găseau pe cîte o pantă: de exemplu *Rath Dínen,* Strada Tăcută, care cobora din Citadelă pînă la Mormintele Regilor).

17 În „Fragment din Legenda lui Amroth şi Nimrodel, repovestită pe scurt", se spune că Amroth sălăşluia în Copacii din Cerin Amroth „din iubire pentru Nimrodel" (pg. 332).

18 Locul unde să găsea limanul elfic din Belfalas este marcat cu toponimul Edhellond, („Limanul Elfilor", vezi Anexa la *Silmarillion,* la articolele *edhel* şi *londë),* pe harta Pămîntului de Mijloc făcută de Pauline Baynes; altă menţionare a acestui toponim nu am găsit. Vezi Anexa D, pg. 361. Cf. *The Adventures of Tom Bombadil* [„Aventurile lui Tom Bombadil" – n.tr.], ed. 1962, pg. 8: „Pe Ţărmul Vechi şi în Dol Amroth multe tradiţii erau legate de străvechile aşezări elfice şi de limanul la gurile rîului Morthond, de unde «corăbiile cu destinaţia soare-apune» îşi ridicaseră ancorele încă de pe vremea decăderii Eregionului, în cel de-al Doilea Ev."

19 Aceasta rimează cu fragmentul din *Frăţia Inelului* II 8, în care Galadriel, dîndu-i piatra verde lui Aragorn, îi spune: „În acest ceas ai să iei numele ce ţi-a fost prorocit, Elessar, Piatra Elfă din Casa lui Elendil!"

20 Aici, şi imediat mai jos, textul conţine numele de *Finrod,* pe care eu l-am schimbat cu Finarfin, pentru a evita confuzia. Înainte să fie publicată ediţia revizuită a *Stăpînului Inelelor,* în 1966, tatăl meu a schimbat numele de Finrod cu Finarfin, în vreme ce fiul

acestuia, numit anterior Inglor Felagund, a devenit Finrod Felagund. Două fragmente din Anexele B şi F au fost modificate corespunzător pentru ediţia revizuită. – Merită menţionat faptul că Orodreth, Regele din Nargothrond după Finrod Felagund, nu este pomenit aici de către Galadriel printre fraţii ei. Dintr-un motiv necunoscut mie, tatăl meu l-a mutat pe al doilea Rege al Nargothrondului în rîndul membrilor aceleiaşi familii, dar cu o generaţie mai tîrziu; totuşi, această modificare, cît şi schimbările genealogice rezultînd de aici nu au fost niciodată incluse în povestirile din *Silmarillion*.

21 Cf. modul în care este descrisă Piatra Elfă în *Frăţia Inelului* II 8: „Din poală [Galadriel] ridică o piatră mare, de un verde-străveziu, într-o lucrătură de argint de forma unui vultur cu aripile întinse; ţinînd-o aşa ridicată, nestemata scăpără precum o rază de soare scăpată printre frunzele primăverii."

22 Dar în *Întoarcerea Regelui* VI 9, unde Inelul Albastru este zărit pe degetul lui Elrond, i se spune „Vilya, cel mai măreţ dintre cele Trei".

ANEXE

ANEXA A
ELFII PĂDURENI ŞI GRAIUL LOR

După cum se spune în *Silmarillion* (pg. 139), unii dintre nandori, elfii telerini care au abandonat marşul eldarilor în partea de răsărit a Munţilor Ceţoşi, au „vieţuit ani îndelungaţi în codrii din Valea Rîului cel Mare" (în vreme ce alţii, se spune mai departe, au coborît de-a lungul rîului pînă la gurile sale, ori au pătruns în Eriador; din aceştia din urmă s-au tras Elfii Verzi din Ossiriand).

Într-o discuţie etimologică de dată tîrzie, cu privire la numele de Galadriel, Celeborn şi Lórien, Elfii Pădureni din Codrul Întunecat şi din Lórien sînt identificaţi în mod clar ca fiind descendenţi ai elfilor telerini care au rămas în Valea Anduinului:

Elfii Pădureni *(Tawarwaith)* erau teleri la origine, prin urmare rude mai îndepărtate ale sindarilor, cu toate că despărțiți încă și de mai îndelungă vreme de ei decît telerii din Valinor. Erau urmașii acelor teleri care, în timpul Marii Călătorii, s-au înspăimîntat de Munții Cețoși și au zăbovit în Valea Anduinului, încît n-au mai ajuns niciodată în Beleriand ori la Mare. Astfel că se înrudeau mai îndeaproape cu nandorii (numiți și Elfii Verzi) din Ossiriand, care în cele din urmă au trecut munții și au ajuns în Beleriand.

Elfii Pădureni s-au ascuns în fortificații durate în regiunile împădurite de dincolo de Munții Cețoși, devenind un neam împuținat la număr și împrăștiat, greu de deosebit de avari;

dar încă își aminteau că erau eldari la origine, ținînd de cel de-al Treilea Clan, și-i primeau cu brațele deschise pe acei noldori și în special pe sindarii care nu treceau Marea, ci migrau spre răsărit [la începutul celui de-al Doilea Ev]. Sub cîrmuirea acestora, neamul lor și-a strîns din nou rîndurile și a sporit în înțelepciune. Thranduil, tatăl lui Legolas, unul din cei Nouă Peregrini, avea obîrșie sindarină, și graiul sindarin era vorbit în casa lui, cu toate că nu de toți cei din neamul său.

În Lórien, unde mulți se trăgeau din sindari sau din noldori, supraviețuitori din Eregion (vezi pg. 336), sindarina a devenit graiul tuturor. Nu se mai știe prin ce se deosebea sindarina lor de formele vorbite în Beleriand – vezi *Frăția Inelului* II 6, unde Frodo spune că graiul neamului Elfilor Padureni, pe care aceștia îl vorbeau între ei, nu se asemăna cu acela din Apus. Probabil că nu se deosebea cu mult mai mult decît în ceea ce azi se numește îndeobște „accent“: în principal, diferențe în felul de pronunțare a vocalelor și în intonație, dar suficient pentru a induce în eroare pe cineva care, asemenea lui Frodo, nu era foarte familiarizat cu sindarina mai curată. E posibil, desigur, să fi existat și cuvinte locale ori alte caracteristici datorate influenței exercitate de un grai pădurean anterior. Lórien era de multă vreme izolat de lumea exterioară. În mod cert anumite nume păstrate din trecut, precum *Amroth* și *Nimrodel*, nu pot fi explicate în întregime pe temeiul graiului sindarin, cu toate că i se potrivesc în privința formei. *Caras* pare a fi un cuvînt vechi pentru o fortăreață înconjurată cu un șanț

cu apă, inexistent în sindarină. *Lórien* este probabil o modificare a unui nume mai vechi, pierdut între timp [cu toate că anterior s-a spus că toponimul original pădurean sau nandorin era *Lórinand;* vezi pg. 350 nota 5].

Să se compare aceste observaţii despre numele pădurene cu Anexa F (1) la *Stăpînul Inelelor,* secţiunea „Despre elfi", nota de picior.

O altă observaţie generală privitoare la graiul Elfilor Pădureni apare într-o analiză lingvistico-istorică, datînd din aceeaşi perioadă tîrzie ca şi cea citată mai sus:

> Cu toate că dialectele vorbite de Elfii Pădureni, în momentul în care şi-au reunit neamurile îndelung despărţite, se depărtaseră într-atît de mult de limba sindarină, încît aproape că nu mai erau înţelese, nu era nevoie de prea multă cercetare pentru a constata că se înrudeau ca limbi eldarine. Deşi învăţaţii, mai cu seamă cei de obîrşie noldorină, se arătau foarte interesaţi să compare dialectele sindarine cu propriul lor grai, prea puţine se ştiu în ziua de azi despre elfica pădureană. Elfii Pădureni nu inventaseră nici o formă de scriere, iar cei care au deprins această artă de la sindari scriau în sindarină atît cît se pricepeau. Către sfîrşitul celui de-al Treilea Ev, limbile pădurene probabil că încetaseră a mai fi vorbite în cele două regiuni care au jucat un rol important la vremea cînd a avut loc Războiul Inelului: Lórien şi regatul lui Thranduil, în Codrul Întunecat de la miazănoapte. Tot ce a mai rămas din ele în izvoade au fost cîteva cuvinte şi mai multe nume de persoane şi toponime.

ANEXA B

PRINŢII SINDARINI AI ELFILOR PĂDURENI

În Anexa B la *Stăpînul Inelelor,* în preambulul la Povestea Anilor din cel de-al Doilea Ev, se spune că „înainte să se fi construit Barad-dûr, mulţi din seminţia sindarilor au purces spre răsărit şi unii au întemeiat regate în păduri îndepărtate, unde vieţuiau mai cu seamă Elfii Pădureni.

Unul dintre aceştia era Thranduil, rege în partea de miazănoapte a Marii Păduri Verzi".

Despre istoria acestor prinţi sindarini ai Elfilor Pădureni se spune ceva mai mult în scrierile filologice de dată tîrzie ale tatălui meu. Astfel, într-un eseu se zice despre regatul lui Thranduil că s-ar fi

> întins în pădurile ce înconjurau Muntele Singuratec şi se lăţea pe malurile apusene ale Lacului cel Lung, înainte de venirea gnomilor alungaţi din Moria şi de atacul Dragonului. Poporul elf din acest regat migrase din sud, fiind înrudit cu elfii din Lórien şi vecini ai acestora; dar ei sălăşluiseră în Marea Padure Verde, la răsărit de Anduin. În cel de-al Doilea Ev, regele lor Oropher [tatăl lui Thranduil care, la rîndul său, era tatăl lui Legolas] se retrăsese spre mare, dincolo de Cîmpiile Stînjeneilor. Făcuse astfel pentru a scăpa de dominaţia şi atacurile gnomilor din Moria care devenise între timp cel mai măreţ sălaş al gnomilor cunoscut vreodată în istorie; nu-i plăceau nici apariţiile nedorite ale lui Celeborn şi Galadriel în Lórien. Dar la acea vreme nu prea erau pricini de temere între Pădurea Verde şi Munţi, iar supuşii săi aveau multe legături cu neamurile lor de peste Rîu, şi asta pînă la Războiul Ultimei Alianţe.
>
> În ciuda dorinţei Elfilor Pădureni de a se amesteca pe cît de puţin cu putinţă în treburile noldorilor şi ale sindarilor, sau ale oricăror alte seminţii, fie că erau gnomi, oameni sau orci, Oropher a avut înţelepciunea să prevadă că pacea nu se va întoarce pînă nu va fi învins Sauron. Prin urmare, a strîns o armie mare dintre supuşii săi care între timp sporiseră la număr şi, unindu-se cu armia mai puţin numeroasă a lui Malgalad din Lórien, a dus armata Elfilor Pădureni la război. Elfii Pădureni erau viteji, neînfricaţi, dar nu aveau nici armurile, nici armele eldarilor de la Apus; în plus, aveau firi independente, nevoind din această cauză să se supună comenzii supreme a lui Gil-galad. Astfel, pierderile suferite de ei au fost mult mai grele decît ar fi trebuit să fie, chiar şi în acel război crîncen. Malgalad şi mai mult de jumătate din oştenii săi au pierit în marea Bătălie de la Dagorlad, fiind rupţi de restul armatei şi împinşi în Smîrcurile Morţilor: Oropher a fost răpus în primul atac asupra Mordorului, avîntîndu-se în fruntea celor mai viteji războinici ai săi, înainte

ca Gil-galad să fi dat semnalul de atac. Thranduil, fiul său, a supraviețuit, dar cînd s-a sfîrşit războiul şi Sauron a fost ucis (din cît se părea), el s-a întors acasă cu mai puțin de o treime din armata cu care pornise la război.

Malgalad din Lórien nu mai apare nicăieri altundeva şi nu se spune aici că ar fi tatăl lui Amroth. Pe de altă parte, despre Amdír, tatăl lui Amroth, se spune de două ori (la pg. 332 şi 337) că ar fi pierit în Bătălia de la Dagorlad; se pare, prin urmare, că Malgalad e una şi aceeaşi ființă cu Amdír. Dar nu aş putea spune care nume l-a înlocuit pe celălalt. Eseul continuă astfel:

A urmat o pace lungă, în care Elfii Pădureni au sporit din nou la număr; erau însă fără astîmpăr şi neliniştiți, simțind schimbarea pe care avea s-o aducă în lume cel de-al Treilea Ev. Oamenii, şi ei, deveneau tot mai numeroşi şi mai puternici. Stăpînirea regilor númenóreeni din Gondor se întindea spre miazănoapte, spre hotarele Lórienului şi ale Pădurii Verzi. Oamenii Liberi de la Miazănoapte (numiți astfel de către elfi, deoarece nu se găseau sub cîrmuirea dúnedainilor şi doar pentru scurtă vreme ajunseseră să fie supuşi de Sauron sau de servitorii lui) se răspîndeau spre miazăzi, mai cu seamă în răsăritul Pădurii Verzi, cu toate că unii se aşezau la poalele pădurii şi pe plaiurile verzi ale Văii Anduinului. Mai rău prevestitoare erau zvonurile ce veneau din îndepărtatul Răsărit: Oamenii Sălbatici dădeau semne de frămîntare. Foşti servitori ai lui Sauron, închinîndu-se acestuia, fuseseră eliberați de sub tirania lui, dar nu şi de răul şi întunericul pe care le aciuase el în inimile lor. Războaie crîncene au izbucnit între ei, din care unii se retrăgeau spre miazănoapte, cu mințile înecate în ură, socotind că tot ceea ce sălăşluia în Apus le era duşman şi trebuia răpus şi prădat. Dar în inima lui Thranduil se pitise o umbrire încă şi mai adîncă. El văzuse groznicia Mordorului şi n-o putea uita. De cîte ori se uita spre miazăzi, amintirile sale întunecau lumina Soarelui, şi, cu toate că ştia că între timp Mordorul căzuse în ruină şi zăcea părăsit, sub atenta supraveghere a Regilor oamenilor, teama din inimă îi şoptea că acesta nu fusese înfrînt pentru totdeauna: avea să renască.

Într-un alt fragment, scris la aceeaşi dată ca şi cel de sus, se spune că, după ce din cel de-al Treilea Ev trecuseră o mie de ani, iar Umbra căzuse asupra Marii Păduri Verzi, Elfii Pădureni cîrmuiţi de Thranduil

> s-au retras din faţa ei pe măsură ce ea se întindea spre miazănoapte, pînă cînd, în cele din urmă, Thranduil şi-a întemeiat regatul la nord-est de pădure, săpînd sub pămînt o fortăreaţă şi săli mari. Oropher era sindar de origine şi fără îndoială că Thranduil, fiul său, urma străvechiul exemplu al Regelui Thingol din Doriath, cu toate că sălile sale nu se asemănau cîtuşi de puţin cu cele din Menegroth. Nu avea nici dibăcia, nici bogăţia, nici ajutorul gnomilor; în comparaţie cu elfii din Doriath, poporul său pădurean era înapoiat şi barbar. Oropher sosise în mijlocul său doar cu o mînă de sindari, care curînd s-au amestecat cu Elfii Pădureni, însuşindu-şi graiul lor şi luîndu-şi nume după felul şi forma celor pădurene. Aşa a fost voia lor; căci ei (şi alţi aventurieri daţi uitării în legende ori pomeniţi ici şi colo după nume) veneau din Doriath după distrugerea acestuia şi nu aveau nici o dorinţă să părăsească Pămîntul de Mijloc şi nici să se amestece cu alţi sindari din Beleriand, care se aflau sub înrîurirea Surghiuniţilor noldorini pe care poporul din Doriath nu-i prea avea la inimă. Vroiau într-adevăr să devină elfi pădureni şi să se întoarcă, spuneau ei, la viaţa simplă dusă de elfi înainte să o fi tulburat chemarea valarilor.

Nicăieri (cred eu) nu se lămureşte cum se potriveşte adoptarea graiului pădurean de către cîrmuitorii sindarini ai Elfilor Pădureni din Codrul Întunecat – după cum se spune mai sus – cu afirmaţia de la pg. 356, anume că, spre sfîrşitul celui de-al Treilea Ev, graiul elfic pădurean a încetat să mai fie vorbit în regatul lui Thranduil.

Vezi mai departe nota 14 la „Prăpădul de pe Cîmpiile Stînjeneilor“, pg. 386.

ANEXA C
HOTARELE LÓRIENULUI

În Anexa A (I iv) la *Stăpînul Inelelor,* se spune că regatul Gondor se întindea, în culmea gloriei sale, sub domnia Regelui Hyarmendacil I (al

Treilea Ev, 1015–1149), „în nord [...] pînă la Celebrant şi la poalele sudice ale Codrului Întunecat“. În mai multe rînduri tatăl meu a atras atenţia asupra formulării greşite: corect este să se citească „pînă la Cîmpia Celebrant“. Conform lucrării sale de dată tîrzie despre limbile Pămîntului de Mijloc,

> Rîul Celebrant (Rîul Argintului) se găsea între hotarele ţinutului Lórien, iar hotarul real al regatului Gondor în partea sa de nord (la vest de Anduin) era rîul Lumina Fugară. Întreaga întindere de păşuni între Rîul Argintului şi Lumina Fugară, în care pătrundeau pe vremuri pădurile din Lórien, mult mai departe spre sud, erau cunoscute în Lórien drept Parth Celebrant (altfel spus, cîmpia, sau pajiştea împrejmuită, a Rîului Argintului), fiind considerate ca parte a ţinutului, cu toate că poporul elfilor din Lórien nu sălăşluia mai departe de poalele pădurilor. În vremurile de mai tîrziu, Gondorul a construit un pod peste cursul superior al Rîului Argintului şi adeseori ocupa fîşia îngustă dintre cursul inferior al Rîului Argintului şi Anduin ca ţinînd de fortificaţiile sale răsăritene, deoarece coturile largi ale Anduinului (acolo unde curgea vijelios pe lîngă Lórien şi pătrundea pe pămînturile joase şi netede, înainte de a se prăbuşi în cascada Emyn Muil), avea multe vaduri şi locuri largi, cu ape puţin adînci, pe unde vrăjmaşi hotărîţi şi bine înarmaţi puteau forţa trecerea cu plute sau pe poduri plutitoare, mai cu seamă la cele două coturi spre apus, cunoscute drept Neadîncurile de la Miazănoapte şi de la Miazăzi. Acestui tărîm i s-a dat în Gondor numele de Parth Celebrant; de unde şi folosirea sa pentru a desemna străvechiul hotar nordic. În vremea la care a avut loc Războiul Inelului, cînd întregul tărîm la nord de Munţii Albi (în afară de Anórien) şi pînă la Lumina Fugară fusese inclus în Regatul Rohan, denumirea Parth (Cîmpia) Celebrant era folosită doar pentru a desemna marea bătălie în care Eorl cel Tînăr i-a nimicit pe invadatorii Gondorului [vezi pg. 413].

Într-un alt eseu, tatăl meu nota că, în vreme ce ţinutul Lórien se mărginea la răsărit şi la apus cu rîul Anduin şi cu munţii (şi nu pomeneşte nimic despre vreo întindere a ţării Lórien pe malul celălalt al rîului Anduin, vezi pg. 349), hotarele de la miazănoapte şi de la miazăzi nu erau bine definite.

Din străvechime, galadhrimii au ţinut să aibă în stăpînirea lor pădurile pînă la cascada Rîului Argintului, unde a fost spălat Frodo; spre miazăzi, stăpînirea lor se întindea mult după Rîul Argintului, spre tărîmuri mai deschise, cu păduri de copaci mai mici, care se uneau cu Codrul Fangorn, deşi inima ţinutului acestuia se găsise întotdeauna în unghiul dintre Rîul Argintului şi Anduin, unde se afla Caras Galadhon. Nu există hotare vizibile între Lórien şi Fangorn, dar nici enţii, nici galadhrimii nu le trecuseră vreodată. Legenda spune că Fangorn însuşi se întîlnise în vremuri de demult cu Regele galadhrimilor, şi Fangorn spusese:

– Eu ştiu ce-i al meu, tu ştii ce-i al tău; fie ca nici o parte să nu stingherească ceea ce-i al celeilalte. Dar de vreun elf va dori să se preumble de plăcere pe tărîmul meu, va fi binevenit; iar de vreun ent va fi zărit pe pămîntul tău, teamă să nu ai de rău.

Cu toate acestea, ani lungi au trecut fără ca elfii sau enţii să pună piciorul în cealaltă ţară.

ANEXA D
PORTUL LOND DAER

În „Despre Galadriel şi Celeborn“ se spunea că în războiul împotriva lui Sauron, purtat în Eriador la sfîrşitul secolului XVII al celui de-al Doilea Ev, amiralul númenórean Ciryatur a adus o armie puternică la gura rîului Gwathló (Torentul Cenuşiu), unde se găsea un mic port númenórean“ (pg. 330). Pare să fie prima referire la acel port, despre care se spun multe în scrieri ulterioare.

O relatare amplă se găseşte în eseul filosofic despre toponimele rîurilor, din care s-a citat în legătură cu legenda lui Amroth şi Nimrodel (pg. 353). În acest eseu, toponimul Gwathló este comentat după cum urmează:

Rîul Gwathló este tradus drept „Torentul Cenuşiu“. Dar *gwath* este un cuvînt sindarin pentru „umbră“, în sensul de lumină palidă din pricina ceţii sau a norilor, sau cum este lumina din văile adînci. Nu pare să se potrivească spaţiului geografic respectiv. Pămînturile întinse, despărţite de Gwathló în regiunile denumite de númenóreeni Minhiriath („Între Rîuri“, Baranduin şi Gwathló) şi Enedwaith

(„Poporul din mijloc") erau mai cu seamă cîmpii, deschise, nemuntoase. În punctul de confluenţă al rîurilor Glanduin şi Mitheithel [Izvorul Brumat], terenul era aproape drept, apele deveneau leneşe şi mai curînd se transformau în mlaştini.* Dar la cîteva sute de mile mai jos de Tharbad, panta se înclina mai mult. Totuşi, Gwathló nu îşi grăbea curgerea şi corăbiile mai mici puteau cu uşurinţă să înainteze cu ajutorul pînzelor ori a vîslelor în susul rîului, pînă la Tharbad.

Originea toponimului Gwathló trebuie căutată în trecut. La vremea la care a avut loc Războiul Inelului, pămînturile erau încă pe alocuri împădurite, în special în Minhiriath şi la sud-est de Enedwaith; dar cele mai multe şesuri erau acoperite de iarbă. După Marea Molimă din anul 1636 al celui de-al Treilea Ev, Minhiriath a fost aproape complet părăsit, cu toate că în păduri mai trăiau în taină cîteva obşti de vînători. În Enedwaith, dunlendingii care se mai găseau acolo trăiau în partea de răsărit, între dealurile de la poalele Munţilor Ceţoşi; iar un neam de pescari, destul de numeros, însă barbar, vieţuia între gurile rîurilor Gwathló şi Angren (Isen).

Dar în zilele de altădată, la vremea la care númenóreenii explorau pentru prima oară aceste pămînturi, lucrurile stăteau cu totul altfel. Minhiriath şi Enedwaith erau acoperite de o pădure întinsă şi aproape neîntreruptă, cu excepţia regiunii centrale a Marilor Smîrcuri. Schimbările care s-au petrecut mai apoi s-au datorat în mare măsură acţiunilor lui Tar-Aldarion, Regele Marinar, care a legat prietenie cu Gil-galad, formînd cu acesta o alianţă. Aldarion avea nevoie de cît mai mult lemn, dorind să facă din Númenor o mare putere navală; tăierea copacilor în Númenor, poruncită de el, a stîrnit discordie. În călătoriile sale de-a lungul coastelor, a privit cu uimire la codrii întinşi, astfel că a ales estuarul

---

* Rîul Glanduin („rîul-hotar") curgea din Munţii Ceţoşi la sud de Moria, pentru a se uni cu Mitheithel, mai sus de Tharbad. Pe harta originală la *Stăpinul Inelelor*, toponimul nu era specificat (apare o singură dată în carte, în Anexa A [I, iii]). Se pare că, în 1969, tatăl meu i-a comunicat domnişoarei Pauline Baynes cîteva toponime suplimentare care să fie incluse în harta Pămîntului de Mijloc întocmită de ea: „Edhellond" (menţionat mai sus, pg. 353, nota 18), „Andrast", „Drúwaith Iaur (Vechiul Meleag al Púkelilor)", „Lond Daer (ruine)", „Eryn Vorn", „R. Adorn", „Gîrla Lebedelor" şi „R. Glanduin". Ultimele trei toponime au fost înscrise pe harta originală care însoţeşte cartea, dar de ce s-a procedat astfel nu am reuşit să descopar; şi în vreme ce „R. Adorn" este plasat corect, „Gîrla Lebedelor" şi „Rîul Glandin" [sic] sînt plasate eronat pe cursul superior al Isenului. Pentru interpretarea corectă a relaţiei între toponimele *Glanduin* şi *Gîrla Lebedelor*, vezi pp. 364-366.

rîului Gwathló drept loc pentru a construi un liman nou, pe care să-l stăpînească numai númenóreenii (la acea vreme, Gondorul încă nu exista). Şi s-a apucat de lucrări mărețe care au continuat și după ce el nu a mai fost. Această poartă de intrare în Eriador s-a dovedit mai tîrziu extrem de importantă în războiul împotriva lui Sauron (al Doilea Ev 1693–1701); dar la origine a fost un port pentru cherestea și pentru construirea de corăbii. Populația băștinașă era destul de numeroasă și războinică, însă trăia în păduri, în comunități risipite, fără o cîrmuire centrală. Comunitățile acestea nutreau o teamă respectuoasă față de númenóreeni, nearătîndu-se dușmănoase decît în momentul în care doborîrea copacilor a început să se dovedească un dezastru. Astfel că îi atacau prin surprindere pe númenóreeni de cîte ori aveau prilejul, iar númenóreenii, considerîndu-i dușmani, s-au apucat și mai vîrtos să doboare copaci, fără nici un gînd de a lucra pămîntul ori de a replanta pădurile. La început tăiaseră copacii de pe ambele maluri ale rîului Gwathló, ducînd buștenii pe rîu la vale, pînă în port (Lond Daer); acum însă, númenóreenii tăiau drumuri late prin pădurile de la nord și sud de rîu, iar populația băștinașă care supraviețuise s-a refugiat din Minhiriath în codrii întunecați ai marelui Cap Eryn Vorn, la sud de gura de vărsare a rîului Baranduin, pe care nu au îndrăznit să-l traverseze, chiar dacă ar fi putut, de teama elfilor. Din Enedwaith s-au refugiat în munții răsăriteni, unde mai tîrziu avea să fie întemeiată Țara Murgă; n-au trecut Isenul și nici nu s-au refugiat pe marele promontoriu dintre Isen și Lefnui, care forma brațul nordic al Golfului Belfalas [Ras Morthil sau Andrast: vezi pg. 297], din pricina „Oamenilor-Púkel"... [pentru continuarea acestui fragment, vezi pg. 526].

Dezastrul pricinuit de númenóreeni a fost uriaș. Timp de ani lungi, aceste pămînturi au reprezentat sursa lor principală de cherestea, nu numai pentru atelierele unde se construiau corăbii, din Lond Daer și din alte părți, ci și pentru númenóreeni. Nenumărate corăbii încărcate cu lemn traversau marea spre apus. Despădurirea a sporit în timpul războiului din Eriador; căci băștinașii surghiuniți îl primeau cu brațele deschise pe Sauron și nădăjduiau în victoria lui asupra Oamenilor Mării. Sauron știa ce importanță aveau pentru dușmanii săi Marele Liman și atelierele de acolo, astfel că îi folosea pe băștinașii clocotind de ură împotriva Númenorului drept

iscoade şi călăuze pentru cetele lui de atacatori. Nu avea destulă armată să-şi îngăduie să atace forturile din Liman sau de pe malurile rîului Gwathló, dar cetele lui de atacatori făceau un adevărat prăpăd, provocînd incendii în păduri şi dînd foc stocurilor de buşteni ale númenóreenilor.

Pînă ce Sauron să fie în sfîrşit învins şi alungat spre răsărit, dincolo de hotarele Eriadorului, cea mai mare parte a bătrînilor codri fusese distrusă. Gwathló curgea acum printr-un ţinut pustiit, cît vedeai cu ochii pe ambele maluri, fără copaci şi lăsat de izbelişte. Nu astfel arătase cînd îşi primise dintîiul nume de la neînfricaţii exploratori de pe corabia lui Tar-Aldarion, care se aventuraseră în susul rîului, în bărci mici. De cum se termina regiunea de coastă, cu aerul ei sărat şi vînturile puternice, pădurea înainta pînă pe malul rîului şi, chiar dacă albia era lată, copacii uriaşi aruncau umbre pe măsură deasupra rîului, la adăpostul cărora bărcile aventurierilor înaintaseră fără zgomot în adîncul ţărmului necunoscut. Astfel că primul nume pe care i l-au dat a fost „Rîul Umbrei“, *Gwath-hîr, Gwathir.* Mai tîrziu au înaintat mult spre miazănoapte, pînă unde începeau marile ţinuturi ale smîrcurilor; dar avea să mai treacă multă vreme pînă cînd se va fi ivit nevoia sau vor fi avut destui oameni să se apuce să sece smîrcurile şi să ridice un stăvilar pentru a pune temeliile unui port mare pe locul unde avea să se afle Tharbad în vremea celor Două Regate. Cuvîntul sindarin pe care-l foloseau ei pentru smîrcuri era *lô*, anterior *loga* [din rădăcina *log-*, însemnînd „ud, muiat, mlăştinos“]; la început au crezut că de aici izvora rîul pădurii, necunoscînd încă rîul Mitheithel care cobora din munţii aflaţi la miazănoapte şi, strîngîndu-şi apele din Rîul Urşilor [Apa Zgomotoasă] şi Glanduin, se revărsa tumultuos peste cîmpie. Toponimul *Gwarthir* s-a preschimbat astfel în *Gwathló*, rîul umbros din smîrcuri.

Gwathló a fost unul din puţinele toponime care a ajuns să fie cunoscut şi de alte neamuri în afară de marinarii din Númenor, şi să primească un echivalent în adûnaică – *Agathurush.*

Istoria limanului Lond Daer şi a oraşului port Tharbad este menţionată în acest eseu şi într-o analiză a toponimului *Glanduin*:

Glanduin înseamnă „rîul-hotar“. Aşa a fost numit la început (în cel de-al Doilea Ev), deoarece forma hotarul sudic al Eregionului,

dincolo de care trăiau neamuri prenúmenóreene şi în general neprietenoase, de exemplu strămoşii dunlendingilor. Mai tîrziu, împreună cu Gwathló, ce se forma din unirea sa cu Mitheithel, a marcat hotarul sudic al Regatului de la Miazănoapte. Dincolo de acest hotar, pămîntul cuprins între Gwathló şi Isen (Sîr Angren), se numea Enedwaith („Poporul din mijloc"); nu ţinea de nici unul din regate şi nici nu s-a întemeiat acolo vreo aşezare statornică de oameni de origine númenóreana. Dar marele Drum de la Miazănoapte la Miazăzi, principala rută de comunicare între cele Două Regate, în afară de căile pe mare, îl traversa de la Tharbad la Vadurile Isen (Ethraid Engrin). Înainte să decadă Regatul de la Miazănoapte şi să se abată nenorocirile asupra Gondorului, adică înainte de Marea Molimă din cel de-al Treilea Ev, 1636, amîndouă regatele îşi îndreptau atenţia deasupra acestei regiuni şi împreună au construit şi s-au îngrijit de Podul Tharbad şi de lungul zăgaz pe care drumul se întindea de ambele părţi ale rîurilor Gwathló şi Mitheithel, traversînd astfel smîrcurile din cîmpiile Minhiriath şi Enedwaith.* O garnizoană numeroasă, formată din marinari şi constructori, a fost ţinută acolo pînă în secolul XVII al celui de-al Treilea Ev. Dar după aceea, regiunea a decăzut cu repeziciune; şi cu mult înainte de vremea *Stăpînului Inelelor* a devenit din nou o regiune de smîrcuri. Cînd Boromir a făcut lunga lui călătorie din Gondor pînă în Vîlceaua Despicată – curajul şi efortul cerute de o atare întreprindere nu sînt pe deplin recunoscute în poveste –, Drumul de la Miazănoapte nu mai exista, fără doar de rămăşiţele fărîmicioase ale zăgazului pe care se putea ajunge, nu fără primejdii, pînă la Tharbad unde nu mai era de găsit altceva decît ruine pe colnice tot mai mici şi un vad primejdios, format lîngă ceea ce mai rămăsese din pod, de netrecut dacă rîul n-ar fi curs acolo încet şi puţin adînc – însă lat.

---

* În zilele de început ale celor două regate, cea mai rapidă rută între ele (care nu putea fi folosită de oştiri numeroase) era pe mare, pînă la vechiul port aflat la capătul estuarului format de rîul Gwathló, şi de acolo la portul fluvial Tharbad, apoi pe drum. Vechiul port maritim şi cheiurile sale impunătoare căzuseră în ruină, dar cu trudă multă s-a construit un port la Tharbad, unde puteau acosta şi corăbiile ce traversau marea, precum şi o fortăreaţă, cu mari fortificaţii de pămînt pe ambele maluri ale rîului, pentru a păzi Podul Tharbad, atît de faimos odată. Străvechiul port era unul dintre primele porturi durate de númenóreeni, ale cărui lucrări fuseseră începute de vestitul rege-marinar Tar-Aldarion, iar mai tîrziu a fost extins şi fortificat. Se numea Lond Daer Enedh, Marele Liman de la Mijloc (din pricină că se afla între Lindon, la miazănoapte, şi Pelargir, de pe Anduin). [Nota autorului]

Dacă-şi mai amintea cineva numele Glanduin, aceasta nu se întîmpla decît în Vîlceaua Despicată; iar numele se referea numai la cursul superior al rîului, unde încă mai curgea cu repeziciune, pentru ca nu mult după aceea să se piardă în cîmpii şi să dispară în smîrcuri: un labirint de mlaştini, iazuri şi ostroave, locuite doar de stoluri de lebede şi multe alte păsări de apă. Dacă rîul avea vreun nume, acesta era în graiul dunlendingilor. În *Întoarcerea Regelui* VI 6, rîul (şi nu Rîul) care curgea în Nîn-in-Eilph, „Tărîmul de ape al Lebedelor"*, se numea Gîrla Lebedelor.

Tatăl meu a intenţionat să introducă, într-o hartă revizuită din *Stăpînul Inelelor*, toponimul *Glanduin* ca nume al cursului superior al rîului, şi să indice şi smîrcurile ca atare, cu numele *Nîn-in-Eilph* (sau *Gîrla Lebedelor*). S-a dovedit că intenţia lui a fost înţeleasă greşit, deoarece, pe harta lui Pauline Baynes, cursul inferior este numit „R. Gîrla Lebedelor", în vreme ce pe harta din carte, după cum am spus mai sus (pg. 362), toponimele sînt indicate la alt rîu.

Trebuie menţionat că despre Tharbad se spune că este „un oraş ruinat", în *Frăţia Inelului* II 3 –, iar în Lothlórien Boromir a spus că îşi pierduse calul la Tharbad, încercînd să treacă Torentul Cenuşiu pe la vad *(ibid*, II 8). În Povestea Anilor, ruinarea şi părăsirea oraşului-port Tharbad sînt indicate în dreptul anului 2912 al celui de-al Treilea Ev, cînd mari revărsări de ape au devastat Enedwaith şi Minhiriath.

Din aceste comentarii, se poate observa că portul númenórean de la gura rîului Gwathló a evoluat, de cînd a fost scris „Despre Galadriel şi Celeborn", de la „un mic port númenórean", la Lond Daer, Marele Liman. Este desigur vorba de Vinyalondë, sau Noul Liman, din „Aldarion şi Erendis" (pg. 246), deşi acest toponim nu apare în comentariile citate mai sus. În „Aldarion şi Erendis" (pg. 286), se spune că lucrările începute de Aldarion în Vinyalondë, după ce a devenit Rege, „n-au fost niciodată isprăvite". Ceea ce probabil nu înseamnă altceva decît că n-au fost isprăvite de el; căci istoria ulterioară a portului Lond Daer presupune că limanul a fost pînă la urmă reconstruit şi fortificat împotriva furiei mării,

---

* Sindarinul *alph*, lebădă, plural *eilph*, quenyanul *alqua*, în *Alqualondë*. Ramura telerină a graiului eldarin a schimbat *kw* original în *p* (*p*-ul original a rămas neschimbat). Sindarina vorbită în Pămîntul de Mijloc, care a suferit multe schimbări, a transformat consoanele mute în spirante după *l* şi *r*. Astfel, *alkwa* original a devenit *alpa* în telerină şi *alf* (transcris *alph*) în sindarină.

şi într-adevăr, acelaşi pasaj din „Aldarion şi Erendis" continuă prin a spune că Aldarion „a pus temeliile a ceea ce avea să împlinească Tar-Minastir mulţi ani mai tîrziu, în primul război cu Sauron, şi, de n-ar fi trudit el atunci, corăbiile Númenorului nu ar fi putut aduce armia la ceasul şi la locul potrivite – aşa cum întrezărise el".

Afirmaţia din comentariul de mai sus referitor la *Glanduin*, anume că portul a fost numit Lond Daer Enedh, „Marele Liman de la Mijloc", deoarece se afla între Lindon, la miazănoapte, şi Pelargir pe Anduin, se referă cu siguranţă la un timp mult după intervenţia númenóreenilor în războiul împotriva lui Sauron, în Eriador, căci, conform Poveştii Anilor, Pelargir a fost construit abia în anul 2350 al celui de-al Doilea Ev şi a devenit limanul principal al Númenóreenilor Credincioşi.

ANEXA E
NUMELE LUI CELEBORN ŞI GALADRIEL

Într-un eseu despre obiceiurile eldarilor din Valinor în privinţa prenumelor, se spune că ei aveau două „nume date" *(essi)*, din care unul era dat la naştere, de către tată; de obicei, acesta amintea de numele tatălui, asemănîndu-se acestuia ca sens şi formă, sau putea fi chiar acelaşi nume, la care ulterior se adăuga eventual un prefix distinctiv atunci cînd copilul atingea vîrsta adultă. Al doilea nume era dat mai tîrziu, uneori mult mai tîrziu, alteori imediat după naştere, de către mamă; aceste nume materne aveau o mare semnificaţie, deoarece mamele eldarilor aveau o mare intuiţie privind caracterul şi capacităţile copiilor lor, şi unele chiar aveau darul profeţiei. În plus, oricare dintre eldari putea primi un *epessë* („nume ulterior"), căpătat nu neapărat de la rudele sale, o poreclă – în general în semn de admiraţie sau ca titlu de onoare; acest *epessë* putea deveni numele folosit îndeobşte şi pomenit în cîntece şi în cronici (cum a fost, de exemplu, cazul lui Ereinion, cunoscut întotdeauna sub *epessë*-ul Gil-galad).

Astfel, numele *Alatáriel*, care, conform versiunii ultime a poveştii despre relaţia lor (pg. 320) i-a fost dat lui Galadriel de către Celeborn în Aman, era un *epessë* (în privinţa etimologiei sale, vezi Anexa la *Silmarillion*, articolul *kal-*), pe care ea l-a ales pentru a-l folosi în Pămîntul de Mijloc, redat în sindarină drept *Galadriel*, în defavoarea „numelui patern" *Artanis*, sau a „numelui matern" *Nerwen*.

Desigur că doar în ultima versiune Celeborn apare cu un nume în graiul Elfilor Nobili, şi nu în sindarină: *Teleporno*. Se afirma că, de fapt, forma este telerină; rădăcina străveche a cuvîntului elfic pentru „argint" era *Kyelep-*, care a devenit *celeb* în sindarină, *telep-*, *telpe* în telerină, şi *tyelep-*, *tyelpe* în quenyană. Dar în quenyană s-a impus forma *telpe* sub influenţa graiului telerin; deoarece telerii preţuiau argintul mai presus de aur, iar măiestria lor în prelucrarea argintului era recunoscută pînă şi de noldori. Astfel, *Telperion* era mult mai des folosit decît *Tyelperion*, drept numele Copacului Alb din Valinor. (*Alatáriel* era şi el telerin; forma quenyană era *Altáriel).*

Numele de Celeborn a fost gîndit la început cu sensul de „Copacul de Argint"; era, de asemenea, numele Copacului din Tol Eressëa *(Silmarillion*, pg. 94). Rudele apropiate ale lui Celeborn aveau „nume de copaci" (pg. 322): Galadhon, tatăl lui, Galathil, fratele lui, şi Nimloth, nepoata lui, care purta acelaşi nume cu al Copacului Alb din Númenor. Totuşi, în scrierile de dată tîrzie ale tatălui meu, înţelesul de „Copac de Argint" a fost abandonat: al doilea element din *Celeborn* (ca nume de persoană) deriva mai curînd din forma adjectivală străveche *ornâ*, „înălţare, înalt", decît din substantivul înrudit *ornç*, „copac". (La origine, *ornç* se referea la copaci cu tulpini mai drepte şi mai zvelte, precum mestecenii, în vreme ce copacii mai viguroşi, cu rămuriş mai bogat, precum stejarii şi fagii, erau numiţi în limba străveche *galadâ*, „crescut măreţ"; dar în quenyană nu era respectată cu stricteţe această distincţie, ea dispărînd cu totul în sindarină, limbă în care toţi copacii au ajuns să fie numiţi *galadh*, iar *orn* n-a mai fost nici el folosit, supravieţuind doar în versuri şi cîntece, şi în multe nume de persoane şi de copaci.) Celeborn era înalt, fapt menţionat într-un comentariu despre Măsurile de lungime númenóreene, pg. 394.

Despre confuzia creată uneori între numele lui Galadriel şi cuvîntul *galadh*, tatăl meu scria următoarele:

> Cînd Celeborn şi Galadriel au devenit cîrmuitori ai elfilor din Lórien (Elfi Pădureni la origine, care-şi spuneau galadhrimi), numele lui Galadriel a fost asociat cu copacii, contribuind la aceasta şi numele soţului ei, care, şi el, părea să conţină un cuvînt referitor la copac; astfel că, în afara hotarelor Lórienului, printre aceia a căror amintire despre zilele de odinioară şi despre istoria lui Galadriel începuse să păleasca, numele ei era adesea schimbat în Galadhriel. Ceea ce nu se întîmpla în Lórien.

Se poate menţiona aici că numele elfilor din Lórien se scrie corect *galadhrim*, iar al oraşului, *Caras Galadhon*. Iniţial, tatăl meu a schimbat forma sonoră a lui *th* (ca în *then*, din engleza modernă), din numele elfice, în *d*, deoarece (scria el) *dh* nu este folosit în engleză şi ar părea straniu. Ulterior s-a răzgîndit asupra acestui aspect, însă *Galadrim* şi *Caras Galadon* au rămas necorectate pînă după publicarea ediţiei revizuite a *Stăpînului Inelelor* (în ediţiile recente s-a operat corectura). Numele acestea sînt scrise greşit la articolul *alda* din Indicele la *Silmarillion*.*

* În ediţia din 1999 a volumului *Silmarillion*, care a stat la baza versiunii româneşti, cele două nume sînt scrise corect. (n.tr.)

PARTEA A TREIA

AL TREILEA EV

I

PRĂPĂDUL DE PE CÎMPIILE STÎNJENEILOR

După căderea lui Sauron, Isildur, fiul şi moştenitorul lui Elendil, s-a reîntors în Gondor. Acolo şi-a pus însemnul de Rege al Arnorului, nestemata Elendilmir[1], şi şi-a proclamat cîrmuirea suverană peste toţi dúnedainii de la Miazănoapte şi de la Miazăzi; căci era un om tare mîndru şi puternic. A rămas un an în Gondor, punînd din nou ordine în ţară şi aşezînd hotarele;[2] dar grosul oştirii din Arnor a venit înapoi în Eriador pe drumul númenórean ce ducea de la Vadurile Isenului la Fornost.

Cînd în sfîrşit a simţit că poate să se ducă înapoi în ţara sa, era în mare grabă şi dorea să meargă mai întîi în Imladris; acolo îşi lăsase soaţa şi pe fiul său cel mai mic;[3] pe lîngă asta, avea neapărată nevoie să ceară sfatul lui Elrond. Astfel că s-a hotărît să o ia pe la miazănoapte de Osgiliath, în sus pe Valea Anduinului, pînă la Cirith Forn en Andrath, înalta trecătoare de la Miazănoapte, prin care se cobora spre Imladris.[4] Cunoştea bine ţinutul, căci adeseori călătorise prin acele părţi înainte de Războiul Alianţei, şi tot pe acolo mersese la luptă, cu bărbaţii din Arnorul răsăritean, în compania lui Elrond.[5]

Era o călătorie lungă, dar celălalt drum, spre apus, apoi spre miazănoapte, pînă la răscrucea din Arnor, de unde cotea spre răsărit, pînă în Imladris, era cu mult mai lung.[6] Poate că, pentru cine mergea călare, era la fel de iute, dar Isildur nu avea nici un cal

bun de călărie;[7] şi poate că în alte vremuri drumul acela fusese mai sigur, dar acum Sauron fusese înfrînt, iar sălăşluitorii Văii luptaseră alături de Isildur în această victorie. Nu se temea de nimic, doar de vremea rea şi de oboseală, dar acestea trebuiau îndurate de cei pe care nevoia îi trimitea într-o zare sau alta a Pămîntului de Mijloc.[8]

Aşa s-a făcut, şi aşa se spune şi în legendele de mai tîrziu, că al doilea an al celui de-al Treilea Ev se apropia de sfîrşit cînd Isildur a pornit la drum din Osgiliath, în primele zile ale lunii Ivanneth[9], socotind să ajungă în Imladris în patruzeci de zile, pe la mijlocul lunii Narbeleth, înainte ca iarna să se aştearnă la Miazănoapte. Într-o dimineaţă senină, la Poarta Răsăriteană a Podului, Meneldil[10] şi-a luat rămas bun de la el, spunîndu-i:

– Iute să-ţi fie drumul şi fie ca Soarele de la începutul călătoriei tale să nu înceteze să-ţi lumineze drumul!

Împreună cu Isildur mergeau cei trei fii ai săi, Elendur, Aratan şi Ciryon[11], şi Garda lui formată din două sute de cavaleri şi oşteni, bărbaţi neînfricaţi din Arnor, căliţi în războaie. Despre călătoria lor nu se ştie nimic, înainte să fi trecut peste Dagorlad, de unde şi-au continuat drumul spre miazănoapte, peste pămînturile întinse şi pustii la miazăzi de Marea Pădure Verde. În cea de-a douăzecea zi, au zărit în zare pădurea, învăluind şesul dinaintea lor în îndepărtata lucire de roşu şi auriu a lunii Ivanneth, cînd deodată cerul s-a acoperit şi dinspre Marea Rhûn a prins să sufle un vînt întunecat şi greu de ploaie. Patru zile a ţinut ploaia; încît, atunci cînd au ajuns la intrarea în Vale, între Lórien şi Amon Lanc[12], Isildur nici nu s-a mai apropiat de Anduin ale cărui ape erau umflate şi vijelioase, ci a apucat-o în sus, pe pripoarele abrupte de pe malul răsăritean, cu gînd să ajungă la căile străvechi ale Elfilor Pădureni, de-a lungul poalei pădurii.

Şi uite aşa, în după-amiaza tîrzie a celei de-a treizecea zi a călătoriei lor, au trecut hotarele de miazănoapte ale Cîmpiilor Stînjeneilor[13], urmînd o potecă ce ducea în regatul din acele timpuri al lui Thranduil[14]. Ziua senină se stingea în înserare; departe, peste munţi, se strîngeau norii, înroşiţi de soarele ceţos care cobora spre

ei; adîncul văii se cufundase de-acum în umbră surie. Dúnedainii cîntau, căci marşul din acea zi se apropia de capăt, iar în urmă lăsaseră trei sferturi din lungul drum spre Imladris. În dreapta, Pădurea se înălţa deasupra lor, în vîrful pantelor pieptişe ce se lăsau pînă în potecă, de la care panta spre fundul văii era mai domolită.

Dintr-odată, tocmai cînd soarele s-a prăvălit în spatele norilor, au auzit strigătele înfiorătoare ale orcilor şi-n clipa următoare i-au zărit ieşind din Pădure şi coborînd pantele spre ei, scoţînd urletele lor războinice.[15] În lumina tot mai stinsă, nu-şi puteau da seama de numărul lor, dar era limpede că-i întreceau cu mult pe dúnedaini, chiar de zece ori. De îndată Isildur a ordonat să se formeze un *thangail*[16], un zid de scuturi în două rînduri strînse ce puteau să se retragă la ambele capete dacă erau luate prin flanc şi la nevoie chiar să formeze un cerc. Dacă terenul ar fi fost drept ori panta în favoarea lui, Isildur şi-ar fi dispus compania într-un *dírnaith*[16] şi i-ar fi atacat pe orci, în speranţa că marea forţă a dúnedainilor săi şi armele pe care le aveau ar fi reuşit să taie drum printre duşmani şi să-i împrăştie în cele patru zări; numai că tocmai asta nu putea face acum. Şi inima i-a fost cuprinsă de o presimţire întunecată.

– O fi Sauron mort, dar răzbunarea lui e încă vie, i-a spus el lui Elendur care stătea lîngă el. Atacul ăsta a fost ticluit cu vicleşug şi socoteală! N-avem nici o nădejde să primim ajutor: Moria şi Lórien au rămas mult în urmă, iar pînă la Thranduil ar mai fi patru zile de mers.

– Unde mai pui că ducem cu noi poveri al căror preţ nici cu mintea nu-l putem gîndi, a zis Elendur, care ştia ce taină ascundea tatăl său.

Orcii se apropiau. Isildur s-a răsucit spre scutierul său:

– Ohtar[17], iată ce-ţi dau ţie spre păstrare – şi cu aceste vorbe i-a dat măreaţa teacă şi frînturile lui Narsil, sabia lui Elendil. Fă tot ce poţi, numai să nu cadă în mîinile duşmanilor; chiar şi cu preţul de-a fi socotit laş pentru că m-ai părăsit. Ia-l şi pe prietenul tău cu tine şi fugiţi! Dispăreţi! Vă poruncesc!

Atunci Ohtar a îngenuncheat, i-a sărutat mîna şi cei doi tineri au rupt-o la fugă spre fundul întunecat al văii.[18]

Dacă orcii, cu ochii lor ageri, au băgat de seamă fuga celor doi, nu s-au sinchisit de ea. S-au oprit cîteva clipe, ca să-şi pregătească atacul. Întîi au slobozit o ploaie de săgeţi; dintr-odată, cu un strigăt cumplit, au făcut ceea ce ar fi făcut şi Isildur, anume au năpustit la vale, pe ultimul povîrniş, o armie întreagă din cei mai voinici războinici ai lor, chitind să spargă zidul de scuturi al dúnedainilor. Dar zidul nu s-a clintit. Nici săgeţile nu izbutiseră să pătrundă prin armurile númenóreene. Staturile mareţe ale oamenilor îi întreceau în înălţime pînă şi pe cei mai înalţi dintre orci, iar săbiile şi suliţele lor erau cu mult mai ucigătoare decît armele vrăjmaşilor. Atacatorii s-au oprit năuci, au rupt rîndurile şi s-au retras, lăsîndu-i pe cei atacaţi aproape neatinşi, neclintiţi din locul lor şi cu mormane de orci răpuşi la picioare.

Isildur ar fi zis că duşmanii se retrag spre Pădure. S-a uitat în urmă. Pleoapa roşie a soarelui care cobora în spatele munţilor a scăpărat printre nori; încă puţin şi se-nnopta. Isildur a dat poruncă să pornească din nou la drum, fără zăbavă, dar să o apuce în jos, unde pămîntul era mai drept şi mai neprielnic pentru orci.[19] Îşi zicea că poate, după atacul ăsta care-i costase scump, vrăjmaşii or să bată în retragere, chiar dacă iscoadele lor or să-i urmărească în timpul nopţii şi-or să le pîndească tabăra. Ştia cam ce le poate pielea orcilor care adeseori îşi pierdeau cumpătul cînd prada lor izbutea să se răsucească şi să muşte.

De data asta însă, Isildur a greşit socoteala. Atacul nu fusese făcut doar cu vicleşug, ci şi cu o ură sălbatică şi neostoită. Orcii din Munţi erau întărîtaţi de poruncile primite de la neîndurătorii servitori din Barad-dûr, trimişi cu mult timp înainte să vegheze trecătorile[20], iar Inelul, tăiat de pe mîna lui Sauron cu doi ani în urmă, încă mai purta cu sine voinţa ticăloasă a acestuia şi îi chema în ajutor pe toţi servitorii săi – lucru pe care dúnedainii nu-l ştiau. Abia dacă merseseră preţ de o milă, cînd orcii s-au pus din nou în mişcare. N-au mai atacat ca prima dată, ci le-au ieşit în faţă cu toată

oştirea lor. Au coborît cîtă frunză şi iarbă, linia frontului întinzîndu-se la dreapta şi la stînga, pentru ca apoi să se arcuiască şi curînd să se închidă într-un cerc de nepătruns, în jurul dúnedainilor. Nu scoteau nici un strigăt şi se ţineau la distanţă de temutele arcuri de oţel din Númenor[21], cu toate că lumina zilei pălea cu repeziciune, iar Isildur avea cu mult mai puţini arcaşi decît i-ar fi trebuit.[22] Isildur şi dúnedainii săi s-au oprit locului.

O vreme, totul a fost nemişcare, deşi cei cu vedere mai bună dintre dúnedaini spuneau că orcii se apropiau pe furiş, pas cu pas. Elendur s-a dus la tatăl său, care stătea singur, înnegurat la chip, pierdut parcă în gînduri.

– *Atarinya,* i-a zis el, ce-i cu puterea aceea care ar băga în sperieţi făpturile astea scîrbavnice şi le-ar porunci să-ţi dea ascultare? Nu-i de trebuinţă acum?

– Vai, nu, *senya*. N-o pot folosi. Mi-e teamă de durerea ce mi-ar pricinui-o atingerea ei.[23] Şi încă nu am găsit în mine tăria s-o fac să mi se supună. E nevoie de cineva cu mult mai măreţ decît mine, aşa cum mă ştiu că sînt. Mîndria mi-e la pămînt. Puterea aceasta la Păstrătorii celor Trei ar trebui să ajungă.

În acea clipă a izbucnit un sunet neaşteptat de corni şi orcii s-au strîns în jurul lor din toate părţile, năpustindu-se asupra dúnedainilor cu o sălbăticie cruntă. În noaptea care se lăsase, orice nădejde pierise. Oamenii se prăbuşeau; asupra celor mai mari dintre ei se azvîrleau cîte doi orci deodată şi, fie că erau ucişi pe loc, fie că rămîneau vii, cu greutatea lor orcii îi puneau la pămînt pe dúnedaini, pentru ca alte gheare să-i tragă afară şi să-i sfîşie. Pentru un dúnedain mureau cinci orci, şi tot era prea puţin. Astfel a pierit Ciryon, iar Aratan a fost rănit de moarte, încercînd să-l salveze.

Elendur, încă teafăr, îl căuta pe Isildur. Acesta îi încuraja pe oamenii din flancul răsăritean, unde atacul era mai crîncen, căci orcii încă se temeau de nestemata Elendilmir ce o purta Isildur deasupra sprîncenei, şi-l ocoleau. Cînd Elendur l-a atins pe umăr, el s-a răsucit cu furie, crezînd că un orc se strecurase în spatele lui.

– Regele meu, i-a spus Elendur, Ciryon a pierit, iar Aratan e pe moarte. Ultimul tău sfetnic trebuie să te sfătuiască, ba nu, să-ţi poruncească, aşa cum tu i-ai poruncit lui Ohtar. Te du! Ia-ţi povara şi, cu orice preţ, du-o la Păstrători! Chiar cu preţul de a-ţi părăsi oamenii şi pe mine!

– Fiu al Regelui, a răspuns Isildur, ştiam că astfel trebuie să fac; dar m-am temut de durere. Şi nu puteam pleca fără învoirea ta. Mă iartă şi iartă-mi şi mîndria care v-a sortit acestui sfîrşit.[24]

Elendur l-a sărutat, spunîndu-i:

– Te du! Acum să te duci!

Isildur s-a răsucit spre apus şi, scoţînd Inelul pitit într-o pungulită prinsă în jurul gîtului cu un lanţ subţire, şi l-a pus pe deget cu un strigăt de durere, şi de atunci nici un ochi nu l-a mai văzut în Pămîntul de Mijloc. Dar nestematei Apusului, Elendilmir, nu-i putea fi stinsă strălucirea, astfel că dintr-odată a scăpărat cu o lumină roşie şi mînioasă, ca o stea arzătoare. Oameni şi orci deopotrivă s-au ferit din calea ei, cuprinşi de teamă, iar Isildur, trăgîndu-şi gluga peste cap, a pierit în noapte.[25]

Despre ce s-a ales de dúnedaini atît s-a aflat mai tîrziu: în scurtă vreme, toţi zăceau morţi, în afară de unul singur, un tînăr scutier, năucit, îngropat sub oamenii căzuţi. Astfel a pierit Elendur, care, după cum ziceau toţi cei care îl cunoscuseră, ar fi trebuit să ajungă Rege, şi încă unul dintre cei mai măreţi, date fiind vigoarea şi înţelepciunea lui, şi nobleţea lui netrufaşă, cel mai mîndru din spiţa lui Elendil, neîndoielnic urmaş al străbunilor săi.[26] Despre Isildur se spune că îl chinuia o mare durere şi inima-i era strînsă ca de un cleşte, dar la început a fugit asemenea unui cerb hăituit de ogari, pînă a ajuns în fundul văii. Acolo s-a oprit, ca să vadă dacă nu cumva era urmărit; căci orcii puteau lua urma unui fugar în întuneric după miros, fără să aibă nevoie de vederea ochilor. Apoi şi-a continuat drumul cu băgare de seamă; în faţa lui, în beznă, se întindeau pămînturi hîrtopite, lipsite de cărări, cu multe capcane pentru picioarele pribege.

Astfel s-a făcut că, într-un tîrziu, a ajuns la malurile Anduinului, în puterea nopţii, frînt de oboseală; mersese la fel de mult şi tot atît de iute cît ar fi mers şi dúnedainii de-ar fi străbătut acel ţinut fără oprire şi la lumina zilei.[27] Rîul curgea cu volburi iuţi şi întunecate prin faţa lui. O vreme, Isildur a stat locului, singur şi deznădăjduit. Apoi, în grabă, şi-a lepădat armura şi armele, păstrînd doar o sabie scurtă, prinsă la brîu[28], şi s-a aruncat în apă. Era un om cu o forţă şi o voinicie cu care puţini dintre dúnedainii de vîrsta lui s-ar fi putut lăuda, dar nădejde să ajungă pe malul celălalt nu avea. N-a apucat să se depărteze prea mult, cînd s-a văzut silit să înoate aproape spre miazănoapte, împotriva curentului; oricît ar fi înotat el de vîrtos, apa îl împingea în jos, spre smîrcurile Cîmpiilor Stînjeneilor. Erau mai aproape decît îşi închipuise el[29], şi tocmai cînd simţea că rîul îşi domolea curgerea, şi aproape că ajunsese pe malul celălalt, s-a pomenit că trebuie să se lupte cu plauri de trestii şi buruieni lipicioase. Dintr-odată, şi-a dat seama că Inelul dispăruse. Din întîmplare, sau pentru că aşa a fost să fie, îi părăsise mîna şi dispăruse unde nu mai avea vreo nădejde să-l găsească. La început, într-atît l-a copleşit simţămîntul pierderii lui, încît nici nu s-a mai luptat, şi fără doar şi poate s-ar fi scufundat şi s-ar fi înecat. Dar, pe cît de repede îl cuprinsese acel simţămînt, tot atît de repede a şi trecut. Durerea pierise şi ea. Isildur se eliberase de o povară cumplită. Picioarele au atins fundul rîului, iar el, ridicîndu-se din mîl, şi-a croit drum printre trestii şi a ajuns la o insuliţă mocirloasă, în apropiere de malul apusean. Acolo a ieşit din apă: un biet muritor, o creatură măruntă, pierdută şi părăsită în sălbaticia Pămîntului de Mijloc. Dar pentru orci, ai căror ochi vedeau şi noaptea şi care stăteau pitiţi acolo, de strajă, el a părut să se înalţe deasupra lor ca o monstruoasă umbră a fricii, cu un singur ochi asemenea unei stele. Şi-au slobozit săgeţile otrăvitoare spre ea şi au rupt-o la fugă. De prisos, căci Isildur, lipsit de armură, a fost străpuns în inimă şi-n gît, şi fără ţipăt s-a prăvălit înapoi în apă. Nici o urmă a trupului său n-a mai fost găsită de elfi ori oameni. Astfel a pierit prima victimă a răutăţii Inelului ce nu avea stăpîn:

Isildur, al doilea Rege al tuturor dúnedainilor, stăpîn al Arnorului şi Gondorului, şi ultimul în acel ev al Lumii.

Sursele legendei privitoare la moartea lui Isildur

La această întîmplare au fost şi martori. Ohtar şi tovarăşul său scăpaseră, purtînd asupra lor frînturile sabiei Narsil. Povestea pomeneşte de un tînăr care a supravieţuit măcelului: era scutierul lui Elendur, numit Estelmo, care a căzut la pămînt printre ultimii, năucit de o lovitură de bîtă, dar n-a fost răpus, astfel că a fost găsit în viaţă sub trupul lui Elendur. Auzise ce-şi spuseseră Isildur şi Elendur la despărţire. Salvatorii veniseră la locul bătăliei, dar prea tîrziu, şi totuşi la vreme să-i împiedice pe orci să mutileze leşurile; unii Pădureni îi trimiseseră veşti lui Thranduil prin pristavi, şi chiar şi ei strînseseră o armie ca să-i atace pe orci – i-au pus pe fugă şi i-au împrăştiat în cele patru zări, căci, cu toate că orcii ieşiseră victorioşi, pierduseră mulţi dintre ai lor, şi aproape toţi cei mari căzuseră: timp de mulţi ani după aceea nici că au mai încercat un asemenea atac.

Povestea ultimelor ceasuri ale lui Isildur şi a morţii lui s-a alcătuit din presupuneri care n-au fost departe de adevăr. În forma ei completă, legenda a fost compusă abia în timpul domniei lui Elessar, în cel de-al Patrulea Ev, cînd s-au descoperit şi alte dovezi. Pînă atunci, se ştiuse, întîi, că Isildur avea Inelul şi că fugise spre Rîu; în al doilea rînd, că zalele, coiful, scutul şi marea sabie ce le purtase (altceva însă nimic) fuseseră găsite pe mal, nu departe de Cîmpiile Stînjeneilor; în al treilea rînd, că orcii lăsaseră străjeri pe malul apusean, înarmaţi cu arcuri, pentru a-i prinde pe aceia care ar fi putut scăpa din bătălie şi ar fi fugit spre Rîu (se găsiseră urme ale taberei lor, una în apropiere de marginea Cîmpiilor Stînjeneilor); şi în al patrulea rînd, că Isildur şi Inelul, separat sau împreună, pieriseră mai mult ca sigur în Rîu, căci dacă Isildur ar fi ieşit pe malul apusean purtînd Inelul, ar fi scăpat de străjeri, şi e greu de crezut că un om de o asemenea voinicie n-ar fi izbutit să ajungă în Lórien

sau în Moria înainte să se prăbuşească. Cu toate că drumul era lung, fiecare dúnadan purta într-o taşcă pecetluită, prinsă la brîu, o sticluţă plină cu o licoare întăritoare, şi turte dintr-un soi de patlagină, menite a-l ţine în viaţă multe zile – nu chiar ca licoarea numită *miruvor*[30] sau turtele de *lembas* ale eldarilor, totuşi asemănătoare, căci arta tămăduirii şi alte taine ale Númenorului mai erau încă folosite, nefiind uitate. Dar printre armele lepădate de Isildur nu se găsiseră nici brîul, nici taşca.

Mult mai tîrziu, pe măsură ce al Treilea Ev al Lumii Elfilor se săvîrşea şi Războiul Inelului se apropia, la Sfatul din casa lui Elrond s-a dezvăluit că Inelul fusese găsit, scufundat nu departe de hotarul Cîmpiilor Stînjeneilor, lîngă malul apusean; dar nu se descoperiseră urme ale trupului lui Isildur. Tot atunci, cei prezenţi la Sfat şi-au dat seama că şi Saruman căutase în taină prin aceleaşi locuri; el nu găsise Inelul (care fusese dus de acolo cu mult timp înainte), dar cei de la Sfat nu ştiau încă dacă nu cumva Saruman dăduse peste altceva.

Însă Regele Elessar, după ce a fost încoronat în Gondor, s-a apucat să facă ordine în regatul său, şi unul dintre primele lucruri pe care le-a făcut a fost să repare turnul Orthanc unde îşi pusese în gînd să reaşeze *palantírul*, recuperat de la Saruman. Atunci au fost căutate toate secretele turnului. S-au găsit multe lucruri de preţ, giuvaieruri de-ale lui Eorl şi obiecte moştenite de el, furate din Edoras cu ajutorul lui Limbă de Vierme în vremea slăbiciunii dovedite de Regele Théoden, şi alte asemenea lucruri, încă şi mai vechi şi frumoase, din gorgane şi morminte din toate colţurile lumii. Pornit pe drumul pribegiei, Saruman nu se preschimbase în dragon, ci în cioară. Într-un tîrziu, în spatele unei uşi ascunse pe care nu ar fi putut-o găsi ori deschide dacă lui Elessar nu i-ar fi venit Gimli Gnomul în ajutor, au dat peste o cămăruţă de oţel. Poate că rostul ei fusese acela de a adăposti Inelul; în ea nu se găsea aproape nimic. Într-un sipet de pe un raft înalt se aflau două lucruri. Unul era o cutioară de aur, prinsă de un lanţ frumos; goală, fără a avea gravat pe ea vreo literă sau un însemn, dar nu încăpea

îndoială că pe vremuri purtase în ea Inelul şi atîrnase la gîtul lui Isildur. Lîngă ea, o comoară nepreţuită, deplînsă îndelung, căci se crezuse a fi pierdută pe vecie: însăşi Elendilmir, steaua albă din cristal elfesc, legată într-o plasă fină de *mithril*[31], moştenită de Elendil de la Silmarien şi pe care el o luase ca însemn al regalităţii în Regatul de la Miazănoapte.[32] Regii, fiecare în parte, şi toate căpeteniile ce i-au urmat în Arnor au purtat nestemata Elendilmir, ajungînd astfel pînă la Elessar însuşi; dar cu toate că era un giuvaier de mare frumuseţe, făcut de făurarii elfi în Imladris pentru Valandil, fiul lui Isildur, nu avea nici vechimea şi nici puterile celei care se pierduse cînd Isildur a fugit în întunecime şi nu s-a mai întors.

Elessar a luat nestemata cu veneraţie şi, cînd s-a reîntors pe meleagurile de la Miazănoapte şi a urcat pe tronul Arnorului ca Rege de drept, Arwen i-a legat-o deasupra sprîncenei şi oamenii au rămas muţi de uimire văzîndu-i întreaga splendoare. Dar Elessar nu a mai primejduit-o, ci o purta numai în zile de mare sărbătoare ale Regatului de la Miazănoapte. În toate celelalte zile, la veşmîntul regal îşi lega nestemata Elendilmir pe care el însuşi o moştenise.

– Şi aceasta merită veneraţia noastră, spunea el, chiar mai multă decît mi se arată mie; patruzeci de capete au purtat-o înaintea mea.[33]

Cumpănind mai îndeaproape la toată această comoară ascunsă, oamenii au fost cuprinşi de tulburare. Li se părea că lucrurile acelea, şi neîndoielnic Elendilmir, nu ar fi putut fi găsite decît dacă s-ar fi aflat asupra lui Isildur atunci cînd a căzut răpus în apă; dar dacă aceasta s-a întîmplat într-un loc adînc, unde curentul era iute, cu timpul ar fi fost duse de apă. Prin urmare, cel mai probabil Isildur a căzut nu în loc adînc, ci undeva unde apa mică nu-i trecea de umeri. Atunci de ce nu se găsise nici o urmă din osemintele lui, chiar dacă trecuse un Ev? Să le fi găsit Saruman şi, ca să-şi arate dispreţul, le arsese în bătaie de joc în unul din cuptoarele lui? Dacă într-adevăr astfel se întîmplase, ruşinoasă-i era fapta; dar nu şi cea mai rea.

NOTE

1 Nestemata Elendilmir este numită astfel într-o notă de subsol în Anexa A (I, iii) la *Stăpînul Inelelor:* Regii din Arnor nu purtau coroană, „ci numai o singură nestemată albă, Elendilmir se numea, Steaua lui Elendil, legată peste sprîncene cu o plasă fină de argint". Această notă este valabilă și pentru alte menționări ale Stelei lui Elendil în decursul poveștii. De fapt, n-a fost o singură nestemată cu acest nume, ci două; vezi pg. 382.

2 După cum se relatează în Povestea lui Cirion și Eorl, inspirîndu-se din istorii mai vechi, în mare parte pierdute, pentru a înfățișa faptele care au dus la Jurămîntul lui Eorl și la alianța Gondorului cu rohirrimii. [Nota autorului] – Vezi pg. 424.

3 Cel mai mic dintre fiii lui Isildur era Valandil, al treilea Rege al Arnorului; vezi „Despre Inelele Puterii" în *Silmarillion*, pg. 402. În Anexa A (I, ii) la *Stăpînul Inelelor* se spune că s-a născut în Imladris.

4 Trecătoarea aceasta poartă nume elfic numai aici. Mult mai tîrziu, în Vîlceaua Despicată, Glóin Gnomul a numit-o Trecătoarea Înaltă: „Dacă n-ar fi fost beorningii, de mult nu s-ar mai fi putut trece dinspre Ținutul de Jos către Vîlceaua Despicată. Ei sînt bărbați viteji și țin deschise Trecătoarea Înaltă și Vadul Carrock" (*Frăția Inelului* II 1). În această trecătoare au fost prinși de către orci Thorin Scut de Stejar și compania lui *(Hobbitul*, capitolul 4). Fără îndoială că *Andrath* înseamnă „urcuș lung": vezi pg. 353 nota 16.

5 Cf. *Despre Inelele Puterii* în *Silmarillion*, pg. 401: „[Isildur] a pornit-o spre miazănoapte, pe drumul pe care venise Elendil".

6 Mai bine de trei sute de leghe [adică pe drumul pe care intenționa Isildur să meargă], și în cea mai mare parte fără cărări bătute; în acele vremuri, singurele drumuri númenóreene erau drumul cel mare ce unea Gondorul de Arnor, prin Calenardhon, apoi spre nord, peste Gwathló la Tharbad, și în sfîrșit ajungea la Fornost; și Drumul de la Răsărit la Apus, de la Limanurile Cenușii la Imladris. Aceste drumuri se întretăiau la un moment dat [în Bree], la vest de Amon Sûl (Țancul Vremii), trei sute nouăzeci și două de leghe depărtare de

Osgiliath, după măsurătoarea númenóreană, şi apoi la răsărit de Imladris, la o sută şaisprezece leghe: în total cinci sute opt leghe. [Nota autorului] – Vezi Anexa despre Măsurile de lungime númenóreene, pg. 392.

7 În ţara lor, númenóreenii aveau cai pe care-i preţuiau foarte mult [vezi „O descriere a Insulei Númenor", pp. 236-237]. Dar nu-i foloseau la război, deoarece au purtat toate războaiele pe uscaturile de peste mare. De asemenea, erau înalţi şi puternici, iar soldaţii lor, cînd aveau asupra lor tot echipamentul de luptă, erau obişnuiţi să poarte armuri şi arme grele. În aşezările lor din Pămîntul de Mijloc, şi-au făcut rost de cai, pe care-i creşteau, dar nu-i foloseau prea mult pentru călărie, decît la întreceri şi la plimbările de plăcere. În război, caii erau călăriţi doar de soli şi de arcaşii care aveau armament uşor (şi care adesea nu erau númenóreeni). În Războiul Alianţei, au pierdut mulţi cai, dintre cei pe care i-au folosit, iar în Osgiliath rămăseseră prea puţini. [Nota autorului]

8 Pe tărîmurile acelea fără adăpost trebuiau să ducă lucruri şi provizii cu ei; nu se aşteptau să dea peste aşezări de elfi sau oameni înainte să ajungă în regatul lui Thranduil, ceea ce însemna aproape de capătul călătoriei lor. Pe drum, fiecare om ducea cu el provizii pentru două zile (pe lîngă „taşca de ananghie", pomenită în text [pg. 381]), restul de provizii şi lucrurile trebuincioase erau transportate de cai mici şi voinici, din aceia – din cît se spunea – ce fuseseră găsiţi, trăind liberi şi sălbatici, pe cîmpiile întinse din sudul şi estul Pădurii Verzi. Fuseseră domesticiţi; dar cu toate că puteau duce în spinare poveri mari (mergînd la pas), nu se lăsau încălecaţi de nimeni. Din acest soi nu aveau decît zece cai. [Nota autorului]

9 *Yavannië* 5, conform „Răbojului Regelui" din Númenor, păstrat cu mici modificări în Calendarul din Comitat. *Yavannië (Ivanneth)* corespundea lunii *Halimath*, septembrie al nostru; iar *Narbeleth*, lunii octombrie. Ajungeau patruzeci de zile (pînă pe 15 *Narbeleth*), dacă nu se întîmpla nimic. Pînă la destinaţie făceau cel puţin trei sute opt leghe în marş; dar oştenii dúnedaini, bărbaţi înalţi, extrem de vînjoşi şi de căliţi, erau deprinşi să străbată, înarmaţi pînă-n dinţi, opt leghe pe zi „cu uşurinţă": opt etape a cîte o leghe, făcînd o pauză scurtă după fiecare leghe *(lár*, în sindarină *daur*, însemnînd la origine oprire sau pauză), şi o oră întreagă la amiază. Ceea ce însemna un

„marş" de aproximativ zece ore şi jumătate, din care mergeau efectiv opt ore. Puteau menţine ritmul acesta perioade lungi de timp, dacă aveau proviziile trebuincioase. Cînd nevoia o cerea, puteau merge şi mai iute, douăsprezece leghe pe zi (sau chiar şi mai multe, dacă nevoia era foarte mare), dar pentru perioade mai scurte de timp. Cînd s-a întîmplat dezastrul, la latitudinea la care se afla Imladris (de care se apropiau), ziua-lumină măsura cel puţin unsprezece ore în regiunea de şes; în mijlocul iernii, mai puţin de opt ore. Totuşi, în regiunile nordice şi la vreme de pace, nu se făceau călătorii lungi între începutul lunii *Hithlui* (*Hisimë*, noiembrie) şi sfîrşitul lui *Nínui* (*Nónimë*, februarie). [Nota autorului] – O descriere detaliată a Calendarelor folosite în Pămîntul de Mijloc se găseşte în Anexa D la *Stăpînul Inelelor.*

10 Meneldil era nepotul lui Isildur, fiul fratelui mai mic al lui Isildur, Anárion, răpus în asediul împotriva turnului Barad-dûr. Isildur îl numise pe Meneldil Rege al Gondorului. Era un om plin de bunătate, dar cu puterea previziunii, astfel că nu-şi mărturisea gîndurile. De fapt, îi părea bine că Isildur şi fiii săi plecaseră şi spera că treburile din meleagurile de la Miazănoapte îi vor ţine ocupaţi multă vreme. [Nota autorului] – În hronicul privind Moştenitorii lui Elendil, încă nepublicat, se spune că Meneldil era al patrulea vlăstar al lui Anárion, că s-a născut în anul 3318 al celui de-al Doilea Ev şi că a fost ultimul om care s-a născut în Númenor. Nota citată mai sus este singura care se referă la caracterul lui.

11 Toţi trei luptaseră în Războiul Alianţei, dar Aratan şi Ciryon n-au luat parte la invazia Mordorului şi la asediul turnului Barad-dûr, deoarece Isildur îi trimisese să păzească fortăreaţa Minas Ithil, în cazul în care Sauron ar fi scăpat de Gil-galad şi de Elendil şi ar fi încercat să forţeze drumul prin Cirith Dúath (ulterior numit Cirith Ungol) şi să se răzbune pe dúnedaini înainte să cadă înfrînt. Elendur, moştenitorul lui Isildur, mult îndrăgit de către acesta, şi-a însoţit tatăl pe tot parcursul războiului (în afară de ultima confruntare pe Orodruin), iar Isildur avea deplină încredere în el. [Nota autorului] – În hronicul menţionat în nota anterioară se afirmă că fiul cel mai mare al lui Isildur s-a născut în Númenor, în anul 3299 al celui de-al Doilea Ev (Isildur însuşi s-a născut în 3209).

12 *Amon Lanc*, „Dealul Golaş", era cel mai înalt punct al podişului din cornul sud-vestic al Pădurii Verzi, fiind numit astfel deoarece nici un copac nu creştea pe creştetul lui. Mult mai tîrziu a fost numit Dol Guldur, prima fortificaţie a lui Sauron după reapariţia lui. [Nota autorului]

13 Cîmpiile Stînjeneilor *(Loeg Ningloron)*. În Zilele de Odinioară, cînd Elfii Pădureni s-au stabilit pentru prima oară pe acel meleag, cîmpiile acestea erau un lac format într-o depresiune adîncă, în care Anduinul îşi vărsa apele, venind de la Miazănoapte, pe porţiunea cea mai rapidă a cursului său, o coborîre lungă de vreo şaptezeci de mile, şi acolo se unea cu torentul Rîului Stînjeneilor (Sîr Ninglor) care se prăvălea din Munţi. Lacul fusese mai întins la vest de Anduin, deoarece partea estică a văii era mai abruptă; dar la răsărit se întindea probabil pînă la poalele lungilor povîrnişuri pornite din Pădure (împădurite şi ele la acea vreme), iar malurile sale pline de stufăriş erau formate de panta ceva mai lină aflată chiar sub drumeagul pe care-l urma Isildur. Lacul a devenit o mlaştină întinsă, prin care rîul se strecura printre insuliţe sălbatice şi plauri mari de stuf şi trestie şi mulţimi de stînjenei galbeni mai înalţi de-un stat de om, de la care se trăgea şi numele întregii regiuni şi a rîului din Munţi – căci de-a lungul cursului său inferior creşteau cele mai multe flori din acestea. Dar mlaştina se retrăsese spre răsărit şi de la baza pantelor mai line porneau acum şesuri întinse, acoperite de iarbă şi trestii mici, pe care oamenii le puteau străbate cu piciorul. [Nota autorului]

14 Cu mult înainte să fi avut loc Războiul Alianţei, Oropher, Regele Elfilor Pădureni din partea de răsărit a Anduinului, fiind tulburat de veştile primite despre puterea tot mai mare a lui Sauron, a părăsit străvechile lor aşezări din jurul dealului Amon Lanc, peste rîu de aşezările rubedeniilor lor din Lórien. De trei ori s-a mutat tot mai spre miazănoapte, iar la capătul celui de-al Doilea Ev se stabilise în strungile munţilor Emyn Duir, iar poporul său numeros trăia în codrii şi văile dinspre apus, bătînd potecile acelui ţinut pînă la malul Anduinului, la nord de străvechiul Drum al Gnomilor *(Men-i-Naugrim)*. Oropher s-a alăturat şi el Alianţei, dar a fost răpus în timpul atacului asupra Părţilor Mordorului. Thranduil, fiul său, s-a întors cu ceea ce mai rămăsese din oastea Elfilor Pădureni, cu un an înainte de marşul lui Isildur.

Emyn Duir (Munţii Întunecaţi) erau un grup de munţi înalţi, la nord-est de Pădure, astfel numiţi din pricina pădurilor dese de brazi ce creşteau pe coastele sale; dar încă nu-şi căpătaseră renumele. Mai tîrziu, cînd Umbra lui Sauron a cuprins Marea Pădure Verde, schimbîndu-i numele din Eryn Galen în Taur-nu-Fuin (tradus drept Codrul Întunecat), Emyn Duir au devenit un cuibar pentru cele mai becisnice creaturi ale lui Sauron, fiind numiţi Emyn-nu-Fuin, Munţii Codrului Întunecat. [Nota autorului] – În legătură cu Oropher, vezi Anexa B la „Istoria lui Galadriel şi Celeborn". Într-unul din pasajele citate acolo, retragerea lui Oropher spre miazănoapte, în Pădurea Verde, este pusă pe seama dorinţei sale de a se depărta de teritoriul gnomilor din Khazad-dûm şi al lui Celeborn şi Galadriel din Lórien.

Numele elfice ale Munţilor Codrului Întunecat nu sînt menţionate nicăieri altundeva. În Anexa F (II) la *Stăpînul Inelelor*, numele elfic al Codrului Întunecat este Taur-e-Ndaedelos, „Pădurea Cumplitei Spaime"; numele dat aici, Taur-nu-Fuin, „Pădurea de sub Umbra Nopţii", avea să fie numele pentru Dorthonion, podişul împădurit la hotarul nordic al Beleriandului, în Zilele de Odinioară. Folosirea aceluiaşi nume, Taur-nu-Fuin, atît pentru Codrul Întunecat cît şi pentru Dorthonion, este notabilă, ţinînd cont de strînsa analogie între reprezentările lor grafice, închipuite de tatăl meu: vezi *Pictures by J. R. R. Tolkien*, 1979, nota la nr. 37. – După sfîrşitul Războiului Inelului, Thranduil şi Celeborn au schimbat încă o dată numele Codrului Întunecat, numindu-l Eryn Lasgalen, Pădurea Frunzelor Verzi (Anexa B la *Stăpînul Inelelor.)*

Men-i-Naugrim, Drumul Gnomilor, este Vechiul Drum al Pădurii, descris în *Hobbitul*, cap. 7. Într-o primă ciornă a acestei secţiuni din povestirea de faţă, există o notă care se referă la „străvechiul Drum al Pădurii, care ducea în jos de la Trecătoarea Imladris şi traversa Anduinul pe un pod (care fusese lărgit şi fortificat pentru a putea fi trecut de armatele Alianţei), apoi străbătea valea răsăriteană şi pătrundea în Pădurea Verde. Peste Anduin nu se putea construi un pod altundeva mai jos; la cîteva mile în aval de Drumul Pădurii, terenul devenea abrupt iar rîul tumultuos, pînă ce ajungea în marele bazin al Cîmpiilor Stînjeneilor. Dincolo de Cîmpii, îşi grăbea din nou curgerea, devenind un adevărat puhoi în care se vărsau multe pîraie ale căror nume s-au uitat, în afară de ale celor mai mari: Rîul Stînjeneilor (Sîr Ninglor), Rîul Argintului (Celebrant) şi Lumina Fugară (Limlaith)". În *Hobbitul*, Drumul Pădurii traversa

marele rîu pe la Vechiul Vad; nu se menţionează că ar fi existat vreodată un pod acolo.

15 O altă versiune a întîmplării – conţinută în legende – apare într-o scurtă relatare din *Despre Inelele Puterii (Silmarillion*, pg. 401-2): „Numai că în Munţii Ceţoşi Isildur a fost atacat de o oştire de orci, care-l aştepta acolo. L-au împresurat pe nepusă masă, în tabăra pe care şi-o aşezase între Pădurea Verde şi Rîul cel Mare, în apropiere de Loeg Ningloron, gîndind că toţi duşmanii săi fuseseră răpuşi."

16 *Thangail*, „gardul de scuturi", astfel se numea aceasta dispunere a oştenilor în limba sindarină vorbită îndeobşte de poporul lui Elendil; denumirea oficială quenyană era *sandastan*, „bariera de scuturi", derivată din străvechiul *thandâ*, „scut" şi *stama-*, „a bara, a exclude". În cuvîntul sindarin al doilea element era diferit: *cail*, un gard sau o palisadă de suliţe şi pari ascuţiţi. În forma străveche *kegle*, acest element deriva din rădăcina *keg*, „piedică, cîrlig", găsit şi în cuvîntul străvechi *kegyâ*, „gard", de unde sindarinul *cai* (cf. *Morgai*, în Mordor).

Dírnaith, în quenyană *nernehta*, „om-vîrf de lance", era o formaţie în formă unghiulară, care ataca pe distanţă scurtă un duşman care îşi strîngea rîndurile, dar încă nu se aşezase în linie de bătaie, sau împotriva unei formaţiuni defensive, pe teren deschis. În quenyană *nehte*, în sindarină *naith*, se folosea pentru orice structură sau proeminenţă care se termina cu un vîrf ascuţit: vîrf de lance, clin, unghi, promontoriu îngust (rădăcina *nek*, „îngust"); cf. Naith în Lórien, pămîntul din locul unde Celebrant şi Anduin se uneau în unghi, care la punctul propriu-zis de unire a rîurilor era mai îngust şi mai ascuţit decît se poate reprezenta pe o hartă la scară mică. [Nota autorului]

17 *Ohtar* este singurul nume folosit în legende; probabil că este doar titlul de adresare folosit de Isildur în acest moment tragic, ascunzîndu-şi sentimentele în spatele unei adresări ceremonioase. *Ohtar*, „luptător, oştean", era titlul tuturor celor care, deşi deplin instruiţi şi căliţi, nu fuseseră încă primiţi în rîndul *roquenilor*, adică al „cavalerilor". Dar Isildur îl îndrăgea pe Ohtar, care îi era şi rudă. [Nota autorului]

18 În versiunea anterioară, Isildur i-a spus lui Ohtar să ia doi însoţitori cu el. În *Despre Inelele Puterii (Silmarillion*, pg. 402) şi în *Frăţia*

Inelului II 2 se spune că „numai trei dintre oamenii lui s-au întors din munți". În textul redat aici, se subînțelege că al treilea a fost Estelmo, scutierul lui Elendur, care a supraviețuit bătăliei (vezi pg. 380).

19 Trecuseră de depresiunea adîncă a Cîmpiilor Stînjeneilor, dincolo de care terenul de pe malul răsăritean al Anduinului (care curgea printr-o albie adîncă) era mai tare și mai uscat, deoarece avea o altă configurație. Începea să urce spre miazănoapte pînă cînd, în apropiere de Drumul Pădurii și de țara lui Thranduil, era aproape la același nivel cu streașina Pădurii Verzi. Lucru pe care Isildur îl cunoștea bine. [Nota autorului]

20 Nu încape îndoială că Sauron, bine informat despre alianță, trimisese atîtea trupe de orci ale Ochiului Roșu cîte își putea permite, pentru a face tot ce le stătea în putință să hărțuiască orice armie care ar fi încercat să scurteze drumul traversînd Munții. În cele din urmă, oștirea principală a lui Gil-galad, împreună cu Isildur și o parte din oamenii din Arnor au trecut Trecătorile Imladris și Caradhras, iar orcii s-au pierdut cu firea și s-au ascuns. Dar au rămas la pîndă, hotărîți să atace orice companie a elfilor sau a oamenilor pe care o puteau depăși numericește. Pe Thranduil au trebuit să-l lase să treacă, căci pînă și oastea lui împuținată era mult prea puternică pentru ei; dar orcii așteptau un moment prielnic, mai tot timpul ascunși în Pădure, în vreme ce alții pîndeau de-a lungul malurilor rîului. Este puțin probabil că ajunsese pînă la ei vestea căderii lui Sauron, deoarece el fusese asediat sub pază strictă în Mordor, iar forțele sale nimicite pînă la ultimul oștean. Dacă totuși scăpaseră cîțiva, fugiseră departe în Răsărit, împreună cu Duhurile Inelelor. Detașamentul acesta mic de la Miazănoapte fusese uitat, fără doar și poate. Orcii își închipuiau probabil că Sauron învinsese și armia lui Thranduil, decimată de război, se retrăgea ca să se ascundă în fortărețele din Pădure. Gîndul acesta îi îmboldea să-și dea osteneala să cîștige laudele stăpînului lor, cu toate că nu luaseră parte la bătăliile principale. Dar nu cu laudele lui s-ar fi ales, de-ar fi trăit vreunul îndeajuns să-l vadă pe Sauron recăpătîndu-și puterile. Nici o tortură n-ar fi ostoit mînia lui față de netoții ăia neisprăviți care lăsaseră să le scape printre degete cel mai rîvnit obiect din Pămîntul de Mijloc; cu toate că ei nu aveau cum ști de Inelul Suprem, care, în afara lui Sauron, era cunoscut numai celor Nouă Duhuri ale Inelelor, sclavii săi. Totuși, mulți au

crezut că ferocitatea şi hotărîrea cu care l-au atacat pe Isildur s-au datorat în parte Inelului. Abia trecuseră doi ani şi un pic de cînd părăsise mîna lui şi, deşi se domolea cu repeziciune, încă era îngreunat de voinţa ticăloasă a stăpînului său, la care încerca din răsputeri să se întoarcă (aşa cum a încercat din nou după ce acesta şi-a recăpătat forţele şi şi-a schimbat sălaşul). Prin urmare, se crede că, deşi nu înţelegeau ce se petrece, căpeteniile orcilor clocoteau de o dorinţă sălbatică de a-i distruge pe dúnedaini şi de a-l prinde pe mai-marele lor. S-a dovedit însă în cele din urmă că Războiul Inelului a fost pierdut odată cu Prăpădul de pe Cîmpiile Stînjeneilor. [Nota autorului]

21 Despre arcurile númenóreenilor, vezi „O descriere a Insulei Númenor", pg. 238.

22 Nu mai mult de douăzeci, din cît se spune; nimeni nu se aşteptase să apară o asemenea nevoie. [Nota autorului]

23 Compară cuvintele din pergamentul scris de Isildur, în legătură cu Inelul, înainte să plece din Gondor în ultima sa călătorie, şi pe care Gandalf le-a repetat la Sfatul ţinut la Elrond, în Vîlceaua Despicată: „Era fierbinte cînd l-am luat întîia dată, fierbinte ca un tăciune, şi mîna mi s-a pîrlit, încît tare mi-e teamă că nicicînd nu voi mai scăpa de durerea pe care mi-a pricinuit-o. Dar chiar în vreme ce scriu, prinde să se răcească şi pare că se face mai mic..." *(Frăţia Inelului* II 2).

24 Trufia care l-a făcut să păstreze Inelul în ciuda sfatului lui Elrond şi al lui Círdan, anume că trebuia distrus în focurile Orodruinului *(Frăţia Inelului* II 2 şi *Despre Inelele Puterii*, în *Silmarillion*, pg. 401).

25 Tîlcul, remarcabil în sine, al acestui pasaj pare să fie acela că lumina nestematei Elendilmir era o dovadă ce tăgăduia invizibilitatea conferită de Inelul Suprem atunci cînd era purtat pe deget, deoarece ar fi trebuit să fie văzută doar cînd Inelul nu se afla pe deget; totuşi, cînd Isildur şi-a acoperit capul cu o glugă, lumina s-a stins.

26 Se spune că, mult mai tîrziu, aceia (asemenea lui Elrond) în a căror amintire imaginea lui staruia au fost surprinşi de marea asemănare, la trup şi la minte, între el şi Regele Elessar, învingătorul în Războiul Inelului în care atît Inelul cît şi Sauron şi-au găsit sfîrşitul pentru totdeauna. Conform cronicilor dúnedainilor, Elessar

era al treizeci și optulea descendent al lui Valandil, fratele lui Elendur. Atît de multă vreme a trebuit să treacă pînă a fost răzbunat. [Nota autorului]

27 Șapte leghe și mai bine de la locul bătăliei. Căzuse întunericul cînd a fugit el; a ajuns la Anduin pe la miezul nopții. [Nota autorului]

28 Tipul acesta de armă se numea *eket:* o sabie scurtă, făcută anume pentru a fi înfiptă, cu lamă lată, ascuțită la vîrf și taioasă pe ambele laturi, cu o lungime variind între un picior și un picior și jumătate. [Nota autorului]

29 Locul ultimului lor popas fusese la o milă, o milă și ceva dincolo de hotarul de la miazănoapte, dar probabil că în întuneric terenul înclinat l-a făcut să o ia oarecum spre miazăzi. [Nota autorului]

30 Un clondir cu *miruvor,* „întăritorul celor din Imladris", i-a fost dat lui Gandalf de către Elrond, cînd Frăția a plecat din Vîlceaua Despicată (*Frăția Inelului* II 3): vezi de asemenea *The Road Goes Ever On*, pg. 61.

31 Deoarece acel metal a fost găsit în Númenor. [Nota autorului] – În „Casa lui Elros" (pg. 306), se spune că Tar-Telemmaitë, al cincisprezecelea Cîrmuitor al Númenorului, ar fi fost poreclit astfel (adică „mînă de argint") din pricină că îndrăgea argintul, „punîndu-și mereu slujitorii să-i caute *mithril*". Dar Gandalf zicea că *mithrilul* nu se găsea decît în Moria, „numai aici, din întreaga lume" *(Frăția Inelului* II 4).

32 În „Aldarion și Erendis" (pg. 257) se spune că Erendis a pus ca diamantul pe care i-l adusese Aldarion din Pămîntul de Mijloc să fie încrustat „ca o stea într-o lucrătură de argint; și, la rugămintea ei, el i-a legat-o [nestemata] pe frunte". Din acest motiv a fost cunoscută drept Tar-Elestirnë, Doamna cu Sprînceana Înstelată; „așa au ajuns mai apoi Regii și Reginele să poarte drept stea o nestemată albă deasupra sprîncenelor, în loc de coroană" (pg. 298, nota 18). Nu se poate să nu observăm o legătură între tradiția aceasta și cea referitoare la Elendilmir, o nestemată în formă de stea, purtată deasupra sprîncenei ca un însemn al regalității în Arnor; dar nestemata Elendilmir originală îi aparținea lui Silmarien și prin urmare exista în Númenor (oricare ar fi fost originea ei) înainte ca Aldarion să fi adus din Pămîntul de Mijloc giuvaierul lui Erendis, ceea ce înseamnă că nu pot fi unul și același.

33 Numărul real era treizeci şi opt, deoarece a doua Elendilmir fusese făcută pentru Valandil (vezi şi nota 26, mai sus). – În Povestea Anilor din Anexa B la *Stăpînul Inelelor*, notaţia pentru anul 16 al celui de-al Patrulea Ev (adică 1436, după Numărătoarea Anilor în Comitat) spune că, atunci cînd Regele Elessar a venit la Podul Viniac să-şi salute prietenii, i-a dat Jupînului Sam cel Înţelept Steaua Dúnedainilor, chiar în timp ce fiica lui Elanor era numită domnişoară de onoare a Reginei Arwen. Pornind de la această însemnare, domnul Robert Foster spune în *The Complete Guide to Middle-earth* [„Ghidul complet al Pămîntului de Mijloc", n.tr.] că „Steaua [lui Elendil] a fost purtată deasupra sprîncenei de către Regii Regatului de la Miazănoapte pînă cînd Elessar i-a dat-o lui Sam Gamgee în anul 16 al celui de-al Patrulea Ev". Sugestia clară a pasajului de faţă este aceea că Regele Elessar a păstrat o perioadă de timp nedeterminată nestemata Elendilmir făcută pentru Valandil; mie mi se pare exclus faptul că ar fi dăruit-o Primarului din Comitat, oricît de mult l-ar fi preţuit. Elendilmir are mai multe nume: Steaua lui Elendil, Steaua de la Miazănoapte, Steaua Regatului de la Miazănoapte; Steaua Dúnedainilor (care apare doar în această notaţie din Povestea Anilor) este socotită drept încă o denumire, atît în *Ghidul* lui Robert Foster, cît şi în *Tolkien Companion* [„Vademecum la Tolkien", n.tr.], al lui J.E.A. Tyler. Nu am găsit nici o altă referire la această denumire; dar eu sînt aproape convins că nu era o altă denumire şi că Jupînul Sam cel Înţelept a primit o altă recompensă onorifică (mult mai potrivită).

ANEXĂ

MĂSURILE DE LUNGIME NÚMENÓREENE

O însemnare asociată cu pasajul din „Prăpădul de pe Cîmpiile Stînjeneilor", privind diferite drumuri din Osgiliath spre Imladris (pg. 373 şi pg. 383, nota 6) spune următoarele:

Unitățile de măsură pentru distanțe sînt convertite cît mai exact cu putință în termeni moderni. „Leghea" este folosită deoarece reprezenta cea mai lungă unitate de măsură: în sistemul númenórean (care era decimal), cinci mii de *rangar* (pași întregi) formau un *lár,* echivalent cu aproape trei mile de-ale noastre [aproximativ 4,8 kilometri, n.tr.]. *Lár* însemna „pauză", deoarece, cu excepția marșurilor forțate, se făcea de obicei o pauză scurtă după parcurgerea acestei distanțe [vezi nota 9 mai sus]. *Ranga* númenóreană era cu puțin mai lungă decît un yard [= 0,9144 m, *n.tr.*], aproximativ treizeci și opt de inci [= 96,52 cm, n.tr.], dat fiind faptul că númenóreenii erau mai înalți. Prin urmare, cinci mii de *rangar* ar fi aproape echivalentul a 5280 yarzi, adică „leghea" noastră [= 4,83 km, n.tr.]: 5277 yarzi, două picioare și patru inci, presupunînd că echivalența este exactă. Ceea ce nu poate fi determinat cu certitudine, deoarece se bazează pe lungimi menționate în relatări despre diferite lucruri și distanțe comparabile cu acelea existente în vremea noastră. Trebuie ținut cont atît de statura înaltă a númenóreenilor (deoarece se presupune că mîinile, labele picioarelor, degetele și pașii se află la originea denumirilor unităților de măsură), precum și de abaterile de la aceste medii sau norme în procesul de stabilire și organizare a unui sistem de măsurare atît în viața de zi cu zi, cît și pentru calcule exacte. Astfel, două *rangar* erau adesea numite „stat de om", ceea ce la treizeci și opt de inci dau o înălțime medie de șase picioare și patru inci; dar asta a fost mai tîrziu, cînd se pare că statura dúnedainilor s-a micșorat; totodată, nu era considerată o afirmație exactă privind media înălțimii bărbaților dúnedaini, ci o lungime aproximativă exprimată în cunoscuta unitate de măsură *ranga.* (Se spune adesea că *ranga* era lungimea unui pas mare, de la călcîiul rămas în spate pînă la degetul mare de la piciorul din față, al unui bărbat adult care merge iute, dar nu forțat; un pas mare întreg „ar putea fi o *ranga* și jumătate".) Totuși, despre oamenii măreți din trecut se spune că erau mai înalți de-un stat de om. Elendil era descris ca fiind „mai înalt de-un stat de om cu jumătate de *ranga*"; dar el era socotit cel mai înalt dintre toți númenóreenii care au scăpat din Decădere [și într-adevăr, era cunoscut drept Elendil cel Înalt]. Eldarii din Zilele de Odinioară erau și ei foarte înalți. Galadriel, „cea mai înaltă dintre toate

femeile eldarilor rămase în legende", avea statură de bărbat, aşa se spunea, adăugîndu-se: „după cum se făceau măsurătorile la dúnedaini şi la oamenii din vechime", ceea ce însemna o înălţime de aproximativ şase picioare şi patru inci.

Rohirrimii erau în general mai scunzi, deoarece stră-strămoşii lor îşi amestecaseră sîngele cu cel al unui neam mai îndesat. Despre Éomer se spunea că era înalt, la fel de înalt ca Aragorn; dar el şi alţi descendenţi ai Regelui Thengel depăşeau în înălţime statura obişnuită în Rohan, o caracteristică ce li se trăgea de la Morwen, soţia lui Thengel, o domniţă a Gondorului de origine nobilă númenóreană.

O notă la textul precedent adaugă informaţii cu privire la Morwen, pe lîngă cele cuprinse în *Stăpînul Inelelor* (Anexa A [II], „Regii Obştii"):

Era cunoscută drept Morwen din Losarnach, pentru că acolo trăia ea; dar nu se trăgea dintre locuitorii acelor părţi. Tatăl ei venise acolo din Belfalas, pentru că îndrăgea văile înfloritoare ale ţinutului; era urmaşul unui fost Prinţ al Obştii, prin urmare se înrudea cu Prinţul Imrahil şi între ei s-a legat o prietenie trainică. Éomer a luat de soţie pe fiica lui Imrahil [Lothíriel], iar fiul lor, Elfwine cel Frumos, semăna neînchipuit de mult cu tatăl mamei lui.

Într-o altă notă se spune despre Celeborn că era „un linda din Valinor" (adică unul dintre teleri, care-şi spuneau lindari, Cîntăreţii), şi că

era socotit de către aceştia a fi înalt, după cum îi spunea şi numele („înalt-argintat"); dar telerii, în general, nu erau la fel de înalţi şi de voinici ca noldorii.

Aceasta este ultima versiune a poveştii privitoare la originea lui Celeborn şi la semnificaţia numelui său; vezi pg. 323, pg. 367.

În alta parte, tatăl meu a scris despre statura hobbiţilor, în comparaţie cu aceea a númenóreenilor, şi despre originea numelui de „piticuţi":

Referirile [la statura hobbiţilor] din Prologul la *Stăpînul Inelelor* sînt inutil de vagi şi de complicate, din pricina includerii unor comentarii privitoare la supravieţuirea seminţiei lor în evurile de mai tîrziu; în ceea ce priveşte *Stăpînul Inelelor*, ele pot fi rezumate astfel: hobbiţii din Comitat aveau o înălţime de trei-patru picioare, niciodată mai puţin şi arareori mai mult. Desigur că ei nu-şi spuneau piticuţi; aşa îi numeau númenóreenii. Numele lor se referea la înălţimea lor în comparaţie cu a bărbaţilor númenóreeni, şi reflecta destul de fidel realitatea. Întîi a fost dat celor din familia Harfoot, care au fost cunoscuţi de cîrmuitorii Arnorului în secolul XI [cf. notaţia pentru anul 1050 din Povestea Anilor]. Iar mai tîrziu celor din familia Fallohide şi Stoor. Regatele de la Miazănoapte şi de la Miazăzi au rămas în strînsă legătură la acea vreme şi pînă tîrziu, şi fiecare ştia tot ce se întîmpla în ograda celuilalt, mai cu seamă despre strămutarea celor mai felurite neamuri şi seminţii. Astfel, cu toate că, din cît se ştie, nici un „piticuţ" nu îşi făcuse apariţia în Gondor înainte de Peregrin Took, existenţa acestui neam între hotarele regatului Arthedain era cunoscută în Gondor, membrii lui fiind numiţi piticuţi sau *periani* în sindarină. În clipa în care Boromir a dat prima oară cu ochii de Frodo [la sfatul ţinut la Elrond acasă], el l-a recunoscut ca făcînd parte din acest neam. Probabil că pînă în acea clipă crezuse despre ei că ar fi creaturi de basm. Dar, din primirea ce i s-a făcut lui Pippin în Gondor, pare destul de limpede că locuitorii îşi aminteau de „piticuţi".

Într-o altă versiune a acestei note, se spune şi mai mult despre scăderea în înălţime atît a piticuţilor, cît şi a númenóreenilor:

Scăderea în înălţime a dúnedainilor nu era o tendinţă firească printre popoarele care trăiau în Pămîntul de Mijloc, ci se datora pierderii pămîntului lor strămoşesc, departe în Apus, cel mai apropiat, dintre toate pămînturile muritoare, de Tărîmul Nepieritor. Scăderea în înălţime a hobbiţilor, care s-a petrecut mult mai tîrziu, s-a datorat cel mai probabil unei schimbări în condiţia şi felul lor de viaţă; au devenit un popor fugar şi ascuns. Silit (pe măsură ce oamenii, Seminţia Mare, se înmulţeau tot mai mult,

uzurpînd pămînturile mai fertile şi mai prielnice) să se refugieze în păduri sau în sălbăticie: un popor pribeag şi sărac, uitîndu-şi meşteşugurile, ducînd o viaţă nesigură, mereu în căutare de hrană şi temîndu-se să nu fie văzuţi.

II

CIRION ŞI EORL ŞI PRIETENIA DINTRE GONDOR ŞI ROHAN

(i)

Oamenii de la Miazănoapte şi Căruţaşii

Cronica lui Cirion şi Eorl[1] începe doar odată cu prima întîlnire dintre Cirion, Majordom al Gondorului, şi Eorl, Senior al éothéodilor, după ce se sfîrşise Bătălia de pe Cîmpia Celebrant şi invadatorii Gondorului fuseseră nimiciţi. Existau însă balade şi legende despre marele val de rohirrimi veniţi călare de la Miazănoapte, în Gondor şi în Rohan, din care au fost luate poveştirile din Cronicile[2] de mai tîrziu şi multe alte informaţii privitoare la éothéodi. Toate acestea sînt reunite aici pe scurt, sub formă de cronică.

Éothéodii au fost prima oară cunoscuţi sub acest nume în vremea Regelui Calimehtar al Gondorului (care a murit în anul 1936 al celui de-al Treilea Ev) vreme la care formau o obşte mică, sălăşluind în Văile Anduinului, între Carrock şi Cîmpiile Stînjeneilor, mai mult pe malul apusean al rîului. Erau o rămăşiţă a Oamenilor de la Miazănoapte care, odată, formaseră o confederaţie numeroasă şi puternică de obşti ce trăiau pe şesurile întinse dintre Codrul Întunecat şi Rîul Curgător, mari crescători de cai şi călăreţi vestiţi pentru îndemînarea şi robusteţea lor, cu toate că sălaşurile şi

le aveau la poala Pădurii, mai cu seamă în Adîncătura Răsăriteană pe care tot ei o făcuseră în mare măsură, prin doborîrea copacilor.[3]

Oamenii aceștia de la Miazănoapte descindeau din aceeași seminție de oameni ca și aceia care, în Primul Ev, se strămutaseră în partea de apus a Pămîntului de Mijloc și se aliaseră cu eldarii în războaiele pe care le purtau cu Morgoth.[4] Prin urmare, se înrudeau de departe cu dúnedainii sau númenóreenii și îi lega o mare prietenie de poporul din Gondor. De fapt, erau priviți ca un bastion al Gondorului, păzindu-i de invazii hotarele nordice și estice; deși regii nu și-au dat seama de acest lucru decît cînd bastionul a început să se clatine și în cele din urmă a fost distrus cu totul. Împuținarea Oamenilor de la Miazănoapte în Rhovanion a început odată cu Marea Molimă care prinsese să bîntuie acele meleaguri în iarna lui 1635 și curînd s-a întins în Gondor. Mulți au pierit acolo, mai cu seamă din rîndul celor care trăiau în orașe. Mai mulți au murit însă în Rhovanion, unde, cu toate că majoritatea oamenilor trăiau sub cerul liber și orașele mari erau puține, Molima a fost adusă de o iarnă rece, cînd oameni și cai deopotrivă au fost nevoiți să se adăpostească claie peste grămadă în casele lor scunde de lemn și în grajduri; unde mai pui că nu se prea pricepeau la arta tămăduirii și la leacuri, ceea ce nu se întîmpla în Gondor, unde oamenii știuseră să păstreze învățăturile din Númenor. Se spune că, după ce s-a stins Molima, mai mult de jumătate din sălășluitorii Rhovanionului și din caii lor pieriseră.

Greu și-au revenit; dar multă vreme macar n-au avut de ce se teme din pricina șubrezeniei lor. Fără îndoială că popoarele trăind mai departe, spre răsărit, fuseseră în egală măsură lovite, încît dușmanii Gondorului i-au atacat hotarele mai cu seamă dinspre miazăzi și de pe mare. Dar cînd a început invazia Căruțașilor, atrăgînd Gondorul în războaie care au durat aproape o sută de ani, Oamenii de la Miazănoapte au avut de înfruntat primele atacuri. Regele Narmacil II a dus o oștire numeroasă la miazănoapte, în șesurile aflate la sud de Codrul Întunecat, și a strîns în jurul său pe toți Oamenii de la Miazănoapte pe care i-a mai găsit risipiți care pe unde apucase; dar oastea a fost înfrîntă,

Regele însuşi căzînd în luptă. Ce a mai rămas din oastea lui s-a retras peste cîmpia Dagorlad în Ithilien, iar Gondorul a renunţat la toate pămînturile aflate la răsărit de Anduin, păstrînd doar Ithilienul.[5]

Cît despre Oamenii de la Miazănoape, se povesteşte că au fost cîţiva dintre ei care au fugit traversînd rîul Celduin (Rîul Curgător), unindu-se cu locuitorii (rubedeniile lor) din Ţinutul de Jos, sub Erebor, alţii s-au refugiat în Gondor, şi au mai fost din cei care s-au strîns sub conducerea lui Marhwini, fiul lui Marhari (care a căzut în acţiunea de ariergardă, după Bătălia de pe Cîmpii).[6] Îndreptîndu-se spre miazănoapte, printre Codrul Întunecat şi Anduin, s-au aşezat în văile Anduinului, unde li s-au alăturat numeroşi fugari care au venit la ei străbătînd Pădurea. Aşa a început obştea numită Éothéod[7], cu toate că în Gondor nu s-a ştiut ani la rînd nimic despre acest lucru. Mulţi dintre Oamenii de la Miazănoapte au ajuns sclavi şi toate pămînturile ce fuseseră ale lor odată au intrat în stăpînirea Căruţaşilor.[8]

Dar a venit şi vremea cînd Regele Calimehtar, fiul lui Narmacil II, nemaifiind ameninţat de alte pericole[9], a hotărît să răzbune înfrîngerea din Bătălia de pe Cîmpii. Pristavi veneau la el, trimişi de Marhwini care-l avertiza cu privire la Căruţaşi şi la urzelile lor de a trece Neadîncurile[10] ca să atace Calenardhonul; mai spuneau însă pristavii că Oamenii de la Miazănoapte, căzuţi în sclavie, puneau la cale o răscoală care avea să izbucnească fără doar şi poate dacă începea vreun război din pricina Căruţaşilor. Astfel, cînd s-a ivit clipa prielnică, Regele Calimehtar s-a pus în fruntea unei oştiri şi a părăsit Ithilienul, avînd grijă ca duşmanul să prindă de veste despre manevrele sale. Căruţaşii i-au atacat cu toţi oştenii pe care-i aveau, şi Calimehtar a bătut în retragere, făcîndu-i să-l urmărească şi astfel să se departeze de sălaşurile lor. Pînă la urmă, bătălia s-a dat la Dagorlad şi soarta războiului a stat multă vreme în cumpănă. Dar în toiul luptei, călăreţii pe care Calimehtar îi trimisese peste Neadîncuri (rămase nepăzite de duşman), s-au unit cu un *éored* numeros[11], în fruntea căruia se afla Marhwini, şi i-au atacat pe Căruţaşi

din flanc şi din spate. Victoria Gondorului a fost copleşitoare – chiar dacă nu decisivă, după cum avea să se dovedească. Iar cînd duşmanii au dat bir cu fugiţii, risipindu-se curînd care-ncotro spre miazănoapte, unde se aflau sălaşurile lor, Calimehtar nu s-a luat după ei, dovedindu-se înţelept. În urmă-le rămîneau morţi mai bine de o treime din oştenii duşmani, care aveau să putrezească pe cîmpia Dagorlad printre osemintele altor bătălii din trecut, mult mai nobile. Dar călăreţii lui Marhwini i-au hărţuit pe Căruţaşi, pricinuindu-le şi mai mari pierderi în lunga lor fugă în derivă peste şesuri, pînă cînd, în depărtare, s-a ivit Codrul Întunecat. Abia atunci şi-au oprit călăreţii urmărirea, strigîndu-le a batjocură:

– La răsărit să vă mătrăşiţi, nu la miazănoapte, stirpe a lui Sauron! Vedeţi, pămînturile pe care le-aţi furat sînt în flăcări!

Şi cu adevărat un fum gros se înălţa spre cer.

Răzvrătirea pusă la cale şi sprijinită de Marhwini izbucnise; proscrişi deznădăjduiţi îşi părăsiseră ascunzişurile din Pădure şi îi aţîţaseră pe sclavi, iar împreună dăduseră foc la multe din casele Căruţaşilor şi la hambarele şi taberele lor de căruţe. Dar cei mai mulţi dintre ei pieriseră în această încercare; nu numai că erau slab înarmaţi, dar duşmanii nu-şi lăsaseră sălaşurile neapărate: le păzeau tinerii şi bătrînii şi femeile mai tinere care – aşa cum era obiceiul la acel neam – ştiau să mînuiască armele şi se luptau cu sălbăticie să-şi apere casele şi odraslele. Astfel că, în cele din urmă, Marhwini s-a văzut nevoit să se retragă în ţara lui de pe malul Anduinului, iar Oamenii de la Miazănoapte, neam din neamul lui, nu s-au mai întors niciodată pe meleagurile lor dinainte. Calimehtar s-a retras şi el în Gondor, şi o vreme (din 1899 pînă în 1944), ţinutul a fost ferit de alt război, pînă la marele atac în care dinastia regilor săi a fost aproape să se sfîrşească.

Cu toate acestea, alianţa dintre Calimehtar şi Marhwini nu fusese în zadar. Dacă oastea Căruţaşilor din Rhovanion n-ar fi fost înfrîntă, atacul ar fi pornit mai devreme şi cu mai mare forţă, iar Gondorul ar fi fost distrus. Dar cea mai însemnată urmare a acestei alianţe avea să se arate într-un viitor îndepărtat, pe care nimeni nu-l

putea întrezări: cele două mari raiduri ale rohirrimilor pentru salvarea Gondorului, venirea lui Eorl pe Cîmpia Celebrant şi cornii Regelui Théoden pe Cîmpia Pelennor, şi de n-ar fi fost acestea, zadarnică s-ar fi dovedit şi întoarcerea Regelui.[12]

În acest timp, Căruţaşii îşi lingeau rănile şi puneau la cale răzbunarea. În locuri unde armiile Gondorului nu puteau ajunge, pe ţărmuri la răsărit de Marea Rhûn, de unde nici o veste nu ajungea pînă la Regii Gondorului, neamul Căruţaşilor se înmulţea şi se răspîndea, arzînd de pofta de a face cuceriri şi a jefui, plin de ură faţă de regatul ce le stătea în drum. Dar pînă să se pună în mişcare, a trecut vreme lungă. Pe de o parte, se temeau de puterea Gondorului şi, cum nu ştiau nimic din ce se întîmpla la apus de Anduin, credeau că regatul acesta se întindea cu mult mai mult şi avea un popor mult mai numeros decît erau în fapt la acea vreme. Pe de altă parte, Căruţaşii răsăriteni înaintaseră între timp spre miazăzi, dincolo de Mordor, şi se învrăjbiseră cu neamurile din Khand şi cu vecinii lor, aflaţi şi mai spre miazăzi. Pînă la urmă, duşmanii aceştia ai Gondorului au căzut la pace şi au încheiat o alianţă, pregătind un atac ce urma să lovească Gondorul, şi de la miazănoapte, şi de la miazăzi.

Despre toate planurile şi mişcările vrăjmaşe se ştia prea puţin în Gondor, sau chiar nimic. Faptele înşirate aici au fost descifrate de către cronicari mult după ce s-au petrecut, înţelegînd că ura faţă de Gondor precum şi alianţa duşmanilor săi pentru a acţiona împreună (lucru pe care singuri n-ar fi avut nici voinţa, nici înţelepciunea să-l facă) s-a datorat uneltirilor lui Sauron. Este adevărat că Forthwini, fiul lui Marhwini, l-a prevenit pe Regele Ondoher (care i-a urmat tatălui său Calimehtar în anul 1936) că, în Rhovanion, Căruţaşii îşi recăpătau puterile şi spaima li se risipea, şi că el unul bănuia că primeau forţe proaspete de la Răsărit, căci mult îi mai dădeau de furcă raidurile din partea de miazăzi a ţării sale, atacatorii venind şi pe rîu în sus, şi prin Strînsura Pădurii.[13] Dar la acea vreme Gondorul nu putea face nimic mai mult decît să-şi alcătuiască şi să-şi instruiască o oştire atît de mare pe cîţi osteni era în

stare să găsească sau să găzduiască. Astfel, cînd atacul s-a pornit în cele din urmă, Gondorul nu era chiar nepregătit, cu toate că forţele sale erau mai mici decît ar fi fost nevoie.

Ondoher şi-a dat seama că duşmanii săi de la miazăzi se pregăteau de război şi a avut înţelepciunea să-şi împartă forţele în două oştiri – una la miazănoapte şi una la miazăzi. A doua era mai mică, socotindu-se că în acea parte primejdia era şi ea mai mică.[14] Se afla sub comanda lui Eärnil, vlăstar al Casei Regale, urmaş al Regelui Telumehtar, tatăl lui Narmacil al Doilea. Iar tabăra principală şi-o avea în Pelargir. Oastea de la miazănoapte era comandată de însuşi Regele Ondoher. Aşa fusese dintotdeauna datina în Gondor, ca Regele, dacă voia, să se afle în fruntea oştirii sale într-o bătălie importantă, cu condiţia să lase în urmă-i un moştenitor cu drept de netăgăduit la tron. Ondoher se trăgea dintr-o dinastie războinică, oştenii îl iubeau şi-l respectau; avea doi fii, amîndoi ajunşi la vîrsta la care puteau să poarte arme: Artamir, cel mare, şi Faramir, mai mic cu trei ani.

Veştile despre apropierea duşmanului au ajuns în Pelargir în a noua zi a lunii Cermië, în anul 1944. Eärnil era pregătit: trecuse Anduinul cu jumătate din armia sa şi, lăsînd intenţionat Vadurile Poros neapărate, aşezase tabăra la vreo patruzeci de mile mai la nord, în Ithilienul de la Miazăzi. Regele Ondoher plănuise să-şi ducă oştirea spre miazănoapte, traversînd Ithilienul, şi s-o desfăşoare pe cîmpia Dagorlad, un loc nefast pentru duşmanii Gondorului. (La acea vreme, încă se trudea la repararea fortăreţelor de-a lungul Anduinului, la nord de Sarn Gebir, ce fuseseră construite de Narmacil I, astfel că acolo se aflau destui oşteni din Calenardhon să împiedice orice încercare de-a duşmanilor să treacă rîul pe la Neadîncuri.) Dar veştile despre atacul de la miazănoapte n-au ajuns la urechile lui Ondoher decît în dimineaţa celei de-a douăsprezecea zi din luna Cermië, vreme la care duşmanul se afla de-acum aproape, în vreme ce oştirea Gondorului se mişca mult mai încet decît dacă Ondoher ar fi fost prevenit mai devreme, şi avangarda sa încă nu ajunsese la Porţile Gondorului. Oastea principală era în frunte, împreună cu

Regele şi Gărzile sale, urmată de oştenii Aripii Drepte şi Aripii Stîngi care urmau să-şi ocupe poziţiile după ce ieşeau din Ithilien şi se apropiau de Dagorlad. Acolo se aşteptau ei să se dea atacurile din nord şi nord-est, aşa cum se întîmplase şi înainte, în Bătălia de pe Cîmpii şi în victoria lui Calimehtar pe cîmpia Dagorlad.

Dar n-a fost aşa. Căruţaşii strînseseră o oştire numeroasă în preajma malurilor sudice ale mării interioare numite Rhûn, căreia i se alăturară bărbaţi din Rhovanion, înrudiţi cu ei, şi din Khand, unde trăiau noii lor aliaţi. După ce toate au fost pregătite, au pornit spre Gondor din Răsărit, înaintînd cît au putut ei de repede de-a lungul munţilor Ered Lithui, astfel că apropierea lor n-a fost observată decît cînd a fost prea tîrziu. Aşa s-a întîmplat că vîrful de lance al oastei din Gondor abia ajunsese în dreptul Porţilor Mordorului (Morannon), cînd un mare nor de praf purtat de un vînt răsăritean a vestit apropierea avangardei duşmane.[15] Aceasta era formată nu numai din carele de război ale Căruţaşilor, ci şi dintr-o forţă de cavalerie atît de numeroasă, încît întrecea orice închipuire. Ondoher abia a avut vreme să se întoarcă şi să înfrunte atacul cu flancul său drept, aflat mai aproape de Morannon, şi să-i trimită vorbă lui Minohtar, Căpitanul Aripii Drepte, care venea din urmă, să-i acopere flancul drept cît mai iute cu putinţă, cînd carele şi cavaleria s-au năpustit în liniile sale neorînduite. Despre haosul şi prăpădul care au urmat prea puţine veşti au ajuns vreodată în Gondor.

Ondoher nu era cîtuşi de puţin pregătit să ţină piept unui atac de cavalerie şi care de luptă în număr atît de mare. Împreună cu Garda sa şi purtîndu-şi stindardele, a ocupat iute poziţie pe un deluşor, ceea ce nu a folosit la nimic.[16] Atacul principal a ţintit tocmai stindardul care a fost capturat, Garda sa nimicită aproape în întregime, iar el răpus şi alături de el a căzut fiul său Artamir. Trupurile lor n-au fost nicicînd găsite. Atacul duşman a trecut ca tăvălugul peste ei, a înconjurat deluşorul şi a pătruns adînc în armia învălmăşită a Gondorului, împingînd-o înapoi, într-un talmeş-balmeş greu de descris, peste cei care veneau din urmă, împrăştiind-o şi hăituindu-i oştenii spre apus, pînă în Smîrcurile Morţilor.

Văzînd acestea, Minohtar a trecut în fruntea oştii. Era un om pe cît de viteaz, pe atît de înţelept. Prima furie a atacului se risipise, cu mult mai puţine pierderi şi un succes mult mai mare decît visaseră duşmanii. Cavaleria şi carele s-au retras, căci se apropia oastea principală a Căruţaşilor. În scurtul răstimp pe care-l avea la dispoziţie, Minohtar şi-a înălţat propriul stindard şi i-a regrupat pe oştenii armiei centrale, care mai rămăseseră pe cîmpul de luptă, şi pe cei aflaţi sub comanda lui, care nu se împrăştiaseră. Fără să mai piardă timpul, a trimis cîţiva soli la Adrahil din Dol Amroth[17], Căpitanul Aripii Stîngi, ordonîndu-i să se retragă cît mai iute cu putinţă cu oamenii lui şi cu cei din ariergarda Aripii Drepte, încă neintraţi în luptă. Cu aceste forţe urma să ocupe o poziţie de apărare între Cair Andros (unde se aflau oşteni de-ai lor) şi munţii Ephel Dúath, unde, datorită marelui cot făcut de Anduin spre răsărit, terenul era foarte îngust, şi să apere cît mai mult cu putinţă căile spre Minas Tirith. Vrînd să cîştige timp pentru această retragere, Minohtar însuşi avea să formeze o ariergardă şi să încerce astfel să stăvilească înaintarea grosului oştirii Căruţaşilor. Adrahil trebuia să trimită de îndată soli care să-l caute pe Eärnil şi, dacă reuşeau să-l găsească, să-i spună despre dezastrul de la Morannon şi despre poziţiile oştirii de la miazănoapte, care se retrăgea.

Cînd oastea principală a Căruţaşilor a pornit atacul, trecuseră două ceasuri de la amiază, iar Minohtar îşi retrăsese linia la capătul Marelui Drum de la Miazănoapte din Ithilien, cam la jumătate de milă dincolo de punctul unde acesta o cotea spre răsărit, spre Turnurile de Strajă ale Morannonului. Primul triumf al Căruţaşilor a fost însă începutul înfrîngerii lor. Neştiind cît de mare era armia aflată în apărare şi cum era orînduită pe cîmpul de luptă, îşi lansaseră atacul mult prea devreme, înainte ca grosul acestei oştiri să iasă din teritoriul îngust al Ithilienului, încît carele şi cavaleria lor se treziseră în faţa unei victorii mult prea uşor cucerite şi copleşitoare. Pentru ca apoi atacul principal să întîrzie prea mult, iar cînd au atacat totuşi, n-au mai putut să-şi folosească oastea numeroasă cu efectul deplin pe care-l aşteptau de la tacticile plănuite de ei, fiind mai curînd obişnuiţi

cu lupte duse la loc deschis. N-am greşi dacă am crede că, ameţiţi de răpunerea Regelui şi de punerea pe fugă a unei părţi mari a oştii duşmane centrale, Căruţaşii au crezut că învinseseră întreaga armie şi că grosul propriei lor oştiri nu mai avea altceva de făcut decît să înainteze pentru a invada şi a ocupa Gondorul. Dacă aşa au gîndit, s-au înşelat.

Căruţaşii au venit mai degrabă la grămadă, chiuind şi cîntînd cîntece de victorie, nevăzînd încă nici urmă de apărători care să li se opună, pînă cînd au descoperit că drumul de intrare în Gondor o lua spre miazăzi, pătrunzînd într-un ţinut îngust, acoperit de copaci, străjuit de umbra întunecatului Ephel Dúath, unde o armie putea să mărşăluiască sau să călărească, în şiruri ordonate, doar de-a lungul unui drum lat. Acesta se întindea în faţa lor printr-un defileu adînc...

Aici textul se întrerupe brusc, iar notele şi scurtele însemnări pentru continuarea lui sînt aproape în întregime ilizibile. Totuşi, se poate descifra că éothéodi au luptat alături de Ondoher, iar celui de-al doilea fiu al lui Ondoher, Faramir, i s-a poruncit să rămînă în Minas Tirith ca regent, deoarece pravila nu îngăduia ca ambii fii ai Regelui să meargă la bătălie în acelaşi timp (o observaţie similară apare mai devreme în text, la pg. 402). Dar Faramir nu s-a supus poruncii; a plecat la luptă deghizat, şi a fost ucis. Textul este aproape de nedescifrat aici, dar se pare că Faramir s-a alăturat éothéodilor şi a fost prins împreună cu un grup al acestora, în timp ce se retrăgeau spre Smîrcurile Morţilor. Căpetenia éothéodilor (din al cărui nume nu se descifrează decît Marh-) a venit în ajutorul lor, dar Faramir a murit în braţele sale, şi abia cînd i-a cercetat trupul a descoperit însemnele ce dovedeau că el era Prinţul. Căpetenia éothéodilor s-a dus atunci să lupte alături de Minohtar la capătul Drumului de la Miazănoapte, în Ithilien; Minohtar tocmai dădea poruncă să se trimită în Minas Tirith o solie Prinţului înscăunat Rege.

Auzind porunca lui Minohtar, căpetenia éothéodilor i-a dat vestea că Prinţul se deghizase şi plecase la luptă, unde fusese răpus.

Prezenţa éothéodilor şi rolul jucat de căpetenia lor poate să explice includerea în această poveste, în mod clar gîndită să fie o poveste despre începuturile prieteniei dintre Gondor şi rohirrimi, a

acestei laborioase istorii despre bătălia dintre oastea Gondorului şi Căruţaşi.

Pasajul de încheiere al textului complet dă impresia că oastea Căruţaşilor urma să fie pusă în situaţia de a-şi înghiţi toată bucuria victoriei atunci cînd a ajuns pe drum la defileul cel adînc; dar notele de la sfîrşit arată că nu au fost ţinuţi în loc prea mult de apărarea din ariergardă a lui Minohtar. „Căruţaşii se revărsau cîtă frunză şi iarbă în Ithilien" şi „tîrziu, în a treisprezecea zi a lunii Cermië, l-au copleşit cu numărul lor pe Minohtar" care a fost ucis de o săgeată. Aici se spune că fusese fiul surorii Regelui Ondoher. „Oamenii lui l-au scos din încăierare, şi toţi cei care mai rămăseseră din ariergardă au fugit spre miazăzi, în căutarea lui Adrahil." Căpetenia principală a Căruţaşilor a ordonat oştenilor să oprească înaintarea şi cu toţii s-au pus pe benchetuit. Nimic altceva nu se mai poate descifra; dar scurta însemnare din Anexa A la *Stăpînul Inelelor* arată cum Eärnil a venit de la miazăzi şi i-a hăituit:

În 1944, Regele Ondoher şi amîndoi fiii săi, Artamir şi Faramir, au căzut în luptă la nord de Morannon, iar vrăjmaşii s-au revărsat în Ithilien. Dar Eärnil, Căpetenia Oştii de la Miazăzi, a cîştigat o mare victorie în Ithilienul de la Miazăzi, nimicind oastea din Harad, care trecuse Rîul Póros. Grăbindu-se spre nord, el a adunat în jurul său tot ce a putut din Oastea de la Mizănoapte ce se retrăgea, atacînd tabăra principală a Căruţaşilor, în timp ce aceştia benchetuiau şi se veseleau închipuindu-şi că regatul Gondor fusese distrus şi că nu mai aveau altceva de făcut decît să prade şi să jefuiască. Eärnil a făcut prăpăd în tabără, dînd foc la căruţe şi punîndu-i pe fugă pe duşmani, pînă au ieşit cu totul din Ithilien. O mare parte dintre cei care fugeau mîncînd pămîntul şi-au găsit sfîrşitul în Smîrcurile Morţilor.

În Povestea Anilor, victoria lui Eärnil se numeşte Bătălia Taberei. După moartea lui Ondoher şi a ambilor săi fii la Morannon, Arvedui, ultimul rege al tărîmului de la Miazănoapte, a pretins coroana Gondorului; dar cererea lui a fost respinsă şi, în anul care a

urmat Bătăliei Taberei, Eärnil a devenit Rege. Fiul său a fost Eärnur, care a pierit la Minas Morgul după ce a primit să se înfrunte cu Stăpînul Nazgûlilor, şi a fost ultimul dintre Regii tărîmului de la miazăzi.

(ii)

Călătoria lui Eorl

În timp ce éothéodii încă trăiau în locurile lor de baştină[18], ajunseseră cunoscuţi în Gondor ca oameni de încredere, de la ei primindu-se veşti despre tot ce se petrecea pe acele meleaguri. Numai ei mai rămăseseră din Oamenii de la Miazănoapte despre care se spunea că, în vremuri de demult, se înrudiseră cu dúnedainii, iar în timpul marilor Regi le fuseseră aliaţi acestora şi vărsaseră mult sînge pentru poporul Gondorului. Prin urmare, Gondorul a fost cuprins de nelinişte cînd éothéodii s-au strămutat departe la miazănoapte, în timpul domniei lui Eärnil II, penultimul dintre Regii tărîmului de la miazăzi.[19]

Noua ţară a éothéodilor se găsea în partea de miazănoapte a Codrului Întunecat, între Munţii Ceţoşi, aflaţi la apus, şi Rîul Pădurii, aflat la răsărit. În partea de miazăzi, se întindea pînă la confluenţa celor două rîuri scurte pe care le-au numit Vijeliosul Cenuşiu şi Izvorul Vechi. Vijeliosul Cenuşiu cobora din Ered Mithrin, Munţii Cenuşii, dar Izvorul Vechi venea din Munţii Ceţoşi şi purta acest nume pentru că el era izvorul Anduinului, iar după ce se unea cu Vijeliosul Cenuşiu primea numele de Torentul Vechi.[20]

Chiar şi după plecarea lor, éothéodii şi Gondorul au continuat să-şi trimită soli unii altora; dar între confluenţa Vijeliosului Cenuşiu cu Izvorul Vechi (unde se găsea singurul lor *burg* fortificat) şi vărsarea rîului Lumina Fugară în Anduin era o distanţă de aproape patru sute cincizeci de mile de-ale noastre în linie dreaptă, şi cu mult mai multe pentru cei care o străbăteau pe jos; şi, tot aşa, vreo opt sute de mile pînă la Minas Tirith.

Cronica lui Cirion şi Eorl nu consemnează nici un eveniment înainte de Bătălia de pe Cîmpia Celebrant; dar din alte surse se poate deduce cu aproximaţie cum s-au desfăşurat lucrurile.

Pămînturile întinse aflate la miazăzi de Codrul Întunecat, de la Pămînturile Maronii pînă la Marea Rhûn, care nu împiedicau în nici un fel pătrunderea invadatorilor din Răsărit, pînă ce aceştia ajungeau la Anduin, stîrneau mai mult ca orice altceva frămîntarea şi neliniştea cîrmuitorilor Gondorului. Dar în timpul Păcii Străjuitoare[21], fortificaţiile de-a lungul Anduinului, mai cu seamă pe ţărmul apusean al Neadîncurilor, rămăseseră fără oameni şi căzuseră în paragină.[22] După acest răstimp, Gondorul a fost atacat atît de orcii veniţi din Mordor (asupra căruia nimeni nu mai străjuise de multă vreme) cît şi de Corsarii din Umbar, şi nu avea nici oameni şi nici prilejul să înarmeze malul Anduinului la nord de Emyn Muil.

Cirion a devenit Majordomul Gondorului în 1489. Ameninţarea de la Miazănoapte stăruindu-i tot timpul în minte, se gîndea îndelung ce să facă şi cum să dreagă pentru a stăvili o invazie din acea parte de lume, mai cu seamă că puterea Gondorului devenea tot mai slabă. A trimis oameni în vechile fortăreţe, să străjuiască Neadîncurile, şi a mai trimis cercetaşi şi iscoade în ţinuturile dintre Codrul Întunecat şi Dagorlad. Astfel a aflat curînd că duşmani din Răsărit, neştiuţi înainte şi primejdioşi, se îndreptau spre acele ţinuturi venind de dincolo de Marea Rhûn. Îi ucideau ori îi împingeau în susul Rîului Curgător şi-n Pădure pe Oamenii de la Miazănoapte, cîţi mai rămăseseră dintre ei, prieteni ai Gondorului care încă sălăşluiau la răsărit de Codrul Întunecat.[23] Dar Cirion nu putea face nimic spre a-i ajuta, şi strîngerea veştilor se dovedea o îndeletnicire tot mai primejdioasă; prea mulţi dintre cercetaşii lui nu se mai întorceau niciodată.

Aşa s-a făcut că, abia după ce a trecut iarna anului 2509, a prins Cirion de veste că se pregătea un mare atac împotriva Gondorului: armii întregi de oameni se tot strîngeau la marginea sudică a Codrului Întunecat. Erau înarmaţi sărăcăcios şi nici cai de călărie nu prea aveau, ei folosind caii mai degrabă în atelaje, pentru că

aveau care multe şi mari, ca şi Căruţaşii care atacaseră Gondorul în zilele de pe urmă ale Regilor. Dar dacă nu aveau arme, în schimb erau numeroşi, din cîte îşi putea da seama Cirion.

În faţa acestei primejdii, gîndul lui s-a îndreptat deznădăjduit spre éothéodi. Le va trimite cîţiva soli. Dar, ca să ajungă în Văile Anduinului, aceştia trebuiau să treacă prin Calenardhon şi să traverseze Neadîncurile şi apoi să străbată ţinuturi păzite de-acum de balchothi.[24] Cu alte cuvinte, un drum de vreo patru sute de mile pînă la Neadîncuri, iar de acolo alte cinci sute şi mai bine pînă la éothéodi, unde mai pui că, după ce treceau de Neadîncuri, vor fi siliţi să meargă cu ochii-n patru şi mai mult noaptea, pînă ce treceau de umbra dealului Dol Guldur. Cirion avea prea puţină nădejde ca vreunul dintre soli să răzbată. A chemat la el voluntari şi a ales şase cavaleri, bărbaţi foarte viteji şi încercaţi, şi i-a trimis cîte doi, la cîte o zi distanţă. Fiecare dintre ei ducea cu sine o solie, învăţată pe de rost, şi o piatră mică în care era gravat sigiliul Majordomilor[25], pe care trebuia să o dea Seniorului éothéodilor, nimănui altcuiva, dacă izbutea să ajungă în ţinutul lor. Solia îi era adresată lui Eorl, fiul lui Léod, Cirion ştiind că Eorl îi urmase tatălui său în urmă cu cîţiva ani, cînd încă era un flăcăiandru de numai şaisprezece ani, şi, cu toate că acum nu avea decît douăzeci şi cinci, era lăudat, în toate veştile ce ajungeau în Gondor, drept un bărbat de mare vitejie şi înţelepciune, mult peste vîrsta lui. Însă chiar dacă solia ajungea la el, Cirion avea slabă nădejde că Eorl îi va răspunde. În afară de străvechea prietenie a éothéodilor cu Gondorul, Cirion nu avea nici un alt temei să-i aducă de la o atît de mare depărtare, şi pe deasupra şi cu oştire. Vestea că balchothii răpuneau ultimele lor rubedenii de la Miazănoapte – dacă nu cumva aflaseră între timp – putea să dea oarece îndrituire rugăminţii lui, numai să nu fi fost éothéodii înşişi ameninţaţi de vreun atac. Acestea fiind zise,[26] Cirion a poruncit să se strîngă oştirea, pentru a da piept cu furtuna. S-au strîns cîţi s-au strîns, Cirion a preluat comanda şi, fără să mai piardă nici o clipă, s-a pregătit să pornească în fruntea ei spre Calenardhon, la

miazănoapte. În lipsa lui, la cîrma oraşului Minas Tirith l-a lăsat pe fiul său, Hallas.

Prima pereche de pristavi a plecat în a zecea zi a lunii Súlimë; în cele din urmă, unul dintre ei, singurul din cei şase, a izbutit să ajungă la éothéodi. Borondir se numea el, mare călăreţ, vlăstarul unei familii care spunea că se trage dintr-un căpitan al Oamenilor de la Miazănoapte, aflat în slujba Regilor din străvechime.[27] Despre ceilalţi pristavi nu s-a mai auzit nicicînd nimic. Doar despre tovarăşul de drum al lui Borondir s-a aflat că a murit săgetat într-o ambuscadă, pe cînd treceau pe lîngă Dol Guldur; Borondir a scăpat ca prin minune şi mulţumită iuţimii calului său. L-au urmărit apoi pînă departe spre miazănoapte, taman pînă la Cîmpiile Stînjeneilor, şi nu rareori a fost atacat şi de oameni care ieşeau pe nepusă masă din Pădure, obligîndu-l să se abată, în ocoluri mari, de la drumul drept. La éothéodi a ajuns abia după cincisprezece zile, dintre care ultimele două petrecute fără hrană; era atît de sfîrşit, încît abia a putut să-i spună lui Eorl solia ce-o adusese cu sine.

Era în a douăzeci şi cincea zi a lunii Súlimé. Eorl a stat şi a cumpănit de unul singur; dar nu multă vreme. Curînd, s-a ridicat şi a zis:

– Voi merge. Dacă Fortăreaţa Colnicului cade, încotro vom mai putea fugi de Întunecime?

Apoi i-a strîns mîna lui Borondir, în semn de legămînt.

De îndată a chemat la sine Sfatul Bătrînilor şi a început să se pregătească pentru marea călătorie. Ceea ce i-a luat multe zile, căci trebuia să-şi strîngă oştirea, să lase porunci limpezi obştii şi să întărească paza ţării. La acea vreme, éothéodii trăiau în pace şi nu se temeau de război: dar nu ştiau ce putea să se întîmple dacă se afla că seniorul lor plecase la bătălie departe la Miazăzi. Cu toate acestea, Eorl înţelegea foarte bine că nu putea pleca decît cu întreaga sa oştire, astfel că fie risca totul, fie se retrăgea şi-şi călca jurămîntul.

În sfîrşit s-a strîns toată oastea: doar cîteva sute de oşteni rămîneau acasă, pentru a fi de ajutor bărbaţilor nepotriviţi unei asemenea încercări disperate, fiind ei prea tineri sau prea bătrîni. Era a şasea zi

a lunii Víressë. În acea zi, într-o tăcere deplină, marea *éoherë* a pornit la drum, lăsînd în urmă teamă şi luînd cu ei prea puţină nădejde; nu ştiau ce-i aşteaptă înainte, pe drum, ori la capătul acestuia. Se spune că Eorl se afla în fruntea a şapte mii de cavaleri înarmaţi pînă-n dinţi şi a cîtorva sute de arcaşi călare. La dreapta lui călărea Borondir, care avea să le fie călăuză cît mai departe cu putinţă, căci străbătuse nu de mult acele ţinuturi. Dar armia aceasta numeroasă nu a fost atacată în timpul lungii lor călătorii în josul Văii Anduinului. Cine o vedea apropiindu-se, fie că avea gînduri bune ori ticăloase, fugea din calea ei, speriat de atîta măreţie şi splendoare. Îndreptîndu-se spre miazăzi, armia a trecut pe lîngă capătul sudic al Codrului Întunecat (mai jos de marea Adîncătură Răsăriteană), bîntuit de balchothi, dar nici măcar acolo n-au dat peste oameni, vreo oaste ori cete de cercetaşi, care să le taie calea sau să iscodească venirea lor. În parte, asta se datora unor întîmplări despre care éothéodii nu ştiau nimic, petrecute în răstimpul scurs de cînd Borondir pornise la drum; dar la mijloc mai era şi lucrătura altor forţe. Căci atunci cînd, într-un tîrziu, armia a ajuns aproape de Dol Guldur, Eorl a părăsit drumul şi a apucat-o spre apus, temîndu-se de umbra întunecată şi norul negru ce ieşeau din el, după care s-a ţinut cît mai aproape de malul Anduinului. Mulţi dintre cavaleri îşi întorceau privirile într-acolo, pe jumătate cu frică, pe jumătate nădăjduind să zărească de la depărtare sclipirea ţinutului Dwimordene, acel tărîm primejdios despre care, în legendele neamului lor, se spunea că luceşte asemenea aurului primăvara. Dar acum părea învăluit într-o ceaţă luminoasă; spre deznădejdea lor, ceaţa aceea a trecut rîul şi a plutit peste şesurile din faţa lor.

Eorl nu s-a oprit.

– Călăriţi mai departe! le-a poruncit el. Altă cale nu avem. După un drum atît de lung, o să ne împiedice pîcla rîului să ajungem la bătălie?

Pe măsură ce se apropiau de ea, au băgat de seamă că ceaţa albă alunga vălurile de întunecime ale dealului Dol Guldur; curînd au patruns în ea, la început încet, cu simţurile la pîndă; dar sub

acoperămîntul ceţii, totul era luminat de o lumină clară, lipsită de umbre, iar de-a dreapta şi de-a stînga lor, oştenii erau păziţi de ceva ce păreau nişte ziduri albe tăinuitoare.

– Doamna din Codrul de Aur pare să ne ţină partea, a zis Borondir.

– Poate, a spus Eorl. Dar eu mă voi încrede în înţelepciunea lui Felaróf.[28] Nu adulmecă nimica rău. A prins curaj şi i-a pierit oboseala: smuceşte de zăbală, să-l las s-alerge. Aşa să fie! Căci nicicînd n-am avut atîta nevoie de tăinuire şi iuţeală.

Atunci Felaróf a ţîşnit înainte, şi întreaga armie din spatele lui l-a urmat ca un vînt dezlănţuit, dar într-o linişte ciudată, ca şi cînd copitele cailor nu atingeau pămîntul. Astfel şi-au continuat goana, învioraţi şi nerăbdători ca în dimineaţa în care porniseră la drum, toată ziua aceea şi în următoarea; dar în zorii celei de-a treia zi, cînd s-au trezit din somn, ceaţa a dispărut dintr-odată şi ei au văzut că se aflau departe, pe plaiuri întinse. Undeva în dreapta curgea Anduinul, dar ei aproape că trecuseră de cotul lui larg[29] şi iată că se zăreau Neadîncurile. Era dimineaţa celei de-a cincisprezecea zi a lunii Víressë; ajunseseră acolo cu o iuţeală mai presus de orice speranţă.[30]

Aici se sfîrşeşte textul, cu o notă în care se spune că urma descrierea Bătăliei de pe Cîmpia Celebrant. În Anexa A (II) la *Stăpînul Inelelor* se găseşte o relatare scurtă despre război:

O mare armie de oameni sălbatici dinspre Nord-Est a năvălit în ţinutul Rhovanion şi, venind dinspre Pămînurile Maronii, a traversat pe plute rîul Anduin. La aceeaşi vreme, din întîmplare sau pentru că au chitit astfel, orcii (care, pe atunci, erau încă tare mulţi înainte de războiul cu gnomii) au coborît din Munţi. Năvălitorii au cotropit Calenardhon, iar Cirion, Majordomul Gondorului, a trimis solie la miazănoapte, cerînd ajutor...

Cînd Eorl şi Cavalerii lui au ajuns pe Cîmpia Celebrant,

acolo se găsea armia Gondorului în primejdia cea mai mare. Învinsă pe Platoul Golaş şi fiindu-i tăiată retragerea spre miazăzi, fusese împinsă dincolo de Lumina Fugară, unde, pe nepusă masă, se trezise atacată de oştirea orcilor care o mîna spre apele Anduinului. Nu mai era nici o nădejde, numai că, la fel dc neaşteptat, Cavalerii s-au năpustit dinspre miazănoapte, lovind duşmanul pe la spate. Soarta bătăliei a fost astfel răsturnată, duşmanii fiind măcelăriţi şi alungaţi dincolo de Lumina Fugară. Eorl însă nu s-a mulţumit cu atît, ci şi-a trimis oamenii pe urmele lor, iar spaima ce cuprindea suflarea dinaintea acestor călăreţi de la Miazănoapte era într-atît de mare, încît cei care cotropiseră Platoul Golaş au fost la rîndul lor cotropiţi de groază, astfel că războinicii lui Eorl i-au hăituit peste cîmpiile Calenardhon.

O relatare asemănătoare, mai scurtă, este cuprinsă şi în alt paragraf din Anexa A (I, iv). Cursul bătăliei nu apare cu claritate în nici unul dintre fragmente, dar pare destul de sigur că, după ce au traversat Neadîncurile, Cavalerii au trecut Lumina Fugară (vezi nota 29, pg. 432) şi au lovit duşmanul din spate, pe Cîmpia Celebrant; iar „duşmanii fiind măcelăriţi şi alungaţi dincolo de Lumina Fugară" înseamnă că balchothii au fost împinşi înapoi spre miazăzi, pe Platoul Golaş.

(iii)

Cirion şi Eorl

Povestea este precedată de o însemnare despre Halifirien, cel mai apusean pisc de avertizare din Gondor, de-a lungul crestei Ered Nimrais.

Halifirien[31] era cel mai înalt dintre piscurile de avertizare şi, asemenea vîrfului Eilenach, următorul ca înălţime, părea să se semeţească de unul singur dintr-un codru întins; căci în spatele lui se căsca un hău adînc, întunecata vale Firien, săpată în lungul

lanţului nordic Ered Nimrais, din care piscul acesta era cel mai înalt. Din hăul văii ţîşnea în sus, ca un zid vertical, dar coamele ce se desprindeau din el, mai cu seamă spre miazănoapte, erau lungi şi cîtuşi de puţin abrupte, acoperite de copaci care creşteau pînă aproape de vîrf. Pe măsură ce coborau, copacii deveneau tot mai deşi, mai cu seamă de-a lungul Pîrîului Mering (care izvora din vale) şi spre miazănoapte, înaintînd în cîmpia străbătută de Pîrîu pînă se vărsa în Scăldătoarea Enţilor. Marele Drum Apusean trecea prin pădure, de-a lungul unei lungi fîşii tăiate în ea, pentru a evita terenul mocirlos din partea de miazănoapte a pădurii; dar drumul fusese făcut în vremuri de demult[32], şi, după plecarea lui Isildur nici un alt copac n-a mai fost doborît în Pădurea Firien, în afară de cei tăiaţi de Păzitorii Piscului, a căror grijă era aceea de a ţine deschise marele drum şi poteca ce ducea sus pe munte. Poteca se desprindea din Drum aproape de locul unde acesta pătrundea în Pădure şi urca şerpuit pînă unde se terminau copacii, iar de acolo continua cu nişte trepte de piatră străvechi, care duceau chiar pînă la locul unde se aprindea focul, un cerc larg nivelat de cei care făcuseră treptele. Păzitorii Piscului erau singurii locuitori ai Pădurii, fără doar de sălbăticiuni; sălăşluiau în adaposturi cocoţate în copacii dinspre vîrful piscului, dar nu stăteau mult acolo, decît dacă îi ţinea în loc vremea rea; altfel, veneau şi plecau, făcînd de strajă cu schimbul. Mai totdeauna se întorceau acasă cu bucurie. Şi asta nu din pricina sălbăticiunilor şi nici pentru că s-ar fi întins asupra Pădurii vreo umbră ticăloasa, rămasă din zile întunecare; ci pentru că, în afara şuierului vînturilor, a strigătelor de păsări şi fiare, sau, uneori, a zgomotelor făcute de călăreţii care străbăteau în grabă Drumul, stăruia o linişte ce-i făcea pe oameni să vorbească în şoaptă unii cu alţii, ca şi cînd s-ar fi aşteptat să audă ecoul unei voci răsunătoare chemînd de undeva de foarte departe şi de foarte demult.

Numele Halifirien însemna în graiul rohirrimilor „muntele sfînt".[33] Înainte să vină rohirrimii, era cunoscut în sindarină drept Amon Anwar, „Muntele Venerării"; din care motiv, nimeni nu ştia în Gondor, în afară de Rege sau de Majordomul Cîrmuitor (aşa după

cum s-a dovedit mai tîrziu). Pentru puţinii oameni care se aventurau să părăsească şi să rătăcească printre copaci, Pădurea însăşi era o explicaţie mulţumitoare: în Limba Comună se numea „Pădurea Şopotitoare". În vremurile de măreţie ale Gondorului, pe Munte nu exista o vatra pentru focul de avertizare, întrucît cu ajutorul *palantírilor* încă se puteau trimite veşti între Osgiliath şi cele trei turnuri ale regatului[34], fără a fi nevoie de solii ori semnale. Mai tîrziu, cînd locuitorii din Calenardhon s-au împuţinat la număr, prea puţin ajutor se mai putea aştepta de la Miazănoapte, şi nici o armie n-a fost trimisă într-acolo, întrucît Minas Tirith se străduia tot mai din greu să păstreze linia rîului Anduin şi să-şi apere coasta sudică. În Anórien încă trăiau mulţi oameni şi treaba lor era să apere drumurile nordice, care veneau fie din Calenardhon, fie peste Anduin, pe la Cair Andros. Pentru a le putea transmite semnale, au fost pregătite şi păstrate în bună stare[35] trei locuri de semnalizare, cele mai vechi (pe Amon Dîn, Eilenach şi Min-Rimmon); dar cu toate că malurile Pîrîului Mering au fost fortificate (între mlaştinile de netrecut de la confluenţa sa cu Scăldătoarea Enţilor, pînă la podul peste care Drumul ieşea din Pădurea Firien şi o apuca spre apus), pe Amon Anwar nu s-a îngăduit durarea nici unei fortificaţii ori a unui punct de semnalizare.

În vremea lui Cirion Majordomul, a avut loc un atac cumplit, pus la cale de balchothi care, aliindu-se cu orcii, au traversat Anduinul în Platoul Golaş şi au început să cotropească ţinutul Calenardhon. De la această primejdie de moarte, care ar fi ruinat Gondorul, a fost salvat regatul prin venirea lui Eorl cel Tînăr şi a rohirrimilor.

După ce s-a sfîrşit războiul, oamenii s-au întrebat în ce fel îşi va arăta Majordomul recunoştinţa faţă de Eorl şi cum îl va răsplăti, şi se aşteptau ca în Minas Tirith să fie pregătit un ospăţ mare la care să fie dezvăluite tocmai aceste lucruri. Dar Cirion era un om care nu-şi trăda gîndurile. Pe drumul de întoarcere spre miazăzi a împuţinatei oşti a Gondorului, Cirion a fost însoţit de Eorl şi un *éored*[36] format

din Cavalerii de la Miazănoapte. Ajungînd ei la Pîrîul Mering, Cirion s-a întors către Eorl şi, spre mirarea tuturor, i-a spus:

– Rămîi cu bine, Eorl, fiu al lui Léod. Eu mă întorc acum acolo unde mi-e casa şi unde multe sînt de pus în ordine. Ţie îţi las în grijă pînă una-alta Calenardhonul, dacă nu te împinge graba să te întorci pe meleagurile tale. Peste trei luni ne întîlnim din nou aici, şi-atunci vom sta şi ne vom sfătui împreună.

– Voi veni, i-a făgăduit Eorl; şi cu aceste vorbe s-au despărţit.

De cum a ajuns Cirion înapoi în Minas Tirith, i-a chemat la sine pe cîţiva dintre cei mai de încredere sfetnici ai săi.

– Duceţi-vă acum în Pădurea Şopotitoare, le-a spus el. Acolo trebuie să redeschideţi străvechea potecă ce duce pe Amon Anwar. De mult n-a mai fost curăţată de hăţişuri; dar intrarea în ea este încă însemnată de o piatră pusă în picioare chiar lîngă Drum, în locul unde capătul de miazănoapte al Pădurii se închide de-o parte şi de alta a lui. Poteca o ia ba într-o parte, ba în alta, dar la fiecare cot a fost pusă o piatră. Luîndu-vă după ele, veţi ajunge în cele din urmă unde se sfîrşesc copacii şi unde veţi da peste nişte trepte de piatră ce duc în sus. Nu vă spun să mergeţi mai departe. Faceţi treaba asta cît mai iute cu putinţă, apoi întorceţi-vă la mine. Nu doborîţi copaci; curăţaţi numai atît cît să poata urca uşor cu piciorul cîţiva oameni. Lăsaţi intrarea de lîngă Drum ascunsă de tufărişuri, astfel ca nimeni din cei care merg pe Drum să nu dorească să vadă unde duce poteca, înainte să ajung eu însumi acolo. Dacă întreabă careva ce faceţi, spuneţi că Măria Sa Majordomul doreşte să fie pregătit un loc pentru întîlnirea sa cu Seniorul Cavalerilor.

La vremea potrivită, Cirion a pornit la drum cu Hallas, fiul său şi Senior în Dol Amroth, şi cu încă doi sfetnici din sfatul lui; şi s-a întîlnit cu Eorl la trecerea peste Pîrîul Mering. Eorl era însoţit de trei dintre căpeteniile sale de frunte.

– Să mergem, dară, la locul ce l-am pregătit, a zis Cirion.

Lăsînd cîţiva Cavaleri de strajă la pod, s-au întors pe Drumul umbrit de copaci şi au ajuns la piatra pusă în picioare. Acolo au coborît de pe cai, dîndu-i în grija altor străjeri bine înarmaţi, oşteni

ai Gondorului; apropiindu-se de piatră, Cirion s-a răsucit spre însoţitorii săi şi a spus:

– Voi urca acum pe Muntele Venerării. Urmaţi-mă, de vreţi! Cu mine va merge un scutier, şi încă unul cu Eorl, pentru a ne duce armele; toţi ceilalţi vor merge neînarmaţi, ca martori ai vorbelor şi faptelor noastre acolo sus. Poteca a fost pregătită, cu toate că nimeni n-a folosit-o de cînd am venit aici cu tatăl meu.

Apoi Cirion l-a dus sus pe Eorl, printre copaci, şi ceilalţi i-au urmat în şir; şi după ce au trecut de primele pietre, vocile li s-au stins şi ei şi-au continuat drumul cu băgare de seamă, ca pentru a nu face vreun zgomot. Astfel au ajuns ei pe pantele de sus ale Muntelui şi au trecut printr-un brîu de mesteceni albi şi au zărit scara de piatră care ducea pînă în vîrf. După umbra Pădurii, soarele părea fierbinte şi strălucitor, căci era luna Úrimë; dar creştetul Muntelui era verde, ca şi cînd anul n-ar fi trecut de luna Lótessë.

La piciorul scării se găsea un prag scurt, sau o bortă săpată în coasta muntelui, ale cărei margini erau acoperite cu brazde de iarbă. Acolo s-au oprit drumeţii o vreme, pînă cînd Cirion s-a ridicat şi a luat de la scutierul său sceptrul alb şi mantia albă ale Majordomilor din Gondor. Apoi, urcîndu-se pe prima treaptă a scării, a spart tăcerea, vorbind cu voce joasă dar limpede:

– Vă voi spune acum ce am statornicit, cu puterea ce-o au Majordomii Regilor: să-i dăruiesc lui Eorl, fiul lui Léod, Seniorul din Éothéod, în semn de recunoaştere a vitejiei poporului său şi-a ajutorului, dincolo de orice speranţă, pe care l-a dat Gondorului în vreme de cumplită restrişte. Lui Eorl îi voi dărui, fără a cere nimic în schimb, marele tărîm Calenardhon, de la Anduin pînă la Isen. Acolo va fi el rege, de va voi, şi moştenitorii lui aşijderea, şi poporul său va trăi în libertate, atîta vreme cît va dăinui puterea Majordomilor, şi pînă la întoarcerea Marelui Rege.[37] Nici unui legămînt, ci numai pravilelor şi voinţei lor se vor supune, fără doar de acesta: vor trăi în necurmată prietenie cu Gondorul şi duşmanii Gondorului vor fi duşmanii lor atîta cît vor dura cele două regate. Dară aceluiaşi legămînt se va supune şi poporul Gondorului.

Atunci Eorl s-a ridicat de la locul său şi a rămas o vreme tăcut. Era uluit de neînchipuita generozitate a darului şi de nobleţea cu care fusese oferit; şi a înţeles pe dată înţelepciunea lui Cirion, atît în ceea ce-l privea pe el însuşi, ca Senior al Gondorului, care căuta să-şi apere ceea ce rămăsese din regatul său, cît şi ca prieten al éothéodilor, cunoscîndu-le nevoile. Căci poporul lor devenise mult prea numeros pentru ţara în care trăiau la Miazănoapte şi tînjeau să se întoarcă pe fostele lor meleaguri de la miazăzi, dar îi ţinea în loc teama de Dol Guldur. În Calenardhon însă aveau să aibă mai mult loc decît nădăjduiseră vreodată şi totodată aveau să fie departe de umbrele Codrului Întunecat.

Dar mai presus de înţelepciune şi de chibzuinţă, ceea ce-i apropia pe Cirion şi Eorl la acel ceas era marea prietenie care lega popoarele lor, precum şi dragostea dintre doi oameni adevăraţi. Din partea lui Cirion, dragostea era aceea a unui părinte înţelept, bun cunoscător al grijilor ce apăsau lumea, faţă de un fiu aflat în deplinătatea puterii şi a speranţelor tinereţii sale; în vreme ce în Cirion, Eorl vedea cel mai ales şi mai nobil bărbat al lumii, pe care-l cunoscuse vreodată, şi cel mai înţelept, în a cărui fiinţă se citea măreţia Regilor Oamenilor din vremurile de demult.

După ce prin mintea lui s-au perindat cu repeziciune toate aceste gînduri, Eorl a vorbit în sfîrşit, spunînd:

– Domnia ta, Majordom al Marelui Rege, darul pe care mi-l faci îl primesc pentru mine şi poporul meu. Întrece cu mult orice răsplată ce ar fi meritat-o faptele noastre, dacă ele însele n-ar fi fost un dar al prieteniei noastre. Dar acum voi pecetlui această prietenie cu un jurămînt ce nu va fi dat uitării.

– Să urcăm dară sus în vîrf, a zis Cirion, şi în faţa acestor martori să facem jurămintele potrivite.

Cirion a urcat treptele împreună cu Eorl, iar ceilalţi i-au urmat; şi cînd au ajuns în vîrf, au văzut acolo un loc de formă ovală, acoperit cu brazde de iarbă netede. Nu era împrejmuit, doar în capătul său răsăritean se ridica o moviliţă pe care creşteau florile

albe de *alfirin*[38], smălţuite în auriu de soarele aflat la apus. Atunci Seniorul din Dol Amroth, căpetenia celor care-l însoţeau pe Cirion, s-a apropiat de moviliţă şi a văzut în faţa ei, culcată în iarbă şi totuşi fără a fi năpădită de buruieni ori roasă de vreme, o piatră neagră; iar pe piatră se zăreau gravate trei litere. S-a răsucit el spre Cirion şi l-a întrebat:

– Mormînt e acesta? Oare care bărbat măreţ din vremurile de demult odihneşte aici?

– N-ai citit literele? l-a întrebat Cirion la rîndul său.

– Ba le-am citit, a răspuns Prinţul[39], tocmai de aceea mă mir; căci literele sînt *lambe, ando, lambe*, dar acesta nu-i un mormînt pentru Elendil, iar după el nici un bărbat n-a îndrăznit să folosească acest nume.[40]

– Cu toate acestea, iată-i mormîntul, a spus Cirion; şi astfel se desluşeşte veneraţia ce învăluie acest munte şi pădurile din vale. De la Isildur care l-a făcut, pînă la Meneldil care l-a urmat, şi tot aşa, de-a lungul întregii spiţe a Regilor, şi de-a lungul spiţei Majordomilor şi pînă la mine, acest mormînt a fost păstrat ca taină, aşa cum a poruncit Isildur. Căci el a spus: „Aici se află inima Regatului de la Miazăzi[41] şi aici va fi înălţat monumentul întru aducerea aminte a lui Elendil cel Credincios, şi în grija valarilor, atît cît va dăinui Regatul. Muntele acesta va fi un loc venerat şi fie ca nici un om să nu-i tulbure pacea şi liniştea, fără doar dacă este un moştenitor al lui Elendil." Aici te-am adus, pentru ca noi şi moştenitorii noştri de ambele părţi să avem simţămîntul că jurămintele pe care le facem aici sînt sacre.

După aceste vorbe, toţi cei de faţă au păstrat cîteva clipe de tăcere, stînd cu capetele plecate, pînă cînd Cirion i-a spus lui Eorl:

– Dacă eşti gata, fă-ţi jurămîntul aşa după cum socoteşti că este potrivit şi o cer datinile poporului tău.

Eorl a făcut un pas înainte şi, luîndu-şi suliţa de la scutierul său, a înfipt-o în pămînt. Şi-a scos sabia şi a aruncat-o în sus, iar sabia a sclipit în soare; şi cînd a prins-o, Eorl a înaintat şi a pus tăişul pe moviliţă, fără să lase plăselele din mînă. Şi cu voce

răsunătoare a rostit jurămîntul lui Eorl. Iată ce a spus el în graiul vorbit în Éothéod, care în Limba Comună se tălmăceşte astfel:[42]

> Ascultaţi voi, popoare, care nu vă înclinaţi în faţa Umbrei de la Răsărit, prin darul ce ni l-a făcut Seniorul Fortăreţei Colnicului vom veni să sălăşluim în ţara de el Calenardhon numită, şi astfel jur, în al meu nume şi-n numele éothéodilor de la Miazănoapte, că între noi şi Marele Popor de la Apus domni-va prietenia pentru totdeauna: duşmanii lor ai noştri vor fi, nevoile lor ale noastre vor fi şi în orice rău, ameninţare ori atac ar fi să se abată asupra lor, în ajutorul lor veni-vom pînă la capătul puterilor ce le avem. Şi acest jurămînt şi moştenitorii mei îl vor şti, toţi cei care după mine vor veni în noua noastră ţară, şi fie ca ei să-l ţină cu bună-credinţă şi să nu-l încalce, ori de-o vor face, Umbra să se pogoare asupră-le şi blestemaţi să fie în veci.

Acestea fiind zise, Eorl şi-a pus sabia înapoi în teacă, a făcut o plecăciune şi s-a dus lîngă căpitanii săi.

A fost rîndul lui Cirion să facă legămîntul. Îndreptîndu-se de spate, a pus mîna stîngă pe mormînt, iar cu mîna dreaptă a înălţat sceptrul alb al Majordomilor şi a rostit vorbe ce i-a umplut de veneraţie pe aceia care le-au auzit. Căci, cum stătea el drept, soarele a coborît roşu ca para focului spre apus şi mantia albă a lui Cirion a părut ca o pălălaie; şi după ce a jurat ca Gondorul să le arate aceeaşi prietenie şi să vină în ajutorul lor ori de cîte ori va fi nevoie, şi-a înălţat vocea şi a rostit în quenyană:

> *Vanda sina termaruva Elenna nóreo alcar enyalien ar Elendil Vorondo voronwë. Nai tiruvantes i hárar mahalmassen mi Númen ar i Eru i or ilyë mahlmar eä tennoio.*[43]

Şi acelaşi lucru l-a rostit în Limba Comună:

> Acest jurămînt este făcut întru aducerea aminte a gloriei Ţarii Stelei, şi a credinţei lui Elendil cel Credincios, şi pentru

a fi păstrat de cei suiţi pe tronurile Apusului şi de Unul, care se află deasupra tuturor tronurilor pentru totdeauna.

Un asemenea jurămînt nu mai fusese auzit în Pămîntul de Mijloc de cînd Elendil însuşi jurase să se lege prin alianţă cu Gil-galad, Regele Eldarilor.[44]

Cînd totul a fost împlinit şi umbrele serii coborau peste lume, Cirion şi Eorl şi împreună cu ei cei care-i însoţeau au coborît din nou în tăcere prin Pădurea ce se cufunda în noapte şi s-au reîntors la tabăra de lîngă Pîrîul Mering, unde fuseseră pregătite corturi pentru ei. După ce au mîncat, Cirion şi Eorl, dimpreună cu Prinţul din Dol Amroth şi Eomund, căpetenia oştirii éothéodilor, au stat împreună şi au statornicit hotarele pînă la care se întindeau stăpînirea Regelui éothéodilor şi cea a Majordomului din Gondor.

Hotarele regatului lui Eorl urmau să fie: în Apus rîul Angren, de la vărsarea sa în Adorn, spre miazănoapte pînă la zidurile exterioare ale fortăreţei Angrenost, şi de acolo spre apus şi spre miazănoapte, de-a lungul poalelor Codrului Fangorn, pînă la rîul Lumina Fugară; rîul acesta forma hotarul său de la Miazănoapte, căci pămînturile de dincolo de Lumina Fugară nu se aflaseră nicicînd sub stăpînirea Gondorului.[45] La răsărit, hotarul se desena astfel: Anduinul şi versanţii apuseni ai lanţului Emyn Muil, pînă la mlaştinile de la Gurile Rîului Onodló, iar dincolo de acest rîu, pîrîul Glandhír ce curgea prin Pădurea Anwar, pentru a se uni cu Onodló. Iar la miazăzi, regatul se mărginea cu Ered Nimrais, pînă la capătul braţului său nordic, dar toate văile şi defileele ce se deschideau spre miazănoapte aveau să fie tot ale éothéodilor, la fel şi ţinutul aflat la miazănoapte de Hithaeglir, cuprins între rîurile Angren şi Adorn.[46]

În toate aceste regiuni, Gondorul mai stăpînea doar fortăreaţa Angrenost, în interiorul căreia se găsea cel de-al Treilea Turn al Gondorului, Orthanc cel de nepătruns, unde era păstrat al patrulea din *palantírii* tărîmului de la miazăzi. În vremea lui Cirion, Angrenost era păzit de o gardă de gondorieni, dar ei deveniseră o

mică aşezare bine rînduită, cîrmuită de un Căpitan, rang moştenit din tată-n fiu, iar cheile erau ţinute de Majordomul Gondorului. „Zidurile exterioare“, de care se pomeneşte în descrierea hotarelor regatului lui Eorl, erau un zid şi un şanţ care se întindeau spre miazăzi, cale de două mile de la porţile fortăreţei, între dealurile în care se termina lanţul Munţilor Ceţoşi; dincolo de acestea se găseau cîmpurile lucrate de locuitorii fortăreţei.

S-a mai statornicit ca Marele Drum care înainte străbătuse ţinuturile Anórien şi Calenardhon pînă la Athrad Angren (Vadurile Isenului)[47], şi de acolo o apuca spre miazănoapte, spre Arnor, să fie deschis tuturor oamenilor din cele două popoare, fără oprelişti pe vreme de pace, iar de buna lui stare între Pîrîul Mering şi pînă la Vadurile Isenului să se îngrijească éothéodii.

Ca urmare a acestui pact, doar o mică parte din Pădurea Anwar, la apus de Pîrîul Mering, era cuprinsă în regatul lui Eorl; dar Cirion a spus răspicat că Muntele Anwar avea să fie de-acum încolo un loc venerat pentru ambele popoare, astfel că eorlingii şi Majordomii îl vor păzi şi îngriji deopotrivă. Totuşi, mult mai tîrziu, deoarece rohirrimii deveniseră tot mai puternici şi mai numeroşi, iar Gondorul îşi pierduse din putere şi era tot timpul ameninţat dinspre Răsărit şi de pe mare, străjerii Anwarului erau aleşi numai din rîndul poporului din Depresiunea Răsăriteană, şi Pădurea a ajuns să fie socotită îndeobşte ca parte a domeniului regal al Regilor Obştii. Muntelui i-au dat numele de Halifirien, iar Pădurii, Crîngul Firien.[48]

Va mai trece o bucată de vreme pînă cînd ziua Jurămîntului va fi socotită drept ziua întîi a noului regat, cînd Eorl şi-a luat titlul de Rege al Obştii Cavalerilor. Deocamdată, rohirrimii încă nu deveniseră stăpîni peste acele pămînturi, şi cît a mai trăit el, Eorl a fost cunoscut drept Seniorul éothéodilor şi Rege al Calenardhonului. „Obşte“ însemna un ţinut de graniţă, în special unul care servea drept apărare pentru teritoriile din interiorul unui regat. Numele sindarine – Rohan pentru Obşte, şi rohirrimi pentru locuitorii ei – au fost născocite de Hallas, fiul şi urmaşul lui Cirion, dar adesea erau folosite nu numai de gondorieni, ci de éothéodii înşişi.[49]

A doua zi după ce şi-au făcut jurămintele, Cirion şi Eorl s-au îmbrăţişat şi s-au despărţit fără tragere de inimă. Căci Eorl i-a spus:

– Mărite Majordom, am multe de făcut în grabă mare. Ţara asta a scăpat acum de duşmani; dar ei n-au fost stîrpiţi din rădăcină, şi dincolo de Anduin şi în umbra Codrului Întunecat nu ştim ce primejdii stau la pîndă. Noaptea trecută am trimis trei soli către miazănoapte, cavaleri viteji şi destoinici, în speranţa că măcar unul dintre ei va ajunge acasă înaintea mea. Căci acum eu însumi trebuie să mă întorc, şi măcar cu o parte din oaste; ţara mea a rămas cu prea puţini bărbaţi, cei mult prea tineri şi cei mult prea bătrîni; şi dacă femeile şi copiii noştri vor fi să facă o călătorie atît de lungă, ducînd cu ei tot ceea ce nu poate fi lăsat în urmă, ei trebuie păziţi, şi nu-l vor urma decît pe Seniorul éothéodilor însuşi. Voi lăsa aici toată armia de care mă pot lipsi, mai mult de jumătate dintre oştenii ce se află acum în Calenardhon. Or să fie şi cîteva companii de arcaşi călare, să se ducă acolo unde o fi nevoie de ei, de-or mai fi rămas niscaiva şlehte de duşmani prin ungherele ţării; dar grosul oştirii va rămîne în partea de nord-est, ca să păzească toate locurile pe unde balchothii au trecut Anduinul dinspre Pămînturile Maronii; acolo e pericolul cel mai mare, iar nădejdea mea, dacă mă întorc, este să-mi călăuzesc poporul în noua sa ţară cu cît mai puţine suferinţe şi pierderi. Dacă mă întorc, aşa am zis: dar poţi fi sigur că mă voi întoarce, pentru a-mi împlini jurămîntul, fără doar dacă nu s-o abate asupra noastră vreo năpastă, şi pier dimpreună cu poporul meu pe drumul ăsta lung. Căci va trebui să venim de-a lungul malului răsăritean al Anduinului, tot timpul sub ameninţarea Codrului Întunecat, şi în cele din urmă să trecem prin valea bîntuită de umbra acelui deal pe care voi îl numiţi Dol Guldur. Pe malul apusean nu e drum pentru călăreţi şi nici pentru o mulţime mare de care şi oameni, chiar de n-ar mişuna orcii prin Munţi; şi nimeni, nici mulţi, nici puţini, nu poate trece prin Dwimordene, unde sălăşluieşte Doamna cea Dalbă şi ţese năvoade prin care picior de muritor nu poate trece.[50] Pe drumul răsăritean voi veni, aşa cum am venit şi pînă la Celebrant; şi fie ca aceia pe care i-am invocat

drept martori la jurămintele noastre să ne aibă în grija lor. Să ne despărţim acum cu nădejde în suflet! Îmi îngădui să plec?

– Îţi îngădui, a răspuns Cirion, căci acum văd că altminteri nu e cu putinţă. Înţeleg că, în primejdia în care ne-am aflat, prea puţin m-am gîndit la primedjiile pe care le-ai înfruntat şi că a fost o minune că aţi venit, dincolo de orice speranţă, cale de atîtea leghe taman de la Miazănoapte. Răsplata pe care ţi-am dat-o cu bucuria şi uşurarea din inimi că am scăpat pare acum prea mică. Dar cred că vorbele jurămîntului meu, pe care nu le-am ticluit înainte să le rostesc, n-au fost zise în zadar. Cu nădejde să ne despărţim!

După cum înfăţişează Cronicile, nu încape îndoială că multe din cele puse în gurile lui Eorl şi Cirion la despărţire au fost zise şi cumpănite în timpul sfatului ţinut cu o seară înainte; sigur este însă că, la despărţire, Cirion cu adevărat a spus acele vorbe despre ce anume i-a inspirat jurămîntul, căci era un om netrufaş, pe cît de curajos, pe atît de mărinimos, cel mai nobil dintre Majordomii Gondorului.

(iv)

Datina lui Isildur

Se spune că, atunci cînd Isildur s-a întors din Războiul Ultimei Alianţe, a rămas o vreme în Gondor, făcînd ordine în regat şi dîndu-i sfaturi lui Meneldil, nepotul său, înainte de a pleca el însuşi pentru a urca pe tronul Arnorului. Împreună cu Meneldil şi un grup de prieteni de nădejde, a făcut o călătorie la hotarele tuturor ţărilor asupra cărora Gondorul dorea să-şi întinsă stăpînirea; şi pe cînd se întorceau de la hotarul nordic cu Anórien, au ajuns la un munte înalt care la acea vreme se numea Eilenaer, dar care mai tîrziu a primit numele de Amon Anwar, „Muntele Venerării“.[51] Se afla aproape de inima ţinuturilor Gondorului. Au tăiat o cărare prin pădurea deasă ce acoperea pantele nordice şi astfel au ajuns în vîrful verde şi lipsit de copaci. Acolo au netezit o întindere de pămînt şi la capătul dinspre răsărit au înălţat o movilă; în movila aceea Isildur a pus un sipet pe care-l ducea cu sine. Apoi a spus:

– Acesta este un mormînt şi un loc de aduceri aminte pentru Elendil cel Credincios. Aici se va înălţa, în chiar inima Regatului de la Miazăzi, în grija valarilor, atît cît va dăinui Regatul; şi va fi un loc venerat acesta, pe care nimeni nu-l va pîngări. Nici un om să nu-i tulbure liniştea şi pacea, fără doar de moştenitorii lui Elendil.

De la marginea pădurii au făcut trepte de piatră pînă sus, pe creasta muntelui; şi Isildur a spus:

– Pe treptele acestea nimeni altcineva nu urcă decît Regele şi aceia pe care îi aduce cu el, şi numai dacă el le cere să-l însoţească.

Apoi toţi cei aflaţi acolo au făcut legămîntul tăcerii; dar Isildur l-a sfătuit pe Meneldur, spunîndu-i ca Regele să viziteze locul sacru din cînd în cînd, mai cu seamă cînd simţea nevoia de gînduri înţelepte la vreme de primejdie ori restrişte; şi tot aici să-şi aducă şi moştenitorul cînd va fi ajuns la vîrsta bărbăţiei, şi să-i spună despre cum a fost făcut acel loc venerat şi să-i dezvăluie tainele regatului şi alte lucruri pe care se cuvenea să le ştie.

Meneldil a ascultat de sfatul lui Isildur şi la fel au făcut toţi Regii care i-au urmat, pînă la Rómendacil Întîiul (al cincilea după Meneldil). În timpul domniei sale, Gondor a fost atacat pentru prima oară de Răsăriteni;[52] pentru ca datina aceasta să nu fie dată uitării din pricina războaielor sau a morţii neaşteptate sau din orice altă pricină nefericită, Meneldil a pus ca „Datina lui Isildur" să fie legiuită printr-o pravilă pecetluită, dimpreună cu alte lucruri pe care un Rege nou trebuia să le ştie; Majordomul dădea pravila Regelui înainte de încoronare.[53] De atunci, pravila a fost înmînată nesmintit, cu toate că obiceiul de a urca la locul venerat de pe Amon Anwar împreună cu moştenitorul tronului a fost respectat de aproape toţi Regii Gondorului.

Cînd zilele Regilor s-au sfîrşit şi Gondorul a ajuns să fie cîrmuit de Majordomii din spiţa lui Húrin, majordomul Regelui Minardil, s-a hotărît ca toate drepturile şi îndatoririle Regilor să devină ale lor „pînă cînd se va întoarce Marele Rege". Cît despre împlinirea „Datinii lui Isildur", numai ei singuri puteau judeca ce şi cum să facă, întrucît numai ei o cunoşteau. Şi au socotit că, vorbind de „un

moştenitor al lui Elendil", Isildur se gîndise la cineva din dinastia regală, urmaş al lui Elendil, moştenitor al tronului: nicidecum la Majordomi, a căror cîrmuire n-o întrezărise. Dacă la acea vreme Mardil a cîrmuit asemenea unui Rege în absenţa acestuia[54], urmaşii lui Mardil, care moşteniseră funcţia de Majordom, ar fi avut aceleaşi drepturi şi îndatoriri pînă la întoarcerea unui Rege; prin urmare, fiecare Majordom avea dreptul să urce la locul venerat oricînd ar fi dorit şi să îngăduie acelaşi lucru şi celor care-l însoţeau, după cum credea el de cuviinţă. Cît priveşte cuvintele „atîta cît va dăinui Regatul", Majordomii spuneau că Gondorul rămăsese „regat", cîrmuit de un viceregent, şi că aceste cuvinte înseamnă neîndoielnic „atîta cît va dăinui ţara Gondor".

Cu toate acestea, Majordomii, în parte din veneraţie şi în parte din pricina grijilor pentru regat, urcau arar la locul venerat de pe Muntele Anwar, doar cînd îşi duceau moştenitorul pînă sus, după cum era obiceiul Regilor. Uneori, locul rămînea necălcat de picior de om ani în şir şi, aşa după cum se rugase Isildur, valarii aveau grijă de el; căci, cu toate că pădurea creştea în mare neorînduială şi era ocolită de oameni din pricina tăcerii ei, încît poteca ce ducea sus fusese înghiţită de hăţişuri, cînd totuşi a fost din nou tăiată, locul venerat s-a înfăţişat neatins de trecerea anilor şi neîntinat, mereu verde şi în pace sub bolta cerului, şi aşa avea să rămînă cît a rămas şi Regatul Gondor neschimbat.

S-a întîmplat însă ca al doisprezecelea Majordom Cîrmuitor, Cirion, să trebuiască să înfrunte o nouă primejdie, încă şi mai mare: invadatorii ameninţau să cucerească toate ţinuturile Gondorului aflate la miazănoapte de Munţii Albi, şi dacă acest lucru avea să se împlinească, curînd întregul regat avea să decadă şi să fie distrus. După cum ne spun cronicile, primejdia a fost înlăturată numai cu ajutorul rohirrimilor; înţeleptul Cirion le-a dăruit atunci toate ţinuturile de la miazănoape, fără doar de Anórien, pentru a fi cîrmuite de ei şi de regele lor, chiar dacă în alianţă necurmată cu Gondorul. În regat nu se mai găseau destui oameni care să se statornicească în regiunea de la miazănoapte, nici măcar cît să

întărească linia bastioanelor de-a lungul Anduinului, care păzeau granița răsăriteană. Cirion a cumpănit îndelung la toate aceste lucruri, înainte să dăruiască Calenardhonul Cavalerilor de la Miazănoapte; şi a socotit că, făcînd astfel, „Datina lui Isildur", legată de locul venerat de pe Amon Anwar, trebuia să se schimbe cu totul. L-a dus în acel loc pe Seniorul rohirrimilor şi acolo, lîngă movila lui Elendil, a primit, cu deplină solemnitate, Jurămîntul lui Eorl, căruia i-a răspuns cu Jurămîntul lui Cirion, consfințind pentru totdeauna alianța dintre Regatele rohirrimilor şi Gondorului. Dar după ce acestea au fost făcute şi Eorl s-a întors la Miazănoapte, pentru a-şi aduce întregul popor pe noile lor pămînturi de sălăşluire, Cirion a scos de acolo însemnele ce făceau din acea movilă mormîntul lui Elendil. Socotea că „Datina lui Isildur" nu-şi mai avea rostul. Locul venerat nu se mai găsea „în inima Regatului de la Miazăzi", ci la hotarul unui alt regat; în plus, cuvintele „atîta cît va dăinui Regatul" se refereau la Regatul aşa cum fusese pe vremea cînd Isildur rostise aceste vorbe, după ce îi cercetase fruntariile şi le hotărnicise. E adevărat că de atunci fuseseră pierdute şi alte ținuturi ale Regatului. Minas Ithil încăpuse pe mîinile nazgûlilor, iar Ithilien fusese pustiit; dar Gondorul încă le socotea ca fiind ținuturile sale. Acum renunțase la Calenardhon, sub jurămînt. Prin urmare, Cirion a luat sipetul pus de Isildur în movilă şi l-a dus la Locurile Venerate din Minas Tirith; dar movila verde a rămas ca un loc de aducere aminte a unui vechi loc de aducere aminte. Cu toate acestea, chiar şi după ce s-a preschimbat într-un măreț pisc de avertizare, Muntele Anwar a continuat să fie venerat de locuitorii Gondorului şi de rohirrimi care i-au dat un nume în graiul lor – Halifirien, Muntele Sfînt.

NOTE

1 Nu există nici o scriere purtînd acest titlu, dar fără îndoială povestirea din secțiunea a treia („Cirion şi Eorl", pg. 413) reprezintă o parte a ei.

2 Ca de exemplu Cartea Regilor. [Nota autorului] – La această scriere se face referinţă în pasajul de deschidere din Anexa A la *Stăpînul Inelelor*, ca numărîndu-se (alături de *Cartea Majordomilor* şi *Akallabêth*) printre cronicile Gondorului pe care Regele Elessar le-a pus la dispoziţia lui Frodo şi Peregrin; în ediţia revizuită, această referinţă a fost eliminată.

3 Adîncătura Răsăriteană, toponim care apare numai aici, era marea scobitură în marginea de răsărit a Codrului Întunecat, marcată pe harta din *Stăpînul Inelelor*.

4 Se pare că Oamenii de la Miazănoapte au fost înrudiţi îndeaproape cu al treilea şi cel mai măreţ dintre popoarele ce legaseră prietenie cu elfii, cîrmuit de Casa lui Hador. [Nota autorului]

5 Faptul că oastea Gondorului a scăpat de a fi nimicită complet s-a datorat în parte curajului şi devotamentului călăreţilor din rîndul Oamenilor de la Miazănoapte, conduşi de Marhari (descendent al lui Vidugavia, „Regele Rhovanionului") care au format ariergarda. Dar forţele Gondorului au pricinuit asemenea pierderi Căruţaşilor, încît aceştia nu au avut destulă forţă să îşi continue invazia fără a primi întăriri din Răsărit, astfel că o vreme s-au mulţumit să cucerească întregul Rhovanion. [Nota autorului] – În Anexa A (I, iv) la *Stăpînul Inelelor* se spune că Vidugavia, care îşi luase titlul de Rege al Rhovanionului, era cel mai puternic dintre prinţii Oamenilor de la Miazănoape; se bucura de favorurile lui Rómendacil II, Regele Gondorului (mort în 1366), pe care l-a ajutat în război împotriva Răsăritenilor, iar căsătoria dintre Valacar, fiul lui Rómendacil, şi Vidumavi, fiica lui Vidugavia, a dus la distrugătoarea Învrăjbire a Rubedeniilor din Gondor, în secolul XV.

6 Un fapt interesant, nemenţionat, din cîte ştiu eu, în nici una din scrierile tatălui meu, este acela că forma numelor primilor regi şi prinţi din rîndul Oamenilor de la Miazănoapte şi al éothéodilor provine din gotică, şi nu din engleza veche (anglo-saxonă), ca în cazul lui Léod, Eorl şi, ulterior, al rohirrimilor. *Vidugavia* are o ortografie latinizată, corespunzătoare formei gotice *Widuganja* („locuitor al pădurii"), un nume gotic existent, iar *Vidumavi* este forma latinizată a goticului *Widumawi* („fecioara-pădurii"). *Marhwini* şi *Marhari* conţin cuvîntul gotic *marh*, „cal", al cărui corespondent în engleza veche este *mearh*,

plural *mearas*, cuvîntul folosit în *Stăpînul Inelelor* pentru caii din Rohan; *wini*, „prieten", corespunde cuvîntului din engleza veche *winë*, care apare în numele mai multor Regi ai Obştii. Deoarece, aşa cum se explică în Anexa F (II), limba din Rohan a fost „făcută astfel încît să semene cu engleza străveche", numele strămoşilor rohirrimilor capătă forme corespunzătoare primelor consemnări ale limbii germanice.

7 Sub această formă apare numele în vremurile de mai tîrziu. [Nota autorului] – În engleza veche, „popor de călăreţi"; vezi nota 36.

8 Povestirea anterioară nu contrazice relatările din Anexa A (I, iv şi II) la *Stăpînul Inelelor*, deşi este mai scurtă. Aici nu se pomeneşte nimic despre războiul împotriva Răsăritenilor, purtat în secolul XIII, de Minalcar (care şi-a luat numele de Rómendacil II), de atragerea de către acest rege a multor Oameni de la Miazănoapte în oştirile Gondorului, sau despre căsătoria fiului său Valacar cu o prinţesă a Oamenilor de la Miazănoapte, şi nici despre Învrăjbirea rubedeniilor din Gondor, a cărei cauză a fost această căsătorie; dar adaugă unele elemente care nu sînt menţionate în *Stăpînul Inelelor*: anume că Marea Molimă a fost cea care i-a decimat pe Oamenii de la Miazănoapte din Rhovanion; că bătălia în care Regele Narmacil II a fost ucis în anul 1856, despre care Anexa A menţionează că ar fi avut loc „dincolo de Anduin", s-a petrecut de fapt pe pămînturile ce se întindeau la sud de Codrul Întunecat, fiind cunoscută sub numele de Bătălia de pe Cîmpii; şi că numeroasa lui oaste a scăpat de la a fi nimicită de Căruţaşi datorită faptului că a fost apărată în ariergardă de Marhari, descendent al lui Vidugavia. Tot aici se lămureşte şi faptul că, după Bătălia de pe Cîmpii, éothéodii, un neam rămas din poporul Oamenilor de la Miazănoapte, a devenit un popor distinct, trăind în Văile Anduinului, între Carrock şi Cîmpiile Stînjeneilor.

9 Bunicul său, Telumehtar, cucerise Umbarul şi îi învinsese pe puternicii corsari, iar popoarele din Harad îşi purtau propriile războaie şi răfuieli. [Nota autorului] – Cucerirea Umbarului de către Telumehtar Umbardacil s-a petrecut în anul 1810.

10 Marile coturi făcute de Anduin spre apus, la răsărit de Codrul Fangorn; vezi primul citat din Anexa C la „Istoria lui Galadriel şi Celeborn, pg. 360.

11 Despre cuvîntul *éored*, vezi nota 36.

12 Această poveste este cu mult mai completă decît scurta relatare din Anexa A (I, iv) la *Stăpînul Inelelor*: „Calimehtar, fiul lui Narmacil II, ajutat de o răzmeriţă, şi-a răzbunat tatăl printr-o mare victorie asupra Răsăritenilor, la Dagorlad, în 1899, şi o vreme primejdia a fost abătută."

13 Strînsura Pădurii se referă probabil la „gîtuirea" sudică a Codrului Întunecat, pricinuită de scobitura numită Adîncătura Răsăriteană (vezi nota 3).

14 Corect. Deoarece unui atac venind din Haradul Apropiat i se putea mai uşor ţine piept şi chiar putea fi ţinut în loc – dacă nu primea ajutoare din Umbar, ceea ce, la acea vreme, era exclus. Atacatorii nu puteau trece Anduinul, iar dacă o apucau spre miazănoapte, ar fi pătruns într-o regiune strîmtă, mărginită de o parte de rîu, iar de cealaltă parte, de munţi. [Nota autorului]

15 Într-o însemnare izolată, referitoare la text, se menţionează că, la vremea respectivă, Morannon se afla încă sub controlul Gondorului, iar cele două Turnuri de Strajă ce se înălţau la est şi la vest de poartă (Turnurile Colţilor), erau încă pline de oşteni. Drumul prin Ithilien era bun pînă la Morannon; acolo se întîlnea cu două drumuri, unul ce se îndrepta către nord, spre Dagorlad, iar altul către est, de-a lungul lanţului Ered Lithui. [Nici unul nu apare pe hărţile din *Stăpînul Inelelor*.] Drumul de răsărit ducea pînă într-un punct la nord de Barad-dûr; n-a fost niciodată continuat mai departe, şi chiar şi ceea ce fusese făcut pînă acolo căzuse în paragină. Totuşi, primele cincizeci de mile, odată în stare foarte bună, au grăbit în mare măsură apropierea Căruţaşilor.

16 Istoricii au presupus că era acelaşi grui pe care s-a urcat Regele Elessar în ultima bătălie împotriva lui Sauron, cu care s-a încheiat cel de-al Treilea Ev. Dar dacă presupunerea lor e adevărată, gruiul cu pricina era o simplă ridicătură de teren naturală, care nu prea avea cum sta în calea Călăreţilor şi pe care orcii încă nu o înălţaseră mai mult. [Nota autorului] – Pasajele din *Întoarcerea Regelui* (V 10) la care se face referire aici spun că „Aragorn îşi aşeză oştirea după cum socoti el că era mai bine; o împărţi pe două gruiuri uriaşe de piatră sfărîmată şi pămînt, înălţate de orci în anii de muncă fără număr", şi

că Aragorn şi Gandalf stăteau pe unul dintre ele, iar stindardul Rohanului şi cel al fortăreţei Dol Amroth fluturau pe celălalt.

17 Despre prezenţa lui Adrahil din Dol Amroth, vezi nota 39.

18 Fosta lor ţară: în Văile Anduinului, între Carrock şi Cîmpiile Stînjeneilor, vezi pg. 399.

19 Cauza migrării către miazănoapte a éothéodilor este dată în Anexa A (II) la *Stăpînul Inelelor*: „Cel mai mult iubeau [strămoşii lui Eorl] ţinuturile de cîmpie şi le plăceau caii şi toate ispràvile ce ţineau de arta călăriei, dar se găseau mulţi bărbaţi în acele zile în văile mijlocii ale rîului Anduin, iar pe lîngă asta Umbra din Dol Guldur se tot întindea. Prin urmare, cînd au auzit de înlăturarea Regelui-vrăjitor [în anul 1975], au căuta ţinuturi noi la Miazănoapte, alungîndu-i pe cei ce mai rămăseseră din neamul care trăia în Angmar, pe partea răsăriteană a Munţilor. Dar în vremea lui Léod, tatăl lui Eorl, ajunseseră un popor numeros şi din această pricină pămîntul lor strămoşesc devenise un loc oarecum strîmt pentru ei."

20 Aceste rîuri sînt desenate pe harta din *Stăpînul Inelelor*, fără a li se specifica numele. Vijeliosul Cenuşiu apare acolo cu doi afluenţi.

21 Pacea Străjuitoare a durat din 2063 pînă în 4260, răstimp în care Sauron nu s-a aflat în Dol Guldur.

22 Despre fortăreţele de-a lungul Anduinului, vezi pg. 402, iar despre Neadîncuri, vezi pg. 360.

23 Dintr-un pasaj anterior al acestui text (pg. 400) se poate trage concluzia că pe meleagurile aflate la răsărit de Codrul Întunecat nu mai rămăsese nici un Om de la Miazănoapte după victoria lui Calimehtar împotriva Căruţaşilor, în bătălia din Dagorlad, din anul 1899.

24 Astfel era numită această stirpe în Gondor: un cuvînt compus în vorbirea oamenilor de rînd, format din cuvîntul westron *balc*, „îngrozitor", şi sindarinul *hoth*, „hoardă", folosit pentru fiinţe cum erau orcii, de pildă. [Nota autorului] – Vezi articolul *hoth* în Anexa la *Silmarillion*.

25 Literele R • ND • R, deasupra cărora se găseau trei stele, însemnau *arandur* (servitorul regelui), majordom. [Nota autorului]

26 Nu şi-a mărturisit însă şi gîndul ce-l avea în minte: anume că – din cîte aflase el – éothéodii dădeau semne de nelinişte, întrucît pămînturile de la miazănoapte se dovedeau prea neîncăpătoare şi nu destul de roditoare pentru a adăposti şi a hrăni întreaga obşte care între timp îşi sporise numărul. [Nota autorului]

27 Numele lui a fost multă vreme pomenit în cîntecul *Rochon Methestel* (Călăreţul Ultimei Speranţe) drept Borondir Udalraph (Borondir cel fără Scară la Şa), deoarece s-a întors călare cu *éoherë*, la dreapta lui Eorl, şi a fost primul care a traversat Lumina Fugară şi şi-a croit drum pentru a veni în ajutorul lui Cirion. A căzut în cele din urmă pe Cîmpia Celebrant, apărîndu-şi stăpînul, iar moartea lui a îndurerat nespus Gondorul şi pe éothéodi; a fost înmormîntat în Locurile Venerate din Minas Tirith. [Nota autorului]

28 Calul lui Eorl. În Anexa A (II) la *Stăpînul Inelelor* se spune că Léod, tatăl lui Eorl, care îmblînzea cai sălbatici, a fost azvîrlit din şa de către Felaróf atunci cînd a îndrăznit să-l încalece, şi astfel şi-a găsit moartea. Mai tîrziu, Eorl i-a poruncit calului să-şi pună libertatea la picioarele sale, pînă la sfîrşitul zilelor lui, drept dezdăunare pentru tatăl său; iar Felaróf s-a supus, cu toate că nu lăsa nici un bărbat să-l încalece, altul decît Eorl. Înţelegea tot ce vorbeau oamenii şi viaţa lui a fost la fel de lungă precum a acestora, şi la fel au avut-o şi vlăstarele sale, *mearaşii*, „care nu se lăsau călăriţi decît de Regele Obştii sau de fiii lui, şi asta pînă în vremea lui Iute ca Gîndul". *Felaróf* este un cuvînt care aparţine limbajului poetic anglo-saxon, cu toate că nu se găseşte în nici una din poeziile păstrate de atunci: „foarte viteaz, foarte puternic".

29 Între locul de vărsare a Luminii Fugare şi Neadîncuri. [Nota autorului] – Această afirmaţie pare să contrazică primul citat din Anexa C la „Istoria lui Galadriel şi Celeborn", pg. 360, în care „Neadîncurile de la Miazănoapte şi de la Miazăzi" sînt „cele două coturi spre apus" ale Anduinului, iar Lumina Fugară se vărsa în cel de la miazănoapte.

30 În nouă zile străbătuseră mai mult de cinci sute de mile în linie dreaptă, probabil mai mult de şase sute, aşa cum au călătorit ei. Cu toate că nu existau obstacole naturale mari pe malul estic al Anduinului, cea mai mare parte a pămînturilor erau pustii, iar drumurile sau potecile pentru

călărie ce se îndreptau spre miazăzi dispăruseră cu totul sau abia se mai desluşeau, din pricină că nu mai fuseseră folosite; doar pe distanţe scurte puteau călări în galop, unde mai pui că trebuiau să-şi cruţe forţele, şi pe ale lor, şi pe ale cailor, întrucît se aşteptau să intre în luptă de cum ajungeau la Neadîncuri. [Nota autorului]

31 Halifirien este menţionat de două ori în *Întoarcerea Regelui* V 1, cînd Pippin, călărind cu Gandalf pe Iute ca Gîndul spre Minas Tirith, a strigat că a văzut focuri, iar Gandalf i-a răspuns: „Focurile de avertizare din Gondor au fost aprinse, semn că se cere ajutor. Războiul a început. Uite, e foc pe Amon Dîn şi pălălaie pe Eilemach; şi uite cum se aprind cu iuţeală spre apus: Nardol, Erelas, Min-Rimmon, Calenhad, şi Halifirien la hotarele ţinutului Rohan." În V 3, Cavalerii din Rohan care se îndreptau spre Minas Tirith au trecut prin Hotarul Smîrcurilor, „unde, la dreapta lor, codrii de stejar urcau pînă la poalele dealurilor, sub umbra aruncată de întunecatul Halifirien, aproape de fruntariile Gondorului".

32 Era marele drum númenórean ce unea cele Două Regate, traversînd Isenul la Vadurile Isenului, şi Torentul Cenuşiu la Tharbad, continuînd apoi spre miazănoapte spre Fornost; numit şi Drumul de la Miazănoapte la Miazăzi. Vezi pg. 365.

33 Este ortografia modernizată a cuvîntului anglo-saxon *hálig-firgen*; la fel şi Firiendale [Valea Firien, n.tr.] pentru *firgen-dæl*, şi Firien Wood [Pădurea Firien, n.tr.] pentru *firgen-wudu*. [Nota autorului] – *G*-ul din cuvîntul anglo-saxon *firgen*, „munte", a ajuns să fie pronunţat la fel ca *y* din engleza modernă.

34 Minas Ithil, Minas Anor şi Orthanc.

35 În altă parte, într-o notă despre numele piscurilor de avertizare, se spune că „întregul sistem al piscurilor de avertizare, care încă funcţiona în Războiul Inelului, nu putea fi mai vechi decît aşezarea rohirrimilor în Calenardhon, cu aproximativ cinci sute de ani înainte; deoarece funcţia sa principală era aceea de a-i avertiza pe rohirrimi că Gondorul era în primejdie, sau invers (ceea ce se întîmpla mai rar)".

36 Conform unei note despre formaţiile militare ale rohirrimilor, un *éored* „nu avea un număr bine precizat de oşteni, dar în Rohan se aplica numai Cavalerilor, bine antrenaţi pentru război: oameni care

serveau pe o perioadă determinată de timp, sau, în unele cazuri, permanent, în Oastea Regelui. Orice grup numeros de asemenea oameni, călărind ca un detaşament fie pentru a se antrena, fie pentru luptă, se numea *éored*. Dar după ce rohirrimii şi-au refăcut forţele şi şi-au reorganizat oastea în timpul domniei Regelui Folcwine, cu o sută de ani înainte de Războiul Inelului, un «*éored* complet» în formaţie de luptă cuprindea nu mai puţin de 120 de oameni (inclusiv Căpitanul), reprezentînd a o suta parte din Întreaga Oaste a Cavalerilor Obştii, nepunîndu-le la socoteală pe cele ale Casei Regale. [În *Cele două turnuri* III 2, Éomer i-a urmărit pe orci în fruntea unui *éored* care avea 120 de Cavaleri: văzîndu-i în depărtare, Legolas a numărat 105, iar Éomer a spus că cincisprezece dintre ei pieriseră în luptele cu orcii.] Desigur că o asemenea oştire nu s-a strîns niciodată pentru a merge la război dincolo de hotarul Obştii; dar fără îndoială că Théoden nu a exagerat cînd a spus că, în caz de mare primejdie, putea să strîngă o oaste de zece mii de Cavaleri (*Întoarecerea Regelui* V 3). Rohirrimii sporiseră la număr de pe vremea Regelui Folcwine şi înainte de atacurile lui Saruman. Întreaga Oaste ar fi numărat probabil mai mult de douăsprezece mii de Cavaleri, încît Rohanul nu ar fi fost golit de tot de apărătorii antrenaţi. Dar, aşa cum au stat lucrurile, date fiind pierderile suferite în războiul din apus, graba cu care s-a strîns oastea şi ameninţarea de la Miazănoapte şi de la Miazăzi, Théoden a pornit în fruntea a numai şase mii de suliţaşi, cu toate că aceasta a fost cea mai mare oaste a rohirrimilor, cunocută de la venirea lui Eorl."

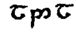
Întreaga oaste a cavaleriei se numea *éoherë* (vezi nota 49). Aceste cuvinte, ca şi *éothéod*, au formă anglo-saxonă, deoarece adevărata limbă a Rohanului în acest mod este tradusă (vezi nota 6 de mai sus): primul element este *eoh*, „cal". *Éored*, *éorod* este un cuvînt anglo-saxon existent, al doilea element derivînd din *rád*, „călărie"; în *éoherë*, al doilea element este *herë*, „mulţime, oştire". *Éothéod* conţine elementul *théod*, „popor" sau „ţară", fiind folosit pentru a denumi atît cavalerii înşişi cît şi ţara lor. (Anglo-saxonul *eorl* în numele Eorl cel Tînăr este un cuvînt cu totul independent.)

37 Aşa se spunea mereu în vremea Majordomilor, în orice declaraţie solemnă, deşi, cînd a început domnia lui Cirion (al doisprezecelea Majordom Cîrmuitor) devenise o formulare despre care puţini credeau că se va împlini. [Nota autorului]

38 *alfirin: simbelnyné*, de pe gorganele Regilor, la poalele Edorasului, şi *uilos* pe care le-a văzut Tuor în marea vale a Gondorului, în Zilele de Odinioară; vezi pg. 83, nota 27. Din cît se pare, *alfirin* este un nume folosit pentru o altă floare, într-un vers cîntat de Legolas în Minas Tirith *(Întoarcerea Regelui* V 9): „şi se scutur clopoţeii / De *mallos* şi *alfirin*, / Pe cîmpia Lebennin / şi în vîntul dinspre Mare".

39 Seniorul din Dol Amroth purta acest titlu. Fusese dat strămoşilor săi de către Elendil, cu care aceştia erau înrudiţi. Familia lor se numărase printre Credincioşii care veniseră pe mare din Númenor, înaintea Decăderii, şi se aşezaseră în Belfalas, între gurile rîurilor Ringló şi Gilrain, avînd o fortăreaţă pe înaltul promontoriu Dol Amroth (numit astfel după ultimul Rege al Lórienului.) [Nota autorului] – În altă parte (pg. 343) se arată că, după cum spune tradiţia Casei lor, primul Senior din Dol Amroth a fost Galador, (c. al Treilea Ev 2004–2129), fiul lui Imrazôr Númenóreanul care trăia în Belfalas, şi al doamnei elfe Mithrellas, una dintre însoţitoarele lui Nimrodel. Nota citată pare să sugereze că această familie din rîndul Credincioşilor s-a statornicit în Belfalas, avînd fortăreaţa pe Dol Amroth, înainte de Decăderea Númenorului; şi dacă într-adevăr aşa s-a întîmplat, cele două afirmaţii pot fi puse de acord doar pornind de la presupunerea că dinastia Prinţilor şi chiar şi locul lor de sălăşluire aveau o istorie de două mii de ani la vremea la care a ajuns la cîrmă Galador, care a fost socotit primul Senior din Dol Amroth din cauză că abia în timpul domniei sale (după moartea prin înec a lui Amroth, în anul 1981) Dol Amroth a primit acest nume. O dificultate suplimentară constă în prezenţa unui Adrahil din Dol Amroth (în mod limpede un strămoş al lui Adrahil, tatăl lui Imrahil, Senior în Dol Amroth la vremea Războiului Inelului), căpetenie a armiilor Gondorului în bătălia împotriva Căruţaşilor în anul 1944 (pp. 404-406); dar se poate presupune că acestui strămoş Adrahil nu i se spunea „din Dol Amroth" la acea vreme.

Deşi nu cu totul imposibil, mi se pare însă mai puţin probabil ca aceste explicaţii să poată rezolva contradicţia, ci mai curînd că afirmaţiile provin din două „tradiţii" distincte şi independente, privind originile Seniorilor din Dol Amroth.

40 Literele erau (L • ND • L): numele lui Elendil fără semnele de vocale, pe care le folosea drept însemn şi drept emblemă pe sigiliile sale. [Nota autorului]

41 Amon Anwar era, de fapt, înălţimea mai apropiată de o linie care cobora din punctul de vărsare a Luminii Fugare, pînă jos la capul sudic al insulei Tol Falas; iar distanţa pînă la Vadurile Isenului era egală cu distanţa pînă la Minas Tirith. [Nota autorului]

42 Deşi imperfect; deoarece jurămîntul conţinea cuvinte străvechi şi era rostit sub formă de versuri şi în graiul nobil, adică aşa cum vorbeau rohirrimii, lucru la care Eorl era foarte priceput. [Nota autorului] – Din cît se pare, nu s-a păstrat nici o altă versiune a Jurămîntului lui Eorl, în afară de cel în Limba Comună, redat în text.

43 *Vanda:* jurămînt, legămînt, promisiune solemnă. *ter-maruva: ter,* „prins“, *mar-*, „a trăi, a se aşeza ori statornici“; timpul viitor. *Elenna·nóreo:* cazul genitiv, subordonat lui *alcara*, de la *Elenna·nórë*, „ţara numită Calea Stelei“. *alcar:* „glorie“, *enyaline*: *en-*, „din nou“, *yal-*, „a chema / convoca“, la infinitiv (sau gerunziu) forma *en-yalië*, aici complement indirect „în scopul re-chemării“, dar cerînd un complement direct, *alcar:* prin urmare, „a aduce aminte sau «a comemora» gloria“. *Vorondo:* genitiv de la *voronda*, „statornic în devotament, în împlinirea jurămîntului sau promisiunii, credincios“; adjectivele folosite ca „titlu“ sau atribute des întrebuinţate alături de un nume sînt puse după numele respectiv şi, conform regulilor limbii quenyene, în cazul a două nume declinabile, dintre care unul este apoziţie, doar al doilea se declină. [Într-o varianta, adjectivul este *vórimo,* forma genitivală de la *vórima*, cu acelaşi sens ca *voronva.*] *voronwë*: „statornicie, loialitate, credinţă“, complementul lui *enyalien.*

Nai: „fie, fie ca“; *Nai tíruvantes:* „fie ca ei să-l străjuiască“ (*-nte*, desinenţă pentru persoana a treia plural, fără menţionarea prealabilă a unui subiect). *i hárar:* „ei, cei care şed pe“. *mahalmassen:* plural locativ de la *mahalma*, „tron“. *mi*, „în“. *Númen*: „Apus“. *i Eru i:* „El, Unul, care“. *Eä:* „este“. *Tennoio*: *tenna,* „pînă la“, *oio*, „vreme nesfîrşită“; *tennoio*, „pentru totdeauna“. [Notele autorului.]

44 Şi nici n-a mai fost rostit pînă la întoarcerea Regelui Elessar care a reînnoit legămîntul, în acelaşi loc, cu Regele rohirrimilor, Éomer, al optsprezecelea descendent al lui Eorl. După lege, numai Regele

Númenorului putea sà-l ia pe Eru drept martor, şi aceasta numai în situaţiile cele mai grave şi mai solemne. Dinastia Regilor se sfîrşise odată cu Ar-Pharazôn, care pierise în Decăderea Númenorului; dar Elendil Voronda era urmaş al lui Tar-Elendil, al patrulea Rege, fiind considerat seniorul de drept al Credincioşilor care nu luaseră parte la răzvrătirea Regilor şi astfel scăpaseră de la pieire. Cirion era Majordomul Regilor scoborîtori din Elendil, şi cel puţin în ceea ce privea Gondorul, avea, ca regent, toate puterile acestora – pînă la întoarcerea Regelui. Cu toate acestea, jurămîntul lui i-a uimit pe aceia care l-au auzit şi i-a umplut de veneraţie, fiind el îndeajuns (mai cu seamă rostit deasupra acelui mormînt străvechi) să sfinţească locul unde fusese auzit. [Nota autorului] – Numele de Voronda al lui Elendil, „Cel Credincios", care apare şi în Jurămîntul lui Cirion, a fost scris Voronwë pentru prima oară în această notă, fiind un substantiv cu sensul de „credinţă, statornicie". Dar în Anexa A (I, ii) la *Stăpînul Inelelor*, Mardil, primul Majordom Cîrmuitor al Gondorului, este numit „Mardil Voronwë «cel Neclintit»"; iar în Primul Ev, elful din Gondolin care l-a călăuzit pe Tuor din Vinyamar era numit Voronwë pe care în Indicele la *Silmarillion* l-am tradus tot ca „Neclintitul".

45 Vezi primul citat din Anexa C la „Istoria lui Galadriel şi Celeborn", pg. 360.

46 Aceste nume sînt date în forma sindarină, aşa cum erau folosite în Gondor; dar multe dintre ele au fost schimbate de éothéodi, fiind modificări ale numelor mai vechi, pentru a se potrivi propriului lor grai, sau traduceri ale acestora, sau chiar nume inventate de ei. În *Stăpînul Inelelor* se folosesc mai ales nume din graiul rohirrimilor. Este cazul toponimelor Angren = Isen; Angrenost = Isengard, Fangorn (folosit şi acesta) = Entwood [Pădurea Enţilor, n.tr.]; Onodló = Entwash [Scăldătoarea Enţilor, n.tr.]; Glanhír = Pîrîul Mering (amîndouă însemnînd „pîrîu de hotar"). [Nota autorului] – Toponimul rîului Limlight [Lumina Fugară, n.tr.] are o origine încurcată. Există două versiuni, textul şi nota, asupra acestui aspect; una dintre ele dă de înţeles că denumirea sindarină era *Limlich*, adaptat limbii din Rohan ca *Limliht* („modernizat" ca *Limlight*). În a doua versiune (ulterioară), *Limlich* este în mod surprinzător corectat în text ca *Limliht*, astfel încît aceasta devine forma sindarină. La pg. 387,

denumirea sindarină a acestui rîu este dată drept *Limlaith*. Confruntat cu această incertitudine, am ales forma *Limlight* în text. Indiferent care a fost denumirea sindarină originală, un lucru este clar, anume că forma din Rohan era o modificare a acesteia, şi nu o tălmăcire a ei, şi că sensul nu era cunoscut (deşi într-o notă scrisă cu mult înaintea textului de faţă, se spune că denumirea *Limlight* ar fi o tălmăcire parţială a denumirii elfice *Limlint* „lumină iute"). Denumirile sindarine ale Scăldătorii Enţilor şi Pîrîului Mering se găsesc doar aici; cît despre Onodló, să se compare cu *onodrimi*, *enyd*, enţii (*Stăpînul Inelelor*, Anexa F, „Despre alte seminţii").

47 *Athrad Angren:* vezi pg. 365, unde Ethraid Engrin este dat drept numele sindarin al Vadurilor Isenului. Se pare, prin urmare, că existau ambele forme, de singular şi de plural, ale numelui Vadului / Vadurilor.

48 În altă parte, pădurea este numită Pădurea Firien (prescurtare de la Pădurea Halifirien). *Firienholt* – un cuvînt existent în poezia anglo-saxonă *(firgenholt)* – înseamnă acelaşi lucru: „pădurea de la munte". Vezi nota 33.

49 Formele corecte erau *Rochand* şi *Rochír-rim*, şi se scriau *Rochand* sau *Rochan* şi *Rochirrim* în cronicile Gondorului. Conţin sindarinul *roch*, „cal", traducînd grupul vocalic *éo-* din *éothéo* şi din multe antroponime ale rohirrimilor [vezi nota 36]. În *Rochand* a fost adăugată terminaţia sindarină *-nd (-and, -end, -ond);* se folosea de obicei în denumirile regiunilor sau ţărilor, dar *-d* era adesea omis în pronunţie, mai ales în numele lungi, ca de exemplu *Calenardhon*, *Ithilien*, *Lamedon* etc. *Rochirrim* era format după modelul *éo-herë*, termenul folosit de éothéodi pentru întreaga oaste a cavaleriei lor pe timp de război; era format din *roch* + sindarinul *hîr*, „senior, stăpîn" (fără nici o legătură cu *herë* [cuvînt anglo-saxon]). În numele popoarelor se folosea de obicei sindarinul *rim*, „număr mare, mulţime" (*rimbë* în quenyană), pentru a forma plurale colective, ca în *eledhrim*[*i*] (*edhelrim*[*i*]), „toţi elfii", *onodrim[i]*, „seminţia enţilor", *nogothrim[i]*, „toţi gnomii, seminţia gnomilor". Limba rohirrimilor conţinea sunetul reprezentat aici prin *ch* (spirantă gutturală, asemenea lui *ch* în velşă) şi, cu toate că apărea rar în mijlocul cuvintelor, între vocale, nu punea nici o problemă la pronunţie. Nu exista însă în Limba Comună, iar în sindarina vorbită (limba în care apărea frecvent) oamenii din Gondor – dacă nu erau învăţaţi – îl reprezentau cu

un *h* în mijlocul cuvintelor şi cu un *k* la sfîrşitul lor (poziţie în care era pronunţat mai cu forţă în sindarina corectă). Astfel s-au format numele *Rohan* şi *Rohirrimi* folosite în *Stăpînul Inelelor*. [Nota autorului]

50 Se pare că Eorl nu s-a lăsat convins de semnul de bunăvoinţă al Doamnei Dalbe, vezi pg. 412.

51 *Eilanaer* era un nume de origine prenúmenóreană, înrudit în mod evident cu *Eilenach*. [Nota autorului] – Conform unei note despre piscurile de avertizare, Eilenach era „probabil un nume străin: nicidecum sindarin, númenórean sau din Limba Comună... Atît Eilenach cît şi Eilenaer reprezentau repere inconfundabile. Eilenach era cel mai înalt punct al Pădurii Drúadan. Putea fi văzut departe înspre Apus, iar funcţia sa, în vremea piscurilor de avertizare, era aceea de a transmite avertismentul focului aprins pe Amon Dîn; dar nu era potrivit pentru un foc de avertizare mare, nefiind loc destul pe vîrful ascuţit. De unde şi numele Nardol, „Vîrful de deal al Focului", pe care-l avea următorul pisc spre apus; se găsea la capătul unei creste înalte care făcuse parte odată din Pădurea Drúadan, dar rămăsese pleşuvă din pricina zidurilor şi a pietrarilor care veneau în sus pe Valea Carelor de Piatră. Nardol era păzit de o gardă care îi proteguia şi pe pietrari; lemn pentru foc era din belşug, pregătit la îndemînă, şi la nevoie se putea aprinde o pălălaie mare, ce se zărea în nopţile senine chiar de pe ultimul pisc de avertizare (Halifirien), aflat la o sută douăzeci de mile spre apus."

În aceeaşi notă se spune că „Amon Dîn, «dealul tăcut», era poate cel mai vechi, a cărui funcţie iniţială fusese aceea de avanpost fortificat al oraşului Minas Tirith, de pe care puteau fi văzute piscurile de avertizare, şi care străjuia trecerea din Dagorlad spre Ithilienul de la Miazănoapte, supraveghind orice încercare a duşmanilor de a traversa Anduinul pe la Cair Andros sau în apropiere de acest loc. De ce i s-a dat acest nume, nu se ştie. Poate pentru că era atît de deosebit, un deal stîncos şi golaş, înălţîndu-se izolat de toate dealurile acoperite de desişul Pădurii Drúadan (Tawar-in-Drúedain), şi pentru că arar se abăteau pe coastele lui oameni, sălbăticiuni ori zburătoare."

52 Conform Anexei A (I, iv) la *Stăpînul Inelelor*, Gondorul a fost pentru prima oară atacat de oamenii sălbatici veniţi din Răsărit, în vremea lui Ostoher, al patrulea rege după Meneldil; „dar Tarostar,

fiul său, i-a învins şi i-a alungat, luîndu-şi apoi numele de Rómendacil, «Învingătorul celor de la Răsărit»".

53 Tot Rómendacil I a înfiinţat postul de Majordom *(Arandur*, „servitorul regelui"), dar acesta era ales de Rege ca un om de mare încredere şi înţelepciune, de obicei în vîrstă, nefiindu-i îngăduit să plece la război sau să părăsească regatul. Nu era niciodată un membru al Casei Regale. [Nota autorului]

54 Mardil a fost primul Majordom Cîrmuitor al Gondorului. A fost Majordomul lui Eärnur, ultimul Rege, care a dispărut în Minas Morgul în anul 2050. „În Gondor se credea că duşmanul fără de credinţă prinsese Regele în capcană şi că acesta murise în chinuri în Minas Morgul; dar cum nici un martor nu putea jurui că-l văzuse mort, Mardil, Majordomul cel Bun, a cîrmuit Gondorul în numele lui timp de mulţi ani" *(Stăpînul Inelelor*, Anexa A [I, iv]).

III

ÎN CĂUTAREA EREBORULUI

Pentru înțelegerea ei deplină, această poveste se bazează pe fragmentul narativ din Anexa A (III, *Poporul lui Durin*) din *Stăpînul Inelelor*, care poate fi rezumat astfel:

Gnomii Thrór și fiul său Thráin (împreună cu Thorin, fiul lui Thráin, numit mai tîrziu Scut de Stejar) au scăpat din Muntele Singuratic (Erebor) printr-o ușă tainică, atunci cînd dragonul Smaug s-a coborît asupra acestuia. Thrór s-a reîntors în Moria, după ce i-a dat lui Thráin ultimul dintre cele Șapte Inele ale Gnomilor, iar acolo a fost omorît de orcul Azog care și-a crestat numele pe sprînceana lui Thrór. Acest fapt a dus la Războiul dintre gnomi și orci, care s-a sfîrșit cu marea Bătălie din Azanulbizar (Nanduhirion), în fața Porții Răsăritene a Moriei, în anul 2799. După aceea, Thráin și Thorin Scut de Stejar au sălășluit în Ered Luin, dar în anul 2841 Thráin s-a pornit la drum de acolo, ca să se întoarcă la Muntele Singuratic. În timp ce străbătea ținuturile aflate la răsărit de Anduin, a fost prins și întemnițat în Dol Guldur, unde i-a fost luat inelul. În 2850, Gandalf a pătruns în Dol Guldur și a descoperit că, într-adevăr, stăpînul locului era Sauron; și acolo a dat peste Thráin, înainte ca acesta să moară.

Există mai multe versiuni ale „Căutării Ereborului", după cum se explică într-o Anexă la acest text, în care sînt date și fragmente ample dintr-o versiune anterioară.

Nu am găsit nici o scriere care să preceadă cuvintele de deschidere ale textului de faţă („În acea zi el n-a vrut să spună nimic mai mult"). Acel „El" din propoziţia de deschidere este Gandalf, „noi" se referă la Frodo, Peregrin, Meriadoc şi Gimli, iar „Eu" este Frodo, cel care a consemnat discuţia; scena se petrece într-o casă din Minas Tirith, după încoronarea Regelui Elessar (vezi pg. 452).

În acea zi el n-a vrut să spună nimic mai mult. Dar mai tîrziu am adus noi din nou vorba, şi el ne-a zis ciudata poveste de-a fir a' păr; cum ajunsese el să facă acea călătorie spre Erebor, de ce se gîndise la Bilbo şi cum a reuşit să-l înduplece pe mîndrul Thorin Scut de Stejar să-l ia în compania sa. Acum nu-mi mai amintesc întreaga poveste, dar, din ce pricepusem noi, la început Gandalf avusese în gînd numai apărarea Apusului împotriva Umbrei.

– Eram foarte tulburat la acea vreme, ne-a zis el, din pricină că Saruman îmi punea beţe-n roate la tot ce plănuiam. Ştiam că Sauron scosese din nou capul la lumină şi că în curînd avea să se arate lumii, şi mai ştiam că se pregătea pentru un război mare. Cum va începe? Va încerca mai întîi să pună iarăşi stăpînire pe Mordor, sau va ataca principalele fortăreţe ale duşmanilor săi? Mă gîndeam atunci, lucru de care m-am convins între timp, că la început planul său fusese acela de a ataca Lórienul şi Vîlceaua Despicată, de cum prindea destulă putere: un plan care s-ar fi dovedit mult mai bun pentru el şi mult mai rău pentru noi.

Poate veţi zice că Vîlceaua Despicată era mult prea departe pentru el. La miazănoapte lucrurile stăteau tare prost. Dispăruseră Regatul de sub Munte şi puternicii oameni din Ţinutul de Jos. Pentru a ţine piept oricărei oştiri pe care Sauron ar fi putut-o trimite ca să recucerească trecătorile din partea de miazănoapte a munţilor şi vechile ţinuturi ale Angmarului, nu mai erau decît gnomii din Munţii de Fier, iar dincolo de munţi se întindea un pustiu şi se găsea un dragon. Sauron putea folosi dragonul şi urmările ar fi fost cumplite. Adeseori îmi spuneam: „Trebuie să găsesc ceva ca sa-l distrug pe Smaug. Dar acum mai curînd trebuie pusă la cale o

lovitură directă asupra fortăreței Dol Guldur. Să dejucăm planurile lui Sauron. Trebuie să-i fac pe cei din Sfat să înțeleagă acest lucru."

Astfel de gînduri întunecate îmi umblau prin minte în timp ce mergeam teleap-teleap pe drum. Eram istovit și mă îndreptam spre Comitat, să mă odihnesc o vreme, după ce lipsisem de acolo mai mult de douăzeci de ani. Îmi ziceam că, dacă o vreme alungam din minte aceste tulburări, poate aveam să găsesc o cale să le rostuiesc. Și așa am și făcut, cu toate că n-am fost lăsat să le alung din gînd.

Căci tocmai cînd mă apropiam de Bree, m-a ajuns din urmă Thorin Scut de Stejar[1], care la acea vreme trăia în surghiun, dincolo de hotarul nord-apusean al Comitatului. Spre surprinderea mea, mi-a vorbit; și din acea clipă mersul lucrurilor a început să se schimbe.

Și el era îngrijat, atît de îngrijat, încît mi-a cerut mie sfatul, nici mai mult, nici mai puțin. Așa că m-am dus cu el, în sălașurile sale din Munții Albaștri, și i-am ascultat lunga poveste. Nu mi-a trebuit mult pînă să înțeleg că îl ardea sufletul gîndindu-se la toate păcatele sale și la pierderea comorii străbunilor săi, și-l mai împovăra și îndatorirea care-i revenea lui acum, de a se răzbuna pe Smaug. Gnomii iau asemenea îndatoriri în serios.

I-am făgăduit ca-l voi ajuta dacă voi putea. Eram la fel de dornic ca și el să-l văd pierit pe Smaug, dar Thorin o ținea morțiș că trebuia să se bată, să pornească război, ca și cînd ar fi fost cu adevărat Regele Thorin al Doilea, numai că eu nu vedeam nici o nădejde într-un asemenea plan. Așa că l-am părăsit și m-am îndreptat spre Comitat, culegînd pe drum veștile. Ciudată treabă. N-am făcut altceva decît să urmez „norocul" și, făcînd aceasta, să greșesc de multe ori.

Într-un anume fel, mă simțisem atras de Bilbo cu mult timp în urmă, de pe cînd fusese copil și apoi un hobbit tînăr: ultima oară cînd îl văzusem, încă nu împlinise vîrsta bărbăției. De atunci a stăruit în mintea mea, cu nerăbdarea și ochii aceia mari ai lui și cu dragostea lui pentru povești și iscodirile despre lumea cea mare de dincolo de hotarele Comitatului. De cum am pășit în Comitat, am aflat vești despre el. Intrase în gura obștii, din cîte se părea. Părinții lui muriseră cînd aveau vreo optzeci de ani, o vîrstă timpurie

pentru cei din Comitat; iar el unul nu se însurase niciodată. Începuse să aibă nişte apucături cam ciudate, zicea lumea, şi dispărea de acasă cu zilele, de unul singur. Fusese văzut vorbind cu venetici, chiar şi cu gnomi.

„Chiar şi cu gnomi!" Dintr-odată, în mintea mea lucrurile astea trei s-au legat: Dragonul cel mare, cu poftele lui, şi cu auzul lui ascuţit şi mirosul fin; gnomii voinici, cu cismele lor grele şi vechiul lor of arzător; şi hobbitul sprinten, cu pas uşor, tînjind în inima sa (din cîte îmi dădeam eu seama) să vadă lumea largă. Am rîs de mine însumi, dar am plecat fără să mai zăbovesc, să-l văd pe Bilbo şi cum se schimbase în cei douăzeci de ani, şi dacă era cu adevărat atît de promiţător pe cît dădeau de înţeles bîrfele. Dar nu l-am găsit acasă. Iar cînd am întrebat de el, toţi din Hobbiton au clătinat din cap. „A luat-o din loc", mi-a zis un hobbit. Holman, grădinarul, aşa cred.[2] „A luat-o iar din loc. O s-o ia de tot din loc într-o bună zi, dacă nu-şi bagă minţile-n cap. Păi cum, l-am întrebat încotro se duce şi cînd se-ntoarce, iar el cică *Nu ştiu;* şi-apoi mă priveşte chiondorîş. *Depinde dac-oi întîlni vreunul, Holman*, zice. *Mîine-i Anul Nou al elfilor!*[3] Mare păcat, că-i tare de treabă. N-ai să găseşti unu' mai bun ca el, oricît ai căuta între Coline şi Rîu."

„Din ce în ce mai bine!", mi-am zis. „Cred că o să-mi încerc norocul." Mult timp nu mai aveam. Trebuia să ajung la Sfatul Alb cel mai tîrziu în august, altfel Saruman avea să-şi împlinească planul şi nimic nu se mai putea face. Fără să pun la socoteală treburi mult mai însemnate, lucrul acesta s-ar fi dovedit fatal: puterea din Dol Guldur n-ar fi ezitat să împiedice orice încercare de a se ajunge la Erebor, decît dacă avea altceva mai bun de făcut.

Aşa că m-am întors în grabă la Thorin, ca să rezolv dificila misie de a-l convinge să uite deocamdată de planurile lui măreţe şi să plece în taină – luîndu-l şi pe Bilbo cu el. Fără să-l văd pe Bilbo mai întîi. A fost o greşeală, care aproape că a dus la catastrofă. Căci Bilbo se schimbase, bineînţeles. Măcar numai prin faptul că se îngrăşase şi devenise lacom, iar din vechile lui aleanuri nu mai rămăsese decît un vis ştiut doar de el. Nimic nu putea fi mai

înspăimîntător decît să te gîndeşti că exista pericolul ca acesta să se împlinească! Bilbo era cu minţile într-atît de aiurea, încît s-a făcut de tot de rîs. Thorin ar fi luat-o din loc de mînie, dacă nu s-ar fi ivit un noroc ciudat, despre care vă voi povesti de îndată.

Dar voi ştiţi cum s-au petrecut lucrurile, batăr că Bilbo vi le-a povestit aşa cum le-a văzut el. Dacă aş fi scris-o eu, povestea ar fi sunat cu totul altfel. Întîi şi-ntîi, pentru că el nu şi-a dat defel seama cît de fără minte îl socoteau gnomii a fi şi nici cît de mînioşi erau pe mine. Thorin era mult mai oţărît şi mai dispreţuitor decît simţise Bilbo pe propria lui piele. Dispreţuitor a fost de la bun început, crezînd la acea vreme că pusesem eu totul la cale doar ca să-mi bat joc de el. Noroc cu harta şi cheia care au salvat totul.

Nu mă mai gîndisem la ele de ani de zile. Abia după ce am ajuns în Comitat şi am avut răgazul să cumpănesc la povestea lui Thorin, mi-am amintit de întîmplarea ciudată care mi le pusese în mînă; iar acum parcă întîmplarea aceea nu mai arăta ca o simplă întîmplare. Mi-am amintit de o călătorie plină de primejdii, pe care o făcusem în urmă cu nouăzeci şi unu de ani, cînd pătrunsesem deghizat în Dol Guldur şi găsisem în temniţele fortăreţei un gnom nefericit, aflat pe pragul morţii. Habar n-aveam cine era. Avea la el o hartă, care fusese a poporului lui Durin din Moria, şi o cheie care părea să ţină de ea, cu toate că gnomul era prea slăbit ca să mai aibă puterea să mă lămurească. Şi mi-a mai spus că avusese asupra sa un Inel mare.

Aproape toată bălmăjeala lui aiuritoare s-a învîrtit în jurul acestui inel. *Ultimul din cele Şapte,* spunea el una-ntruna. Dar cine poate şti cum ajunseseră lucrurile astea în mîinile lui. O fi fost un pristav, prins în timp ce fugea, ori un hoţ care căzuse în capcana unui hoţ mai mare. Harta şi cheia însă mi le-a dat mie. „Pentru fiul meu", a zis el, apoi şi-a dat duhul; curînd am scăpat şi eu de-acolo. Am pus bine lucrurile acelea; ceva în inimă-mi spunea să le ţin mereu asupra mea, la adăpost, ceea ce am şi făcut, dar curînd am uitat de ele. Aveam alte treburi în Dol Guldur, mult mai importante şi mai primejdioase decît toate comorile din Erebor.

Dar acum mi-am amintit de toată povestea aceea şi nu am avut nici o îndoială că fusesem martor la ultimele cuvinte ale lui Thráin al Doilea[4], cu toate că el nu-şi spusese numele, şi nici pe cel al fiului său; iar Thorin, bunînţeles, habar n-avea ce se alesese de tătîne-său şi nici nu a pomenit vreodată de „ultimul din cele şapte Inele". Eu aveam planul şi cheia de la intrarea secretă în Erebor, prin care scăpaseră Thrór şi Thráin, aşa după cum povestise Thorin. Le păstrasem, fără a-mi servi mie în vreun fel, pînă se va fi ivit o clipă în care se puteau dovedi de mare folos.

Din fericire, n-am făcut greşeala să le folosesc eu însumi. Le-am ţinut în mînecă, aşa cum ziceţi voi în Comitat, pînă cînd părea că nu mai există nici o nădejde. De cum a dat cu ochii de ele, Thorin s-a hotărît în sfîrşit să-mi urmeze planul, cel puţin în privinţa unei expediţii tainice. Orice ar fi gîndit despre Bilbo, lăsase deoparte. Uşa aceea secretă, pe care gnomilor nu le rămînea decît s-o descopere, îi dădea speranţa că batăr ar putea afla ceva despre învîrtelile Dragonului, cine ştie, poate chiar să pună mîna pe o parte din aur sau pe niscaiva lucruri rămase moştenire şi astfel să-şi stîmpere aleanul inimii.

Dar pentru mine nu era de ajuns. În sufletul meu ştiam ca Bilbo trebuia să plece cu el, altfel întreaga căutare avea să fie în van – sau, cum s-ar cuveni să spun acum, cele mai însemnate fapte nu s-ar fi petrecut, aşa să ştiţi. Prin urmare, încă mai aveam de luptat cu Thorin, să-l conving să-l ia cu sine. Aveau să fie încă multe alte greutăţi pe drum, dar pentru mine asta era partea cea mai grea a întregii poveşti. Cu toate că m-am ciondanit cu el pînă tîrziu în noapte, după ce Bilbo se dusese la culcare, abia a doua zi dimineaţa am pus în sfîrşit lucrurile la punct.

Thorin s-a arătat dispreţuitor şi banuitor.

„E moale", mi-a spus el. „Moale ca noroiul din Comitatul ăla al lui, şi prostănac. Maică-sa a murit prea curînd. Iar dumneata, Jupîne Gandalf, faci un joc sucit, numai dumneata ştii care. Bag mîna-n foc că ai şi alte socoteli, decît să mă ajuţi pe mine."

„Şi ai cum nu se poate mai multă dreptate", am răspuns eu. „Dacă n-aş avea şi alte socoteli, nu te-aş fi ajutat cu nici un chip. Oricît de mărețe ți se par trebuşoarele tale, ele sînt doar un firicel dintr-o plasă uriaşă. Multe sînt firele care nu-mi dau mie pace. Dar cu atît mai prețios este sfatul meu şi nicidecum mai neînsemnat." În sfîrşit îmi dădeam şi eu drumul la năduf. „Ascultă-mă bine, Thorin Scut de Stejar!", am spus eu. „Dacă acest hobbit merge cu tine, vei izbîndi. Dacă nu, vei da greş. Am eu o presimțire, aşa că te previn."

„Îți cunosc faima", a răspuns Thorin. „Nădăjduiesc să o meriți. Dar trebuşoara asta neghioabă cu hobbitul tău mă face să mă întreb dacă este cu adevărat presimțire ceea ce te frămîntă şi dacă nu cumva eşti mai curînd smintit, decît departe-văzător. Cîte griji ai pe cap, ți-or fi clintit o doagă din locul ei."

„Nu încape îndoială că sînt multe care ar fi putut s-o facă", i-am răspuns eu. „Şi pe lîngă ele mă mai scoate din răbdări şi un gnom fudul care-mi cere sfatul (fără ca eu să fi zis vreodată că aş şti să i-l dau), după care mă răsplăteşte cu neobrăzarea-i. Fă cum ştii, Thorin Scut de Stejar, dacă aşa vrei. Dar de-mi încalci sfatul, numai nenorociri te aşteaptă. Şi nici că vei mai primi vreun sfat sau vreun ajutor de la mine, pînă s-o scobori Umbra asupra ta. Şi mai lasă deoparte fudulia asta a ta şi lăcomia ce te roade, altfel o să dai de belea cînd vei ajunge la capătul drumului pe care-l vei alege, chiar de-ți vor fi mîinile pline de aur."

Vorbele mele l-au făcut să bată nițel în retragere; dar ochii îi ardeau mocnit.

„Nu mă amenința!" a zis el. „Singur o să hotărăsc ce şi cum, ca în toate cele ce mă privesc pe mine."

„Atunci aşa să faci! Mai mult n-am ce să spun, decît atît: nu-mi dăruiesc uşor nici dragostea, nici încrederea, aşa să ştii, Thorin; hobbitul ăsta însă mi-e drag şi-i doresc numai binele. Poartă-te frumos cu el, şi vei avea parte de prietenia mea pînă la capătul zilelor tale."

Ultimele cuvinte le spusesem fără speranța de a-l îndupleca, dar altceva mai bun n-aş fi avut ce să-i spun. Gnomii înțeleg ce înseamnă dăruirea față de prieteni şi recunoştința față de cei care-i ajută.

„Prea bine“, a spus el după ce a tăcut o vreme. „Va pleca împreună cu tovarăşii mei de drum, dacă va avea curajul (ceea ce nu-mi vine să cred). Dar dacă ţii morţiş să mă împovărezi pe mine cu el, va trebui să vii şi tu, ca să ai grijă de nepreţuitul tău protejat.“

„S-a făcut! O să vin şi eu şi o să stau cu voi cît o să pot de mult: măcar pînă vei fi descoperit cîţi bani face.“

Pînă la urmă s-a dovedit o idee inspirată, dar la vremea respectivă eram neliniştit, căci pe mine mă rodea treaba aceea cu Sfatul Alb, mult mai arzătoare.

Astfel a început Căutarea Ereborului. Nu cred că, atunci cînd a început, Thorin chiar nădăjduia să-l distrugă pe Smaug. Pentru că nu era nici o nădejde. Cu toate acestea, aşa s-a întîmplat. Dar, vai!, Thorin n-a trăit să se bucure de triumful lui sau de comoară. Fudulia şi lăcomia i-au venit de hac, în ciuda avertismentului meu.

– Dar cu siguranţă că ar fi căzut în bătălie oricum, nu-i aşa? am întrebat eu. Orcii tot ar fi atacat, oricît de mărinimos s-ar fi arătat Thorin cu comoara lui.

– Aşa e, a răspuns Gandalf. Bietul Thorin! Cu toate păcatele lui, a fost un gnom măreţ, dintr-o Casă măreaţă; şi măcar că a căzut la capătul călătoriei, lui i s-a datorat în mare măsură că Regele de sub Munte şi-a redobîndit puterea, aşa cum dorisem eu. Dar Dáin Picior-de-Fier a fost un urmaş pe cinste. Iar acum auzim că a căzut şi el, luptînd iarăşi în faţa Ereborului, chiar în timp ce noi luptam aici. Aş zice că este o grea pierdere, dacă n-ar fi fost mai curînd o minune că, la vîrsta lui atît de înaintată[5], încă a mai putut să mînuiască securea cu puterea de care se vorbeşte, stînd deasupra leşului Regelui Brand, în faţa Porţii Ereborului pînă la căderea nopţii.

Totul s-ar fi putut întîmpla şi altfel. Atacul principal a fost abătut spre miazăzi, e adevărat; dar chiar şi aşa, cu mîna sa dreaptă, departe-ajungătoare, Sauron ar fi putut pricinui mari nenorociri la Miazănoapte în vreme ce noi apăram Gondorul, dacă Regele Brand şi Regele Dáin nu i-ar fi stat în cale. Cînd vă gîndiţi la marea Bătălie de pe Cîmpiile Pelennor, nu uitaţi Bătălia din

Ţinutul de Jos. Gîndiţi-vă la ce s-ar fi putut întîmpla. Foc de dragoni şi săbii sălbatice în Eriador! Gondorul ar fi putut rămîne fără Regină. Am fi putut acum să ne întoarcem plini de speranţă după izbîndă şi să găsim aici numai prăpăd şi cenuşă. Dar iată că nu s-a întîmplat nimic din toate acestea – pentru că l-am întîlnit pe Thorin Scut de Stejar într-o seară, la sfîrşit de primăvară, nu departe de Bree. O întîlnire întîmplătoare, cum zicem noi în Pămîntul de Mijloc.

NOTE

1 Întîlnirea lui Gandalf cu Thorin este relatată şi în Anexa A (III) la *Stăpînul Inelelor*, unde este menţionată şi data: 15 martie 2941. Există o diferenţă mică între cele două relatări, anume că în Anexa A întîlnirea a avut loc în hanul din Bree, şi nu pe drum. Trecuseră douăzeci de ani de cînd Gandalf vizitase ultima dată Comitatul, prin urmare în 1921, cînd Bilbo avea treizeci şi unu de ani. Gandalf spune mai tîrziu că Bilbo nu împlinise încă vîrsta bărbăţiei [adică treizeci şi trei de ani], atunci cînd îl văzuse el ultima oară.

2 Holman grădinarul: Holman Mînă-verde, la care a fost ucenic Gamgee Meşterul Îndemînatic (Unchieşul, tatăl lui Sam): *Stăpînul Inelelor* I 1 şi Anexa C.

3 Anul solar elfic *(loa)* începea cu ziua numită *yestarë*, dinaintea primei zile a anotimpului *tuilë* (primăvara); iar în Calendarul din Imladris, *yestarë* „corespundea mai mult sau mai puţin cu 6 aprilie din Comitat". (*Stăpînul Inelelor*, Anexa D)

4 Thráin al Doilea: Thráin Întîiul, strămoşul îndepărtat al lui Thorin, a scăpat din Moria în anul 1981 şi a devenit primul Rege sub Munte *(Stăpînul Inelelor*, Anexa A [III]

5 Dáin II Picior-de-Fier s-a născut în 1767; în Bătălia din Azanulbizar (Nanduhirion) în 2799, l-a răpus în faţa Porţii Răsăritene a Moriei pe marele orc Azog, astfel răzbunîndu-l pe Thrór, bunicul lui

Thorin. A murit în Bătălia din Ţinutul de Jos în 3019. (*Stăpînul Inelelor*, Anexele A (III) şi B.) Frodo a aflat de la Glóin, în Vîlceaua Despicată, că „Dáin era încă Rege sub Munte, că îmbătrînise (trecuse de al două sute cincizecelea an al vieţii sale), era respectat şi neînchipuit de bogat". (*Frăţia Inelului* II 1)

ANEXĂ

Notă la textele despre „Căutarea Ereborului"

Situaţia textuală în această bucată este complexă şi greu de descîlcit. Prima versiune este un manuscris complet, dar neredactat, conţinînd multe modificări: îl voi numi manuscrisul A; poartă titlul „Istoria legăturilor pe care le-a avut Gandalf cu Thráin şi Thorin Scut de Stejar". Din acesta s-a alcătuit dactilograma B, cu şi mai multe modificări, deşi majoritatea minore. Se numeşte „În căutarea Ereborului", şi „Relatarea lui Gandalf despre cum a ajuns să pună la cale expediţia spre Erebor şi să-l trimită pe Bilbo cu gnomii". Cîteva fragmente întinse din textul dactilografiat sînt redate mai jos.

Pe lîngă A şi B („versiunea anterioară"), mai există un manuscris C, fără titlu, care spune povestea într-o formă mult mai economicoasă şi mai concentrată, lăsînd afară o bună parte din prima versiune şi introducînd nişte elemente noi, dar şi reţinînd (mai ales către sfîrşit), în mare măsură manuscrisul original. Mi se pare aproape cert faptul că C a fost scris după B, fiind şi versiunea oferită mai sus, deşi se pare că o parte din început s-a pierdut, locul unde Gandalf îşi aminteşte evenimentele fiind situat în Minas Tirith.

Paragrafele de început din B (redate mai jos) sînt aproape identice cu un pasaj din Anexa A (III, *Poporul lui Durin*) la *Stăpînul Inelelor*, şi sînt în mod evident dependente de povestea despre Thrór şi Thráin, care le precede în Anexa A; sfîrşitul „Căutării Ereborului" se găseşte şi el aproape identic în Anexa A (III), Gandalf vorbindu-le lui Frodo şi Gimli în Minas Tirith. Ţinînd cont de scrisoarea citată în Introducere (pg. 22), este limpede că tatăl meu a scris „În căutarea Ereborului" cu gîndul de a introduce textul în povestirea *Poporul lui Durin* din Anexa A.

Extrase din versiunea anterioară

Manuscrisul B dactilografiat al versiunii anterioare începe astfel:

Astfel Thorin Scut de Stejar a devenit Moştenitorul lui Durin, dar un moştenitor fără speranţă. Cînd a fost atacat Ereborul, fusese mult prea tînăr să poarte arme, dar în Azanulbizar a luptat în avangarda atacului; şi cînd Thráin a pierit, el avea nouăzeci şi cinci de ani, un gnom măreţ şi tare mîndru la înfăţişare. Nu avea nici un Inel şi (poate din această pricină) părea mulţumit să rămînă în Eriador. Trudea mult acolo şi strîngea avere tot mai multă; iar poporul său devenea tot mai numeros datorită rătăcitorului Popor al lui Durin, din rîndurile căruia mulţi, auzind de felul în care trăia el acolo, au venit să i se alăture. Îşi făcuseră săli falnice în munţi şi cămări pline cu bunătăţi, iar viaţa nu li se părea prea grea, cu toate că în cîntecele lor pomeneau mereu de Muntele Singuratic de departe şi de comoara şi fericirea din Măreaţa Sală luminată de Piatra Străveche.

Anii se lungeau. Tăciunii ce mocneau în inima lui Thorin s-au reaprins, cu cît cugeta mai mult la nedreptăţile pe care le îndurase neamul său şi la răzbunarea împotriva Dragonului, ce lui îi fusese lăsată spre împlinire. Se gîndea la arme şi oştiri şi alianţe, în vreme ce uriaşul său baros rasuna în fierărie; oştirile însă se risipiseră care-ncotro şi alianţele se rupseseră, iar securile poporului său erau prea puţine; şi în vreme ce bătea pe nicovală fierul încins, se simţea pîrjolit de o mare mînie fără de speranţă.

Gandalf încă nu jucase nici un rol în ursita Casei lui Durin. Încă nu avusese multe de împărţit cu gnomii; cu toate că legase prietenie cu cei de bună credinţă şi îi avea la inimă pe acei surghiuniţi ai Poporului lui Durin, care sălăşluiau în Apus. Dar într-o bună zi s-a întîmplat să treacă el prin Eriador (îndreptîndu-se spre Comitat, unde nu mai fusese de cîţiva ani buni), cînd numai ce s-a întîlnit cu Thorin Scut de Stejar, şi au stat ei de vorbă pe drum, iar apoi au înnoptat în Bree.

A doua zi dimineaţă, Thorin i-a spus lui Gandalf:

– Am multe griji pe cap şi am auzit că tu eşti înţelept şi ştii mai multe decît oricine altcineva despre ce se petrece pe lume. Vrei să

vii la mine acasă şi să mă asculţi şi după aceea să mă sfătuieşti cum e mai bine?

Gandalf a consimţit şi, ajungînd la sălaşurile lui Thorin, au stat împreună şi Gandalf a ascultat întreaga poveste a necazurilor lui.

Din această întîlnire a lor au urmat multe fapte şi întîmplări de mare însemnătate: anume găsirea Inelului Suprem şi aducerea lui în Comitat şi alegerea Purtătorului Inelului. De aceea mulţi au crezut că Gandalf a prevăzut toate aceste lucruri şi şi-a ales anume clipa întîlnirii cu Thorin. Dar noi credem că lucrurile n-au stat astfel. Căci în povestea lui despre Războiul Inelului, Frodo Purtătorul Inelului a lăsat o consemnare a cuvintelor lui Gandalf despre această întîmplare. Iată ce a scris el:

În loc de cuvintele „Iată ce a scris el", A, primul dintre manuscrise, conţine următoarea frază: „Acel pasaj a fost omis din povestire, deoarece părea lung; dar în cele ce urmează prezentăm cea mai mare parte a lui".

După încoronare, am stat într-o casă frumoasă în Minas Tirith, împreună cu Gandalf, şi el era foarte vesel şi, cu toate că noi i-am pus întrebări despre tot ce ne trecea prin minte, răbdarea lui părea la fel de nesecată ca şi ştiinţa lui. De cele mai multe lucruri pe care ni le-a spus atunci nu-mi amintesc acum; adeseori nici nu le înţelegeam. Dar de una din discuţiile noastre îmi amintesc cu limpezime. Gimli era acolo cu noi şi i-a spus lui Peregrin:

– Într-una din zilele astea, trebuie negreşit să fac ceva: anume să vin să văd Comitatul ăla al vostru*. Nu ca să văd şi mai mulţi hobbiţi! Mă îndoiesc să am ceva nou de aflat despre ei. Dar nici un gnom din Casa lui Durin n-ar putea să privească spre acea ţară fără să se minuneze. Oare nu acolo au început renaşterea Regatului de sub Munte şi căderea lui Smaug? Ca să nu mai pomenesc de sfîrşitul fortăreţei Barad-dûr, cu toate că acestea două au fost strîns împletite. Ciudat, foarte ciudat, a zis el şi s-a oprit.

Apoi, privindu-l aprig pe Gandalf, a continuat:

* Cu siguranţă că Gimli măcar a trecut prin Comitat în călătoriile pe care le-a făcut din locul său de baştină din Munţii Albaştri (vezi pg. 462).

– Dar cine a țesut plasa? Nu cred că m-am gîndit la asta vreodată. Ai pus la cale toate astea atunci, Gandalf? Dacă nu, atunci de ce l-ai dus pe Thorin Scut de Stejar la o asemenea poartă doar bănuită? Ca să găsești Inelul și să-l duci departe, în Apus, și să-l ascunzi aici, și apoi să-l alegi pe Purtătorul Inelului – și să reînvii Regatul Muntelui, așa, ca o treabă făcută printre altele: nu ăsta ți-a fost planul?

Gandalf nu a răspuns pe loc. S-a ridicat în picioare și a privit pe fereastră, spre apus, unde se găsea marea; soarele apunea, luminîndu-i chipul ca un foc. A stat astfel o vreme lungă, tăcut. Într-un tîrziu s-a răsucit spre Gimli și i-a spus:

– Nu cunosc răspunsul. Căci m-am schimbat de atunci, nu mai sînt înfrînat de povara Pămîntului de Mijloc, așa cum eram atunci. În acele vremuri, ți-aș fi răspuns cam cu aceleași vorbe pe care i le-am spus lui Frodo nu mai devreme de anul trecut, în primăvară. Nu mai devreme de anul trecut! Dar asemenea măsuri nu mai au înțeles acum. În acel timp îndepărtat i-am spus unui hobbit mic și speriat: lui Bilbo i-a fost *dat* să găsească Inelul, și *nu* făuritorului său, iar ție, prin urmare, ți-a fost *dat* să-l porți. Și poate aș fi adăugat: iar mie mi-a fost *dat* să vă călăuzesc pe amîndoi spre aceste fapte.

Pentru a face asta m-am folosit în mintea mea cugetătoare numai de ceea ce mi-a fost îngăduit și am făptuit ce-mi era la îndemînă întru împlinirea a ceea ce trebuia să împlinesc. Dar ce știam în inima mea, sau știusem încă înainte de a păși pe aceste țărmuri cenușii: asta este o cu totul altă poveste. Olórin mă numesc eu în Apusul uitat, și numai celor care se află acolo le voi vorbi mai fățiș.

În A se spune în acest loc: „și numai celor care se află acolo (sau care poate se vor înturna acolo dimpreună cu mine) le voi vorbi mai fățiș".

Atunci eu am spus:

– Acum te înțeleg ceva mai bine, Gandalf, decît te-am înțeles înainte. Cu toate că, gîndesc eu, fie că așa *a fost dat* sau nu, Bilbo ar fi putut să nu vrea să plece de acasă, și la fel și eu. Nu ne puteai sili. Nici măcar n-aveai voie să încerci. Dar tot sînt curios să aflu de ce ai făcut ce-ai făcut, așa cum erai tu atunci, un bătrîn sur, așa păreai.

Gandalf le-a explicat atunci îndoielile ce-l roseseră la acea vreme în privinţa primei mişcări a lui Sauron şi temerile sale pentru Lórien şi Vîlceaua Despicată (vezi pg. 442). În această versiune, după ce a spus că o lovitură directă împotriva lui Sauron era încă şi mai imperioasă decît soarta lui Smaug, el a continat:

– De aceea, ca să cîştig timp, am luat-o din loc după ce se pornise bine expediţia împotriva lui Sauron şi am înduplecat Sfatul să atace mai întîi Dol Guldur, înainte ca Sauron să atace Lórienul. Aşa am făcut, şi Sauron a fugit. Dar mereu mi-o lua înainte cu planurile lui. Trebuie să mărturisesc că am crezut că el chiar se retrăsese din nou şi că vom avea încă un răstimp de pace străjuitoare. Dar n-a ţinut mult. Sauron a hotărît să facă următorul pas. S-a întors de îndată în Mordor şi în zece ani şi-a făcut cunoscută puterea.

După care totul s-a întunecat. Măcar că nu acela a fost planul său de început; iar pînă la urmă s-a dovedit o greşeală. Cei care i se împotriveau încă mai aveau unde merge să se sfătuiască, neameninţaţi de Umbră. Cum ar fi putut să scape Purtătorul Inelului, dacă nu ar fi fost Lórienul sau Vîlceaua Despicată? Chiar şi acele locuri ar fi putut să cadă, aşa cred eu, dacă Sauron şi-ar fi asmuţit întreaga putere întîi asupra lor, în loc să irosească mai mult de jumătate din ea în atacul asupra Gondorului.

Ei, acum ştiţi. Acesta a fost motivul meu de căpătîi. Dar una e să vezi ce-i de făcut, şi alta să afli şi cum s-o faci. Începeam să fiu chiar foarte îngrijorat de ceea ce se întîmpla la Miazănoapte, cînd, într-o bună zi, l-am întîlnit pe Thorin Scut de Stejar: la mijlocul lui martie, în 2941, dacă-mi aduc bine aminte. După ce i-am ascultat întreaga poveste, mi-am zis: „Măi, măi, păi ăsta-i fără doar şi poate un duşman al lui Smaug! Şi-ncă unul care merită să fie ajutat. Trebuie să fac tot ce-mi stă în putinţă. Ar fi trebuit chiar să mă gîndesc mai de mult la gnomi."

Şi mai erau şi cei din Comitat. Începusem să le păstrez un locşor cald în inima mea în Iarna cea Lungă de care nici unul dintre voi nu-şi aminteşte.* Multe au avut de îndurat din pricina ei:

---

* Despre Iarna cea Lungă din 2758–2759 şi despre urmările ei în Rohan se povesteşte în Anexa A (II) la *Stăpînul Inelelor*, iar nota referitoare la ea în Povestea Anilor menţionează că „Gandalf [a venit] în ajutorul poporului din Comitat".

una dintre cele mai mari ananghii la care s-au aflat vreodată, murind de frig şi apoi de foamete în cumplita sărăcie care a urmat. Dar acea vreme le-a pus la încercare curajul şi grija ce şi-o purtau unii altora. Mulţumită acestei griji, cît şi curajului răbdător şi încăpăţînat au izbutit ei să supravieţuiască. Iar eu vroiam ca ei să supravieţuiască şi pe mai departe. Dar vedeam că, mai devreme sau mai tîrziu, Tărîmurile de la Apus aveau să treacă iarăşi printr-o altă încercare grea, deşi de un cu totul alt fel: războiul neîndurător. Pentru a-i putea supravieţui, mi-am spus că vor avea nevoie de mult mai mult decît aveau la acel ceas. Greu de spus de ce anume aveau nevoie. Mă rog, vor fi avut nevoie să ştie ceva mai mult, să înţeleagă mai bine ce anume se întîmpla, şi cam pe unde se aflau ei în toată această poveste.

Uitau tot mai multe: propriile origini şi legende, chiar şi puţinul pe care-l ştiau despre măreţia lumii. Încă nu pierise această măreţie, dar începea să fie îngropată: amintirea a ceea ce era nobil şi a ceea ce era primejdios. Dar nu poţi lămuri asemenea lucruri unui întreg popor, şi încă iute de tot. Nu era vreme pentru aşa ceva. Şi, oricum, de început tot trebuie să începi de undeva şi cu cineva. Aş îndrăzni să spun că acel cineva a fost „ales“, iar eu am fost ales doar pentru a-l alege pe el; dar eu l-am ales pe Bilbo.

– Tocmai asta vreau eu să aflu, a zis Peregrin. De ce-ai făcut aşa şi nu altminteri?

– Adicătelea cum îl alegi pe un anume hobbit şi nu pe altul, pentru o atare treabă? a întrebat Gandalf. N-aveam răgaz să-i cern pe toţi; dar la acea vreme cunoşteam Comitatul destul de bine, cu toate ca atunci cînd l-am întîlnit pe Thorin nu mai fusesem pe acolo de mai bine de douăzeci de ani, prins cu îndeletniciri mai puţin plăcute. Aşa că, firesc, gîndindu-mă la toţi hobbiţii pe care-i ştiam, mi-am zis: „Vreau ceva din vioiciunea neamului Took“ (dar nu prea mult, jupîne Peregrin), „şi o temelie trainică din soiul mai încăpăţînat, un Baggins poate“. Adunîndu-le, am ajuns de îndată la Bilbo. Pe vremuri, îl cunoscusem îndeaproape, cam pînă cînd împlinise vîrsta bărbăţiei, mai bine decît mă cunoscuse el pe mine. Îmi plăcuse de el la acea vreme. Iar acum aflam că era „ne-legat“ – şi cu asta mai fac un salt în timp, pentru că bineînţeles că nu aflasem acest lucru decît după ce m-am întors în Comitat. Mi s-a spus că nu se însurase. Mi s-a părut ciudat, deşi am mirosit pricina; iar pricina

mirosită de mine *nu* era cea pe care mi-au lămurit-o cei mai mulţi dintre hobbiţi; anume că de la o vîrstă tînără fusese lăsat stăpîn peste o avere mare şi peste propria sa soartă. Nu, ghicisem că dorea să rămînă „ne-legat" dintr-un motiv foarte adînc, pe care nici el nu-l înţelegea – sau nu-l recunoştea, pentru că îl înspăimînta. Mă rog, el vroia să rămînă liber să plece cînd avea să se ivească prilejul sau cînd îşi va fi făcut destul curaj. Îmi aminteam cum obişnuia el să mă bată la cap cu tot felul de întrebări, asta cînd fusese mai tînăr, despre hobbiţii care „spălaseră putina" – aşa ziceţi voi în Comitat. Cel puţin doi dintre unchii lui de pe partea neamului Took făcuseră asta.

Aceşti unchi au fost Hildifons Took, care „a plecat într-o călătorie şi nici că s-a mai întors", şi Isengar Took (cel mai mic dintre cei doisprezece copii ai Bătrînului Took), despre care „se spusese că «luase calea mării» în tinereţe" (*Stăpînul Inelelor*, Anexa C, Arborele genealogic al familiei Took din Marile Smiale).

Cînd Gandalf a acceptat invitaţia lui Thorin de a-l însoţi la el acasă, în Munţii Albaştri,

„am trecut de fapt prin Comitat, cu toate că Thorin nu a vrut să poposească îndeajuns de mult pentru ca trecerea noastră să aibă un folos. Şi-mi vine să cred că tocmai supărarea ce-o simţeam văzîndu-i dispreţul trufaş faţă de hobbiţi mi-a dat ideea să-i aduc cumva împreună. El unul nu vedea în ei decît nişte fermieri, care din întîmplare lucrau cîmpurile de-o parte şi de alta a străvechiului drum al gnomilor, ce ducea spre Munţi."

În această versiune anterioară, Gandalf povesteşte îndelung cum, după ce a vizitat Comitatul, s-a întors la Thorin şi l-a convins „să uite deocamdată de planurile lui mărete şi să plece în taină – luîndu-l şi pe Bilbo cu el " – singura informaţie păstrată în versiunea ulterioară (p. 444).

În cele din urmă, m-am hotărît şi m-am întors la Thorin. L-am găsit stînd la sfat cu cîţiva din neamul său. Balin şi Glóin erau acolo, şi alţi cîţiva pe lîngă ei.

– Ei, ce-ai de spus? m-a întrebat Thorin de cum am intrat.

Iar eu am răspuns:

– Mai întîi, gîndurile tale sînt cele ale unui rege, Thorin Scut de Stejar, dar regatul tău nu mai este. Dacă e să reînvie, lucru de care nu mă îndoiesc, cu pași mici trebuie să înceapă. În depărtarea asta unde trăiți voi, mă întreb dacă vă dați cu adevărat seama ce înseamnă forța unui dragon din cei mari. Dar asta nu e tot: o Umbră crește iute în lume și e cu mult mai cumplită. Cei doi se vor ajuta între ei.

Și cu siguranță că astfel ar fi făcut, dacă n-aș fi atacat Dol Guldur în același timp.

– Războiul fățiș ar fi zadarnic, am continuat eu; și oricum nu ai avea cum să-l pui la cale. Va trebui să încerci ceva mai simplu și în același timp mai îndrăzneț, ceva disperat, aș zice.

– După ce că vorbești pe ocolite, mai și bagi spaima-n noi, a spus Thorin. Zi mai răspicat!

– Păi, întîi, va trebui să te duci tu însuți în această căutare, și pe *ascuns*. Fără soli, pristavi ori desfideri, Thorin Scut de Stejar. Vei putea lua cu tine cel mult cîteva rubedenii sau servitori credincioși. Dar vei avea nevoie de ceva mai mult, ceva neașteptat.

– Anume! a cerut Thorin să lămuresc.

– Așteaptă nițeluș! am zis eu. Tu tragi nădejde să-ți măsori forțele cu un dragon; un dragon care nu este doar foarte mare, ci și foarte bătrîn acum, și viclean. De la bun începutul aventurii tale va trebui să ții minte două lucruri: memoria lui și mirosul lui.

– Firesc, a zis Thorin. Gnomii au avut mult mai multe de împărțit cu dragonii decît oricine altcineva, astfel că nu vorbești cu un netot.

– Prea bine, am răspuns eu, dar planurile pe care le aveai nu mi s-au părut a lua seamă la acest lucru. Planul meu este acela de-a pătrunde pe furiș. *Pe furiș.** Smaug nu zace tolănit pe patul lui bogat fără să viseze, Thorin Scut de Stejar. El visează gnomi! Să nu ai nici o îndoială că-și cercetează sălașul zi de zi și noapte de noapte, pînă cînd e sigur că nu adastă în văzduh nici cea mai firavă miroseală de gnom, și abia apoi se duce la culcare; un somn ca de iepure, cu urechile ciulite să prindă zvonul... pașilor de gnom.

---

* În acest loc probabil că o frază din manuscrisul A a fost omisă în mod neintenționat la dactilografiere, ținînd cont de observația de mai jos a lui Gandalf, legată de faptul că Smaug nu a adulmecat niciodată un hobbit: „Un miros ce nu poate fi recunoscut, cel puțin nu de Smaug, dușmanul gnomilor“.

– *Pe furişul* ăsta al tău arată la fel de greu şi de lipsit de nădejde ca şi atacul deschis, a zis Balin. Greu peste poate!

– Da, e greu, am răspuns eu. Dar nu *peste poate* de greu, altfel nu mi-aş pierde vremea aici. Aş zice *absurd* de greu. Aşa că vă dau o soluţie absurdă la această trebuşoară. Luaţi cu voi un hobbit! Mă-ndoiesc ca Smaug să fi auzit în viaţa lui de hobbiţi, şi cu siguranţă nu i-a adulmecat niciodată.

– Ce! a sărit Glóin ca ars. Un prostănac din ăla din Comitat? La ce poate să folosească unul ca el pe pămînt, sau sub pămînt? N-are decît să miroasă cum o vrea, tot n-ar îndrăzni el să se apropie pînă unde-ar putea fi mirosit, nici măcar de cel mai pipernicit dragonaş, abia ieşit din găoace!

– Hei, hei! eşti nedrept, am zis eu. Habar n-ai cum e neamul celor din Comitat, Glóin. Din cîte văd, tu îi crezi săraci cu duhul din pricină că sînt mărinimoşi şi nu stau la tocmeală; şi mai crezi că sînt fricoşi pentru că nu le vindeţi arme. Greşeşti. Oricum, am ochit pe unul dintre ei care să-ţi fie tovarăş de drum, Thorin. E îndemînatic şi isteţ, dar şi viclean, şi nu se pripeşte defel. Şi bănuiesc că are curaj. Mult curaj, îmi vine mie să cred, dacă e să mă iau după cum e felul neamului său. „Curajoşi la nevoie“, s-ar putea zice. Înghesuie-i la colţ, dacă vrei să vezi ce le poate pielea.

– O încercare ce nu se poate face, a răspuns Thorin. Din cîte am băgat eu de seamă, hobbiţii ăştia se pricep de minune să ocolească orice colţ.

– Chiar aşa, am zis eu. Sînt un popor cu foarte mult scaun la cap. Dar hobbitul de care-ţi vorbeam este un personaj neobişnuit de-a binelea. Cred că poate fi convins să intre niţeluş la înghesuială! Şi mai cred că în adîncul inimii chiar îşi doreşte acest lucru – sau, cum ar zice el, să aibă o aventură.

– Nu pe socoteala mea! s-a burzuluit Thorin, ridicîndu-se şi fîţîindu-se mînios de colo-colo. Asta nu-i sfat ce-mi dai tu, ci de-a dreptul neghiobie! Pur şi simplu nu văd ce-ar putea face un hobbit, bun sau rău cum o fi, ca să mă răsplătească pentru că-l ţin o zi, chiar şi dacă ar reuşi cineva să-l înduplece să pornească la drum.

– Nu vezi! Mai curînd n-ai să auzi, am răspuns eu. Fără cea mai mică osteneală, hobbiţii se pot mişca atît de neauziţi, cum nici un gnom de pe lumea asta n-ar izbuti, chiar de le-ar fi viaţa în joc. Dacă mă întrebi pe mine, aş zice că-s fiinţele cu cea mai uşoară călcătură dintre toate făpturile muritoare. Lucrul acesta se poarte că

nu l-ai băgat de seamă, Thorin Scut de Stejar, în timp ce-ai tropăit prin Comitat, făcînd un tărăboi (dacă-mi dai voie s-o spun) pe care locuitorii îl auzeau de la o poştă. Cînd ţi-am spus că ai nevoie de furişare, tocmai asta am şi vrut să spun: furişare meseriaşă.

– Furişare meseriaşă? a strigat Balin, tălmăcindu-mi vorbele cu totul altfel decît le gîndisem eu. Adică cineva care se pricepe să caute comori, asta vrei să zici? Mai sînt asemenea căutători pe lume?

Am ezitat. Discuţia lua o întorsătură pentru care nu eram pregătit să răspund.

– Aşa cred, am zis în cele din urmă. În schimbul unei răsplate, ei intră acolo unde voi nu îndrăzniţi, sau oricum nu puteţi, şi se întorc cu tot ce vă doreşte inima.

Ochii lui Thorin au sclipit la amintirea comorilor pierdute, dar vorbele sale au fost pline de dispreţ:

– Vrei să zici un hoţ plătit. E un lucru la care merită să cugetăm, dacă răsplata nu-i prea mare. Dar ce-are asta a face cu ţărănoii ăia, care beau din căni de lut şi habar n-au să deosebească o nestemată de o mărgea de sticlă.

– Tare-aş vrea să nu mai vorbeşti cu atîta convingere fără să ştii, m-am răstit eu la el. Ţărănoii ăştia vieţuiesc în Comitat de vreo mie patru sute de ani şi au învăţat multe în acest răstimp. Au avut tot felul de treburi şi cu elfii şi cu gnomii, înainte să fi venit Smaug în Erebor. Nici unul dintre ei nu e bogat, aşa cum socoteau străbunii voştri, dar să nu vă mire că unele dintre sălaşurile lor au în ele lucruri mult mai măiastre decît multe dintre cele cu care vă lăudaţi voi aici, Thorin. Hobbitul la care mă gîndesc eu are giuvaieruri de aur şi tacîmuri de argint la masă, iar vinul îl bea din cristal măiestrit tăiat.

– Aha! În sfîrşit m-am dumirit unde baţi, a răspuns Balin. E un hoţ, prin urmare? De-aia încerci să mi-l bagi pe gît?

La asemenea vorbe, mă tem că mi-am ieşit din pepeni şi am dat uitării orice prevedere. Gnomii ăştia îşi închipuie că, în afară de ei, nimeni nu poate face ori nu poate avea nimic „de preţ“ şi că toate lucrurile frumoase care se găsesc în alte mîini au fost cîndva primite, dacă nu de-a dreptul furate, de la gnomi – ei bine, în acel moment n-am mai suportat.

– Un hoţ? am zis rîzînd. Oho, şi-ncă ce hoţ meseriaş! Cum altfel să ajungă un hobbit să aibă o lingură de argint? O să agăţ de uşă semnul hoţului şi astfel o să-l găseşti cu uşurinţă.

M-am ridicat mînios şi am continuat cu o patimă în voce care m-a surprins şi pe mine.

– Trebuie să cauţi uşa cu pricina, Thorin Scut de Stejar! Vorbesc *serios*.

Dintr-odată am simţit că într-adevăr vorbeam cît se poate de serios. Ideea asta trăsnită a mea nu era o glumă, ci tocmai ceea ce *trebuia*. Îndeplinirea ei se cerea cu orice preţ şi cît mai grabnic cu putinţă. Gnomii trebuiau să-şi plece grumazurile ţepene.

– Ascultaţi-mă bine, popor al lui Durin! am strigat eu. Dacă-l înduplecaţi pe acest hobbit să vi se alăture, veţi izbîndi. Altminteri, veţi da greş. Şi dacă vă veţi împotrivi pînă şi să încercaţi, am terminat-o cu voi. Nu veţi mai avea parte nici de sfaturi, nici de ajutor din partea mea, pînă ce Umbra va pogorî asupra voastră!

Thorin s-a răsucit spre mine şi m-a privit uimit de-a binelea.

– Neînduplecate cuvinte! a zis el. Prea bine, voi veni. Ori presimţi tu ceva, ori ai înnebunit de-a binelea.

– S-a făcut! am zis. Dar trebuie să vii cu bună credinţă, nu doar cu speranţa de a dovedi că mi-am pierdut minţile. Trebuie să ai răbdare şi să nu te dai bătut cu una-cu două, pentru că nici curajul şi nici dorinţa de aventură de care ţi-am spus nu ţi se vor dezvălui de la prima privire. Va zice că nici vorbă de curaj ori de-o asemenea dorinţă. Va încerca să dea îndărăt; dar *tu nu trebuie* să-l laşi.

– Tocmeala n-o să-l ajute la nimic, dacă asta vroiai să spui, m-a prevenit Thorin. O să-i ofer o recompensă pe măsură pentru tot ceea ce va reuşi să aducă înapoi, nimic mai mult.

Nu asta vroisem să spun, dar mi s-a părut fără rost să mă împotrivesc.

– Ar mai fi ceva, am continuat eu; să-ţi faci toate planurile şi pregătirile dinainte. Totul să fie pus la punct: odată ce s-a lăsat convins, să nu mai aibă timp să se răzgîndească. Va trebui să porniţi în căutarea voastră direct din Comitat, spre răsărit.

– Pare o creatură tare ciudată hoţul ăsta al tău, a zis un gnom tînăr, pe nume Fili (nepotul lui Thorin, după cum am aflat mai tîrziu). Cum se numeşte? Sau ce nume foloseşte?

– Hobbiţii îşi folosesc numele lor, nici un altul, am zis eu. Singurul pe care-l are el este Bilbo Baggins.

– Halal nume! a pufnit Fili în rîs.

– El îl consideră un nume foarte respectabil, am zis eu. Şi chiar i se şi potriveşte; este un burlac de vîrstă mijlocie, care a

cam început să se fleşcăiască şi să se îngraşe. Tot ce se poate ca singurul lucru care îl interesează acum să fie mîncarea. Are o cămară plină cu toate bunătăţile, aşa am auzit, şi poate că nu e singura. Măcar veţi avea parte de o găzduire pe cinste.

– Mi-ajunge, a zis Thorin. Dacă nu mi-aş fi dat cuvîntul, n-aş mai veni. N-am chef să-şi bată cineva joc de mine. Pentru că şi eu vorbesc foarte serios. Mai mult decît serios, şi simt cum îmi arde inima.

N-am luat seamă la vorbele lui.

– Uite ce-i, Thorin, am zis eu. Trece aprilie şi vine primăvara. Aranjează totul cît de iute poţi. Eu am nişte treburi, dar mă întorc peste o săptămînă. Şi dacă totul e în ordine cînd mă întorc, pronesc eu înainte, să pregătesc terenul. Apoi îi vom face împreună o vizită a doua zi.

Şi cu asta am plecat, nevrînd să-i dau lui Thorin mai mult răgaz să se răzgîndească decît avea să aibă Bilbo. Ce a urmat, vă este cunoscut, aşa cum v-a povestit Bilbo. Dacă aş fi scris eu istoria, ar fi arătat cu totul altfel. N-a avut de unde şti cîte s-au mai întîmplat: de pildă, cum am avut eu grijă ca sosirea unei cete numeroase de gnomi în Lîngă Ape, abătîndu-se din drumul principal pe care-l străbăteau ei de obicei, să nu ajungă prea repede la urechile lui.

În dimineaţa zilei de marţi, 25 aprilie 2941, m-am dus să-l văd pe Bilbo; şi cu toate că ştiam mai mult sau mai puţin la ce să mă aştept, mărturisesc că încrederea mi s-a zdruncinat. Mi-am dat seama că lucrurile aveau să fie mult mai complicate decît crezusem. Dar nu m-am dat bătut. A doua zi, miercuri, 26 aprilie, i-am adus pe Thorin şi pe însoţitorii săi la Fundătura; cu mare greutate, în ceea ce l-a privit pe Thorin care pînă în ultima clipă a tot ezitat. Şi desigur că Bilbo a fost uluit peste poate şi s-a purtat prosteşte. De fapt, totul a mers foarte rău pentru mine de la bun început; şi povestea aia nefericită despre „hoţul meseriaş“, care le intrase ca un cui în cap gnomilor, a înrăutăţit şi mai mult lucrurile. Slavă cerului că îi spusesem lui Thorin că trebuie să rămînem peste noapte la Fundătura, pentru că ne va trebui timp să discutăm totul de'a fir a păr. Mai cîştigasem astfel o şansă. Dacă Thorin ar fi plecat de la Fundătura înainte să apuc să vorbesc cu el între patru ochi, planul meu s-ar fi dus pe apa sîmbetei.

Se va vedea că unele elemente ale acestei discuţii au fost preluate în versiunea ulterioară a conversaţiei dintre Gandalf şi Thorin, la Fundătura.

Din acest punct, povestirea din versiunea ulterioară o urmează aproape cuvînt cu cuvînt pe cea anterioară, din care pricină nici nu este citată aici, cu excepţia unui pasaj de la urmă. În versiunea anterioară, Frodo spune că Gimli a izbucnit în rîs cînd Gandalf s-a oprit din povestit.

> – Încă şi acum pare greu de crezut că totul a ieşit pînă la urmă cum nu se poate mai bune, a zis Gimli. Îl ştiam pe Thorin, de bună seamă; şi tare-aş fi vrut să fiu şi eu de faţă, dar eram plecat cînd ai venit tu prima oară la noi. Unde mai pui că nu mi s-a îngăduit să merg şi eu în expediţia aceea: eram prea tînăr, aşa mi s-a spus, cu toate că la şaizeci şi doi mă consideram pregătit pentru orice. Oricum, mă bucur că am auzit întreaga poveste. Dacă e întreagă. Mai curînd aş crede că nici acum nu ne spui tot ce ştii.
>
> – Bineînţeles că nu, a consimţit Gandalf.

Apoi Meriadoc l-a descusut pe Gandalf în legătură cu harta şi cheia lui Thráin; răspunzîndu-i (cea mai mare parte a răspunsului este păstrată în versiunea ulterioară, la un moment dat în cursul povestirii), Gandalf a zis:

> Trecuseră nouă ani de cînd Thráin îşi părăsise poporul, cînd l-am găsit eu, iar de cel puţin cinci ani zăcea în beciurile din Dol Guldur. Nu ştiu cum a putut să îndure atît de mult şi nici cum a izbutit să ţină ascunse aceste lucruri în ciuda schingiuirilor. Mă gîndesc că Puterea Întunecimii n-a dorit altceva de la el decît Inelul şi, după ce i l-a luat, nu şi-a mai bătut capul cu el, ci şi-a azvîrlit pur şi simplu prizonierul zdrobit în adîncul temniţelor, să bată cîmpii acolo pînă murea. O măruntă scăpare din vedere, care s-a dovedit însă fatală. Aşa cum se întîmplă adesea cu măruntele scăpări din vedere.

IV

PE URMELE INELULUI

(i)

Despre călătoria Călăreților Negri, așa cum i-a relatat-o Gandalf lui Frodo

Gollum a fost prins în Mordor în anul 3017 și a fost dus în Barad-dûr, unde a fost luat la întrebări și supus caznelor. După ce a aflat tot ce a putut de la el, Sauron l-a eliberat, dîndu-i drumul să plece. Nu avea încredere în Gollum, căci ghicea în el ceva cu neputință de îmblînzit, ceva ce nu putea fi stăpînit, nici măcar de Umbra Fricii, decît dacă era nimicit. Dar Sauron și-a dat seama și de cît de adîncă era vrăjmășia lui Gollum față de cei care-l „jefuiseră" și, bănuind că se va duce să-i caute, pentru a se răzbuna, Sauron nădăjduia că iscoadele sale vor ajunge astfel la Inel.

Dar n-a trecut mult și Gollum a fost prins de Aragorn care l-a dus în Codrul Întunecat de la Miazănoapte; și cu toate că a fost urmărit, n-a putut fi scăpat din mîinile lui Aragorn înainte să ajungă să fie pus la loc sigur. Trebuie spus că Sauron nu și-a bătut niciodată capul cu „piticuții", chiar dacă auzise de ei, și încă nu știa unde se afla țara lor. De la Gollum, chiar dacă-l supusese la cazne, nu izbutise să afle nici un amănunt limpede, pe de o parte pentru că

nici măcar Gollum nu ştia prea bine, pe de alta din pricină că răstălmăcea tot ce ştia. Într-adevăr era de neîmblînzit, decît doar prin moarte, aşa cum ghicise Sauron, şi asta dată fiind firea sa de piticuţ, dar şi dintr-o cauză pe care Sauron n-o pricepea pe de-a-ntregul, el însuşi fiind ros de pofta de a avea Inelul. Apoi Gollum a început să nutrească faţă de Sauron o ură chiar mai cumplită decît groaza ce i-o inspira, văzînd cu adevărat în el cel mai mare duşman şi rival al său. Astfel s-a făcut că a cutezat să spună că, din cîte ştia el, ţara piticuţilor se găsea în apropierea locurilor unde el însuşi sălăşluise odată, pe malurile Rîului Stînjeneilor.

Aflînd Sauron că Gollum fusese prins de cei mai cumpliţi dintre duşmanii săi, a fost cuprins de teamă şi a înţeles că trebuie să se grăbească. Dar nici unul dintre iscoadele şi trimişii săi obişnuiţi nu îi putea aduce veşti. Şi asta se datora în mare măsură atît vigilenţei dúnedainilor cît şi trădării lui Saruman, ai cărui servitori fie îi atrăgeau în cursă pe slujitorii lui Sauron, fie îi duceau pe căi greşite. Sauron şi-a dat seama de acest lucru, însă braţul lui încă nu era atît de lung încît să ajungă pînă la Saruman în Isengard. Astfel că a tăinuit că ştia de jocul dublu al lui Saruman şi nu şi-a dat în vileag nici mînia, aşteptînd clipa potrivită şi pregătindu-se pentru războiul cel mare în care plănuia să îşi împingă toţi duşmanii în marea apuseana. Cu timpul, a înţeles că nimeni nu avea să-i fie mai de folos în această împrejurare ca slujitorii săi cei mai puternici, Duhurile Inelelor, a căror singură vrere era a lui, fiecare supunîndu-se fără crîcnire şi inelului care-l înrobise pe Sauron şi se afla în stăpînirea lui.

Puţini erau cei care puteau să se împotrivească acestor făpturi înfricoşătoare, dar nimeni nu le putea ţine piept (aşa cum şi chitise Sauron) atunci cînd se aflau reunite sub comanda cumplitului lor căpitan, Seniorul din Morgul. Aveau însă şi un neajuns, cît privea planul pus la cale de Sauron: atît de mare era spaima ce-o stîrneau (chiar şi nevăzute şi neînveşmîntate), încît Înţelepţii aveau curînd să le simtă apropierea şi să le ghicească misia.

Astfel că Sauron a pus la cale două lovituri – în care mulţi vor fi văzut mai tîrziu începuturile Războiului Inelului. Atacurile au

pornit în acelaşi timp. Orcii s-au năpustit asupra regatului lui Thranduil, avînd poruncă să pună din nou mîna pe Gollum; iar Seniorul din Morgul a fost trimis să înfrunte făţiş Gondorul. Acestea s-au petrecut către sfîrşitul lui iunie 3018. Aşa a pus Sauron la încercare puterea lui Denethor şi a văzut cît de pregătit era de confruntare. Numai că ceea ce a aflat a fost mai mult decît nădăjduise el. Dar prea puţin s-a tulburat, căci aruncase în luptă doar o mică parte din oştirea sa, iar planul lui era ca înaintarea nazgûlilor să pară doar ca o parte a strategiei sale de război împotriva Gondorului.

Prin urmare, după ce a cucerit Osgiliathul şi podul s-a năruit, Sauron a pus capăt asaltului, iar nazgûlilor le-a poruncit să înceapă căutarea Inelulului. Sauron însă ştia prea bine măsura puterilor şi prevederii Înţelepţilor, încît le-a cerut nazgûlilor să umble în mare taină. La acea vreme, Căpetenia Duhurilor Inelelor sălăşluia în Minas Morgul, împreună cu şase însoţitori, în vreme ce al doilea în grad după el, Khamûl, Umbra de la Răsărit, îşi avea sălaşul în Dol Guldur, ca locotenent al lui Sauron, însoţit de încă un nazgûl folosit drept sol.[1]

Seniorul din Morgul a traversat Anduinul împreună cu însoţitorii săi, înveşmîntaţi, fără cai şi nevăzuţi, şi cu toate aceastea răspîndind în jurul lor, pe unde treceau, o groază ce cuprindea toate fiinţele vii. Să fi fost chiar la începutul lui iulie cînd s-au aşternut la drum. Au străbătut încet, furişaţi, Anórienul, au trecut Scăldătoarea Enţilor şi au ajuns în Platoul Golaş; în calea lor stîrniseră zvonuri de întuneric şi groază în sufletele oamenilor, dar nimeni nu ştia de unde veneau acestea. Au ajuns pe malul apusean al Anduinului ceva mai la nord de Sarn Gebir, aşa cum hotărîseră; acolo au primit cai şi veşminte ce fuseseră aduse în taină pe Rîu. Asta se întîmpla (din cît se pare) pe şaptesprezece iulie. Apoi s-au îndreptat spre miazănoapte, să caute Comitatul, ţara piticuţilor.

Să tot fi fost douăzeci şi doi iulie atunci cînd s-au întîlnit cu tovarăşii lor, nazgûlii din Dol Guldur, pe Cîmpia Celebrant. Au aflat acolo că Gollum le scăpase şi orcilor care izbutiseră să pună

din nou mîna pe el, şi elfilor care le luaseră acestora urma, şi se făcuse nevăzut.[2] Khamûl le-a mai spus şi că pe Valea Anduinului nu fusese descoperit nici un sălaş de piticuţi şi că satele neamului Stoor, de-a lungul Rîului Stînjeneilor, fuseseră părăsite de multă reme. Dar Seniorul din Morgul, nepreaavînd de ales, a hotărît să iscodească ceva mai departe spre miazănoapte, în speranţa că, cine ştie, poate dă de Gollum şi totodată descoperă şi Comitatul. Nu l-ar fi mirat dacă acest Comitat s-ar fi dovedit a se afla nu departe de mult urîtul Lórien, poate chiar între hotarele păzite de Galadriel. Dar nu avea de gînd să sfideze puterea Inelului Alb şi nici să pătrundă, deocamdată, în Lórien. Trecînd astfel între Lórien şi Munţi, cei Nouă şi-au continuat drumul spre Miazănoapte; groaza ce-o trezeau le-o lua înainte şi adăsta în urmă-le; dar de găsit ceea ce căutau, pas de-au găsit, nici batăr veşti care să le fi fost de folos.

Într-un tîrziu, s-au întors; dar vara se apropia de sfîrşit, iar mînia lui Sauron şi spaima trezită de el sporeau. Cînd au ajuns înapoi în Platoul Golaş, era de-acum septembrie; iar acolo s-au întîlnit cu soli din Barad-dûr, cu vorbe atît de amenințătoare din partea Stăpînului lor, încît pînă şi Seniorul din Morgul s-a simţit cuprins de nelinişte. Căci Sauron prinsese de veste despre vorbele profetice rostite în Gondor, ca şi despre plecarea lui Boromir, despre faptele lui Saruman şi despre prinderea lui Gandalf. Din toate aceste lucruri, el a priceput că nici Saruman şi nici altul dintre Înţelepţi nu avea încă Inelul, dar că Saruman măcar ştia unde s-ar fi putut ascunde. Numai iuţeala mai putea să-l ajute acum şi orice tăinuire trebuia dată la o parte.

Astfel că Duhurile Inelelor au primit porunca să se îndrepte spre Isengard. În grabă mare au străbătut ele Rohanul călare, iar spaima stîrnită de trecerea lor era atît de cumplită, încît mulţi din cei care sălăşluiau pe acel meleag au fugit din calea lor şi s-au risipit îngroziţi care-ncotro, spre miazănoapte şi apus, încredinţaţi fiind că negreşit în urma acelor cai negri venea războiul de la răsărit.

La două zile după ce Gandalf a părăsit turnul Orthanc, Seniorul din Morgul s-a oprit în faţa Porţii fortăreţei Isengard. Atunci

Saruman, cuprins de-acum de furie şi frică din pricină că Gandalf reuşise să scape, a înţeles de îndată primejdia ce-l păştea dacă stătea între cei doi duşmani, cunoscut fiind ca trădător şi de unul, şi de celălalt. Spaima îi era mare, căci speranţa ce-o avusese de a-l amăgi pe Sauron, sau măcar de a se bucura de bunăvoinţa acestuia în caz de victorie, se risipise. De-acum, fie punea el însuşi mîna pe Inel, fie avea să piară în chinuri. Dar încă nu-şi pierduse nici spiritul de prevedere şi nici viclenia, cît despre fortăreaţă, o pregătise tocmai pentru a face faţă unei atari nenorociri. Inelul Isengard era prea puternic chiar şi pentru Seniorul din Morgul şi compania sa, care n-ar fi putut să-l atace fără o adevărată oştire de război. Ca urmare, la somaţia şi poruncile sale, Seniorul a primit drept răspuns doar vocea lui Saruman, care, printr-o vrăjitorie de-a sa, părea să vină chiar din Poartă.

– Voi nu o ţară vreţi să găsiţi, le-a zis vocea. Ştiu ce căutaţi, cu toate că nu-i ziceţi pe nume. Nu e la mine, fără îndoială că servitorii lui o simt fără s-o spună; căci dacă s-ar afla la mine, v-aţi închina în faţa mea şi m-aţi numi Senior. Şi dacă aş şti unde se află ascuns acest lucru, nu aş fi acum aici, ci de mult aş fi plecat, înainte să fi venit voi să-l luaţi. Unul singur bănuiesc eu că are cunoştinţă despre asta: Mithrandir, duşmanul lui Sauron. Şi cum n-au trecut decît două zile de cînd a plecat din Isengard, căutaţi-l prin apropiere.

Puterea vocii lui Saruman era încă atît de copleşitoare, încît Stăpînul nazgûlilor n-a pus la îndoială ceea ce tocmai auzise, care fie că era minciună, fie adevărul aproape gol-goluţ; şi fără să mai zăbovească, a pornit în galop din faţa Porţii şi a început vînătoarea lui Gandalf în Rohan. Aşa s-a făcut că, a doua zi seara, Călăreţii Negri au dat peste Gríma Limbă de Vierme, care se grăbea să-l vestească pe Saruman că Gandalf ajunsese în Edoras şi-l prevenise pe Regele Théoden despre planurile trădătoare ale Isengardului. În acel ceas, Limbă de Vierme aproape că şi-a dat sufletul de groază; dar fiind deprins cu trădările, ar fi zis tot ce ştia, chiar şi dacă ameninţarea n-ar fi fost atît de cumplită.

– Da, da, adevărat îţi grăiesc ţie, Stăpîne, a bîiguit el. I-am auzit cum vorbeau în Isengard. Ţara Piticuţilor: de acolo a venit Gandalf şi-acolo vrea să se întoarcă. Îşi caută un cal, atîta tot. Cruţă-mi viaţa! Îţi spun repejor tot ce ştiu. La apus, prin Strunga Rohan ce se află colo, apoi spre miazănoapte şi iar niţeluş spre apus, pînă ce un alt rîu mare taie drumul; Torentul Cenuşiu, aşa se numeşte. De-acolo pe la vadul Tharbad, vechiul drum vă duce pînă la hotare. „Comitatul", aşa i se zice.

Da, pe onoarea mea, Saruman ştie totul. Bunătăţi de tot felul i-au fost aduse din ţărişoara aia pe vechiul drum. Cruţă-mi viaţa, stăpîne! Nici mort n-am să suflu o vorbuliţă despre întîlnirea noastră, nici unui suflet viu.

Stăpînul nazgûlilor i-a cruţat viaţa lui Limbă de Vierme, nu din milă, ci pentru că bănuia că o asemenea groază îi intrase pînă-n oase, încît nicicînd n-avea să cuteze a vorbi despre întîlnirea lor (aşa cum s-a şi dovedit mai tîrziu), şi a văzut că fiinţa aia era ticăloasă şi că avea să mai facă încă mult rău lui Saruman, dacă va rămîne în viaţă. Aşa că l-a lăsat răstignit în colb şi el a plecat mai departe şi nu şi-a mai bătut capul să se întoarcă la Isengard. Răzbunarea pusă la cale de Sauron mai putea aştepta.

Şi-a împărţit însoţitorii în patru perechi, fiecare plecînd în altă direcţie, iar el mergînd cu cea mai iute dintre perechi. Aşa au ieşit ei din Rohan pe la apus şi au cercetat pustietatea Enedwaith şi au ajuns la Tharbad. De acolo au străbătut Minhiriath şi, cu toate că nu se strînseseră cu toţii laolaltă, un zvon de mare spaimă se răspîndea în jurul lor şi sălbăticiunile din pustie se ascundeau, iar oamenii singuratici fugeau din calea lor. Dar pe cîţiva dintre fugari i-au prins pe drum; şi, spre încîntarea Căpitanului, s-au dovedit a fi iscoade şi slujitori ai lui Saruman. Unul dintre ei fusese folosit îndelung drept cărăuş între Isengard şi Comitat şi, cu toate că el însuşi nu trecuse dincolo de hotarele Meleagului de la Miazăzi, avea hărţi pregătite de Saruman, înfăţişînd şi descriind în amănunţime Comitatul. Pe acestea le-au luat nazgûlii, după care pe om l-au trimis în Bree, să iscodească mai departe; dar l-au prevenit că

de-acum era în slujba Mordorului şi, dacă va încerca vreodată să se întoarcă în Isengard, moartea şi-o va găsi, sub tortură.

Noaptea era pe sfîrşite, pe douăzeci şi doi septembrie, cînd, reunindu-se cu toţii, au ajuns la Vadul Sarn şi la hotarul cel mai sudic al Comitatului. L-au găsit străjuit, iar Pribegii li s-au pus în cale. Dar treaba asta depăşea puterile dúnedainilor; şi poate că la fel ar fi fost chiar dacă Aragorn, căpitanul lor, ar fi fost cu ei. Dar el era plecat la miazănoapte, pe Drumul Răsăritean, lîngă Bree; iar pe dúnedaini pînă şi inimile lor i-au trădat. Unii au fugit spre miazănoapte, în speranţa că-i vor putea duce veşti lui Aragorn, dar au fost urmăriţi şi răpuşi, ori alungaţi în sălbăticie. Alţii s-au încumetat totuşi să apere vadul, ţinînd piept duşmanului cît a fost ziua de lungă, dar de cum s-a lăsat noaptea, Seniorul din Morgul i-a măturat din calea sa, iar Călăreţii Negri au pătruns în Comitat; şi înainte ca vajnicii cocoşi să strige în zorii celei de-a douăzeci şi treia zile a lui septembrie, cîţiva Călăreţi o şi apucaseră spre miazănoapte, străbătînd ţara, chiar în timp ce Gandalf, călare pe Iute ca Gîndul, traversa Rohanul, departe în urma lor.

(ii)

Alte versiuni ale poveştii

Am ales versiunea de mai sus ca fiind cea mai desăvîrşită ca povestire; dar mai sînt multe alte scrieri legate de aceste întîmplări, adăugînd sau schimbînd povestea în diverse aspecte importante. Manuscrisele provoacă destulă confuzie şi relaţiile dintre ele sînt obscure, deşi neîndoielnic toate provin din aceeaşi perioadă, încît este suficient să notăm existenţa a încă două relatări principale pe lîngă cea tipărită (pentru referinţă, numită aici „A“). O a doua versiune („B“) este în linii mari identică în structura narativă cu A, dar o a treia („C“), în care naraţiunea este doar schiţată, începînd la un moment ceva mai tîrziu din poveste, aduce cîteva deosebiri substanţiale, şi sînt înclinat să cred că această versiune este cea mai recentă în ordinea

compoziţiei. Mai există şi un material („D“) concentrat mai ales asupra rolului jucat de Gollum în eveniment, ca şi o serie de note privind această parte a istoriei.

În D se spune că ceea ce i-a dezvăluit Gollum lui Sauron despre Inel şi despre locul unde se găsea a fost suficient ca să-l avertizeze pe Sauron că acesta era într-adevăr acel Unul, dar despre soarta lui la momentul respectiv nu a putut afla decît că a fost furat de o creatură pe nume *Baggins,* în Munţii Ceţoşi, şi că *Baggins* venea dintr-o ţară numită *Comitatul.* Temerile lui Sauron au fost în mare măsură risipite cînd a înţeles din vorbele lui Gollum că *Baggins* era aproape sigur o făptură de aceeaşi stirpe cu el.

Gollum nu cunoştea cuvîntul „hobbit“, o denumire locală, nicidecum unul folosit de toţi cei care vorbeau limba westron. Probabil că nu folosea nici denumirea de „piticuţ“, fiind el însuşi unul, şi pe lîngă asta hobbiţilor nu le plăcea să li se spună aşa. Din această pricină, Călăreţii Negri par să nu fi avut decît două informaţii drept călăuză: *Comitatul* şi *Baggins.*

Din toate textele reiese limpede că Gollum a ştiut măcar în ce direcţie se afla Comitatul; dar, deşi nu încape îndoială că prin tortură s-ar fi putut scoate mai multe de la el, Sauron pur şi simplu nu avea nici o idee că *Baggins* venea dintr-o regiune aflată foarte departe de Munţii Ceţoşi sau că Gollum ştia unde se află aceasta, şi a presupus că se găsea în Valea Anduinului, în aceeaşi regiune în care trăise şi Gollum odată.

Era o greşeală măruntă şi firească – dar poate cea mai importantă greşeală pe care a făcut-o Sauron în toată această poveste. De n-ar fi fost ea, Călăreţii Negri ar fi ajuns în Comitat cu cîteva săptămîni mai devreme.

În textul B se spun mai multe despre călătoria lui Aragorn cu prizonierul Gollum spre miazănoapte, către regatul lui Thranduil, şi se acordă mai multă atenţie îndoielilor lui Sauron legate de folosirea Duhurilor Inelelor în căutarea Inelului.

[După eliberarea lui din Mordor], Gollum a dispărut curînd în Smîrcurile Morților, unde trimișii lui Sauron nu puteau sau nu vroiau să-l urmărească. Nici o altă iscoadă a lui Sauron nu i-a putut aduce vreo veste. (Probabil că puterea lui Sauron în Eriador era încă foarte mică și slujitorii lui puțini pe acel meleag; iar cei pe care îi trimitea erau adesea fie împiedicați, fie amăgiți de servitorii lui Saruman.) În cele din urmă, a hotărît să folosească Duhurile Inelelor. Pînă cînd n-a știut exact unde se afla Inelul, se codise să facă acest lucru, din mai multe pricini. Erau de departe cei mai puternici slujitori ai lui și cei mai potriviți pentru o asemenea treabă, fiind înrobiți întru totul de cele Nouă Inele care se aflau acum în stăpînirea lui; nu erau în stare să se împotrivească vrerii lui și dacă vreunul dintre ei, chiar și Regele-vrăjitor, căpitanul lor, ar fi pus mîna pe Inelul Suprem, l-ar fi adus de îndată Stăpînului său. Numai că, înainte să fi început războiul pe față (pentru care Sauron încă nu era pregătit) aveau și neajunsuri. Toți, în afară de Regele-vrăjitor, puteau să bîntuie, cînd erau singuri, și la lumina zilei; și toți, iarăși în afară de Regele-vrăjitor, se temeau de apă și nu se îndurau, decît la mare ananghie, să intre în ea sau să traverseze pîraie, fără doar dacă puteau trece peste vreun pod, ca să nu-și ude picioarele.[3] Mai mult, arma lor principală era groaza. Aceasta sporea atunci cînd umblau neînveșmîntați, prin urmare nu puteau fi văzuți; ori cînd Călăreții se strîngeau mai mulți la un loc. Astfel că, oricare ar fi fost misia ce trebuiau s-o împlinească, cu greu o puteau face în taină; unde mai pui că trecerea Anduinului și a altor rîuri era o piedică în calea lor. Acestea erau pricinile care l-au făcut pe Sauron să stea multă vreme în cumpănă, nevrînd ca dușmanii cei mai înverșunați ai săi să afle despre rosturile servitorilor săi. E de presupus că Sauron n-a știut la început că mai era cineva în afară de Gollum și de „hoțul Baggins" care avea cunoștință de Inel. Înainte ca Gandalf să vină și să-l ia la întrebări,[4] Gollum habar n-a avut că Gandalf avea vreo legătură cu Bilbo, nici măcar nu știa de existența lui Gandalf.

Dar cînd Sauron a aflat că Gollum a căzut în mîinile duşmanilor săi, situaţia s-a schimbat dramatic. Cînd şi cum s-a întîmplat acest lucru, nu se poate şti cu siguranţă. Probabil că mult după prinderea lui. Aragorn spunea că l-a luat pe Gollum la căderea nopţii, pe întîi februarie. Nădăjduind să nu fie descoperit de iscoadele lui Sauron, l-a mînat pe Gollum pe la capătul nordic al lanţului Emyn Muil, după care au traversat Anduinul, chiar deasupra vîltorilor Sarn Gebir. Bucăţi de trunchiuri erau adesea azvîrlite pe bancurile de nisip dinspre ţărmul răsăritean; legîndu-l pe Gollum de un trunchi, Aragorn a înotat cu el pînă pe malul celălalt şi şi-a continuat călătoria spre miazănoapte pe cărări cît mai apusene cu putinţă, pe la poalele codrului Fangorn, peste rîul Lumina Fugară, apoi trecînd rîul Nimrodel şi Rîul Argintului, pînă la hotarele Lórienului[5], iar de acolo mai departe, ocolind Moria şi Valea Pîrîiaşului Tainic, peste Rîul Stînjeneilor, pînă au ajuns la Carrock. Acolo iar au traversat Anduinul, cu ajutorul beorningilor, şi au pătruns în Pădure. Toată călătoria, făcută pe jos, măsura aproape nouă sute de mile, fiind făcută de Aragorn, cu mare trudă, în cincizeci de zile, şi ajungînd la regele Thranduil pe douăzeci şi unu martie.[6]

Este prin urmare foarte probabil ca primele veşti despre Gollum să fi fost auzite de servitorii din Dol Guldur, după ce Aragorn a intrat în Pădure; căci, cu toate că puterea din Dol Guldur ar fi trebuit să se termine la Vechiul Drum al Pădurii, iscoadele sale mişunau cu nemiluita prin codru. Este limpede că a trecut destulă vreme pînă cînd veştile au ajuns la căpetenia din Dol Guldur a nazgûlilor, iar aceasta, la rîndul ei, nu le-a trimis mai departe la Barad-dûr decît după ce va fi încercat să afle mai multe despre soarta lui Gollum. Înseamnă că aprilie se apropia de sfîrşit înainte ca Sauron să fi auzit că Gollum fusese din nou văzut, captiv – din cît se părea – în mîinile oamenilor. Ceea ce nu însemna cine ştie ce. Nici Sauron şi nici vreunul din servitorii lui nu aflaseră încă de existenţa lui Aragorn sau de rangul pe care-l purta el. Dar desigur că mai tîrziu (întrucît meleagurile lui Thranduil aveau de-acum să fie atent supravegheate), poate chiar o lună mai tîrziu, la urechile

lui Sauron au ajuns veştile tulburătoare cum că Înțelepții aflaseră de Gollum, iar Gandalf pătrunsese în regatul lui Thranduil.

Fără doar şi poate că asemenea veşti l-au mîniat şi l-au neliniştit pe Sauron. A hotărît să se folosească de Duhurile Inelelor cît mai curînd cu putință, căci acum mai de preț era iuțeala, nu tăinuirea. Sperînd să-şi înspăimînte duşmanii şi să le tulbure sfaturile cu teama de război (pe care încă nu avea de gînd să-l pornească), Sauron l-a atacat pe Thranduil şi cam tot atunci a atacat şi Gondorul.[7] Mai avea acum încă două ținte: să-l prindă sau să-l omoare pe Gollum, sau măcar să-i lipsească pe duşmanii săi de această creatură; şi să forțeze trecerea peste podul din Osgiliath, pentru ca nazgûlii să poată trece şi să pună la încercare forța Gondorului.

Întîmplarea a făcut ca Gollum să scape. Dar trecerea peste pod i-a izbutit lui Sauron. Oştenii pe care îi trimisese în luptă acolo au fost probabil mai puțini decît crezuseră oamenii din Gondor. În spaima pricinuită de primul atac, cînd Regelui-vrăjitor i s-a îngăduit să se înfățişeze pentru scurt timp în toată grozăvenia lui[8], nazgûlii au trecut podul la adăpostul nopții şi s-au răspîndit către miazănoapte. Vitejia Gondorului nu poate fi pusă la îndoială, şi cu adevărat a fost mult mai mare decît crezuse Sauron, şi totuşi este limpede că Boromir şi Faramir au putut să respingă duşmanul şi să distrugă podul doar pentru că atacul îşi atinsese de fapt ținta.

Tatăl meu nu a explicat nicăieri teama de apă a Duhurilor Inelelor. În relatarea de mai sus, această teamă reprezintă motivul principal al atacului lui Sauron asupra oraşului Osgiliath, şi reapare în note detaliate privitoare la mişcările Călăreților Negri în Comitat: astfel, despre Călărețul (în fapt Khamûl din Dol Guldur, vezi nota 1) văzut pe malul îndepărtat la Pontonul Cotuascuns, imediat după ce hobbiții au trecut rîul (*Frăția Inelului* I 5) se spune că „îşi dădea foarte bine seama că Inelul trecuse rîul; numai că rîul, asemenea unei bariere, îl împiedica să-i mai adulmece mişcările", şi că nazgûlii n-ar fi atins nici în ruptul capului apele „elfice" ale Baranduinului. Dar nu se explică felul în care treceau alte rîuri aflate în calea lor, de exemplu Torentul Cenuşiu, în albia căruia se găsea doar „un vad periculos, format lîngă ceea ce mai rămăsese

din pod“ (pg. 365). Tatăl meu a făcut totuşi o însemnare referitoare la faptul că această idee era greu de susţinut.

Relatarea despre călătoria zadarnică a nazgûlilor în susul Văii Anduinului apare în versiunea B aproape identică celei redate în întregime în paginile anterioare (A); există însă o deosebire, anume că în B aşezările neamului Stoor nu fuseseră complet părăsite la acea vreme; iar cei care încă mai vieţuiau acolo au fost ucişi ori alungaţi de către nazgûli.[9] În toate textele, datele exacte înregistrează mici variaţii, atît unele faţă de celelalte, cît şi faţă de cele consemnate în Povestea Anilor; aceste diferenţe sînt ignorate aici.

În D se găseşte un text despre soarta lui Gollum după ce a scăpat din mîinile orcilor din Dol Guldur şi înainte ca Frăţia să pătrundă în Moria prin Poarta Apuseană. Textul se găsea în formă brută, încît a avut nevoie de cîteva revizuiri editoriale.

Pare limpede că, urmărit atît de elfi cît şi de orci, Gollum a traversat Anduinul, probabil înot, scăpînd astfel de Sauron care-l urmărea; dar fiind încă vînat de elfi şi neîndrăznind să treacă pe lîngă Lórien (numai ispita Inelului însuşi l-a împins mai tîrziu să îndrăznească acest lucru), el s-a ascuns în Moria.[10] Probabil că asta s-a întîmplat în toamna acelui an; după care orice urmă de-a lui a dispărut.

Din această cauză, nu se poate şti cu siguranţă ce s-a petrecut cu Gollum. Era cum nu se poate mai pregătit să supravieţuiască într-un loc cumplit ca acela, chiar cu preţul unor mari suferinţe; dar putea fi oricînd descoperit de servitorii lui Sauron, care pîndeau în Moria,[11] mai cu seamă dacă ne gîndim că o nevoie atît de firească precum hrana, de care fără îndoială că nu se putea lipsi, nu şi-o putea împlini decît furînd, ceea ce desigur că era primejdios. Mai mult ca sigur avusese de gînd să folosească Moria doar ca o trecere tainică spre apus, vrînd să găsească el însuşi „Comitatul“ cît mai repede cu putinţă; dar s-a rătăcit şi multă vreme a trecut pînă a izbutit să nimerească o cale de ieşire. Prin urmare, este foarte probabil că găsise Poarta Apuseană nu cu mult înainte de sosirea celor Nouă Peregrini. Şi desigur că nu ştia nimic despre cum se deschideau porţile. Lui i se păruseră fără doar şi poate uriaşe şi de neclintit; şi cu

toate că nu aveau nici zăvor, nici încuietoare, şi se deschideau înspre afară la o simplă împingere, el nu a descoperit acest lucru. Oricum era departe de orice sursă de hrană – căci orcii se adunaseră în capătul răsăritean al Moriei –, încît slăbise tare mult şi căzuse pradă disperării, şi chiar dacă ar fi ştiut taina porţilor, tot nu le-ar fi putut împinge ca să le deschidă.[12] Pentru el, venirea la acel ceas al celor Nouă Peregrini a fost un adevărat noroc nesperat.

Povestea despre venirea Călăreţilor Negri în Isengard în septembrie 3018 şi, apoi, prinderea de către ei a lui Gríma Limbă de Vierme, aşa cum este relatată în A şi B, este mult schimbată în versiunea C, care reia povestirea din momentul întoarcerii lor la miazăzi, peste rîul Lumina Fugară. În A şi B se spune că, la două zile după ce Gandalf scăpase din Orthanc, nazgûlii au sosit în Isengard; Saruman le-a spus că Gandalf dispăruse şi a negat că ar fi ştiut ceva despre Comitat[13], dar a fost trădat de Gríma, pe care l-au prins în ziua următoare, pe cînd se grăbea spre Isengard cu veşti despre venirea lui Gandalf în Edoras. În C, pe de altă parte, Călăreţii Negri au sosit la Poarta Isengardului în timp ce Gandalf încă se afla prizonier în turn. În această versiune, Saruman, cuprins de frică şi disperare, şi dîndu-şi seama de cît de cumplită era supunerea în faţa Mordorului, a hotărît dintr-odată să-i facă pe voie lui Sauron şi să-l roage să fie iertat şi să-i dea ajutor. Căutînd să cîştige timp la Poartă, a recunoscut că îl avea pe Gandalf prizonier înăuntru şi a spus că se va duce şi va încerca să descopere ce anume ştia el; iar dacă nu izbutea, li-l va da lor pe vrăjitor. Apoi Saruman a urcat în grabă pînă în vîrful turnului Orthanc – şi a descoperit că Gandalf dispăruse. Spre miazăzi, desenat pe luna în asfinţire, a zărit un vultur mare zburînd spre Edoras.

Ei, acum Saruman era într-o belea şi mai mare. Dacă Gandalf scăpase, mai exista speranţa ca Sauron să nu pună mîna pe Inel şi astfel să fie înfrînt. În sufletul lui, Saruman recunoştea marea putere a lui Gandalf şi ciudatul „noroc“ pe care-l avusese acesta. Numai că el, Saruman, rămăsese singur în faţa celor Nouă. Şi a simţit cum trufia îşi scoate din nou capul, preschimbîndu-se în mînie din pricina fugii lui Gandalf din fortăreaţa de nepătruns a Isengardului, în furie şi în pizmă. S-a întors la Poartă şi a minţit, spunînd

ca-l făcuse pe Gandalf să mărturisească. N-a recunoscut că tot ceea ce avea să le zică era ceea ce el însuşi ştia, neavînd habar cît de adînc citea Sauron în mintea şi inima lui.[14]

– Îi voi spune chiar eu Seniorului din Barad-dûr despre toate acestea, s-a semeţit Saruman, căci cu el vorbesc peste mari depărtări despre treburi însemnate ce ne privesc pe noi. Tot ceea ce aveţi voi nevoie să ştiţi despre misia pe care el v-a dat-o este unde anume se găseşte „Comitatul". Mithrandir zice că se află la nord-vest de-aici, cam la şase sute de mile, la hotarele ţării elfilor, care se mărgineşte cu marea.

Spre încîntarea lui, Saruman a văzut că nici măcar Regelui-vrăjitor nu-i surîdea această veste.

– Trebuie să treceţi Isenul pe la Vaduri, apoi înconjuraţi Munţii pe la capătul lor şi vă îndreptaţi spre Tharbad, care se află pe Torentul Cenuşiu. Grăbiţi-vă, iar eu îi voi spune stăpînului vostru că aţi făcut întocmai.

Vorbirea lui dibace l-a convins deocamdată pînă şi pe Regele-vrăjitor că Saruman era un aliat credincios, bucurîndu-se de deplina încredere a lui Sauron. Fără zăbavă, Călăreţii au plecat de la Poartă şi au dat pinteni cailor, spre Vadurile Isenului. După plecarea lor, Saruman a trimis lupi şi orci să-i ia urma lui Gandalf, dar în zadar; mai avea însă şi un alt gînd făcînd aceasta, anume să-i impresioneze pe nazgûli şi poate chiar să-i împiedice să întîrzie prin preajmă; iar în mînia lui, vroia să rănească Rohanul şi să sporească teama tuturor faţă de el, o teamă pe care iscoada sa de încredere, Limbă de Vierme, o sădea în inima lui Théoden. Limbă de Vierme fusese nu demult în Isengard şi tocmai se găsea pe drum, întorcîndu-se în Edoras; cîtorva dintre fiarele trimise în urmărire le încredinţase solii pentru el.

După ce a scăpat de Călăreţi, Saruman s-a retras în Orthanc şi s-a lăsat pradă gîndurilor adînci şi sumbre. Din cît se pare, încă dorea să cîştige timp şi nu-şi pierduse speranţa că va pune el mîna pe Inel. Îşi zicea că drumul spre Comitat, pe care porniseră Călăreţii, mai degrabă avea să-i întîrzie decît să-i ajute, căci Saruman ştia de straja Pribegilor şi mai şi credea (cunoscînd cuvintele prevestitoare ale visului şi misia lui Boromir) că Inelul plecase din Comitat şi în curînd avea să ajungă în Vîlceaua Despicată. Fără să mai piardă vremea, a chemat la sine toate

iscoadele sale, păsările-iscoade şi toate făpturile de încredere pe care le-a putut aduna în grabă, şi le-a trimis în Eriador.

Din această versiune lipseşte, din cît se vede, elementul prinderii lui Gríma de către Duhurile Inelelor şi trădarea lui faţă de Saruman; căci, bineînţeles, nu e timp suficient – cum reiese din text – ca Gandalf să ajungă în Edoras şi să încerce să-l avertizeze pe Regele Théoden, şi ca Gríma, la rîndul său, să pornească spre Isengard şi să-l avertizeze pe Saruman, înainte să fi apucat Călăreţii Negri să părăsească Rohanul.[15] Descoperirea faptului că Saruman i-a minţit este prilejuită aici de omul pe care l-au prins ei şi la care au găsit hărţi ale Comitatului (pg. 468); mai multe se spun despre acest om şi despre legăturile lui Saruman cu Comitatul.

Călăreţii Negri străbătuseră o bună bucată din Enedwaith şi se apropiau în sfîrşit de Tharbad, cînd dintr-odată li s-a ivit în cale ceea ce pentru ei avea să se dovedească un adevărat noroc, dar pentru Saruman o lovitură dezastruoasă[16], iar pentru Frodo o primejdie de moarte.

De multă vreme Saruman trăgea cu coada ochiului la Comitat – din pricină că şi Gandalf, în care nu avea defel încredere, se arăta interesat de acest ţinut; dar şi pentru că prinsese gustul „frunzei piticuţilor" (alt lucru în care-l imita pe Gandalf, dar pe ascuns, desigur) şi avea nevoie de provizii, însă, din trufie (căci îl luase odată pe Gandalf peste picior pentru că folosea buruiana), îşi tăinuia deprinderea cît mai mult cu putinţă. Mai apoi s-au adăugat şi alte pricini. Îi plăcea să-şi întindă puterea, mai ales în ţinuturile lui Gandalf, iar banii daţi în schimbul „frunzei" îl ajutau să şi-o sporească – după cum descoperise – şi-i schimba în rău pe unii hobbiţi, mai cu seamă pe cei din neamul Bracegirdle care avea în stăpînire multe plantaţii, precum şi pe cei din neamul Sackville-Baggins.[17] În plus, era din ce în ce mai sigur că, în mintea lui Gandalf, Comitatul avea legătură cu Inelul. Ce altceva explica paza straşnică la hotarele sale? Prin urmare, a început să strîngă informaţii amănunţite despre Comitat, despre persoanele şi familiile cu greutate, despre drumuri şi alte treburi ce priveau ţinutul. Pentru aceasta se folosea de hobbiţii din Comitat, plătiţi de cei din neamurile Bracegirdle şi Sackville-Baggins, dar iscoadele sale erau oameni, dunlendingi la origine. Cînd Gandalf a refuzat să cadă la învoială cu el, Saruman şi-a sporit eforturile. Pribegii erau suspicioşi,

dar nu i-au oprit pe slujitorii lui să intre în Comitat – ţinut prizonier, Gandalf nu-i putea preveni, iar cînd pornise el spre Isengard, Saruman încă era socotit drept aliat.

Cu ceva vreme în urmă, unul dintre cei mai de încredere servitori ai lui Saruman (ceea ce nu-l împiedica să fie un ticălos fără de pereche, un proscris alungat din Ţara Murgă, despre care mulţi dunlendingi spuneau că ar fi avut sînge orcesc în vene) se întorsese de la hotarele Comitatului, unde se tocmise pentru o provizie de „frunză“ şi de alte mărfuri. Saruman îşi pregătea fortăreaţa împotriva războiului. Omul ăsta se întorcea acum ca să-şi continue îndeletnicirile negustoreşti, printre care şi aceea de a se îngriji ca mărfurile să ajungă în Isengard înainte să se sfîrşească toamna.[18] Primise, de asemenea, poruncă să încerce să intre în Comitat şi să afle dacă de acolo plecase de curînd vreunul dintre hobbiţii cei mai cunoscuţi. Avea la el multe hărţi, liste de nume şi însemnari privind Comitatul.

Acest dunlending a fost atacat de cîţiva Călăreţi Negri care se apropiau de vadul Tharbad. Mai mult mort decît viu din pricina groazei ce-l cuprinsese, omul a fost dus în faţa Regelui-vrăjitor care l-a luat la întrebări. A scăpat cu viaţă numai trădîndu-l pe Saruman. Astfel a aflat Regele-vrăjitor că Saruman ştia prea bine unde se afla Comitatul, precum şi multe lucruri legate de el, pe care ar fi putut şi ar fi trebuit să le destăinuie servitorului lui Sauron, dacă ar fi fost un adevărat aliat. Regele-vrăjitor a mai aflat şi altele, inclusiv cîteva informaţii despre singurul nume care-l interesa: *Baggins*. Din această pricină anume, Hobbitonul a fost ales drept unul dintre locurile ce trebuiau vizitate şi cercetate fără întîrziere.

Regele-vrăjitor înţelegea acum mai bine cum stăteau treburile. Aflase cîte ceva despre ţara asta cu mult timp în urmă, în războaiele sale cu dúnedainii, şi mai ales despre Tyrn Borthad, din Cardolan, cunoscute acum drept Gruiurile-gorgane, ale căror arătanii ticăloase fuseseră trimise acolo chiar de el.[19] Văzînd că Stăpînul său bănuia oareşce mişcare între Comitat şi Vîlceaua Despicată, şi-a dat seama că şi Bree (despre care ştia unde se află) ar fi un loc ce nu trebuia cîtuşi de puţin trecut cu vederea, măcar pentru că acolo putea să culeagă veşti.[20] Astfel că a pogorît Umbra Fricii asupra dunlendingului şi l-a trimis în Bree, ca iscoadă. El era răsăriteanul saşiu de la Han.[21]

După cum este menționat în versiunea B, Căpitanul Negru nu avea habar dacă Inelul se mai afla sau nu în Comitat; tocmai acest fapt trebuia să-l afle Regele-vrăjitor. Comitatul era prea întins ca să pornească un atac violent împotriva lui, așa cum făcuse cu așezările neamului Stoor; pe de o parte, trebuia să se furișeze, pe de alta, să se ferească a răspîndi groază în jur, și în același timp mai avea și de supravegheat hotarele răsăritene. Așa că a trimis cîțiva Călăreți în Comitat, cu poruncă să nu călărească împreună, ci să se răspîndească atunci cînd îl vor străbate; dintre ei, Khamûl urma să găsească Hobbitonul (vezi nota 1), unde, din cîte înțelesese din hărțile lui Saruman, trăia acest „Baggins". Căpitanul Negru și-a așezat tabăra la Andrath, unde Drumul Verde trecea printr-un defileu mărginit pe o parte de Gruiurile-gorgane și pe cealaltă de Gruiurile de la Miazăzi;[22] de acolo, alți cîțiva nazgûli au fost trimiși să păzească hotarele răsăritene, în timp ce el însuși a dat o fugă pe la Gruiurile-gorgane. În notele privitoare la mișcările Călăreților Negri din acea vreme, se spune că timp de cîteva zile Căpitanul Negru a rămas în Gruiurile-gorgane, trezind Arătaniile Gorganelor și punînd toate creaturile ticăloase, dușmănoase față de elfi și oameni deopotrivă, să supravegheze fără îndurare Pădurea Bătrînă și Gruiurile-gorgane.

(iii)

Despre Gandalf, Saruman și Comitat

Un alt grupaj de scrieri din aceeași perioadă constă dintr-un număr mare de povestiri neterminate, referitoare la relațiile anterioare ale lui Saruman cu Comitatul, în special privind „frunza piticuților", un aspect care are legătură cu „sașiul de la miazăzi" (vezi pp. 477-478). Textul care urmează este o versiune printre multe altele, dar, deși mai scurtă decît unele dintre ele, este cea mai finisată.

Curînd, Saruman a început să fie ros de pizma pe care o nutrea față de Gandalf, și această rivalitate s-a preschimbat în cele din

urmă într-o ură tot mai adîncă, pe măsură ce şi-o tăinuia tot mai mult, şi cu atît mai înverşunată cu cît Saruman ştia în sufletul său că Rătăcitorul cel Sur avea putere mai mare şi înrîurire mai multă asupra locuitorilor Pămîntului de Mijloc, chiar dacă el îşi ascundea puterea şi nu dorea nici să fie temut de alţii, nici venerat. Saruman nu-l venera, dar încet-încet a ajuns să se teamă de el, neştiind niciodată în ce măsură îi putea Gandalf citi gîndurile, şi neliniştit fiind mai curînd de tăcerile decît de vorbele lui. Din această cauză, pe faţă se purta cu Gandalf cu mai puţin respect decît o făceau ceilalţi Înţelepţi şi întotdeauna era gata să-i tăgăduiască vorbele sau să-i nesocotească sfaturile; în taină însă, păstra în minte şi cumpănea la tot ce spunea el, şi-i supraveghea, pe cît putea, toate mişcările.

Aşa s-a făcut că Saruman a început să-şi îndrepte gîndul spre piticuţi şi spre Comitat, pe care, altfel, i-ar fi socotit nedemni de atenţia sa. Întîi nu i-a trecut prin minte că interesul pe care-l arăta rivalul său faţă de acest neam avea vreo legatură cu marile frămîntări ale Sfatului, şi cu atît mai puţin cu Inelele Puterii. Şi cu adevărat, la început nici nu a avut vreo legătură, motivat fiind doar de dragostea ce-o purta Gandalf Seminţiei Mici, fără doar dacă în inima lui nu avea vreo presimţire adîncă, de care nu ştia în gîndurile sale de trezie. Timp de mulţi ani a vizitat Comitatul pe faţă şi vorbea despre poporul acestei ţări oricui vroia să asculte; Saruman zîmbea, ca şi cînd auzea poveşti plicticoase ale unui bătrîn hoinar, dar în acelaşi timp căsca bine urechile.

Înţelegînd că, după părerea lui Gandalf, Comitatul era un loc ce merita vizitat, Saruman s-a dus să vadă cu ochii săi, dar deghizat şi în cea mai deplină taină, pînă cînd a explorat şi şi-a însemnat toate drumurile şi meleagurile sale, după care şi-a spus că aflase tot ce era de aflat. Şi chiar cînd i s-a părut că nu mai era nici înţelept şi nici folositor să meargă acolo, tot avea iscoade şi servitori care treceau hotarele sau le supravegheau. Saruman nu-şi alungase suspiciunea. El însuşi era atît de schimbat în rău, încît îşi închipuia că toţi ceilalţi din Sfat îşi aveau propriile planuri ascunse şi cu bătaie lungă, pentru a deveni mai puternici, şi tot ce făceau trebuia să fie

legat în vreun fel de acestea. Prin urmare, cînd, mult mai tîrziu, a prins de veste cîte ceva despre găsirea Inelului lui Gollum de către piticuţ, singurul lucru pe care şi l-a putut închipui a fost că Gandalf ştiuse dinainte de toate acestea; ceea ce l-a supărat cumplit, deoarece socotea că tot ceea ce avea legătură cu Inelele el şi numai el avea dreptul să cunoască. Iar faptul că neîncrederea lui Gandalf era meritată şi dreaptă n-avea darul să-i domolească mînia.

Adevărul e că, la început, iscodirile şi tăinuirile lui Saruman nu ascundeau nici un gînd rău, nu erau altceva decît neghiobie născută din trufie. Lucruri mărunte, ce păreau a nu merita să fie pomenite, se puteau dovedi pînă la urmă de o însemnătate copleşitoare. Şi pentru a fi drepţi, văzînd cît de mult îi plăcea lui Gandalf planta aceea pe care el o numea „buruiana pipei" (măcar pentru ea, dacă nu şi pentru alte pricini, Seminţia Mică merita toată cinstirea, aşa zicea el), Saruman se prefăcuse a-l lua în derîdere, dar pe ascuns a încercat-o şi el şi în scurt timp a început s-o folosească; din acest motiv, Comitatul a rămas un ţinut foarte însemnat pentru el. Dar se temea ca slăbiciunea lui să nu fie dată în vileag şi derîderea să nu se întoarcă împotrivă-i, încît să se facă de rîsul lumii că-l imita pe Gandalf, şi de batjocură că o făcea pe furiş. Iată pentru ce păstrase o taină atît de mare în privinţa întregului negoţ cu Comitatul, încă de la bun început, înainte să plutească vreo umbră de îndoială asupra ţinutului ale cărui hotare erau nepăzite, deschise oricui vroia să intre. Pricină ca Saruman să înceteze să se mai ducă acolo el însuşi; aflase că nu trecuse chiar nebăgat în seamă de ochii ageri ai piticuţilor, şi unii, văzînd ceva ce aducea a om bătrîn înveşmîntat în haine surii ori roş-cafenii, furişîndu-se prin păduri sau umblînd la adăpostul umbrelor amurgului, îl luaseră drept Gandalf.

Astfel că Saruman nu s-a mai dus în Comitat, temîndu-se ca asemenea poveşti să nu se răspîndească şi să ajungă, cine ştie cum, la urechile lui Gandalf. Dar Gandalf avea cunoştinţă de vizitele lui şi le-a ghicit şi rostul; rîdea în sinea lui, socotind că era cea mai nevinovată dintre tainele lui Saruman; altora însă nu le-a spus nimic, deoarece nu-i stătea în fire să facă pe cineva de ruşine. Totuşi,

nu i-a displăcut cînd vizitele lui Saruman au încetat, deoarece încă de pe atunci avea oarece îndoieli în privinţa lui, cu toate că încă nu întrezărea că va veni o vreme cînd ceea ce ştia Saruman despre Comitat se va dovedi primejdios şi de mare ajutor pentru Duşman, mai-mai să-i ofere victoria pe tavă.

Într-o altă versiune, este descrisă scena în care Saruman şi-a bătut joc pe faţă de obiceiul lui Gandalf de a folosi „buruiana pipei":

Din pricina antipatiei şi a temerii pe care le nutrea, în ultima vreme Saruman îl evita pe Gandalf, astfel că se întîlneau arareori, numai atunci cînd se strîngea Sfatul Alb. Şi tocmai la un asemenea Sfat, cel mare din 2851, s-a vorbit pentru prima oară de „frunza piticuţilor", şi trebuşoara asta a fost primită cu zîmbete la acea dată, cu toate că mai tîrziu cei de la Sfat şi-au amintit de ea într-o cu totul altă lumină. Sfatul s-a întîlnit în Vîlceaua Despicată; Gandalf stătea deoparte, tăcut, dar trăgînd din pipă cu nesaţ (ceea ce nu mai făcuse pînă atunci la vreo întîlnire a Sfatului), în timp ce Saruman vorbea împotriva lui, îndemnîndu-i pe toţi, contrar sfatului lui Gandalf, să nu atace încă turnul Dol Guldur. Atît tăcerea cît şi fumul păreau să-l scoată pe Saruman din pepeni şi, înainte ca toţi cei aflaţi la Sfat să se ridice, el i-a spus lui Gandalf:

– Cînd cumpănim la treburi atît de însemnate, Mithrandir, mă miră oarecum că domnia ta stai şi te joci cu jucărelele tale de foc şi fum, în vreme ce alţii îşi bat capul.

La care Gandalf a rîs şi a răspuns:

– Nu te-ai mai mira dacă ai folosi şi tu iarba asta. Ai afla astfel că fumul pe care-l dai afară ţi-ar limpezi mintea de umbrele ce zac înăuntru. Oricum, îţi dă răbdarea să asculţi fără mînie judecăţile greşite. Dar nicidecum nu-i vreo jucărie de-a mea. E un meşteşug al Seminţiei Mici din Apus: un popor vesel şi plin de haruri, chiar dacă nu prea este pus la socoteală în planurile tale măreţe.

Vorbele lui Gandalf n-au avut darul să-l domolească pe Saruman (căruia nu-i plăcea defel să fie luat peste picior, oricît de blajin), astfel că a răspuns rece:

– Vorbeşti a batjocură, Senior Mithrandir, aşa cum faci îndeobşte. Ştiu prea bine că ai devenit un explorator curios a tot ceea ce este mic: buruieni, sălbăticiuni, neamuri de copilandri. N-ai decît să-ţi petreci vremea cum pofteşti domnia ta, dacă nu ai altceva mai bun de făcut; şi n-ai decît să legi prietenie cu cine doreşti. Dar mie zilele îmi par mult prea întunecate pentru poveşti de hoinari şi n-am vreme pentru ţărănoi.

Gandalf n-a mai rîs acum; şi nici n-a mai răspuns, ci, privindu-l pătrunzător pe Saruman, a tras din pipă şi a dat afară un inel mare de fum, urmat de mai multe inele mici. Apoi şi-a ridicat mîna, ca pentru a le prinde, şi dintr-odată inelele au dispărut. Cu aceasta, s-a ridicat şi l-a părăsit pe Saruman fără altă vorbă; iar Saruman a rămas o vreme tăcut, cu chipul întunecat de îndoieli şi neplăcere.

Această povestire apare în cîteva manuscrise diferite, în unul din ele spunîndu-se că Saruman era bănuitor,

căci nu ştia dacă pricepuse tîlcul adevărat al gestului lui Gandalf cu inelele de fum (şi mai ales dacă nu cumva acesta dădea de înţeles că exista vreo legătură între piticuţi şi marea problemă a Inelelor Puterii, deşi părea puţin probabil); şi îndoindu-se că unul atît de măreţ ca Gandalf se putea arăta interesat de un popor precum al piticuţilor, doar de dragul lor.

În alt manuscris (tăiat), scopul lui Gandalf apare explicit:

Ciudată întîmplare, ca supărarea pricinuită de neobrăzarea lui să-l facă pe Gandalf să aleagă această cale pentru a-i arăta lui Saruman bănuiala ce-o avea, anume că dorinţa de a pune mîna pe inele începuse să-şi facă loc în planurile sale şi în desluşirea tainelor Inelelor; şi-l prevenea tot astfel că Inelele nu vor ajunge la el. Nu încape îndoială că Gandalf încă nu se gîndea că piticuţii (şi cu atît mai puţin meşteşugul de-a fuma, care era al lor) ar fi avut vreo legătură cu Inelele.[23] Dacă ar fi avut un asemenea gînd, cu siguranţă că n-ar fi făcut ce-a făcut. Totuşi, mai tîrziu, cînd piticuţii

au ajuns într-adevăr să fie amestecaţi în această poveste, cea mai însemnată dintre toate, Saruman s-a gîndit fără doar şi poate că Gandalf ştiuse sau presimţise şi ţinuse totul tăinuit faţă de el şi de Sfat, dintr-o pricină pe care numai Saruman o putea închipui: să pună mîna pe ele şi să-l înlăture pe el.

În Povestea Anilor, însemnarea pentru anul 2851 se referă la întîlnirea Sfatului Alb în acel an, cînd Gandalf a vorbit despre necesitatea de a fi atacată fortăreaţa Dol Guldur, dar Saruman i s-a împotrivit; o notă de subsol la această însemnare spune următoarele: „Mai tîrziu a devenit limpede că încă de pe atunci începuse Saruman să dorească Inelul Suprem pentru sine şi trăgea nădejde că acesta se va dezvălui singur, căutîndu-şi stăpînul, dacă Sauron avea să fie lăsat în pace o vreme.“ În continuare, se arată în poveste că la Sfatul din 2851 Gandalf însuşi l-a bănuit pe Saruman de asemenea gînduri; deşi tatăl meu a menţionat ulterior că din ceea ce a povestit Gandalf la Sfatul ţinut la Elrond acasă, despre întîlnirea sa cu Radagast, reiese că nu l-a suspectat pe Saruman de trădare (sau de dorinţa de a pune mîna pe Inel), decît după ce a devenit prizonier în Orthanc.

NOTE

1 Conform însemnării din Povestea Anilor referitoare la anul 2951, Sauron a trimis trei nazgûli, nu doi, ca să reocupe fortăreaţa Dol Guldur. Cele două afirmaţii pot fi aduse la un numitor comun dacă presupunem că unul din Duhurile Inelelor din Dol Guldur s-a întors după aceea în Minas Morgul, dar mai curînd îmi vine să cred că formularea din textul de faţă a fost înlocuită atunci cînd a fost concepută Povestea Anilor; de notat că, într-o versiune respinsă a fragmentului de faţă, în Dol Guldur se afla un singur nazgûl (nefiind identificat drept Khamûl, însă făcîndu-se referinţă la el drept „Secundul [Răsăriteanul Negru]“), în vreme ce un altul a rămas împreună

cu Sauron, ca mesagerul său principal. – Din note ce înfățișează detaliat mișcările Călăreților Negri în Comitat, reiese că acela care a venit în Hobbiton și a vorbit cu Unchiașul Gamgee a fost Khamûl, și tot el i-a urmărit pe hobbiți de-a lungul drumului spre Stogu și aproape i-a prins la Pontonul Cotuascuns (vezi pg. 473). Călărețul care îl însoțea, pe care l-a chemat prin strigăte de sus de pe Creasta ce străjuia satul Pădureni, ca apoi să-i facă împreună o vizită Fermierului Maggot, era „însoțitorul său din Dol Guldur". Aici se spune despre Khamûl că, dintre toți nazgûlii și după Căpitanul Negru, el era cel mai pregătit să simtă prezența Inelului, dar tot el era și acela a cărui putere era diminuată și tulburată de lumina zilei.

2 În groaza ce-l cuprinsese din pricina nazgûlilor, își luase cu adevărat inima în dinți și se ascunsese în Moria. [Nota autorului]

3 La Vadul Urșilor, numai Regele-vrăjitor și încă doi nazgûli, ispitiți de inelul aflat în fața lor, îndrăzniseră să intre în rîu; ceilalți au fost împinși înăuntru de Glorfindel și Aragorn. [Nota autorului]

4 Așa cum a povestit la Sfatul lui Elrond, Gandalf l-a luat la întrebări pe Gollum în timp ce era ținut prizonier de elfii lui Thranduil.

5 Gandalf a spus la Sfatul lui Elrond că, după ce a plecat din Minas Tirith, „mi-au venit vești din Lórien, anume că Aragorn trecuse pe acolo și dăduse peste acea creatură numită Gollum".

6 Gandalf a ajuns două zile mai tîrziu și a plecat pe 29 martie, devreme dimineața. După ce a trecut de Carrock, a făcut rost și de un cal, dar avea de străbătut Trecătoarea Înaltă din Munți. În Vîlceaua Despicată și-a luat un cal odihnit și, dînd pinteni, a gonit cît a putut de repede pînă în Hobbiton, ajungînd seara tîrziu pe 12 aprilie, după o călătorie de aproape opt sute de mile. [Nota autorului]

7 Atît aici cît și în Povestea Anilor, atacul asupra Osgiliathului este datat 20 iunie.

8 Această afirmație se leagă fără îndoială de descrierea bătăliei din Osgiliath, făcută de Boromir la Sfatul lui Elrond: „Ci se afla acolo o putere pe care n-o simțiserăm niciodată înainte. Unii spuneau că putea fi văzută, precum un călăreț uriaș și negru, o umbră întunecată în lumina lunii."

9 Într-o scrisoare din 1959, tatăl meu scria: „Între 2463 [cînd, conform Poveştii Anilor, Déagol din neamul Stoor a găsit Inelul Suprem] şi începutul investigaţiilor făcute de Gandalf privitoare la Inel (aproximativ 500 de ani mai tîrziu), neamul Stoor pare cu adevărat să fi murit pînă la ultimul (în afară de Sméagol, desigur); sau poate că au fugit din calea Umbrei din Dol Guldur."

10 Conform notei autorului redată în Nota 2 de mai sus, Gollum a fugit în Moria de groaza nazgûlilor; vezi şi ideea de la pg. 466, anume că unul din scopurile Seniorului din Morgul de a se îndrepta spre nord, dincolo de Rîul Stînjeneilor, era acela de a-l găsi pe Gollum.

11 De fapt, aceştia nu erau foarte mulţi, din cîte s-ar părea; dar destui ca să nu poată pătrunde nici un intrus dacă nu era mai bine înarmat sau pregătit decît însoţitorii lui Balin, şi dacă numărul intruşilor era mic. [Nota autorului]

12 Conform spuselor gnomilor, era nevoie de obicei de forţa a doi gnomi; numai un gnom foarte puternic putea să le deschidă de unul singur. Înainte ca Moria să fi fost părăsită, Poarta Apuseană era tot timpul păzită din interior de cel puţin un străjer. În acest fel, cineva care vroia să iasă şi era singur, n-o putea face fără a i se permite (lucru valabil şi pentru un intrus ori pentru cel care vroia să scape de acolo). [Nota autorului]

13 În versiunea A, Saruman a negat că ar fi ştiut unde era ascuns Inelul; în B, el „a negat că ar fi ştiut ceva despre ţara pe care o căutau". Dar probabil că diferenţa constă doar în felul de a exprima aceeaşi idee.

14 Ceva mai înainte în această versiune se spune că, la acea vreme, Sauron începuse, cu ajutorul *palantírilor*, cel puţin să-l intimideze pe Saruman, şi oricum putea adesea să-i citească gîndurile, chiar şi cînd tăinuia informaţii. Astfel că Sauron prinsese de veste că Saruman avea o bănuială despre locul unde se afla ascuns Inelul; şi, de altfel, Saruman a destăinuit că-l avea ca prizonier pe Gandalf, care ştia cel mai mult în această privinţă.

15 În Povestea Anilor, la data de 18 septembrie 3018 se spun următoarele: „Gandalf scapă din Orthanc la primele ore ale dimineţii. Călăreţii Negri trec Vadurile Isenului". Oricît de laconică ar fi

această notaţie, fără a sugera vizita făcută de Călăreţi la Isengard, se pare totuşi că se bazează pe povestea din versiunea C.

16 Nu există nici o indicaţie în nici unul din texte despre ce s-a petrecut între Sauron şi Saruman ca rezultat al demascării celui din urmă.

17 Lobelia Bracegirdle s-a măritat cu Otho Sackville-Baggins; fiul lor era Lotho, care a pus mîna pe putere în Comitat la vremea Războiului Inelului, fiind cunoscut la acea vreme drept „Şeful". Discutînd cu Frodo, Fermierul Cotton i-a spus că Lotho deţinea plantaţii de frunză în Meleagul de la Miazăzi. (*Întoarcerea Regelui* VI 8)

18 Calea obişnuită era pe la trecerea de la Tharbad, în Ţara Murgă (şi nu direct spre Isengard), de unde mărfurile erau apoi trimise pe căi tainice spre Saruman. [Nota autorului]

19 Vezi şi *Stăpînul Inelelor*, Anexa A (I, iii, *Regatul de la Miazănoapte şi dúnedainii)*: „Cam la această vreme [în timpul Marii Molime care a ajuns în Gondor în 1636] s-a sfîrşit şi cu dúnedainii din Cardolan şi spiritele rele din Angmar şi Rhudaur au pătruns în măgurile părăsite, făcîndu-şi sălaşurile acolo."

20 De vreme ce Căpitanul Negru ştia atît de multe lucruri, este poate de mirare că habar nu avea unde era Comitatul, ţara piticuţilor; conform Poveştii Anilor, în Bree locuiau deja hobbiţi la începutul secolului XIV al celui de-al Treilea Ev, cînd Regele-vrăjitor a venit la miazănoapte în Angmar.

21 Vezi *Frăţia Inelului* I 9. Cînd Pas Mare şi hobbiţii au plecat din Bree (*ibid*, I 11), Frodo l-a zărit cu coada ochiului pe dunlending („un chip livid, cu ochi vicleni şi oblici") în casa lui Bill Ferigă, la marginea satului Bree, şi în sinea lui şi-a spus: „Mai degrabă îmi pare că seamănă a moroi decît a om ".

22 Vezi şi cele spuse de Gandalf la Sfatul la Elrond acasă: „Căpetenia lor a rămas în taină la miazăzi de Bree."

23 Aşa cum arată ultima propoziţie a acestui fragment, sensul este: „Gandalf încă nici cu gîndul nu gîndea că piticuţii vor avea în viitor vreo legătură cu Inelele". Reunirea Sfatului Alb în 2851 a avut loc cu nouăzeci de ani înainte ca Bilbo să fi găsit Inelul.

V

BĂTĂLIILE DE LA VADURILE ISENULUI

Piedica cea mai mare în calea unei cuceriri ușoare a Rohanului de către Saruman erau Théodred și Éomer: bărbați curajoși, devotați Regelui și foarte îndrăgiți de acesta, unul fiind singurul său fiu, celălalt – fiul surorii sale; iar ei făceau tot ce puteau să zădărnicească înrîurirea pe care o avea Gríma asupra Regelui, de cînd sănătatea acestuia din urmă începuse să se șubrezească. Asta s-a întîmplat în anul 3014, cînd Théoden avea șaizeci și șase de ani; suferința lui se datora prin urmare unor cauze naturale, cu toate că rohirrimii trăiau de obicei pînă la optzeci de ani, și chiar mai mult. Dar se prea poate să fi fost pricinuită ori înrăutățiră prin otrăvuri știute și strecurate numai de Gríma. Cum-necum, slăbiciunea lui Théoden și supunerea lui față de Gríma erau în mare măsură urmarea vicleniei și dibăciei cu care acest sfetnic ticălos îi susura sfaturi. Planul lui era acela de a-și defăima în fața lui Théoden principalii adversari și, dacă reușea, chiar de a scăpa de ei. Cu nici un chip nu izbutise să bage zîzanie între ei: înainte să se „îmbolnăvească", Théoden fusese iubit de rubedeniile sale și de popor, iar credința față de el a lui Théodred și a lui Éomer a rămas nezdruncinată, chiar și cînd regele părea să fi dat în mintea copiilor. În plus, Éomer nu era un om ambițios, iar dragostea și respectul ce le nutrea față de Théodred (cu treisprezece ani mai vîrstnic decît el) nu erau întrecute decît de dragostea față de tatăl său adoptiv.[1] Așa că Gríma încerca să-i învrăjbească în mintea lui Théoden,

înfățișîndu-l pe Éomer drept setos de putere și mereu făcînd după cum îl tăia capul, fără să ceară sfatul Regelui sau al Moștenitorului său. Încercarea lui Gríma n-a fost chiar zadarnică, roadele ticluirilor sale vădindu-se atunci cînd Saruman a izbutit în cele din urmă să-l răpună pe Théodred.

După ce s-a aflat în Rohan adevărul despre bătăliile de la Vaduri, a devenit limpede că Saruman dăduse anume porunca să fie ucis Théodred cu orice preț. În prima bătălie, cei mai cumpliți războinici ai său s-au năpustit în atacuri dintre cele mai necugetate asupra lui Théodred și a gărzii sale, nemaipăsîndu-le de restul bătăliei, care altfel ar fi pricinuit rohirrimilor o înfrîngere și mai dureroasă. După ce Théodred a fost răpus, căpetenia lui Saruman (care fără doar și poate asculta de poruncile primite) a părut mulțumit de isprava sa, iar Saruman a făcut greșeala – fatală, după cum avea să se dovedească – de a nu arunca fără zăbavă în luptă și mai multe forțe și de a nu invada cu toate armiile sale Depresiunea Apuseană[2], cu toate că amînarea aceasta s-a datorat și lui Grimbold și Elfhelm. Dacă invazia Depresiunii Apusene s-ar fi petrecut cu cinci zile mai devreme, e greu de crezut că întăririle primite din Edoras s-ar fi putut apropia de Văgăuna lui Helm, ci ar fi fost împresurate și copleșite numericește la cîmp deschis; dacă nu cumva Edorasul însuși ar fi fost atacat și cucerit înainte de sosirea lui Gandalf.[3]

S-a spus că, mulțumită vitejiei lui Grimbold și Elfhelm, Saruman a fost ținut în loc, ceea ce avea să se și dovedească un dezastru pentru el. Cele spuse mai sus poate că nici nu înfățișează adevărata însemnătate a acestui fapt.

Isenul se prăvălea în ape repezi de la izvoarele sale aflate mai sus de Isengard, dar pe pămînturile întinse ale Strungii își domolea curgerea pînă o cotea spre apus; apoi albia sa trecea printr-un ținut ce cobora în pante lungi pînă departe, la pămînturile joase, de coastă, ale Gondorului și Enedwaithului, adîncindu-se și făcînd ca apele să redevină repezi. Chiar mai sus de acest cot spre apus se aflau Vadurile Isenului. Acolo rîul era lat și

puţin adînc, despicîndu-se în două braţe ce înconjurau un ostrov întins şi revărsîndu-se peste un prag pietros acoperit cu bolovăniş şi pietriş aduse de la miazănoapte. Numai aici, la sud de Isengard, puteau oştirile numeroase, mai cu seamă cele greu înarmate sau călări, să treacă rîul. Saruman, prin urmare, avea un avantaj: îşi putea trimite oştirile pe oricare dintre malurile Isenului, ca să atace Vadurile, dacă acestea erau apărate de ambele părţi. Oricare oştire de-a sa la vest de Isen se putea la nevoie retrage în Isengard. Pe de altă parte, Théodred ar fi putut trimite pe celălalt ţărm al Vadurilor o armie destul de numeroasă, fie ca să ţină piept trupelor lui Saruman, fie ca să apere capul de pod apusean; dar dacă era biruită, armia n-ar fi avut cum se retrage decît înapoi, pe la Vaduri, cu duşmanii pe urmele sale şi poate cu alţi duşmani aşteptîndu-i pe malul răsăritean. La miazăzi şi la apus de-a lungul Isenului, nu aveau nici un drum de întoarcere[4], decît dacă aveau provizii îndestulătoare pentru o călătorie lungă prin Gondorul Apusean.

Atacul lui Saruman n-a fost neaşteptat, doar că a venit cu cinci zile mai devreme decît se bănuise. Cercetaşii îl avertizaseră pe Théodred despre o mare adunare de forţe în faţa Porţilor Isengardului, mai ales (din cît se părea) pe malul apusean al rîului. Ca urmare, Théodred a trimis pe drumurile de pe cele două maluri, care duceau la Vaduri, oameni voinici, pedeştri, chemaţi sub arme din Depresiunea Apuseană. Lăsînd pe malul răsăritean trei companii de Cavaleri, dimpreună cu caii trebuincioşi şi alţii de rezervă, Théodred însuşi a trecut rîul cu grosul cavaleriei sale – opt companii şi o companie de arcaşi – cu gîndul să distrugă oastea lui Saruman înainte de a fi pe deplin pregătită.

Dar Saruman nu şi-a dat în vileag nici planurile şi nici adevărata forţă a oştirilor sale. Acestea se puseseră în mişcare înainte ca Théodred să pornească în fruntea armiei sale. La vreo douăzeci de mile nord de Vaduri, Théodred a dat piept cu avangarda duşmană şi a împrăştiat-o în cele patru vînturi, pricinuindu-i pierderi mari. Dar cînd şi-a continuat marşul ca să atace grosul oştii, s-a ciocnit de-o

rezistență neașteptată. De fapt, pregătit pentru acest atac, dușmanul își ocupase pozițiile în spatele tranșeelor în care se ascundeau sulițașii, iar Théodred, aflat în fruntea primului *éored*, s-a văzut nevoit să se oprească și aproape că a fost înconjurat, căci noi forțe ce veneau în grabă dinspre Isengard îi atacau flancul apusean.

L-a salvat năvala companiilor care veneau în urma sa; însă cînd a privit spre răsărit, l-a cuprins deznădejdea. Dimineața fusese destul de întunecoasă din pricina ceții, dar negurile se retrăgeau acum prin Strungă, împinse de o suflare dinspre apus, și departe, la răsărit de rîu, Théodred deslușea alte oștiri grăbind spre Vaduri, deși nu-și putea da seama cîte erau și nici cît de mari. Pe dată a ordonat retragerea. Cavalerii, bine instruiți în manevre, au izbutit să-ndeplinească ordinul fără învălmășeală și cu pierderi neînsemnate; dar astfel nu au reușit nici să scape de tot de dușman și nici să-l lase prea mult în urmă, căci retragerea s-a făcut mai încet decît a trebuit, din pricină că ariergarda, sub comanda lui Grimhold, trebuia să se întoarcă de cîte ori era încolțită și să-i împingă îndărăt pe cei mai înverșunați urmăritori.

Cînd Théodred a cucerit Vadurile, ziua se stingea. L-a pus pe Grimbold la comanda garnizoanei de pe malul apusean, întărită cu cincizeci de Cavaleri pedeștri. Restul Cavalerilor și toți caii i-a trimis pe celălalt mal, în afară de cei aflați în compánia sa: cu aceștia, pedeștri și ei, a ocupat ostrovul, pentru a acoperi retragerea lui Grimbold, dacă s-ar fi întîmplat să fie împins îndărăt de dușman. Abia a apucat să facă acest lucru, cînd asupra lor s-a abătut prăpădul. Oastea răsăriteană a lui Saruman a năvălit cu o iuțeală neașteptată; mai puțin numeroasă decît oastea apuseană, însă mult mai primejdioasă. Avangarda era formată din cîțiva dunlendingi călare pe cai și o ceată mare de orci călare pe lupi, care băgau spaima în cai.[5] În urma lor veneau două batalioane din fioroșii urukși, înarmați pînă-n dinți, dar antrenați să se miște cu iuțeală pe distanțe de multe mile. Dunlendingii călare pe cai și orcii călare pe lupi s-au repezit asupra hergheliilor și și-au înfipt sulițele în cai, omorîndu-i sau punîndu-i pe fugă. Surprinsă de atacul neașteptat al

valului compact de urukşi, garnizoana de pe malul răsăritean a fost făcută una cu pămîntul, iar Cavalerii, care tocmai trecuseră rîul dinspre apus, n-au mai apucat să se grupeze şi, cu toate că s-au luptat cu disperare, au fost împinşi departe de Vaduri, de-a lungul rîului Isen, urmăriţi îndeaproape de urukşi.

De cum a reuşit duşmanul să pună stăpînire pe capătul răsăritean al Vadurilor, şi-a făcut apariţia o companie de oameni sau de oameni-orci (în mod limpede trimişi anume în acest scop), fioroşi, acoperiţi de zale şi înarmaţi cu securi. S-au repezit asupra ostrovului, atacîndu-l din ambele părţi. În acelaşi timp, Grimbold, care se afla pe malul apusean, a fost atacat de forţele lui Saruman de pe acea parte a Isenului. Privind spre răsărit, cuprins de deznădejde la auzul larmei bătăliei şi al hidoaselor strigăte de victorie ale orcilor, Grimbold a văzut cum oamenii cu securi îi împingeau pe oştenii lui Théodred de pe ţărmurile ostrovului către movila din mijlocul acestuia, şi l-a auzit pe Théodred strigînd cu vocea lui răsunătoare *Veniţi la mine, eorlingilor!* De îndată Grimbold a luat cîţiva dintre bărbaţii care se aflau lîngă el şi s-a repezit înapoi la ostrov. Atît de sălbatic s-a năpustit din spatele atacatorilor, încît Grimbold, un om foarte vînjos şi înalt, şi-a tăiat drum secerînd în dreapta şi-n stînga pînă cînd, împreuna cu alţi doi oşteni, a ajuns la Théodred care se apăra cu îndîrjire pe movilă. Prea tîrziu însă. Tocmai cînd i s-a alăturat, Théodred a căzut sub izbitura unui orc din cei mari. Grimbold l-a răpus pe acesta dintr-o lovitură şi apoi s-a aplecat asupra trupului lui Théodred, crezîndu-l mort; şi acolo şi-ar fi dat şi el duhul curînd, dacă n-ar fi sosit Elfhelm.

Elfhem călărise într-un suflet, de-a lungul drumului pentru călărie – venea tocmai din Edoras în fruntea a patru companii, ca să raspundă chemării lui Théodred; se aştepta să intre în bătălie, dar gîndea că va mai avea răgaz cîteva zile. Însă în apropierea întretăierii drumului pentru călărie cu acela care venea de la Văgăuna[6], cercetaşii săi din flancul drept i-au dat de veste că doi duşmani călare pe lupi fuseseră zăriţi pe cîmp. Simţind că lucrurile nu stăteau tocmai cum trebuie, n-a cotit-o spre Văgăuna lui Helm,

unde plănuise să-şi petreacă noaptea, ci a pornit-o cu toată iuţeala spre Vaduri. Drumul pentru călărie o apuca spre nord-vest după ce tăia drumul dinspre Văgăuna, dar iarăşi o cotea brusc spre nord, în dreptul Vadurilor, spre care apuca o cărare dreaptă, lungă de vreo două mile. Ca urmare, Elfhelm n-a auzit şi n-a văzut nimic din bătălia între garnizoana care se retrăgea şi urukşii aflaţi la sud de Vaduri. Soarele apusese şi lumina se stingea atunci cînd el se apropia de ultimul cot al drumului, unde a dat peste cîţiva cai care fugeau ca muşcaţi de streche şi peste cîţiva oşteni, fugari şi ei, care i-au spus despre dezastru. Cu toate că oamenii şi caii erau istoviţi, Elfhelm a gonit cît a putut el de repede pe poteca aceea dreaptă şi, cînd a zărit malul răsăritean, le-a ordonat oştenilor să atace.

A fost rîndul isengardezilor să fie luaţi pe nepregătite. Au auzit bubuitul copitelor şi au văzut cum se apropie, ca nişte umbre negre pe cerul răsăritean tot mai întunecat, o armie neînchipuit de mare (aşa li s-a părut lor), cu Elfhelm în frunte, iar alături de el un stindard alb purtat drept călăuză pentru cei care veneau din urmă. Puţini au fost aceia care au rămas să le ţină piept. Cei mai mulţi au rupt-o la fugă spre miazănoapte, urmăriţi de către două dintre companiile lui Elfhelm. Oştenilor din celelalte două companii Elfhelm le-a ordonat să descalece şi să păzească malul răsăritean, iar el împreună cu cei din garda lui s-au repezit, fără să mai zăbovească, spre ostrov. Oamenii înarmaţi cu securi erau acum prinşi între apărătorii care supravieţuiseră şi atacatorii lui Elfhelm, iar malurile amîndouă se aflau în mîinile rohirrimilor. Lupta a continuat, dar n-a trecut mult şi duşmanii au fost răpuşi pînă la ultimul. Elfhelm însuşi s-a repezit spre movilă, unde l-a găsit pe Grimbold luptîndu-se cu doi oşteni înarmaţi cu securi, care vroiau să ia de acolo trupul lui Théodred. Pe unul l-a răpus Elfhelm, celălalt a căzut mort la picioarele lui Grimbold.

Apoi cei doi s-au aplecat să ridice trupul şi abia atunci au băgat de seamă că Théodred încă mai respira; dar n-a mai trăit decît pentru a-şi rosti ultimele cuvinte: *Lăsaţi-mă să zac aici – să păzesc Vadurile pînă la venirea lui Éomer!* Curînd s-a făcut noapte. S-a auzit chemarea

pătrunzătoare a unui corn, apoi totul s-a cufundat în tăcere. Atacul asupra ţărmului apusean încetase, duşmanii s-au pierdut în întuneric. Rohirrimii încercuiseră Vadurile Isenului; dar suferiseră pierderi grele, din rîndul oamenilor şi a cailor deopotrivă; fiul Regelui murise, căpetenie nu mai aveau şi nu ştiau ce-i mai aştepta.

Cînd s-au ivit zorii cenuşii, după o noapte rece, în care oştenii nu puseseră geană peste geană, n-au mai zărit nici urmă de isengardezi, în afară de leşurile pe care le lăsaseră în urma lor pe cîmp. Lupii urlau în depărtare, aşteptînd plecarea celor vii. Mulţi oameni care fugiseră din faţa atacului neaşteptat al isengardezilor au început să se întoarcă, unii călare, alţii aducînd de dîrlogi cai pe care reuşiseră să-i prindă din nou. Ceva mai tîrziu în acea dimineaţă, cei mai mulţi din Cavalerii lui Théodred, pe care un batalion de urukşi negri îi alungaseră pe rîu la vale, spre miazănoapte, s-au reîntors sfîrşiţi de lupte, dar în bună rînduială. Povestea semăna cu ceea ce se petrecuse la Vaduri. Se opriseră pe o colină, pregătindu-se să o apere. Deşi izbutiseră să împingă îndărăt o parte dintre atacatorii isengardezi, retragerea spre miazăzi se dovedise în cele din urmă fără de speranţă, căci nu aveau cum se apăra. Urukşii nicicum nu cedau înspre răsărit, ba dimpotrivă, îi împingeau pe Cavaleri spre ţinutul duşmănos al „hotarului apusean“ din Ţara Murgă. Dar tocmai cînd Cavalerii se pregăteau să ţină piept asaltului lor, s-a auzit răsunetul unui corn; şi curînd şi-au dat seama că duşmanul dispăruse. Aveau prea puţini cai pentru a porni pe urmele lor, sau chiar pentru a trimite iscoade, măcar că prea mult nu aveau ce iscodi în întunericul nopţii. După o vreme, au început să înainteze din nou spre miazănoapte, cu toate simţurile la pîndă, dar nimeni nu le-a stat în cale. Gîndeau că urukşii se reîntorseseră la Vaduri, să întărească paza, şi că, odată ajunşi acolo, iar vor trebui să se lupte; încît au rămas tare miraţi cînd, în locul vrăjmaşilor, au fost întîmpinaţi de rohirrimii victorioşi. Abia mai tîrziu au descoperit unde dispăruseră urukşii.

Astfel s-a încheiat Prima Bătălie de la Vadurile Isenului. Despre a Doua Bătălie n-au rămas mărturii atît de amănunţite, date fiind

unele întîmplări mult mai însemnate care s-au petrecut imediat după încheierea luptelor: cînd s-a auzit a doua zi în Cetatea Cornului despre pieirea lui Théodred, Erkenbrand din Depresiunea Apuseană a preluat comanda Obştii Apusene. De îndată a trimis soli călare în Edoras, pentru a da de veste despre cele întîmplate şi pentru a-i spune lui Théoden ultimele vorbe rostite de fiul său, la care a adăugat propria sa rugăminte ca Éomer să fie trimis degrabă, aducînd cu sine pe toţi cei de care se putea lipsi ţara.[7]

– Să apărăm Edorasul de aici, din apus, zicea el, să nu aşteptăm pînă va fi şi el împresurat.

Dar Gríma a socotit că solia suna prea poruncitoare, aşa că a găsit de cuviinţă să-şi continue politica de amînare. Abia după ce el a fost înfrînt de Gandalf, s-a trecut la acţiune. Cu Éomer şi Regele însuşi în frunte, oastea aşteptată ca întărire a pornit la drum în după-amiaza zilei de 2 martie, dar chiar în acea noapte a avut loc a Doua Bătălie de la Vaduri, care a fost pierdută, şi astfel a început invazia Rohanului.

Erkenbrand n-a pornit chiar imediat spre cîmpul de bătălie. Nimic nu era limpede. Nu ştia cîţi oşteni putea strînge în grabă; nu-şi dădea seama nici de pierderile pe care le suferiseră trupele lui Théodred: după socoteala lui – şi nu greşea – invazia avea să înceapă curînd, dar Saruman nu îndrăznea să treacă pe malul răsăritean şi să atace Edorasul, cîtă vreme fortăreaţa Cetăţii Cornului încă îi stătea în cale, bine străjuită şi cu provizii îndestulătoare. Trei zile i-au trebuit lui Erkenbrand ca să pregătească fortăreaţa şi să adune cît mai mulţi oşteni din Depresiunea Apuseană. Comanda pe cîmpul de luptă i-a încredinţat-o lui Grimbold, pînă cînd va fi putut să vină el însuşi; însă Elfhelm şi Cavalerii n-au intrat sub comanda acestuia, căci ei ţineau de Oastea Edorasului. Totuşi, cei doi comandanţi erau prieteni şi amîndoi oameni loiali şi înţelepţi, încît n-aveau cum să apară neînţelegeri între ei; chiar dacă fiecare îşi avea propria strategie de a-şi dispune oastea, pînă la urmă au găsit o cale de mijloc, mulţumitoare pentru amîndoi. Elfhelm era de părere că Vadurile nu mai erau importante, ci mai curînd deveniseră o capcană, ca să ţină în loc

oşteni care ar fi fost de mai mare folos în altă parte; şi asta pentru că Saruman putea foarte bine să trimită forțe pe ambele maluri ale Isenului, după cum îi venea lui la îndemînă; şi fără îndoială că mai la îndemînă îi venea să atace Depresiunea Apuseană şi să asedieze Cetatea Cornului, înainte să sosească întăririle din Edoras. Prin urmare, oastea lui, sau cea mai mare parte a ei, avea să vină de-a lungul malului răsăritean al Isenului; şi chiar dacă pe acolo înaintau mai încet, din pricina pămîntului gloduros, nestrăbătut de nici un drum, nu erau nevoiți să forțeze trecerea spre Vaduri. Prin urmare, sfatul lui Elfhelm era acela de a abandona Vadurile şi toți oştenii pedeştri să se strîngă pe malul răsăritean şi să se aşeze astfel încît să împiedice înaintarea duşmanului: anume, de-a lungul clinei ce se întindea de la vest la est, la cîteva mile mai la nord de Vaduri; în schimb, cavaleria urma să se retragă spre răsărit, pînă într-un loc de unde, atunci cînd duşmanii se vor fi încleştat cu apărătorii, să-i poată ataca necruțător din flanc şi să-i împingă în apele rîului.

– Să le fie lor capcană Isenul, şi nu nouă! a zis Elfhelm.

Grimbold, pe de altă parte, nu vroia să părăsească Vadurile. Aşa era tradiția în Depresiunea Apuseană, pe care el şi Erkenbrand o deprinseseră de cînd erau mici; însă pe lîngă asta, Grimbold avea şi altă pricină.

– Nu ştim cît de mare este oastea lui Saruman, spunea el. Dar dacă are cu adevărat de gînd să atace Depresiunea Apuseană şi să-i împingă pe cei care o apără pînă în Văgăuna lui Helm, ca să-i țină în loc acolo, înseamnă că oastea lui e foarte mare. N-o s-o arunce pe toată în luptă dintr-odată, sînt sigur de asta. În clipa în care îşi va da seama ori va descoperi cum ne-am pregătit apărarea, sînt sigur că-şi va trimite fără zăbavă o oaste numeroasă pe drumul dinspre Isengard, care va trece Vadurile neapărate şi ne va ataca pe la spate, dacă noi sîntem strînşi cu toții la miazănoapte.

În cele din urmă, Grimbold şi-a dispus cea mai mare parte a oştii pedestre la capătul apusean al Vadurilor; aveau o poziție puternică în forturile de pămînt ce păzeau drumurile spre Vaduri. El şi restul oştenilor, în rîndul cărora se numărau şi Cavalerii lui

Théodred, care nu pieriseră în prima bătălie, au rămas pe malul răsăritean. Ostrovul era neapărat.[8] Elfhelm însă şi-a retras Cavalerii şi i-a aşezat de-a lungul liniei pe care dorise el de la bun început să se afle apărarea principală; astfel gîndea el că va prinde de veste din timp despre orice atac ce ar fi venit din partea de răsărit a rîului şi îi va alunga pe atacatori înainte să ajungă la Vaduri.

Însă nimic n-a mers după cum plănuiseră ei, şi oricum n-ar fi mers, din pricină că oastea lui Saruman s-a dovedit prea numeroasă. Atacul duşmanului a început la ceas de zi, înaintea amiezii, pe 2 martie. O oaste puternică din cei mai buni luptători ai lui Saruman, care venise pe Drumul dinspre Isengard, a atacat forturile aflate la vest de Vaduri. Dar oastea asta era doar o mică parte a întregii oştiri pregătite de luptă, anume atîta cît a socotit Saruman că îi trebuia pentru a învinge apărarea slabă. Garnizoana de la Vaduri, chiar dacă se văzuse depăşită cu mult ca număr, a ţinut piept cu îndîrjire. Însă în cele din urmă, cînd la ambele forturi se duceau lupte grele, o trupă de urukşi a forţat trecerea dintre ele şi a început să înainteze prin Vaduri. Punîndu-şi speranţa în Elfhelm să ţină piept atacului de pe malul răsăritean, Grimbold şi toţi oştenii pe care-i mai avea cu el s-au pus urukşilor în cale la Vaduri şi i-au împins îndărăt – o vreme. Atunci comandantul duşmanilor a aruncat în luptă un batalion ce stătuse deoparte, şi a înfrînt apărarea. Grimbold a fost silit să se retragă pe celălalt mal al Isenului. Asta s-a întîmplat pe la ceasul amurgului. Suferise pierderi însemnate, dar mai mari erau pierderile pe care le pricinuise duşmanului (mai cu seamă în rîndul orcilor); în plus, malul răsăritean se afla încă în stăpînirea sa. Duşmanul n-a încercat să treacă Vadurile şi să se lupte pentru a urca povîrnişurile abrupte şi a ajunge sus, la Grimbold, ca să-l silească să se retragă; nu încă.

Elfhelm n-a putut să i se alăture lui Grimbold în această luptă. La adăpostul întunericului, şi-a retras companiile aproape de tabăra lui Grimbold, rămînînd însă la oarece depărtare de ea, şi şi-a aşezat oamenii în grupuri, ca un fel de scut împotriva atacului de la miazănoapte şi de la răsărit. Dinspre miazăzi nu-i pîndea nici un

rău, ci aşteptau întăriri. După ce se retrăseseră pe malul răsăritean al Vadurilor, trimisese de îndată soli călare la Erkenbrand şi în Edoras, pentru a da de veste despre ananghia în care se aflau. Temîndu-se, ori chiar ştiind că un rău încă şi mai mare se va abate asupra lor dacă nu primeau cît mai iute cu putinţă un ajutor nesperat, apărătorii s-au pregătit să facă tot ce le stătea în putinţă ca să ţină în loc înaintarea lui Saruman, înainte de a fi covîrşiţi de oştirea lui.[9] Cei mai mulţi dintre ei au stat toată noaptea cu armele în mîini şi doar puţini şi-au îngăduit să fure o clipă de odihnă şi de somn. Grimbold şi Elfhelm n-au pus geană peste geană, aşteptînd zorile, temîndu-se de ce aveau ele să aducă.

Prea mult n-au avut de aşteptat. Încă nu trecuse de miezul nopţii cînd puncte de lumină roşii s-au zărit venind de la miazănoapte şi apropiindu-se de rîu dinspre apus. Era avangarda acelei oştiri a lui Saruman pe care acesta o arunca acum în luptă pentru a cuceri Depresiunea Apuseană.[10] Înaintau cu repeziciune şi, dintr-odată, întreaga oştire a părut să izbucnească în flăcări. Sute de torţe s-au aprins de la cele purtate de căpeteniile trupelor şi, unindu-se cu oştenii aflaţi dinainte pe malul apusean, au traversat Vadurile asemenea unui rîu de foc, cu vuiet mare clocotind de ură. O companie de arcaşi i-ar fi putut face să se căiască pentru lumina torţelor, dar Grimbold n-avea decît o mînă de săgetători. Nu putea apăra malul răsăritean şi să se şi retragă, pentru a forma un zid de scuturi în jurul taberei. Curînd, aceasta a fost înconjurată şi atacatorii şi-au aruncat torţele unii altora şi pe unele le-au azvîrlit în înalt, peste capetele celor care formau zidul de scuturi, sperînd să dea foc la provizii şi să sperie caii pe care-i mai avea Grimbold. Dar zidul a rezistat. Apoi, din pricină că orcii nu prea erau de folos într-o asemenea luptă, dată fiind statura lor, asupra zidului s-au năpustit fioroasele companii ale dunlendingilor delureni. Dar, măcar că ura fierbea în ei, dunlendingii încă se temeau de rohirrimi cînd se întîlneau faţă în faţă, unde mai pui că nu erau tot atît de pricepuţi în luptă şi de bine înarmaţi.[11] Zidul de scuturi a rezistat.

În zadar a aşteptat Grimbold ajutor din partea lui Elfhelm. În cele din urmă, a hotărît să-şi ducă la împlinire, dacă izbutea, planul

pe care şi-l făcuse tocmai pentru o asemenea ananghie în care se afla acum. Recunoştea că Elfhelm fusese mai înţelept şi înţelegea că, deşi oamenii lui ar fi fost în stare să lupte pînă la ultimul, şi chiar ar fi făcut-o dacă le-ar fi cerut-o el, o atare vitejie nu l-ar fi ajutat pe Erkenbrand: oricare dintre oamenii lui care ar fi izbutit să iasă din încercuire şi să scape spre miazăzi ar fi fost mai de folos, chiar dacă fapta lui ar fi părut lipsită de glorie.

Noaptea fusese înnorată şi întunecoasă, dar acum luna în creştere a început să scapere printre fuioarele de nori. Un vînt prinsese a bate dinspre Răsărit: vestitorul cumplitei furtuni ce avea să treacă peste Rohan odată cu venirea zilei şi să se reverse peste Văgăuna lui Helm în noaptea următoare. Grimbold şi-a dat dintr-odată seama că cele mai multe torţe se stinseseră şi atacul se domolise.[12] Prin urmare, a cerut cavalerilor să încalece caii pe care-i mai aveau, ceea ce a însemnat o jumătate dintr-un *éored*, şi i-a pus sub comanda lui Dúnhere.[13] Zidul de scuturi de la răsărit s-a deschis şi Cavalerii au ieşit pe acolo, alungîndu-i pe atacatorii din acea parte; apoi s-au împărţit în două şi, făcînd stînga-mprejur, au atacat duşmanul aflat la miazănoapte şi la miazăzi de tabără. Manevra neaşteptată a dat roade o vreme. Duşmanii s-au pierdut cu firea şi au fost cuprinşi de deznădejde; mulţi au crezut că o mare armie de Cavaleri s-a năpustit asupra lor dinspre răsărit. Grimbold însuşi nu era călare, ci rămăsese în ariergarda formată din suliţaşi aleşi pe sprînceană; la adăpostul acestora şi a Cavalerilor lui Dúnhere, restul oştii s-a retras cu toată iuţeala de care era în stare. Dar comandantul lui Saruman şi-a dat curînd seama că zidul de scuturi fusese spart şi că apărătorii fugeau. Din fericire, norii au acoperit luna şi totul s-a scufundat din nou în beznă, iar comandantul era tare grăbit. Nu a îngăduit oştenilor săi să ia urma fugarilor în întunecime, acum că Vadurile fuseseră cucerite. Şi-a strîns trupele şi a pornit-o pe drumul ce se îndrepta spre miazăzi. Aşa s-a făcut că cei mai mulţi dintre oamenii lui Grimbold au scăpat cu viaţă. Deşi se risipiseră în noapte, n-au uitat ordinul ce-l primiseră de la el, astfel că s-au depărtat de Drum, la est de marele cot pe care-l făcea acesta spre vest, către

Isen. Au răsuflat uşuraţi că nu li s-a ivit nici un duşman în cale, lucru de mirare pentru ei; nu ştiau că o oaste numeroasă trecuse spre miazăzi cu cîteva ceasuri înainte şi că Isengard nu mai era apărat decît de zidul înconjurător şi de poartă.[14]

Aceasta a fost pricina pentru care nici un ajutor nu venise din partea lui Elfhelm. Mai mult de jumătate din forţa lui Saruman fusese trimisă la răsărit de Isen. Trupele înaintau mult mai încet decît divizia apuseană, căci terenul era accidentat, lipsit de drumuri; şi nu aveau nici torţe să le lumineze calea. Dar înaintea lor mergeau, cu iuţeală şi neauzite, cîteva trupe din temuţii călăreţi de lupi. Pînă să prindă Elfhelm de veste despre apropierea duşmanului pe acea parte a rîului pe care se afla şi el, călăreţii lupilor au ajuns între oştenii săi şi tabăra lui Grimbold; încercau acum să înconjoare fiecare ceată mică de Cavaleri. În întunericul deplin, trupele lui Elfhelm erau în neorînduială. Elfhelm a încercat să-şi strîngă Cavalerii într-un grup compact, dar s-a văzut obligat să se retragă spre răsărit. N-a izbutit să ajungă la Grimbold, cu toate că ştia că se găsea la ananghie; tocmai cînd se pregătise să meargă în ajutorul lui, fusese atacat de lupi şi de cei care-i călăreau. Bănuia însă – şi nu greşea – că lupii nu erau decît avangarda unei oştiri mult prea mari pentru ca el să-i ţină piept, şi care se îndrepta spre drumul de miazăzi. Noaptea se apropia de sfîrşit; lui Elfhelm nu-i rămînea decît să aştepte zorii.

Ceea ce a urmat este mai puţin limpede, întrucît numai Gandalf cunoştea toate amănuntele. Veştile despre dezastru au ajuns la el abia tîrziu după-amiaza, în ziua de 3 martie.[15] Regele se afla atunci undeva la răsărit, nu departe de locul unde Drumul se întretăia cu celălalt drum care ducea la Cetatea Cornului. De acolo pînă la Isengard erau nouăzeci de mile în linie dreaptă; cu siguranţă că Gandalf s-a îndreptat într-acolo cu toată iuţeala de care era în stare Iute ca Gîndul. A ajuns la Isengard la primul ceas al nopţii[16] şi a plecat după nici douăzeci de minute. Atît pe drum încolo, cînd calea dreaptă ce-o urmase îl dusese aproape de Vaduri, cît şi pe drumul de înapoiere spre miazăzi, pentru a-l găsi pe Erkenbrand, îi întîlnise fără doar şi poate pe Grimbold şi Elfhelm. Cei doi erau siguri că

acţiona în numele Regelui, nu numai pentru că îl călărea pe Iute ca Gîndul, ci şi pentru că ştia cum se numea cavalerul trimis ca pristav, anume Ceorl, cît şi solia pe care o purta acesta; astfel că au socotit sfatul pe care l-au primit de la el drept poruncă.[17] Pe oştenii lui Grimbold i-a trimis spre miazăzi, să i se alăture lui Erkenbrand...

NOTE

1 Éomer era fiul lui Théodwyn, sora lui Théoden, şi al lui Éomund din Depresiunea Răsăriteană, Mareşal suprem al Obştii. Éomund a fost ucis de orci în 3002, iar Théodwyn a murit la scurtă vreme după aceea; copiii lor, Éomer şi Éowyn, au fost luaţi de Regele Théoden în casa lui, pentru a creşte alături de Théodred, singurul fiu al Regelui. (*Stăpînul Inelelor,* Anexa A [II].)

2 Enţii nu sînt incluşi aici în poveste, şi nimeni nu-i ia în seamă, în afară de Gandalf. Dar dacă Gandalf n-ar fi reuşit să-i stîrnească pe enţi cu cîteva zile mai înainte (ceea ce din povestire reiese că părea imposibil să se întîmple), Rohanul n-ar fi fost salvat. Enţii ar fi reuşit să distrugă Isengardul şi chiar să-l prindă pe Saruman (dacă după victorie acesta nu s-ar fi alăturat propriei sale oştiri). Enţii şi huornii, cu ajutorul acelor Cavaleri din Obştea Răsăriteană care încă nu intraseră în lupte, ar fi urmat să distrugă forţele lui Saruman în Rohan, dar Obştea ar fi fost ruinată şi ar fi rămas fără căpetenie. Chiar dacă s-ar fi găsit căpetenie care să primească Săgeata Roşie, tot nu s-ar fi dat ascultare chemării disperate a Gondorului – sau, cel mult, cîteva companii de oşteni vlăguiţi ar fi ajuns în Minas Tirith, însă prea tîrziu, doar cît să piară odată cu oraşul. [Nota autorului] – Pentru Săgeata Roşie, vezi *Întoarcerea Regelui* V 3, unde aceasta este adusă lui Théoden de către un pristav călare din Gondor, ca semn al restriştei în care se găsea Minas Tirith.

3 Prima bătălie de la Vadurile Isenului, în care a pierit Théodred, a avut loc pe 25 februarie; Gandalf a ajuns în Edoras şapte zile mai tîrziu, pe 2 martie. (*Stăpînul Inelelor*, Anexa B, anul 3019.) Vezi nota 7.

4 Dincolo de Strungă, ţinutul între Isen şi Adorn ţinea de regatul Rohan; dar deşi Folcwine îl revendicase, alungîndu-i pe dunlendingi care-l ocupaseră, cei care încă sălăşluiau acolo erau de obîrşie amestecată, loialitatea lor faţă de Edoras lăsînd mult de dorit: nu uitaseră cum Regele Helm îl omorîse pe Freca, seniorul lor. La acea vreme erau chiar dornici să i se alăture lui Saruman şi mulţi dintre războinicii lor intraseră în oastea acestuia. În orice caz, în ţara lor nu puteau pătrunde dinspre apus decît înotătorii temerari. [Nota autorului] – Regiunea dintre Isen şi Adorn a fost declarată parte a regatului lui Eorl la vremea la care s-a rostit jurămîntul lui Cirion şi Eorl: vezi pg. 420.

În anul 2754, Helm Mîna-Baros, Regele Obştii, l-a răpus cu pumnul său pe arogantul vasal Freca, seniorul pămînturilor aflate de o parte şi de alta a rîului Adorn; vezi *Stăpînul Inelelor*, Anexa A (II).

5 Erau foarte iuţi şi pricepuţi în a evita oştenii dispuşi ordonat în formaţie de armată, fiind mai ales obişnuiţi să distrugă grupuri izolate sau să vîneze fugari; dar, la nevoie, treceau cu o ferocitate neiertătoare prin orice spărtură în campaniile de călăreţi, spintecînd pîntecele cailor. [Nota autorului]

6 *Deeping* [Văgăuna, n.tr.] este ortografiat astfel [în engl. în original, n.tr.] şi în mod limpede ortografia este corectă. Tatăl meu a notat în altă parte că Deeping-coomb (şi Deeping-stream) [Viroaga Văgăunii, respectiv Pîrîul Văgăunii, n.tr.] trebuie scrise astfel şi nu Deeping Coomb, „deoarece *Deeping* nu este o terminaţie verbală, ci indică relaţia; *coomb* [Viroaga, n.tr.], sau valea adîncă ţinînd de *Deep (Helm's Deep)* [Văgăuna; Văgăuna lui Helm, *n.tr.*], spre care urca". (Note despre *Nomenclature* [„Toponime şi nume"], pentru a veni în ajutorul traducătorilor, publicate în *A Tolkien Compass*, editat de Jared Lobdell, 1975, pg. 181.)

7 Mesajele nu au ajuns în Edoras decît pe la prînz, pe 27 februarie. Gandalf a sosit acolo la primele ceasuri ale dimineţii de 2 martie (februarie avea treizeci de zile!): prin urmare, după cum spusese Gríma, încă nu trecuseră chiar cinci zile de cînd Regele aflase despre moartea lui Théodred. [Nota autorului] – Se face trimitere la *Cele două turnuri* III 6.

8 Se povesteşte că, de jur împrejurul ostrovului, a înfipt în pari capetele oamenilor cu securi, pe care îi ucisese acolo, dar, chiar în

mijloc, deasupra gorganului ridicat în grabă peste trupul lui Théodred, fusese așezat stindardul său. „Ásta va fi de ajuns ca să-l apere“, a zis el. [Nota autorului]

9 Așa a hotărît Grimbold, din cît se spune. Elfhelm n-a vrut să-l părăsească, dar dacă ar fi fost el cel care ar fi luat hotărîrea, ar fi abandonat Vadurile la adăpostul întunericul și s-ar fi retras spre miazăzi, pentru a se întîlni cu Erkenbrand și a spori forțele care mai puteau încă să apere Viroaga Văgăunii și Cetatea Cornului. [Nota autorului]

10 Aceasta era marea armie pe care a văzut-o Meriadoc părăsind Isengardul, așa cum le-a povestit el mai tîrziu lui Aragorn, Legolas și Gimli (*Cele două turnuri* III 9); „I-am văzut pe vrăjmași plecînd – șiruri nesfîrșite de orci și trupe întregi încălecînd pe lupi uriași. Mai erau și batalioane de oameni. Mulți purtau torțe și le-am văzut chipurile... Le-a trebuit o oră să iasă pe poartă. O parte au luat-o pe drumul larg, către Vaduri, alții s-au întors și-au pornit spre soare-răsare. Cam la o milă depărtare, unde rîul curge printr-un canal foarte adînc, fusese durat un pod.“

11 Nu aveau armuri care să le apere trupurile, doar cîteva cămăși lungi de zale, pe care puseseră mîna furînd și jefuind. Rohirrimii aveau avantajul de a-și obține armele și armurile de la fierarii din Gondor. În Isengard nu se găseau la acea vreme decît zalele grele și grosolane pe care orcii singuri și le făceau pentru propria trebuință. [Nota autorului]

12 Se pare că apărarea vitejească a lui Grimbold nu a fost chiar zadarnică. Întîi că dușmanii nu se așteptau la așa ceva, în al doilea rînd comandantul lui Saruman n-a ajuns la timp: întîrziase cîteva ore bune, iar planul fusese acela de a lua cu asalt Vadurile, de a împrăștia apărarea slabă și, fără a mai aștepta să-i urmărească pe fugari, de a se îndrepta iute spre drum și de a porni spre sud, pentru a se alătura celor care atacau Văgăuna. Acum însă stătea în cumpănă. Poate că aștepta vreun semnal de la cealaltă oștire care fusese trimisă într-acolo pe malul răsăritean al Isenului. [Nota autorului]

13 Un căpitan viteaz, nepot al lui Erkenbrand. A supraviețuit dezastrului de la Vaduri datorită curajului și priceperii în a mînui armele, dar a pierit în Bătălia de la Cîmpiile Pelennor, spre marea

durere a poporului din Depresiunea Apuseană. [Nota autorului] – Dúnhere a fost Senior al Văii Calvarului (*Întoarcerea Regelui* V 3).

14 Fraza aceasta nu este foarte limpede, dar, ţinînd cont de ceea ce urmează, se pare că se referă la acea parte a marii oştiri care a ieşit din Isengard şi a venit la vale de-a lungul malului răsăritean al Isenului.

15 Veştile au fost aduse de Cavalerul numit Ceorl, care, întorcîndu-se de la Vaduri, s-a întîlnit cu Gandalf, Théoden şi Éomer, ei înşişi călărind spre apus cu întăriri din Edoras: *Cele două turnuri* III 7.

16 După cum se sugerează în povestire, Gandalf luase legătura cu Arborebărbos şi ştia că enţii ajunseseră la capătul răbdării; pricepuse şi tîlcul vorbelor lui Legolas (*Cele două turnuri* III 7, la începutul capitolului); Isengard era învăluit într-o umbră de nepătruns, enţii îl înconjuraseră de-acum. [Nota autorului]

17 Cînd Gandalf a venit cu Théoden şi Éomer la Vadurile Isenului, după Bătălia de la Cetatea Cornului, le-a explicat: „Pe unii i-am trimis cu Grimbold din Depresiunea Apuseană, să-şi unească forţele cu Erkenbrand. Pe alţii i-am pus să facă acest mormînt. De-acum cred că s-au alăturat mareşalului tău, Elfhelm. L-am trimis cu mulţi Cavaleri în Edoras" (*Cele două turnuri* III 8). Textul de faţă se sfîrşeşte în mijlocul propoziţiei următoare.

ANEXĂ

(i)

În cîteva scrieri avînd legătură cu textul de faţă sînt oferite şi alte particularităţi privind Mareşalii Obştii în anul 3019 şi după sfîrşitul Războiului Inelului:

> Mareşalul Obştii (sau al Obştii Cavalerilor) era cel mai înalt rang militar, fiind titlul purtat de locotenenţii Regelui (iniţial trei la număr), comandanţi ai forţelor regale formate din Cavaleri complet echipaţi şi bine antrenaţi. Districtul Primului Mareşal era capitala, Edoras, şi Domeniile Regelui (inclusiv Valea Calvarului)

care înconjurau capitala. El comanda Cavalerii din Oastea Edorasului, recrutați din acest district, cît și din unele părți ale Obștii Apusene și ale Obștii Răsăritene*, pentru care Edorasul era cel mai potrivit loc de adunare. Al Doilea Mareșal și al Treilea Mareșal erau numiți comandanți, în funcție de nevoile care se iveau. La începutul anului 3019, amenințarea pe care o reprezenta Saruman era problema cea mai arzătoare, astfel că al Doilea Mareșal, Théodred, fiul Regelui, deținea comanda în Obștea Apuseană, avîndu-și cartierul general în Văgăuna lui Helm; al Treilea Mareșal, Éomer, nepotul Regelui, avea sub comanda sa Obștea Răsăriteană, iar cartierul general chiar în orașul său, Cetatea Veche în Lande.†

În timpul domniei lui Théoden, nimeni nu a primit funcția de Prim Mareșal. Théoden a urcat pe tron la o vîrstă tînără (la treizeci și doi de ani), un om viguros, un spirit marțial și mare călăreț. Dacă avea să înceapă vreun război, el însuși ar fi comandat Oastea din Edoras; dar regatul său a trăit în pace mulți ani, iar el călărea cu cavalerii săi și cu Oastea numai ca să facă instrucție sau la paradă; cu toate că retrezita umbră din Mordor a crescut tot mai mult din vremea cînd era el copil și pînă a ajuns la vîrsta bătrîneții. În răstimpul acestei păci, Cavalerii și alți oameni înarmați din garnizoana din Edoras erau conduși de un ofițer cu grad de mareșal (între 3012-3019, acesta a fost Elfhelm). Cînd Théoden a părut să îmbătrînească înainte de vreme, lucrurile au continuat în același fel, fără să existe un comandament central: o stare de fapt încurajată de sfetnicul său, Gríma. Senil și arar părăsindu-și casa, Regele și-a luat obiceiul să dea porunci lui Háma, Căpitanul Casei Regale, lui Elfhelm și chiar Mareșalilor Obștii, prin gura lui Gríma, Limbă de Vierme. Lucru care nu plăcea nimănui, dar ordinele erau îndeplinite în Edoras. Cît privește luptele, atunci cînd a început războiul cu Saruman, Théodred a preluat comanda generală, fără să mai aștepte

* Aceștia erau termeni folosiți doar în legătură cu organizarea militară. Hotarul lor era Rîul Izvorul Zăpezii pînă unde acesta se unea cu Scăldătoarea Enților, iar de acolo spre nord, de-a lungul Scăldătorii. [Nota autorului]

† Aici își avea Eorl casa; după ce Brego, fiul lui Eorl, s-a mutat înapoi în Edoras, casa a revenit lui Eofor, al treilea fiu al lui Brego, al cărui urmaș se pretindea a fi Éomund, tatal lui Éomer. Landele făceau parte din Domeniile Regelui, dar Cetatea Veche a rămas cel mai potrivit cartier general al Oștii din Obștea Răsăriteană. [Nota autorului]

ordine. A ordonat adunarea oastei din Edoras, din care a ales o mare parte dintre Cavaleri şi i-a pus sub comanda lui Elfhelm, pentru a întări Oastea din Depresiunea Apuseană şi a o ajuta astfel să ţină piept invaziei.

În vreme de război sau de tulburări, fiecare Mareşal al Obştii avea sub comanda sa directă, ca parte a „casei" sale (ceea ce însemna oştenii înarmaţi şi încartiruiţi acasă la el) un *éored* pregătit de luptă, pe care îl putea folosi după cum socotea el mai bine în caz de urgenţă. Tocmai acest lucru l-a făcut Éomer*; dar acuzaţia ce i s-a adus, susţinută de Gríma, a fost aceea că Regele îi interzisese în acest caz să ia cu sine din Edoras vreo armie a Obştii Răsăritene, care nu fusese încă antrenată în luptă, din pricină că Edorasul rămînea slab păzit; că ştiuse de dezastrul de la Vadurile Isenului şi despre moartea lui Théodred înainte de a porni pe urmele orcilor în îndepărtatul Platou Golaş; şi că, împotriva ordinelor generale, a lăsat nişte venetici să plece mai departe liberi şi chiar le-a dat şi cai de împrumut.

După pieirea lui Théodred, comanda în Obştea Apuseană (iarăşi fără ordine din Edoras) a fost luată de Erkenbrand, Seniorul din Viroaga Văgăunii şi al unei părţi bune din Depresiunea Apuseană. Asemenea majorităţii seniorilor, în tinereţe fusese ofiţer în rîndul Cavalerilor Regelui, acum însă nu mai era. În schimb, era Seniorul Obştii Apusene şi, întrucît locuitorii acesteia se găseau în primejdie, el avea dreptul şi datoria să-i strîngă pe toţi aceia din rîndul lor în stare să poarte arme şi să ţină piept invaziei. Astfel a hotărît să-i ia în subordinea sa şi pe Cavalerii Oştii Apusene; dar Elfhelm a rămas comandantul Cavalerilor din Oastea din Edoras, pe care Théodred îi chemase în ajutor.

După ce Gandalf l-a tămăduit pe Théoden, situaţia s-a schimbat. Regele însuşi a preluat din nou comanda. Éomer a fost repus în drepturi, devenind practic Primul Mareşal, pregătit să preia comanda în cazul în care Regele pierea ori îl părăseau puterile; dar titlul acesta nu a fost folosit în cazul lui, iar în prezenţa Regelui aflat în fruntea oastei, el putea doar să dea sfaturi, nu şi ordine. Rolul jucat

* Adică, atunci cînd Éomer i-a urmărit pe orcii care-i prinseseră pe Meriadoc şi Peregrin şi care pătrunseseră în Rohan coborînd din Emyn Muil. Iată ce i-a spus Éomer lui Aragorn: „Am purces în fruntea *éoredului* – bărbaţi din Casa mea cu toţii" (*Cele două turnuri* III 2).

de el semăna mult cu acela al lui Aragorn; un luptător redutabil printre însoţitorii Regelui.*

Cînd Întreaga Oaste s-a strîns în Valea Calvarului şi după ce s-a cumpănit şi s-au hotărît pe cît posibil „direcţia de mers" şi desfăşurarea bătăliei,† Éomer şi-a păstrat poziţia, călărind împreună cu Regele (în calitate de comandant al *éoredului* din frunte, Compania Regelui), şi avînd rolul de sfetnic principal al acestuia. Elfhelm a devenit Mareşal al Obştii, comandînd primul *éored* al Oştii din Obştea Răsăriteană. Grimbold (nemenţionat mai înainte în povestire) avea funcţia de al Treilea Mareşal, dar nu şi titlul acesta, comandînd Oastea din Obştea Apuseană.** Grimbold a căzut în Bătălia de pe Cîmpiile Pelennor, iar Elfhelm a devenit locotenentul lui Éomer Regele; a rămas comandantul tuturor rohirrimilor din Gondor atunci cînd Éomer a plecat spre Poarta Neagră, şi a împrăştiat oştirea duşmană care invadase Anórienul (*Întoarcerea Regelui* V, sfîrşitul capitolului 9 şi începutul capitolului 10). Este numit drept unul dintre martorii principali ai încoronării lui Aragorn (*ibid.* VI 5).

Se spune că, după funeraliile lui Théoden, cînd Éomer şi-a făcut ordine în regat, Erkenbrand a fost numit Mareşal al Obştii Apusene, iar Elfhelm Mareşal al Obştii Răsăritene, titluri care au fost păstrate, înlocuindu-le pe cele de al Doilea şi al Treilea Mareşal, nici unul neavînd întîietate faţă de celălalt. În timp de război, cineva era ales în mod excepţional în funcţia de Vicerege: respectivul fie cîrmuia regatul în absenţa Regelui, împreună cu armata, fie prelua comanda pe cîmpul de bătălie, în

---

* Cei care nu ştiau despre evenimentele petrecute la Curte au presupus în mod firesc că întăririle trimise în apus se aflau sub comanda lui Éomer, ca singurul Mareşal al Obştii rămas în viaţă. [Nota autorului] – Se face aluzie aici la cuvintele lui Ceorl, Cavalerul care s-a întîlnit cu trupele de întărire venite din Edoras şi care le-a spus ce se petrecuse în a Doua Bătălie de la Vadurile Isenului (*Cele două turnuri* III 7)

† Théoden a cerut imediat adunarea sfatului „mareşalilor şi căpitanilor", chiar înainte de a se aşeza la masa; sfatul nu este descris, deoarece Meriadoc nu a fost de faţă („Mă-ntreb ce-or tot vorbi atîta.") [Nota autorului] – Vezi *Întoarcerea Regelui* V 3.

** Grimbold era un mareşal mai mic în rang al Cavalerilor din Obştea Apuseană, aflat sub comanda lui Théodred; i s-a dat această poziţie, ca oştean care îşi dovedise vitejia în ambele bătălii de la Vaduri, din pricină că Erkenbrand era mai bătrîn, iar Regele simţise că avea nevoie de cineva cu demnitate şi autoritate pe care să-l lase în urmă la comanda acelor forţe ce puteau rămîne să apere Rohanul. [Nota autorului] – Grimbold nu este pomenit în povestea *Stăpînului Inelelor* decît la ultima dispunere a rohirrimilor în faţa cetăţii Minas Tirith (*Întoarcerea Regelui* V 5).

cazul în care, dintr-un motiv sau altul, Regele rămînea acasă. În vreme de pace, funcţia era preluată numai cînd Regele, din pricină de boală sau de vîrstă înaintată, împuternicea pe altcineva să-i ţină locul; în mod firesc, cel numit în funcţie era Moştenitorul tronului, dacă împlinise vîrsta corespunzătoare. În timp de război, Sfatul nu îngăduia ca un Rege bătrîn să-şi trimită Moştenitorul la bătălie în afara hotarelor regatului, decît dacă mai avea cel puţin un fiu.

(ii)

Urmează o notă lungă la acest text (acolo unde se iau în discuţie părerile diferite ale comandanţilor privitor la importanţa Vadurilor Isenului, pp. 495-496). Prima parte repetă în mare istoria relatată în alt loc în volumul de faţă, dar am considerat necesar să o reproduc aici în întregime.

În zilele de demult, la miazăzi şi la răsărit, Regatul de la Miazănoapte se mărginea cu Torentul Cenuşiu; hotarul de apus al Regatului de la Miazăzi era rîul Isen. Pe tărîmul dintre cele două (Enedwaith sau „regiunea mijlocie") puţini númenóreeni veniseră vreodată şi nici unul nu se aşezase acolo. În zilele Regilor, făcea parte din Gondor*, dar prea mare însemnătate nu avea pentru ei decît pentru patrulare şi pentru întreţinerea Drumului Regal. Acesta se întindea din Osgiliath şi Minas Tirith pînă în Fornost în Nordul îndepărtat, traversa Vadurile Isenului şi trecea prin Enedwaith, străbătînd podişul din centru şi din nord-est, pînă cînd trebuia să coboare spre şesurile apusene ale cursului inferior al Torentului Cenuşiu, pe care le trecea pe la un zăgaz puţin înalt care ducea la marele pod de la Tharbad. În acele zile, regiunea era puţin populată. Printre smîrcurile de la gurile Torentului Cenuşiu şi Isenului trăiau cîteva triburi de „sălbatici", pescari şi vînători, care totuşi se înrudeau, ca seminţie şi grai, cu dúnedainii din pădurile

* Afirmaţia că Enedwaith făcea parte din regatul Gondor în zilele Regilor pare să contrazică afirmaţia precedentă, anume că „hotarul de apus al Regatului de la Miazăzi era rîul Isen". În altă parte (vezi pg. 365) se spune că Enedwaith „nu ţinea de nici un regat".

Anorienului.† Printre dealurile de la poalele apusene ale Munților Cețoși trăiau cei care mai rămăseseră din neamul pe care rohirrimii aveau să-i numească mai tîrziu dunlendingi [locuitorii Țării Murge *(Dunland)*, n.tr.]: un neam ursuz, înrudit cu străvechii locuitori ai văilor din Munții Albi, blestemați de Isildur*. Prea puțin îndrăgeau ei Gondorul, dar în ciuda voiniciei și a curajului lor, erau prea puțini și nutreau o venerație plină de spaimă față de Regi, pentru a-i tulbura sau pentru a-și îndrepta privirile în altă parte decît spre Răsărit de unde veneau toate pericolele ce-i amenințau. Dunlendingii au suferit și ei, ca și toate neamurile Arnorului și Gondorului, de pe urma Marii Molime din anii 1636–1637 ai celui de-al Treilea Ev, și totuși mai puțin decît cei mai mulți, întrucît trăiau izolați, nepreaavînd legături cu alți oameni. Cînd s-au sfîrșit zilele Regilor (1975–2050) și a început sfîrșitul puterii Gondorului, ei au încetat să mai fie supușii Gondorului; nimeni nu se mai îngrijea de Drumul Regal din Enedwaith, iar Podului din Tharbad, ajuns o ruină, i-a luat locul un vad primejdios. Drept hotare, Gondorul avea acum rîul Isen și Strunga Calenardhon (cum se numea ea atunci). Strunga era păzită de fortărețele Aglarind (Cetatea Cornului) și Angrenost (Isengard), iar Vadurile Isenului, singurul loc pe unde se putea pătrunde cu ușurință în Gondor, erau străjuite zi și noapte împotriva oricăror invazii dinspre „Pămînturile Sălbatice".

Dar în răstimpul Păcii Străjuitoare (din 2063 pînă în 2460), sălășluitorii din Calenardhon s-au împuținat tot mai mult: cei mai viguroși dintre ei plecau, an de an, spre răsărit, ca să apere linia

---

† Cf. pg. 362, unde se spune că „iar un neam de pescari, destul de numeros însă barbar, viețuia între gurile rîurilor Gwathló și Angren (Isen)". Nu se menționează aici vreo legătură între acest popor și drúedaini, deși, din cît se spune, aceștia din urmă au locuit pe promontoriul Andrast, la sud de gura Isenului (și au supraviețuit acolo pînă în al Treilea Ev (pg. 527 și nota 13).

* Cf. *Stăpînul Inelelor*, Anexa F („Despre oameni"): „Aceștia [dunlendingii] erau rămășițe ale popoarelor care trăiseră în văile Munților Albi în vremuri de mult trecute. Morții din Valea Calvarului erau rubedenii de-ale lor. Dar în Anii Întunecați alții s-au așezat în văile sudice ale Munților Cețoși și de acolo cîțiva au trecut în ținuturile pustii ce se întindeau spre miazănoapte pînă la Gruiurile-gorgane. De acolo se trăgeau oamenii din Bree, dar cu mult înainte ca aceștia să fi devenit supușii Regatului Arnor de la Miazănoapte și să fi adoptat graiul westron. Numai în Țara Murgă își mai păstraseră oamenii din această seminție vechiul lor fel de a vorbi și vechile obiceiuri: un popor ascuns, neprietenos față de dúnedaini și plin de ură față de rohirrimi."

Anduinului; cei care au rămas, s-au apucat să lucreze pămîntul, dînd uitării grijile ce frămîntau Minas Tirith. Garnizoanele din fortăreţe nu s-au mai înnoit cu forţe proaspete, ci au rămas la cheremul căpeteniilor locale care-şi moşteneau rangul din tată în fiu şi ai căror supuşi aveau sîngele tot mai amestecat. Aceasta pentru că dunlendingii treceau Isenul tot timpul şi neopriţi de nimeni. Aşa s-a făcut că Gondorul a început să fie din nou atacat dinspre Răsărit, iar orcii şi Răsăritenii au invadat Calenardhonul şi au asediat fortăreţele care n-ar fi putut rezista prea mult. Atunci au venit rohirrimii şi, după victoria lui Eorl pe Cîmpia Celebrant în anul 2510, poporul său numeros şi războinic, cu marea sa mulţime de cai, a năvălit în Calenardhon, alungînd sau distrugînd invadatorii răsăriteni. Cirion Majordomul le-a dat în stăpînire Calenardhonul, numit de atunci Obştea Cavalerilor, sau Rochand (mai tîrziu Rohan) în Gondor. Rohirrimii au început imediat să se aşeze în acest ţinut, cu toate că, în timpul domniei lui Eorl, hotarele sale de la răsărit, de-a lungul lanţului Emyn Muil şi al Anduinului, încă erau atacate de duşmani. Dar în timpul lui Brego şi Aldor, dunlendingii au fost iarăşi siliţi s-o ia din loc, alungaţi dincolo de Isen, iar la Vadurile Isenului s-au pus străji. Astfel au ajuns rohirrimii să fie urîţi de dunlendingi, ură care nu s-a stins pînă la întoarcerea Regelui, încă foarte îndepărtată în viitor la acea vreme. Ori de cîte ori rohirrimii dădeau semne de slăbiciune sau se găseau la ananghie, dunlendingii îşi reînnoiau atacurile.

Nici o alianţă între popoare nu a fost vreodată respectată cu atîta credinţă de ambele tabere, precum alianţa dintre Gondor şi Rohan, statornicită prin Jurămîntul lui Cirion şi Eorl; şi nici alţi păzitori ai întinselor plaiuri verzi ale Rohanului nu erau mai potriviţi decît Cavalerii Obştii. Totuşi, situaţia lor suferea de o gravă slăbiciune, aşa cum s-a dovedit în zilele Războiului Inelului, cînd aproape că au pricinuit ruinarea Rohanului şi Gondorului. Şi aceasta din mai multe cauze. Mai presus de toate, din pricină că ochii Gondorului fuseseră întotdeauna îndreptaţi spre răsărit, de unde îi veneau toate primejdiile; duşmănia „sălbaticilor" dunlendingi nu părea să-i tulbure prea mult pe Majordomi. O altă pricină era aceea că Majordomii aveau în stăpînire Turnul Orthanc şi Rotocolul din Isengard (Angrenost); cheile turnului au fost duse în Minas Tirith, Orthanc era încuiat, iar în Rotocolul din Isengard au rămas o căpetenie

gondoriană ereditară şi mica sa obşte, cărora li s-au alăturat vechile gărzi, şi ele ereditare, din Aglarond. Fortăreaţa de acolo a fost reparată cu ajutorul zidarilor din Gondor şi apoi dată în grija rohirrimilor.* De acolo erau luaţi oştenii pentru gărzile Vadurilor. Cei mai mulţi dintre ei îşi ridicaseră gospodăriile la poalele Munţilor Albi şi în vîlcelele şi văile din sud. La hotarul nordic al Depresiunii Apusene arareori se duceau, şi atunci numai la nevoie; spre poalele Codrului Fangorn (Pădurea Enţilor) şi la zidurile încruntate ale Isengardului privea întotdeauna cu spaimă. Nu prea îşi încurcau potecile cu „Seniorul din Isengard“ şi cu supuşii lui care mai mult stăteau ascunşi; despre aceştia, rohirrimii credeau că se ocupau de magia neagră. Încă şi mai rar veneau trimişi ai Minas Tirithului în Isengard: pînă la un moment dat, cînd n-au mai venit deloc; din cîte se părea, cu toate grijile pe care le aveau pe cap, Majordomii dăduseră uitării Turnul, deşi cheile acestuia continuau să fie la ei.

Totuşi, hotarul apusean şi linia Isenului se aflau în mod firesc sub comanda Isengardului, lucru care fusese bine înţeles de Regii Gondorului. Isenul curgea de la izvoarele sale în josul peretelui răsăritean al Rotocolului, şi mai departe spre miazăzi, printr-o albie încă puţin adîncă, ce putea fi cu uşurinţă trecută de invadatori, cu toate că apele sale curgeau chiar şi acolo foarte repezi şi erau ciudat de reci. Dar Marea Poartă a fortăreţei Angrenost se deschidea la vest de Isen şi, dacă fortăreaţa era bine păzită din interior, atunci duşmanii din ţinuturile de la apus trebuiau să vină în număr mare ca să poată pătrunde în Depresiunea Apuseană. În plus, Angrenost se afla la mai puţin de o jumătate din distanţa care despărţea Aglarond de Vaduri, de la care pînă la Porţi ducea un drum lat străbătînd o regiune destul de netedă. Groaza ce-o răspîndea măreţul Turn, ca şi spaima de negurosul Fangorn, aflat nu departe, proteguiau şi ele întrucîtva fortăreaţa, dar dacă rămînea de izbelişte şi neapărată din interior, aşa cum s-a întîmplat în vremea de mai tîrziu a domniei Majordomilor, proteguirea aceea avea curînd să se dovedească prea firavă.

* De care a fost numită *Glǣmscrafu*, apoi Cetatea Súth, iar după domnia Regelui Helm, Cetatea Cornului. [Nota autorului] – *Glǣmscrafu* (în care *sc* se pronunţa ca *sh*) este anglo-saxon, „peşterile străluminării“, acelaşi înţeles ca şi *Aglarond*.

Cum s-a şi întîmplat. În timpul cîrmuirii Regelui Déor (2699–2718), rohirrimii au descoperit că nu erau de ajuns să străjuiască Vadurile. Cum nici Rohanului şi nici Gondorului nu le prea păsa de acest colţ îndepărtat al regatului, nu s-a aflat decît mult mai tîrziu ce se petrecuse acolo. Dinastia căpeteniilor gondoriene ale Angrenostului devenise neputincioasă, încît comanda fortăreţei încăpuse pe mîinile unei familii din partea locului. După cum s-a mai spus, prin venele locuitorilor acelui ţinut curgea sînge amestecat; drept care se arătau mult mai prietenoşi faţă de dunlendingi, decît faţă de „sălbaticii Oameni de la Miazănoapte" care uzurpaseră ţara; şi cum Minas Tirith se afla departe, dunlendingii nu mai aveau de ce să se teamă. După moartea Regelui Aldor, care-i alungase pînă la ultimul şi, drept pedeapsă, le atacase pămînturile din Enedwaith, dunlendingii – nebăgaţi în seamă de Rohan, însă primind tacit învoire din partea Isengardului – au început iarăşi să se strecoare în partea de nord a Depresiunii Apusene, întemeindu-şi aşezări în văile înguste dintre munţi, la vest şi la est de Isengard, şi chiar la poalele sudice ale codrului Fangorn. În timpul domniei lui Déor, şi-au arătat făţiş duşmănia, atacînd hergheliile şi grajdurile rohirrimilor din Depresiunea Apuseană. Curînd, rohirrimii s-au dumirit că aceşti atacatori nu trecuseră Isenul pe la Vaduri şi nici prin vreun alt loc la sud de Isengard, deoarece Vadurile erau apărate.* Ca urmare, Déor a organizat o expediţie şi s-a îndreptat spre miazănoapte, unde a dat piept cu o oaste a dunlendingilor. I-a înfrînt uşor, însă, spre disperarea lui, a descoperit că şi Isengardul îi era ostil. Crezînd că eliberase fortăreaţa de un asediu al dunlendingilor, a trimis soli la Porţile sale, pentru a-i încredinţa pe cei dinăuntru de bunele sale intenţii, dar Porţile le-au fost închise în nas şi singurul răspuns cu care s-au ales solii au fost săgeţile trase asupra lor. După cum s-a aflat mai tîrziu, dunlendingii fuseseră primiţi ca prieteni; atacaseră şi cuceriseră Rotocolul din Isengard şi îi răpuseră pe puţinii supravieţuitori ai străvechilor gărzi, care nu doreau (aşa cum îşi doreau cei mai mulţi) să se amestece cu neamul dunlendingilor. Fără să mai stea pe gînduri, Déor a trimis de veste Majordomului din Minas Tirith (Egalmoth la acea vreme, în anul

* Atacurile se îndreptau adesea împotriva garnizoanei de pe malul apusean, dar de regulă scopul lor era acela de a distrage atenţia rohirrimilor de la ceea ce se întîmpla la miazănoapte. [Nota autorului]

2710), dar acesta nu a putut să-i ajute, astfel că dunlendingii au rămas stăpîni în Isengard pînă cînd, pierind mulți dintre ei în marea foamete ce a urmat Iernii celei Lungi (2758–2759) și rămînînd fără provizii, au capitulat în fața lui Fréaláf (ulterior primul Rege din a Doua Dinastie). Dar Déor nu a avut puterea să atace ori să asedieze Isengardul, încît timp de mulți ani rohirrimii au trebuit să țină o oaste numeroasă de Cavaleri în nordul Depresiunii Apusene, pînă în 2758*, cînd au avut loc marile invazii.

Se poate astfel ușor înțelege că, atunci cînd Saruman s-a oferit să preia comanda fortăreței Isengard, să o repare și să o pregătească pentru a deveni și ea un bastion al apărării Apusului, a fost primit cu bucurie atît de Regele Fréaláf cît și de Majordomul Beren: odată Saruman statornicit în Isengard, Beren i-a dat cheile turnului Orthanc, iar rohirrimii și-au reluat rolul de străjuitori ai Vadurilor Isenului, fiind, după socoteala lor, cel mai vulnerabil punct în hotarul lor apusean.

Nimeni nu se îndoiește de faptul că Saruman a fost de bună credință cînd a făcut această ofertă, ori cel puțin mînat de buna intenție de a apăra Apusul, atîta vreme cît el rămînea în fruntea acestei apărări și mai-marele sfatului. Era înțelept și vedea cu limpezime că Isengardul, prin poziția pe care o avea și prin puterea sa, atît de la natură cît și datorită dibăciei celui care-l stăpînea, era un loc de cea mai mare însemnătate. Albia Isenului, prinsă între colții Isengardului și Cetatea Cornului, era ca un zăgaz împotriva invaziilor dinspre Răsărit (unele stîrnite și călăuzite de Sauron), urmărind fie să împrejmuiască Gondorul, fie să cotropească Rohanul. Dar, în cele din urmă, Saruman și-a întors fața către tot ce era rău și a devenit un dușman; și cu toate că fuseseră preveniți asupra dușmăniei tot mai mari ce le-o purta, rohirrimii au continuat să-și țină cea mai mare parte a oastei în apus, la Vaduri, pînă cînd Saruman, declarîndu-le război, le-a dovedit că Vadurile nu puteau să-i apere fără a avea Isengardul alături, și cu atît mai puțin împotriva acestei fortărețe.

---

* O relatare despre aceste invazii în Gondor și Rohan se găsește în *Stăpînul Inelelor*, Anexa A (I, iv și II).

PARTEA A PATRA

PARTEA A PATRA

I

DRÚEDAINII

Poporul lui Haleth era străin de ceilalţi atani, vorbind un grai necunoscut acestora; şi, cu toate că se unea cu ei în alianţa acestora cu eldarii, rămînea un popor de sine stătător. Între ei nu vorbeau decît graiul lor, şi chiar dacă, de nevoie, învăţau sindarina pentru a putea comunica cu eldarii şi cu ceilalţi atani, mulţi o vorbeau împiedicat, iar unii dintre cei care arar treceau dincolo de hotarele codrului lor nici nu o foloseau. De bunăvoie nu deprindeau lucruri sau datini noi, cît despre ale lor, acestea păreau ciudate eldarilor şi celorlalţi atani, cu care de altfel aveau prea puţin de a face, fără doar cînd era vorba de războaie. Cu toate acestea, erau respectaţi drept aliaţi loiali şi războinici temuţi, deşi companiile pe care le trimiteau dincolo de hotare în bătălie erau mici. Şi asta pentru că erau şi au şi rămas un popor mic, a cărui grijă mai presus decît oricare alta era să-şi apere ţinuturile împădurite, fiind neîntrecuţi în luptele din codri. Şi într-adevăr, chiar şi orcii, anume pregătiţi pentru astfel de lupte, nu îndrăzneau să se apropie de hotarele lor. Unul dintre ciudatele obiceiuri despre care se dusese vestea era acela că mulţi dintre oştenii lor erau femei, cu toate că puţine treceau dincolo de fruntarii pentru a lupta în marile bătălii. Desigur că era un obicei străvechi;[1] drept căpetenie o aveau pe Haleth, o vestită amazoană, cu o gardă formată din femei alese pe sprînceană.[2]

Cel mai ciudat dintre toate obiceiurile Poporului lui Haleth era prezenţa în mijlocul său a unui neam de un soi cu totul diferit[3], din

care nici eldarii din Beleriand şi nici ceilalţi atani nu văzuseră vreodată pînă atunci. Nu erau numeroşi, poate doar cîteva sute, trăind separat, în familii sau triburi mici, dar avînd cu ceilalţi relaţii de prietenie, ca membri ai aceleiaşi comunităţi.[4] Poporul lui Haleth numea acest neam *drûg*, un cuvînt din graiul pe care-l vorbeau ei. Elfii şi alte neamuri de oameni nu-i găseau plăcuţi la înfăţişare: erau bondoci (unii nu mai înalţi de patru picioare), dar mătăhăloşi, cu fundul lat şi picioare scurte şi groase; pe chipurile lătăreţe ochii se adînceau în orbite, sub sprîncene stufoase, nasurile erau turtite, iar obrajii spîni; numai cîtorva bărbaţi le creştea o codiţă de păr negru în mijlocul bărbiei (şi tare se mai mîndreau cu acest semn distinctiv). Trăsăturile le erau de regulă încremenite, gurile fiind cele mai mobile; iar mişcările ochilor lor pînditori nu puteau fi observate decît de foarte aproape, pentru că ochii erau atît de negri, încît pupilele nici nu se distingeau; însă la furie, scăpărau roşii. Aveau voci adînci, guturale, rîsul lor însă surprindea întotdeauna: bogat, în cascade, făcîndu-i pe toţi cei care-l auzeau, elfi şi oameni deopotrivă, să izbucnească în rîs, atît era de vesel, fără urmă de dispreţ sau răutate.[5] În vreme de pace, adesea rîdeau cînd munceau ori se juceau, spre deosebire de alte neamuri de oameni care poate cîntau la asemenea îndeletniciri. În schimb, ca duşmani, puteau fi neîndurători şi, odată stîrnită, mînia lor aprinsă se stîmpăra cu greutate, cu toate că altfel nu şi-o arătau, decît în scăpărarea ochilor; luptau pe tăcute, nu săreau în sus la victorie, nici măcar cînd îi învingeau pe orci, singurele fiinţe faţă de care ura lor era de nestins.

Eldarii îi numeau drúedaini, socotindu-i ca făcînd parte dintre atani[6], şi asta pentru că i-au îndrăgit mult atîta vreme cît a existat neamul lor. Căci, vai!, vieţile lor erau scurte, iar numărul lor tot mai mic, mulţi dintre ei pierind în dihonia cu orcii care îi urau în egală măsură şi simţeau o plăcere deosebită în a-i prinde şi a-i tortura. Cînd victoriile lui Morgoth au dus la distrugerea tuturor regatelor şi fortăreţelor elfilor şi oamenilor din Beleriand, se zice că din neamul drúedainilor n-au mai rămas decît cîteva familii,

formate mai cu seamă din femei și copii, dintre care unele s-au retras în ultimele refugii de la Gurile Sirionului.[7]

De mult de tot în istoria lor, drúedainii fuseseră de mare folos celor în mijlocul cărora trăiau, și mulți i-ar fi dorit să-i aibă printre ei; dar puțini dintre ei se îndurau să părăsească ținutul Poporului lui Haleth.[8] Aveau o îndemînare ieșită din comun să ia urma oricărei ființe vii și, atît cît puteau, îi învățau și pe alții această artă. Dar învățăceii lor nu izbuteau nici măcar să-i egaleze, deoarece drúedainii se foloseau de simțul mirosului, la fel ca ogarii, la care se mai adăugau și ochii lor pătrunzători. Se lăudau că puteau adulmeca un orc, chiar dacă nu stătea în bătaia vîntului, mai curînd decît l-ar fi zărit ochii unui om, și puteau urmări mirosul săptămîni întregi, fără doar prin apă curgătoare. Știința pe care o aveau despre tot ceea ce creștea aproape că o egala pe aceea a elfilor (deși nu o învățaseră de la ei); se mai spune că, dacă se mutau într-o altă țară, în scurt timp știau despre toate cele care creșteau acolo, mari sau mici, și dădeau nume celor care erau noi pentru ei, deosebind ce anume era otrăvitor și ce era folositor pentru hrană.[9]

Ca și alți atani, drúedainii nu au avut nici o formă de scriere înainte de a-i întîlni pe eldari; dar n-au învățat niciodată runele și alfabetele eldarilor. Cît despre a-și născoci ei un alfabet al lor, s-au oprit la cîteva semne, mai toate simple, pentru a însemna urmele sau pentru a da informații ori a avertiza. Se pare că unelte avuseseră încă de timpuriu, mici, din cremene, cu care zgîriau sau tăiau; n-au renunțat la ele, cu toate că atanii cunoșteau întrucîtva metalele și cum să le prelucreze, încă înainte de a veni în Beleriand[10], dar metalele se găseau greu, iar făurirea armelor și uneltelor costa mult. Dar cînd au ajuns în Beleriand și s-au asociat cu eldarii și au început să facă negoț cu gnomii din Ered Lindon, asemenea unelte și arme nu mai erau o raritate, iar drúedainii s-au dovedit mari meșteri în sculptarea lemnului sau tăierea pietrei. Aveau cunoștințe și despre pigmenți, pe care-i scoteau mai cu seamă din plante, și cu ei făceau desene și figuri decorative pe lemn

sau pe suprafeţele drepte ale pietrelor; şi uneori sculptau chipuri în butuci, pe care apoi le pictau. Dar cu unelte mai ascuţite şi mai puternice le plăcea să cioplească oameni şi animale, fie ca jucării şi ornamente, fie sculpturi mari, pe care cei mai iscusiţi dintre ei le făceau să semene cu fiinţele vii. Uneori, figurile cioplite erau ciudate şi fantastice, chiar înspăimîntătoare: una din glumele lor sumbre, în care îşi puneau toată priceperea, era să cioplească figuri de orci, aşezîndu-le apoi la hotarele ţării; astfel erau cioplite încît să pară că fug de pe acel meleag, ţipînd a groază. Îşi ciopleau şi propriile chipuri – pe acestea le puneau la intrările pe drumuri ori la coturile pe care le făceau cărările în pădure. Le numeau „pietre străjuitoare"; cele mai remarcabile dintre ele se găseau lîngă Trecerea peste Teiglin, fiecare înfăţişînd un drúadan, mai mare decît erau aceştia în realitate, aşezat cu toată greutatea pe un orc. Figurile nu erau menite doar ca o batjocură la adresa duşmanului; orcii chiar se temeau de ele şi credeau că în ele sălăşluia spiritul rău al *oghor-hailor* (cum îi numeau ei pe drúedaini) şi că aveau puterea de a comunica cu aceştia. Ca urmare, arareori îndrăzneau să le atingă ori să încerce să le distrugă şi, dacă nu erau mulţi la un loc, cînd ajungeau la o „piatră străjuitoare" făceau cale întoarsă, nevrînd cu nici un chip să meargă mai departe.

Dar printre puterile cu care era înzestrat acest neam ciudat, cea mai uluitoare era capacitatea de a nu face nici un zgomot şi nici o mişcare, uneori zile în şir, şezînd cu picioarele încrucişate, mîinile pe genunchi sau în poală, şi cu ochii închişi ori aţintiţi în jos. În legătură cu aceasta, Poporul lui Haleth avea o poveste:

> Cică odată, unul dintre cei mai mari meşteri cioplitori în piatră dintre drûgi a făcut o statuie a tatălui său care murise; şi a aşezat-o lîngă o potecă din apropierea casei lor. Apoi s-a pus şi el jos lîngă ea, cufundîndu-se în tăcere adîncă şi în amintiri. Nu mult după aceea, s-a întîmplat ca un tăietor de lemne să treacă pe acolo în drumul său spre un sat îndepărtat şi, văzînd doi drûgi, a făcut o plecăciune şi le-a dat bineţe. Neprimind răspuns, a stat o vreme cuprins de mirare, privindu-i cu atenţie.

Apoi şi-a văzut de drumul său, spunîndu-şi în sinea lui: „Mari meşteri sînt în cioplirea pietrei, dar nicicînd n-am văzut să aducă atît de bine a fiinţe vii". Trei zile mai tîrziu s-a întors pe acelaşi drum; era tare obosit, aşa că s-a aşezat şi s-a sprijinit cu spatele de unul dintre cei doi drûgi. Mantia şi-a întins-o peste umerii acestuia, ca să se ususe; plouase, dar soarele strălucea din nou fierbinte. A adormit omul; după o vreme l-a trezit o voce care venea din silueta din spatele lui. „Trag nădejde că te-ai odihnit", zicea vocea, „ci de-i vrea să mai dormi, rogu-te să te duci la celălalt. El nu mai are de ce să-şi întindă picioarele; şi-apoi mantia ta prea mă-ncinge în soarele ăsta."

Se spune că drúedainii şedeau astfel mai cu seamă cînd se aflau în suferinţă ori pierduseră pe cineva, dar uneori şi din plăcerea de a cugeta sau cînd făceau planuri. Însă foloseau această nemişcare şi cînd stăteau la pîndă, fie în picioare, fie şezînd, ascunşi în umbră, şi chiar dacă ochii lor păreau închişi ori aţintiţi în gol, nimic nu trecea pe acolo ori nu se apropia de ei fără să nu fie băgat în seamă şi întipărit în memorie. Atît de intensă era veghea lor nevăzută, încît putea fi simţită de către intruşi ca o ameninţare, făcîndu-i să se retragă înspăimîntaţi înainte de-a se da alarma; dar dacă cel care trecea pe acolo şi-şi continua drumul era o creatură ticăloasă, atunci drúedainii de pază dădeau semnalul, un fluierat ascuţit care spărgea urechile oricui aflat în apropiere şi se auzea pînă departe. În vreme de primejdie, drúedainii erau foarte preţuiţi de Poporul lui Haleth pentru rolul lor de străjuitori; şi dacă nu puteau avea asemenea paznici, atunci aşezau în preajma caselor chipuri cioplite după asemănarea drúedainilor, despre care credeau (fiind făcute chiar de drúedaini, tocmai în acest scop) că-i vor ţine la distanţă pe oamenii cu gînduri rele.

Trebuie spus că, deşi îi îndrăgeau pe drúedaini şi aveau încredere în ei, mulţi din Poporul lui Haleth erau încredinţaţi că ei aveau puteri misterioase şi magice; şi printre poveştile lor despre tot felul de

minuni erau cîteva în care se vorbea tocmai despre aceste puteri. Una dintre poveşti este consemnată în cele ce urmează.

Piatra Credincioasă

A fost odată un drûg pe nume Aghan, vestit pentru puterea sa de a tămădui. Era în mare prieteşug cu Barach, un pădurar din neamul Poporului lui Haleth, care-şi avea casa în adîncul pădurii, la mai bine de două mile de cel mai apropiat sat. Gospodăria lui Aghan şi a familiei lui se găsea ceva mai aproape, astfel că Aghan îşi petrecea mai tot timpul cu Barach şi soaţa lui, fiind mult îndrăgit de copiii lor. Şi a venit şi o vreme a tulburărilor, după ce o ceată de orci îndrăzneţi se furişase în pădurile învecinate. Împărţindu-se cîte doi, cîte trei, orcii răpuneau pe oricine cuteza să străbată codrii de unul singur; noaptea, atacau gospodăriile singuratice. Barach şi ai săi nu se prea temeau, întrucît Aghan rămînea la ei peste noapte, stînd de veghe afară. Dar într-o bună dimineaţă a venit la Barach şi a spus:

– Prietene, am primit veşti rele de acasă şi mă tem că trebuie să vă părăsesc pentru o vreme. Fratele meu a fost rănit şi-acum zace doborît de durere şi a trimis vorbă să mă duc acolo pentru că mă pricep să tămăduiesc răni orceşti. Mă voi întoarce cît de curînd.

Barach a fost cuprins de tulburare, iar soţia lui şi copiii au izbucnit în plîns, dar Aghan le-a zis:

– Ceva tot am făcut pentru voi. Am rugat să mi se aducă o piatră străjuitoare, pe care am pus-o lîngă casă.

Barach a ieşit cu Aghan şi s-a uitat la piatră. Era mare, grea, aşezată sub nişte tufişuri nu departe de uşa casei. Aghan şi-a pus o mînă pe piatră şi, după cîteva clipe de tăcere, a zis:

– Vezi, i-am lăsat o parte din puterile mele. Fie să te păzească de necazuri!

Două nopţi nu s-a întîmplat nimic, dar în a treia Barach a auzit strigătul ascuţit, de prevenire, al drûgilor – sau a visat că l-a auzit, căci nimeni altcineva din casă nu se trezise. S-a ridicat din pat, a luat arcul din locul unde atîrna pe perete şi s-a dus la o fereastră îngustă; a văzut cum doi orci se pregătesc să dea foc la ceea ce îngrămădiseră în jurul casei sale. Barach a început să tremure de frică, pentru că orcii ăia jefuitori aduseseră cu ei pucioasă sau cine ştie ce altă drăcovenie care se aprindea iute şi un putea fi stinsă cu apă. Stăpînindu-şi frica, Barach şi-a încordat arcul, dar chiar în clipa aceea, tocmai cînd pălălaia ţîşnea în sus, a zărit un drûg venind în fugă din spatele orcilor. Pe unul l-a doborît cu un pumn, celălalt a rupt-o la goană; apoi drûgul s-a repezit cu picioarele goale în flăcări, împrăştiind şi călcînd sub tălpi focul orcilor, care se întinsese peste tot pe pămînt. Barach a sărit la uşă, dar, pînă să tragă zăvoarele şi să iasă afară, drûgul dispăruse. Orcul căzut nu se zărea nicăieri. Din foc nu mai rămăseseră decît cîteva fuioare de fum şi mirosul de arsură.

Barach s-a întors în casă, pentru a-şi linişti familia care se trezise din pricina zgomotelor şi a trosnetului pălălaiei. Cînd s-a luminat de ziuă, Barach a ieşit şi s-a uitat în jur. A băgat de seamă că piatra străjuitoare dispăruse, dar n-a spus nimănui despre asta. „La noapte trebuie să stau de pază“, şi-a spus el; însă ceva mai tîrziu s-a întors Aghan şi toţi ai casei l-au primit cu bucurie. Era încălţat cu ciubote înalte, de felul celor pe care le purtau uneori drûgii atunci cînd umblau prin ţinuturi neprietenoase, pline de mărăcini ori bolovăniş, şi arăta istovit. Zîmbea însă şi părea mulţumit.

– Vă aduc veşti bune, a zis el. Fratele meu nu mai are dureri şi nu va muri, căci am ajuns la timp să opresc veninul. Şi acum aflu că jefuitorii au fost răpuşi ori poate au fugit. Voi cum sînteţi?

– Încă în viaţă, a zis Barach. Dar vino cu mine, sa-ţi arăt ceva şi să-ţi povestesc mai multe.

L-a dus pe Aghan la locul unde fusese aprins focul şi i-a povestit despre atacul din timpul nopţii.

– Piatra străjuitoare a dispărut – treabă orcească, aşa-mi vine să cred. Ce-ai de spus despre asta?

– Întîi să mă mai uit primprejur şi să cumpănesc, şi-apoi îţi voi spune, a răspuns Aghan; apoi s-a dus ba într-o parte, ba în alta, cercetînd pămîntul, iar Barach îl urma. În cele din urmă, Aghan l-a dus la un desiş, la marginea poienii în care se găsea casa. Acolo era piatra străjuitoare, şezînd frumuşel pe un orc mort; picioarele îi erau înnegrite şi crăpate, iar o labă se rupsese de tot şi căzuse alături în iarbă. Aghan s-a întristat, dar a spus: Of, asta e! A făcut şi el ce-a putut. Şi-i mai bine ca focul orcesc să fie stins de picioarele lui şi nu de ale mele.

S-a aşezat, şi-a desfăcut ciubotele, şi Barach a văzut că înăuntrul lor picioarele drûgului erau înfăşurate în oblojeli. Aghan le-a desfăcut.

– Aproape că s-au vindecat, a zis el. Am stat două nopţi de veghe lîngă fratele meu, iar noaptea trecută am adormit. M-am trezit înainte de revărsatul zorilor, aveam dureri şi numai ce văd că picioarele mi-erau pline de băşici. Atunci am ghicit ce se întîmplase. Vai, da! Cînd dai din puterea ta unui lucru pe care l-ai făcut, atunci împarţi cu el vătămările pe care le suferă.[11]

Alte însemnări despre drúedaini

Tatăl meu s-a trudit să accentueze diferenţa radicală între drúedaini şi hobbiţi. Se deosebeau atît ca statură , cît şi ca înfăţişare. Drúedainii erau mai înalţi, mai mătăhăloşi şi mai voinici. Trăsăturile nu erau plăcute la vedere (judecate după criteriile general umane); în vreme ce hobbiţii aveau capetele acoperite cu păr des (însă scurt şi cîrlionţat), drúedainii aveau păr rar şi lins pe creştete şi nici un fir pe picioare şi labe. Uneori erau veseli, aşa ca hobbiţii, dar firea lor avea şi o parte mai neîndurătoare şi puteau fi sardonici şi necruţători; în plus, aveau şi puteri ciudate ori magice – sau cel

puțin așa se credea despre ei. În privința mîncării și a băuturii, erau cumpătați, mulțumindu-se cu hrană puțină chiar și în vremuri de belșug și nebînd altceva decît apă. În anumite privințe se asemănau cu gnomii: conformația trupului, înălțimea și rezistența; îndemînarea de a ciopli piatra; latura neînduratoare a firii lor; și puterile lor ciudate. Dar măiestriile „magice" cu care fuseseră dăruiți gnomii erau de o cu totul altă natură; în plus, ei erau mult mai neînduratori și trăiau mai mult, în vreme ce drúedainii aveau vieți mai scurte în comparație cu cele ale altor neamuri omenești.

O singură dată, într-o însemnare izolată, se spune explicit ceva despre legătura dintre drúedainii din Beleriand, din Primul Ev, care păzeau gospodăriile din Codrul Brethil ale Poporului lui Haleth, și îndepărtații străbuni ai lui Ghân-buri-Ghân, cel care i-a călăuzit pe rohirrimi de-a lungul Văii Căruțelor de Piatră, în drumul lor spre Minas Tirith (*Întoarcerea Regelui* V 5), sau făuritorii chipurilor înșirate pe drumul spre Valea Calvarului (*ibid.* V 3).[12] Iată ce se spune în însemnare:

O ramură emigrantă a drúedainilor a însoțit Poporul lui Haleth la sfîrșitul Primului Ev, viețuind împreună în Codru [Brethil]: Dar cei mai mulți dintre ei au rămas în Munții Albi, cu toate că erau persecutați de neamuri de oameni venite mai tîrziu, care redeveniseră slujitori ai Întunecimii.

Se mai spune aici că identificarea statuilor din Valea Calvarului cu cei care încă mai trăiau din neamul drúathilor (sesizată de Meriadoc Brandybuck atunci cînd l-a văzut pentru prima oară pe Ghân-buri-Ghân) fusese acceptată ca atare în Gondor, cu toate că, la vremea la care Isildur întemeiase regatul númenóreenilor, mai trăiau drúathi doar în Pădurea Drúadan și în Drúwaith Iaur (vezi mai jos).

Putem astfel, dacă dorim, să completăm străvechea legendă a venirii edainilor, așa cum apare în *Silmarillion* (pp. 203-205), adăugîndu-i pe drúedaini, care au coborît din Ered Lindon în Ossiriand împreună cu haladinii (Poporul lui Haleth). O altă însemnare spune că, în Gondor, cărturarii credeau că primii oameni

care trecuseră Anduinul fuseseră chiar drúedainii. Veniseră (aşa se credea) din ţinuturile aflate la sud de Mordor, dar, înainte să ajungă pe coastele din Haradwaith, o apucaseră spre nord, spre Ithilien, şi, găsind într-un tîrziu un loc unde să treacă Anduinul (probabil în apropiere de Cair Andros), se aşezaseră în văile Munţilor Albi şi în regiunile împădurite de la poalele nordice ale acestora. „Erau un popor ascuns, bănuitor faţă de alte neamuri omeneşti care, de cînd se ştiau ei, îi hăituiseră şi-i persecutaseră; o porniseră spre apus în căutarea unui tărîm unde să se poată ascunde şi să trăiască în linişte." Mai mult de atît nu se spune, nici aici, nici în altă parte, privind istoria legăturii lor cu Poporul lui Haleth.

Într-un eseu citat anterior, privind numele rîurilor din Pămîntul de Mijloc, apare o referire scurtă la drúedainii din al Doilea Ev. Se spune (la pg. 363) că băştinaşii din Enedwaith, fugind din calea distrugerilor pricinuite de númenóreeni de-a lungul văii rîului Gwathló,

n-au traversat Isenul şi nici nu s-au refugiat pe marele promontoriu între Isen şi Lefnui, care forma braţul nordic al Golfului Belfalas, din pricina „Oamenilor-Púkel", care erau un popor ascuns şi crunt, vînători neobosiţi şi tăcuţi, folosind săgeţi otrăvite. Spuneau că din totdeauna fuseseră acolo şi că pe vremuri trăiseră şi în Munţii Albi. În timpuri trecute, nu le păsase de Marele Întunecat (Morgoth), iar mai tîrziu nu s-au aliat cu Sauron; căci îi urau pe toţi invadatorii de la Răsărit. Spuneau că de la Răsărit veniseră oamenii înalţi care-i alungaseră din Munţii Albi, oameni cu inimi ticăloase. Poate chiar şi în zilele Războiului Inelului unii din neamul drû încă mai trăiau în munţii Andrast, braţul apusean al Munţilor Albi, dar numai cei care vieţuiau în codrii din Anórien erau cunoscuţi poporului din Gondor.

Această regiune între Isen şi Lefnui se numea Drúwaith Iaur; într-o altă însemnare scurtă pe această temă se spune că *Iaur*, „vechi", care apare în nume, nu înseamnă „originar", ci „fost":

„Oamenii-Púkel" au sălăşluit în Munţii Albi (de ambele părţi ale acestora) în Primul Ev. Cînd a început ocuparea regiunilor de

coastă de către númenóreeni, în al Doilea Ev, ei au supraviețuit în munții promontoriului [Andras] care n-a fost niciodată ocupat de númenóreeni. Iar alții au supraviețuit la capătul răsăritean al lanțului [în Anórien]. La sfîrșitul celui de-al Treilea Ev, s-a crezut că aceștia din urmă, care se împuținaseră foarte mult, erau singurii supraviețuitori; de aceea, cealaltă regiune a primit numele de „Vechea pustietate a Púkelilor" (Drúwaith Iaur). A rămas o „pustietate", unde oamenii din Gondor sau din Rohan nu s-au așezat niciodată și arareori dacă puneau piciorul pe acel meleag; dar oamenii din Anfalas credeau că unii dintre vechii „Sălbatici" încă mai viețuiau acolo în taină.[13]

În Rohan nu se cunoștea faptul că ciopliturile din Valea Calvarului, numite „Oamenii-Púkel", i-ar fi înfățișat pe „Sălbaticii" din Pădurea Drúadan, și nici natura lor „omenească": de unde și ceea ce a spus Ghân-buri-Ghân cu privire la persecutarea în trecut a „Sălbaticilor" de către rohirrimi [„lăsați în pace pe Sălbatici în pădure și nu-i mai vînați ca pe fiare"]. Deoarece Ghân-buri-Ghân se străduia să folosească Limba Comună, își numea poporul „Sălbatici" (nu fără ironie); dar ei bineînțeles că nu-și spuneau astfel.[14]

NOTE

1 Ceea ce nu se explică prin situația lor specială în Beleriand, și fiind poate mai curînd o cauză a numărului lor mic și nu un rezultat al acestuia. Neamul lor sporea mult mai încet decît ceilalți atani, încît aproape că nu reușeau să înlocuiască viețile pierdute în războaie; cu toate acestea, multe dintre femeile lor (care erau mai puține decît bărbații) rămîneau necăsătorite. [Nota autorului]

2 În *Silmarillion*, Bëor i-a descris lui Felagund pe haladini (ulterior numiți Poporul lui Haleth) drept „un popor cu alt grai decît al nostru" (pg. 203). Se mai spune de asemenea că „nu s-au amestecat cu alte neamuri" (pg. 209) și că erau mai mici de statură decît oamenii din

Casa lui Bëor; „scumpi la vorba, nu le plăcea cînd se strîngeau prea mulţi oameni la un loc; mai curînd doreau singurătatea, hălăduind neîngrădiţi prin pădurile cele verzi, descoperind tot mai mult meleagurile eldarilor“ (pg. 211). Nimic nu se spune în *Silmarillion* despre elementul amazonian în societatea lor, în afară de acela că Doamna Haleth era o războinică şi cîrmuitoarea poporului, şi nici despre faptul că în Beleriand ar fi vorbit numai limba lor.

3 Deşi vorbeau aceeaşi limbă (în felul lor de a o vorbi). Dar au păstrat un număr de cuvinte din propriul lor grai. [Nota autorului]

4 La fel cum, în al Treilea Ev, oamenii şi hobbiţii din Bree trăiau împreună; deşi nu exista nici o legătură de sînge între neamul drûgilor şi hobbiţi. [Nota autorului]

5 Celor neprietenoşi care, necunoscîndu-i bine, declarau că Morgoth i-a zămislit pe orci dintr-un asemenea neam, eldarii le spuneau: „Fără îndoială Morgoth, neputînd plămădi nici o fiinţă vie, zămislea orci din tot soiul de oameni, dar negreşit că drúedainii au scăpat de Umbra lui; căci felul lor de a rîde şi cel al orcilor se deosebesc la fel de mult ca lumina din Aman de întunericul din Angband.“ Unii totuşi credeau că o urmă de înrudire îndepărtată tot exista, ceea ce şi explica duşmănia dintre ei. Orcii şi drûgii se considerau reciproc drept degeneraţi. [Nota autorului] – În *Silmarillion* se spune că orcii ar fi fost zămisliţi de Melkor din elfii căzuţi în captivitate la începutul zilelor lor (pg. 82; cf pg. 138); dar aceasta era una din multele speculaţii diverse privind originea orcilor. De notat că în *Întoarcerea regelui* V 5 hohotul de rîs al lui Ghîn-buri-Ghîn este descris astfel: „Zicînd acestea, bătrînul Ghîn scoase un sunet gîlgîit, ca şi cînd ar fi rîs, sau cel puţin aşa părea“. Este descris ca avînd o barbă numai fire „rare, răzleţite pe bărbia lui vălurită, ca nişte fuioare de muşchi uscat“, şi ochi negri în care nu se putea citi nimic.

6 În note izolate se spune că ei înşişi îşi spuneau *Drughu* (în care *gh* reprezintă un sunet spirant). Adoptat în limba sindarină în Beleriand, acest nume a devenit *Drû* (forme de plural *drúin* şi *drúath*); dar cînd eldarii au descoperit că neamul drû era duşman neclintit al lui Morgoth, şi în special al orcilor, la nume a fost adăugat „titlul“ *adan*, astfel că au fost numiţi *drúedaini* (singular *drúadan*), pentru a marca

atît natura lor umana şi prietenia cu eldarii, cît şi faptul că seminţia lor se deosebea de cei care făceau parte din cele Trei Case ale Edainilor. *Drû* a fost folosit de atunci doar în cuvinte compuse, precum *Drúnos*, „o familie din neamul drû", *Drúwaith*, „pustietatea neamului drû". În limba quenyană, *Drughu* a devenit *Rú*, şi *Rúatan*, plural *Rúatani*. Pentru celelalte nume ale lor, în vremurile de mai tîrziu (Sălbaticii, woseii, Oamenii-Púkel), vezi pg. 527 şi nota 14.

7 În hronicul Númenorului se spune că acestora li s-a îngăduit să treacă marea împreună cu atanii şi că în vremea de pace din ţara cea nouă au prosperat şi şi-au înmulţit din nou numărul, dar nu au mai luat parte la război, căci se temeau de mare. Ce s-a întîmplat cu ei mai tîrziu este consemnat în una din puţinele legende care au supravieţuit Decăderii [Númenorului, n.tr.], anume povestea primei întoarceri pe mare a númenóreenilor în Pămîntul de Mijloc, cunoscută drept *Soţia Marinarului*. Într-o copie a acestei legende, scrisă şi păstrată în Gondor, există o consemnare a unui copist la un paragraf în care sînt menţionaţi drúedainii de la Curtea Regelui Aldarion Marinarul: însemnarea spune că drúedainii, recunoscuţi pentru ciudata lor premoniţie, s-au neliniştit auzind de călătoriile sale, presimţind că nu vor aduce decît rău, şi l-au rugat să nu mai plece. Dar nu au reuşit să-l înduplece, aşa cum nu au izbutit să-i schimbe hotărîrea nici tatăl şi nici soţia lui, şi drúedainii au plecat foarte tulburaţi. De atunci încolo, drúedainii din Númenor au fost cuprinşi de neastîmpăr şi, în ciuda temerii lor de mare, au cerut, unul cîte unul, sau cîte doi şi cîte trei, să fie luaţi în marile corăbii care porneau spre ţărmurile nord-vestice ale Pămîntului de Mijloc. Cînd erau întrebaţi: „De ce vreţi să plecaţi, şi încotro?", răspundeau: „Insula cea Mare nu mai este neclintită sub picioarele noastre şi voim să ne-nturnăm pe pămînturile de unde am venit". Astfel că numărul lor iar s-a împuţinat, încetul cu încetul, în lungii ani care au urmat, nemairămînînd nici unul cînd Elendil a scăpat din Decădere: ultimul plecase atunci cînd Sauron a fost adus pe insulă. [Nota autorului] – Nu există nici o urmă, fie în materialele referitoare la povestea lui Aldarion şi Erendis, fie în altă parte, despre prezenţa drúedainilor în Númenor, în afară de ce s-a prezentat mai sus; doar într-o notă separată se spune că „edainii care, la sfîrşitul Războiului Nestematelor, au trecut marea spre Númenor, aveau printre ei cîţiva

supravieţuitori ai Poporului lui Haleth, iar puţinii drúedaini care i-au însoţit au murit cu toţii cu mult înainte de Decădere".

8 Cîţiva trăiau la curtea lui Húrin din Casa lui Hador, căci el sălăşluise o vreme, în tinereţea lui, împreună cu Poporul lui Haleth, fiind înrudit cu stăpînul lor. [Nota autorului] – Despre legătura lui Húrin cu Poporul lui Haleth, vezi *Silmarillion*, pg. 224. – Intenţia tatălui meu fusese aceea de a-l transforma pe Sador, bătrînul servitor de la casa lui Húrin, din Dor-lómin, într-un drûg.

9 Aveau o lege care interzicea folosirea otrăvurilor pentru a face rău vreunei fiinţe vii, chiar şi celor care le pricinuiseră lor rău – în afara orcilor, la ale căror săgeţi otrăvite răspundeau cu săgeţi şi mai otrăvite. [Nota autorului] – Elfhelm i-a spus lui Meriadoc Brandybuck că Sălbaticii foloseau săgeţi otrăvite (*Întoarcerea Regelui* V 5), şi acelaşi lucru îl credeau despre ei locuitorii din Enedwaith în cel de-al Doilea Ev (pg. 526). Ceva mai încolo în acest text, se face referire la sălaşurile drúedainilor, şi voi cita aici fragmentul respectiv. Trăind în mijlocul Poporului lui Haleth, un popor care sălăşluia în zone împădurite, „[drúedainii] se mulţumeau să locuiască în corturi şi în adăposturi încropite în jurul trunchiurilor groase de arbori, căci ei erau o seminţie rezistentă. După cum povesteau ei, acolo unde trăiseră odată, folosiseră peşterile din munţi mai mult drept cămări pentru provizii, şi doar pe vreme foarte rea se adăposteau şi dormeau în ele. Asemenea locuri de refugiu aveau şi în Beleriand, unde în timpul furtunilor sau al iernilor geroase se retrăgeau aproape toţi, în afara celor care puteau îndura frigul; dar locurile acestea erau păzite şi nici măcar cei mai apropiaţi prieteni din rîndul Poporului lui Haleth nu erau bineveniţi acolo".

10 Deprinse de la gnomi, conform legendelor lor. [Nota autorului]

11 În legătură cu această poveste, tatal meu a notat: „Poveştile, precum cea despre *Piatra Credincioasă*, care vorbesc despre transferarea unei părţi din «puterile» lor asupra obiectelor făcute de ei, amintesc întrucîtva despre felul în care Sauron şi-a transferat puterea temeliilor fortăreţei Barad-dûr şi Inelului Suprem".

12 „La fiecare cotitură se găseau piloni mari de piatră cioplţi după chipul şi asemănarea oamenilor, cu mădulare butucănoase şi urieşeşti, picioarele ţinute cruciş şi braţele scurte încrucişate peste pîntece

umflate. Unele chipuri, odată cu trecerea vremii, își pierduseră trăsăturile, în afară de găvanele întunecate ale ochilor care încă se aținteau triști asupra trecătorilor."

13 Denumirea *Drúwaith Iaur (Vechiul meleag al Púkelilor)* apare pe harta Pămîntului de Mijloc, desenată de domnișoara Pauline Baynes (vezi pg. 362), plasată la nord de munții de pe promontoriul Andrast. Tatăl meu a spus totuși că denumirea fusese adăugată de el și era plasată corect. – O însemnare marginală spune că, după Bătăliile de la Vadurile Isenului, s-a descoperit că, într-adevăr, mulți drúedaini supraviețuiseră în Drúwaith Iaur, căci au ieșit din grotele unde trăiau, pentru a-i ataca pe oștenii rămași din oastea lui Saruman, care fuseseră alungați spre miazăzi. – Într-un fragment citat la pg. 508 se face referire la triburile de „sălbatici", pescari și vînători, de pe coastele din Enedwaith, care se înrudeau ca neam și limbă cu drúedainii din Anórien.

14 La un moment dat în *Stăpînul Inelelor* este folosit cuvîntul „wose[i]" cînd Elfhelm îi spune lui Meriadoc Brandybuck: „Ce auzi tu sînt woseii, Sălbaticii Pădurii".*Wose* este o formă modernizată (în acest caz, forma pe care ar fi avut-o cuvîntul acum, dacă ar mai fi existat în limbă) a cuvîntului anglo-saxon *wása*, care de fapt se găsește doar în substantivul compus *wudu-wása*, „sălbatic al pădurii". (Saeros Elful din Doriath îl numea pe Túrin „Woseu al pădurii", pg. 116. Cuvîntul a existat multă vreme în engleză, transformîndu-se pînă la urmă în „wood-house" [„șopron pentru lemne"].) Cuvîntul folosit de rohirrimi („wose" fiind o traducere, conform metodei folosite pe tot parcursul scrierilor) este menționat o dată: *róg*, plural *rógin*.

Din cît se pare, termenul „Oamenii-Púkel" (din nou o traducere: reprezintă anglo-saxonul *púcel*, „spiriduș, demon", înrudit cu *púca*, din care derivă *Puck*) era folosit doar în Rohan, pentru pietrele cioplite din Valea Calvarului.

II

ISTARII

Cea mai completă relatare despre istari a fost scrisă, din cît se pare, în 1954 (vezi Introducerea, pg. 24, despre originea sa). O redau în întregime și mă voi referi la ea drept „eseul despre Istari".

Vrăjitor este traducerea quenyanului *istar* (în sindarină *ithron*): unul din membrii unui „ordin" (după cum îl numeau ei) care pretindea că posedă și că face dovada unei cunoașteri desăvîrșite asupra istoriei și naturii Lumii. Traducerea (deși potrivită pentru înrudirea sa cu „înțelept" [*wizard*, „vrăjitor", *wise*, „înțelept", n.tr.] și alte cuvinte străvechi desemnînd cunoașterea, același lucru fiind valabil și pentru *istar* din quenyană) nu este poate cea mai fericită, deoarece *Heren Istarion*, „Ordinul Vrăjitorilor", se deosebea de „vrăjitorii" sau „magicienii" din legenda ulterioară; aceștia au aparținut strict celui de-al Treilea Ev și apoi au plecat, și poate în afară de Elrond, Círdan și Galadriel, nimeni n-a descoperit care anume le era seminția și de unde veniseră.

Din rîndul oamenilor, cei care au avut de-a face cu ei au crezut (la început) că erau și ei oameni care dobîndiseră toată știința și priceperea după un studiu îndelung, făcut în taină. În Pămîntul de Mijloc au apărut pentru prima oară în jurul anului 1000 al celui de-al Treilea Ev, dar multă vreme au umblat sub o înfățișare simplă, de oameni cu nenumărați ani în circă, însă cu trupul încă verde, călători și răbdători, care strîngeau tot mai multe cunoștințe despre

Pămîntul de Mijloc și despre tot ce viețuia aici, fără însă a-și dezvălui cuiva puterile și scopurile. În acele timpuri, oamenii îi zăreau arar și prea puțin luau aminte la ei. Dar cînd umbra lui Sauron a început din nou să crească și să capete formă, vrăjitorii au devenit mai activi, căutînd să pună stavilă creșterii Umbrei și să-i facă pe elfi și pe oameni să-și dea seama de primejdia ce-i pîndea. Atunci a început să se vorbească printre oameni despre venirile și plecările lor, despre amestecul lor în multe treburi; iar oamenii au băgat de seamă că aceștia nu mureau, ci rămîneau la fel (poate doar că păreau că îmbătrîneau la chip), în vreme ce părinții și odraslele oamenilor piereau. Din această pricină, oamenii ajunseseră să se teamă de ei, chiar și cînd îi iubeau, și-i socoteau a face parte din seminția elfilor (cu care, într-adevăr, își petreceau timpul adesea).

Și totuși, elfi nu erau. Căci veneau de peste Mare, din Apusul cel mai de la Apus; numai că acest lucru a fost cunoscut multă vreme doar de Círdan, Păzitorul celui de-al Treilea Inel, stăpîn al Limanurilor Cenușii, care a fost martor la coborîrea lor pe țărmurile apusene. Trimiși ai Stăpînilor Apusului erau ei, ai valarilor care încă mai țineau sfat despre cum trebuia cîrmuit Pămîntul de Mijloc, și cînd umbra lui Sauron a început din nou să se urnească, au ales această cale de a i se opune. Cu consimțămîntul lui Eru, au trimis pe cîțiva din cel mai înalt ordin al lor, înveșmîntați în trupuri omenești, trupuri adevărate, nu plăsmuite, supuși și ei spaimelor și durerilor și istovirilor de pe pămînt, simțind foamea și setea și putînd fi răpuși; doar că spiritele lor fiind atît de mărețe, ei nu mureau, iar ceea ce îi îmbătrînea erau grijile și trudniciile anilor îndelungați. Astfel au făcut valarii, dorind să îndrepte greșelile trecutului, mai cu seamă pe aceea de a fi încercat să-i păzească și să-i izoleze pe eldari, arătîndu-și întreaga lor putere și măreție; acum însă, emisarii lor nu aveau voie să se înfățișeze în alcătuiri maiestuoase ori să încerce să domine voințele oamenilor sau ale elfilor, dîndu-și pe față puterea; ci, venind sub înfățișări șubrede și umile, trebuiau, după cum li se ceruse, să-i sfătuiască de bine pe oameni și elfi, să-i îndemne spre fapte bune și să caute să-i

unească întru iubire şi înţelegere pe toţi cei pe care Sauron, de va mai fi venit, s-ar fi încumetat să-i subjuge şi să-i împingă spre rău.

Cîţi se găseau în Ordinul acesta, nu se ştie; dar dintre cei care au venit în partea de miazănoapte a Pămîntului de Mijloc, unde speranţa era cea mai mare (datorită dúnedainilor care se mai găseau aici şi a eldarilor care sălăşluiau pe acele meleaguri), cinci au fost cei mai însemnaţi. Primul care a venit avea înfăţişarea şi purtarea alese, parul negru ca pana corbului şi vocea frumoasă, şi purta veşminte albe; pricepute foarte îi erau mîinile la a meşteşugi tot felul de lucruri, şi era privit de toţi, chiar şi de către eldari, ca mai-marele Ordinului.[1] Au mai venit şi alţii; doi în veşminte albastre ca marea, şi unul în veşmînt pămîntiu; ultimul care a venit părea şi cel mai neînsemnat dintre ei, mai scund decît ceilalţi şi mult mai bătrîn la înfăţişare, cu parul sur şi veşminte asemenea, şi sprijinindu-se într-un toiag. Dar Círdan a ghicit, încă de la prima lor întîlnire la Limanurile Cenuşii, că în el zăcea cel mai măreţ spirit şi mai înţelept; l-a primit cu plecăciune şi i-a dat spre păstrare al Treilea Inel, pe Narya cel Roşu. Şi i-a spus:

– Căci multă trudă şi nenumărate primejdii îţi stau în cale, şi pentru ca misia ta să nu-ţi pară prea grea şi istovitoare, ia acest Inel, ca să-ţi fie de ajutor şi mîngîiere. Mie mi-a fost încredinţat doar spre a-l ţine tăinuit, iar aici, pe ţărmul apusean, puterea lui stă în adormire; dar socot că în zile ce vor veni cîndva, în mîini mai nobile decît ale mele îi va fi locul, care-l vor folosi pentru a trezi curajul în toate inimile.[2]

Şi Mesagerul Sur a luat Inelul şi de atunci l-a păstrat tăinuit; dar n-a trecut mult şi Mesagerul Alb (priceput în a descoperi toate tainele) a prins de veste despre acest dar şi a început să-l roadă pizma – astfel a început duşmănia pe care i-a purtat-o celui Sur şi pe care mai tîrziu şi-a arătat-o făţiş.

În vremurile care au urmat, Mesagerul Alb a ajuns să fie cunoscut printre elfi drept Curunír, Omul Priceput, şi drept Saruman în graiurile oamenilor de la Miazănoapte; dar asta a fost după ce el s-a întors din multele lui călătorii şi a ajuns în regatul Gondor, unde s-a şi

statornicit. Despre cei Albaştri se ştiau puţine în Apus, neavînd alt nume decît *Ithryn Luin*, „Vrăjitorii Albaştri"; căci au trecut în Răsărit însoţindu-l pe Curunír, dar nu s-au mai întors; dacă au rămas în Răsărit, împlinindu-şi acolo misiile pentru care fuseseră trimişi, ori au pierit, ori – după cum vorbeau unii – au fost momiţi de Sauron şi au devenit slujitorii lui, nu se mai ştie.[3] De întîmplat, s-a putut întîmpla ori una, ori celelalte; căci, oricît ar părea de ciudat, istarii, avînd drept veşmînt trupuri din Pămîntul de Mijloc, puteau, ca oameni sau elfi, să se abată de la misiile lor şi să facă rău, dînd uitării binele în căutarea puterii de a-l făptui.

Un paragraf separat, notat pe margine, trebuie fără îndoială inserat aici:

Într-adevăr, se spune că, întrupaţi fiind, istarii aveau nevoie să înveţe multe de la bun început, încet şi cu răbdare, şi, cu toate că ştiau de unde veneau, amintirea Tărîmului Binecuvîntat era pentru ei ca o nălucire venită de la mare depărtare, după care tînjeau nespus (atîta vreme cît rămîneau credincioşi misiei pe care o aveau). Astfel, îndurînd din propria lor voinţă chinurile exilului şi vicleniile lui Sauron, poate că reuşeau să îndrepte relele acelui timp.

Dintre toţi istarii, cu adevărat numai unul a rămas credincios, cel care venise ultimul. Căci Radagast, al patrulea, îndrăgise nenumăratele fiare şi păsări care vieţuiau în Pămîntul de Mijloc, astfel că i-a dat uitării pe elfi şi oameni şi-şi petrecea zilele printre sălbăticiuni. De aici i s-a tras şi numele (care vine din graiul Númenorului din străvechime şi înseamnă – din cît se spune – „îmblînzitorul fiarelor").[4] Iar Curunír 'Lîn, Saruman cel Alb, s-a îndepărtat de înalta sa misie şi, devenind mîndru şi nerăbdător, setos de putere, a căutat să-şi împlinească propria lui vrere prin forţă şi să-l înlăture pe Sauron; numai că spiritul acela întunecat l-a atras în mrejele sale, fiind mult mai puternic decît el.

Dar cel care venise ultimul era numit printre elfi Mithrandir, Pelerinul Sur, căci nu se statornicea nicăieri şi nu strîngea pentru

sine bogăţii, nici ucenici nu avea, ci tot timpul străbătea Tărîmurile Apusene dintr-o parte în alta, din Gondor pînă-n Angmar, şi din Lindon pînă în Lórien, fiind prietenul tuturor celor aflaţi la ananghie. Cald şi neastîmpărat îi era spiritul (mai ales datorită inelului Narya), căci el era duşmanul lui Sauron, împotrivind focului care devorează şi nimiceşte, focul care înflăcărează şi care sprijină la ceas de speranţă deşartă şi disperare; dar bucuria lui şi mînia ce i se aprindea uşor erau învelite în veşminte ca cenuşa de surii, încît numai aceia care-l cunoşteau bine zăreau flacăra ce se ascundea înăuntru. Vesel putea fi şi îngăduitor cu tinerii neştiutori, dar iute uneori să răspundă cu vorbă aspră şi mustrare neghiobiilor; fudul însă nu era şi nu umbla nici după putere, nici după laude şi de aceea, oriunde se ducea, îl îndrăgeau toţi cei care nu erau nici ei fuduli. Mai mult umbla pe jos, neobosit, sprijinindu-se în toiag; şi de aceea Oamenii de la Miazănoapte îl numeau Gandalf, „Elful Cîrjei". Căci îl socoteau (greşit, după cum s-a mai spus) a se trage din seminţia elfilor, şi asta pentru că uneori făcea minuni, plăcîndu-i mai cu seamă frumuseţea focului; dar cele mai multe miracole le punea la cale mai cu seamă pentru veselia şi plăcerea celorlalţi, şi nu dorea să fie privit cu veneraţie ori să i se urmeze sfaturile din teamă.

În alta parte se spune cum, atunci cînd Sauron a ieşit iar la iveală, şi-a dezvăluit şi el o parte din putere şi, devenind sufletul rezistenţei împotriva lui Sauron, a învins pînă la urmă şi, prin veghe şi trudă, a dus totul la sfîrşitul pe care-l gîndiseră valarii sub acel Unu care este mai presus de ei. Şi totuşi se spune că, pentru a desăvîrşi misia pentru care venise, a pătimit cumplit şi a fost răpus, şi fiind trimis înapoi din moarte pentru scurtă vreme a fost înveşmîntat în alb, devenind o flacără strălucitoare (tăinuită, însă arătîndu-se doar la mare nevoie). Şi cînd totul s-a sfîrşit şi Umbra lui Sauron a fost înlăturată, a plecat pentru totdeauna peste Mare, cîtă vreme Curunír a fost doborît şi umilit cu totul, pierind în cele din urmă de mîna unui sclav asuprit; iar spiritul său s-a dus acolo unde îi fusese sortit să se ducă, iar în Pămîntul de Mijloc nu s-a mai întors nicicînd – nici gol, nici întrupat.

În *Stăpînul Inelelor*, singura informaţie generală despre istari apare în preambulul la cel de-al Treilea Ev din Povestea Anilor, Anexa B:

Şi au trecut vreo mie de ani, prima umbră se lăsase de-acum peste Marea Pădure Verde, cînd *istarii*, sau vrăjitorii, şi-au făcut apariţia în Pămîntul de Mijloc. Mai tîrziu avea să se spună că veniseră din Apusul Îndepărtat, fiind soli trimişi să înfrunte puterea lui Sauron şi să-i unească pe toţi aceia care aveau dorinţa să i se opună; dar nu le era îngăduit să împotrivească puterii lui o altă putere sau să caute să-i stăpînească pe elfi ori pe oameni prin forţă sau teamă.

Prin urmare, au venit luînd înfăţişare omenească, deşi nu apăreau niciodată ca tineri, iar de îmbătrînit îmbătrîneau nespus de încet şi mintea, şi mîna lor aveau puteri nebănuit de multe. Numele lor adevărate le mărturiseau puţinora, folosind, în schimb, numele ce li se dădeau de către alţii. Cei mai mari în rang printre aceştia (se spune că erau cinci cu totul) primiseră de la eldari numele de Curunír, „Omul Priceput“, şi Mithrandir, „Pelerinul cel Sur“, dar oamenii de la miazănoapte le spuneau Saruman şi Gandalf. Curunír a călătorit adesea în ţinuturile de la Soare-Răsare, aşezîndu-se în cele din urmă în Isengard. Mithrandir, în schimb, era mai apropiat de seminţia eldarilor, prin urmare străbătea mai mult părţile apusene, dar niciodată n-a avut un loc al său, unde să se aşeze.

Mai departe se povesteşte despre păzirea celor Trei Inele ale Elfilor şi despre cum Círdan i-a dat lui Gandalf Inelul Roşu, atunci cînd acesta a venit la Limanurile Cenuşii de peste Mare („Căci Círdan vedea mult mai departe şi mai adînc decît oricare altul de pe Pămîntul de Mijloc“).

Eseul despre istari pe care tocmai l-am citat ne spune multe despre ei şi despre originea lor, lucruri care nu apar în *Stăpînul Inelelor* (cuprinzînd şi cîteva observaţii ocazionale de mare interes despre valari, despre preocuparea lor permanentă pentru Pămîntul de Mijloc şi despre faptul că-şi recunoşteau greşeala străveche; dar

acestea nu pot fi discutate aici). Extrem de interesante sînt descrierea istarilor ca „membri ai propriului lor ordin înalt" (ordinul valarilor) şi afirmaţiile despre întruparea lor fizică.[5] Trebuie remarcat, de asemenea, faptul că istarii au venit în Pămîntul de Mijloc la momente diferite; că Círdan a simţit că Gandalf era cel mai măreţ dintre ei; că Saruman ştia că Gandalf are asupra sa Inelul Roşu şi că îl pizmuia pentru aceasta; felul în care este înfăţişat Radagast, care şi-a trădat misiunea; ceilalţi doi „Vrăjitori Albaştri", nenumiţi, care l-au însoţit pe Saruman în Răsărit, dar, spre deosebire de el, nu s-au mai întors în Tărîmurile Apusene; numărul istarilor veniţi (despre care se spune că este necunoscut, deşi „cei mai însemnaţi" dintre cei care au pătruns în ţinuturile de miazănoapte ale Pămîntului de Mijloc au fost cinci); explicarea numelor de Gandalf şi Radagast; şi cuvîntul sindarin *ithron*, plural *ithryn*.

Pasajul din *Despre Inelele Puterii (Silmarillion*, pp. 407-408) este foarte asemănător cu fragmentul din Anexa B la *Stăpînul Inelelor* citat mai sus, chiar şi în privinţa cuvintelor folosite; dar include şi această frază, care confirma cele spuse în eseul despre istari:

Curunír era cel mai bătrîn dintre ei doi, el venise primul, urmat de Mithrandir şi Radagast, apoi de alţi istari care s-au dus în ţinuturile de răsărit ale Pămîntului de Mijloc, dar ei nu sînt pomeniţi în poveştile acestea.

Majoritatea celorlalte texte despre istari (ca grup) sînt, din nefericire, nimic altceva decît notaţii făcute în grabă, adesea ilizibile. De un interes deosebit este totuşi o schiţă scurtă, notată şi ea în grabă, a unei povestiri în care se spune despre un sfat al valarilor, adunat, din cît se pare, de Manwë („poate i-a cerut sfatul lui Eru?") în care s-a hotărît trimiterea în Pămîntul de Mijloc a trei emisari. „Cine să meargă? Căci trebuie să fie puternici, pe măsura lui Sauron, dar la putere trebuie să renunţe şi să se înveşmînte în carne, pentru a fi egali cu elfii şi oamenii şi a le cîştiga încrederea. Lucru care i-ar pune în primejdie, împuţinîndu-le ştiinţa şi înţelepciunea şi tulburîndu-i cu spaime, griji şi ostenelile pe care le aduce cu sine carnea." Numai doi au ieşit în faţă: Curumo, ales de Aulë, şi Alatar, trimis de Oromë. Atunci Manwë a întrebat unde era Olórin?

Şi Olórin, care era înveşmîntat în cenuşiu şi tocmai se întorsese dintr-o călătorie, din care pricină se aşezase la o margine a Sfatului, a întrebat ce anume voia Manwë de la el. Iar Manwë i-a răspuns că dorea ca Olórin să se ducă drept al treilea mesager în Pămîntul de Mijloc (într-o paranteză se face observaţia că „Olórin îi îndrăgea pe eldarii rămaşi", aparent pentru a explica alegerea făcută de Manwë). Dar Olórin a declarat că era prea obosit pentru o asemenea treabă şi că se temea de Sauron. Atunci Manwë i-a spus că acesta era un motiv în plus ca el să meargă şi că îi poruncea lui Olórin (cuvintele care urmează sînt imposibil de citit, totuşi par să conţină cuvîntul „al treilea"). Dar auzindu-l, Varda s-a uitat la el şi a spus: „Nu ca al treilea"; iar Curumo nu a uitat aceste vorbe.

Nota se încheie cu afirmaţia că acest Curumo [Saruman] l-a luat pe Aiwendil [Radagast] la rugămintea Yavannei, iar Alatar l-a luat pe Pallando pentru că îi era prieten.[6]

Pe o altă pagină de însemnări care în mod limpede ţin de aceeaşi perioadă se spune că „Curumo a fost silit să-l ia pe Aiwendil pentru a-i face pe plac Yavannei, soţia lui Aulë". Există aici şi cîteva tabele în ciornă în care se arată legăturile dintre numele istarilor şi cele ale valarilor: Olórin legat de Manwë şi Varda, Curumo de Aulë, Aiwendil de Yavanna, Alazar de Oromë, iar Pallando tot de Oromë (înainte fusese legat de Mandos şi Nienna).

În lumina scurtului fragment narativ citat mai sus, sensul acestor legături între istari şi valari este limpede acela că fiecare istar a fost ales de un valar pentru trăsăturile sale proprii – poate chiar şi pentru faptul că erau membri ai „poporului" acelui vala, în acelaşi sens în care despre Sauron se spune în *Valaquenta (Silmarillion*, pg. 57) că „la început a fost şi el unul dintre maiarii lui Aulë şi şi-a păstrat renumele în legendele acelui neam". Este, prin urmare, semnificativ că Aulë l-a ales pe Curumo (Saruman). Nimic nu sugerează vreo explicaţie a faptului că dorinţa vădită a Yavannei ca istarii să includă în grupul lor pe cineva care îndrăgea în mod deosebit ceea ce crease ea putea fi împlinită doar silindu-l pe Saruman să-l ia drept tovarăş pe Radagast; în vreme ce sugestia din eseul despre istari (pg. 535), conform căreia, îndrăgind sălbăticiunile din Pămîntul de Mijloc, Radagast şi-a neglijat misiunea pentru care fusese trimis, poate că nu corespunde întocmai cu ideea că el a fost

ales anume de Yavanna. În plus, atît în eseul despre istari cît şi în *Despre Inelele Puterii*, Saruman a venit primul, şi neînsoţit. Pe de altă parte, este posibil să descifrăm o aluzie la povestea lui Radagast ca însoţitor nepoftit în dispreţul total faţă de el al lui Saruman, aşa cum apare în relatarea lui Gandalf la Staful lui Elrond:

„Radagast cel Cafeniu! a hohotit Saruman, fără să-şi mai ascundă dispreţul, Radagast Îmblînzitorul de Păsări! Radagast Nătăfleţul! Radagast Nebunul! A avut totuşi atîta minte cît să-şi joace rolul pe care i l-am încredinţat."

În vreme ce în eseul despre istari se spune despre cei doi care au plecat spre Răsărit că nu aveau alte nume decît *Ithryn Luin*, „Vrăjitorii Albaştri" (ceea ce înseamnă, desigur, că nu aveau nume în Apusul Pămîntului de Mijloc), aici ei sînt numiţi drept Alatar şi Pallando şi sînt asociaţi cu Oromë, deşi nu se sugerează în nici un fel motivul acestei legături. Se prea poate (deşi e o simplă supoziţie) ca Oromë dintre toţi valarii să fi avut cele mai multe informaţii despre ţinuturile mai îndepărtate ale Pămîntului de Mijloc, şi că Vrăjitorii Albaştri erau rînduiţi să călătorească în acele regiuni şi să rămînă acolo.

Dincolo de faptul că aceste însemnări despre alegerea istarilor au fost cu siguranţă făcute după încheierea *Stăpînului Inelelor*, nu găsesc nici o dovadă despre legătura lor, la vremea la care au fost scrise, cu eseul despre istari.[7]

Nu cunosc nici un alt text despre istari, în afară de cîteva note foarte sumare şi în parte imposibil de interpretat, care au fost în mod cert făcute mult mai tîrziu decît oricare din cele dinainte, şi care datează probabil din 1972:

Trebuie să pornim de la premisa că ei [istarii] erau cu toţii maiari, adică persoanele din ordinul „îngerilor", deşi nu neapărat de acelaşi rang. Maiarii erau „spirite", dar capabile de auto-întrupare, şi puteau să-şi ia forme „umane" (în special elfice). Despre Saruman se spune (o face, de pildă, Gandalf însuşi) că era mai marele istarilor – adică avea un statut mai înalt decît ceilalţi în Valinor:

Gandalf era al doilea, din acest punct de vedere. Radagast este prezentat drept o persoană mai limitată ca putere şi înţelepciune. Despre ceilalţi doi nu se spune nimic şi în textele publicate, afară de referirea la cei Cinci Vrăjitori, în altercaţia dintre Gandalf şi Saruman [*Cele două turnuri*, III 10]. Acum, aceşti maiari au fost trimişi de valari într-un moment cruciat al istoriei Pămîntului de Mijloc, pentru a întări rezistenţa elfilor din Apus, care-şi pierdeau puterea, şi a oamenilor nepervertiţi, tot din Apus, mult depăşiţi numeric de cei de la Răsărit şi de la Miazăzi. Se poate observa că fiecare era liber să facă tot ce putea în această misiune; că nu li se daduseră porunci şi nu trebuiau să acţioneze *împreună* ca un mic organ central de putere şi înţelepciune; şi că fiecare avea alte puteri şi înclinaţii, iar valarii tocmai datorită lor îi aleseseră.

Alte texte se concentrează exclusiv asupra lui Gandalf (Olórin, Mithrandir). Pe versoul paginii izolate care conţine povestea despre alegerea istarilor de către valari apare următoarea însemnare cu adevărat remarcabilă:

Elendil şi Gil-galad erau aliaţi; dar aceasta a fost „Ultima Alianţă" între elfi şi oameni. În înfrîngerea finală a lui Sauron, elfii nu s-au implicat efectiv în acţiune. Legolas a avut probabil cel mai mic rol dintre cei Nouă Peregrini. Galadriel, cea mai măreaţă dintre eldarii care supravieţuiseră în Pămîntul de Mijloc, a acţionat mai ales prin înţelepciune şi bunătate, ca o conducătoare sau sfătuitoare în luptă, de neînvins în *rezistenţa* ei (mai cu seamă a minţii şi spiritului), dar incapabilă de *acţiune* punitivă. În acest sens, ea poate fi comparată cu Manwë în ceea ce priveşte acţiunea totală la dimensiuni mai mari. Totuşi, Manwë, chiar şi după Decăderea Númenorului şi distrugerea lumii vechi, chiar şi în al Treilea Ev, cînd Tărîmul Binecuvîntat fusese îndepărtat din „Cercurile Lumii", nu a fost un simplu observator. Este limpede că emisarii numiţi istari (sau Vrăjitori) din Valinor au venit, şi

printre ei Gandalf, care s-a dovedit a fi conducătorul şi coordonatorul atît al atacului cît şi al apărării.

Cine era „Gandalf"? Se spune că mai tîrziu (cînd iarăşi s-a înălţat o umbră a răului în Regat), mulţi dintre „Credincioşii" din acea vreme credeau că „Gandalf" era ultima apariţie a lui Manwë însuşi, înainte ca acesta să se retragă definitiv în turnul de strajă din Taniquetil. (Faptul că Gandalf spunea că „în Apus" numele său fusese Olórin era, conform acestei credinţe, adoptarea unui camuflaj, un simplu nume fals.) Nu cunosc (desigur) adevărul, iar dacă l-aş şti, ar fi o greşeală să fiu mai explicit decît a fost Gandalf însuşi. Dar eu unul nu cred că aşa au stat lucrurile. Manwë nu va coborî de pe munte înainte de Dagor Dagorath şi venirea Sfîrşitului, cînd se întoarce Melkor.[8] Pentru a-l doborî pe Morgoth, el l-a trimis pe pristavul său Eönwë. Şi-atunci, pentru înfrîngerea lui Sauron, n-ar trimite el un spirit mai puţin măreţ (dar puternic) din rîndul poporului îngerilor, un spirit de aceeaşi seamă şi neîndoielnic egal cu Sauron la începuturile lor, însă nu deasupra lui? Numele acestuia era Olórin. Dar despre Olórin nu vom şti niciodată mai mult decît a dat la iveală în Gandalf.

Urmează şaisprezece versuri ale unui poem în care este folosită aliteraţia:

Vrea-vei să auzi legenda   multă vreme neştiută
despre cei Cinci veniţi   dintr-o ţară-ndepartată?
Unul doar s-a-ntors.   Alţii niciodată
sub stăpînirea oamenilor   Pămîntul de Mijloc nu vor căuta
pînă ce Dagor Dagorath   şi Destinul se-mplinesc.
De aflat cum ai aflat-o: la sfatul tainic
al Stăpînilor Apusului   din ţara Aman?
Pierdute-s drumurile lungi   ce într-acol' duceau,
iar oamenilor muritori   Manwë nu le vorbeşte.
Din Apusul-care-a-fost   un vînt a purtat-o
pîn' la urechea adormită,   în tăcerile
de sub umbra nopţii,   cînd veştile-s aduse

din uitate ţărîmuri şi evuri pierdute
peste mări de ani pîn' la gîndul iscoditor.
Nu toate-au fost uitate de Regele Bătrîn.
În Sauron vedea o zăbavnică amenințare...

Sînt multe elemente aici care fac aluzie la problema mai generală a preocupării lui Manwë şi a valarilor faţă de soarta Pămîntului de Mijloc după Decăderea Númenorului, care însă nu intră în sfera de interes a volumului de faţă.

După fraza „Dar despre Olórin nu vom şti niciodată mai mult decît a dat la iveală în Gandalf", tata a adăugat ulterior:

decît că Olórin este un nume din graiul Elfilor Nobili şi prin urmare probabil că i-a fost dat în Valinor de către eldari, sau că era „o traducere" menită a avea o anumită semnificaţie pentru ei. Oricare ar fi fost cazul, ce înţeles avea acest nume primit sau adoptat? *Olor* este un cuvînt tradus adesea ca „vis", însă nu se referă la „visele" oamenilor, adică în mod sigur nu la cele din timpul somnului. Pentru eldari, el includea conţinutul viu al *memoriei* lor, adică ceea ce era produs al *imaginaţiei:* se referea, de fapt, la *viziunea limpede,* în minte, asupra unor lucruri care nu erau prezente fizic în locul unde se afla trupul. Nu era vorba doar de ideea despre lucrul respectiv, ci de întregul aspect al lucrului respectiv, de la o formă anume pînă la detalii.

O notă etimologică izolată oferă o explicaţie similară sensului acestui cuvînt:

Olo-s: viziune, „năzărire": denumire comună în elfică pentru „construcţie a minţii" care nu (pre)există pe Eä distinct de construcţie, ci datorită eldarilor, putînd prin intermediul Artei *(Karmë)* să devină vizibilă, perceptibilă. *Olos* se referă de obicei la construcţii *frumoase,* care au doar un scop artistic (cu alte cuvinte, nu sînt menite să amăgească ori să obţină puterea).

Sînt enumerate cuvinte care derivă din această rădăcină: quenyanul *olos*, „vis, viziune", plural *olozi / olori; ôla-* (impersonal), „a visa"; *olosta*, „visător". Apoi se face trimitere la *olofantur*, care fusese înainte „adevăratul" nume al lui Lórien, acel vala care era „domnul vedeniilor şi visurilor", înainte să fi fost schimbat în *Irmo*, în *Silmarillion* (aşa cum *Nurufantur* a fost schimbat în *Námo* (Mandos): deşi pluralul *fëanturi* pentru aceşti doi „fîrtaţi" apare în *Valaquenta*).

Aceste analize ale cuvîntului *olos, olor* trebuie în mod clar legate de pasajul din *Valaquenta (Silmarillion*, pg. 56) în care se spune că Olórin trăia în Lórien, în Valinor, şi că

deşi îi iubea pe elfi, umbla printre ei nevăzut sau, cînd se lăsa văzut, arăta întocmai ca ei, încît ei nu ştiau de unde le veneau acele năluciri frumoase ori străfulgerările de înţelepciune pe care el le insufla în inimile lor.

Într-o variantă anterioară a acestui pasaj se spune că Olórin era „sfătuitorul lui Irmo" şi că în inimile celor care îi dădeau ascultare se trezeau gînduri „despre lucruri frumoase care încă nu fuseseră, dar se puteau făuri pentru a spori bogăţia Ardei".

O însemnare lungă elucidează pasajul din *Cele două turnuri* IV 5, în care Faramir repetă la Henneth Annûn ceea ce-l auzise pe Gandalf spunînd:

Multe nume am eu, în nenumărate ţinuturi. Mithrandir printre elfi, Tharkûn printre gnomi; în tinereţe, la Apus, mi se spunea Olórin, nume de mult uitat[9]; la Miazăzi, Incánus; la Miazănoapte, Gandalf; în Răsărit, nu mă duc niciodată.

Nota a fost scrisă înainte de publicarea celei de-a doua ediţii a *Stăpînului Inelelor*, în 1988; iată ce se spune în ea:

Data sosirii lui Gandalf este incertă. A venit de dincolo de mare, aparent odată cu ivirea primelor semne ale retrezirii „Umbrei": reapariţia şi răspîndirea a tot felul de lucruri ticăloase. Dar arareori este el menţionat în hronice ori izvoade în cel de-al doilea mileniu al

celui de-al Treilea Ev. Probabil că a călătorit mult (deghizat în fel şi chip), preocupat nu de ceea ce se făptuia ori se întîmpla, ci de a cerceta inimile elfilor şi oamenilor care i se împotriviseră lui Sauron, sau de la care se putea aştepta o asemenea împotrivire. S-a păstrat ceea ce el însuşi spusese (sau cel puţin o versiunea a afirmaţiei sale, oricum nedeplin înţeleasă), anume că în tinereţe numele lui fusese Olórin în Apus, dar elfii îl numeau Mithrandir (Rătăcitorul cel Sur), Tharkûn îi era numele printre gnomi (însemnînd, din cît se spune, „Omul cu Toiagul"), Incánus la Miazăzi, şi Gandalf la Miazănoape, dar că „în Răsărit nu mă duc niciodată".

„Apusul" înseamnă aici în mod limpede Apusul Îndepărtat, dincolo de Mare, şi nu partea apuseană a Pămîntului de Mijloc; numele Olórin aparţine ca formă limbii Elfilor Nobili. „Miazănoapte" se referă mai mult ca sigur la regiunile nord-vestice ale Pămîntului de Mijloc, unde majoritatea locuitorilor sau a popoarelor vorbitoare nu căzuseră în mrejele lui Morgoth ori ale lui Sauron. În acele regiuni, împotrivirea faţă de ticăloşiile lăsate în urmă de Duşman, ori faţă de Sauron, servitorul său, de-ar fi fost să apară din nou, ar fi fost cea mai puternică. Hotarele acestei regiuni erau de la natură nedefinite; graniţa răsăriteană urma, mai mult sau mai puţin, cursul Rîului Carnen pînă la confluenţa cu Celduin (Rîul Curgător) şi apoi pînă la Núrnen, iar de acolo spre miazăzi pînă la străvechile fruntarii ale Gondorului de la Miazăzi. (La început, nu excludea Mordorul, stăpînit de Sauron, deşi regiunea se afla în afara tărîmurilor iniţiale ale acestuia, „în Răsărit", ca o ameninţare voită la adresa Apusului şi a númenóreenilor.) Prin urmare, teritoriul de la „Miazănoapte" include toată această zonă întinsă: de la vest la est, însemnînd aproximativ de la Golful Lune la Núrnen, iar de la nord la sud, adică de la Carn Dûm la hotarele sudice ale străvechiului Gondor, între acesta şi Haradul Apropiat. Dincolo de Núrnen, Gandalf nu a trecut niciodată.

Acest pasaj este singura dovadă existentă, referitoare la faptul că el şi-a extins călătoriile mai departe spre Miazăzi. Aragorn

susţine că ar fi intrat „pînă hăt-departe în ţările Rhûn şi Harad, unde stelele ne sînt străine" *(Frăţia Inelului* II 2).[10] Nu trebuie să presupunem că Gandalf a făcut acelaşi lucru. Legendele acestea se concentrează asupra tărîmurilor de la Miazănoapte – deoarece lupta împotriva lui Morgoth şi a servitorilor săi, care a avut loc în principal în partea de nord şi mai ales de nord-vest a Pămîntului de Mijloc, este considerată drept un fapt istoric, pentru că elfii şi apoi oamenii care au fugit din calea lui Morgoth s-au îndreptat în mod inevitabil spre *vest*, spre Tărîmul Binecuvîntat, şi spre *nord-vest*, unde ţărmurile Pămîntului de Mijloc erau cel mai aproape de Aman. *Harad* „Miazăzi" este astfel un termen vag şi, cu toate că înainte de Decădere oamenii din Númenor exploraseră coastele Pămîntului de Mijloc pînă departe în sud, aşezările lor dincolo de Umbar fuseseră absorbite, sau, fiind ridicate de oameni corupţi deja de Sauron în Númenor, deveniseră ostile şi intraseră sub stăpînirea lui Sauron. Dar regiunile sudice care aveau contact cu Gondorul (numite de oamenii din Gondor pur şi simplu Harad „Miazăzi", Apropiat sau Îndepărtat) erau probabil mai uşor de atras în „Rezistenţă", şi în acelaşi timp locuri unde Sauron îşi făcuse cel mai mult de lucru în cel de-al Treilea Ev, întrucît pentru el era o sursă de mînă de lucru ce putea fi foarte uşor folosită împotriva Gondorului. În aceste regiuni se prea poate ca Gandalf să fi călătorit în zilele de început ale trudniciei sale.

Dar cea mai mare parte a timpului Gandalf şi-a petrecut-o la „Miazănoapte", iar aici cel mai mult în nord-vest – Lindon, Eriador şi Văile Anduinului. A făcut alianţă mai ales cu Elrond şi cu dúnedainii de la miazănoapte (Pribegii). Ceea ce-l caracteriza în mod deosebit erau dragostea ce le-o purta „piticuţilor" şi multele cunoştinţe pe care le avea despre ei: în înţelepciunea lui, presimţea rolul important ce-l vor juca în cele din urmă şi în acelaşi timp îşi dădea seama de valoarea lor intrinsecă. Gondorul îi atrăgea mai puţin atenţia, din acelaşi motiv pentru care i se părea mai interesant lui Saruman: reprezenta un centru al

cunoașterii și al puterii. Cîrmuitorii săi, încă din cele mai vechi timpuri, și tradițiile sale îi erau irevocabil opuse lui Sauron, fără îndoială din considerente politice: regatul acesta constituia pentru el o amenințare și continua să existe doar în măsura în care și atîta timp cît amenințarea pe care o reprezenta el însuși pentru gondorieni putea fi înfruntată cu forța armelor. Gandalf nu prea avea cum să-i călăuzească pe mîndrii cîrmuitori, sau să-i sfătuiască, și doar cînd puterea lor a început să decadă, înnobilîndu-le în schimb curajul și tăria cu care se luptau pentru o cauză aparent pierdută, a început și Gandalf să fie preocupat în mod deosebit de soarta lor.

Numele de *Incánus* este aparent „străin", adică nu provine nici din limba westron, nici din elfică (sindarină sau quenyană) și nu-și are originea nici în graiurile Oamenilor de la Miazănoapte, care au supraviețuit. O notă din Cartea Thainului spune că este o formă adaptată limbii quenyene a unui cuvînt din limba haradrimilor, care înseamnă pur și simplu „Iscoada de la Miazănoapte" *(Inkā+ nūs).*[11]

Gandalf este un nume de înlocuire în povestea în limba engleză, procedeul folosit fiind același ca și în cazul numelor hobbiților și ale gnomilor. De fapt, este un nume scandinav (purtat de un pitic* din *Völuspá)*[12], pe care l-am folosit deoarece pare să conțină elementul *gandr*, toiag, în special unul folosit în „magie", și s-ar putea traduce drept „ființă elfică avînd un toiag (vrăjit)". Gandalf nu era elf, dar așa îl considerau oamenii apropiați elfilor, prietenia și alianța lui cu elfii fiind bine-cunoscută. Deoarece numele este atribuit „tărîmurilor de la Miazănoapte" în general, este de presupus că *Gandalf* reprezintă un nume westron, format însă din elemente care nu provin din limbile elfice.

O cu totul altă optică asupra sensului cuvintelor lui Gandalf „la Miazăzi Incánus" și a etimologiei numelui apare într-o notă scrisă în 1967:

---

* *dwarf* (în engl. în orig.) – pitic, gnom. În versiunea românească a operelor lui Tolkien, am optat pentru termentul de gnom. (n.tr.)

Nu este nicidecum limpede ce se înţelegea prin „la Miazăzi“: Gandalf a negat că a vizitat vreodată „Răsăritul“, dar de fapt el pare să-şi fi limitat călătoriile şi supravegherea la ţinuturile apusene, locuite de elfi şi de popoare în general ostile lui Sauron. Oricum, pare puţin probabil să fi călătorit sau să fi poposit suficient de mult în Harad (sau Haradul Îndepărtat!) ca să fi primit un nume special în oricare din limbile străine din acele regiuni puţin cunoscute. Prin urmare, Miazăzi ar trebui să însemne Gondor (în sens larg, ţări aflate sub suzeranitatea Gondorului, atunci cînd era în culmea gloriei sale). Dar la vremea cînd se petrece Povestea de faţă, pe Gandalf îl întîlnim sub numele de Mithrandir (aşa-l numeau oamenii de rang sau de origine númenóreană precum Denethor, Faramir etc.) în Gondor. Este un nume de origine sindarină, menţionat ca nume doar de către elfi; dar oamenii de rang din Gondor cunoşteau această limbă şi o foloseau. Numele „popular“ în limba westron, sau Limba Comună, era evident unul care însemna „Manta-Sură“, dar, fiind născocit cu mult timp în urmă, forma lui de acum era arhaică, reprezentată poate de acel „Mantie-Sură“ folosit de Éomer din Rohan.

Tatăl meu a tras concluzia că „la Miazăzi“ se referea într-adevăr la Gondor, şi că Incánus era (la fel ca Olórin) un nume quenyan, însă născocit în Gondor, în vremurile de demult, cînd limba quenyană era încă mult folosită de cei învăţaţi, fiind şi limba numeroaselor documente istorice, aşa cum a fost cazul în Númenor.

În Povestea Anilor se spune că Gandalf şi-a făcut apariţia în Apus la începutul secolului XI al celui de-al Treilea Ev. Dacă pornim de la presupunerea că mai întîi a vizitat Gondorul suficient de des şi pentru perioade destul de lungi de timp pentru a primi un nume acolo, sau mai multe – să spunem, în timpul domniei lui Atanatar Alcarin, cu aproximativ 1800 de ani înainte de Războiul Inelului – este posibil să considerăm că Incánus este un nume quenyan

născocit anume pentru el, care ulterior a ieşit din uz, rămînînd doar în amintirea celor învăţaţi.

Dată fiind această presupunere, se poate stabili o etimologie pornind de la elementele quenyene *in(id)-* „minte", şi *kan-* „conducător", mai ales în *cáno, cánu*, „conducător, guvernator, căpetenie" (care ulterior constituie al doilea element în numele *Turgon* şi *Fingon)*. În această notă, tatăl meu s-a referit şi la cuvîntul latin *incánus*, „cu păr cărunt", într-un fel care sugerează că aceasta era de fapt originea acestui nume al lui Gandalf cînd a fost scris *Stăpînul Inelelor*, lucru care ar fi extrem de surprinzător dacă ar fi adevărat; la sfîrşitul acestei analize, el a remarcat despre coincidenţa în formă a numelui quenyan şi a cuvîntului latin că trebuie privită drept un „accident", la fel cum sindarinul *Orthanc*, „înălţime bifurcată", coincide întîmplător cu anglo-saxonul *orpanc*, „născocire dibace", ceea ce reprezintă traducerea acestei denumiri în limba rohirrimilor.

NOTE

1 În *Cele două turnuri* III 8, se spune că Saruman era „socotit de mulţi căpetenia Vrăjitorilor", iar la Sfatul lui Elrond (*Frăţia Inelului* II 2), Gandalf a declarat în mod explicit următoarele: „Saruman cel Alb este cel mai mare în ordinul meu".

2 O altă versiune a cuvintelor lui Círdan către Gandalf, cînd i-a dat Inelul de Foc la Limanurile Cenuşii, se găseşte în *Despre Inelele Puterii (Silmarillion*, pg. 413), şi într-o variantă foarte asemănătoare în Anexa B la *Stăpînul Inelelor* (preambulul la Povestea Anilor celui de-al Treilea Ev).

3 Într-o scrisoare datînd din 1958, tatăl meu spunea că nu ştia nimic limpede despre „ceilalţi doi", deoarece ei nu reprezentau interes pentru istoria zonei de nord-vest a Pămîntului de Mijloc. „Cred",

scria el, „că s-au dus ca emisari în regiuni îndepărtate, la Răsărit şi la Miazăzi, departe de teritoriile númenóreene: misionari în ţări «ocupate de duşmani», ca să spunem aşa. Dacă au avut succes, nu am de unde şti; dar mă tem că au dat greş, ca şi Saruman, deşi fără îndoială că în alte feluri; şi bănuiesc că au fondat sau au iniţiat culte secrete şi tradiţii «magice» care au supravieţuit căderii lui Sauron."

4 Într-o însemnare de dată foarte tîrzie, despre numele istarilor, se zice că Radagast ar fi un nume provenind de la oamenii din Văile Anduinului, „care acum nu poate fi interpretat cu claritate". Rhosgobel, despre care se spune că era „casa cea străveche a lui Radagast" în *Frăţia Inelului* II 3, s-ar fi aflat „la hotarele împădurite dintre Carrock şi Vechiul Drum al Pădurii".

5 Într-adevăr, menţionarea lui Olórin în *Valaquenta* (*Silmarillion*, pg. 56) dă de înţeles că istarii erau maiari, deoarece Olórin era Gandalf.

6 *Curumo* ar fi, din cît se pare, numele lui Saruman în quenyană, nemenţionat nicăieri altundeva; *Curunír* era forma sindarină. *Saruman*, numele pe care-l purta printre nordici, conţine cuvîntul anglo-saxon *scaru*, *saru*, „îndemînare, dibaci, născocire dibace". *Aiwendil* trebuie să însemne „iubitorul de păsări"; cf. *Linaewn*, „lacul păsărilor" în Nevrast (vezi Anexa la *Silmarillion*, articolul *lin* I.) Pentru sensul numelui *Radagast*, vezi pg. 535 şi nota 4. *Pallando* conţine poate – în ciuda ortografiei – elementul *palan*, „departe", ca în *palantír* şi în *Palarran* „Departe-Rătăcitoarea", numele corăbiei lui Aldarion.

7 Într-o scrisoare din 1956, tatăl meu spunea că „În *Stăpînul Inelelor* nu se face aproape nici o referire la lucruri care *nu există* la nivelul respectiv (al realităţii secundare sau sub-creatoare)". Adăugînd într-o notă la acest pasaj: „Nu-mi amintesc decît de pisicile Reginei Berúthiel şi de numele celorlalţi doi vrăjitori (cinci, minus Saruman, Gandalf, Radagast)". (În Moria, Aragorn i-a spus lui Gandalf că „Mai degrabă vă puteţi încrede în el să găsească drumul spre casă într-o noapte fără lună, decît în pisicile Reginei Berúthiel" (*Frăţia Inelului* II 4).)

Chiar şi povestea Reginei Berúthiel există, chiar dacă într-o schiţă foarte „primitivă", ilizibilă la un moment dat. A fost soţia ticăloasă, singuratică şi neiubitoare a lui Tarannon, al doisprezecelea

Rege al Gondorului (al Treilea Ev, 830–913) şi primul „Rege al Corăbiilor", care a luat coroana şi odată cu ea numele de Falastur, „Seniorul Coastelor", fiind primul rege fără urmaşi (*Stăpînul Inelelor*, Anexa A, I, ii şi iv). Berúthiel trăia în Casa Regelui din Osgiliath, neplăcîndu-i defel zgomotele şi mirosurile mării, şi nici casa pe care Tarannon a construit-o mai jos de Pelargir, „pe arce ale căror picioare se înfigeau adînc în apele late ale lui Ethir Anduin"; ura toate cîte erau create, toate culorile şi gătelile complicate, îmbrăcîndu-se numai în negru şi argintiu şi trăind în încăperi goale, iar grădinile casei din Osgiliath erau pline de sculpturi înfăţişînd supliciul, aşezate sub chiparoşi şi tise. Avea nouă pisici negre şi una albă, sclavele ei, cu care stătea de vorbă, sau ale căror memorii le citea, punîndu-le să descopere toate tainele întunecate ale Gondorului, încît cunoştea acele lucruri „pe care oamenii doresc cel mai mult să le ţină ascunse", punînd-o pe pisica albă să le spioneze pe cele negre şi chinuindu-le. Nici un om din Gondor nu îndrăznea să le atingă; toţi se temeau de ele şi blestemau cînd le vedeau trecînd. Ceea ce urmează este aproape în întregime ilizibil în singurul manuscris existent, cu excepţia finalului, în care se spune că numele ei a fost şters din Cartea Regilor („dar memoria oamenilor nu este în întregime închisă în cărţi, şi pisicile Reginei Berúthiel nu au pierit niciodată cu totul din vorbele oamenilor") şi că Regele Tarannon a pus să fie urcată pe o corabie, însoţită doar de pisicile ei, şi lăsată să fie dusă pe mare de un vînt de la miazănoapte. Corabia a fost zărită ultima oară trecînd prin dreptul golfului Umbar, sub secera lunii, cu o pisică pe catarg şi cu o alta ca o figură sculptată la prora.

8 Se face aici aluzie la „A doua Profeţie a lui Mandos", care nu apare în *Silmarillion;* nu poate fi elucidată aici, deoarece ar necesita relatarea istoriei mitologiei în raport cu versiunea publicată.

9 Gandalf a repetat că „Olórin am fost în Apusul de mult uitat", cînd a stat de vorbă cu hobbiţii şi cu Gimli în Minas Tirith, după încoronarea Regelui Elessar: vezi „Căutarea Ereborului", pg. 453.

10 „Stelele străine" sînt valabile doar pentru Harad, şi înseamnă că Aragorn a călătorit şi în emisfera sudică. [Nota autorului]

11 Semnul de pe ultima vocală din *Inkā-nūs* sugerează că ultima consoană era *sh*.

12 Unul din poemele din antologia de poezie scandinavă străveche, cunoscută drept „Edda poetică“ sau „Edda veche“.

III

PALANTÍRII

Fără îndoială, *palantírii* n-au fost niciodată ceva pentru folosul oricui sau cunoscut de orișicine, nici măcar în Númenor. În Pămîntul de Mijloc erau ținuți în încăperi păzite, sus de tot, în turnuri greu de pătruns, unde numai regii și cîrmuitorii și păzitori anume numiți se puteau apropia de ei; niciodată nu erau cercetați în public și nici nu erau arătați. Dar pînă la pieirea Regilor, n-au fost considerați niște taine dătătoare de fiori. Folosirea *palantírilor* nu reprezenta vreo primejdie, și nici un rege ori vreo altă persoană care avea voie să-i cerceteze n-ar fi ezitat să dezvaluie sursa cunoștințelor despre faptele ori părerile cîrmuitorilor din locuri îndepărtate, dacă acest fapt se datora Pietrelor.[1]

După epoca Regilor și pierderea orașului Minas Ithil, nu se mai pomenește nicăieri despre întrebuințarea lor fățișă și oficială. La Miazănoapte, în urma naufragiului din 1975 al lui Arvedui, Ultimul Rege, nu mai rămăsese nici o Piatră care să dea răspunsuri.[2] În 2002, Piatra din Ithil a dispărut. N-au mai rămas decît Piatra Anor, din Minas Tirith, și Piatra Orthanc.[3]

Două lucruri au contribuit la neglijarea Pietrelor și la pieirea lor din memoria generală a oamenilor. Primul a fost faptul că nu se știa ce se întîmplase cu Piatra Ithil: s-a presupus, nu fără temei, că a fost distrusă de apărătorii orașului Minas Ithil înainte ca acesta să fie cucerit și jefuit[4] – dar la fel de bine era posibil să fi fost furată și

să fi încăput pe mîinile lui Sauron, şi unii mai înţelepţi şi mai departe văzători poate că s-au gîndit la aceasta. Din cît se pare, astfel au şi gîndit, dîndu-şi seama totodată că nu-i va fi de mare folos în distrugerea Gondorului, atîta vreme cît nu intra în legătură cu o altă Piatră cu care să poată comunica.[5] Este de presupus că, din această pricină, Piatra Anor, despre care nici un document nu pomeneşte înainte de Războiul Inelului, a fost ţinută în cel mai deplin secret, neputîndu-se apropia de ea decît Majordomii Cîrmuitori care (aparent) n-au folosit-o, pînă la Denethor II.

Al doilea motiv a fost decăderea Gondorului şi pierderea interesului pentru istoria străveche, sau chiar uitarea acesteia de către toţi, în afară de cîţiva dintre cei de rang înalt din regat, şi în afara acelor informaţii care priveau genealogiile lor: descendenţa şi gradele de rudenie. După epoca Regilor, Gondorul s-a înapoiat la un „Ev Mediu" în care învăţăturile se împuţinau tot mai mult, iar îndemînările devenau tot mai simple. Comunicarea depindea de mesageri şi soli călare sau, în vremuri de primejdie, de piscurile de avertizare, şi dacă Pietrele din Anor şi Orthanc încă erau păzite drept comori rămase din trecut, despre a căror existenţă ştiau doar cîţiva, cele Şapte Pietre din vechime fuseseră în general uitate de oameni, iar stihurile legendelor care încă mai pomeneau de ele îşi pierduseră înţelesul, chiar dacă şi le mai aminteau cîte unii; felul lor de a răspunde întrebărilor se preschimbase, datorită legendelor, în puterile elfice ale străvechilor Regi, cu ochii lor pătrunzători, şi în spiritele iuţi, înaripate ca păsările, care-i slujeau aducîndu-le veşti sau purtîndu-le soliile.

La acea vreme, din cît se pare Piatra din Orthanc zăcea de multă vreme neglijată de Majordomi: nu le mai era de nici un folos şi nici nu se putea atinge cineva de ea în turnul ei inaccesibil. Chiar dacă n-ar fi plutit şi asupra ei aceeaşi îndoială ca asupra Pietrei Ithil, se găsea într-o regiune faţă de care Gondorul arăta tot mai puţin interes. Calenardhon, puţin populat dintotdeauna, fusese pustiit de Molima Întunecată din 1636, după care locuitorii de origine númenóreană au început să părăsească acel ţinut şi să se mute în Ithilien

și pe pămînturile mai apropiate de Anduin. Isengard a rămas în stăpînirea Majordomilor, dar turnul Orthanc a fost abandonat și în cele din urmă încuiat, cheile fiind duse în Minas Tirith. Dacă Beren Majordomul s-a gîndit vreo clipă la Piatră cînd i-a dat cheile lui Saruman, și-o fi zis că nu putea încăpea pe mîini mai sigure decît cele ale mai-marelui Sfatului care i se împotrivea lui Sauron.

Nu încape îndoială că Saruman cercetase[6] izvoade și astfel aflase multe despre Pietre, lucruri care-i stîrneau curiozitatea, și era sigur că Piatra Orthanc se afla întreagă și nevătămată în turnul ei. A primit cheile turnului Orthanc în 2759, în calitate de paznic al acestuia și locotenent al Majordomului din Gondor. La acea dată, Piatra Orthanc nu preocupa cîtuși de puțin Sfatul Alb. Numai Saruman, care cîștigase încrederea Majordomilor, se aplecase asupra multelor documente ale Gondorului, ca să-și dea seama de însemnătatea *palantírilor* și de felul în care puteau fi folosiți cei care supraviețuiseră; dar despre toate acestea Saruman n-a suflat o vorbă nimănui din Sfat. Dată fiind pizma și ura ce le nutrea față de Gandalf, el a rupt orice legătură cu Sfatul care s-a întrunit pentru ultima oară în 2953. Fără a anunța pe nimeni în mod oficial despre intențiile sale, Saruman a ocupat Isengardul, transformîndu-l în propriul său domeniu, și a întors spatele Gondorului. Desigur că Sfatul a condamnat acest gest al lui; dar Saruman era un emisar independent și avea dreptul, dacă dorea, să acționeze după cum credea de cuviință în lupta împotriva lui Sauron.[7] În mare, Sfatul însuși avea cu siguranță știință despre Pietre și despre locurile în care fuseseră așezate în străvechime, dar nu considera că acum ar mai fi avut o însemnătate prea mare; erau obiecte ce țineau de istoria Regatelor dúnedainilor, minunate, extraordinare, dar din care cele mai multe se pierduseră ori nu mai aveau la ce să fie folosite. Să ne amintim că, la origine, Pietrele fuseseră „inocente", neservind nici unui scop ticălos. Funeste au devenit numai

datorită lui Sauron, care le-a transformat în instrumente ale asupririi şi amăgirii.

Poate că Sfatul (prevenit de Gandalf) începuse să bănuiască intenţiile lui Saruman privitoare la Inele, dar nici măcar Gandalf nu ştia că acesta devenise aliatul sau slujitorul lui Sauron. Abia în iulie 3018 a descoperit Gandalf acest fapt. Dar cu toate că, în anii din urmă, Gandalf cercetase documentele Gondorului pentru a afla – el şi totodată Sfatul – cît mai multe despre istoria regatului, preocuparea lor de căpătîi era deocamdată Inelul: încă nu-şi dădeau seama de Puterile Pietrelor şi cum anume puteau fi acestea folosite. Este limpede că, la vremea la care a avut loc Războiul Inelului, Sfatul abia de curînd începuse să-şi pună întrebări legate de soarta Pietrei Ithil, dar nu reuşea (lucru de înţeles chiar şi la persoane precum Elrond, Galadriel şi Gandalf, apăsaţi de grijile pe care le aveau) să-i înţeleagă semnificaţia şi să cumpănească la ce s-ar fi putut întîmpla dacă Sauron ar fi căzut sub puterea uneia din Pietre, iar altcineva s-ar fi folosit de o altă piatră. A fost nevoie de întîmplarea de pe Dol Baran, cînd s-a văzut ce efect a avut Piatra Orthanc asupra lui Peregrin, pentru ca dintr-odată să se dezvăluie că „legătura“ între Isengard şi Barad-dûr (despre a cărei existenţă s-a ştiut după ce s-a aflat că forţelor din Isengard li se alăturaseră altele aflate sub comanda lui Sauron, atunci cînd atacaseră Frăţia la Parth Galen) era, în fapt, Piatra Orthanc – adică un *palantír.*

Vorbindu-i lui Peregrin, în timp ce călăreau împreună pe Iute ca Gîndul şi părăseau dealul Dol Baran (*Cele două turnuri* III 11), Gandalf urmărea să-i dea hobbitului cîteva informaţii despre istoria *palantírilor,* pentru ca el să poată să-şi dea seama de vechimea, măreţia şi puterea unor lucruri în care îşi băgase nasul fără să fie nevoie. Nu a considerat necesar să-i înfăţişeze cum anume descoperise el toate aceste lucruri şi ce concluzii trăsese, cu o singură excepţie: cînd i-a explicat cum de ajunsese Sauron să aibă control asupra *palantírilor,* încît acum *oricine* le-ar fi folosit era în primejdie. În acelaşi timp, în sinea lui, Gandalf era

sincer preocupat de Pietre, chibzuind la legăturile pe care le avea descoperirea făcută pe Dol Baran cu multe lucruri observate şi cumpănite de el: de pildă, faptul că Denethor cunoştea atît de bine evenimente petrecute la mare depărtare, ori faptul că arăta îmbătrînit înainte de vreme, ceea ce fusese băgat de seamă cînd abia trecuse de şaizeci de ani, cu toate că el se trăgea dintr-un neam şi o familie care, pe atunci, încă trăiau mai mult decît alte neamuri omeneşti. Fără îndoială că Gandalf se grăbea să ajungă în Minas Tirith nu numai din pricină că timpul era prea scurt şi războiul bătea la uşă, ci mai cu seamă deoarece l-a cuprins deodată teama că şi Denethor se folosise de un *palantír*, Piatra Anor; dorea, prin urmare, să vadă şi să judece singur ce efect avusese aceasta asupra Majordomului: dacă nu cumva, în încercarea crucială a războiului disperat, se va dovedi că nici în el nu se mai putea avea încredere şi că se va supune Mordorului (aşa cum se întîmplase şi cu Saruman). Întîlnirile dintre Gandalf şi Denethor, după ce vrăjitorul a sosit în Minas Tirith şi în zilele care au urmat, şi tot ceea ce se zice că şi-au spus cei doi trebuie privite în lumina acestei îndoieli care-l cuprinsese pe Gandalf.[8]

Prin urmare, importanţa *palantírului* din Minas Tirith a căpătat un loc aparte în gîndurile lui Gandalf doar după experienţa trăită de Peregrin pe Dol Baran. Dar de existenţa Pietrei lui avusese cunoştinţă, ori cel puţin o intuise, cu mult mai devreme. Despre trecutul lui Gandalf pînă la sfîrşitul Păcii Străjuitoare (2460) şi pînă la alcătuirea Stafului Alb (2463) se ştiu puţine lucruri; cît despre interesul lui deosebit pentru Gondor, acesta s-a manifestat doar după ce Bilbo a descoperit Inelul (2941) şi Sauron s-a întors în Mordor fără să se mai ascundă (2951).[9] Atenţia lui (ca şi a lui Saruman) era la acea vreme concentrată asupra Inelului lui Isildur; dar din ceea ce a citit în arhiva din Minas Tirith se presupune că aflase multe despre *palantírii* din Gondor, deşi la momentul respectiv nu înţelesese limpede posibila lor semnificaţie, ceea ce nu se poate spune despre Saruman a cărui minte, spre deosebire de a lui Gandalf, era atrasă mai mult de artefacturi şi instrumente ale

puterii, decît de persoane. Totuşi, se poate bănui că la acea vreme Gandalf ştia mai multe decît Saruman despre natura şi originea *palantírilor*, deoarece tot ceea ce privea străvechiul regat al Arnorului şi istoria mai recentă a respectivelor regiuni îl preocupau în mod deosebit; la asta se adăuga şi strînsa lui prietenie cu Elrond.

Dar Piatra Anor devenise o taină: după distrugerea oraşului Minas Ithil, nici un hronic ori vreun izvod al Majordomilor n-a mai pomenit de soarta ei. Istoria va dovedi cu limpezime că nici turnul Orthanc, nici Turnul Alb din Minas Tirith n-au fost capturate sau jefuite vreodată de duşmani, prin urmare se poate presupune că Pietrele au rămas intacte şi în aceleaşi locuri în care fuseseră puse în străvechime; dar nu e sigur că n-au fost mutate de Majordomi şi poate „îngropate adînc“[10] în vreo vistierie, chiar una într-un ultim refugiu ascuns în munţi, cum era, de exemplu, Valea Calvarului.

Se zice despre Gandalf că ar fi spus că nu *credea* că Denethor îşi îngăduise să folosească *palantírul* înainte ca înţelepciunea să-l părăsească.[11] Nu putea să fie sigur că aşa stăteau lucrurile, deoarece cînd anume şi de ce Denethor a îndrăznit să folosească Piatra au rămas o chestiune de conjunctură. Indiferent de ce credea Gandalf, este probabil ca Denethor – ţinînd cont de firea lui şi de ceea ce se spune despre el – să fi început să folosească Piatra Anor cu mulţi ani înainte de 3019 şi înainte ca Saruman să fi cutezat să folosească Piatra Orthanc sau să se fi gîndit că ar fi fost util să facă acest lucru. Denethor a devenit Majordom în 1984, la vîrsta de cincizeci şi patru de ani; un bărbat autoritar, înţelept şi mai învăţat decît toţi învăţaţii acelui timp, cu o voinţă de fier, încrezător în propriile forţe şi neînfricat. „Asprimea“ înfăţişării lui a fost băgată în seamă de cei din jur după ce soţia lui, Finduilas, a murit în 1988, dar pare destul de limpede că s-a folosit de Piatră *de îndată ce* a ajuns Majordom, deoarece studiase îndelung problema *palantírilor*, tradiţiile legate de ei şi felul în care puteau fi folosiţi, toate acestea fiind păstrate în arhivele speciale ale Majordomilor, pe care aveau

voie să le studieze doar Majordomul Cîrmuitor şi moştenitorul său. Către sfîrşitul cîrmuirii lui Ecthelion II, tatăl său, probabil că Denethor şi-a dorit foarte mult să consulte Piatra, pe măsură ce în Gondor sporea neliniştea, iar poziţia sa slăbea în faţa faimei lui „Thorongil“[12] şi a favoarei pe care i-o arăta acestuia tatăl său. Cel puţin unul din motivele sale trebuie să fi fost gelozia faţă de Thorongil şi ostilitatea faţă de Gandalf căruia, în timpul creşterii influenţei lui Thorongil, tatăl său îi acorda multă atenţie. Denethor vroia să-i depăşească pe aceşti „uzurpatori“ în cunoaştere şi informaţii şi, de asemenea, dacă era posibil, să-i ţină sub supraveghere atunci cînd se aflau în altă parte.

Tensiunea copleşitoare pe care-o implica înfruntarea lui Sauron de către Denethor trebuie deosebită de tensiunea generală cauzată de folosirea Pietrei.[13] Denethor era convins (şi nu fără motiv) că pe aceasta din urmă o putea îndura; ani la rînd, pe Sauron n-a fost nevoit să-l înfrunte, şi probabil că iniţial nici nu se gîndise că o va face. Pentru întrebuinţările *palantírilor* şi pentru distincţia între folosirea lor doar cu scopul de „a vedea“ şi folosirea lor pentru comunicarea cu o altă Piatră şi pentru „supravegherea“ ei, vezi pg. 564-565. După ce a deprins arta folosirii lor, Denethor putea, doar cu ajutorul Pietrei Anor, să afle multe despre evenimente petrecute în colţuri îndepărtate, chiar şi după ce Sauron îşi dăduse seama de ceea ce făcea el, cu condiţia să-şi limiteze puterea de a-şi controla Piatra la propriile sale scopuri, în ciuda încercării lui Sauron să „răsucească“ Piatra Anor mereu către sine. Trebuie, de asemenea, reţinut că Pietrele reprezentau un lucru mărunt în vastele planuri şi stratageme ale lui Sauron: un mijloc de a domina şi de a induce în eroare pe doi dintre opozanţii săi, dar nu dorea (şi nu putea) să ţină Piatra Ithil sub observaţie continuă. Cu nici un chip nu ar fi lăsat asemenea instrumente pe mîinile subordonaţilor săi; şi nici nu avea vreun servitor ale cărui puteri mentale să le întreacă pe cele ale lui Sauron sau chiar pe ale lui Denethor.

În cazul lui Denethor, Majordomul avea un avantaj chiar şi faţă de Sauron însuşi, prin aceea că Pietrele erau mult mai docile faţă de cei instruiţi să le folosească: mai cu seamă faţă de adevăraţii „Moştenitori ai lui Elendil“ (precum Aragorn), dar şi faţă de cineva care moştenise autoritatea (precum Denethor), spre deosebire de Saruman sau Sauron. Trebuie observat că efectele erau diferite. Saruman a căzut sub stăpînirea lui Sauron, dorindu-i victoria sau nemaiopunîndu-se acesteia. Denethor a rămas neclintit în respingerea lui Sauron, dar a fost făcut să creadă că victoria acestuia era inevitabilă, ceea ce l-a aruncat în disperare. Motivele pentru această diferenţă constau fără îndoială în aceea că, în primul rînd, Denethor era un om cu o voinţă puternică, păstrîndu-şi integritatea personalităţii pînă la lovitura finală a (aparentei) răni mortale a singurului fiu pe care-l mai avea. Era mîndru, dar mîndria lui nu servea strict persoana lui: iubea Gondorul şi poporul regatului, şi se considera menit de destin să-i cîrmuiască în acel timp al deznădejdii. În al doilea rînd, Piatra Anor era a sa de *drept* şi doar conjunctura îl putea împiedica s-o folosească întru lămurirea neliniştilor sale cumplite. Probabil că îşi dăduse seama că Piatra Ithil încăpuse pe mîini ticăloase şi a riscat să intre în legătură cu ea, încrezîndu-se în propriile forţe. Încrederea aceasta nu era chiar neîntemeiată. Sauron n-a reuşit să-l domine, neputînd decît să-l influenţeze prin tot felul de şiretlicuri. Probabil că la început Denethor nu a privit în direcţia Mordorului, se mulţumea cu „priveliştile îndepărtate“ pe care i le oferea Piatra; de aici şi surprinzătoarea sa cunoaştere a evenimentelor petrecute la mare depărtare. Nu se spune nicăieri dacă astfel a luat contact cu Piatra Orthanc ori cu Saruman; e posibil să o fi făcut, în propriul său folos. Sauron nu putea să intervină în aceste comunicări; doar cel care folosea Piatra Supremă din Osgiliath putea „trage cu urechea“. În timp ce două dintre celelalte Pietre se aflau în contact, ele apăreau complet opace pentru o a treia.[14]

Cu siguranță că existau multe legende și învățături privitoare la *palantíri*, păstrate în Gondor de către Regi și Majordomi și transmise mai departe chiar și după ce Pietrele n-au mai fost folosite. Aceste Pietre îi fuseseră dăruite o dată pentru totdeauna lui Elendil și moștenitorilor săi, și numai lor le aparțineau de drept; ceea ce nu înseamnă că nu puteau fi folosite în mod legitim de un „moștenitor". Și la fel puteau fi folosite de către oricine autorizat fie de „moștenitorul lui Anárion", fie de „moștenitorul lui Isildur", adică de un Rege legitim al Gondorului sau al Arnorului. De fapt, tocmai asemenea împuterniciți trebuiau în mod normal să le folosească. Fiecare Piatră își avea păzitorul său, ale cărui îndatoriri erau de a „supraveghea Piatra" la intervale regulate, sau cînd i se poruncea, sau cînd circumstanțele o cereau. Mai erau și alte persoane desemnate să viziteze Pietrele, iar oficialități ale Coroanei responsabile cu „spionajul" efectuau inspecții regulate și speciale, raportînd Regelui și Sfatului informațiile obținute, sau numai Regelui, după cum era cazul. Ulterior, în Gondor, cînd rolul Majordomului a căpătat tot mai multă importanță, iar rangul ca atare a devenit ereditar, „dublîndu-l" permanent pe Rege și asumîndu-și îndatoririle de vicerege de cîte ori era nevoie, controlul asupra Pietrelor și dreptul de folosire a lor pare să fi aparținut mai ales Majordomilor, iar tradițiile privitoare la natura și întrebuințarea lor să fi fost strict păzite și transmise numai celor din Casa lor. Deoarece funcția de Majordom devenise ereditară începînd cu 1998,[15] autoritatea de a folosi sau de a delega folosirea Pietrelor era transmisă legal urmașilor, prin urmare îi revenea în totalitate lui Denethor.[16]

Trebuie totuși notat, privitor la povestea din *Stăpînul Inelelor*, că, dincolo și mai presus de această autoritate delegată, chiar dacă ereditară, oricare „moștenitor al lui Elendil" (adică un descendent recunoscut, care ocupa un tron sau o funcție de cîrmuire în regatele númenóreene, prin virtutea acestei descendențe) avea *dreptul* să folosească oricare dintre *palantíri*. Astfel, Aragorn și-a revendicat dreptul de a lua Piatra Orthanc în posesia sa, deoarece aceasta

rămăsese, deocamdată, fără stăpîn sau păzitor; şi, de asemenea, pentru că el era *de iure* Regele legiuit al Gondorului şi al Arnorului deopotrivă, şi putea, dacă voia, să retragă pe bună dreptate toate autorizările acordate înainte.

„Legendele şi învăţăturile despre Pietre" au fost uitate între timp şi pot fi recuperate doar prin deduceri, ori din ceea ce s-a consemnat despre ele. Erau sfere perfecte, care păreau făcute, atunci cînd erau total liniştite, din sticlă compactă sau din cristal, de un negru adînc. Cele mai mici măsurau un picior în diametru, altele – în mod cert Pietrele din Osgiliath şi Amon Sûl – erau mult mai mari şi nu puteau fi ridicate de o singură persoană. Iniţial, au fost plasate în locuri potrivite dimensiunilor lor şi întrebuinţărilor cărora le erau menite, fiind puse pe mese joase şi rotunde din marmură neagră, într-o scobitură sau un bol central, în care, la nevoie, puteau fi rotite cu mîna. Erau foarte grele, dar de-o netezime perfectă şi dacă, printr-un accident sau cu rea intenţie, erau scoase de la locul lor şi rostogolite de pe masă, nu păţeau absolut nimic. Într-adevăr, nu puteau fi sparte prin nici un act violent ce stătea în puterea omului să-l controleze, deşi unii credeau că o căldură mare, aşa cum era cea din Orodruin, le-ar fi făcut ţăndări, de unde şi presupunerea că aceasta fusese soarta Pietrei Ithil, atunci cînd se năruise turnul Barad-Dûr.

Deşi nici un semn exterior nu indica acest lucru, Pietrele aveau *poli* permanenţi şi iniţial au fost astfel aşezate în locurile lor, încît să stea „în picioare": diametrele lor de la un pol la celălalt indicau centrul pămîntului, cu polul de jos plasat întotdeauna în fundul scobiturii sau a bolului. În această poziţie, feţele de-a lungul circumferinţei erau feţele în care se putea privi, primind imaginile de afară, dar transmiţîndu-le ochiului „supraveghetorului". Prin urmare, supraveghetorul care dorea să privească la apus se aşeza în partea răsăriteană a Pietrei, şi dacă voia să-şi întoarcă privirea spre miazănoapte, trebuia să se mute spre stînga, adică în partea de miazăzi a Pietrei. Dar Pietrele mici, adică cele

din Orthanc, Ithil şi Anor, şi probabil şi din Annúminas, aveau o orientare fixă în poziţionarea lor iniţială, încît (de exemplu) faţa lor apuseană privea numai spre apus, iar dacă era răsucită în celelalte direcţii, devenea opacă. Dacă o Piatră era scoasă din locul ei sau i se schimba poziţia, putea fi reaşezată printr-o examinare atentă, ceea ce se realiza prin rotirea ei. Dar dacă, scoasă fiind din locaşul ei, era aruncată pe jos, aşa cum s-a întîmplat cu Piatra Orthanc, nu mai era atît de simplu să fie repoziţionată corect. Astfel că a fost „o întîmplare", cum o numesc oamenii (ar fi zis Gandalf) că Peregrin, făcîndu-şi de lucru cu Piatra, a pus-o pe pămînt mai mult sau mai puţin „în picioare" şi, aşezîndu-se pe partea ei apuseană, s-a întîmplat ca faţa fixă, care privea spre răsărit, să se afle în poziţia corectă. Pietrele Mari nu erau atît de fixe: chiar dacă erau rotite, tot puteau „privi" în orice direcţie.[17]

Palantírii în sine nu puteau decît „vedea": sunete nu transmiteau. Nestăpînite de o minte care să le direcţioneze, erau capricioase, iar „imaginile" lor – întîmplătoare (cel puţin aparent). Aflate într-un loc înalt, faţa lor apuseană, de exemplu, privea spre mari depărtări; vederea îi era împăienjenită şi distorsionată şi în stînga şi în dreapta, şi sus şi jos, ceea ce se afla în prim plan fiind voalat de ceea ce se afla în spate şi părînd a se retrage într-o tot mai mare neclaritate. De asemenea, ceea ce „vedeau" era determinat ori împiedicat de hazard, de întuneric sau de „învăluire" (vezi mai jos). Vederea *palantírilor* nu era „blocată" sau „astupată" de obstacole fizice, ci numai de întunecime; prin urmare, puteau privi *printr-un* munte la fel cum puteau privi *printr-o* pată de întuneric ori umbră, dar nu vedeau acolo nimic din ce nu primea un strop de lumină. Puteau vedea prin pereţi, dar nu vedeau nimic în încăperi, peşteri sau subterane, dacă pe ceea ce se afla înăuntru nu cădea o rază de lumină; palantírii înşişi nu puteau să ofere această lumină sau s-o proiecteze. Era astfel posibil să te păzeşti de privirea lor prin procesul numit „învăluire", prin care anumite lucruri sau zone erau văzute într-o Piatră doar ca o umbră sau o ceaţă adîncă. Cum anume se realiza acest proces (de către cei care îşi dădeau seama de existenţa Pietrelor

şi de posibilitatea de a fi urmăriţi de ele) este unul din misterele pierdute ale *palantírilor.*[18]

Prin puterea voinţei sale, un privitor putea determina vederea Pietrei să se *concentreze* asupra unui punct, direct pe linia pe care se afla acesta, ori foarte aproape de ea.[19] „Imaginile" necontrolate erau mici, mai ales în Pietrele mici, deşi erau mai mari pentru ochiul privitorului care se aşeza la o oarecare distanţă de suprafaţa *palantírului* (cam la aproximativ trei picioare depărtare). Dar controlate de voinţa unui supraveghetor priceput şi puternic, lucrurile mai depărtate puteau fi mărite, adică aduse mai aproape şi făcute să apară mai limpezi, în vreme ce fundalul dispărea aproape complet. Astfel, un om aflat la o depărtare destul de mare putea fi văzut ca o siluetă minusculă, nu mai mare de-o jumătate de deget, greu de distins într-un peisaj sau într-o mulţime; dar prin concentrare, imaginea sa putea fi mărită şi făcută mai clară, pînă cînd respectivul era văzut în detalii limpezi, chiar dacă mici, ca o poză de cîteva palme înălţime; dacă privitorul îl cunoştea, îl putea recunoaşte cu uşurinţă. Printr-o concentrare sporită, privitorul putea mări şi mai mult anumite detalii care-l interesau, reuşind să vadă (de exemplu) dacă omul avea un inel pe mînă.

Dar această „concentrare" era extrem de obositoare, chiar extenuantă uneori. Ca urmare, se apela la ea numai cînd era absolută nevoie de informaţii, iar şansa (la care probabil se adăugau anumite cunoştinţe prealabile) îi permitea privitorului să aleagă elemente (semnificative pentru el şi pentru scopul său imediat) din învălmăşeala imaginilor oferite de Piatră. Să zicem că Denethor, stînd în faţa Pietrei Arnor, cuprins de îngrijorare din pricina Rohanului şi neştiind dacă să aprindă de îndată focurile de avertizare şi să trimită „săgeata", s-ar fi putut plasa în poziţia din care ar fi privit în linie directă spre nord-vest prin vest, adică prin Rohan, trecînd aproape de Edoras şi apoi mai departe spre Vadurile Isenului. La acea vreme, în acea direcţie s-ar fi zărit mişcări de trupe. În acest caz, Denethor s-ar fi putut concentra pe un grup (de pildă), ar fi văzut

că sînt Cavaleri şi în sfîrşit ar fi descoperit cîteva figuri cunoscute: Gandalf, bunăoară, călărind cu trupele de întărire spre Văgăuna lui Helm, şi dintr-odată depărtîndu-se de ele şi apucînd-o spre miazănoapte.[20]

De unii singuri, *palantírii* nu puteau cerceta minţile oamenilor pe nepusă masă ori fără voia acestora; căci transferul gîndurilor depindea de *voinţele* ambelor persoane care foloseau Pietrele, iar gîndurile (primite sub formă de cuvinte[21]) puteau fi transmise de la o Piatră la cealaltă doar dacă acestea comunicau între ele la momentul respectiv.

NOTE

1 Fără îndoială că au fost folosite în deliberările dintre Arnor şi Gondor în anul 1944, legate de succesiunea la Coroană. E posibil ca „mesajele" primite în Gondor în 1973, privitoare la situaţia disperată în care se afla Regatul de la Miazănoapte, să fi fost rezultatul ultimei întrebuinţări a Pietrelor pînă la apropierea Războiului Inelului. [Nota autorului]

2 Odată cu Arvedui au pierit şi Pietrele din Annúminas şi Amon Sûl (Ţancul Vremii). Al treilea *palantír* de la Miazănoapte era cel din turnul Elostirion, de pe Emyn Beraid, care avea proprietăţi deosebite (vezi nota 16).

3 Piatra din Osgiliath se pierduse în apele Anduinului în 1437, în timpul războiului civil pricinuit de Învrăjbirea Rubedeniilor.

4 Despre destructibilitatea *palantírilor*, vezi pg. 562. În articolul din Povestea Anilor pentru anul 2002, şi în Anexa A (I, iv), se dă ca o certitudine faptul că *palantírul* a fost capturat cînd a căzut Minas Ithil; dar tatăl meu a notat că aceste hronice au fost întocmite după Războiul Inelului şi că afirmaţia, oricît de certă, era doar o deducţie. Piatra Ithil nu a fost nicicînd regăsită, pierind probabil odată cu distrugerea turnului Barad-dûr; vezi pg. 562.

5 Pietrele ca atare puteau doar *vedea* scene sau figuri din locuri îndepărtate sau din trecut. Nu exista nici o explicaţie pentru această capacitate al lor; iar pentru oamenii din vremurile de mai tîrziu, era dificil să controleze ce imagini anume să fie dezvăluite de voinţa sau dorinţa privitorului. Dar cînd o altă minte pătrundea de bună voie într-o Piatră, gîndurile puteau fi „transferate" (privite sub formă de „cuvinte"), şi imagini ale lucrurilor aflate în mintea celui care privea într-o Piatră puteau fi văzute de celălalt privitor. [Vezi mai departe la pg. 563 şi nota 21.] Iniţial, aceste puteri erau folosite mai cu seamă în consultări, în scopul schimbului de informaţii necesare în procesul guvernării sau de sfaturi şi păreri; mai puţin în relaţii de prietenie sau din pură plăcere, ori în scopul de a transmite salutări sau condoleanţe. Numai Sauron folosea o Piatră pentru a-şi transfera voinţa superioară, dominîndu-l pe privitorul mai slab şi obligîndu-l să-şi dezvăluie gîndurile tainice şi să se supună poruncilor. [Nota autorului]

6 Cf. observaţiile lui Gandalf la Sfatul ţinut la Elrond acasă, privitoare la faptul că Saruman a cercetat îndelung sulurile şi cărţile din Minas Tirith.

7 Pentru o politică „pămînteană" a puterii şi a forţei războinice, Isengard era bine plasat, fiind cheia spre Strunga Rohan. Strunga era un punct slab în sistemul de apărare al Apusului, mai cu seamă de cînd Gondorul decăzuse. Pe acolo puteau trece în taină iscoade şi emisari ostili, sau chiar oştiri, aşa cum se întîmplase în Evul dinainte. Din cît se pare, Sfatul nu cunoştea ce se petrece în Rotocolul Isengardului, deoarece de ani de zile acesta era păzit îndeaproape. Folosirea şi poate chiar prăsirea anume a orcilor au fost ţinute secret şi cu nici un chip n-au avut cum începe înainte de 2990. Aparent, înaintea atacului asupra Rohanului, trupele de orci nu fuseseră folosite dincolo de teritoriul Isengardului. Dacă Sfatul ar fi avut cunoştinţă despre toate acestea, fără îndoială că şi-ar fi dat imediat seama că Saruman devenise o primejdie. [Nota autorului]

8 Denethor era desigur conştient de intuiţiile şi bănuielile lui Gandalf, ceea ce îl înfuria şi-l amuza în acelaşi timp. De notat cuvintele pe care i le-a adresat lui Gandalf la întîlnirea lor din Minas Tirith (*Întoarcerea Regelui* V 1): „[Dar] ştiu de-acum destule despre aceste fapte, atît cît îmi sînt de trebuinţă împotriva primejdiei de la Răsărit", şi mai ales vorbele batjocoritoare care au urmat: „Mda...

Chiar dacă Pietrele s-au pierdut – aşa se zice –, seniorii din Gondor tot au simţul văzului mai ascuţit decît oamenii de rînd, astfel că primesc mai multe veşti decît ceilalţi". Fără a lua în considerare *palantírii*, Denethor era un om cu mari puteri ale minţii, în stare să citească iute gîndurile ascunse în spatele chipurilor şi vorbelor, dar este posibil şi să fi văzut cu adevărat în Piatra Anor imagini ale evenimentelor din Rohan şi Isengard. [Nota autorului] – Vezi şi pg. 564.

9 De reţinut pasajul din *Cele două turnuri* IV 5, în care Faramir (născut în 2983) îşi amintea că l-a văzut pe Gandalf în Minas Tirith o dată în copilărie şi încă de două sau de trei ori mai tîrziu; şi a mai spus că ceea ce îl adusese pe Gandalf în cetate era interesul lui faţă de documentele aflate acolo. Ultima oară cînd l-a văzut a fost probabil în 3017, cînd Gandalf a găsit pergamentul lui Isildur. [Nota autorului]

10 Se face referire aici la ceea ce i-a spus Gandalf lui Peregrin (*Cele două turnuri* III 11): „Cine ştie unde zac acum îngropate sau adînc scufundate sub ape Pietrele pierdute din Arnor sau Gondor?"

11 Se face referire aici la cuvintele rostite de Gandalf după moartea lui Denethor, în *Întoarcerea Regelui* V 7, la sfîrşitul capitolului. Corectura făcută de tatăl meu (şi impusă de discuţia de faţă) anume din „Denethor nu a voit să o folosească" , în „Denethor nu ar fi voit să o folosească" nu a fost introdusă în ediţia revizuită. Vezi Introducere, pg. 25*.

12 Thorongil („Vulturul Stelei") a fost numele primit de Aragorn cînd, fără a-şi da în vileag identitatea, l-a slujit pe Ecthelion II al Gondorului; vezi *Stăpînul Inelelor*, Anexa A (I, iv, *Majordomii*).

13 Folosirea *palantírilor* reprezenta un efort mental, în special pentru oamenii de mai tîrziu, neobişnuiţi cu acest proces; fără îndoială că, pe lîngă neliniştile care-l rodeau pe Denethor, acest efort a adîncit şi mai mult „asprimea" lui. Probabil că soţia lui a simţit acest lucru mai devreme decît ceilalţi, ceea ce i-a sporit nefericirea şi i-a grăbit moartea. [Nota autorului]

---

* Este şi cazul ediţiei din 1981 (Random House), care a stat la baza versiunii în limba română a *Stăpînului Inelelor*, apărută la RAO. (n.tr.)

14 O notă marginală fără destinaţie remarcă faptul că integritatea lui Saruman „fusese subminată pur şi simplu de propria lui mîndrie şi poftă nestăpînită de a-şi impune voinţa. Cercetarea Inelelor a fost cauza, deoarece în mîndria lui credea că le putea folosi, sau Îl putea folosi, sfidînd astfel orice altă voinţă. Nemaifiind devotat nici unei alte persoane sau cauze, Saruman era dispus să accepte dominaţia de către o voinţă superioară, ameninţările ei şi orice manifestare de putere din partea acesteia". În plus, el însuşi nu avea nici un *drept* asupra Pietrei Orthanc.

15 1998 a fost anul în care a murit Pelendur, Majordomul Gondorului. „După vremea lui Pelendur, rangul [de Majordom] a devenit ereditar, fiind transmis de la tată la fiu sau celui mai apropiat ca grad de rudenie, la fel ca şi regalitatea", *Stăpînul Inelelor,* Anexa A, I, iv, *Majordomii.*

16 Alta era situaţia în Arnor. Regele avea dreptul legal să deţină Pietrele (el folosea în mod normal Piatra Annúminas); dar regatul s-a divizat şi tronul a început să fie disputat. Regii din Arthedain, cei care în mod limpede aveau dreptul la tron, au pus să se facă de strajă în jurul dealului Amon Sûl; Piatra de pe acest deal era considerată drept cel mai important *palantír* de la Miazănoapte, cel mai mare şi mai puternic, şi cel prin care se stabilea comunicarea cu Gondorul. După ce în 1409 Angmarul a distrus dealul Amon Sûl, ambele Pietre au fost duse în Fornost, unde sălăşluia Regele din Arthedain. Acestea s-au pierdut cînd Arvedui a pierit în naufragiu. Nimeni nu fusese împuternicit cu autoritatea directă sau moştenită de a folosi Pietrele. Numai una mai rămăsese la miazănoapte, Piatra lui Elendil, de pe Amyn Beraid, dar aceasta avea calităţi speciale şi nu putea fi folosită pentru comunicare. Fără îndoială că dreptul ereditar de a o folosi era păstrat de „moştenitorul lui Isildur", căpetenia recunoscută a dúnedainilor, descendent al lui Arvedui. Dar nu se ştie dacă vreunul dintre aceştia, inclusiv Aragorn, a privit vreodată în ea, din dorinţa de a vedea Apusul pierdut. Círdan şi elfii din Lindon erau cei care păzeau această Piatră şi turnul în care fusese aşezată. [Nota autorului] – În Anexa A (I, iii) la *Stăpînul Inelelor* se spune că *palantírul* din Emyn Beraid „nu era ca şi celelalte [Pietre, n.tr.] şi nu se potrivea cu ele; nu privea decît spre Mare. Elendil a pus-o acolo ca să poată privi înapoi «de-a dreptul» şi să vadă Eressëa în Apusul pierdut; dar mările învolburate de dedesubt au acoperit regatul

Númenor pentru totdeauna". Despre faptul că Elendil a zărit Eressëa în *palantírul* din Emyn Beraid se spune și în *Despre Inelele Puterii (Silmarillion*, pg. 398): „oamenii cred că astfel putea el să vadă uneori în zare chiar și Turnul din Avallónë, pe Insula Eressëa, unde se afla și încă se mai află Piatra cea Mare". De remarcat că în relatarea de față nu se face nici o referire la această Piatră Mare.

17 O notă ulterioară, stingheră, neagă faptul că *palantírii* aveau poli sau o orientare anume, dar alte detalii nu se dau.

18 Nota ulterioară menționtă la nota 17 tratează oarecum diferit cîteva din aceste aspecte ale *palantírilor;* în special noțiunea de „învăluire" pare folosită diferit. Nota, scrisă în grabă și destul de confuză, spune la un moment dat: „Ei păstrau imaginile primite, încît fiecare conținea în sine o multitudine de imagini și scene, unele dintr-un trecut îndepărtat. Nu puteau «vedea» în întuneric; adică nu înregistrau lucruri aflate în întuneric. Înșiși *palantírii* erau de obicei ținuți în întuneric, deoarece astfel era mult mai ușor să se vadă scenele pe care le prezentau și, pe măsură ce treceau secolele, să se limiteze «supraîncărcarea». Metoda de a le «învălui» reprezenta un secret, necunoscut în ziua de azi. Nu erau «orbiți» de obstacole fizice, de exemplu un zid, un deal sau o pădure, atîta vreme cît obiectele depărtate se aflau ele însele în lumină. Din cîte spun sau bănuiesc comentatorii de mai tîrziu, inițial Pietrele erau plasate în locurile lor în sipete sferice încuiate, pentru a împiedica folosirea lor incorectă de către cei neautorizați s-o facă; dar că aceste sipete în sine îndeplineau și funcția de învăluire a lor, pentru a le liniști. Prin urmare, sipetele erau probabil confecționate dintr-un metal sau o altă materie necunoscută în ziua de azi." Însemnări marginale la această notă sînt ilizibile în parte, dar se poate deduce totuși că imaginea era cu atît mai limpede, cu cît trecutul era mai îndepărtat, în vreme ce, pentru a vedea la distanță, trebuia ținut cont de o „distanță corespunzătoare" ce varia de la Piatră la Piatră și oferea o imagine mai clară asupra obiectelor îndepărtate în spațiu. *Palantírii* mai mari puteau privi mult mai departe decît cei mici; pentru cei mici, „distanța corespunzătoare" măsura cinci sute de mile, ca de exemplu cea între Piatra din Orthanc și cea din Anor. „Ithil era mult prea aproape, dar era folosită pentru [cuvinte ilizibile], și nu pentru contacte personale cu Minas Anor."

19 Orientarea nu era împărțită în „sferturi“ separate, ci era continuă; astfel, cineva care ședea în partea de sud-est a pietrei privea în linie *directă* spre nord-vest, și așa mai departe. [Nota autorului]

20 Vezi *Cele două turnuri* III 7.

21 Într-o notă separată, acest aspect este explicat cu mai multă limpezime: „Două persoane care foloseau fiecare o Piatră «în acord» cu cealaltă puteau discuta, dar nu prin intermediul sunetelor, pe care Pietrele nu le transmiteau. Privind una la cealaltă, persoanele puteau schimba «gînduri» – nu gîndul complet sau adevărat, ori intențiile pe care le aveau, ci «vorbire mută», adică acele gînduri pe care vroiau să le transmită (și care fuseseră deja transpuse în formă lingvistică în mintea lor sau fuseseră rostite cu glas tare); acestea erau primite de conlocutor și transformate imediat în «cuvinte», și numai astfel erau transmise mai departe.“

INDICE

După cum am specificat în Introducere, acest Indice acoperă nu numai textele ca atare, ci şi Notele şi Anexele, în care apar multe materiale originale. [...]* Asteriscurile sînt folosite pentru a indica numele/toponimele (aproape un sfert din total) care nu au fost publicate în scrierile tatălui meu. Scurtele descrieri nu se limitează la chestiuni menţionate în volumul de faţă; ocazional, am adăugat note referitoare la sensul unor nume/toponime netraduse pînă acum.

Acest Indice nu reprezintă un model de consecvenţă în privinţa prezentării, dar deficienţele respective se pot justifica în parte prin numeroasele ramificări ale toponimelor (incluzînd variante de traduceri, denumiri echivalente ca referinţă, dar nu şi ca sens), ceea ce face ca o asemenea consecvenţă să fie extrem de dificilă sau chiar imposibilă – după cum poate fi văzut din serii precum *Eilenaer, Halifirien, Amon Anwar, Anwar, Muntele Anwar, Muntele Venerării, Pădurea Anwar, Crîngul Firien, Pădurea Firien, Pădurea Şopotitoare.* Ca regulă generală, am inclus referinţe pentru traducerea toponimelor elfice sub titlul elfic (precum *Ţărmul Vechi,* sub titlul *Anfalas*), toponimul tradus apărînd şi ca titlu de sine stătător, dar nu am aplicat aceeaşi metodă în cazurile în care toponimele „traduse" (precum *Codrul Întunecat, Isengard*) sînt familiare şi în general folosite ca atare.

A

Adanedhel – „Omul-elf", nume dat lui Túrin în Nargothrond.

Adăpostul din Valea Calvarului – Refugiu fortificat în Ered Nimrais, deasupra Văii Calvarului, la care se ajungea pe un drum în serpentine; la fiecare cot al drumului erau aşezate statuile numite Oamenii-Púkel. *Morţii din Valea Calvarului*, oameni din Ered Nimrais, care au fost

* În prezenta versiune în limba română am optat deliberat nu pentru un indice propriu-zis – cu trimiteri la pagină, ca în original –, ci pentru o formă mai apropiată de un glosar, considerînd că este mai util pentru cititor să aibă un inventar complet al antroponimelor şi toponimelor, cu explicaţiile de rigoare, care să-i uşureze înţelegerea textului de faţă. (n.red.)

blestemaţi de Isildur din cauză că şi-au încălcat jurămîntul de supunere faţă de el.

**Adîncătura Răsăriteană* – Marea scobitură în marginea estică a Codrului Întunecat. Vezi *Strînsura Pădurii.*

Adorn – Afluent al rîului Isen, formînd împreună cu acesta hotarele apusene ale Rohanului. (Numele este „O formă potrivită limbii sindarine, dar sensul în această limbă nu poate fi elucidat. E de presupus că are o origine prenúmenóreană, adaptată sindarinei".)

**Adrahil (1)* – Un comandant al forţelor din Gondor împotriva Căruţaşilor în cel de-al Treilea Ev, 1944; numit „din Dol Amroth", posibil strămoş al lui Adrahil (2).

Adrahil (2) – Prinţ al fortăreţei Dol Amroth, tatăl lui Imrahil.

adûnaică – Limba vorbită în Númenor. Graiul númenórean.

**aeglos (1)* – „Ghimpe de zăpadă", o plantă ce creştea pe Amon Rûdh.

Aeglos (2) – „Vîrf de zăpadă", suliţa lui Gil-galad (cuvînt format ca şi cel de mai sus).

Aegnor – Prinţ noldorin, al patrulea fiu al lui Finarfin; ucis în bătălia Dagor Bragollach.

Aelin-uial – Regiune de mlaştini şi iazuri unde Aros se vărsa în Sirion. Tradus ca „Heleşteiele Amurgului".

Aerin – Femeie înrudită cu Húrin din Dor-lómin; a fost luată de soaţă de Brodda Răsăriteanul; a ajutat-o pe Morwen după bătălia Nirnaeth Arnoediad.

Agarwaen – „Pătat-de-sînge", nume pe care şi l-a luat Túrin cînd a venit în Nargothrond.

**Agathurush* – Traducere adûnaică a numelui *Gwathló.*

**Aghan* – Drûg (Drúadan) în povestea despre „Piatra Credincioasă".

Aglarond – „Peşterile Scînteietoare" din Văgăuna lui Helm în Ered Nimrais; folosită, de asemenea, cu referire la fortăreaţa numită Cetatea Cornului, la intrarea în Văgăuna lui Helm. Vezi *Glâemscrafu.*

**Ailinel* – Cea mai mare dintre surorile lui Tar-Aldarion.

**Aiwendil* – „Iubitorul de Păsări", numele quenyan al lui Radagast Vrăjitorul.

Akallabêth – „Decăzutul", Númenor.

**Alatar* – Unul dintre Vrăjitorii Albaştri *(Ithryn Luin).*

Al(a)táriel – „Fecioară încununată cu o cunună strălucitoare" (vezi Anexa la *Silmarillion*, titlul *kal-*), forme quenyene şi telerine ale numelui *Galadriel.*

Aldarion – Vezi *Tar-Aldarion.*

Aldor – Al treilea Rege al Rohanului, fiul lui Brego care era fiul lui Eorl cel Tînăr.

alfirin – O mică floare albă, numită și *uilos* și *simbelmynë (Veșnicuțe).*

**Algund* – Bărbat din Dor-lómin, unul din ceata de proscriși *(Gaurwaith)* căreia i s-a alăturat Túrin.

**Almarian* – Fiica marinarului númenórean Vëantur, Regina lui Tar-Meneldur și mama lui Tar-Aldarion.

**Almiel* – Cea mai mică dintre surorile lui Tar-Aldarion.

Alqualondë – „Limanul Lebedelor", orașul principal și sălașul telerilor pe țărmurile Amanului.

Aman – „Binecuvîntat, neatins de rău", numele tărîmului valarilor din Apusul cel mai îndepărtat. *Regatul Binecuvîntat, Tărîmul Binecuvîntat.* Vezi *Tărîmurile Nepieritoare.*

Amandil (1) – Vezi *Tar-Amandil.*

Amandil (2) – Ultimul Senior din Andúnië, tatăl lui Elendil cel Înalt.

**Amdír* – Rege în Lórien, ucis în bătălia Dagorlad; tatăl lui Amroth. Vezi *Malgalad.*

**Amon Anwar* – Nume sindarin pentru Halifirien, al șaptelea pisc de avertizare al Gondorului în Ered Nimrais. Tradus drept *Muntele Venerării* și uneori *Muntele Anwar*; de asemenea doar *Anwar.* Vezi *Eilenaer, Halifirien, Pădurea Anwar.*

**Amon Darthir* – Un vîrf al lanțului Ered Wethrin, la sud de Dor-lómin.

Amon Dîn – „Dealul Tăcut", primul dintre piscurile de avertizare ale Gondorului în Ered Nimrais.

Amon Ereb – „Dealul Singuratic", în Beleriandul Răsăritean.

Amon Ethir – Marele gorgan ridicat de Finrod Felagund la răsărit de Porțile Nargothrondului. Tradus drept „Dealul Iscoadelor".

Amon Gwareth – Dealul pe care a fost construit Gondolin, în mijlocul cîmpiei Tumladen.

**Amon Lanc* – „Dealul Golaș", la sud de Marea Pădure Verde, numit ulterior *Dol Guldur.*

Amon Obel – Un deal în inima Codrului Brethil, pe care a fost construit Ephel Brandir.

Amon Rûdh – „Dealul Pleșuv", o înălțime singuratică pe meleagurile aflate la sud de Brethil; adăpost al lui Mîm și bîrlog al cetei de proscriși conduse de Túrin. Vezi *Sharbhund.*

Amon Sûl – „Dealul Vîntului", un deal rotund și sterp, la capătul sudic al Dealurilor Vremii în Eriador. În Bree era numit *Țancul Vremii.*

Amon Uilos – Nume sindarin al lui *Oiolossë.*

Amroth – Elf sindarin, Rege al Lórienului, iubitul lui Nimrodel; s-a înecat în Golful Belfalas. *Ţara lui Amroth* (coasta Belfalas, lîngă Dol Amroth). *Limanul lui Amroth*, vezi *Edhellond*.

Anach – Trecătoare care coboară de pe Taur-nu-Fuin (Dorthonion) la capătul apusean al munţilor Ered Gorgoroth.

Anar – Denumirea quenyană pentru Soare.

Anárion (1) – Vezi *Tar-Anárion*.

Anárion (2) – Mezinul lui Elendil, care a scăpat împreună cu tatăl său şi fratele său Isildur din Scufundarea Númenorului, întemeind în Pămîntul de Mijloc regatele númenóreenilor din exil; senior din Minas Anor; răpus în asediul asupra turnului Barad-Dûr. *Moştenitorul lui Anárion*.

**Anardil* – Nume dat lui Tar-Aldarion; cu sufixul de alint *Anardilya*. [Al şaselea Rege al Gondorului se numea tot *Anardil*.]

Ancalimë – Vezi *Tar-Ancalimë*. Numele a fost dat de către Aldarion şi copacului din Eressëa, pe care l-a plantat în Armenelos.

**Andrast* – „Capul Lung", promontoriu muntos între rîurile Isen şi Lefnui. Vezi *Ras Morthil*, *Drúwaith Iaur*.

**Andrath* – „Clina Lungă", defileu între Gruiurile-gorgane şi Gruiurile de la Miazăzi, prin care trecea Drumul de la Miazănoapte la Miazăzi (Drumul Verde).

Andróg – Bărbat din Dor-lómin, o căpetenie a cetei de proscrişi *(Gaurwaith)* căreia i s-a alăturat Túrin.

Androth – Peşteri în munţii Mithrim, unde Tuor a vieţuit cu Elfii Cenuşii, iar mai tîrziu ca proscris solitar.

Anduin – „Rîul cel Lung", la răsărit de Munţii Ceţoşi; i se mai spune şi *Rîul cel Mare* sau simplu *Rîul*. Adesea *Valea Anduin*. Vezi *Ethir Anduin*, *Torentul Vechi*.

Andúnië – „Apusul", oraş şi liman pe coasta de apus a Númenorului. *Golful Andúnië*. *Seniorul(ii) din Andúnië*.

**Andustar* – Promontoriul apusean al Númenorului. Tradus ca *Tărîmurile Apusene*. *Doamna Tărîmurilor Apusene*, Erendis.

Anfalas – Teritoriu al Gondorului; regiune de coastă între gurile rîurilor Lefnui şi Morthond. Tradus în westron drept *Ţărmul Vechi*.

Anfauglith – Numele cîmpiei Ard-galen, după pustiirea ei de către Morgoth în bătălia Dagor Bragollach

Angband – Marea fortăreaţă subterană a lui Morgoth, în nord-vestul Pămîntului de Mijloc. *Asediul Angbandului*.

**Angelimar* – Al douăzecilea Prinţ al fortăreţei Dol Amroth, bunicul lui Imrahil.

Anglachel – Sabia lui Beleg. Vezi *Gurthang.*

Angmar – Regatul Vrăjitorilor, cîrmuit de Seniorul Nazgûlilor, la capătul nordic al Munților Cețoși.

**Angren* – Nume sindarin pentru Isen (și *Sîr Angren,* Rîul Isen). Vezi *Athrad Angren.*

Angrenost – Nume sindarin pentru *Isengard.*

Angrod – Prinț noldorin, al treilea fiu al lui Finarfin; răpus în bătălia Dagor Bragollach.

Anii Întunecați – Anii stăpînirii lui Sauron în cel de-al Doilea Ev.

Annael – Elf Cenușiu din Mithrim, tatăl vitreg al lui Tuor.

Annatar – „Seniorul Darurilor", nume pe care și l-a luat Sauron însuși în Al Doilea Ev. Vezi *Artano, Aulendil.*

Annon-in-Gelydh – Intrarea spre un rîu subteran în dealurile apusene din Dor-lómin, care ducea la Cirith Ninniach. Tradus ca *Poarta Noldorilor.*

Annúminas – „Turnul Apusului", reședință străveche a Regilor din Arnor, lîngă Lacul Nenuial; refăcută ulterior de Regele Elessar.

Anul Jelirii – Anul bătăliei Nirnaeth Arnoediad.

**Anwar* – Vezi *Amon Anwar.*

Apa Zgomotoasă – Vezi *Rîul Urșilor.*

Apusimea – Traducerea pentru *Númenor; Insula Apusimii.*

**Ar-Abattârik* – Nume adûnaic al lui Tar-Ardamin.

Ar-Adûnakhôr – Al douăzecilea Cîrmuitor al Númenorului; în quenyană se numește *Tar-Herunúmen.*

Aragorn – Al treizeci și nouălea Moștenitor al lui Isildur în linie directă; Rege al regatelor unite Arnor și Gondor, după Războiul Inelului; a luat-o de soață pe Arwen, fiica lui Elrond. Vezi *Elessar, Piatra Elfă, Pas Mare, Thorongil.*

**Arandor* – Númenor, „Țara Regilor".

**Arandur* – „Slujitorul Regelui, ministru", termen quenyan pentru Majordomii Gondorului.

Aranrúth – „Mînia Regelui", sabia lui Thingol.

Aranwë – Elf din Gondolin, tatăl luiVoronwë.

Aranwion – Fiul lui Aranwë.

Aratan – Al doilea fiu al lui Isildur, răpus pe Cîmpiile Stînjeneilor.

Arătaniile Gorganelor – Spirite rele care sălășluiau în tumulii-morminte de pe Gruiurile-gorgane.

**Ar-Belzagar* – Nume adûnaic al lui *Tar-Calmacil.*

Arborebărbos – Vezi *Fangorn.*

Arcul Puternic – Vezi *Beleg.*

Arda – „Tărîmul", numele Pămîntului ca Regat al lui Manwë.

Aredhel – Sora lui Turgon şi mama lui Maeglin.

Ar-Gimilzôr – Al douăzeci şi treilea Cîrmuitor al Númenorului; numele lui quenyan este *Tar-Telemnar.*

Ar-Inziladûn – Nume adûnaic al lui Tar-Palantir.

Armenelos – Oraşul Regilor în Númenor.

Arminas – Elf noldorin care, împreună cu Gelmir, s-a întîlnit cu Tuor la Annon-in-Gelydh, iar mai tîrziu s-a dus la Nargothrond să-l avertizeze pe Orodreth asupra pericolului ce ameninţa fortăreaţa.

Arnor – Regatul nordic al númenóreenilor în Pămîntul de Mijloc. *Regatul de la Miazănoapte, Tărîmul de la Miazănoapte.*

Aros – Rîul sudic din Doriath.

Ar-Pharazôn – Al douăzeci şi cincilea şi ultimul Cîrmuitor al Númenorului, care a pierit în Decăderea insulei; în quenyană era numit *Tar-Calion.*

**Arroch* – Calul lui Húrin din Dor-lómin.

Ar-Sakalthôr – Al douăzeci şi doilea Cîrmuitor al Númenorului; în quenyană era numit *Tar-Falassion.*

Artamir – Fiul mai mare al Regelui Ondoher din Gondor; ucis în bătălia cu Căruţaşii.

**Artanis* – Nume primit de Galadriel de la tatăl ei.

**Artano* – „Făurar Suprem", nume pe care şi l-a luat Sauron în cel de-al Doilea Ev. Vezi *Annatar, Aulendil.*

Arthedain – Unul dintre cele trei regate în care a fost împărţit Arnor în secolul al IX-lea al celui de-al Treilea Ev; mărginit de rîurile Baranduin şi Lhûn, iar la răsărit de lanţul Dealurilor Vremii; fortăreaţa principală este Fornost.

**Arthorien* – Regiune între rîurile Aros şi Celon, la est de Doriath.

Arvedui – „Ultimul-rege" din Arthedain, care s-a înecat în Golful Forochel.

Arwen – Fiica lui Elrond şi Celebrían; căsătorită cu Aragorn; Regina Gondorului.

Ar-Zimraphel – Nume adûnaic al lui Tar-Míriel.

Ar-Zimrathôn – Al douăzeci şi unulea Cîrmuitor al Númenorului; numit în quenyană *Tar-Hostamir.*

**Asgon* – Bărbat din Dor-lómin, care l-a ajutat pe Túrin să scape după ce a fost răpus Brodda.

Atanamir – Vezi *Tar-Atanamir.*

Atanatar Alcarin – („Gloriosul"), al şaisprezecelea Rege al Gondorului.

Atani – Oamenii din cele Trei Case ale Prietenilor Elfilor (*edaini*, în sindarină).

**Athrad Angren* – Nume sindarin (şi în forma de plural *Ethraid Engrin*) pentru Vadurile Isen.

Aulë – Unul dintre marii valari, fierar şi stăpîn al meşteşugurilor, soţul Yavannei; adjectival *aulëan*. *Copiii lui Aulë*, gnomii.

**Aulendil* – „Servitorul lui Aulë"; nume pe care şi l-a luat Sauron în al Doilea Ev. Vezi *Annatar, Artano*.

Avallónë – Liman al eldarilor pe Tol Eressëa.

Avari – Elfi care au refuzat să pornească în Marele Marş din Cuiviénen spre apus. *Elfii Întunecimii*. Vezi *Elfii Salbatici*.

**Aventurieri, Breasla* – Frăţia marinarilor, întemeiată de Tar-Aldarion. Vezi *Uinendili*.

Azaghâl – Seniorul gnomilor din Belegost; l-a rănit pe Glaurung în bătălia Nirnaeth Arnoediad şi a fost omorît de acesta.

Azanulbizar – Vale aflată sub poarta răsăriteană a Moriei, unde în al Treilea Ev, 2799, s-a dus marea bătălie care a pus capăt Războiului dintre gnomi şi orci. Vezi *Nanduhirion*.

Azog – Orc din Moria; cel care l-a ucis pe Thrór şi a fost răpus de Dáin Picior de Fier în bătălia de la Azanulbizar.

B

Baggins – Familie de hobbiţi din Comitat. Vezi şi *Bilbo Baggins*.

Balar, Golful – Marele golf la sud de Beleriand, în care se vărsa rîul Sirion.

Balar, Insula – Insulă în Golful Balar, unde au locuit Círdan şi Gil-galad după bătălia Nirnaeth Arnoediad.

Balchothi – Popor de răsăriteni înrudiţi cu Căruţaşii, a căror invazie în Calenardhon în cel de-al Treilea Ev, 2510, a fost oprită în Bătălia de pe Cîmpia Celebrant.

Balin – Gnom din Casa lui Durin; însoţitor al lui Thorin Scut de Stejar, iar apoi, pentru scurt timp, Senior al Moriei.

Balrogi – Vezi *Gothmog*.

**Barach* – Pădurean din Poporul lui Haleth, în povestea „Pietrei Credincioase".

Barad-dûr – „Turnul Întunecimii" al lui Sauron în Mordor. *Seniorul din Barad-dûr*, Sauron.

Barad Eithel – „Turnul Fîntînii", fortăreaţa noldorilor la Eithel Sirion.

Baragund – Tatăl lui Morwen, soţia lui Húrin; nepotul lui Barahir şi unul din cei doisprezece însoţitori ai săi pe Dorthonion.

Barahir – Tatăl lui Beren; l-a salvat pe Finrod Felagund în bătălia Dagor Bragollach şi a primit de la acesta inelul său; răpus pe Dorthonion. *Inelul lui Barahir.*

Baranduin – „Lungul rîu maroniu-auriu" din Eriador, numit Viniac în Comitat. *Viniac, Podul Viniac; Rîul.*

Bar-en-Danwedh – „Casa Răscumpărării", numele dat de Mîm sălaşului său de pe Amon Rûdh cînd i l-a cedat lui Türin. Vezi *Echad i Sedryn.*

**Bar-en-Nibin-noeg* – „Casa Gnomilor Scundaci", sălaşul lui Mîm pe Amon Rûdh.

**Bar Erib* – O fortăreaţă în Dor-Cúarthol, ceva mai la sud de Amon Rûdh.

Bătălia de la Azanulbizar – Vezi *Azanulbizar.*

Bătălia de la Cetatea Cornului – Atac asupra Cetăţii Cornului dezlănţuit de oastea lui Saruman în Războiul Inelului.

Bătălia de la Dagorlad – Vezi *Dagorlad.*

Bătălia de la Pelennor (Cîmpiile) – Vezi *Pelennor.*

Bătălia de pe Cîmpia Celebrant – Vezi *Cîmpia Celebrant.*

**Bătălia de pe Cîmpii* – Înfrîngere a lui Narmacil II din Gondor de către Căruţaşi pe meleagurile la sud de Codrul Întunecat în cel de-al Treilea Ev, 1856.

**Bătălia de pe Gwathló* – Înfrîngere a lui Sauron de către númenóreeni, în al Doilea Ev, 1700.

Bătălia din Tabără – Victoria lui Eärendil II din Gondor asupra Căruţaşilor, în Ithilien, în cel de-al Treilea Ev 1944.

Bătălia din Tumhalad – Vezi *Tumhalad.*

Bătălia din Ţinutul de Jos – Bătălie din Războiul Inelului, în care oastea nordică a lui Sauron i-a învins pe Oamenii din Ţinutul de Jos şi pe gnomii din Erebor.

Bătăliile de la Vadurile Isen – Două bătălii duse în timpul Războiului Inelului, între Căruţaşii din Rohan şi forţele lui Saruman aflate în afara Isengardului. *Prima Bătălie; A Doua Bătălie.*

Bătrînul Took – Gerontius Took, hobbit din Comitat, bunicul lui Bilbo Baggins şi stră-străbunicul lui Peregrin Took.

Bauglir – „Asupritorul", un nume al lui Morgoth.

Beleg – Elf din Doriath; mare arcaş şi căpetenie al străjuitorilor hotarelor lui Thingol; prieten şi însoţitor al lui Túrin, de către care a fost ucis. Numit *Cúthalion*, în traducere *Arcul Puternic.*

Belegaer – „Marea cea Mare" din Apus, între Pămîntul de Mijloc şi Aman. *Marea cea Mare.* Deseori numită pur şi simplu *Marea.*

Belegost – Unul dintre cele două oraşe ale gnomilor în Munţii Albaştri;

Belegund – Tatăl lui Rían, soția lui Huor; nepotul lui Barahir și unul dintre cei doisprezece însoțitori ai săi pe Dorthonion.

Beleriand – Pămînturi la vest de Munții Albaștri în Zilele de Odinioară. *Beleriandul de Răsărit* (despărțit de Beleriandul de Apus de rîul Sirion). *Graiul din Beleriand*, vezi *Sindarina*. *Prima Bătălie din Beleriand*. Ca adjectiv, *beleriandic*.

Belfalas – Fief al Gondorului; regiune de coastă deschizîndu-se spre marele golf cu același nume; *Golful Belfalas*.

Bëor – Căpetenia primilor Oameni care au pătruns în Beleriand; strămoș al Primei Case a Edainilor.

Beorningi – Oameni din Văile superioare ale Anduinului.

**Beregar* – Bărbat din Tărîmurile Apusene ale Númenorului, descendent al Casei lui Bëor; tatăl lui Erendis.

Beren(1) – Bărbat din Casa lui Bëor, care a tăiat silmarilul din coroana lui Morgoth, și singurul dintre oamenii muritori care s-a reîntors dintre morți. Numit, după întoarcerea sa din Angband, *Erchamion*, în traducere *Ciungul;* și *Camlost* „Mînă-goală".

Beren (2) – Al nouăsprezecelea Majordom Cîrmuitor al Gondorului, care i-a dat lui Saruman cheile turnului Orthanc.

**Bereth* – Sora lui Baragund și Belegund, strămoașa lui Erendis.

Berúthiel – Regina lui Tarannon Falastur, al doisprezecelea Rege al Gondorului.

Bilbo Baggins – Hobbit din Comitat, cel care a găsit Inelul Suprem. Vezi *Baggins*.

Bocirea – Vezi *Nienor*.

Boromir – Fiul mai mare al lui Denethor II, Majordom al Gondorului; a făcut parte din Frăția Inelului.

**Borondir* – Numit *Udalraph*, „Cel fără scară la șa"; călăreț din Minas Tirith, care i-a adus lui Eorl mesajul din partea lui Cirion, cerîndu-i ajutorul.

Bracegirdle – O familie de hobbiți din Comitat. *Lobelia Bracegirdle*.

Bragollach – Vezi *Dagor Bragollach*.

Brand – Al treilea Rege din Ținutul de Jos, nepotul lui Bard Arcașul; răpus în Bătălia din Ținutul de Jos.

Brandir – Cîrmuitor al Poporului lui Haleth în Brethil, la vremea la care a venit Túrin Turambar, de care a fost răpus. Numit de Túrin *Șontorogul*.

**Breasla Aventurierilor* – Vezi *Aventurieri*.

Bree – Satul principal din ținutul Bree, unde se intersectau drumurile númerόneene în Eriador. *Oamenii din Bree. Hobbiții din Bree*.

Brego – Al doilea Rege din Rohan, fiul lui Eorl cel Tînăr.

Bregolas – Fratele lui Barahir şi tatăl lui Baragund şi Belagund.

Bregor – Tatăl lui Barahir şi Bregolas. *Arcul lui Bregor*, păstrat în Númenor.

Brethil – Codru dintre rîurile Teiglin şi Sirion, în Beleriand, loc de sălăşluire al Poporului lui Haleth. Vezi şi *Pădureni*. *Ghimpele Negru din Brethil*, vezi *Gurthang*.

Brithiach – Vad pe rîul Sirionului, la nord de Codrul Brethil.

Brithombar – Regiune în extremitatea nordică a Limanurilor Falas, pe coasta Beleriandului.

Brithon – Rîu care se varsă în Marea cea Mare la Brithombar.

Brodda – Răsăritean din Hithlum după bătălia Nirnaeth Arnoediad, care a luat-o de soaţă pe Aerin, înrudită cu Húrin; răpus de Túrin. Numit *Veneticul*.

C

Cabed-en-Aras – Defileu adînc al rîului Teiglin, unde Túrin l-a ucis pe Glaurung, iar Nienor s-a aruncat în gol, luîndu-şi viaţa; în traducere, *Săritura Căprioarei*. Vezi *Cabed Naeramarth*.

Cabed Naeramarth – „Săritura Sorţii Neîndurătoare", nume dat defileului Cabed-en-Aras după ce Nienor s-a aruncat de pe stîncile sale.

Cair Andros – Insulă pe rîul Anduin, la nord de Minas Tirith, fortificată de Gondor pentru apărarea regiunii Anórien.

Calenardhon – „Ţinutul Verde", nume dat ţinutului Rohan pe vremea cînd constituia partea de nord a Gondorului; *Strunga Calenardhon*, *Regele din Calenardhon*, Eorl. Vezi *Rohan*, *Strunga Rohan*.

Calenhad – Al şaselea dintre piscurile de avertizare ale Gondorului, în Ered Nimrais. (Probabil că numele însemna „spaţiu verde", referire la coama dealului, teşită şi acoperită cu iarbă; *had* deriva, cu obişnuita mutaţie în cuvinte compuse, din *sad* „loc, punct fix".)

**Calimehtar* – Al treizecilea Rege al Gondorului, care i-a învins pe Căruţaşi la Dagorlad, în al Treilea Ev.

**Calmindon* – „Turnul Luminii", pe Tol Uinen, în Golful Rómenna.

Camlost – Vezi *Beren (1)*.

Capete de Paie – Nume dispreţuitor folosit de Răsăritenii din Hithlum pentru Poporul lui Hador.

**Capul de la Miazănoapte* – Capătul promontoriului nordic Forostar, în Númenor.

Caradhras, Trecătoarea – Trecătoare peste Munţii Ceţoşi, numită „Trecătoarea Cornului Roşu", sub vîrful Caradhras (Cornul Roşu, Barazinbar), unul din Munţii Moriei.

Caras Galadhon – „Orașul Copacilor“, principala așezare a elfilor în Lórien.

Cardolan – Unul dintre cele trei regate în care s-a împărțit Arnor în secolul IX al celui de-al Treilea Ev; mărginit la apus de Baranduin, iar la nord de Drumul de Răsărit.

Carn Dûm – Principala fortăreață în Angmar.

Carnen – „Apa Roșie“, rîu care coboară din Munții de Fier și se varsă în Rîul Curgător.

Carrock – Insuliță stîncoasă, pe cursul superior al Anduinului. Vezi *Vadul Carrock*.

Cartea Majordomilor – Vezi *Majordomii Gondorului*.

Cartea Regilor – Una din cronicile Gondorului.

Cartea Thainului – O copie a *Cărții Roșii a Hotarului de la Soare-Apune*, făcută la cererea Regelui Elessar și adusă acestuia de către Thainul Peregrin Took, atunci cînd s-a retras în Gondor. Mult adnotată ulterior, în Minas Tirith.

Cavaleri – Vezi *Éothéodi*. (ii) *Cavalerii din Rohan*, vezi *Rohirimi*.

Călăreții de lupi – Orci sau ființe asemănătoare orcilor, care călăreau lupi.

Călăreții Negri – Vezi *Nazgûli*.

Căpetenia Neagră – Vezi *Seniorul Nazgûlilor*.

Căruțași – Neam al Răsăritenilor, care a invadat Gondorul în secolele XIX și XX ale celui de-al Treilea Ev.

Cei Doi Copaci din Valinor – Vezi *Laurelin*, *Telperion*.

Cei Nouă – Vezi *Nazgûli*.

Cei Nouă Peregrini – Frăția Inelului.

Celduin – Rîu care curge din Muntele Singuratic și se varsă în Marea Rhûn. În traducere, *Rîul Curgător*.

Celeborn (1) – „Copacul de Argint“, Copacul din Tol Eressëa.

Celeborn (2) – Rubedenie a lui Thingol; a luat de soață pe Galadriel; Seniorul din Lothlórien. Vezi *Teleporno*.

Celebrant – Rîu care izvorăște din Heleșteul Oglinzii, străbate Lothlórien și se unește cu Anduinul. În traducere, *Rîul Argintului*. Vezi *Cîmpia Celebrant*.

Celebrían – Fiica lui Celeborn și Galadriel. Căsătorită cu Elrond.

Celebrimbor – „Mîna de Argint“, cel mai mare dintre fierarii din Eregion; făuritorul celor Trei Inele ale elfilor; răpus de Sauron.

Celebros – „Spuma Argintie“ sau „Ploaia Argintie“, un pîrîu în Brethil, care se varsă în Teiglin, lîngă Trecerea peste Teiglin.

Cele Două Regate – Arnor și Gondor.

Celegorm – Al treilea fiu al lui Fëanor.

Celon – Rîu în partea de est a Beleriandului, izvorînd din Înălţimea Himring.

Celos – Unul din rîurile din Lebennin în Gondor; afluent al rîului Sirith. („Numele derivă din rădăcina *kelu-* «curge repede», format cu un sufix *-sse, -ssa*, care apare în quenyanul *kelussë* «puhoi, apă curgînd repede dintr-un pîrîu de munte».")

Ceorl – Călăreţ din Rohan, care a adus veşti despre a Doua Bătălie de la Vadurile Isen.

Cerin Amroth – „Colina lui Amroth" în Lórien.

Cermië – Nume quenyan al celei de-a şaptea luni după calendarul númenórean, corespunzînd lunii iulie.

Cetatea Cornului – Fortăreaţă în Rohan, la intrarea în Văgăuna lui Helm. Vezi *Bătălia de la Cetatea Cornului; Aglarond, Cetatea Súth.*

**Cetatea Súth* – Fost nume al Cetăţii Cornului.

**Cetatea Veche* – Sălaşul lui Éomer în Lande (Rohan), unde-şi avea casa Eorl Cel Tînăr.

Círdan – Numit „Făuritorul de Corăbii"; elf telerin, „Seniorul Limanurilor" Falas; cînd au fost distruse după bătălia Nirnaeth Arnoediad, a scăpat împreună cu Gil-galad în Insula Balar; în timpul celui de-al Doilea şi celui de-al Treilea Ev, a fost străjuitorul Limanurilor Cenuşii în Golul Lhûn; după venirea lui Mithrandir, i l-a încredinţat acestuia pe Narya, Inelul de Foc.

Cirion – Al doisprezecelea Majordom al Gondorului, care le-a dăruit rohirrimilor regiunea Calenardhon, după Bătălia de pe Cîmpia Celebrant în cel de-al Treilea Ev. *Cronica, Povestea lui Cirion şi Eorl. Jurămîntul lui Cirion.*

**Cirith Dúath* – „Crăpătura Umbrei", fostul nume al trecătorii Cirith Ungol.

**Cirith Forn en Andrath* – „Înalta Trecătoare de la Miazănoapte", peste Munţii Ceţoşi, la răsărit de Vîlceaua Despicată. Numită *Trecătoarea Înaltă* şi *Trecătoarea Imladris.*

Cirith Ninniach – „Crăpătura Curcubeului", nume dat de Tuor strungii care duce din stîncile apusene din Dor-lómin pînă în Fiordul Drengist.

Cirith Ungol – „Crăpătura Păianjenului", trecătoare peste Ephel Dúath, dominînd Minas Morgul. Vezi *Cirith Dúath.*

**Ciryatur* – Amiral númenórean care a comandat flota trimisă de Tar-Minastir în ajutorul lui Gil-Galad împotriva lui Sauron.

Ciryon – Al treilea fiu al lui Isildur, răpus pe Cîmpiile Stînjeneilor.

Cîmpia Bătăliilor – Vezi *Dagorlad.*

Cîmpia Celebrant – Traducere parțială a toponimului *Parth Celebrant*. Întinderi verzi între Rîul Argintului (Celebrant) și rîul Lumina Fugară; în Gondor, în sens restrîns, meleagul dintre cursul inferior al Luminii Fugare și Anduin. Toponimul *Cîmpia Celebrant* este adesea folosit în contextul *Bătăliei de pe Cîmpia Celebrant*, cînd victorioși au fost Cirion și Eorl împotriva balchothilor, în al Treilea Ev, 2510.

Cîmpia Străjuită – Vezi *Talath Dirnen*.

Cîmpiile Stînjeneilor – Traducere parțială a toponimului sindarin *Loeg Ningloron;* mari întinderi de trestie și iriși (stînjenei), unde Rîul Stînjeneilor se vărsa în Anduin.

Codrul de Aur – Vezi *Lórien (2)*.

Codrul Enților – Astfel era numit în Rohan Codrul Fangorn.

Codrul Întunecat – Marea pădure la răsărit de Munții Cețoși, numită înainte *Eryn Galen, Marea Pădure Verde*. Vezi *Taur-nu-Fuin, Taur-e-Ndaedelos, Eryn Lasgalen; Munții Codrului Întunecat*.

Coiful Dragonului din Dor-lómin – Moștenire a Casei lui Hador, purtat de Túrin; *Dragonul din Dor-lómin; Capul Dragonului de la Miazănoapte; Coiful lui Hador*.

Coiful lui Hador – Vezi *Coiful Dragonului din Dor-Lómin*.

Colinele – Referire la Colinele Albe din Meleagul de la Apus din Comitat.

Comitatul – Ținut în care trăiau îndeobște hobbiții, la vest de Eriador, *Calendarul, Numărătoarea Anilor din Comitat, Poporul din Comitat*.

Copacul Alb – (i) Din Valinor, vezi *Telperion*. (ii) Din Tol Eressëa, vezi *Celeborn (1)*. (iii) Din Númenor, vezi *Nimloth (1)*.

Copacul de Aur (din Valinor) – Vezi *Laurelin*.

Copacul din Tol Eressëa – Vezi *Celeborn (1)*.

Copiii lui Aulë – Gnomii.

Copiii lui Ilúvatar – Elfii și oamenii. *Copiii mai Mari*, Elfii.

Copiii Lumii – Elfii și oamenii.

Copiii mai Mari – Vezi *Copiii lui Ilúvatar*.

Copiii Pămîntului – Elfii și oamenii.

Corsarii din Umbar – Vezi *Umbar*.

Cotton, Fermierul – Tolman Cotton, hobbit din Lîngă Ape.

Credincioși – (i) Acei númenóreeni care nu s-au înstrăinat de eldari și au continuat să-i venereze pe valari în timpul lui Tar-Ancalimon și al regilor care i-au urmat. (ii) „Credincioșii“ celui de-al Patrulea Ev.

Crissaegrim – Ţancuri muntoase la sud de Gondolin, unde se găseau cuiburile vulturului Thorondor.

**Crîngul Firien* – Un alt nume pentru Pădurea Firien, avînd acelaşi înţeles.

Cuiviénen – „Apa Trezirii", lacul din Pămîntul de Mijloc unde s-au trezit primii elfi.

Curufin – Al cincilea fiu al lui Fëanor, tatăl lui Celebrimbor.

**Curumo* – Numele lui Curunír (Saruman) în quenyană.

Curunír – „Cel priceput la vicleşuguri", numele sindarin al lui Saruman; şi *Curunír 'Lân*, Saruman cel Alb. Vezi *Curumo*.

Cúthalion – „Arcul Puternic"; vezi *Beleg*.

D

Daeron – Bard din Doriath; îndrăgostit de Lúthien pe care a trădat-o de două ori, prieten (ori rubedenie) al lui Saeros.

Dagor Bragollach – „Bătălia Focului Neaşteptat" (şi simplu *Bragollach*), a patra dintre marile bătălii ale Războaielor din Beleriand, care a pus capăt Asediului fortăreţei Angband.

Dagorlad – „Cîmpia Bătăliei", la răsărit de Emyn Muil şi aproape de Smîrcurile Morţilor, locul marii bătălii la nord de Mordor, între Sauron şi Ultima Alianţă a elfilor şi oamenilor la sfîrşitul celui de-al Doilea Ev. *Bătălia de la Dagorlad*. Ultimele bătălii la Dagorlad: în cel de-al Treilea Ev, 1899, victoria Regelui Calimehtar asupra Căruţaşilor; înfrîngerea şi moartea Regelui Ondoher în cel de-al Treilea Ev.

Dáin Picior-de-Fier – Seniorul gnomilor din Dealurile de Fier, ulterior Rege sub Munte; ucis în Bătălia din Ţinutul de Jos.

Déagol – Stoor din Văile Anduinului, cel care a găsit Inelul Suprem.

Dealul Iscoadelor – Vezi *Amon Ethir*.

Dealurile Turnului – Vezi *Emyn Beraid*.

Dealurile Vremii – Dealuri în Eriador, dintre care Amon Sûl (Ţancul Vremii) era cel mai sudic.

Denethor (1) – Căpetenie a elfilor nandorini care au trecut Munţii Albaştri şi au trăit în Ossiriand; răpus pe Amon Ereb în Prima Bătălie din Beleriand.

Denethor (2) – Al douăzeci şi şaselea şi ultimul Majordom Cîrmuitor al Gondorului, al doilea majordom purtînd acest nume; Senior în Minas Tirith la vremea cînd se purta Războiul Inelului; tatăl lui Boromir şi Faramir.

Déor – Al şaptelea Rege al Rohanului.

Depresiunea Apuseană – regiune din Rohan, coastele și cîmpiile între Thrihyrne (piscuri înălțîndu-se deasupra Cetății Cornului) și Edoras. *Adunarea din Depresiunea Apuseană.*

Depresiunea Răsăriteană – O parte din Rohan pe coastele nordice ale lanțului Ered Nimrais, la est de Edoras. (Elementul *fold* [din *Eastfold*, denumirea în engleză, n.tr.] derivă din anglo-saxonul *folde*, „pămînt, teren, ținut, regiune", ca și în *The Folde* [tradus în *Stăpînul Inelelor* drept Landele, n.tr.]).

Dimbar – Meleagul între rîurile Sirion și Mindeb.

Dimrost – Cascada Celebros, în Codrul Brethil; ulterior numită *Nen Girith* în traducere, „Scara Ploioasă".

Dior, Moștenitorul lui Thingol – Fiul lui Beren și Lúthien; Rege al Doriathului, după Thingol; posesor al silmarilului; răpus de către Fiii lui Fëanor.

Dírhavel – Bărbat din Dor-lómin, autor al baladei *Narn i Hîn Húrin.*

**dírnaith* – Formațiune de luptă, în formă unghiulară, folosită de dúnedaini.

Doamna Albă din Emerië – vezi *Erendis.*

Doamna cea Dalbă – Vezi *Galadriel.*

Doamna din Dor-lómin – Morwen; vezi *Dor-lómin.*

Doamna din Pădurea de Aur – Vezi *Galadriel.*

**Doamna Noldorilor* – Vezi *Galadriel.*

**Doamna Tărîmurilor Apusene* – Vezi *Erendis.*

Dol Amroth – Fortăreața pe un promontoriu din Belfalas, numită după Regele Amroth din Lórien. Seniori sau Prinți din Dol Amroth. Vezi *Angelimar, Adrahil, Imrahil.*

Dol Baran – „Dealul Cafeniu-auriu", deal la capătul sudic al Munților Cețoși, unde Peregrin Took a privit în *palantírul* din Orthanc.

Domeniile Regelui – (i) În Rohan. (ii) *Țara Regilor* în Númenor, vezi *Arandor.*

Domnul Apelor – Vezi *Ulmo.*

Dor-Cúarthol – „Țara Arcului și-a Coifului", denumirea țării apărate de Beleg și Túrin din bîrlogul lor pe Amon Rûdh.

Dor-en-Ernil – „Țara Prințului", în Gondor, la apus de rîul Gilrain.

Dol Guldur – „Dealul Vrăjitoriei", o înălțime lipsită de copaci la sud-vest de Codrul Întunecat, fortăreața Necromantului înainte să se arate ca Sauron reîntrupat. Bezi *Amon Lanc.*

Doriath – „Țara Gardului" *(Dor Iâth),* referire la Brîul lui Melian; regatul lui Thingol și Melian în pădurile Neldoreth și Region, cîrmuit din

Menegroth, de pe rîul Esgalduin. Numit şi *Tărîmul Străjuit* şi *Regatul Ascuns.*

Dorlas – Bărbat din codrul Brethil; i-a însoţit pe Túrin şi pe Hunthor în atacul asupra lui Glaurung, dar s-a retras înspăimîntat; răpus de Brandir.

Dor-lómin – Regiune la sud de Hithlum, teritoriul lui Fingon, dat ca feudă Casei lui Hador; căminul lui Húrin şi Morwen. *Munţii din Dor-lómin,* acea parte a lanţului Ered Wethrin care forma zidul sudic al ţinutului Hithlum. *Doamna din Dor-lómin,* Morwen. *Seniorul din Dor-lómin*, Húrin, Túrin. *Dragonul din Dor-lómin*, vezi *Coiful Dragonului.*

Dorthonion – „Ţara Pinilor", marele platou împădurit la graniţa nordică a Beleriandului, ulterior numit *Taur-nu-Fuin.*

Dragonul – Vezi *Glaurung, Smaug.*

**Dramborleg* – Marea secure a lui Tuor, păstrată în Númenor.

Drengist, Fiordul – Lungul fiord care străpungea Ered Lómin, între Lammoth şi Nevrast.

**Drúath* – Drúedaini. (Singular *Drû*, plural şi *Drúin;* forme sindarine derivate din numele băştinaş *Drughu.*) Vezi *Róg, Rú.*

**Drúedaini* – Nume sindarin (din *Drû + adan,* plural *edain*) al „Oamenilor Sălbatici" din Ered Nimrais (şi din Codrul Brethil în Primul Ev). Numiţi *Oameni Sălbatici; Wosei;* şi vezi *Oamenii-Púkel.*

**Drûg, neamul drû(g)* – Drúedaini.

Drumul Apusean – Vezi *Drumuri.*

Drumul de la Miazănoapte la Miazăzi – Vezi *Drumuri.*

Drumul Gnomilor – (i) Drum care ducea în Beleriand din oraşele Nogrod şi Belegost, traversînd Gelionul la vadul Sarn Athrad. (ii) Traducerea toponimului *Men-i-Naugrim,* care desemna Vechiul Drum al Pădurii (vezi *Drumuri).*

Drumul Pădurii – Vezi *Drumuri.*

Drumul Răsăritean, Drumul de la Răsărit la Apus – Vezi *Drumuri.*

**Drumul Regal* – Vezi *Drumuri.*

**Drumul Văgăunii* – Drum care ducea spre nord din Viroaga Văgăunii, unindu-se cu Marele Drum aflat la răsărit de Vadurile Isen.

Drumul Verde – Numele folosit în Bree, către sfîrşitul celui de-al Treilea Ev, pentru Drumul de la Miazănoapte la Miazăzi, puţin umblat, în special pentru porţiunea din dreptul satului Bree. Vezi *Drumuri.*

Drumuri – (1) În Beleriand în Zilele de Odinioară: (i) Marele drum din Tol Sirion pînă în Nargothrond, pe la Trecerea peste Teiglin; numit *Vechiul Drum de la Miazăzi.* (ii) *Drumul Răsăritean*, de la

Muntele Taras în Apus, trecînd Sirionul pe la Brithiach, şi Aros pe la Arossiach, ducînd poate la Himring. (iii) Vezi *Drumul Gnomilor* (i).
(2) La răsărit de Munţii Albaştri: (i) Marele drum númenórean, care lega cele Două Regate, pe la Tharbad şi Vadurile Isenului; numit *Drumul de la Miazăzi la Miazănoapte*, şi *Drumul Apusean* (la est de Vadurile Isenului); numit şi *Marele Drum, Drumul Regal, drumul pentru călărit, Drumul Verde*. (ii) Drumul secundar din (i), ducînd la Cetatea Cornului (vezi *Drumul Văgăunii*). (iii) Drumul din Isengard pînă la Vadurile Isenului. (iv) Drumul númenórean de la Limanurile Cenuşii pînă în Vîlceaua Despicată, traversînd Comitatul; numit *Drumul de la Răsărit la Apus, Drumul Răsăritean*. (v) Drumul coborînd din Trecătoarea Imladris, traversînd Anduinul la Vechiul Vad, şi apoi Codrul Întunecat; numit *Vechiul Drum al Pădurii, Drumul Pădurii* şi *Men-i-Naugrim, Drumul Gnomilor*. (vi) Drumurile númenóreene la est de Anduin; drumul care traversa Ithilienul, numit *Drumul de la Miazănoapte;* drumurile la est şi nord de Morannon.

**Drúwaith laur* – „Vechea pustietate a neamului drû", aflată pe promontoriul montan Andrast. Numită *Vechea Pustietate a Púkelilor* şi *Vechiul Meleag al Púkelilor*.

Duhurile Inelelor – Vezi *Nazgûlii*.

Dúnedaini – (Singular *Dúnadan*). „Edainii din Apus", Númenóreenii.

Dungortheb – *Nan Dungortheb*, „Valea Înfiorătoarei Morţi", între prăpăstioşii Ered Gorgoroth şi Brîul lui Melian.

Dúnhere – Călăreţ din Rohan, Senior în Valea Calvarului; a luptat la Vadurile Isen şi pe Cîmpiile Pelennor, unde a fost răpus.

Dunlendingi – Locuitori ai Ţării Murge, supravieţuitorii unui neam străvechi al oamenilor, care a trăit odată în văile din Ered Nimrais: înrudiţi cu Morţii din Valea Calvarului şi cu oamenii din Bree. *Dunlendingul*, agentul lui Saruman, „saşiul de la Miazăzi" din hanul din Bree. Adjectiv *dunlending*.

Durin I – Cel mai bătrîn dintre cei Şapte Părinţi ai gnomilor. *Moştenitorul lui Durin*, Thorin Scut de Stejar. *Poporul lui Durin; Casa lui Durin*.

Durin III – Rege al Poporului lui Durin în Khazad-dûm, la vremea cînd Sauron a atacat Eregion.

Duşmanul – Astfel erau denumiţi Morgoth şi Sauron.

Dwimordene – „Valea Fantasmă ", numele ţinutului Lórien printre rohirrimi.

E

Eä – Lumea, Universul material; *Eä*, însemnînd în elfică „Este“ sau „Să fie“, a fost cuvîntul folosit de Ilúvatar cînd Lumea şi-a început existenţa.

**Eambar* – Corabie făurită de Tar-Aldarion drept sălaş al său şi loc de adunare al Breslei Aventurierilor. (Fără îndoială că numele înseamnă „Sălaş pe mare“.)

Eärendil – Fiul lui Tuor şi Idril, fiica lui Turgon, născut în Gondolin; s-a însurat cu Elwing, fiica lui Dior, Moştenitorul lui Thingol; tatăl lui Elrond şi Elros; a plecat cu Elwing pe mare, spre Aman, unde a cerut ajutor pentru a-l înfrînge pe Morgoth; a pornit să străbată cerurile pe corabia sa *Vingilot*, ducînd cu sine silmarilul lui Lúthien *(Steaua). Piatra lui Eärendil, Elessar.*

Eärendur (1) – Fratele mai mic al lui Tar-Elendil, născut în anul 361 al celui de-al Doilea Ev.

Eärendur (2) – Al cincisprezecelea Senior din Andúnië, fratele lui Lindórië, bunica lui Tar-Palantir.

Eärnil II – Al treizeci şi doilea Rege al Gondorului, învingător al haradrimilor şi al Căruţaşilor în cel de-al Treilea Ev, 1944.

Eärnur – Al treizeci şi treilea şi ultimul Rege al Gondorului; a murit în Minas Morgul.

Eärwen – Fiica Regelui Olwë din Alqualondë, soţia lui Finarfin şi mama lui Finrod, Orodreth, Angrod, Aegnor şi Galadriel.

**Echad i Sedryn* – „Tabăra Credincioşilor“, denumire dată refugiului lui Túrin şi Beleg pe Amon Rûdh.

Echoriath – Munţi ce înconjurau Tumladen, cîmpia unde se afla Gondolin. *Ered en Echoriath; Munţii Încercuitori; Munţii lui Turgon.*

Ecthelion (1) – Elf din Gondolin, numit Seniorul Fîntînilor şi Păzitorul Marii Porţi.

Echtelion (2) – Al douăzeci şi cincilea Majordom Cîrmuitor al Gondorului, al doilea cu acest nume; tatăl lui Denethor II.

Edaini – (Singular *Adan*) Oamenii din cele Trei Case ale Prietenilor Elfilor (în quenyană *Atani).* Vezi *Adanedhel, Drúedaini, Dúnedaini.*

**Edhellond* – „Limanul Elfilor“ în Belfalas, aproape de confluenţa rîurilor Morthond şi Ringló, la nord de Dol Amroth. Numit *Limanul lui Amroth.*

**Edhelrimi, Eledhrimi* – „Elfii“; sindarinul *edhel, eledh* şi terminaţia de plural colectiv *rim* (vezi Anexa la *Silmarillion*, articolul *êl, elen*).

Edoras – „Curţile“, nume în limbajul Obştii pentru oraşul regal din Rohan, la muchia nordică a lanţului Ered Nimrais. *Adunarea din Rohan.*

Egalmoth – Al optsprezecelea Majordom Cîrmuitor al Gondorului.

Eglarest – Cel mai sudic liman din Falas, pe coasta Beleriandului.

Eilenach – Al doilea pisc de semnalizare al Gondorului, din munții Ered Nimrais, cel mai înalt punct al Pădurii Drúadan.

**Eilenaer* – Nume prenúmenórean (înrudit cu *Eilenach)* pentru *Amon Anwar (Halifirien).*

Eithel Sirion – „Fîntîna lui Sirion", pe fața răsăriteană a munților Ered Wethrin; folosit cu referire la fortăreața noldorină *(Barad Eithel),* aflată în acel loc.

**eket* – Sabie scurtă, cu tăișul lat.

elanor (1) – Floare mică, aurie, în formă de stea, care creștea și în Tol Eressëa și în Lothlórien.

Elanor (2) – Fiica Înțeleptului Sam Gamgee, numită după floarea cu același nume.

**Elatan din Andúnië* – Númenórean, soțul lui Silmarien, tatăl lui Valandil, primul Senior din Andúnië.

**Eldalondë* – „Limanul Eldarilor" în Golful Eldanna, la gura rîului Nunduinë în Númenor; numit „Cel Verde".

**Eldanna* – Golf mare în partea de apus a Númenorului, numit astfel pentru că „se deschidea spre Eressëa" (*Elda[r] + sufix –[n]na,* despre mișcarea spre ceva; cf. *Elenna, Rómenna*).

Eldari – Elfii din cele Trei Neamuri (vanyarii, noldorii și telerii). *Graiurile eldarine. Elfii din Beleriand, Elfii din Eressëa;* în multe părți, *Elfii,* menționat ca atare, îi desemnează pe *Eldari.*

**Eledhrimi* – Vezi *Edhelrimi.*

Eledhwen – Nume al lui Morwen.

**Elemmakil* – Elf din Gondolin, căpitanul gărzii de la poarta exterioară.

Elendil – Fiul lui Amandil, ultimul Senior al orașului Andúnië, descindea din Eärendil și Elwing, dar nu în linie directă din Regii Númenorului; a scăpat împreună cu fiii săi Isildur și Anárion din Scufundarea Númenorului și a întemeiat regatele númenóreene în Pămîntul de Mijloc; răpus alături de Gil-galad, cînd a fost înfrînt Sauron la sfîrșitul celui de-al Doilea Ev. Numit *Cel Înalt* și *Cel Credincios (Voronda). Steaua lui Elendil,* vezi *Elendilmir. Piatra lui Elendil, palantírul* din Emyn Beraid.

Elendilmir – Nestemata albă purtată ca semn al regalității deasupra sprîncenei de către Regii din Arnor. *Steaua lui Elendil; Steaua de la Miazănoapte, Steaua Regatului de la Miazănoapte.*

Elendur – Cel mai mare fiu al lui Isildur, ucis pe Cîmpiile Stînjeneilor.

***Elenna-nórë** – „Ţara numită Calea Stelei", Númenor; forma întreagă a denumirii Elenna, care se găseşte în *Silmarillion* şi în *Stăpînul Inelelor.*

***Elentirmo** – „Privitorul la Stele", numele lui Tar-Meneldur.

Elenwë – Soaţa lui Turgon; a pierit în traversarea strîmtorii Helcaraxë.

Elessar (1) – Mare nestemată verde cu puteri tămăduitoare, făurită în Gondolin pentru Idril, fiica lui Turgon, care i-a dat-o lui Eärendil, fiul ei; Elessar, cea dată de Arwen lui Aragorn, era fie nestemata lui Eärendil, regăsită, fie alta. *Piatra lui Eärendil; Piatra Elfă.*

Elessar (2) – Numele proorocit de Olórin pentru Aragorn şi sub care acesta a devenit Rege al regatului reunit. *Piatra Elfă.*

**Elestirnë* – Vezi *Tar-Elestirnë.*

Elfhelm – Călăreţ din Rohan; împreună cu Grimbold, căpetenie a rohirrimilor în a Doua Bătălie de la Vadurile Isen; i-a pus pe fugă pe invadatorii din Anórien; în timpul Regelui Éomer, Mareşal al Obştii Răsăritene.

Elfica Nobilă – Vezi *Quenyana.*

Elfii Cenuşii – Vezi *Sindari. Graiul Elfilor Cenuşii*, vezi *Sindarina.*

Elfii Întunecimii – Vezi *Avari.*

Elfii Nobili – Elfii din Aman şi toţi elfii care au trăit vreodată în Aman. Numiţi *Nobilul popor din Apus.*

Elfii Pădureni – Elfi nandorini care n-au trecut niciodată la apus de Munţii Ceţoşi, ci au rămas în Valea Anduinului şi în Marea Pădure Verde. *Graiul elfic pădurean, Graiul pădurean.* Vezi *Tawarwaith.*

Elfii Sălbatici – Astfel îi numea Mîm pe Elfii Întunecimii (avari).

Elfii Verzi – Elfi nandorini din Ossiriand.

Elfwine cel Frumos – Fiul lui Éomer, Rege al Rohanului, şi Lothiriel, fiica lui Imrahil, Prinţ din Dol Amroth.

**Elmo* – Elf din Doriath, fratele mai mic al lui Elwë (Thingol) şi Olwë din Alqualondë; conform unei cronici, bunicul lui Celeborn.

Elostirion – Cel mai înalt dintre Turnurile Albe de pe Emyn Beraid, în care a fost aşezat *palantírul* numit Piatra lui Elendil.

Elrond – Fiu al lui Eärendil şi Elwing, frate al lui Elros Tar-Minyatur; la sfîrşitul Primului Ev, a ales să facă parte dintre Întîii Născuţi şi a rămas în Pămîntul de Mijloc pînă la sfîrşitul celui de-al Treilea Ev; stăpînul din Imladris (Vîlceaua Despicată) şi păstrătorul lui Vilya, Inelul de Aer, pe care l-a primit de la Gil-galad. Numit *Cel-pe-jumătate-elf.* Vezi *Sfatul lui Elrond.*

Elros – Fiu al lui Eärendil şi Elwing, fratele lui Elrond; la sfîrşitul Primului Ev, a ales să facă parte din seminţia oamenilor şi a devenit

primul Rege al Númenorului; numit *Tar-Minyatur. Dinastia lui Elros, descendenții lui Elros*

Elu Thingol – Forma sindarină a numelui *Elwë Singollo*. Vezi *Thingol*.

Elwë – Vezi *Thingol*.

Elwing – Fiica lui Dior moștenitorul lui Thingol, care, scăpînd din Doriath cu silmarilul, s-a căsătorit cu Eärendil la Gurile Sirionului și a plecat cu el în Aman; mama lui Elrond și Elros.

**Emerië* – Regiune de pășunat pentru oi în Mittalmar (Tărîmurile Interioare), din Númenor. *Doamna Albă din Emerië*, Erendis.

**Emerwen (Aranel)* – „(Prințesa) Păstoriță", numele dat lui Tar-Ancalimë în tinerețea ei.

Emyn Beraid – Dealuri în partea de vest a Eriadorului, pe care erau construite Turnurile Albe. Tradus drept „Dealurile Turnului". Vezi *Elostirion*.

**Emyn Duir* – „Munții Întunecați", Munții Codrului Întunecat. Vezi *Emyn-nu-Fuin*.

Emyn Muil – „Dealurile Mohorîte", un ținut foarte deluros, stîncos și (mai ales în partea de est) sterp, ce mărginește Nen Hithoel („Apa rece ca ceața"), deasupra Cascadei Rauros.

**Emyn-nu-Fuin* – „Munți sub Noapte", nume primit ulterior de Munții Codrului Întunecat. Vezi *Emyn Duir*.

Enedwaith – „Poporul din mijloc", între rîurile Torentul Cenușiu *(Gwathló)* și Isen.

**Enerdhil* – Făurar de nestemate în Gondolin.

Entulessë – *Întoarcerea*, corabia cu care Vëantur Númenóreanul a făcut prima călătorie spre Pămîntul de Mijloc.

Enți – Vezi *Enyd, Onodrimi*.

Enyd – Nume sindarin pentru enți (plural pentru *Onod*, vezi *Onodló, Onodrimi)*.

**Eofor* – Al treilea fiu al lui Brego, al doilea rege al Rohanului; strămoșul lui Éomer.

**éoherë* – Termen folosit de rohirrimi pentru adunarea întregii lor cavalerii.

Eöl – „Elful Întunecat" din codrul Nan Elmoth; tatăl lui Maeglin.

Éomer – Nepot și fiu adoptiv al Regelui Théoden; la vremea Războiului Inelului, al Treilea Mareșal al Obștii; după moartea lui Théoden, al optsprezecelea Rege al Rohanului; prieten cu Regele Elessar.

**Éomund (1)* – Marele căpitan al armiei éothéodilor la vremea Marșului lui Eorl.

Éomund (2) – Mareşal Suprem al Obştii din Rohan; s-a însurat cu Théodwyn, sora lui Théoden; tatăl lui Éomer şi Éowyn.

Eönwë – Unul dintre cei mai măreţi maiari; numit Trimisul lui Manwë; căpetenie a armiei valarilor în atacul asupra lui Morgoth, la sfîrşitul Primului Ev.

éored – corp de armată al Călăreţilor éothéodi.

Eorl cel Tînăr – Senior al éothéodilor; a venit călare din îndepărtata sa ţară de la Miazănoapte, pentru a ajuta Gondorul împotriva invaziei balchothilor; a primit în dar ţinutul Calenardhon, de la Cirion, Majordom al Gondorului; primul Rege al Rohanului. Numit *Senior al éothéodilor, Senior al Călăreţilor, Senior al rohirrimilor, Regele Calenardhonului, Regele Obştii Călăreţilor. Cronica, Povestea lui Cirion şi Eorl. Jurămîntul lui Eorl.*

Eorlingi – Poporul lui Eorl, rohirrimii; terminaţie de plural anglo-saxonă, *Eorlingas.*

Éothéodi – Numele poporului numit ulterior Rohirrimi; ţara lor se numeşte Éothéod. *Călăreţii de la Miazănoapte.*

Éowyn – Sora lui Éomer, soţia lui Faramir; cea care l-a răpus pe Stăpînul nazgûlilor, în Bătălia de pe Cîmpiile Pelennor.

**epessë* – Alt nume primit de unul dintre eldari, pe lîngă celelalte nume ale sale *(essi).*

Ephel Brandir – „Îngrăditura împrejmuitoare a lui Brandir“, sălaşurile oamenilor din Brethil pe Amon Obel; numit şi simplu *Ephel.*

Ephel Dúath – „Îngrăditura Umbrei“, lanţ muntos între Gondor şi Mordor.

Erchamion – Vezi *Beren* (1).

Erebor – Munte izolat, la răsărit de extremitatea apuseană a Codrului Întunecat, unde se găsea regatul Gnomilor de sub Munte şi bîrlogul lui Smaug. *Muntele Singuratec.*

Ered Lindon – „Munţii din Lindon“, altă denumire pentru *Ered Luin.*

Ered Lithui – „Munţii de Cenuşă“, care formează hotarul nordic al Mordorului.

Ered Lómin – „Munţii Răsunători“, formînd hotarul apusean al ţinutului Hithlum. *Munţii Răsunători din Lammoth.*

Ered Luin – Marele lanţ muntos (numit şi *Ered Lindon*), care despărţea Beleriandul de Eriador în Zilele de Odinioară, iar după prăpădul de la sfîrşitul Primului Ev, a format lanţul de coastă nord-vestic al Pămîntului de Mijloc. Tradus ca Munţii Albaştri; numit *Munţii Apuseni.*

Ered Mithrim – „Munţii Cenuşii“, care se întindeau de la est la vest, la nord de Codrul Întunecat.

Ered Nimrais – „Munții Coarnelor Albe", marele lanț de la est la vest, la sud de Munții Cețoși. *Munții Albi.*

Ered Wethrin – Marele lanț curbat ce mărginea Anfauglith (Ard-galen) la vest și la sud, formînd bariera între Hithlum și Beleriandul Apusean. Tradus ca *Munții Umbrei* și *Munții Umbroși.*

Eregion – „Țara celor Sfinți", numită *Hollin* de către oameni; regat noldorin întemeiat în al Doilea Ev de către Galadriel și Celeborn, în strînsă legătură cu Khazad-dûm; distrus de Sauron. *Hollin.*

Ereinion – „Vlăstarul Regilor", nume primit de Gil-galad.

Erelas – Al patrulea dintre piscurile de avertizare din Gondor, în Ered Nimrais. (Probabil un nume prenúmenórean; deși numele este de tip sindarin, nu are nici un sens în limba respectivă. „Era un deal verde, fără copaci, încît nici *er-* «singur, unic», nici *las[s]*, «frunză» nu par potrivite.")

**Erendis* – Soția lui Tar-Aldarion („Soția Marinarului"); marea lor iubire s-a transformat în ură; mama lui Tar-Ancalimë. Numită *Domnița din Tărîmurile Apusene,* și *Doamna Albă din Emeriё;* vezi, de asemenea, *Tar-Elestirnë* și *Uinéniel.*

Eressëa – „Insula Singuratică" din Golful Eldamar. *Tol Eressëa.*

Eriador – Meleaguri între Munții Cețoși și Munții Albaștri.

Erkenbrand – Călăreț din Rohan, Stăpînul Depresiunii Apusene și al Cetății Cornului; în timpul Regelui Éomer, Mareșal al Obștii Apusene.

Eru – „Unul", „Cel care este Singur": Ilúvatar. *Eru Iluvatar, Unul, Sanctuarul lui Eru* pe Meneltarma.

**Eruhantalë* – „Ofrandă lui Eru", sărbătoarea toamnei în Númenor.

**Erukyermë* – „Închinăciune la Eru", sărbătoarea primăverii în Númenor.

**Erulaitalë* – „Laudă lui Eru", sărbătoarea din mijlocul verii în Númenor.

**Eryn Galen* – Marea pădure numită de obicei în traducere *Marea Pădure Verde.*

Eryn Lasgalen – „Pădurea Frunzelor Verzi", nume dat Codrului Întunecat după Războiul Inelului.

**Eryn Vorn* – „Pădurea Întunecată", marele cap de pe coasta Minhiriath, la sud de gurile rîului Baranduin.

Esgalduin – Rîu din Doriath, care împarte pădurile Neldoreth și Region și se varsă în Sirion.

**Estelmo* – Scutierul lui Elendur, care a supraviețuit prăpădului de pe Cîmpiile Stînjeneilor.

Estolad – Tărîm la sud de Nan Elmoth, în Beleriandul Răsăritean, unde oamenii care i-au urmat pe Bëor şi Marach au trăit după ce au traversat Munţii Albaştri.

Ethir Anduin – „Revărsarea Anduinului", delta formată de Rîul cel Mare în Golful Belfalas.

**Ethraid Engrin* – Nume sindarin (forma de singular *Athrad Angren*) al Vadurilor Isen.

F

Faelivrin – Nume dat lui Finduilas de către Gwindor.

Falas – Coastele apusene ale Beleriandului, la sud de Nevrast. *Limanurile Falas.*

Falastur – „Seniorul Coastelor", numele lui Tarannon, al doisprezecelea Rege al Gondorului.

Falathrimi – Elfii telerini din Falas, al căror senior era Círdan.

Fallohide – Unul din cele trei neamuri în care erau împărţiţi hobbiţii, descrise în Prologul (I) la *Stăpînul Inelelor.*

Fangorn – (i) Cel mai bătrîn dintre enţi, păzitorul Codrului Fangorn. Tradus ca Arborebărbos. (ii) Codrul Fangorn, la capătul sud-estic al Munţilor Ceţoşi, împrejmuind cursurile superioare al rîurilor Scăldătoarea Enţilor şi Lumina Fugară. Vezi *Pădurea Enţilor.*

Faramir (1) – Fiul mai mic al Regelui Ondoher al Gondorului; răpus în bătălia cu Căruţaşii.

Faramir (2) – Fiul mai mic al lui Denethor II, Majordom al Gondorului; Căpitanul Pribegilor din Ithilien; după Războiul Inelului, Prinţ al Ithilienului şi Majordom al Gondorului.

Faroth – Vezi *Taur-en-Faroth.*

Fëanor – Cel mai mare fiu al lui Finwë, frate vitreg cu Fingolfin şi Finarfin; căpetenia noldorilor, cînd aceştia s-au răsculat împotriva valarilor; făuritor al silmarililor şi al *palantírilor. Lămpaşele fëanoriene.*

Fëanturi – „Stăpînii Duhurilor", valarii Námo (Mandos) şi Irmo (Lórien). Vezi *Nurufantur, Olofantur.*

Felagund – Numele sub care a fost cunoscut Finrod după întemeierea fortăreţei Nargothrond; vezi şi *Finrod. Porţile lui Felagund.*

Felaróf – Calul lui Eorl cel Tînăr.

Ferigă – Nume de familie printre oamenii din Bree. *Bill Ferigă.*

Fili – Gnom din Casa lui Durin; nepot şi însoţitor al lui Thorin Scut de Stejar; ucis în Bătălia celor Cinci Oştiri.

Finarfin – Al treilea fiu al lui Finwë, cel mai mic dintre fraţii vitregi ai lui Fëanor; a rămas în Aman după Fuga Noldorilor şi a cîrmuit pe cei

care mai rămăseseră din neamul său în Tirion. Tatăl lui Finrod, Orodreth, Angrod, Aegnor și Galadriel.

Finduilas (1) – Fiica lui Orodreth, îndrăgită de Gwindor; capturată în timpul jefuirii fortăreței Nargothrond, omorîtă de orci la Trecerea peste Teiglin și înmormîntată în Haudh-en-Elleth.

Finduilas (2) – Fiica lui Adrahil, Prințul din Dol Amroth; soția lui Denethor II, Majordom al Gondorului, mama lui Boromir și Faramir.

Fingolfin – Al doilea fiu al lui Finwë, cel mai mare dintre frații vitregi ai lui Fëanor; Mare Rege al noldorilor în Beleriand, trăind în Hithlum; răpus de Morgoth în luptă corp la corp; tatăl lui Fingon, Turgon și Aredhel. *Fiul lui Fingolfin,* Turgon.

Fingon – Cel mai mare fiu al lui Fingolfin; Mare Rege al noldorilor în Beleriand, după moartea tatălui său; răpus de Gothmog în bătălia Nirnaech Arnoediad; tatăl lui Gil-galad. *Fiul lui Fingon,* Gil-galad.

Finrod – Cel mai mare fiu al lui Finarfin. Întemeietor al fortăreței Nargothrond, de unde și numele de *Felagund,* „săpătorul de peșteri"; răpus în timp ce-l apăra pe Beren în temnițele Tol-in-Gaurhoth. *Finrod Felagund; Felagund.*

Finwë – Rege al noldorilor în Aman; tatăl lui Fëanor, Fingolfin și Finarfin; răpus de Morgoth la Formenos.

Fiordul Drengist – Vezi *Drengist.*

flet – Cuvînt din engleza veche, însemnînd „podea"; un *talan.*

Folcwine – Al paisprezecelea Rege al Rohanului, străbunicul lui Théoden; a recucerit hotarul apusean al Rohanului, între Adorn și Isen.

Fornost – „Fortăreața de la Miazănoapte", numele întreg fiind *Fornost Erain.* „Cetățuia de la Miazănoapte a Regilor", sălașul Regilor Arnorului pe Gruiurile de la Miazănoapte, după ce Annúminas a fost abandonat.

**Forostar* – Promontoriu nordic al Númenorului. Tradus ca *Tărîmurile de la Miazănoapte, țara de la miazănoapte.*

Fortăreața Colnicului – „Fortăreața Străjuitoare", denumirea pentru Minas Tirith în Rohan.

**Forthwini* – Fiul lui Marhwini, conducătorul éothéodilor pe vremea Regelui Ondoher al Gondorului.

**Forweg* – Bărbat din Dor-lómin, căpitan al cetei de proscriși *(gaurwaith),* căreia i s-a alăturat Túrin; ucis de Túrin.

Fréaláf – Al zecelea Rege al Rohanului, nepotul Regelui Helm Mîna-Baros.

Freca – Vasal al Regelui Helm Mîna-Baros, răpus de acesta.

Frodo – Frodo Baggins, hobbit din Comitat; Purtătorul Inelului în Războiul Inelului.

Frumgar – Conducătorul migrației spre miazănoapte a éothéodilor, cînd au părăsit Valea Anduinului.

Fundătura – Locuința lui Bilbo Baggins în Hobbiton, Comitatul, iar mai tîrziu a lui Frodo Baggins şi a Înțeleptului Sam Gamgee.

G

**Galadhon* – Tatăl lui Celeborn.

Galadhrimi – Elfii din Lórien.

**Galador* – Primul Senior al fortăreței Dol Amroth, fiul lui Imrazôr Númenóreanul şi al elfei Mithrellas.

Galadriel – Fiica lui Finarfin; una din cei care s-au aflat în fruntea răzvrătirii noldorilor împotriva valarilor; soția lui Celeborn, cu care a rămas în Pămîntul de Mijloc după sfîrşitul Primului Ev; Doamna din Lothlórien. Numită *Doamna Noldorilor, Doamna din Pădurea de Aur, Doamna Dalbă;* vezi, de asemenea, *Al(a)táiel, Artanis, Nerwen.*

**Galathil* – Fratele lui Celeborn şi tatăl lui Nimloth, mama lui Elwing.

Galdor – Numit *Cel Înalt;* fiul lui Hador Capaurit şi senior în Dor-lómin, după moartea tatălui său; tatăl lui Húrin şi Huor; răpus la Eithel Sirion.

Gamgee – Familie de hobbiți din Comitat. Vezi *Elanor, Meşterul Îndemînatic, Sam cel Înțelept.*

Gamgee Meşterul Îndemînatic – Tatăl lui Sam Gamgee. (Numele de *Hamfast* [Meşterul Îndemînatic], este anglo-saxonul *hâm-faest*, literal „legat de casă", „fidel casei".) Numit *Unchiaşul Gamgee, Unchiaşul.*

**Gamil Zirak* – Numit *Cel Bătrîn;* fierar gnom, stăpînul lui Telchar din Nogrod.

Gandalf – Unul dintre istari (vrăjitorii), membru al Frăției Inelului. *Gandalf* („Elful Cîrjei") era numele sub care era cunoscut printre Oamenii de la Miazănoapte. Vezi *Olórin, Mithrandir, Incánus, Tharkûn, Mantie-Sură.*

**Gaurwaith* – Ceata de proscrişi de la hotarele apusene ale Doriathului, căreia i s-a alăturat Túrin şi al căreia a devenit căpitan. Tradus drept *Oamenii-lupi.*

Gelmir – Elf noldorin care, împreună cu Arminas, l-a întîlnit pe Tuor la Annon-in-Gelydh şi apoi s-a dus în Nargothrond pentru a-l preveni pe Orodreth asupra pericolului în care se afla.

Gethron – Bărbat dintre oamenii de casă ai lui Húrin, care, împreună cu Grithnir, l-a însoțit pe Túrin în Doriath și după aceea s-a întors în Dor-lómin.
Ghân-buri-Ghân – Căpetenie a drúedainilor sau „Sălbaticii“ din Pădurea Drúadan. *Ghân.*
Ghețurile Scrîșnitoare – Vezi *Helcaraxë.*
Gil-galad – „Steaua Strălucirii“, numele sub care a fost cunoscut Ereinion, fiul lui Fingon. După moartea lui Turgon, a devenit ultimul Mare Rege al noldorilor pe Pămîntul de Mijloc și a rămas în Lindon după ce s-a sfîrșit Primul Ev; împreună cu Elendil a condus Ultima Alianță între oameni și elfi și tot împreună au fost răpuși în lupta cu Sauron. Numit *Regele Elfilor. Țara lui Gil-galad*, Lindon. Vezi *Ereinion.*
**Gilmith* – Sora lui Galador, primul Senior din Dol Amroth.
Gilrain – Rîu din Lebennin din Gondor, care se varsă în Golful Belfalas, la apus de Ethir Anduin.
Gimilkhâd – Fiul mai tînăr al lui Ar-Gimilzôr și Inzilbêth, și tatăl lui Ar-Pharazôn, ultimul Rege al Númenorului.
**Gimilzagar* – Al doilea fiu al lui Tar-Calmacil.
Gimli – Gnom din Casa lui Durin, fiul lui Glóin; membru al Frăției Inelului.
Gîrla Lebedelor – Vezi *Nîn-in-Eilph.*
**Glâemscrafu* – „Peșterile Străluminării“, numele sub care era cunoscut *Aglarond* în Rohan.
Glamdring – Sabia lui Gandalf.
Glamhoth – Cuvînt sindarin pentru orci.
Glanduin – „Rîul-hotar“, curgînd spre apus din Munții Cețoși; în al Doilea Ev, forma hotarul sudic al Eregionului, iar în al Treilea Ev, o parte din hotarul sudic al Arnorului. Vezi *Nîn-in-Eilph.*
**Glanhir* – „Pîrîul-hotar“, denumirea sindarină al *Pîrîului Mering.*
Glaurung – Primul dintre dragonii lui Morgoth; în bătăliile Dagor Bragollach și Nirnaeth Arnoediad, și în jefuirea fortăreței Nargothrond; i-a vrăjit pe Túrin și pe Nienor; răpus de Túrin la Cabed-en-Aras. Numit *Dragonul. (Marele) Vierme; Viermele lui Morgoth; Marele Vierme din Angband; Viermele de Aur din Angband.*
**Glithui* – Rîu care curgea din Ered Wethrin, afluent al rîului Teiglin.
Glóin – Gnom din Casa lui Durin, însoțitor al lui Thorin Scut de Stejar; tatăl lui Gimli.
Glóredhel – Fiica lui Hador Capaurit din Dor-lómin și sora lui Galdor.
Glorfindel – Elf din Vîlceaua Despicată.
**Glornan* – Vezi *Lórien (2).*

Gnomi – Vezi şi *Gnomii Scundaci.*

Gnomii Scundaci – Seminţie de gnomi în Beleriand, descrisă în *Silmarillion*, pp 288. Vezi *Nibin-noeg, Noegyth Nibin.*

Golful Balar – Vezi *Balar.*

Golful Belfalas – Vezi *Belfalas.*

Golful Lhûn – Vezi *Lhûn.*

Gollum – Vezi *Sméagol.*

**Golug* – Nume dat de orci noldorilor.

Gondolin – Oraşul tainic al Regelui Turgon, distrus de Morgoth. Numit *Oraşul Ascuns, Regatul Ascuns* şi *Tărîmul Ascuns.*

Gondolindrimi – Poporul din Gondolin. Numit *Poporul Ascuns.*

Gondor – Tărîmul sudic al númenóreenilor în Pămîntul de Mijloc. *Regatul de la Miazăzi, Tărîmul de la Miazăzi.*

Gorganul Fecioarei Elfe – Vezi *Haudh-en-Elleth.*

Gorgoroth – Ered Gorgoroth, „Munţii Groazei", la nord de Nan Dungortheb.

Gothmog – Mai-marele balrogilor, mare căpitan al Angbandului, cel care i-a ucis pe Fëanor, Fingon şi Ecthelion.

Graiul Nobil – Vezi *Quenyană.*

Gríma – Sfetnicul Regelui Thóoden şi agent al lui Saruman. Numit *Limbă de Vierme.*

Grimbold – Cavaler din Rohan, din Depresiunea Apuseană; împreună cu Elfhelm, conducătorul rohirrimilor în a Doua Bătălie de la Vadurile Isenului; a murit pe Cîmpiile Pelennor.

**Grithnir* – Unul dintre oamenii de casă ai lui Húrin, care, împreună cu Gethron, l-a însoţit pe Túrin în Doriath, unde a şi murit.

Gruiurile de la Miazănoapte – Dealuri în Eriador, la nord de Comitat, unde a fost construită fortăreaţa Fornost.

Gruiurile de la Miazăzi – Dealuri în Eriador, la sud de Bree.

Gruiurile-gorgane – Gruiuri la răsărit de Pădurea Bătrînă, pe care se găseau tumuli uriaşi despre care se spunea că fuseseră înălţaţi în Primul Ev de străbunii edainilor, înainte ca aceştia să fi pătruns în Beleriand. Vezi *Tyrn Gorthad.*

Gurthang – „Fierul Morţii", numele sabiei lui Beleg, Anglachel, după ce a fost refăurită pentru Túrin în Nargothrond. Túrin a fost numit apoi *Mormegil, Sabia Neagră.* Numită *Ghimpele Negru din Brethil.*

Gwaeron – Nume sindarin pentru a treia lună „în calendarul edainilor". (A se compara Gwaeron cu numele vulturului *Gwaihir,* „Stăpînul Vînturilor".) Vezi *Súlimë.*

Gwaith-i-Mírdain – „Neamul Făuritorilor de Nestemate", numele breslei făurarilor din Eregion, dintre care cel mai mare meşter era Celebrimbor; şi simplu *Mírdain*. *Casa Mírdainilor*.

**Gwathir* – „Rîul Umbrei", nume anterior al rîului Gwathló.

Gwathló – Rîu format prin unirea lui Mitheithel cu Glanduin, hotarul între Minhiriath şi Enedwaith. În limba westron este numit *Torentul Cenuşiu*. Vezi *Bătălia de pe Gwathló; Gwathir, Agathurush*.

Gwindor – Elf din Nargothrond; căzut în sclavie în Angband, a scăpat şi l-a ajutat pe Beleg în salvarea lui Túrin; l-a adus pe Túrin în Nargothrond; a iubit-o pe Finduilas, fiica lui Orodreth; răpus în Bătălia de pe cîmpia Tumhalad.

H

Hador – Numit „Capaurit"; senior în Dor-lómin, vasal al lui Fingolfin; tatăl lui Galdor care era tatăl lui Húrin; răpus la Eithel Sirion în bătălia Dagor Bragollach. *Fiul lui Hador*, Galdor; *moştenitor al (Casei lui) Hador*, Túrin. *Coiful lui Hador*, vezi *Coiful Dragonului din Dor-lómin*.

Haladini – A doua spiţă a oamenilor care au intrat în Beleriand; ulterior numiţi Poporul lui Haleth (vezi *Haleth*).

Haldir – Fiul lui Halmir din Brethil; s-a însurat cu Glóredhel, fiica lui Hador din Dor-lómin; răpus în bătălia Nirnaeth Arnoediad.

Haleth – Numită Domniţa Haleth; s-a aflat în fruntea haladinilor, în marşul lor din Thargelion pînă pe meleagurile aflate la vest de Sirion. Vezi *Brethil, Halethrimi*.

**Halethrimi* – Poporul lui Haleth.

Halifirien – „Muntele Sfînt", numele sub care era cunoscut în Rohan *Amon Anwar*. *Pădurea Halifirien*. Vezi *Eilenaer*.

Halimath – A noua lună în Calendarul din Comitat. Vezi *Yavannië, Ivanneth*.

**Hallacar* – Fiul lui Hallatan din Hyarastorni; s-a însurat cu Tar-Ancalimë, prima Regină Cîrmuitoare a Númenorului, între ei doi domnind vrajba. Vezi *Mámandil*.

Hallas – Fiul lui Cirion; al Treisprezecelea Majordom Cîrmuitor al Gondorului; cel care a născocit numele de *Rohan* şi de *rohirrimi*.

**Hallatan* – Senior al ţinutului Hyarastorni, în Mittalmar (Tărîmurile Interioare) din Númenor; văr cu Tar-Aldarion. Numit *Stăpînul Oilor*.

Halmir – Seniorul haladinilor, tatăl lui Haldir.

Háma – Căpitan al Curţii Regelui Théoden.

Handir – Seniorul haladinilor, fiul lui Haldir şi Glóredhel. *Fiul lui Handir*, Brandir Şchiopul.

Harad – „Miazăzi“, desemnînd vag ţările departe la miazăzi de Gondor şi Mordor. *Haradul Apropiat; Haradul Îndepărtat.*

Haradrimi – Oamenii din Harad.

Haradul Apropiat – Vezi *Harad.*

Haradul Îndepărtat – Vezi *Harad.*

Haradwaith – „Poporul de la miazăzi“, Harad.

Hareth – Fiica lui Halmir din Brethil; s-a măritat cu Galdor din Dor-lómin; mama lui Húrin şi Huor.

Harfoot – Unul dintre cele trei neamuri în care erau împărţiţi hobbiţii. (Vezi *Fallohide.*)

Harlindon – Lindon, la sud de Golful Lhûn.

**Hatholdir* – Bărbat din Númenor, prieten al lui Tar-Meneldur; tatăl lui Orchaldor.

Haudh-en-Elleth – Gorgan în care a fost îngropată Finduilas, aproape de Trecerea peste Teiglin. (Nu este limpede care este legătura între *Elleth*, tradus prin „fecioara elfă“ şi întotdeauna scris astfel, şi *Eledh*, „Elda“, care se găseşte în numele lui Morwen, *Eledhwen.*) În traducere, *Gorganul Fecioarei Elfe.*

Haudh-en-Ndengin – „Gorganul Răpuşilor“ în pustiul Anfauglith, unde au fost îngrămădite leşurile elfilor şi oamenilor care au murit în bătălia Nirnaeth Arnoediad. *Marele Gorgan.*

Haudh-en-Nirnaeth – „Gorganul Lacrimilor“, o altă denumire pentru *Haudh-en-Ndengin.*

Helcaraxë – Strîmtoare între Araman şi Pămîntul de Mijloc; i se mai spune şi *Gheţurile Scrîşnitoare.*

Heleşteiele Amurgului – Vezi *Aelin-uial.*

Helm – Regele Helm Mîna-Baros, al nouălea Rege al Rohanului. Vezi *Văgăuna lui Helm.*

**Henderch* – Bărbat din Tărîmurile Apusene ale Númenorului, unul dintre marinarii lui Tar-Aldarion.

Henneth Annûn – „Fereastra Apusului“, numele unei peşteri din spatele unei cascade, în Ithilien.

**Heren Istarion* – „Ordinul Istarilor“.

**Herucalmo* – Soţul lui Tar-Vanimeldë, a treia Regină Cîrmuitoare a Númenorului; după moartea ei, el a uzurpat tronul, luîndu-şi numele de Tar-Anducal.

Herunúmen – Vezi *Tar-Herunúmen.*

Hildifons Took – Unul dintre unchii lui Bilbo Baggins.

**Hirilondë* – *Descoperitoarea de Limanuri,* marea corabie construită de Tar-Aldarion. Vezi *Turuphanto.*

Hírilorn – Marele fag din Doriath cu trei trunchiuri, în care a fost ținută prizonieră Lúthien.

Hísimë – Numele quenyan pentru a unsprezecea lună, conform calendarului númenórean, corespunzînd lunii noiembrie. Vezi *Hithui*.

Hithaeglir – Numele sindarin al *Munților Cețoși*.

Hithlum – Regiunea mărginită la est și la sud de Ered Wethrin, și la apus de Ered Lómin.

Hithui – Numele sindarin pentru a unsprezecea lună. Vezi *Hisimë*.

Hobbiton – Sat din Meleagul de la Apus din Comitat, locul de baștină al lui Bilbo Baggins.

Hobbiți – Numiți *Seminția Mică*; vezi și *Piticuți*, *Perian*, *Poporul din Comitat*.

Hollin – Vezi *Eregion*.

Holman Mînă-verde – Hobbit din Comitat, grădinarul lui Bilbo Baggins.

Hotarul Smîrcurilor – Regiune a Regionului, la apus de Pîrîul Mering.

Hunthor – Bărbat din Brethil, care l-a însoțit pe Túrin în atacul său asupra lui Glaurung la Cabed-en-Aras.

Huor – Fiul lui Galdor din Dor-lómin, soțul lui Rían și tatăl lui Tuor; a mers în Gondolin împreună cu Húrin, fratele său; răpus în bătălia Nirnaeth Arnoediad. *Fiul lui Huor*, Tuor.

Huorni – „Copacii" care s-au alătura Bătaliei de la Cetatea Cornului și i-au prins în capcană pe orci. (Denumirea este neîndoielnic sindarină, conținînd elementul *orn* „copac". Cf. ceea ce spune Meriadoc în *Cele două turnuri* III 9: „Încă au glasuri și pot vorbi cu enții – de aceea li se spune huorni, zice Arborebărbos.")

Húrin (1) – Numit *Thalion*, tradus drept „Neclintitul"; fiul lui Galdor din Dor-lómin, soțul lui Morwen și tatăl lui Túrin și Nienor; Senior în Dor-lómin, vasal al lui Fingon; s-a dus cu fratele său Huor în Gondolin; capturat de Morgoth în bătălia Nirnaeth Arnoediad, dar l-a înfruntat pe acesta, drept care a fost țintuit ani mulți pe Thangorodrim; după ce a fost eliberat, l-a răpus pe Mîm în Nargothrond și a adus Regelui Thingol colanul Nauglamír.

Húrin (2) – Húrin din Emyn Arnen, Majordom al Regelui Minardil, din care s-a tras apoi Casa Majordomilor din Gondor.

**Hyarastorni* – Domeniile Seniorului Hallatan, în Mittalmar (Tărîmurile Interioare) din Númenor.

Hyarmendacil I – „Învingătorul de la Miazăzi", al cincisprezecelea Rege din Gondor.

**Hyarnustar* – „Tărîmurile de la Sud-Vest", promontoriul sud-vestic al Númenorului.
**Hyarrostar* – Tărîmurile de la Sud-Est", promontoriul sud-estic al Númenorului.

I

Iarna cea Lungă – Iarna din 2758–2759, cel de-al Treilea Ev.
Iarna Cruntă – Iarna anului 495 de la răsăritul Lunii, după căderea Nargothrondului.
Ibun – Unul dintre fiii lui Mîm Gnomul Scundac.
Idril – *(Celebrindal)* Fiica lui Turgon din Gondolin, soţia lui Tuor, mama lui Eárendil.
Ilúvatar – „Tatăl tuturor", Eru *(Eru Ilúvatar)*. Vezi *Copiii lui Ilúvatar.*
Imladris – Denumirea sindarină a *Vîlcelei Despicate. Trecătoarea Imladris*, vezi *Cirith Forn en Andrath.*
Imrahil – Senior în Dol Amroth la vremea Războiului Inelului.
**Imrazôr* – Numit „Númenóreanul"; a luat-o de soţie pe elfa Mithrellas; tatăl lui Galador, primul Senior în Dol Amroth.
Incánus – Nume dat lui Gandalf „la Miazăzi".
Indis – Elfă vanyarină; a doua soţie a lui Finwë, mama lui Fingolfin şi Finarfin.
**Indor* – Bărbat din Dor-lómin, tatăl lui Aerin.
Inelul Alb – Vezi *Nenya.*
Inelul Albastru – Vezi *Vilya.*
Inelul Roşu – Vezi *Narya.*
**Inglor* – Nume al lui Finrod, respins de acesta.
Insula Balar – Vezi *Balar.*
Insula Regilor, Insula Apusimii – Vezi *Númenor.*
Insulele Fermecate – Insulele întemeiate de valari în Marea cea Mare la răsărit de Tol Eressëa, cînd a fost tăinuit Valinorul. Vezi *Insulele Neguroase.*
**Insulele Neguroase* – Probabil o denumire pentru Insulele Fermecate.
Inziladûn – Vezi *Ar-Inziladûn*. Denumire a unui desen floral laborios; vezi *Númellótë.*
Inzilbêth – Regina-soaţă a lui Ar-Gimilzôr; din dinastia Seniorilor din Andúnië; mamă a lui Inziladûn (Tar-Palantir).
**Írimon* – Nume dat lui Tar-Meneldur.
Irmo – Vala, „stăpînul visurilor şi al vedeniilor", numit de obicei Lórien, după cum e şi numele locului sălăşluirii sale în Valinor. Vezi *Fëanturi, Olofantur.*
Isen – Rîu care curge din Munţii Ceţoşi, prin Nan Curunír (Valea Vrăjitorului) şi prin Strunga Rohan; traducerea sindarinului

Angren (pentru a reprezenta limba vorbită în Rohan). Vezi *Vadurile Isenului.*

Isengard – Fortăreață númenóreană în valea numită – după ocuparea ei de către vrăjitorul Curunír (Saruman) – Nan Curunír, la capătul sudic al Munților Cețoși; traducere a sindarinului *Angrenost* (pentru a reprezenta limba vorbită în Rohan). Traducerea (în graiul din Rohan) a denumirii elfice *Angrenost. Rotocolul din Isengard, Inelul Isengard,* cu referire la marele zid circular înconjurînd cîmpia interioară, în mijlocul căreia se afla Orthanc.

Isengar Took – Unul dintre unchii lui Bilbo Baggins.

Isildur – Fiul mai mare al lui Elendil, care a scăpat, împreună cu tatăl și fratele său Anárion, din Scufundarea Númenorului și a întemeiat în Pămîntul de Mijloc regatele númenónereene din exil; Senior în Minas Ithil; a tăiat Inelul Stăpîn de pe mîna lui Sauron; răpus de orci în Anduin, cînd Inelul i-a alunecat de pe deget.

**Isilmë* – Fiica lui Tar-Elendil, sora lui Silmarien.

**Isilmo* – Fiul lui Tar-Súrion; tatăl lui Tar-Minastir.

Istari – Maiarii care, în al Treilea Ev, au fost trimiși din Aman pentru a-i ține piept lui Sauron; în sindarină, *Ithryn* (vezi *Ithryn Luin*). Tradus ca *Vrăjitorii.* Vezi *Heren Istarion.*

**Ithilbor* – Elf nandorin, tatăl lui Saeros.

Ithilien – Teritoriu din Gondor, la est de rîul Anduin; la început, aflat în posesia lui Isildur și cîrmuit din Minas Ithil. *Ithilien de la Miazănoapte; Ithilien de la Miazăzi.*

**Ithryn Luin* – Cei doi istari care s-au dus în răsăritul Pămîntului de Mijloc și nu s-au mai întors (singular *ithron*). Tradus ca *Vrăjitorii Albaștri.* Vezi *Alatar, Pallando.*

Iute ca Gîndul – Marele armăsar din Rohan călărit de Gandalf în Războiul Inelului.

Ivanneth – Nume sindarin al lunii a noua. Vezi *Yavannië.*

Ivrin – Lac și cascadă de sub Ered Wethrin, de unde izvora rîul Narog.

Izvorul Brumat – Vezi *Mitheithel.*

**Izvorul Vechi* – „Izvorul Torentului Vechi", denumire dată de către éothéodi rîului care curgea din partea nordică a Munților Cețoși și pe care, dupa ce acesta se unea cu Vijeliosul Cenușiu, îl numeau Torentul Vechi (Anduin).

Izvorul Zăpezii – Rîu izvorînd de sub Țancul Voinicului, curgînd prin Valea Calvarului și pe lîngă Edoras.

Î

**Îbal* – Băiat din Emerië în Númenor, fiul lui Ulbar, unul din marinarii lui Tar-Aldarion.

Înţelepţi – Istarii şi cei mai măreţi dintre eldarii din Pămîntul de Mijloc. Vezi *Sfatul Alb*.

K

**Khamûl* – Nazgûl, Căpetenie de rang secund; îşi avea sălaşul în Dol Guldur, după ce acesta a fost reocupat în cel de-al Treilea Ev. Numit *Umbra de la Răsărit, Răsăriteanul Negru*.

Khand – Ţinut la sud-est de Mordor.

Khazad-dûm – Denumirea dată de gnomi *Moriei*.

Khîm – Unul dintre fiii lui Mîm Gnomul Scundac; răpus de Andróg.

**kirinki* – Păsări mici din Númenor, cu penaj roşu aprins.

L

**Labadal* – Numele dat de Túrin, în copilăria sa, lui Sador; tradus ca *Hopalabă*.

Lacul Amurgului – Vezi *Nenuial*.

Lacul cel Lung – Lac la sud de Erebor, în care se vărsau atît Rîul Pădurii cît şi Rîul Curgător, şi pe care fusese construit Esgaroth (Oraşul Lacului).

Ladros – Tărîmuri la nord-est de Dorthonion, date de către regii noldorini oamenilor din Casa lui Bëor.

**lairelossë* – „Ghiocel de vară", copac cu frunzele veşnic verzi şi aromat, adus în Númenor de către eldarii din Eressëa.

Lalaith – „Rîset", nume ce i se dăduse fiicei lui Urwen Húrin, după cel al pîrîului care curgea pe lîngă casa lui Húrin. Vezi *Nen Lalaith*.

Lamedon – Regiune aflată pe cursul superior al rîurilor Ciril şi Ringló, sub pantele sudice ale munţilor Ered Nimrais.

Lammoth – Regiune la nord de Fiordul Drengist, între Ered Lómin şi Mare.

Landele – Regiune a Rohanului, în jurul Edorasului, inclusă în Pămînturile Regelui.

**lár* – Leghe (echivalentul a aproape trei mile).

**Larnach* – Unul dintre Pădurenii care trăiau la sud de Teiglin.

Laurelin – „Cîntul de Aur", cel mai tînăr dintre cei Doi Copaci din Valinor. Numit *Copacul Soarelui, Copacul de Aur din Valinor*.

Laurelindórinan – „Valea Aurului Cîntător", vezi *Lórien (2)*.

Laurenandë – Vezi *Lórien (2)*.

**laurinquë* – Copac cu floarea galbenă din Hyarrostar, Númenor.

Lebennin – „Cele Cinci Rîuri“ (adică Erui, Sirith, Celos, Serni, Gilrain), ținut între Ered Nimraith și Ethir Anduin; unul dintre „fiefurile credincioase“ Gondorului.

Lefnui – Rîu care se vărsa în mare, coborînd din capătul apusean al munților Ered Nimrais. (Denumirea înseamnă „al cincilea“, adică după Erui, Sirith, Serni și Morthond – rîurile Gondorului care se vărsau în Anduin sau în Golful Belfalas.)

Legolas – Elf sindarin din Codrul Întunecat de la Miazănoapte, fiul lui Thranduil; membru al Frăției Inelului.

lembas – Nume sindarin pentru turta eldarilor. *Turta (elfilor).*

Léod – Seniorul éothéodilor, tatăl lui Eorl cel Tînăr.

Lhûn – Rîu din apusul ținutului Eriador, vărsîndu-se în Golful Lhûn. *Golful Lhûn.* Adeseori cu o ortografie adaptată – *Lune.*

Limanurile – (i) Brithombar și Eglarest, pe coasta Beleriandului: *Limanurile lui Círdan; Limanurile Făuritorilor de Corăbii; Limanurile din Falas; Limanurile Apusene din Beleriand.* (ii) La Gurile Sirionului, la sfîrșitul Primului Ev: *Limanurile de la Miazăzi; Limanurile Sirionului, Limanul Sirionului.*

Limanurile Cenușii – Vezi *Mithlond.*

Limba Comună – Vezi *Westron.*

Limbă de Vierme – Vezi *Gríma.*

Linaewen – „Lacul Păsărilor“, marele heleșteu din Nevrast.

Lindari – „Cîntăreții“, nume pe care și l-au luat telerii.

Lindon – Denumire pentru Ossiriand în Primul Ev; ulterior, denumirea a fost păstrată doar pentru ținuturile la apus de Munții Albaștri *(Ered Lindon),* care au mai rămas deasupra Mării. *Meleagul verde al eldarilor; țara lui Gil-galad.*

Lindórië – Sora lui Eärendur, al cincisprezecelea Senior din Andúnië, mama lui Inzilbêth care a fost mama lui Tar-Palantir.

**Lindórinand* – Vezi *Lórien (2).*

**Lisgardh* – Împărăția trestiilor de la Gurile Sirionului.

**lissuin* – Floare parfumată din Tol Eressëa.

Lîngă Ape – Sat în Comitat, cîteva mile la sud-est de Hobbiton.

loa – Anul solar elfic.

Loeg Ningloron – „Iazuri de flori de apă aurii“; denumirea sindarină a *Cîmpiilor Stînjeneilor.*

**Lond Daer* – Portul númenórean și atelierele pentru construirea corăbiilor în Eriador, la gurile rîului Gwathló, întemeiat de Tar-Aldarion,

care l-a numit *Vinyalondë*. Tradus drept *Marele Liman;* numit şi *Lond Daer Enedh*, „Marele Liman de la Mijloc".

Lorgan – Căpetenia Răsăritenilor în Hithlum, după bătălia Nirnaeth Arnoediad, care l-a aruncat în sclavie pe Tuor.

Lórien (1) – Numele sălaşului din Valinor al acelui vala numit Irmo, dar care de obicei este şi el numit Lórien.

Lórien (2) – Ţara galadhrimilor, între Celebrant şi Anduin. Numele are multe alte forme: nandorinul *Lórinand* (în quenyană *Laurenandë*, în sindarină *Glornan, Nan Laur*), derivat din mai vechiul *Lindórinand*, „Valea Ţării Cîntăreţilor"; *Laurelindórinan*, „Valea Aurului Cîntător". Numită *Pădurea de Aur;* vezi şi *Dwimordene, Lothlórien*.

**Lórinand* – Vezi *Lórien (2)*.

Lossarnach – Regiune la nord-est de Lebennin, în apropierea izvoarelor rîului Erui. (Se spune că denumirea înseamnă „Arnach cel plin de flori", Arnach fiind o denumire prenúmenóreană.)

Lótessë – Numele quenyan al lunii a cincea, conform calendarului númenórean, corepunzînd lunii mai. Vezi *Lothron*.

Lothíriel – Fiica lui Imrahil din Dol Amroth; soţia Regelui Éomer din Rohan şi mama lui Elfwine cel Frumos.

Lothlórien – Numele *Lórien* avînd ca prefix cuvîntul sindarin *loth* „floare".

Lothron – Nume sindarin al lunii a cincea. Vezi *Lótessë*.

Lumina Fugară – Rîu curgând din Codrul Fangorn şi vărsîndu-se în Anduin; formează hotarul de la extremitatea nordică a Rohanului.

Lune – Variantă ortografică pentru *Lhûn*.

Lupul – Carcharoth, Lupul din Angband.

Lúthien – Fiica Regelui Thingol şi a lui Melian, care, după ce s-a împlinit Căutarea silmarilului şi Beren a murit, a ales să fie muritoare şi să-i împărtăşească soarta. Numită *Tinúviel*, „Privighetoarea".

M

Mablung – Numit *Vînătorul;* Elf din Doriath, marea căpetenie a lui Thingol, prieten cu Túrin.

Maedhros – Fiul cel mare al lui Fëanor.

Maeglin – Fiul lui Eöl şi Aredhel, sora lui Turgon; a căpătat mare putere în Gondolin, oraş pe care l-a dat pe mîinile lui Morgoth; răpus de către Tuor în timpul jefuirii oraşului.

Maggot, Fermierul – Hobbit din Comitat, a cărui fermă se găsea în Smîrcurile, aproape de Pontonul Cotuascuns.

Maiari – (Singular *Maia*). Ainuri de rang mai mic decît valarii.

Majordomii Gondorului – Cartea Majordomilor. Vezi Arandur.
**Malantur* – Númenórean, descendent al lui Tar-Elendil.
Malduin – Afluent al rîului Teiglin.
**Malgalad* – Rege al Lórienului, răpus în bătălia Dagorlad; din cît se pare, una și aceeași persoană cu *Amdír.*
**malinornë* – Forma quenyană a sindarinului *mallorn.*
mallorn – Denumire a marilor copaci cu flori aurii, aduși din Tol Eressëa în Eldalondë în Númenor, și care apoi au crescut în Lothlórien. În quenyană *malinornë*, plural *malinorni.*
mallos – Floare aurie din Lebennin.
**Mámandil* – Nume pe care și l-a luat Hallacar în primele sale întîlniri cu Ancalimë.
Mandos – Locul de sălășluire în Aman a valaului care se numește de fapt Námo, dar care de obicei era numit Mandos.
Mantie-Sură – „Manta-Sură“, numele lui Gandalf în Rohan.
Manwë – Mai-marele valarilor. *Regele mai Bătrîn.* Vezi *Martorii lui Manwë.*
Mardil – Primul Majordom Cîrmuitor al Gondorului. Numit *Voronwë* „cel Neclintit“, și *Majordomul cel Bun.*
**Marea Călătorie* – Marșul spre apus din Cuiviénen al eldarilor.
Marea cea Mare – Vezi *Belegaer.*
**Marea Insulă* – Vezi *Númenor.*
Marea Molimă – Molima care s-a răspîndit din Rhovanion în Gondor și Eriador, în cel de-al Treilea Ev. *Molima Întunecată.*
(Marea) Pădure Verde – Traducerea pentru *Eryn Galen;* vechea denumire a Codrului Întunecat.
**Marele Căpitan* – Vezi *Tar-Aldarion.*
Marele Drum – Vezi *Drumuri.*
**Marele Gorgan* – Vezi *Haudh-en-Ndengin.*
**Marele Liman* – Vezi *Lond Daer.*
Marele Liman de la Mijloc – Vezi *Lond Daer.*
Marele Vierme, Viermele cel Mare – Vezi *Glaurung.*
**Marhari* – Căpetenie a Oamenilor de la Miazănoapte în Bătălia de pe Cîmpii, unde a fost răpus; tatal lui Marhwini.
**Marhwini* – „Prietenul cailor“, căpetenie a Oamenilor de la Miazănoapte (éothéodii) care s-au statornicit în Văile Anduinului, după Bătălia de pe Cîmpii, și aliat al Gondorului împotriva Căruțașilor.
Marile Pămînturi – Vezi *Pămîntul de Mijloc.*
Martorii lui Manwë – Vulturii de pe Meneltarma.
mearași – Caii din Rohan.

Meleagul de la Miazăzi – Una din părţile Comitatului.

Meleagul Sălciilor – Vezi *Nan-tathren.*

**Meleagurile Întunecate* – Denumirea Pămîntului de Mijloc, folosită în Númenor.

Melian – O maia care a devenit Regina Regelui Thingol în Doriath pe care l-a înconjurat cu un brîu vrăjit; mama lui Lúthien şi străbună a lui Elrond şi Elros.

Melkor – Marele vala rebel, începutul răului, la origine cel mai măreţ dintre ainuri; ulterior numit *Morgoth.*

Menegroth – „Cele o Mie de Peşteri", sălile ascunse ale lui Thingol şi Melian, pe rîul Esgalduin în Doriath.

Menel – Bolta cea înaltă, tărîmul stelelor.

Meneldil – Fiul lui Anárion şi al treilea Rege al Gondorului.

Meneldur – Vezi *Tar-Meneldur.*

Meneltarma – Munte în mijlocul Númenorului, pe vîrful căruia se afla Sanctuarul lui Eru Ilúvatar (vezi *Eru*). Tradus drept *Pilastrul Cerurilor (Pilastrul).* Numit şi *Muntele Sfînt, Muntele Venerat al númenóreenilor.*

**Men-i-Naugrim* – „Calea Gnomilor", o denumire pentru Vechiul Drum al Pădurii. Tradus drept *Drumul Gnomilor.*

Meriadoc Brandybuck – Hobbit din Comitat, membru al Frăţiei Inelului.

**Mesagerul Alb* – Saruman.

**Mesagerul Sur* – Vezi *Mithrandir.*

**Methed-en-Glad* – „Capătul Pădurii", fortăreaţă în Dor-Cúarthol, la marginea pădurii aflate la sud de Teiglin.

Mîm – Gnomul Scundac în casa *(Bar-en-Danwedh)* căruia pe Amon Rûdh a locuit Túrin cu ceata lui de proscrişi, şi care le-a trădat ascunzătoarea, dîndu-i pe mîna orcilor; răpus de Húrin în Nargothrond.

Minalcar – Vezi *Rómendacil II.*

Minardil – Al douăzeci şi cincilea Rege al Gondorului.

Minas Anor – „Turnul Soarelui", numit ulterior Minas Tirith; oraşul Anárion, la poalele Muntelui Mindolluin. Vezi *Piatra Anor.*

Minas Ithil – „Turnul Lunii", ulterior numit Minas Morgul; oraşul lui Isildur, construit pe un pinten al muntelui Ephel Dúath. Vezi *Piatra Ithil.*

Minas Morgul – „Turnul Vrăjitoriilor", denumirea pentru Minas Ithil după ce a fost capturat de Duhurile Inelelor. Vezi *Seniorul din Morgul.*

Minastir – Vezi *Tar-Minastir.*

Minas Tirith (1) – „Turnul Străjii", construit de Finrod Felagund pe Tol Sirion. *Minas, turnul Regelui Morgul.*

Minas Tirith (2) – Nume ulterior pentru Minas Anor. *Turnul Alb* din Minas Tirith. Vezi *Fortăreața Colnicului.*

Minhiriath – „Între Rîuri", regiune din Eriador, între Baranduin și Gwathló.

**Minohtar* – Nepot al Regelui Ondoher; ucis în Ithilien, în cel de-al Treilea Ev, în bătălia cu Căruțașii.

Min-Rimmon – „Piscul Rimmon" (un grup de steiuri), al cincilea dintre piscurile de avertizare ale Gondorului în Ered Nimrais.

Mírdain – Vezi *Gwaith-i-Mírdain.*

Míriel – Vezi *Tar-Míriel.*

miruvor – Licoare întăritoare a eldarilor.

Mitheithel – Rîu în Eriador, curgînd din Valea Etten și unindu-se cu Rîul Urșilor (Apa Zgomotoasă). Tradus ca *Izvorul Brumat.*

Mithlond – Porturile elfilor în Golful Lhûn, aflate sub cîrmuirea lui Círdan. Tradus drept *Limanurile Cenușii.*

Mithrandir – Numele lui Gandalf printre elfii din Pămîntul de Mijloc. În traducere, *Pelerinul Sur, Rătăcitorul cel Sur;* cf. și *Mesagerul cel Sur.*

**Mithrellas* – Elfă din Lórien, însoțitoare a lui Nimrodel; luată drept soață de Imrazôr Númenóreanul; mama lui Galador, primul Senior din Dol Amroth.

mithril – Metalul cunoscut drept „argintul din Moria", care se găsea și în Númenor.

Mithrim – Denumire a marelui lac la răsărit de Hithlum, a regiunii din jurul acestuia și a munților de la apus, care despart Mithrim de Dor-lómin.

Mittalmar – Regiunea centrală a Númenorului, tradus drept *Tărîmurile Interioare.*

Molima Întunecată – Vezi *Marea Molimă.*

Morannon – Intrarea principală (nordică) în Mordor. Tradus drept *Poarta Neagră;* numit și *Porțile Mordorului. Turnurile de Strajă ale Morannonului;* vezi și *Turnurile Colților.*

Mordor – Ținutul aflat sub cîrmuirea directă al lui Sauron, la răsărit de munții Ephel Dúath.

Morgai – „Gardul Negru", creasta interioară, mult mai puțin înaltă decît Ephel Dúath și separată de acest lanț de o depresiune adîncă; inelul interior al fortificațiilor Mordorului.

Morgoth – Nume ulterior al lui *Melkor.* Numit *Regele cel Negru; Seniorul Întunecimii; Dușmanul; Bauglir;* iar de către drúedaini, *Marele Întunecat.*

Morgul, Seniorul din – Vezi *Stăpînul Nazgûlilor, Minas Morgul.*

Moria – „Hăul Negru", denumire primită ulterior de marile lucrări făcute de gnomii din neamul lui Durin, sub Munţii Ceţoşi. Vezi *Khazad-dûm.*

Mormegil – Aşa a fost numit Túrin cînd a devenit căpetenia armiei din Nargothrond, nume datorat sabiei sale (vezi *Gurthang*) şi folosit ulterior în Brethil. Tradus ca *Sabia Neagră.*

Morthond – „Rădăcina Neagră", rîu care izvora dintr-o vale întunecată din munţii aflaţi la sud de Edoras, numită **Mornan* nu numai din cauza celor doi munţi înalţi care o mărgineau, ci şi pentru că prin ea trecea drumul de la Poarta Morţilor, pe care oamenii vii nu-l străbăteau.

Morţii din Valea Calvarului – Vezi *Valea Calvarului.*

Morwen (1) – Fiica lui Baragund (nepotul lui Barahir, tatăl lui Beren); soţia lui Húrin şi mama lui Túrin şi Nienor. Vezi *Eledhwen, Doamna din Dor-lómin* (vezi *Dor-lómin*).

Morwen (2) din Lossarnach – Doamnă din Gondor, înrudită cu Prinţul Imrahil; soţia Regelui Thengel din Rohan.

**Muntele Anwar, *Muntele Venerării* – Vezi *Amon Anwar.*

**Muntele Sfînt* – Vezi *Meneltarma.* (În *Silmarillion*, Muntele Sfînt este Taniquetil.)

Muntele Singuratic – Vezi *Erebor; Regele de sub Munte.*

Munţii Albaştri – Vezi *Ered Lindon* şi *Ered Luin.*

Munţii Albi – Vezi *Ered Nimrais.*

Munţii Cenuşii – Vezi *Ered Mithrin.*

Munţii Ceţoşi – Mare lanţ muntos din Pămîntul de Mijloc, întinzîndu-se de la nord la sud şi formînd hotarul răsăritean al Eriadorului; în sindarină numit *Hithaeglir.*

Munţii Codrului Întunecat – Vezi *Emyn Duir, Emyn-nu-Fuin.*

Munţii de Fier – Lanţ aflat la est de Munţii Singuratici şi la nord de Marea Rhûn.

Munţii din Dor-lómin – Vezi *Dor-lómin.*

Munţii Încercuitori – Vezi *Echoriath.*

Munţii lui Turgon – Vezi *Echoriath.*

Munţii Răsunători – Vezi *Ered Lómin.*

Munţii Umbrei – Vezi *Ered Wethrin.*

Munţii Umbroşi – Vezi *Ered Wethrin.*

N

Naith din Lórien – „Triunghiul" sau „Clinul" din Lórien, limbă de pămînt la confluenţa rîurilor Celebrant şi Anduin.

Námo – Un vala, de obicei numit Mandos, după numele locului unde vieţuia el. Vezi *Fëanturi, Nurufantur.*

Nandori – Elfi din acea ramură a telerilor care au refuzat să treacă Munții Cețoși, în Marea Călătorie din Cuiviénen, ca să meargă în apus, dar din care o parte, condusă de Denethor, a trecut mult mai tîrziu Munții Albaștri și s-a așezat în Ossiriand *(Elfii Verzi);* pentru aceia dintre ei care au rămas la răsărit de Munții Cețoși, vezi *Elfii Pădureni*. Ca adjectiv, *nandorin*.

Nanduhirion – Vale îngustă din jurul Heleșteului Oglinzii, între cele două culmi ale Munților Cețoși în care se deschideau Marile Porți ale Moriei; tradus ca *Valea Pîrîiașului Tainic*. Vezi *Azanulbizar*.

**Nan Laur* – Vezi *Lórien (2)*.

Nan-tathren – „Valea Salciei“, locul unde rîul Narog se vărsa în Sirion. Tradus ca *Meleagul Sălciilor*.

Narbeleth – Numele sindarin al celei de-a zecea luni. Vezi *Narquelië*.

Nardol – „Capul arzînd“, al treilea pisc de avertizare din Gondor în Ered Nimrais.

Nargothrond – „Marea fortăreață subpămînteană de pe rîul Narog“, întemeiată de Finrod Felagund și distrusă de Glaurung; de asemenea, regatul Nargothrond, întinzîndu-se la răsărit și la apus de Narog. Vezi *Narog*.

Narmacil I – Al șaptesprezecelea Rege al Gondorului.

Narmacil II – Al douăzeci și nouălea Rege al Gondorului, răpus în Bătălia de pe Cîmpii.

Narog – Rîul principal din Beleriandul Apusean, izvorînd din Ivrin, de sub Ered Wethrin, și vărsîndu-se în Sirion în Nan-tathren.

Narquelië – „Soarele scăpărînd“, numele quenyan al celei de-a zecea luni, conform Calendarului Númenórean, corespunzînd lunii octombrie. Vezi *Narbeleth*.

Narsil – Sabia lui Elendil, care s-a frînt atunci cînd Elendil a murit în lupta cu Sauron; din frînturile sale a fost refăurită pentru Aragorn și numită Andúril.

Narvi – Gnom din Khazad-dûm, cel care a făurit Poarta Apuseană, prieten apropiat al lui Celebrimbor din Eregion.

Narya – Unul dintre cele Trei Inele ale elfilor, purtat de Círdan și apoi de Mithrandir. Numit *Inelul de Foc, Inelul Roșu, al Treilea Inel*.

Nazgûli – Sclavii celor Nouă Inele ale oamenilor și slujitorii principali ai lui Sauron. *Duhurile Inelelor. Călăreții (Negri)*. Vezi *Stăpînul Nazgûlilor*.

Neadîncurile – Cele două coturi spre apus ale Anduinului, numite *Neadîncul de la Miazănoapte* și *Neadîncul de la Miazăzi*, între Pămînturile Maronii și Platoul Golaș din Rohan.

Neithan – „Nedreptăţitul", nume pe care şi l-a luat Túrin printre proscrişi.

**Nellas* – Elfă din Doriath, prietenă a lui Túrin în copilăria acestuia; la judecata lui Túrin, a depus mărturie în faţa lui Thingol împotriva lui Saeros.

Nen Girith – „Apa Tremurătoare", denumire pentru *Dimrost*. Cascada Celebros, în Codrul Brethil.

Nénimë – Nume quenyan pentru a doua lună, conform Calendarului Númenórean, corespunzînd lunii februarie. Vezi *Nínui*.

**Nen Lalaith* – Izvor coborînd de sub Amon Darthir, în Ered Wethrin şi curgînd pe lîngă casa din Dor-lómin a lui Húrin. Vezi *Lalaith*.

Nenning – Rîu în Beleriandul Apusean, la a cărui gură se afla Limanul Eglarest.

Nenuial – „Lacul Amurgului", între culmile Dealurilor Înserării *(*Emyn Uial)* la nord de Comitat, alături de care a fost zidit cel mai vechi oraş al númenóreenilor, Annúminas. Tradus ca *Lacul Înserării*.

Nenya – Unul din cele Trei Inele ale elfilor, purtat de Galadriel. Numit *Inelul Alb*.

**Nerwen* – Numele primit de Galadriel de la mama ei.

**nessamelda* – Copac aromat şi mereu verde, adus în Númenor de către eldarii din Eressëa. (Probabil că numele înseamnă „iubit de Nessa", una dintre valiere; cf. *vardarianna, yavannamírë*.)

Nevrast – Regiunea la sud-vest de Dor-lómin, unde a vieţuit Turgon înainte să plece în Gondolin.

**Nibin-noeg, Nibin-nogrim* – Gnomii Scundaci. *Bar-en-Nibin-noeg; Mlaştinile Nibin-noeg*. Vezi *Noegyth Nibin*.

Nienna – Una dintre valiere („Reginele Valarilor"), Doamna milostiveniei şi a bocetului.

Nienor – Fiica lui Húrin şi Morwen, şi sora lui Túrin; vrăjită de Glaurung în Nargothrond şi nemaiştiindu-şi trecutul, s-a măritat cu Túrin în Brethil, purtînd numele de *Níniel*. Tradus ca *Bocirea*.

Nimloth (1) – „Floare Albă", Copacul din Númenor. *Copacul Alb*.

Nimloth (2) – Elfă din Doriath care s-a măritat cu Dior Moştenitorul lui Thingol; mama lui Elwing.

Nimrodel (1) – „Doamna din Grota Albă", elfă din Lórien, îndrăgită de Amroth, care şi-a avut sălaşul lîngă cascada Nimrodel, pînă cînd a plecat spre miazăzi şi s-a pierdut în Ered Nimrais.

Nimrodel (2) – Pîrîu de munte, vărsîndu-se în Celebrant (Rîul Argintului), numit astfel după elfa Nimrodel care şi-a avut sălaşul lîngă el.

**Nindamos* – Principala aşezare a pescarilor pe coasta sudică a Númenorului, la gurile rîului Siril.

Níniel – „Fecioara lacrimilor“, numele pe care Túrin, neştiind de legătura de rudenie dintre el şi sora lui, i l-a dat lui *Nienor*.

Nínui – Nume sindarin pentru cea de-a doua lună. Vezi *Nénimë*.

Nirnaeth Arnoediad – Bătălia „Lacrimilor Făr' de Număr“, descrisă în *Silmarillion*, cap. 20; şi numai *Nirnaeth*.

**Nísimaldar* – Ţinut în jurul Limanului Eldalondë, în vestul Númenorului; tradus în text drept *Copacii Înmiresmaţi*.

**Nísinen* – Lac format pe rîul Nunduinë, în partea de apus a Númenorului.

**Nîn-in-Eilph* – „Tărîmul de ape al lebedelor“, smîrcuri întinse pe cursul inferior al rîului al cărui curs superior se numea *Glanduin*. Tradus drept *Gîrla Lebedelor*.

Noegyth Nibin – Gnomii Scundaci. Vezi *Nibin-noeg*.

Nogothrimi – Gnomii. (Vezi Anexa la *Silmarillion*, articolul *naug*.)

Nogrod – Unul dintre cele două oraşe ale gnomilor, în Munţii Albaştri.

**Noirinan* – Vale la poala sudică a muntelui Meneltarma, în capul căreia se aflau mormintele Regilor şi Reginelor Númenorului. Tradus drept *Valea Mormintelor*.

Noldori – (Singular *noldo*). Numiţi *Învăţaţii;* al doilea dintre cele Trei Neamuri ale eldarilor, pornite în Marea Călătorie din Cuiviénen; istoria lor constituie subiectul principal din *Silmarillion*. *Poarta Noldorilor*, vezi *Annon-in-Gelydh; Graiul Nobil al Noldorilor*, vezi *Quenyana*; *Doamna Noldorilor*, vezi *Galadriel*; lămpaşele noldorilor, vezi şi *Fëanor*. Ca adjectiv, *noldorin*.

**Nólimon* – Nume dat lui Vardamir, fiul lui Elros (pentru sensul acestui nume, vezi Anexa la *Silmarillion*, articolul *gûl)*.

Núath, Codrii – Codrii care începeau în zona cursului superior al rîului Narog şi se întindeau spre apus.

**Númellótë* – „Floarea Apusului“ = *Inziladûn*.

Númendil – Al şaptesprezecelea Senior din Andúnie.

Númenor – (*Númenórë*, în forma quenyană completă.) „Apusimea“, „Meleagul apusean“, marea insulă pregătită de valari ca loc de vieţuire pentru edaini după sfîrşitul Primului Ev. Numită *Insula cea Mare, Insula Regilor, Insula Apusimii, Ţara Darului, Ţara Stelei;* vezi şi *Akallabêth, Elenna-nórë, Yôzâyan*.

Númenóreeni – Oamenii din Númenor. *Regii Oamenilor; Oamenii Mării*; vezi şi *Dúnedaini*. *Limba númenóreană, Graiul númenórean*, vezi *Adûnaică*. Adjectival – *númenórean*.

**Númerrámar* – *Aripile Apusului*, corabia lui Véantur în care Aldarion a întreprins prima sa călătorie spre Pămîntul de Mijloc.

**Nunduinë* – Rîu în vestul Númenorului, vărsîndu-se în mare la Eldalondë.
**Núneth* – Mama lui Erendis.
Núrnen – „Apa tristă“, mare interioară în sudul Mordorului.
**Nurufantur* – Unul dintre *Féanturi;* numele „adevărat“ al lui Mandos, înainte de a fi înlocuit prin Námo. Vezi *Olofantur.*

O

Oamenii de la Miazănoapte – Călăreţii din Rhovanion, aliaţi ai Gondorului, înrudiţi din străvechime cu edainii; din ei s-au tras apoi *éothéodii.*
**Oamenii Liberi de la Miazănoapte* – Vezi *Oamenii de la Miazănoapte.*
**Oamenii-lupi* – Vezi *Gaurwaith.*
Oamenii Mării – Vezi *Númenóreeni.*
Oamenii-Púkel – Nume în Rohan pentru statuile de pe drumul spre Adăpostul din Valea Calvarului, dar folosit şi ca echivalent general pentru *Drúedaini.* Vezi *Vechiul Meleag al Púkelilor.*
Oamenii Regelui – Númenóreenii ostili eldarilor.
Obştea – Denumire folosită de rohirrimi pentru propria lor ţară. Vezi *Obştea Răsăriteană, Obştea Apuseană.*
Obştea Apuseană – Jumătatea apuseană a Rohanului în organizarea militară a rohirrimilor (vezi *Obştea Răsăriteană*).
Obştea Cavalerilor – Vezi *Obştea.*
Obştea Răsăriteană – Jumătatea răsăriteană a Rohanului, în organizarea militară a rohirrimilor, separată de Obştea Apuseană de Izvorul Zăpezii şi Scăldătoarea Enţilor.
Ochiul Roşu – Însemnul lui Sauron.
**Oghor-hai* – Numele dat drúedainilor de către orci.
Ohtar – „Războinicul“, scutierul lui Isildur, cel care a adus frînturile sabiei lui Elendil în Imladris.
**oiolairë* – „Vară eternă“, copac mereu verde, adus din Eressëa în Númenor de către eldari, din care se tăia Ramura Întoarcerii pusă pe corăbiile númenóreene. (*Corollairë*, Măgura Verde a Copacilor din Númenor, era numită şi *Coron Oiolairë:* Anexa la *Silmarillion*, articolul *coron*). *Ramura Întoarcerii.*
Oiolossë – „Albeaţa Nepieritoare“, Muntele lui Manwë în Aman. Vezi *Amon Uilos, Taniquetil.*
**Olofantur* – Unul dintre *Fëanturi;* numele „adevărat“ al lui Lórien, înainte să fi fost înlocuit prin Imro. Vezi *Nurufantur.*
Olórin – Numele lui Gandalf în Valinor.
Olwë – Rege al telerilor din Alqualondë, pe coasta Amanului.

Ondoher – Al treizeci și unulea Rege al Gondorului, ucis în bătălia cu Căruțașii în cel de-al Treilea Ev, 1944.

**Ondosto* – Un loc în Forostar (Tărîmurile de la Miazănoapte) în Númenor, probabil asociat în mod deosebit cu carierele de piatră din regiune (în quenyană *ondo*, „piatră").

**Onodló* – Denumire sindarină a rîului *Scăldătoarea Enților.*

Onodrimi – Nume sindarin pentru enți. Vezi *Enyd.*

Orașul Ascuns – Vezi *Gondolin.*

**Orchaldor* – Númenórean, soțul lui Ailinel, sora lui Tar-Aldarion; tatăl lui Soronto.

Orci – *Oamenii-orci* din Isengard.

Ordinul Vrăjitorilor – Vezi *Heren Istarion.*

Orfalch Echor – Marea ravină în Munții Încercuitori prin care se ajungea în Gondolin; și simplu *Orfalach.*

**Orleg* – Proscris din ceata lui Túrin, ucis de orci pe drumul spre Nargothrond.

Orodreth – Al doilea fiu al lui Finarfin; Rege în Nargothrond după moartea lui Finrod Felagund; tatăl lui Finduilas. *Seniorul rîului Narog.*

Orodruin – „Muntele Focului Pîrjolitor" în Mordor, în care Sauron a făurit Inelul Suprem.

Oromë – Unul dintre marii valari, numit *Domnul Pădurilor.*

Oromet – Deal în apropiere de Andúnië, în vestul Númenorului, pe care a fost construit turnul Tar-Minastir.

**Oropher* – Rege al Elfilor Pădureni în Marea Pădure Verde; răpus în Războiul Ultimei Alianțe; tatăl lui Thranduil.

**Orrostar* – „Tărîmurile de la Răsărit", promontoriul răsăritean al Númenorului.

Orthanc – Marele turn númenórean în Rotocolul din Isengard, ulterior sălașul lui Saruman.

Osgiliath – Principalul oraș în străvechiul Gondor, pe ambele maluri ale Anduinului. *Piatra din Osgiliath, palantírul.*

Ossë – Maia al Mării, vasal al lui Ulmo.

Ossiriand – „Țara celor Șapte Rîuri", între Gelion și Munții Albaștri, în Zilele de Odinioară. Vezi *Lindon.*

Ost-in-Edhil – Oraș al elfilor în Eregion.

Ostoher – Al șaptelea Rege al Gondorului.

P

Pacea Străjuitoare – Perioada cuprinsă între 2063 al Treilea Ev, cînd Sauron a părăsit Dol Guldur, și 2460, cînd s-a întors.

palantíri – (Singular, *palantír)* Cele şapte Pietre Văzătoare aduse din Númenor de către Elendil şi fiii săi; făcute de Fëanor în Aman. Frecvent menţionate drept *Pietrele (Piatra).*

**Palarran – Departe Rătăcitoarea,* o corabie mare, construită de Tar-Aldarion.

**Pallando* – Unul dintre Vrăjitorii Albaştri *(Ithryn Luin).*

**Parmaitë* – Nume dat lui Tar-Elendil (în quenyană, *parma*, „carte"; al doilea element este neîndoielnic *-maitë*, „cu/pentru mîini", cf. *Tar-Telemmaitë*).

Parth Celebrant – „Cîmpia (şesul) Rîului Argintului"; nume sindarin tradus de obicei drept *Cîmpia Celebrant.*

Parth Galen – „Şesul Verde", pajişte de pe pantele nordice ale piscului Amon Hen, lîngă malul lacului Nen Hithoel.

Pas Mare – Numele lui Aragorn în Bree.

**Pădurea Anwar* – Vezi *Pădurea Firien, Amon Anwar.*

Pădurea Bătrînă – Străvechea pădure întinzîndu-se spre răsărit de la hotarul Ţării Iedului.

Pădurea Drúadan – Pădure în Anórien, la capătul răsăritean al munţilor Ered Nimrais, unde au supravieţuit cîţiva drúedaini sau „Oameni Sălbatici" în cel de-al Treilea Ev. Vezi *Tawar-in-Drúedain.*

Pădurea Enţilor – Denumirea folosită în Rohan pentru Codrul Fangorn.

Pădurea Firien – Numele întreg este *Pădurea Halifirien;* în Ered Nimrais, în jurul Pîrîului Mering şi pe pantele dealului Halifirien. Numit şi *Crîngul Firien, Pădurea Şoptitoare, Pădurea Anwar.*

**Pădurea Şopotitoare* – Vezi *Pădurea Firien.*

Pădureni – Sat din Comitat, la poalele clinelor Capătului Împădurit.

Pădureni – (i) Locuitori ai pădurilor aflate la sud de Teiglin, hărţuiţi de gaurwaithi. (ii) Oamenii din Brethil. (iii) Cei din Marea Pădure Verde.

Pămîntul de Mijloc – Numit şi *Meleagurile Întunecate, Marile Pămînturi.*

Pămînturile Maronii – Regiunea pustie între Codrul Întunecat şi Emyn Muil.

**Pămînturile Sălbatice* – Termen folosit în Rohan pentru pămînturile aflate la apus de Strunga.

Pelargir – Oraşul şi limanul númenórean în delta Anduinului.

Pelendur – Majordom al Gondorului.

Pelennor (Cîmpiile) – „Ţara Îngrădită", „domeniile" oraşului Minas Tirith, păzit de zidul Rammas Echor, unde s-a dus cea mai mare bătălie a Războiului Inelului.

Pelerinul Sur, Rătăcitorul cel Sur – Vezi *Mithrandir.*

Pelóri – Munți pe țărmurile Amanului.

Peregrin Took – Hobbit din Comitat, membru al Frăției Inelului. I se spunea *Pippin.*

Perian – Cuvînt sindarin, tradus ca *piticuț;* plural *periannathi.*

Piatra Anor, Piatra din Anor – *Palantírul* din Minas Anor.

Piatra Elfă – Vezi *Elessar (1)* și *(2).*

Piatra Ithil, Piatra din Ithil – *Palantírul* din Minas Ithil.

Piatra lui Eärendil – Vezi *Elessar (1).*

Piatra Orthanc – *Palantírul* din Orthanc.

Piatra Străveche – Marele giuvaer de pe Muntele Singuratec.

Pietrele – Vezi *palantíri.*

Pilastrul – Vezi *Meneltarma.*

Pippin – Vezi *Peregrin Took.*

Piticuți – Hobbiții; traducerea cuvîntului sindarin *periannath.* Vezi *Perian.*

Pîrîul Mering – „Pîrîul-hotar“, curgînd din Ered Nimrais și unindu-se cu Scăldătoarea Enților, forma hotarul între Rohan și Gondor; în sindarină, numit *Glanhír.*

Pîrîul Văgăunii – Pîrîu care curgea din Văgăuna lui Helm spre Depresiunea Apuseană.

Platoul Faroth – Vezi *Taur-en-Faroth.*

Platoul Golaș – Regiune în Rohan, partea nordică a Cîmpiei Răsăritene [Eastemnet (*emnet* în anglo-saxonă – „cîmpie“ – n.Ch.T.) n.tr.].

Poarta Neagră – Vezi *Morannon.*

Poarta Noldorilor – Vezi *Annon-in-Gelydh*

Pontonul Cotuascuns – Ponton de unde pleca podul plutitor peste Rîul Viniac, de la Cotuascuns pînă la Smîrcuri.

Poporul Ascuns, Tărîmul Ascuns – Vezi *Gondolindrimi, Gondolin.*

Poporul Frumos – Eldarii.

Poros – Rîu care curgea din Ephel Dúath și se unea cu Anduinul mai sus de locul unde începea delta Anduin. Vezi *Vadurile Poros.*

**Poporul-lupilor* – Nume dat Răsăritenilor din Dor-lómin.

**Porțile Mordorului* – Vezi *Morannon.*

Pribegi – Dúnedainii de la Miazănoapte, după prăbușirea Regatului de la Miazănoapte, strajuitori tainici ai Eriadorului.

Prietenii Elfilor – Vezi *Atani, Edaini.*

Pustiul de la Miazănoapte – Regiune înghețată în nordul extrem al Pămîntului de Mijloc (numit și Forodwaith).

Puterea Întunecimii – Vezi *Sauron.*

Q

Quendi – Numele elfic original pentru elfi.

Quenyană – Limba străveche, comună tuturor elfilor, sub forma pe care a căpătat-o în Valinor; adusă în Pămîntul de Mijloc de exilaţii noldorini, dar abandonată de către aceştia ca limbă de zi cu zi, fiind vorbită numai în Gondolin (vezi pg 83, n. 26), şi în unele cazuri în Númenor. *Graiul nobil al Noldorilor, Graiul nobil din Apus; Elfica nobilă.*

R

Radagast – Unul dintre istari (vrăjitori). Vezi *Aiwendil.*

**Ragnir* – Servitor orb din casa lui Húrin în Dor-lómin.

**Ramura Întoarcerii* – Vezi *Oiolairë.*

Rána – „Hoinara", un nume pentru Lună.

**ranga* – Măsură númenóreană, un pas întreg, puţin mai lung decît un yard [un yard = 0,9144 m, n.tr.].

**Ras Morthil* – Denumire pentru *Andrast.*

Rath Dínen – „Strada Tăcută" în Minas Tirith.

**Răsăriteanul Negru* – Vezi *Khamûl.*

Răsăriteni – (i) În Primul Ev, oamenii care au pătruns în Beleriand după bătălia Dagor Bragollach, au luptat în ambele tabere în bătălia Nirnaeth Arnoediad, apoi au primit de la Morgoth ţinutul Hithlum, ca loc de sălăşluire, unde i-au oprimat pe supravieţuitorii Poporului lui Hador. În Hithlum, numiţi *Venetici.* (ii) În cel de-al Treilea Ev, un termen general pentru valurile de oameni care au năvălit în Gondor din regiunile răsăritene ale Pămîntului de Mijloc (vezi *Căruţaşi, Balchothi*).

**Răsuflarea Rea* – Vînt care, venind din Angband, a adus molimă în Dor-lómin, de pe urma căreia a murit sora lui Túrin, Urwen (Lalaith).

Războiul Nestematelor – Războaiele din Beleriand, purtate de noldori pentru recuperarea silmarililor.

Războiul (Ultimei) Alianţe – Vezi *Ultima Alianţă.*

Regatul Ascuns – Denumire atît a *Doriathului*, cît şi a *Gondolinului. Regele Ascuns*, vezi *Turgon.*

Regatul de la Miazănoapte – Vezi *Arnor.*

Regatul de la Miazăzi – Vezi *Gondor. Regatele Dúnedainilor,* Arnor şi Gondor.

Regatul Muntelui – Vezi *Regele de sub Munte.*

Regatul Străjuit – Vezi *Doriath.*

Regele de sub Munte – Cîrmuitor al gnomilor din Erebor. *Regatul, Regalitatea de sub Munte; Regatul Muntelui.*

Regele mai Bătrîn – Vezi *Manwë*. (Titlu pe care și l-a luat Morgoth.)

**Regele Negru* – Vezi *Morgoth.*

Regele-vrăjitor – Vezi *Seniorul Nazgûlilor, Angmar.*

Regii Oamenilor – Vezi *Númenóreeni.*

Region – Codru des ce formează partea de sud a Doriathului.

Rhosgobel – Locul unde sălășluia Radagast, la marginea Codrului Întunecat, aproape de Carrock. (Se spune că numele înseamnă „«oraș» rustic" [adică loc îngrădit].)

Rhovanion – Sălbăticia, întinsa regiune la răsărit de Munții Cețoși. *Regele Rhovanionului*, Vidugavia.

Rhudaur – Unul dintre cele trei regate în care a fost împărțit Arnor în secolul IX al celui de-al Treilea Ev, întinzîndu-se între Munții Cețoși, Pîrloagele Etten și Dealurile Vremii.

Rhûn – „Răsărit", folosit în general în legătură cu ținuturile din Răsăritul îndepărtat al Pămîntului de Mijloc. *Marea Rhûn.*

Rían – Soția lui Huor și mama lui Tuor.

Ringló – Rîu în Gondor, unindu-se cu Morthond la nord-est de Dol Amroth. (Se spune că Ringló „își avea izvoarele pe un platou înalt și acoperit de zăpadă care alimenta un iaz înghețat din munți. Probabil că, la vremea topirii zăpezilor, iazul se transforma într-un lac puțin adînc, ceea ce ar putea explica sursa numelui, încă unul care se referă la izvorul unui rîu". Vezi relatarea despre rîul Gwathló, pg. 361.)

Rivil – Pîrîu care curgea spre nord din Dorthonion și, ajuns la Smîrcurile Serech, se vărsa în Sirion.

Rîul Argintului – Vezi *Celebrant.*

Rîul cel Mare – Vezi *Anduin. Valea Rîului cel Mare.*

Rîul Curgător – Vezi *Celduin.*

Rîul Pădurii – Rîu care curgea din Ered Mithrin, prin partea de nord a Codrului Întunecat, vărsîndu-se în Lacul cel Lung.

Rîul Secat – Albia rîului care curgea odată din Munții Încercuitori și se unea cu Sirionul; forma intrarea în Gondolin.

Rîul Urșilor – Rîu în Eriador, afluent (împreună cu Mitheithel) al rîului Gwathló; în traducere, *Apa Zgomotoasă. Vadul Urșilor,* mai jos de Vîlceaua Despicată.

**Rochan(d)* – Vezi *Rohan.*

**Rochon Methestel* – „Călărețul Ultimei Speranțe", titlul unui cîntec în care se vorbește despre *Borondir Udalraph.*

**Róg* – Numele real (plural *Rógin*) al drúedainilor în graiul rohirrimilor, reprezentat de traducerea *Wosei*.

Rohan – Formă în Gondor a numelui sindarin *Rochan(d)*, „Ţara Cailor", marea cîmpie ierboasă care iniţial constituia partea de nord a Gondorului, numită apoi *Calenardhon*. Vezi *Obştea; Strunga Rohan; Rohirrimi*.

Rohirrimi – „Stăpînii cailor" din Rohan. *Cavalerii din Rohan*. Vezi *Eorlingii, Éothéodi*.

Rómendacil I – Tarostar, al optulea Rege al Gondorului, care şi-a luat titlul de „Învingătorul de la Răsărit", după ce-a respins primele atacuri ale Răsăritenilor asupra Gondorului.

Rómendacil II – Minalcar, timp de mulţi ani Regent şi după aceea al nouăsprezecelea Rege al Gondorului, care şi-a luat titlul de *Rómendacil* după marea victorie repurtată asupra Răsăritenilor în cel de-al Treilea Ev.

Rómenna – „Spre răsărit", mare liman în răsăritul Númenorului. *Fiordul Rómenna; Golful Rómenna*.

**Rú, Rúatan* – Forme quenyene derivate din cuvîntul *Drughu*, corespunzînd sindarinului *Drû, Drúadan*.

S

Sabia Neagră – Vezi *Gurthang, Mormegil*.

Sackville-Baggins – Numele unei familii de hobbiţi din Comitat. *Otho Sackville-Baggins, Lotho*.

**Sador* – Servitor al lui Húrin în Dor-lómin şi prieten al lui Túrin în copilăria acestuia, care îi dăduse numele de *Labadal;* poreclit *Ologul*.

Saeros – Elf nandorin, sfetnic al Regelui Thingol în Doriath; l-a insultat pe Túrin în Menegroth, drept care acesta l-a urmărit, provocîndu-i fără să vrea moartea.

Sam Gamgee (cel Înţelept) – Hobbit din Comitat, membru al Frăţiei Inelului şi tovarăş al lui Frodo în Mordor. *Jupînul Sam cel Înţelept*.

**Sarch nia Hîn Húrin* – „Mormîntul Copiilor lui Húrin" (în Brethil).

Sarn Athrad – „Vadul Pietrelor", unde Drumul Gnomilor, venind dinspre Nogrod şi Belegost, traversa rîul Gelion.

Sarn Gebir – „Ghimpii de piatră", denumirea vîltorilor de pe Anduin, mai sus de Argonathi; denumirea se trage de la colţii de stîncă, ascuţiţi şi drepţi, ce se afla în locul unde începeau vîltorile.

Saruman – „Omul Dibaci", după cum îl numeau oamenii pe *Curunír* (aşa se traduce numele acesta), unul dintre istari (vrăjitori) şi mai-marele ordinului acestora. Vezi *Curumo, Curunír; Mesagerul Alb*.

Sauron – „Mîrşavul", cel mai puternic dintre servitorii lui Melkor, la origine un maia al lui Aulë. Numit *Seniorul Întunecimii, Puterea Întunecimii;* vezi şi *Annatar, Artano, Aulendil. Insula lui Sauron,* vezi *Tol-in-Gaurhoth.*

Săgeata Roşie – „Săgeata de război" trimisă din Gondor în Rohan ca semn al ananghiei în care se afla Minas Tirith.

**Sălăşluitorul din Adîncuri, Cel din Adînc* – Vezi *Ulmo.*

Sălbatici – (i) *Drúedainii.* (ii) Termen general pentru Oamenii Răsăriteni de dincolo de Anduin.

Sălbaticul din Păduri – Nume adoptat de Túrin cînd a ajuns pentru prima oară printre oamenii din Brethil.

**Săritura Căprioarei* – Vezi *Cabed-en-Aras.*

Scăldătoarea Enţilor – Rîu care curgea prin Rohan din Codrul Fangorn, spre Nindalf. Vezi *Onodló.*

Seminţia Mică – Vezi *Hobbiţi.*

Seniorii din Andúnië – Vezi *Andúnië.*

Seniorul din Dor-lómin – Húrin, Túrin; vezi *Dor-lómin.*

Seniorul din Morgul – Vezi *Stăpînul Nazgûlilor, Minas Morgul.*

Seniorul Întunecimii – Morgoth; Sauron.

Serech – Marile smîrcuri la nord de Trecătoarea Sirion, în care se vărsa rîul Rivil coborînd din Dorthonion.

seregon – „Sînge de Piatră", plantă cu flori de un roşu închis, care creştea pe Amon Rûdh.

Serni – Unul din rîurile din Lebennin, Gondor. (Numele derivă din sindarinul *sern,* „pietricică, prundiş", echivalentul quenyanului *sarnië,* „pietriş, banc de prundiş". „Cu toate că Serni era rîul mai scurt, numele lui a fost păstrat chiar şi după confluenţa rîului cu Gilrain, pînă la vărsarea în mare. Gura de vărsare era blocată de prundiş şi, oricum, în vremurile de mai tîrziu, corăbiile care se apropiau de Anduin, îndreptîndu-se spre Pelargir, treceau pe lîngă ţărmul răsăritean al insulei Tol Falas, urmînd cursul navigabil deschis de númenóreeni în mijlocul Deltei Anduinului.")

Sfatul – Referiri diferite: *Sfatul Sceptrului* (Sfatul Regelui din Númenor); *Sfatul din Gondor, Sfatul Alb.*

Sfatul Alb – Sfaturile pe care le-au ţinut *Înţelepţii,* care s-au întîlnit la răstimpuri în al Treilea Ev, între 2463–2953; de obicei este menţionat ca *Sfatul.* Înainte de acest interval, Înţelepţii au mai ţinut un sfat, numit şi el *Sfatul Alb.*

Sfatul lui Elrond – [Sfat la Elrond acasă] Sfat ţinut în Vîlceaua Despicată, înainte ca Frăţia Inelului să plece la drum.

**Sharbhund* – Denumire, printre Gnomii Scundaci, pentru *Amon Rûdh.*

Silmarien – Fiica lui Tar-Elendil; mama lui Valandil, primul Senior din Andúnië, şi străbuna lui Elendil cel Înalt.

Silmarili – Cele trei nestemate făcute de Fëanor, înaintea distrugerii celor Doi Copaci din Valinor, pline de lumina acestora.

simbelmynë – Floare mică şi albă, numită şi *alfirin* şi *uilos.* Tradus ca *Veşnicuţe.*

Sindari – *Elfii Cenuşii;* astfel se numeau toţi elfii telerini la origine pe care noldorii care s-au întors i-au găsit în Beleriand, dar nu şi Elfii Verzi din Ossiriand.

Sindarin – Adjectiv folosit cu referire la sindari.

Sindarină – graiul sindarilor. *Graiul din Beleriand, Graiul Elfilor Cenuşii.*

**Siril* – Rîul principal al Númenorului, curgînd spre sud din Meneltarma.

Sirion – Marele rîu din Beleriand. *Smîrcurile Sirionului; Limanurile Sirionului, Limanul Sirionului,* vezi *Limanuri; Gurile Sirionului; Trecătoarea Sirion. Valea Sirionului.*

**Sîr Angren* – Vezi *Angren.*

**Sîr Ninglor* – Nume sindarin pentru *Rîul Stînjeneilor.*

Smaug – Marele dragon din Erebor. În multe locuri numit *Dragonul.*

Sméagol – Gollum.

Smîrcurile Morţilor – Smîrcuri întinse, cu apă stătătoare, la sud-est de Emyn Muil, în care puteau fi văzuţi cei ucişi în Bătălia de la Dagorlad.

**Sorontil* – „Cornul vulturului“, ţanc înalt pe coasta promontoriului nordic al Númenorului.

**Soronto* – Númenórean, fiul lui Ailinel, sora lui Tar-Aldarion, şi văr cu Tar-Ancalimë.

Stăpînii Apusului – Vezi *Valari.*

Stăpînul Destinului – Vezi *Turambar.*

Stăpînul Nazgûlilor – Numit şi *Căpetenia Duhurilor Inelelor, Căpitanul (Negru), Seniorul din Morgul, Regele-Vrăjitor.*

Steaua (lui Eärendil) – Vezi *Eärendil; Ţara Stelei,* vezi *Númenor.*

Steaua lui Elendil, Steaua (Regatului) de la Miazănoapte – Vezi *Elendilmir.*

Stînjeneilor, Rîul – Rîu care curgea din Munţii Ceţoşi, unindu-se cu Anduinul pe Cîmpiile Stînjeneilor; traducerea toponimului sindarin *Sîr Ninglor.*

Stogu – Un sat în Comitat, la capătul nordic al Smîrcurilor.

Stoor – Unul dintre cele trei neamuri în care erau împărțiți hobbiții; vezi *Fallohide.*

**Strînsura Pădurii* – „Gîtuirea“ Codrului Întunecat, produsă de scobitura numită Adîncătura Răsăriteană.

Strunga Rohan, Strunga – Deschiderea, lată de aproximativ 20 de mile, între capătul extrem al Munților Cețoși și pintenul nordic la Munților Albi, prin care curgea rîul Isen. *Strunga Calenardhon.*

Súlimë – Nume quenyan pentru a treia lună, conform Calendarului númenórean, corespunzînd lunii martie. Vezi *Gwaeron.*

Surghiuniți – Noldorii răzvrătiți care s-au întors din Aman în Pămîntul de Mijloc.

Súrion – Vezi *Tar-Súrion.*

T

talan – (Plural *telain* [*talani*, în rom.]). Platforme de lemn construite în copacii din Lothlórien, pe care sălășluiau galadhrimii. Vezi *flet.*

Talath Dirnen – Cîmpia Străjuită, la nord de Nargothrond.

**taniquelassë* – Copac mereu verde și parfumat, adus în Númenor de către eldarii din Eressëa.

Taniquetil – Muntele lui Manwë în Aman. Vezi *Amon Uilos, Oiolossë.*

Tar-Alcarin – Al șaptesprezecelea Cîrmuitor al Númenorului.

Tar-Aldarion – Al șaselea Cîrmuitor al Númenorului, Regele Marinar; numit *Marele Căpitan* de către Breasla Aventurierilor. Vezi *Anardil.*

Tar-Amandil – Al treilea Cîrmuitor al Númenorului, nepotul lui Elros Tar-Minyatur.

Tar-Anárion – Al optulea Cîrmuitor al Númenorului, fiul lui Tar-Ancalimë și Hallacar din Hyarastorni.

Tar-Ancalimë – În ordinea Cîrmuitorilor Númenorului, a șaptea, și prima Regină Cîrmuitoare, fiica lui Tar-Aldarion și Erendis. Vezi *Emerwen.*

Tar-Ancalimon – Al paisprezecelea Cîrmuitor al Númenorului.

Tar-Anducal – Nume pe care și l-a luat în calitate de Cîrmuitor al Númenorului Herucalmo care a uzurpat tronul la moartea lui Tar-Vanimeldë, soția sa.

Tarannon – Al doisprezecelea Rege al Gondorului. Vezi *Falastur.*

**Tar-Ardamir* – Al nouăsprezecelea Cîrmuitor al Númenorului, numit Ar-Abattârik.

Taras – Munte pe promontoriul Nevrast; sub el se găsea Vinyamar, străvechiul sălaș al lui Turgon.

**Taras-ness* – Promontoriul de pe care se înălța Muntele Taras.

Tar-Atanamir – Al treisprezecelea Cîrmuitor al Númenorului, numit *Cel Mare* şi *Nesupusul*.
Tar-Calion – Numele quenyan al lui Ar-Pharazôn.
Tar-Calmacil – Al optsprezecelea Cîrmuitor al Númenorului, numit în adûnaică *Ar-Belzagar*.
Tar-Ciryatan – Al doisprezecelea Cîrmuitor al Númenorului.
Tar-Elendil – Al patrulea Cîrmuitor al Númenorului, tatăl lui Silmarien şi Meneldur. Vezi *Parmaitë*.
**Tar-Elestirnë* – „Doamna cu Sprînceana Înstelată", numele ce i s-a dat lui Erendis.
**Tar-Falassion* – Numele quenyan al lui Ar-Sakalthôr.
Tar-Herunúmen – Numele quenyan al lui Ar-Adûnakhôr.
**Tar-Hostamir* – Numele quenyan al lui Ar-Zimrathon.
**Tarmasundar* – „Rădăcinile Pilastrului", cele cinci muchii întinzîndu-se de la baza muntelui Meneltarma.
Tar-Meneldur – Al cincilea Cîrmuitor al Númenorului, astronom, tatăl lui Tar-Aldarion. Vezi *Elentirmo, Írimon*.
Tar-Minastir – Al unsprezecelea Cîrmuitor al Númenorului, care a trimis flota împotriva lui Sauron.
Tar-Minyatur – Numele lui Elros cînd a devenit cel dintîi Cîrmuitor al Númenorului.
Tar-Míriel – Fiica lui Tar-Palantir; luată cu de-a sila de soţie de către Ar-Pharazôn, şi numită *Ar-Zimraphel* în adûnaică, în calitate de regină.
Tarostar – Nume primit de *Rómendacil I*.
Tar-Palantir – Al douăzeci şi patrulea Cîrmuitor al Númenorului, care s-a lepădat de toate datinile regale şi şi-a luat un nume quenyan: „Cel care priveşte departe". În adûnaică, numit (Ar-) Inziladûn.
Tar-Súrion – Al nouăsprezecelea Cîrmuitor al Númenorului.
Tar-Telemmaitë – Al cincisprezecelea Cîrmuitor al Númenorului, numit astfel („Mînă de Argint") datorită pasiunii lui pentru argint.
Tar-Telemnar – Numele quenyan al lui Ar-Gimilzôr.
Tar-Telperien – În ordinea Cîrmuitorilor Númenorului, a zecea, şi a doua Regină Cîrmuitoare.
Tar-Vanimeldë – În ordinea Cîrmuitorilor Númenorului, a şaisprezecea, şi a treia Regină Cîrmuitoare.
Taur-e-Ndaedelos – „Pădurea Cumplitei Spaime", nume sindarin al *Codrului Întunecat*. Vezi *Taur-nu-Fuin*.
Taur-en-Faroth – Platourile împădurite la vest de rîul Narog, mai sus de Nargothrond; *Faroth, Platoul Faroth*.

Taur-nu-Fuin – „Pădurea de sub Umbra Nopții". (i) Numele ulterior pentru *Dorthonion*. (ii) Un nume pentru *Codrul Întunecat*. Vezi *Taur-e-Ndaedelos*.

**Tawar-in-Drúedain* – *Pădurea Drúadan*.*

**Tawarwaith* – „Poporul Pădurii", *Elfii Pădureni*.

Tărîmul Binecuvîntat – Vezi *Aman*.

Tărîmul de la Miazăzi – Vezi *Gondor*.

Tărîmul de la Miazănoapte – Vezi *Arnor*.

Tărîmurile Apusene – (i) Referitor la Númenor, vezi *Andustar*. (ii) Referitor la Pămîntul de Mijloc, o expresie cu caracter foarte general, indicînd în sens larg ținuturile aflate la apus de Anduin.

**Tărîmurile de la Miazănoapte (din Númenor)* – Vezi *Forostar*.

Tărîmurile Nepieritoare – Aman și Eressëa. *Tărîmul Nepieritor*.

Teiglin – Afluent al Sirionului, izvorînd în Ered Wethrin și mărginind Codrul Brethil la miazăzi; *Trecerea peste Teiglin*, *Trecerea*, locul în care drumul spre Nargothrond traversa rîul.

Telchar – Vestit gnom fierar din Nogrod.

**Teleporno* – Numele în elfica nobilă al lui *Celeborn (2)*.

Teleri – Al treia și cel mai numeros dintre cele Trei Neamuri ale eldarilor porniți în Marea Călătorie din Cuiviénen; din acest neam făceau parte elfii din Alqualondë, în Aman, precum și sindarii și nandorii din Pămîntul de Mijloc. *Al Treilea Clan*. Vezi *Lindari*.

Telerin – Referitor la teleri. Referitor la graiul vorbit de teleri.

Telperion – Cel mai mare dintre cei Doi Copaci, Copacul Alb din Valinor. În quenyană, *Tyelperion*.

Telumehtar – Al douăzeci și optulea Rege al Gondorului; numit *Umbardacil*, „Cuceritorul Umbarului", după victoria lui asupra Corsarilor în cel de-al Treilea Ev, 1810.

Thalion – Vezi *Húrin*.

**thangail* – „Gardul de scuturi", formațiune de luptă a dúnedainilor.

Thangorodrim – „Munții Tiraniei", înălțați de Morgoth deasupra Angbandului; sfărîmați în Marea Bătălie la sfîrșitul Primului Ev.

Tharbad – Port la rîu și oraș în locul unde Drumul de la Miazănoapte la Miazăzi traversa rîul Gwathló, ruinat și distrus în timpul Războiului Inelului. *Podul Tharbad*.

Tharkûn – „Omul cu toiagul" astfel îl numeau gnomii pe Gandalf.

Thengel – Al șaisprezecelea Rege al Rohanului, tatăl lui Théoden.

Théoden – Al șaptesprezecelea Rege al Rohanului; răpus în Bătălia de pe Cîmpiile Pelennor.

Théodred – Fiul lui Théoden, Regele Rohanului; răpus în Prima Bătălie de la Vadurile Isenului.

Théodwyn – Fiica lui Thengel, Regele Rohanului, mama lui Éomer şi Éowyn.

Thingol – „Pelerina-Cenuşie" (în quenyană, *Singollo*), numele sub care era cunoscut în Beleriand Elwë (Elu, în sindarină), conducător, împreună cu fratele său Olwë, al armiei telerilor plecaţi din Cuiviénen, şi ulterior Rege al Doriathului. Vezi *Elu, Elwë.*

Thorin Scut de Stejar – Gnom din Casa lui Durin, Rege în exil, conducător al expediţiei în Erebor; răpus în Bătălia celor Cinci Oştiri.

Thorondor – Regele Vulturilor din Crissaegrim.

Thorongil – „Vulturul Stelei", numele lui Aragorn în Gondor, în timpul cînd l-a slujit pe Ecthelion II.

Thrain I – Gnom din Casa lui Durin, primul Rege de sub Munte.

Thrain II – Gnom din Casa lui Durin, Rege în exil, tatăl lui Thorin Scut de Stejar; a murit în temniţele din Dol Guldur.

Thranduil – Elf sindarin, Rege al Elfilor Pădureni în partea de nord a Codrului Întunecat; tatăl lui Legolas.

Thrór – Gnom din Casa lui Durin, Rege de sub Munte la venirea lui Smaug, tatăl lui Thrain II; răpus în Moria de orcul Azog.

**Thurin* – Nume dat lui Túrin în Nargothrond de către Finduilas; tradus drept *Taina.*

Tinúviel – Vezi *Lúthien.*

Tol Eressëa – Vezi *Eressëa.*

Tol Falas – Insulă în Golful Belfalas, în apropiere de Ethir Anduin.

Tol-in-Gaurhoth – „Insula Vîrcolacilor", denumirea ulterioară a insulei Tol Sirion, aflată în rîul ce trecea prin Trecătoarea Sirion, pe care Finrod a durat turnul Minas Tirith. *Insula lui Sauron.*

Tol Uinen – Insulă în Golful Rómenna, pe coasta răsăriteană a Númenorului.

Took – Numele unei familii de hobbiţi din Meleagul de la Apus al Comitatului. Vezi *Peregrin, Hildifons, Isengar, Bătrînul Took.*

Torentul Cenuşiu – Vezi *Gwathló.*

Torentul Vechi – Denumirea dată de éothéodi rîului Anduin.

Trecătoarea Caradhras – Vezi *Caradhras.*

Trecătoarea Imladris – Vezi *Cirith Forn en Andrath.*

Trecătoarea Înaltă – Vezi *Cirith Forn en Andrath.*

Trecerea – Vezi *Teiglin.*

tuilë – Primul anotimp („primăvara") în *loa.*

Tumhalad – Vale în Beleriandul Apusean, între rîurile Ginglith și Narog, unde a fost înfrîntă oștirea din Nargothrond.

Tuor – Fiul lui Huor și Rían; împreună cu Voronwë, a venit în Gondolin aducînd solia lui Ulmo; s-a însurat cu Idril, fiica lui Turgon, și împreună cu ea și fiul lor Eärendil au scăpat din năpasta abătută asupra orașului. *Securea lui Tuor*, vezi *Dramborleg*.

Turambar – Nume pe care și l-a luat Túrin în zilele petrecute în Codrul Brethil. În traducere, *Stăpînul Destinului*, Túrin însuși traducîndu-l ca *Stăpînul Umbrei Întunecate*.

Turgon – Al doilea fiu al lui Fingolfin; a trăit în Vinyamar, Nevrast, înainte să plece în taină spre Gondolin, pe care l-a cîrmuit pînă la moartea sa în timpul jefuirii orașului; tatăl lui Idril, care a fost mama lui Eärendil; numit *Regele Ascuns*.

Túrin – Fiul lui Húrin și Morwen; personajul principal al baladei *Narn i Hîn Húrin*. Pentru celelalte nume ale sale, vezi *Neithan, Agarwaen, Thurin, Mormegil, Sălbaticul din Păduri, Turambar*.

Turnurile Colților – Turnurile de pază în părțile de est și de vest ale *Morannonului*.

**Turuphanto* – În traducere, *Balena de Lemn*, numele dat corabiei *Hirilondë* a lui Aldarion, în timp ce era construită.

Tyrn Gorthad – Nume sindarin al *Gruiurilor-gorgane*.

Ț

Țancul Vremii – *Vezi Amon Sûl*.

Țara Darului – Vezi *Númenor, Yôzâyan*.

Țara Murgă – Țară aflată la poalele apusene ale Munților Cețoși, la capătul lor sudic, locuită de dunlendingi [de la denumirea țării lor, *Dunland* – *n.tr.*].

Țara Stelei – Númenor; traducere a denumirii quenyene *Elenna•nórë*, care apare în Jurămîntul lui Cirion.

Țărmul Vechi – Vezi *Anfalas*.

Ținutul de Jos – Țară a bardingilor, la poalele Muntelui Erebor, aliată cu Regatul Gnomilor de sub Munte. Vezi *Bătălia din Ținutul de Jos*.

U

**Udalraph* – Vezi *Borondir*.

**uilos* – Floare mică și albă, numită și *alfirin* și *simbelmynë (Veșnicuțe)*.

Uinen – O maia, Doamna Mărilor, soața lui Ossë.

**Uinendili* – „Cei care o iubesc pe Uinen“, nume primit de Breasla Aventurierilor din Númenor.

**Uinéniel* –„Fiica lui Uinen“, nume dat lui Erendis de Valandil, Seniorul din Andúnië.

**Ulbar* – Un númenórean, cioban în slujba lui Hallatan din Hyarastorni, care a devenit unul din marinarii lui Tar-Aldarion.

Uldor – Numit *Blestematul;* unul din conducătorii Răsăritenilor, răpus în bătălia Nirnaeth Arnoediad.

Ulmo – Unul din marii valari, *Domnul Apelor.* Numit *Sălăşluitorul din Adîncuri.*

**Ulrad* – Membru al cetei de proscrişi *(Gaurwaith)*, căreia i s-a alăturat Túrin.

Ultima Alianţă – Liga întemeiată la sfîrşitul celui de-al Doilea Ev, între Elendil şi Gil-galad pentru a-l înfrînge pe Sauron; vezi, de asemenea, *Alianţa, Războiul Ultimei Alianţe.*

Umbar – Mare liman natural şi fortăreaţă a númenóreenilor la sud de Golful Belfalas; în cea mai mare parte a celui de-al Treilea Ev, stăpînit de varii neamuri de oameni duşmănoşi faţă de Gondor, cunoscuţi drept *Corsarii din Umbar.*

Umbardacil – Vezi *Telumehtar.*

**Úner* – „Nimeni“.

Ungoliant – Marele Păianjen, cel care a distrus împreună cu Melkor Copacii din Valinor.

Úrimë – Nume quenyan pentru a opta lună, conform calendarului númenórean, corespunzînd lunii august.

Urukşi – Formă anglicizata pentru *Uruk-hai* din Graiul Negru; o rasă de orci de statură şi putere mare.

**Urwen* – Numele primit de Lalaith, fiica lui Húrin şi Morwen, care a murit în copilărie.

V

Vadul Carrock – Vad al rîului Anduin, între Carrock şi malul răsăritean al rîului; probabil aici se referă la Vechiul Vad, unde Vechiul Drum al Pădurii traversa Anduinul, la sud de Vadul Carrock.

Vadul Enţilor – Vad în rîul Scăldătoarea Enţilor.

Vadul Sarn – Traducere parţială pentru *Sarn Athrad,* „Vadul Pietrelor“, vad peste Baranduin la punctul sudic extrem al Comitatului.

Vadurile Isen – Trecerea peste Isen a marelui drum númenórean care lega Gondorul de Arnor; numit în sindarină *Athrad Angren* şi *Ethraid Engrin*; vezi, de asemenea, *Bătăliile de la Vadurile Isen.*

Vadurile Poros – Trecere peste Rîul Poros, pe Drumul Harad.

Valacar – Al douăzecilea Rege al Gondorului, a cărui căsătorie cu Vidumavi, din neamul Oamenilor de la Miazănoapte, a dus la războiul civil cunoscut drept Învrăjbirea Rubedeniilor.

Valandil (1) – Fiul lui Silmarien; primul Senior din Andúnië.

Valandil (2) – Fiul cel mic al lui Isildur; al treilea Rege al Arnorului.

Valari – (Singular *Vala*). Puterile care stăpînesc Arda. *Stăpînii Apusului, Puterile.*

Valea Calvarului – Valea de la izvoarele Izvorului Zăpezii, mărginită de pereții Văii Calvarului.

Valea Carelor de Piatră – Vale în Pădurea Drúadan, la capătul răsăritean al munților Ered Nimrais. (Toponimul este o traducere pentru **Imrath Gondraich; imrath* înseamnă „o vale lungă și îngustă cu un drum sau o albie care o străbate în lungime".)

* *Valea Firien* – Strungă din care izvora Pîrîul Mering.

Valea Mormintelor – Vezi *Noirinan.*

Valea Pîrîiașului Tainic – Vezi *Nanduhirion.*

Valinor – Țara valarilor în Aman.

Valmar – Orașul valarilor în Valinor.

Vanyari – Primul dintre cele Trei Neamuri ale eldarilor plecați din Cuiviénen în Marea Călătorie, toți părăsind Pămîntul de Mijloc și statornicindu-se în Aman.

Varda – Cea mai măreață dintre valiere („Regina Valarilor"), făuritoarea Stelelor, soața lui Manwë.

Vardamir – Numit *Nólimon,* datorită pasiunii lui pentru învățătura străveche; fiul lui Elros Tar-Minyatur; socotit al doilea Cîrmuitor al Númenorului, deși nu s-a urcat pe tron.

* *vardarianna* – Copac parfumat și veșnic verde, adus în Númenor din Eressëa de către eldari.

* *Văgăuna* – Aparent sinonim cu *Viroaga Văgăunii.*

Văgăuna lui Helm – Defileu adînc, la capătul nord-vestic al munților Ered Nimrais, la a cărui intrare a fost construită Cetatea Cornului (vezi *Pictures by J.R.R. Tolkien,* 1979, nr. 26); numit astfel după Regele Helm care s-a refugiat acolo din calea vrăjmașilor, în timpul Iernii celei Lungi din al Treilea Ev.

* *Vëantur* – Căpitanul Corăbiilor Regelui în timpul lui Tar-Elendil; bunicul lui Tar-Aldarion; comandant al primei corăbii númenóreene care s-a întors în Pămîntul de Mijloc.

* *Vechea Ceată* – Numele purtat inițial de membrii cetei lui Túrin, în Dor-Cúarthol.

Vechiul Drum al Pădurii – Vezi *Drumuri.*

**Vechiul Meleag al Púkelilor, Vechea Pustietate a Púkelilor* – Vezi *Drúwaith Iaur.*

**Vechiul Vad* – Vadul peste Anduin, pe Vechiul Drum al Pădurii. Vezi *Vadul Carrock.*

**Venetici* – Vezi *Răsăriteni, Brodda.*

Veşnicuţe – Vezi *simbelmynë.*

Vicerege – În Rohan.

Vidugavia – „Locuitor al pădurii", bărbat de la Miazănoapte, numit *Regele Rhovanionului.*

Vidumavi – „Fecioara pădurii", fiica lui Vidugavia; s-a măritat cu Valacar, Regele Gondorului.

**Vijeliosul Cenuşiu* – Nume dat de éothéodi unui rîu curgînd din Ered Mithrin pentru a se uni cu Anduinul aproape de izvorul său. (Al doilea element al numelui [*Greylin*, în original, n.tr.] trebuie să fie anglo-saxonul *hlynn*, „torent", sensul literal fiind probabil acela de „cel zgomotos".)

Vilya – Unul dintre cele Trei Inele ale elfilor, purtat de Gil-galad şi apoi de Elrond. Numit şi *Inelul de Aer, Inelul Albastru.*

Viniac – Vezi *Baranduin.*

**Vinyalondë* – „Limanul cel Nou", liman númenórean întemeiat de Tar-Aldarion la gura rîului Gwathló; mai apoi numit *Lond Daer.*

Vinyamar – „Noul Sălaş", casa lui Turgon în Nevrast.

Víressë – Nume quenyan al celei de-a patra luni, conform calendarului númenórean, corespunzînd lunii aprilie.

Viroaga Văgăunii – Valea care ducea la Văgăuna lui Helm.

Vîlceaua Despicată – Traducerea denumirii sindarine *Imladris*. locul unde trăia Elrond, într-o vale adîncă din Munţii Ceţoşi.

Voronwë (1) – Elf din Gondolin, singurul marinar care a supravieţuit de pe cele şapte corăbii trimise în Apus după bătălia Nirnaeth Arnoediad; s-a întîlnit cu Tuor la Vinyamar şi l-a călăuzit pînă în Gondolin.

Voronwë (2) – Numele lui Mardil, Majordom al Gondorului.

Vrăjitori – Vezi *Istari, Heren Istarion, Ordinul Vrăjitorilor.*

Vrăjitorii Albaştri – Vezi *Ithryn Luin.*

Vulturi – Din Crissaegrim. Din Númenor (vezi *Martorii lui Manwë*). Şi Gwaihir, care l-a salvat pe Gandalf din Orthanc.

W

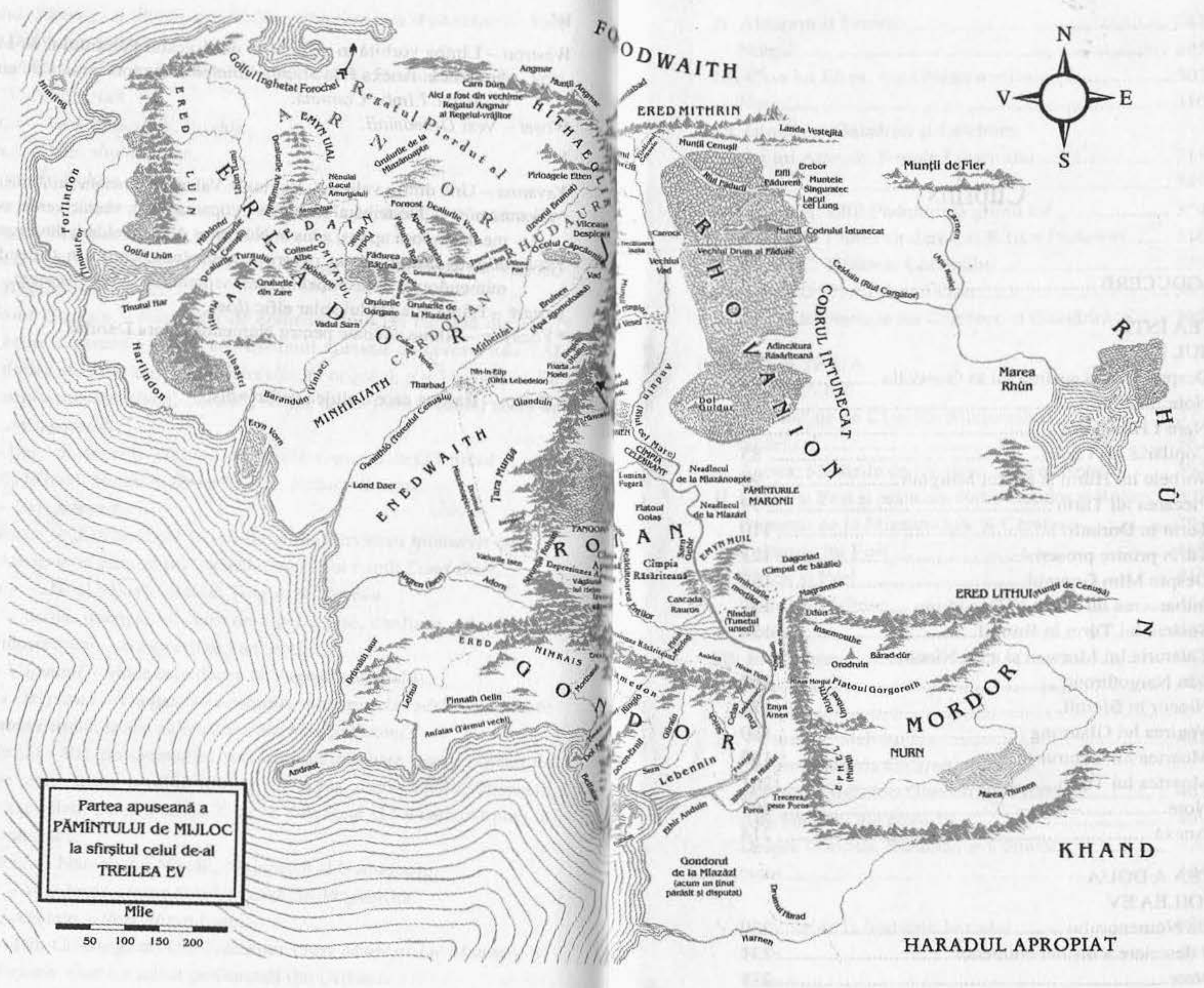
Westron – Limba vorbită în general în nord-vestul Pămîntului de Mijloc, descrisă în Anexa F la *Stăpînul Inelelor*, şi reprezentată de engleza modernă. *Limba Comună*.
Wosei – Vezi *Drúedainii*.

Y

Yavanna – Una dintre valiere („Reginele Valarilor“), soaţa lui Aulë.
**yavannamírë* – „Nestemata Yavannei“, copac aromat, veşnic verde, cu poame de un roşu aprins, adus în Númenor de către eldarii din Eressëa.
Yavannië – Nume quenyan pentru a noua lună, conform Calendarului númenórean, corespunzînd lunii septembrie. Vezi *Ivanneth*.
yestarë – Prima zi a anului solar elfic (*loa*).
**Yôzâyan* – Nume adûnaic pentru Númenor, „Ţara Darului“.

Z

**Zamîn* – Bătrînă care o slujea pe Erendis.

Partea apuseană a
PĂMÎNTULUI de MIJLOC
la sfîrșitul celui de-al
TREILEA EV
Mile
50 100 150 200
FORODWAITH
Golful înghețat Forochel
Regatul Pierdut al
ARNOR
Angmar
Carn Dûm
Munții Angmar
Aici a fost din vechime Regatul Angmar al Regelui-vrăjitor
HITHAEGLIR
ERED LUIN
ERIADOR
Forlindon
Harlindon
Golful Lhûn
Ținutul Har
Mithlond
Dealurile Turnului
ARTHEDAIN
EMYN UIAL
Nenuial (Lacul Amurgului)
Fornost
Dealurile Vremii
Colinele Albe
COMITATUL
Pădurea Bătrână
Gruiurile din Zare
Gruiurile Gorgane
Gruiurile de la Miazănoapte
Gruiurile de la Miazăzi
Vadul Sarn
RHUDAUR
Piscurile Etten
Ogașul Căpcăunilor
Viceaua Despicată
Vad
Bruinen (Apa zgomotoasă)
CARDOLAN
Mitheithel
Tharbad
MINHIRIATH
Barandûin (Vinlac)
Gwathló (Torentul Cenușiu)
Glanduin
Eryn Vorn
Lond Daer
ENEDWAITH
Țara Murgă
Vadurile Isen
Angren (Isen)
Adorn
ERED NIMRAIS
Druwaith Iaur
Pinnath Gelin
Anfalas (Țărmul vechi)
Andrast
Lefnui
GONDOR
ROHAN
Depresiunea
Cîmpia Răsăriteană
Cascada Rauros
Platoul Gotaș
Lumina Fugară
Ered Mithrin
Landa Veștejită
Munții Cenușii
Erebor
Muntele Singuratec
Lacul cel Lung
Munții de Fier
Carnen
Celduin (Râul Curgător)
Marea Rhûn
RHÛN
RHOVANION
CODRUL ÎNTUNECAT
Munții Codrului Întunecat
Vechiul Drum al Pădurii
Carrock
Vechiul Vad
Adîncătura Răsăriteană
Dol Guldur
Anduin (Râul cel Mare)
CÎMPIA CELEBRANT
Nealîncul de la Miazănoapte
Nealîncul de la Miazăzi
PĂMÎNTURILE MARONII
EMYN MUIL
Dagorlad (Cîmpul de bătălie)
Mlaștinile morților
ERED LITHUI (Munții de Cenușă)
Morannon
Udûn
Isenmouthe
Barad-dûr
Orodruin
Platoul Gorgoroth
MORDOR
NURN
Marea Nurnen
KHAND
Emyn Arnen
Lebennin
Belfalas
Dol Amroth
Anorien
Ethir Anduin
Trecerea peste Poros
Poros
Gondorul de la Miazăzi (acum un ținut părăsit și disputat)
Drumul Harad
Harnen
HARADUL APROPIAT
N
V
E
S

Cuprins

INTRODUCERE 7

PARTEA ÎNTÎI
PRIMUL EV
I. Despre Tuor şi sosirea lui în Gondolin 31
Note 78
II. Narn I Hîn Húrin 85
Copilăria lui Túrin 85
Vorbele lui Húrin şi ale lui Morgoth 96
Plecarea lui Túrin 99
Túrin în Doriath 110
Túrin printre proscrişi 123
Despre Mîm Gnomul 138
Întoarcerea lui Túrin în Dor-lómin 151
Sosirea lui Túrin în Brethil 158
Călătoria lui Morwen şi a lui Nienor
în Nargothrond 162
Nienor în Brethil 174
Venirea lui Glaurung 180
Moartea lui Glaurung 190
Moartea lui Túrin 201
Note 208
Anexă 214

PARTEA A DOUA
AL DOILEA EV
Harta Númenorului 230
I. O descriere a insulei Númenor 231
Note 239

II. Aldarion și Erendis 241
Note 295
III. Casa lui Elros: regii Númenorului 302
Note 310
IV. Istoria lui Galadriel și Celeborn
și a lui Amroth, Regele Lórienului 315
Note 349
Anexa A: Elfii Pădureni și graiul lor 354
Anexa B: Prinții sindarini ai Elfilor Pădureni 356
Anexa C: Hotarele Lórienului 359
Anexa D: Portul Lond Daer 361
Anexa E: Numele lui Celeborn și Galadriel 367

PARTEA A TREIA
AL TREILEA EV
I. Prăpădul de pe Cîmpiile Stînjeneilor 373
Note 383
Anexă: Măsurile de lungime númenóreene 392
II. Cirion și Eorl și prietenia dintre Gondor și Rohan 397
Oamenii de la Miazănoapte și Căruțașii 397
Călătoria lui Eorl 407
Cirion și Eorl 413
Datina lui Isildur 424
Note 427
III. În căutarea Ereborului 441
Note 449
Anexă 450
IV. Pe urmele Inelului 463
Despre călătoria Călăreților Negri
așa cum a relatat-o Gandalf lui Frodo 463
Alte versiuni ale poveștii 469
Despre Gandalf, Saruman și Comitat 479
Note 484

V. Bătăliile de la Vadurile Isenului 488
Note 501
Anexă 504

PARTEA A PATRA

Druédainii 517

Note 527

Istarii 532

Note 549

Palantírii 553

Note 565

Indice 571

Harta Pămîntului de Mijloc 632-633

Poveştile cuprinse în acest volum continuă şi dezvoltă subiecte din *Silmarillion* şi *Stăpînul Inelelor.*

Poveşti neterminate este o culegere de naraţiuni care se întind în timp de la Zilele de Odinioară ale Pămîntului de Mijloc pînă la sfîrşitul Războiului Inelului şi cuprind istorii despre Gandalf şi întîlnirea gnomilor cu hobbiţii în Fundătura, despre Ulmo, Domnul Mării, şi apariţia sa în faţa lui Tuor, despre lungile evuri ale Númenorului înaintea scufundării în mare şi tot ce se ştie despre cei Cinci Vrăjitori.

Volumul a fost editat de Christopher Tolkien, care a adăugat note şi comentarii ce plasează fiecare poveste în contextul operei tatălui său.

rao

rao international publishing company